

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 5 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1893

ΑΡΙΘ. 36

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† 'Ο Αἴνου Λουκάς (πρόεδρος)
'Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
Δ. Θ. Σανθόπουλος (ταμίας)
'Ι. Δ. Τανταλίδης
'Αλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

'Αρχισυντάκτης 'Ιεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλήρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσᾷ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.	

'Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Ἀπὸ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν 'Εκκλησιαστικὴν 'Αλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Λουκά Προέδρῳ τῆς τῆς 'Εκκλησιαστικῆς 'Αλήθειαν διευθύνουσης 'Επιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὕλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς 'Εκκλησιαστικῆς 'Αληθείας καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

'Εκκλησιαστικὰ χρονικά—Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ 'Εκπαιδευτικὴ 'Επιτροπὴ—'Ἡ συναναστροφή—'Ο τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν—'Ἡ εὐσεβεία—Κοινοποιήσις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος.—'Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Κωνστάντιος διὰ νεωτέρων τηλεγραφημάτων ἠγγεῖλε τῇ Μ. 'Εκκλησίᾳ ὅτι ἐκλεγείσης κανονικῶς νέας 'Εφορείας τῶν 'Εκπαιδευτηρίων τῆς πόλεως Τραπεζοῦντος πᾶσι αἱ σχολαὶ ἤρξαντο τακτικώτατα λειτουργοῦνται.

Μητροπολίτης Αἴνου.—'Ο ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν ἀσθενείας ἐνεκα οἰκουρῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Αἴνου κ. Λουκάς, πρόεδρος τῆς τῆς «'Εκκλησιαστικῆς 'Αλήθειαν» Διευθύνουσης 'Επιτροπῆς, ἀνέλαβεν ἀπὸ τῆς χθὲς τὰ ἐν τῇ 'Ι. Συνόδῳ καὶ τῷ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίῳ καθήκοντα αὐτοῦ.

Μητροπολίτης Προικοννήσου.—'Ο πανιερώτατος Μητροπολίτης Προικοννήσου κ. Βενέδικτος τηλεγραφικῶς ἠγγεῖλε τῇ 'Εκκλησίᾳ ὅτι διευθετήσας τὰ κατ' αὐτὸν ἄπτεται προσεχῶς τῆς εἰς βασιλεύουσιν ἀγούσης.

Δωρεὰ Γρηγορίου Μαρασλῆ.—Μετ' εὐχρησκείας ἀγγέλλομεν ὅτι ὁ ἐν 'Οδησσῷ φιλογενέστατος καὶ εὐσεβέστατος ὁμογενὴς ἐξοχώτατος κ. Γρηγόριος Μαρασλῆς, δήμαρχος τῆς πόλεως ταύτης, διὰ τοῦ πρωθιερέως τῆς αὐτοῦ ὁμογενοῦς παροικίας κ. 'Αγγέλου Πεφάνη ἐπεμψεν ἤδη τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ τὴν διὰ τὸν ἱερόν Πατριαρχικὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου πολύτιμον αὐτοῦ ἐξ ἱερῶν ἀμφίων δωρεάν, συνισταμένην, ὡς προεγράψαμεν, ἐκ μιᾶς πατριαρχικῆς στολῆς, δώδεκα ἱερατικῶν καὶ ἐξ διακονικῶν ἀπασῶν ἀργυροῦφάντων καὶ κεχρυσωμένων. 'Ἡ ἱερὰ Σύνο-

δος ὑπ' ὄψιν λαβοῦσα τὴν δωρεάν ταύτην καὶ τὰ μάλα εὐχρηστηθεῖσα ἐνέκρινεν ὅπως διαδιδασθῶσι τῷ εὐσεβεῖ τούτῳ καὶ περιλημένῳ τῆς 'Εκκλησίας τέκνῳ κ. Γρηγορίῳ Μαρασλῆ οἱ εὐχαριστικαὶ αὐτῆς ἐπὶ τῷ περιτρίνῳ τούτῳ τεκμηρίῳ τῶν εὐσεβῶν αἰσθημάτων τῆς Α. Ε. πρὸς τὴν πάτριον θρησκείαν καὶ τοῦ πρὸς τὴν Μητέρα 'Εκκλησίαν ἄγνου σεβασμοῦ καὶ υἱικῆς ἀφοσιώσεως Αὐτῆς.

'Ἐπαινοῦντες τὸν ἀκραίφνη ζῆλον καὶ τὴν εὐσεβῆ διάθεσιν τοῦ ἐξόχου τούτου ὁμογενοῦς, ἀμα δὲ ἐξαιρόντες καὶ τὰ φιλόμουσα καὶ φιλόφθωρα αἰσθηματὰ αὐτοῦ, ὑπὲρ ὧν φωνὴν ἀριζοῖ τὰ τε ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετούμενα ἱερὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα ὡς καὶ πᾶμπολλαι ἐνδεεῖς οἰκογένειαι, προβαλλόμεθα τὸς χριστιανικὰς ταύτας πράξεις τῆς Α. 'Εξοχότητος παρὰδειγμα ἀξιωματικῶν πᾶσι τοῖς τέκνοις τῆς 'Εκκλησίας, οὓς ἡ θεῖα Πρόνοια, ἐνεκα τῆς δαφνείας τῶν δωρημάτων αὐτῆς, κατέστησεν ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ἱκανοὺς εἰς τὸ ἀγαθοεργεῖν καὶ συνεπιλαμβάνεσθαι τῶν πασχόντων ἀδελφῶν καὶ οὕτω συντελεῖν εἰς τὴν δόξαν τοῦ οὐρανοῦ ἡμῶν Πατρός.

'Εξαρχία Γηρομερίου.—'Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως κ. Κωνστάντιος, ὅς, ὡς ἐγράφη, ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς 'Εκκλησίας ἐξαρχος πρὸς ἐξέτασιν τῶν κατὰ τῆς Α. Πανοσιολογιότητος τοῦ ἡγουμένου τῆς ἐν 'Ἡπειρῷ ἐξαρχίας τῆς ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Γηρομερίου κ. 'Αγαθαγγέλου διατυπωθειῶν ὑπὸ τινῶν ἐξαρχιωτῶν κατηγοριῶν, ὑπέβαλε τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τὴν οἰκειάν ἔκθεσιν ἀναγνωσθεῖσαν ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης. 'Ἐκ τῆς ἐξαρχιακῆς ταύτης ἐκθέσεως διεπιστώθη ὅτι ὅλως ἀνυπόστατοι ἦσαν αἱ κατὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἡγουμένου κ. 'Αγαθαγγέλου διατυπωθεῖσαι κατηγορίαι καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ Α. Πανοσιολογιότης τυγχάνει ἀθῶος ἀπὸ τῶν προσαφθειῶν αὐτῇ μομφῶν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ἡ Πατρ. Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ συμφώνως τῷ κανονισμῷ αὐτῆς καθυπέβαλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος πεπραγμένων αὐτῆ. Τῇ ἐκθέσει ταύτῃ ἐπισυνήπτετο ἐτέρα ἔκθεσις τοῦ ἐπόπτου τῶν σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὰς ἐκθέσεις ταύτας, ἐξ ὧν καταφαίνεται τὸ τε σκόπιμον τῆς ἐργασίας τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τὸ ἐπιτυχὲς τῶν μέσων, ἄτινα μεταχειρίζεται πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς σκοποῦ δημοσιεύομεν κατωτέρω.

Παραγιώτατε Δέσποτα,

Τῷ εἰκοστῷ ἄρθρῳ τοῦ διέποντος αὐτὴν Κανονισμοῦ ἐπομένη ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ υποβάλλει εὐσεβῶς τῇ Ὑμετέρῃ Θ. Παναγιότητι ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος ἐργασιῶν αὐτῆς. Ἀλλὰ πρὶν ἢ τῆς κυρίας τῶν ἐργασιῶν καὶ πράξεων αὐτῆς ἐκθέσεως ἐπιληρθῆ ἀναγκασίον κρίνει νὰ προτάξῃ ὀλίγα τινὰ εἰς τὴν σύστασιν αὐτῆς ἀφορῶντα.

Ὡς γνωστὸν τῇ Ὑμετέρῃ Θ. Παναγιότητι τοῦ παλαιοῦ Κανονισμοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς ἰσχύοντος ἔτι καὶ κατὰ τὸ λήξαν τοῦτο ἔτος μέχρι τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς μέχρι τότε πρόεδρος μὲν τῆς Ἐπιτροπῆς ἦν ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Νικομηδείας κ. Φιλόθεος, μέλη δὲ οἱ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίται Μ. Κλεόβουλος καὶ Κ. Ἀλεξανδρίδης, ὁ ἔλλογ. κ. Ἀ. Σπαθάρης καὶ ὁ ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ Πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰω. Τανταλίδης. Ἀναθεωρηθέντος δὲ τοῦ Κανονισμοῦ ἐκείνου καὶ ἐπικυρωθέντος ὑπὸ τῶν Δύο Σωμάτων ἐπὶ τῇ βῆσει αὐτοῦ κατὰ Νοέμβριον πρόεδρος μὲν τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξελέγη ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ, μέλη δὲ ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης κ. Μ. Κλεόβουλος καὶ αὐθις, ὁ ἱερολογ. κ. Γρ. Κωνσταντινίδης, ὁ ἀξιότιμος κ. Δ. Κουρτζῆς καὶ οἱ ἐλλόγμοι κκ. Ἀ. Σπαθάρης καὶ αὐθις, Ε. Ἀμαξόπουλος καὶ Μ. Κεφάλας. Τοῦ δὲ πρώτου ἐπόπτου τῶν Σχολῶν καὶ νῦν Ἀρχιεπισκόπου Κεραλληνίας κ. Γ. Δωρίζα προσκληθέντος κατὰ Αὐγουστον τοῦ παρελθόντος ἔτους ὡς καθηγητοῦ τῶν νομικῶν ὑπὸ τῆς Ἐφορείας τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἡ Ἐπιτροπὴ μέχρι μὲν τοῦ νέου Κανονισμοῦ διετέλεσεν ἄνευ ἐπόπτου, ἀπὸ δὲ τοῦ νέου Κανονισμοῦ ἐκ

τῶν τριῶν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ σχετικὸν ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ ὑποβληθέντων ὑποψηφίων τὰ δύο διοικητικὰ τῆς Ἐκκλησίας Σώματα ἐξελέξαντο καὶ διώρισαν τῇ Ἐπιτροπῇ ἰσόπτην τὸν καὶ νῦν τοιοῦτον πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτην κ. Κ. Δελικάνην.

Ἀρχομένη δὲ πρὸ παντὸς ἐκ τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς σημειοῦται, ὅτι αὐταὶ ἐν συνόλῳ λαμβανόμεναι ἀνῆλθον κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος εἰς εἴκοσι καὶ δύο, ἐξ ὧν αἱ μὲν δύο πρῶται ἀνήκουσιν εἰς τὴν πρὸ τοῦ Νοεμβρίου διμηνίαν, αἱ δὲ ἄλλαι πᾶσαι εἰς ὅλον τὸ μετέπειτα χρονικὸν διάστημα.

Τὰ καθήκοντα τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῇ βῆσει τοῦ διέποντος αὐτὴν Κανονισμοῦ δύνανται νὰ ταξινομηθῶσιν εἰς τρεῖς κατηγορίας· α'] εἰς διοικητικὰ, εἰς ἐφαρμογὴν τ. ἔ. τῶν περὶ διδασκικῶν βιβλίων, προγραμμάτων, συμβολαίων καὶ ἐνδεικτικῶν τῶν διδασκάλων καὶ περὶ Ἐφοριῶν διατάξεων τοῦ Κανονισμοῦ· β'] εἰς παιδευτικὰ, εἰς παρακολούθησιν τ. ἔ. τῆς διδασκαλίας καὶ ὑπόδειξιν τῶν τε γενικῶν τύπων τῶν διαφόρων βαθμῶν τῆς παιδείσεως καὶ τῆς κατὰ τούτους ἐπιτυχοῦς διδασκαλίας καὶ γ'] εἰς δικαστικὰ, διέλυσιν τ. ἔ. τῶν μεταξὺ διδασκάλων καὶ Ἐφοριῶν παρεμπιπτουσῶν διαφορῶν.

Εὐνόητον ὄθεν, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς ἀνωτέρω συνεδριάσεσι ταῦτα κυρίως εἶναι τὰ ἐφελκυσκντα τὴν προσοχὴν τῆς Ἐπιτροπῆς.

Καὶ δὴ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὰ πρῶτα, μ' ὄλην τὴν παρουσιασθεῖσαν ἀντίστασιν ἐκ μέρους διδασκάλων καὶ Σχολῶν τινῶν, διὰ νουθεσιῶν καὶ προτροπῶν, διὰ παρακλήσεων καὶ ἀπειλῶν ἐφρόντισεν ἡ Ἐπιτροπὴ τὸ μὲν ἵνα μηδὲν τῶν ἐν ταῖς Σχολαῖς προγραμμάτων διδάσκηται ἀνεπικύρωτον μηδεὶς δὲ τῶν διδασκάλων διδάσκη ἄνευ ἐνδεικτικοῦ τῶν συμβολαίων πάντων προεπικυρωμένων συνωδᾷ τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀνωτέρας Σχολὰς τὰς μὴ συνειθιζούσας τὸ πλεῖστον ἵνα συνάπτωσι συμβόλαια πρὸς τοὺς οἰκείους διδασκάλους ἡ Ἐπιτροπὴ ἠρέσθη εἰς ἀπλοῦν σημεῖωμα τῶν διδασκόντων καὶ τῆς μισθοδοσίας, ἐφ' ἣ διδάσκουσιν, ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τε τῆς Διευθύνσεως, ὑφ' ἐκάστου αὐτῶν καὶ τῆς οἰκείας ἐφορείας καὶ ἐσφραγισμένον δι' ἀμφοτέρων τῶν σφραγίδων, καὶ τὸ τοιοῦτον ἐθεώρησεν ὡς τόσα συμβόλαια τῶν διδασκάλων, οἷς ἐνεχειρίσατο τὸ νενομισμένον ἐνδεικτικόν.

Εἰς τὰ διοικητικὰ καθήκοντα τῆς Ἐπιτροπῆς, ὡς ἐρρήθη, ἀνάγεται καὶ ἡ περὶ τῶν Ἐφοριῶν κατὰ τὸ 18 ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ ὀφειλομένη μέριμνα τῆς Ἐπιτροπῆς. Καὶ περὶ τούτων ὅσον ἐξήρτατο ἐξ αὐτῆς ἐφρόντισεν ἡ Ἐπιτροπὴ ἵνα ὧσι πανταχοῦ νομίμως καθηρτισμένοι καὶ ἀνεγνωρισμένοι, μετὰ πολλῆς τῆς λύπης παρακολουθοῦσα πάντοτε τὴν ἐν τισι τῶν ἐνοριῶν ἐπιδεικνυμένην χαλαρότητα τῶν χριστιανῶν περὶ τὴν ἐγκαίριον ἐκλογὴν τῶν οἰκείων ἐφοριῶν.

Κατανλωθείσα δὲ σχεδὸν περὶ τὰ διοικητικά, τὰ ὅποια πρῶτιστα πάντων κατὰ φυσικὸν λόγον προσεπάθησε νὰ ἐκπληρώσῃ, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ διότι ἐνόμισεν, ὅτι πρέπει νὰ λάβωπι χώραν ἄλλαι προκαταρκτικαὶ ἐργασίαι δὲν ἠδυνήθη δυστυχῶς νὰ προβῆ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος εἰς τὴν σύνταξιν γενικῶν προγραμμάτων καὶ τῶν παρεπομένων, περιορισθεῖσα τό γε νῦν μόνον εἰς ἀναγκαιοτάτας τινὰς ὁδηγίας τῆς ἐκασταχοῦ διευθύνσεως τῶν σχολῶν ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύνταξιν τῶν προγραμμάτων, ὧν διευθύνουσι σχολῶν.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς ὑπ' αὐτῆς θεωρηθείσας διανομὰς διδασκαλῶν καὶ ἐφοριῶν, αὗται ἀνῆλθον κατὰ τὸ διατρέξαν ἔτος εὐτυχῶς μόνον εἰς τέσσαρας πολὺ ὀλιγωτέρας σχετικῶς πρὸς τὰς κατὰ τὸ προπαρελθὸν ἔτος αὐτῇ ὑποβληθείσας. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς κυρίας ταύτης ἐργασίας αὐτῆς ἢ Ἐπιτροπὴ εἰργάσθη καὶ ἐπὶ τριῶν σχολικῶν κανονισμῶν ὑπὸ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου αὐτῇ ἀνατεθέντων καὶ ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν καὶ διαφόρους ἄλλας αἰτήσεις ὑπὸ τῆς Ὑμ. Θ. Παναγιότητος αὐτῇ παραπεμφθείσας.

Ἐν ἅπασιν τούτοις περιλαμβάνεται πᾶσα ἡ τοῦ λήγοντος ἔτους ἐργασία τῆς Ἐπιτροπῆς, ἣν τὴν μεγάλην εὐθύνην καὶ ὑψηλὴν αὐτῆς συνειδυία ἀποστολὴν μετὰ πάσης προθυμίας κατὰ τὸ ἐνὸν ἐξετέλεσε.

Τῇ ἐκθέσει δὲ ταύτης ἐπισυνάπτουσα καὶ τὴν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἀπαιτηθεῖσαν ἐκθεσιν τοῦ ἐπόπτου** περὶ τε τῶν πεπραγμένων αὐτῶ καὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς καταστάσεως τῶν Σχολῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὑποβάλλουσα ἀμφοτέρως τῇ Ὑμ. Θ. Παναγιότητι ἐπικαλεῖται τὰς θεοπειθεῖς Αὐτῆς εὐχὰς καὶ διατελεῖ μετὰ τοῦ ὀφειλομένου σεβασμοῦ καὶ τῆς υἱικῆς ὑπολήψεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 31 Ἀυγούστου 1893.

Ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ.

Ὁ Πρόεδρος.

Ὁ Γραμματεὺς.

Ἡ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΗ*

Λοιπὸν ἐὰν τῶντι ἐπιθυμῆς τὴν εἰρήνην τῆς καρδίας σου καὶ τὴν γαλήνην τοῦ πνεύματός σου, προσπάθησον νὰ διεγείρῃς ἐν σοὶ τὸ αἶσθημα τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους ἀγάπης. Ἀγαπᾷς δὲ πάντας καὶ ὑποφέρεις καὶ τὰς ἐλλείψεις καὶ ἀδυναμίας πολλῶν ἀνθρώπων, ἐὰν ἐκτιμᾷς αὐτοὺς οὐχὶ ἀναλόγως τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν, ἀλλ' ἀναλόγως τῆς ἀξίας, τὴν

ὅποιαν πράγματι ἔχουσιν. Ἄλλὰ τοῦτο μόνον δὲν ἀρκεῖ διὰ τοῦτο μόνον δὲν εἴμπορεῖς νὰ θεωρῆς σεαυτὸν ἐξησραλισμένον καὶ κατὰ τῆς ἀθυμίας καὶ λύπης, τὴν ὅποιαν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ σοὶ προξενήσῃ ἢ ἐπιψογος αὐτῶν συνήθειαι καὶ αἱ κακαὶ αὐτῶν σκέψεις. Διὰ νὰ ἀπορύγῃς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον κυρίως καθιστᾷ τὴν μετ' αὐτῶν συναναστροφὴν πολὺ ὀχληρὰν, ὀφείλεις νὰ ἀκολουθήσῃς καὶ ἄλλον τινὰ κανόνα τὸν ἐξῆς: ἀπέναντι τοῦ πλησίον σου λάμβανε πάντοτε τοιαύτην θέσιν, ὥστε οὐδέποτε νὰ δίδῃς ἀφορμὴν νὰ ἐκδηλωθῶνται τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ ἢ τοῦλάχιστον ἐκδηλούμενα νὰ μὴ δύνανται νὰ σε βλάψωσι. Δὲν ἀπαιτεῖται μεγάλη τέχνη νὰ προφυλάττηται τις πανταχοῦ, ὥστε νὰ μὴ φέρῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε νὰ δεικνύωσιν εἰς αὐτὸν τὰς ἐπιψογους, τὰς κακὰς αὐτῶν ιδιότητας. Πάντοτε εἰς τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν κεῖται ἢ νὰ ἐπιβάλλωμεν εἰς αὐτοὺς διὰ τῆς διαγωγῆς ἡμῶν ὅ,τι εἶναι ἀξιοπρεπὲς καὶ δίκαιον ἢ νὰ προφυλαττώμεθα ἀπὸ τοῦ νὰ μᾶς βλάψωσι τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν καὶ αἱ κακαὶ καὶ νὰ μᾶς φέρωσιν εἰς δυσάρεστον θέσιν.

Γνωρίζεις τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ ἐλαττώματα ἐκείνου, τὸν ὅποιον ἀποστρέφου καὶ τοῦ ὁποίου τὴν συναναστροφὴν δὲν ἐπιθυμεῖς.

Λοιπὸν ἀρκεῖ μόνον σὺ ὁ ἴδιος νὰ μὴ δώσης εἰς αὐτὸν ἀφορμὴν νὰ φανῇ ἐνώπιόν σου ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ φαυλότητι. Ὅταν σὲ πλησιάζῃ ὁ διεσθαρμένος ἄνθρωπος καὶ διὰ τῆς κολακείας καὶ δι' οἰουδήποτε ἄλλου μέσου προσπαθεῖ νὰ σε κλονίσῃ καὶ νὰ ὑποσκάψῃ τὴν ἀρετὴν σου, ἐμφάνηθι εἰς αὐτὸν μὲ ἐκεῖνο τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς, τὸ ὅποιον μόνον εἰς τὰς καθαρὰς ψυχὰς, μόνον εἰς τοὺς ἐναρέτους ἀνθρώπους προσιδιάζει, μὲ ἐκείνην τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν, ἢ ὅποια καὶ τὸν μᾶλλον ἀναίσχυντον ἐκπλήττει, καὶ θ' ἀφαιρέσῃς ἀπ' αὐτοῦ τὴν τόλμην καὶ τὸ θάρρος τοῦ νὰ σε ἐνοχλῇ εἰς τὸ ἐξῆς. Ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος τολμᾷ νὰ διανοηθῇ κακὰ περὶ σοῦ—ἀναγνώστα, σὺ αὐτὸς διὰ τῆς διαγωγῆς σου ἔδωκας εἰς αὐτὸν τὸ πρὸς τοῦτο θάρρος. Ἐκεῖνος σὲ θεωρεῖ ἄτιμον καὶ αἰσχρὸν καὶ διὰ τοῦτο σὲ μεταχειρίζεται μὲ ἀτιμίαν.

Ὅταν ὁ σκώπτῃς προσπαθῇ νὰ βεβηλώσῃ τὰ ἄγια καὶ νὰ καταστήσῃ γελοῖον ὅ,τι ἀξιοσέβαστον ὑπάρχει ὅταν ὁ ἐμπαικτὴς χαιρεκῆκως προσπαθῇ νὰ φέρῃ εἰς τὸ φῶς τὰς ἀδυναμίας τῶν ἄλλων ὅταν κινεῖται ἢ γλῶσσα τῆς συκοφαντίας καὶ ἢ διαβολὴ ὑψῶν κεφαλὴν διὰ νὰ διακόψῃ τὴν σιγὴν.—φίλε, μὴ γελᾷς μετὰ τοῦ ἐμπαικτοῦ, μὴ δίδῃς οὐδεμίαν προσοχὴν εἰς τὴν διαβολὴν καὶ τὴν συκοφαντίαν. Ἡ ψυχρά σου σιωπὴ, ἢ ἀδιαφορία σου θὰ κροπλίσῃ τὴν κακίαν καὶ τὸν ἀγέρωχον αὐτῆς γαργαλισμὸν θὰ μεταβλήῃ εἰς συναισθημα αἰδοῦς καὶ αἰσχύνης.

Γνωρίζων ἅπαξ τὰς ἀφορμὰς, αἵτινες προεκάλεσαν φιλονεικίας καὶ ἔριδας μετὰ σοῦ καὶ ἑτέρου τινός, μετὰ τοῦ ὁποίου εἶσαι ἠναγκασμένος νὰ συζῆς, ἀπομάρκρυνον μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἀπὸ πάσης ὁ-

** Ἡ ἐκθεσὶς τοῦ ἐπόπτου τῶν Σχολῶν δημοσιευθήσεται ἐν τῷ προσεχῇ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλητικιστ. Ἀληθείας».

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 278—279 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

μιλίας σου τὴν ἄκνηθον, διὰ τῆς ὁποίας ἐπλήρωσάς ποτε αὐτόν. Ἡ ὁμιλία δυνατὸν νὰ τραπῆ περὶ τοιαύτην ὑπόθεσιν, ἐξ ἧς καὶ αὐτὸς δύνασαι νὰ ὠφελθῆς καὶ ἐκεῖνον νὰ ἐποικοδομήσῃς καὶ νὰ κλονίσῃς τὰς βάσεις τοῦ ἐλαττώματος αὐτοῦ. Ἡ μὲν θανε νὰ σιωπᾷς ἢ ἀπόφυγε πᾶσαν ἀρομήν ἄγουσαν εἰς ἀνακάλυψιν τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἄλλου· τοῦτο γνωρίζων γνωρίζεις ἤδη τὴν τέχνην τοῦ νὰ ὑπερασπίζῃσαι καὶ νὰ διατηρῆς τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν φιλίαν. Ἐκεῖνον, ὅστις ζητεῖ εἰρήδας, ἀπόφυγε διὰ τῶν φρονίμων ἀποκρίσεων σου ἀπόφυγε αὐτάς καὶ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ διὰ τῆς καλοκἀγαθίας σου, διὰ τοῦ εὐγενεοῦς καὶ εὐσχήμου τρόπου σου, χωρὶς ὅμως νὰ καταρύγῃς εἰς τὴν κολακείαν, ἡ ὁποία εἰς οὐδὲν ἄλλο χρησιμεύει, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ δίδῃ εἰς τὴν κακίαν αὐτοῦ νέαν τροφήν.

Ὅταν ἐξ ἀνάγκης συναντήσῃς ἀνθρώπους κατὰ τὴν ὥραν τῆς παραγορᾶς αὐτῶν, ὃ ἐστὶν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὥραν, καθ' ἣν τὸ πάθος εὐρίσκόμενον ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτοῦ τοσοῦτον ἐπεσκότισε τὸν νοῦν καὶ τὸ λογικὸν αὐτῶν, ὥστε δὲν δύνανται νὰ ἦναι κύριοι ἐαυτῶν, ἀπόφυγε τὴν ἐκρηξίν τῆς παραγορᾶς αὐτῶν, εἴτε σιωπῶν, εἴτε προσέχων εἰς τοὺς λόγους σου, εἴτε ἀπομακρυνόμενος ἀπ' αὐτῶν. Ἡ διήρκει τῆς ἐξάψευδος τοῦ πάθους δὲν εἰμπορεῖ ποτε νὰ ἦναι μακρὰ· καὶ ἐπὶ τέλους αὐτὸ τὸ πάθος τιμωρεῖ αὐτούς· ἡ ὀργὴ δὲν καταπραύνεται διὰ τῆς ὀργῆς, ἣν θὰ ἀντέταττέ τις. Τὸν μέθυτον δὲν δύνανται νὰ καταστήσωσι νηφάλιον αἴφνης αἱ συμβουλαὶ σου· μόνον ἡ φαιδρότης σου καὶ ἡ ἀδιαφορία σου καὶ ἡ ἀποστροφή σου δύνανται νὰ καταστήσωσι μᾶλλον εὐαίσθητον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἡ δυσθυμία κατέστησε μελαγχολικὸν καὶ εὐερέθιστον.

Αὕτη εἶναι καὶ τοιαύτη ὀφείλει νὰ ἦναι ἡ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς ἔχοντας ἰλλείψεις καὶ ἐλαττώματα διαγωγῆ παντός κλοῦ καὶ τιμίου ἀνθρώπου, τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ. Ἀκριβῶς δὲ ἡ τοιαύτη διαγωγή, τὸ τοιοῦτον φρόνημα εἶναι προῖον τῆς φρονήσεως μετὰ τῆς ἀθωότητος τῆς περιστερᾶς ἠνωμένης. Οὕτως ἄρα διὰ τῆς φρονήσεως καὶ συνέσεως ἡμῶν ἀσπλίζεται ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὰ ἐλαττώματα ἠδύναντο νὰ ἐκθέσωσιν ἡμᾶς εἰς κίνδυνον. Ἡ συνετὴ καὶ λελογισμένη διαγωγή ἡμῶν καὶ συμπεριφορὰ θὰ προκαλέσῃ τὸ σέβας ὅλων τῶν γνωριζόντων νὰ ἐκτιμῆσωσι τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀρετὴν, καὶ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ ἀγαθότης τῆς ψυχῆς ἡμῶν θὰ διεγείρῃ τὴν ἀγάπην καὶ τὸν θαυμασμὸν ἐκείνων, οἵτινες ἤθελον καὶ ἐπεθύμουν τὸ κακὸν ἡμῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν ὑπαγορεύει καὶ ἐπιβάλλει ἡ κοσμικὴ σοφία. Ἄλλ' ὃ ἀληθὴς χριστιανός, ὃ ὀπαδὸς τοῦ σωφωτάτου Διδασκάλου, δὲν ἀρκεῖται εἰς ταῦτα μόνον· ἡ ἀγάπη ἡ ἀληθὴς δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὰ στενὰ ὄρια τῆς ἰδιωφελείας καὶ τῆς προαγωγῆς τῆς ἰδίας ἡμῶν εὐημερίας καὶ εἰρήνης, ἣν παρέχει τῷ ἀνθρώπῳ ἡ τέχνη τοῦ ὑπομένειν τὰ τῶν ἄλλων ἀμαρτήματα καὶ ἐλαττώματα· ἡ ἀληθὴς ἀγάπη προσ-

παθεῖ καὶ νὰ ἐξεύρῃ μέσα καὶ τρόπους, δι' ὧν δύναται νὰ διορθώσῃ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα. Διὰ τοῦτο βεβαίως καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν συναναστρέφετο μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἀμαρτωλῶν, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτούς, διὰ νὰ ἐξευγενίσῃ αὐτούς, διὰ νὰ ἀγάψῃ αὐτούς.

Εἶναι λοιπὸν καθήκον ἡμῶν ὑπὸ τῆς θρησκείας τῆς ἀγάπης ἐπιβιλλόμενον νὰ προσπαθῶμεν οὐχὶ ἐν παρεργῷ, ἀλλ' ὅλκας δυνάμεσι νὰ διορθῶνουμε τοὺς ἐλαττώματα ἔχοντας φίλους καὶ ἀδελφοὺς ἡμῶν, πάντας τοὺς καθ' ὅσον δὴποτε τρόπον πλησιάζοντας ἡμᾶς, νὰ ἐπαναφέρωμεν αὐτούς εἰς τὴν εὐθειαν ὁδόν, ἀφ' ἧς ἀπεπλανήθησαν, καὶ νὰ ἀναδειξῶμεν αὐτούς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ. Ἄλλὰ πῶς εἰμποροῦμεν νὰ κατορθώσωμεν τοῦτο; διότι βεβαίως δὲν εἶναι δυνατόν ἕκαστος διὰ τοῦ τυχόντος ἀνθρώπου νὰ βελτιωθῇ. Οὐ πάντες προφήται, οὐ πάντες διδάσκαλοι, λέγει ὁ μέγας τῶν ἔθνων διδάσκαλος. Ἐκεῖνος, ὃ ὁποῖος ἄνευ ἀνωτέρως κλήσεως παρουσιάζεται εἰς τὸ μέσον ὡς κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ διδάσκαλος τῆς ἠθικῆς, κινδυνεύει πολλάκις νὰ ἀκούσῃ: βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ μου· ἐκβλε ὅμως πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου. Δὲν εἰμποροῦμεν νὰ παρουσιασθῶμεν εἰς τοὺς ἀνωτέρους ἡμῶν, εἰς τοὺς προῖσταμένους ἡμῶν ἔχοντες σκοπὸν νὰ συμβουλευσῶμεν αὐτούς διόρθωσιν, χωρὶς νὰ προσβῶμεν τὸ σέβας, τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν εἰς αὐτούς. Πάντοτε εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀπαντῶμεν πρῶτον εἰς τὴν ἐρώτησιν, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς αὐτοὶ ὀφείλομεν νὰ προτείνωμεν εἰς ἐαυτούς: ποῖον ἐξ ἐκείνων, μετὰ τῶν ὁποίων συναναστρέφομαι, εἰμπορῶ νὰ διορθώσω καὶ νὰ ὀδηγήσω εἰς τὴν ἀρετὴν; πῶς θὰ πείσω αὐτόν καὶ θὰ θεραπεύσω ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων αὐτοῦ;

Διὰ νὰ ἐπιτύχῃς εἰς ταύτην τὴν ὅσον δύσκολον καὶ δυσχερῆ, τοσοῦτον καὶ ἐνδοξον καὶ εὐγενῆ ἐργασίαν ἀνάγκη πρὸ πάντων νὰ ἐμπνεύσῃς εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον πρῶτον ἐμπιστοσύνην, σέβας καὶ ἀγάπην πρὸς σέ· εἶναι ἀνάγκη ὁ ἴδιος νὰ ἴδῃ καὶ νὰ πεισθῇ, ὅτι σὺ δὲν ἔχεις τὰ αὐτὰ, ὁποῖα καὶ ἐκεῖνος ἐλαττώματα· ὅτι μεταχειρίζεσαι αὐτόν μετὰ φειδοῦς καὶ εὐλαβείας· ὅτι συγχωρεῖς αὐτόν πολλάκις εὐγενῶς σφάλλοντα εἰς σέ καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ εἶναι ἀνάγκη νὰ καταλάβῃ, ὅτι αἰσθάνεσαι πρὸς αὐτόν ἀληθῆ ἀγάπην καὶ φιλίαν. Ἐὰν εἶσαι βέβαιος, ὅτι ἀπᾶξ τρέφει ἀνυπόκριτον πρὸς σέ σέβας, ὅτι ἔχει ἐμπιστοσύνην, ὅτι ἔχει τὴν φιλίαν του, κατὰ τὸ ἡμῖς ἐπέτυχες τοῦ σκοποῦ σου· τότε μόνον εἰμπορεῖς μετ' ἐπιτυχίας νὰ παραστήσῃς εἰς αὐτόν τὰς ἰλλείψεις αὐτοῦ, νὰ συγκινήσῃς αὐτόν καὶ νὰ πείσῃς νὰ ἀφήσῃ τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰς κακίας αὐτοῦ, διὰ τὰς ὁποίας προκαλεῖ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀποστροφήν τῶν ἀνθρώπων.

Πρέπει ὅμως νὰ γίνηται τοῦτο ἄνευ πικρίας τινός, ἐὰν δὲν θέλῃς νὰ λυπήσῃς αὐτόν καὶ διεγείρῃς ἐναντίον σου· πρέπει νὰ γίνηται μετὰ φειδοῦς, διὰ νὰ κρατῆς πάντοτε τὴν καρδίαν αὐτοῦ δεδε-

σμευμένην πρὸς σέ· ὀφείλεις νὰ ἀναγνωρίζῃς καὶ νὰ ἀπονέμῃς τὸν δίκαιον ἔπαινον εἰς τὰ λοιπὰ αὐτοῦ πλεονεκτήματα καὶ τὴν ἀξίαν, ν' ἀναγνωρίζῃς τὰς ὠραίας χάριτας τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκτᾷ πεποιθήσιν εἰς ἑαυτὸν, αἰσχύνῃν διὰ τὰ σφάλματα αὐτοῦ, καὶ μένει διὰ παντὸς πεπεισμένος, ὅτι σὺ ἔχεις πραγματικὴν ἀξίαν καὶ σοὶ ἀνήκει ἀληθὲς σέβας.

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Τὸ δὲ συναίσθημα καὶ ἡ ἰδέα τοῦ ἠρωϊσμοῦ προσηκόντως μὲν κατὰ τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ κυροφύρῃσιν ἀναπτυχθεῖσα καὶ ἐπιρρωσθεῖσα, ἔννοια δὲ καθαρὰ ἀρχῆ ἔρηρσιμένη ὠρισιμένη καὶ σαφεὶ ἐν τῷ νῷ διατυπωθεῖσα σχηματίζει τὸ ιδεῶδες ἀνδρὸς, ὃν πανταχοῦ διακρίνει τόλμη καὶ εὐστάθεια λογικὴ καὶ ἱερά, ἣν οὐδεὶς οὔτε φόβος οὔτ' ἀπειλὴ οὐδὲ θυσία οὐδεμίαν ἰσχύει νὰ διασειῇ οὐδαμῶς, μομφὴ δὲ ἢ κηλὶς ἢ σπίλος ἢ ρυτίς δὲν προσάπτεται αὐτῇ οὐδέποτε ἐπὶ λόγῳ οὐδενί. Ὁ ἠρωϊσμός ὑπὸ τοιαύτην ἀγωγὴν ἐξανιστᾷ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν θνητῶν τὸν πόθον εἰς πράξεις γενναίας, ἃς αἴγλη περιβάλλει δόξης ἀληθοῦς, καὶ τὸν θαυμασμόν τῶν καρτεροψύχων ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες εἴτε νικῶντες ἐν πολέμῳ εἴτε τὸν σταυρὸν αἶροντες τοῦ ὑπὲρ πίστεως μαρτυρίου εἴτε ἄλλα κατορθοῦντες ἐν εἰρήνῃ καὶ γαλήνῃ ἔργα μεγάλα, σωτήρια καὶ κοινῶς εὐεργετικὰ καὶ ἐπλήρωσαν καὶ πληροῦσι καὶ θὰ πληρῶσιν εἰς αἰεὶ τὸν κόσμον ὅλον κλέους καὶ δόξης καὶ ἀγάπης παρ' ἀπάντων κοινῆς καὶ ἀμερίστου, ἣν οὐδὲν ἰσχύει οὔτε ν' ἀμαυρῶσιν οὐδὲ τὸ παράπαν νὰ ψυχρᾶνῃ, ἀλλ' ἀίδιος παραμένει ἐν τῇ μνήμῃ καὶ τῇ συνειδήσει τῶν ἐπιγόνων ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν ἐπιτεινομένη τοσοῦτο μᾶλλον ὅσῳ πολυκριθμότεροι παρέρχονται οἱ αἰῶνες καὶ οἱ χρόνοι· ἂν δὲ τούναντίον ὁ νέος ἀνατραφῇ κατὰ τὴν ἡλικίαν τὴν παιδικὴν ἢ ἐν οἴκῳ χθαμαλῷ καὶ ταπεινῷ ἢ ὑπὸ τροφῶν καὶ παιδαγωγῶν, οἵτινες ζωὴν δὲν ἔχουσι πνευματικὴν οὐδὲ διαπνέουσι τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἀρχαὶ ἔμπεδοι ἠθικαί, ἀλλ' εἶναι ἄνθρωποι ἢ κοινοὶ ὡς ἐπάγγελμα βιοποριστικὸν μετερχόμενοι τὸ ἀξίωμα τοῦτο τὸ ἱερόν ἢ τὸ καὶ πάντων χεῖριστον, φαῦλοι ὅλως καὶ πάσης πονηρίας καὶ ἠθικῆς καταπτώσεως μεστοὶ πληροῦντες καὶ τοῦ τροφίμου τὸν τε νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἰνδαλμάτων ψυχοφθόρων, ὧ, τότε, φεῦ! ἡ νεανικὴ ἡλικία δὲν παρουσιάζει εἰμὴ φάσμα εἰδεχθὲς καὶ βδελυρὸν· ἂν ὁ νέος ἀνατραφῇ ἐν ἀτμοσφαιρᾷ πνιγρᾷ, ἢ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ ἀπομένη παντάπασιν ἀγεώργητος καὶ κατσμαραίνηται μὲν ἐπὶ τῷ πρώτῳ κάλυκι ἢ φαντασίᾳ, ὃ δὲ νοῦς καὶ ἡ καρδία πληρῶνται ἐννοιῶν καὶ αἰσθημάτων

ποταπῶν, τότε ἡ προσφυλὴς τριάς τῶν θείων ἀρετῶν, ἃς ἤδη διεπραγματεύθημεν, διστραφεῖσα καὶ διεύθυνσιν λαβοῦσα μοχθηρὰν οὐδὲν παράγει εἰμὴ ἐπιθυμίας αἰσχυρὰς καὶ χθαμαλὰς, ὀρμὰς ἀγρίας καὶ παχυλὰς, ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις θηριώδεις, ἀντὶ δὲ πράξεων φιλανθρώπων καὶ εὐγενῶν δημῶσιζ μὲν πραξικοπήματα βίαια καὶ ἀτάσθαλα ἀκυροῦντα τῆς τάξεως καὶ τῶν νόμων τὸ κύρος καὶ τὴν δύναμιν, ὡς τάξιν δὲ καὶ νόμον ἐγκαθιδρύοντα τὴν παρανομίαν καὶ τὴν αὐθαιρεσίαν, τὸν δόλον καὶ τὴν ἀρπαγὴν, ἰδίᾳ δὲ βίον ὑπὸ πᾶσαν ἀναφορὰν καὶ σχέσιν οὐτιδανόν, ἄσωτον, χαμερπῆ, ἀκόλαστον, ἵνα δὲ συλλήβδην εἴπωμεν τὸ πᾶν, τοιοῦτον, ὅποιον τὸ τε σῶμα ἐν βραχυτάτῳ θὰ ἐξαντλήσῃ καὶ τὴν ψυχὴν ἐλεεινὴν εἰς τὴν ἀκτὴν προῶως θὰ καταπέμψῃ τοῦ ἐσπέρου κατὰ τοὺς ἀρχαίους θεοῦ, ἐν οὔ τῃ βασιλείᾳ οὐδεὶς οὔτε μετᾶμελος ἰσχύει οὐδ' ἄλλο φάρμακον οὐδὲν εἰς ἱπανόρθωσιν τῶν διὰ τοῦ βίου ὅλου ἐκτεθραμμένων φυλοτήτων καὶ κακῶν.

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ καὶ ἀκούσῃ ἔχομεν πολλάκις ὑπὸ πολλῶν παντοιοτρόπως εἰρημένα καὶ ἐκ πείρας δὲ γινώσκωμεν πάντες ἱκανῶς, τὴν δὲ θεραπείαν ν' ἀκούσῃ πᾶς τις ἐπιθυμεῖ· ὅποια ἄρχ' εἶναι τὰ ἀντικείμενα τὰ σεμνὰ καὶ αἰθιχικὰ καὶ πρακτικὰ ἀληθεῖα, ἐφ' ἃς ὀφείλει νὰ διευθύνῃ τῶν νέων τὰς ὀρμὰς καὶ τὸν ὄργανισμόν ὁ σοφὸς καὶ δεξιὸς τῆς παιδαγωγίας μύστης τε καὶ μέντωρ; Πολλὰ βεβαίως καὶ διάφοροι δύνανται νὰ ἦναι αἱ περὶ τούτων γνώμαι· ἀλλὰ τὰ τε πρακτικώτατα καὶ τὰ ἀληθέστατα οὐδεὶς φρονούμεν, ἄλλος κάλλιον νὰ διδάξῃ ἔχει εἰ μὴ ἡ ἱστορία· διότι, ὅπως οἱ καθ' ἕκαστον ἄνθρωποι, οὕτω καὶ τὰ ἔθνη ὅλα ἔχουσι διαφόρους ἡλικίας, ἐν αἷς διάφοροι τῆς ἀναπτύξεως καὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν ἐκπληροῦνται νόμοι καὶ συνθήκαι, γνώμονες εἰς τὴν παιδαγωγίαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἀσφαλεῖς. Ἡ δὲ τῆς γενικῆς τῶν ἔθνων ἱστορίας μελέτη, ὅπως εἰς πάντα, οὕτω καὶ εἰς τὰ τῆς παιδείσεως εἶναι κατὰ τοσοῦτον ὁ πάντων ἀσφαλέστατος ὁδηγός, καθ' ὅσον ἐν αὐτῇ τὰ τῆς βαθμικῆς ἀναπτύξεως ἔχνη παραμένουσιν ἐς αἰεὶ ἀνεξίτηλα καὶ εἰς γνῶσιν σαφέστερα ἢ τὰ ἐν τῷ βίῳ τοῦ καθ' ἕκαστον ἀνθρώπου. Τὴν ἱστορίαν λοιπὸν ἀνερευνῶντες τὴν τε καθ' ὅλου τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῶν καθ' ἕκαστα ἔθνων, μάλιστα δὲ τὴν τοῦ ἰδίου ἡμετέρου γένους μανθάνομεν ὅτι ἐκεῖνα, περὶ ἃ στρέφεται ἡ τε ἐνέργεια καὶ ἡ προσοχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὅτε τὰ ἔτη τῆς νεανικῆς διέρχεται ἡλικίας, εἶναι μάλιστα τρία· πρῶτον μὲν ἡ *θηρακεία*, τὸ συναίσθημα τὸ βελῦ τῆς πρὸς οὐρανὸν κοινωνίας, ὡς Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς εὐστόχως αὐτὴν ἀποκαλεῖ, ἔπειτα δὲ ἡ πρὸς τὸ ἐν τῇ φύσει *καλὸν κἀγαθὸν ἀγάπη*, καὶ τρίτον ἡ *φιλοπατρία*, ὃ ἔρωσ ὁ εὐγενὴς ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πετρίδος· τῶν ἀρετῶν δὲ τούτων τὴν καλλίστην τε καὶ ἱερὰν τριάδα ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐξυμνεῖ καὶ ὁ μέγας τῆς

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 275—277 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

Ὁδυσεύς ποιητής, περιόνουν ἤρωα ποιήτας εὐσεβῆ μὲν εἶπεο τις ἄλλος, θαυμαστὴν δὲ ἀπάντων τῶν καλῶν κἀγαθῶν, τῆς δὲ πατρίδος φίλον ἔνθερμον τοσοῦτον, ὥστε ἐπεθύμει, πάντας ὑπομείνας τοὺς κινδύνους καὶ τοὺς πόνους καὶ δάκρυα πικρὰ καὶ τὸν θάνατον δ' αὐτὸν, καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νὰ νοήσῃ ἐξ αὐτῆς οὕτως αὐτῷ οὐδὲν γλύκιον ἢ το τῆς φιλιότητος τῶν πατέρων χώρας!

Ταῦτα δὲ φρονοῦμεν καὶ σήμερον πρέπει νὰ ἦναι τὰ σεμνὰ καὶ ἀντάξια ἀντικείμενα, πρὸς ἃ ὁ χριστιανὸς καὶ πᾶς νεανίας ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν· πολλοὶ δὲ καὶ ἰσχυροὶ εἶναι οἱ ὑπὲρ τούτων συνηγοροῦντες λόγοι· διότι πρῶτον μὲν ἡ θρησκεία, ἡ τῷ ἀνθρώπῳ ἔμφυτος αὐτῇ πρὸς τὸ ὄν τὸ ἀπόλυτον τῆς τελειότητος τῆς ἠθικῆς, τῆς παντοδυναμίας, τῆς παντογνωσίας καὶ τῆς πανσοφίας σχέσις, τὰ μὲν πᾶν τὸ ἀγριον κολάζουσα καὶ θηριώδες, τὰ δὲ τὸ ὑψηλὸν καὶ εὐγενὲς ἀνταμείβουσα καὶ τὸ κοινῇ περιθάλπουσα ὠφέλιμον καὶ ἀγαθόν, ἐξημεροῦσα οὕτω καὶ πράνουσα τὰ ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τῶν τοῦ βιωτικῆς ἀγῶνος καὶ τῆς τῶν χαρακτήρων φυσικῆς διαφορᾶς ἐκπηγάζοντα πάθη, ὑπῆρξεν ἀνεκὰθεν τῆς μὲν τάξεως τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἁρμονίας τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω προόδου τοῦ πολιτισμοῦ ὁ ἰσχυρότατος βραχίον, τὴν δὲ διάνοιαν ἐκ τοῦ ὕπνου τῆς ζωώδους ἀδιαφορίας καὶ ἀδρακείας ἐξεγείρουσα προὐκάλεσεν εἰς τὴν ἔρευναν καὶ τὴν κατ' ἀκριβείαν ἐξέτασιν τῶν ὄντων τῆς τε φύσεως αὐτῆς καὶ τῶν αἰτίων τῶν ἀρχικῶν καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ τελικοῦ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ὁ ἀριστος γενομένη τῇ ἀνθρωπότητι μοχλὸς ἐπὶ πᾶσιν κίνησιν πνευματικῆν, ἧς καρποὶ ὑπῆρξαν ἀγλαοὶ ἢ ἐπιστήμη καὶ ἡ τέχνη. Ὅτι δὲ ταῦτα εἶναι ἀναντιρρήτως ἀληθῆ διδάσκει μάλιστα καὶ πείθει ἡ τῆς φιλοσοφίας ἱστορία ἢ διαπρασιῶς φθεγγομένη, ὅτι ἄνευ τῆς θρησκείας, ἧτις ἐκίνησε τὸν νοῦν εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ πρώτου καὶ τοῦ ἐσχάτου τῶν ὄντων αἰτίου, φιλοσοφία καὶ ἔρευνα ἐπιστημονικῆ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γεννηθῆ. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ ἡ τέχνη τοῦ καλοῦ ἠδύνατο εἰς τοσοῦτον νὰ προβῆ, ἂν μὴ τοῦ θνητοῦ ἢ φαντασίας ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς θρησκείας καὶ πνοῆν ἐλάμβανε ζωῆς καὶ τὸ φῶς τὸ ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἀντίληψιν καὶ ἀπεικόνισιν αὐτοῦ. Γοιούτῃ λοιπὸν τὴν φύσιν οὕσα ἡ θρησκεία ἀρμύζει μάλιστα ἀντικείμενον μελέτης νὰ καταστῇ τῇ ἡλικίᾳ τῇ νεανικῇ, ἧτις φύσει ὀργῶσα καὶ ἐπὶ ἰδεώδη κινουμένη ὑπερβαίνοντα τὸν τῆς πραγματικότητος ὀρίζοντα δύναται νὰ ἀνεύρῃ ἐν αὐτῇ τὸ ὁμοφύες αὐτῇ στοιχεῖον. Συγγενῆ δ' ὁμοίως εἶναι τῷ ἄνθει τῆς νεότητος καὶ αἱ δύο ἄλλαι ἐνασχολήσεις, τὸ καλὸν τὸ ἐν τῇ φύσει καὶ ἡ τῶν πατέρων γῆ. Καὶ τὸ μὲν καλὸν πλὴν τοῦ τερπνοῦ, ὑπερ παρέχει τῇ ψυχῇ ἐκπληττον τὴν ἐκ τῶν δεινῶν τοῦ κόσμου ἀθυμίαν, καὶ ὠφέλιμον ἀποβαίνει πολλαχῶς· διότι ἡ πρὸς αὐτὸ ἀγάπη ἐν τε τῇ ἀρχαιότητι καὶ νῦν παράγει τοὺς ἀρίστους καλλιτέχνας, ὧν τὰ ἔργα τὰ λαμπρὰ ἀνα-

ριθμητοῦς καὶ ἀνεκτιμητοῦς προσφέρουσιν εἰς τὴν κοινωνίαν ὠφελείας καὶ ἠθικὰς καὶ ὕλικὰς· ὁ δὲ πρὸς τὴν πατρίδα θαυμασμὸς ἀναδεικνύει τοὺς ἀνδρας τοὺς ἐξόχους, οἵτινες ἐν καιροῖς μὲν χαλεποῖς πᾶσαν ὑπομένοντες θυσίαν καὶ πολυμόχθον ἀγῶνα σώζουσι τῆς τε πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας κλυδωνιζόμενον τὸ σκάφος, ἐν δὲ εἰρήνῃ καὶ γαλήνῃ προάγουσι τὴν εὐημερίαν τῶν λαῶν, ὑποστηρίζοντες καὶ διευκολύνοντες ἐπιδειξίως τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω προκοπὴν πάσης ἐπιχειρήσεως τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, τὰς δὲ σχέσεις τὰς διεθνεῖς τελειότερας διατυπώντες καὶ ἐπὶ βάσεων ἐρείδοντες ὅσον τὸ δυνατόν ἀσφαλεστέρων ἐξαδελφοῦσι πρὸς ἄλληλα πάντα τῆς οἰκουμένης τὰ κράτη καὶ τὰ ἔθνη, ὄργανα γενόμενοι τοιουτοτρόπως τοῦ Σωτῆρος καὶ Κυρίου, ὅστις εἶπεν, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ποτέ, αἰρομένων κατὰ μικρὸν τῶν ἐκ τῆς ἀδικίας, τῆς ἀτόπου ἀντιζηλίας καὶ τῆς πλάνης τῶν φρενῶν προερχομένων ἀντιπαθειῶν καὶ διαφορῶν, μέλλει ν' ἀποβῆ «πία ποιμνὴ καὶ εἰς ποιμνὴν», ἐν ἧ ὡς ἐν συμφωνίᾳ μουσικῇ ἢ ἀναγνωρισθῆ τῶν τε καθ' ἕκαστον λαῶν καὶ χαρακτήρων ἢ ἄξιᾳ ἢ ἀτομικῇ καὶ τῆς ὑπάρξεως ὁ λόγος ὁ ἀποχρῶν καὶ ἡ τῆς συντηρήσεως τῆς τοῦ ὄλου ἁρμονίας ἀπαραίτητος ἀνάγκη· διότι, ὅπως οἱ καθ' ἕκαστους ἀνθρωποὶ ἔξω τοῦ τῆς κοινωνίας ὄλου δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀναπτυχθῶσιν οὐδὲ νὰ ζῶσι κατὰ τὴν ιδέαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἡμέρου, ἀλλ' ἐξυγρῶνται ἢ διακρίνουσι στάσιμοι ἐν τῇ καταστάσει τῇ κτηνώδει, οὕτως οὐδὲ τὰ ἔθνη μεμονωμένα διάγοντα τὸν βίον ἔξω τῆς τοῦ ὄλου τῶν πάντων συναυλίας εἶναι δυνατόν νὰ προχωρήσωσι βήματα σπουδαῖα, οὔτε πρὸς τὴν ἀκριβεστέρην γνῶσιν τῆς ἀληθείας, οὔτε πρὸς τὴν τελειοτέραν διαμόρφωσιν τοῦ ἥθους καὶ τοῦ καθόλου πολιτισμοῦ. Διότι καθὼς πάλιν ἡ ἱστορία διαβεβαίωσι οὗτος εἶναι ἔργον καὶ καρπὸς τῆς ἀλληλεπιδράσεως καὶ τῆς ἀναλόγου εὐγενοῦς ἀμίλλης πάντων τῶν ἔθνων, ὅπως καὶ τῶν ἐνοργάνων ὄντων ἢ ζωῆ τοῦ ὄλου καὶ τῶν καθ' ἕκαστα μερῶν φαινόμενον κατὰ τοὺς φιλοσόφους εἶναι τῆς ἀλληλουχίας καὶ τῆς ἀλληλεπιδράσεως τῶν ἐν τῷ ὄργανισμῷ καθ' ἕκαστα ἀτόμων εἰς συντήρησιν τοῦ ὄλου καὶ τῆς κατ' ἀντανάκλασιν τοῦ ὄλου πάλιν ἐνεργείας εἰς τὴν ζωὴν καὶ διατήρησιν τῶν καθ' ἕκαστα ἀτόμων καὶ μελῶν. Γοιούτῃ εἶναι ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐξόχων, οὓς γεννᾷ μὲν βεβαίως κατὰ τὴν μυστηριώδη πρόνοιαν τοῦ δημιουργοῦ καὶ ἰθύντορος τοῦ σύμπαντος ἐκάστοτε ἡ φύσις, διαπλάττει δ' ὅμως ἡ πατρίς, καὶ ἀναδεικνύει ἢ πρὸς αὐτὴν διακαῆς καὶ ἄδολος ἀγάπη. Τούτου δ' ἐνεκα αὐτοῦ καὶ ὁ τῶν ἀνθρώπων κόσμος σύμπας ἀνεκὰθεν ἐθαύμασεν, θαυμάζει δὲ καὶ νῦν, θὰ θαυμάζῃ δὲ καὶ τοῦ λοιποῦ, ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχῃ ἀνθρωπίνη κοινωνία ὕγιης. Εὐεξήγητον δ' ἐκ τούτου ἀποβαίνει ὁπόση ἢ τε δυστυχία εἶναι καὶ ἡ παρακμὴ τῶν λαῶν καὶ τῶν κρατῶν ἐκείνων, ὧν τὰ τῆς παιδείας διανοίχ μὲν στενῆ, καρδίᾳ δὲ ἑλαφρᾷ ἀπ' ἀρχῆς διαταχθέντα, δὲν ἰσχύουσι νὰ

διαμορφώσωσιν ὡς δεῖ οὔτε τοὺς τῶν καθεστῶτων διευθυντάς, οὔτε τοὺς τοῦ μέλλοντος προδρόμους καὶ δημιουργούς. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει ἀκριβῶς καὶ εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς οὐρανῶθεν ταύτης τοῖς λαοῖς δεδορημένης πολιτείας· ἡ δὲ ἱστορία καὶ περὶ τούτου καταθέτει τὰς τρανωτάτας μαρτυρίας· διότι ὅποιαν-δήποτ' αὐτῆς καὶ ἂν ἀναγνώσωμεν σελίδα θ' ἀνεύρωμεν ἔν τε τῇ Δύσει καὶ τῇ ἡμετέρῃ Ἀνατολῇ, ὅτι, ὅτε μὲν τὰ τῆς παιδείας ἦσαν ἱκανὰ ὅπως προπαρρασκευάζωσι τὸν μὲν νοῦν δυνατὸν ν' ἀντιληφθῆ τοῦ ὑψηλοῦ, τὴν δὲ καρδίαν δοχεῖον καὶ φορέα συναισθημάτων ἱερῶν, τότε καὶ ἡ πίστις πλήρης τόλμης ἀνεδείχθη καὶ πυρὸς ἀγίου, καὶ ὁ νοῦς καρπὸς παρήγαγε ἱερᾶς σοφίας θαυμαστούς, καὶ ὁ τῶν ἱεραρχῶν βραχίων ὑπῆρξε τοσοῦτον ἰσχυρὸς, ὥστε καὶ τῶν πανισχυρῶν τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ὀσίου ἀθετητῶν τὴν ὄφρυν τὴν ἐκ τῆς ἀλαζμόνης ἀσεβείας ἐπηρμένην καὶ μέχρι τῆς σποδοῦ τεταπεινωμένην ἠνάγκασε νὰ κύβη, νικηφόρον δ' ἀνέλαμψε τὸ κράτος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγιότητος τοῦ βίου παρὰ πάντας τοὺς διωγμούς καὶ τοὺς χειμάρρους τῶν δακρύων καὶ αἱμάτων, ὅσους κατ' αὐτῶν ἐκίνησαν αἱ τοῦ αἰῶνος τούτου πανουργίαι καὶ αἱ ζοφεραὶ τοῦ Ἄδου πύλαι. Παραδείγματα δὲ ἡρώων τοιούτων ἱερῶν καὶ μαρτύρων θαυμαστῶν, εἰς οὓς ὀφείλεται πᾶν ὅ, τι σήμερον κεκτήμεθα καλὸν καὶ ἀγαθόν, ἔχει νὰ δείξῃ πλείεστα ἢ τε Δύσις καὶ ἡ πολυπλήθης Ἀνατολή. Ὅστις δὲ περὶ τῆς ἀληθείας ἀδισαίστως θέλει νὰ πεισθῆ, σύμβουλον ἄλλον νὰ μεταχειρισθῆ δὲν ἔχει, εἰμὴ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τὴν τε νεωτέραν καὶ παλαιάν, ἐξ ἧς θὰ καταμάθῃ, ὅτι ἡ μὲν παιδεία ἢ βλαθεῖα, ἢ σεμνὴ καὶ αὐστηρὰ παρήγαγεν ἄνδρας καὶ κληρικούς καὶ λαϊκοὺς τοῦ ὀνόματος ἀξίους, τούναντίον δὲ ἡ ἡμιμάθεια καὶ ἡ τῶν πάντων καταγελωσά δῆθεν εὐφυῆς ἐπιπολαιότης ἐπήνεγκε τὸν μαρασμὸν καὶ τὴν νάρκην εἰς πάντα πανταχοῦ.

Οὐαὶ λοιπὸν εἰς τὰ ἔθνη καὶ τοὺς λαοὺς ἐκείνους, ὧν ἡ νεότης δὲν μορφοῦται τοιουτρόπως, ὥστε ἡ ψυχὴ αὐτῆς αἰσθανομένη βλαθεῶς τῆς φύσεως τὰ κάλη, τὴν ἀρμονίαν καὶ τὴν χάριν, ν' ἀκούῃ ἅμα ἐν αὐτοῖς καὶ τῶν ἤχων τῆς φωνῆς τῆς φύσει σιγηλῆς, ὀξείας ὁμῶς ἄλλως καὶ ἱκανῶς ἀναμφιλέκτου, ἧτις ἀποκαλύπτει τὸν νοῦν τὸν πάνσοπον ἐκείνον, ὅστις δημιουργήσας συντηρεῖ καὶ ἀνακκινίζει εἰς αἰεὶ τὴν θαυμασίαν ζωὴν καὶ τῆξιν τοῦ παντός· οὐαὶ εἰς τὰ ἔθνη καὶ τοὺς λαοὺς, ὧν ἡ παιδείσις δὲν εἶναι ἐπιτηδεῖα ἵνα διανοίγῃ τῆς νεότητος τὸ ὄμμα, ὅπως φιλοσοφοῦσα τὸ ἐπ' αὐτῇ διορᾷ ἐν τῇ ἀπλότῃ τῆς φύσεως πλὴν τῶν γοήτρων τῆς Πανδώρας τῶν παντοίων καὶ πολλῶν καὶ τὴν μυστηριώδη δύναμιν ἐκείνην, ἧτις ἰσχύει μόνη νὰ διατηρῆ ὅπως τὰ ἐν τῇ φύσει, οὕτω καὶ αὐτὴν ἀκμαίαν πάντα καὶ ὑγιᾶ καὶ θαλεράν, καὶ νὰ παράσχῃ ὀψέ ποτε αὐτῇ τὴν ἐν τῷ ἄλλως πολυμόχθῳ τούτῳ κόσμῳ ἐφικτὴν εὐδαιμονίαν καὶ χαράν. Εὐτυχεῖς δὲ τούναντίον καὶ εὐδαίμονες εἶναι οἱ λαοὶ, ὧν τὰ σχολεῖα παιδεύουσι τῶν νέων τὴν διάνοιαν

οὕτως, ὥστε τὰ ἐν τῇ φύσει θεωροῦντες καὶ ἐν αὐτοῖς τοὺς νόμους ἀναδιδρῶντες τοὺς ἀπαρκαζήτους, οὓς ἐνέθηκεν ὁ πλάστης, δύνανται ν' ἀνεύρωσιν ἅμα καὶ τὸν προαιώνιον λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ζωογόνον πνεῦμα ὅπερ διαπνέον διηνεκῶς τὸ σύμπαν ἀνακαλεῖ ἐκ τῆς παρακμῆς καὶ τοῦ θανάτου τὴν ζωὴν καὶ δύναται καὶ ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων κοινωνίαις, ἂν οἱ ἄνθρωποι ἀνοίξωσιν αὐτῷ εἰλικρινῶς τοὺς μυχοὺς τῶν καρδιῶν καὶ τῆς διανοίας, ν' ἀναστήσῃ τὸν ἀδιάκαπον ὄργανόν πρὸς τὸ σθένος, ὅπως διατελώσιν ἀναπτυσσόμεναι καὶ τελειούμεναι διὰ παντός πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ ἀπείρου καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ· τὴν τε οὐσίαν καὶ τοὺς νόμους τῆς φύσεως μελετῶντες οἱ νέοι καὶ αὐτοὶ εὐδαίμονες θὰ εἶναι καὶ τῷ ἔθνει καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ πολλῆς τε εὐτυχίας καὶ δόξης ἅμα ἀγαθῆς τε καὶ μεγάλης πρόξενοι θὰ γίνωνται, ἐὰν κατανοήσωσιν, ὅτι, καὶ αὐτοί, ὅπως ἡ φύσις προσωρισμένοι ὑπὸ τοῦ πλάστου εἶναι ν' ἀποθῶσι πηγὴ ὕδατος ζῶντος καὶ ἄρτος ζωηφόρος τῷ γένει καὶ τῇ κοινωνίᾳ, ἧτις ἐν πόνοις καὶ θυσίαις ἐξ ὀνύχων ἀπαλῶν αὐτοὺς περιθάλλει καὶ ἐκτρέφει.

(ἔπεται συνέχεια).

ΠΕΡΙ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ

Ἐκ τούτων λοιπὸν φαίνεται, πόση εἶναι ἡ ἀξία τῆς εὐσεβείας ἢ θεοσεβείας ἐκείνης, ἧτις οὕσα φόβος τις τοῦ Θεοῦ εἰς ἔργα μὲν σύμφωνα πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ δὲν συντελεῖ, περιορίζεται δὲ εἰς τυπικὴν λατρείαν αὐτοῦ, εἰς σέβας πρὸς τοὺς ἱερούς τύπους, ἐν οἷς τελεῖται ἡ λατρεία, πρὸς τοὺς ἄνδρας, οἵτινες προίστανται τῆς λατρείας, τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὅποια χρησιμεύουσιν εἰς τὴν λατρείαν, εἰς ἀκρόασιν τοῦ θείου λόγου, εἰς προσευχάς, εἰς ἐξωτερικὰ σημεῖα. Καὶ ἔχουσι μὲν πάντα ταῦτα ἀξίαν, ὅταν μετ' αὐτῶν συνυπάρχῃ ἡ δι' ἔργων ἀγαθῶν ἀπόδειξις τῆς θεοσεβείας· ἀλλὰ μόνον, ἀνευ ἀγαθῶν ἔργων, οὐδὲν ἀξίζουσι. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνηται διάκρισις τῶν δύο τούτων καταστάσεων καὶ εἶναι ἐπομένως ἀνάγκη νὰ ἐκφρασθῆ ἑκατέρω δι' ἰδίας λέξεως, ἠθελον ὀνομάσει τὸν μὲν μέχρι τυπικῆς μόνον λατρείας ἐξικνούμενον φόβον τοῦ Θεοῦ θεοσέβειαν (= φόβον τοῦ Θεοῦ), τὸν δὲ δι' ἔργων ἀγαθῶν ἐκδηλούμενον φόβον τοῦ Θεοῦ εὐσεβειαν, τοῦ ἐπιρρήματος εὐ ἐκφράζοντος τὸ ἀγαθόν. Ὑπὸ ταύτην λοιπὸν τὴν ἔνοιαν λαμβάνοντες τὰς λέξεις λέγομεν ὅτι ψιλὴ θεοσέβεια ἐλαχίστην ἀξίαν ἔχει ἐν τῇ χριστιανικῇ θρησκείᾳ. Τοῦτο δὲ φαίνεται εἰς τὸν σκεπτόμενον ἄνθρωπον φυσικώτατον· διότι τί σημαίνουσι διὰ τὸν Θεὸν σημεῖα ἐξωτερικά, προσκύνησις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅταν τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα δὲν ἐκπληρῶται; «Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν» εἶπεν

ὁ Ἰησοῦς· ἐν ἀληθείᾳ δὲ προσκύνησις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἢ δι' ἔργων ἀγαθῶν ἔμπρακτος ἀπόδειξις τοῦ πρὸς αὐτὸν σεβασμοῦ.

Ἐκ τούτων ἐξάγεται πρῶτον ὅτι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι θρησκεία πνευματικὴ καὶ οὐ τυπικὴ, δεύτερον ὅτι εἶναι θρησκεία ἔργων καὶ οὐ λόγων. Καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι οἱ τύποι εἶναι χρήσιμοι συντελοῦντες εἰς ἐπίρρωσιν τῶν χριστιανικῶν φρονημάτων, τῆς ἀγάπης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς εὐγνωμοσύνης, τῆς φιλανθρωπίας· ἀλλ' ὅταν δὲν συντελώσιν εἰς τοῦτο, μένουσι τύποι ξηροί, οὐδὲν σημαίνοντες κατὰ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Ὅταν δὲ τυρῆ πίστις καὶ νόθος θρησκευτικὸς ζῆλος ἐκτρέψωσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς μίσος πρὸς τοὺς ἀλλοθρησκούς ἢ τοὺς ἀλλοδόξους, τοὺς ἀνήκοντας εἰς ἄλλην χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἰς ἐχθρικὰς κατ' αὐτῶν βουλὰς ἢ πράξεις, τοῦτο δὲ εἶναι οἰκτρὰ ἀνατροπὴ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἥτις οὐδαμῶς οὐδενὶ πρὸς οὐδένα συγχωρεῖ τὸ μίσος, ἐντέλλεται δὲ πᾶσι τὴν πρὸς πάντας ἀγάπην. Ἐὰν δὲν ᾗτο οἰκτρὸν, θά ᾗτο γελοῖον χριστιανός, τέκνον τῆς ἀγάπης, διακείμενος δυσμενῶς πρὸς ἀλλόδοξον χριστιανὸν ἢ ἀλλόθρησκον ἄνθρωπον, βλέπων πρὸς αὐτὸν λοξὰ, ἐπιβουλεύων αὐτῷ καὶ πράττων ἐκ φανατισμοῦ ὅσα δυσμένει καὶ μίσος συνήθως ἐν ἀνθρώποις παρῶσι. Δυσμένει ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας τῆς ἀδικητοῦ εὐμενείας! μίσος ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας τῆς καθολικῆς ἀγάπης! ἔρις ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας τῆς εἰρήνης! φόνος ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας τῆς δικαιοσύνης! Φανατικὸς θρησκευτικὸς ζῆλος εἶναι νόθος φρόνημα ἀντιβαῖνον πρὸς τὰς θεμελιωδεστάτας τῶν ἐντολῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας· ὥστε χριστιανὸς ἐκ φανατισμοῦ μισῶν ἢ ἐπιβουλεύων ἢ πράττων ἐχθρικὰς πράξεις πρὸς ἀλλόδοξον χριστιανὸν ἢ ἀλλόθρησκον δὲν εἶναι χριστιανός, διότι χριστιανισμὸς δὲν εἶναι ὄνομα, εἶναι φρόνημα, πίστις εἰς Χριστόν· πίστις δὲ εἰς Χριστόν ἄνευ ἀγαθῶν ἔργων, ἄνευ ἀγάπης, εἰρήνης, δικαιοσύνης, δὲν εἶναι πίστις. «Ἐὰν ἀγαπᾷτέ με, εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσετε. . . Ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν». Πρώτη δὲ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ εἶναι ἡ πρὸς πάντας ἀγάπη. Πῶς λοιπὸν ἄνθρωπος ἔχων δυσμένειαν καὶ μίσος ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, ἐπιβουλεύων τῷ πλησίον καὶ βλάπτων αὐτόν, θά ᾗται φίλος τοῦ Χριστοῦ, ἀροῦ πράττει ἐναντίον τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ; πῶς θά εἶναι ἄξιός να ὀνομάζηται χριστιανός; Ἡ πίστις αὐτοῦ εἶναι χείρων τῆς ἀπιστίας· διότι ὁ ἄπιστος πολλακίς ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ὀδηγούμενος πράττει ἔργα ἀγαθὰ· ὥστε ὁ πιστεύων πλεονεκτεῖ ἀληθῶς, ἐὰν ἐπωφελοῦμενος ἐκ τοῦ πλεονεκτήματος, τὸ ὅποιον ἔχει, ὅτι διδάσκαται ἀκριβῶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ μαθηθῆναι τὸν τρόπον τῆς ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἀπαλλαγῆς, ἀποδείξῃ ἔργα ἄξια τῆς πίστεως· εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν πλεονεκτεῖ, μειονεκτεῖ δὲ

μᾶλλον, διότι γινώσκων ἀκριβῶς καὶ βεβαίως τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ παραθεῖναι αὐτό.

Ταῦτα μὲν λοιπὸν εἶναι φανερὰ καὶ ἀνμφισβήτητα. ὥστε μὴ καυχᾶσθω ὁ χριστιανὸς ἐπὶ τῷ ὀνόματι καὶ τῇ πίστει αὐτοῦ, ἐὰν τὸ ὄνομα εἶναι γυμνὸν καὶ ἡ πίστις νεκρά! Ἀλλὰ βεβαίως ὁ χριστιανὸς ἔχει τὸ μέγα τοῦτο πλεονέκτημα, ὅτι, ὡς εἶπον, μαθηθῆναι ἀκριβῶς καὶ βεβαίως τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, φωτιζεται, ὀδηγεῖται, στηρίζεται, καὶ οὕτω βαίνει ἀσφαλῆστερον τὴν ἀνεφγμένην ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Πλεονεκτεῖ λοιπὸν ὡς πρὸς τὴν γνῶσιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ· πλεονεκτεῖ δὲ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, διότι βέβαια πλὴν τοῦ ὅτι φυσικὰ ἔχει τὴν προδιάθεσιν νὰ ἀγαπᾷ καὶ ἐπιδοκιμάζῃ τὸ ἀγαθὸν (ὅπερ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ), μαθηθῶν βεβαιότερον τὴν φύσιν καὶ τὰς ιδιότητας αὐτοῦ, τὴν ἀπειρον αὐτοῦ σοφίαν, τὴν ἀπειρον αὐτοῦ τελειότητα, τὴν ἀπειρον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν, τὴν δικαιοσύνην καὶ συγκρατάσασιν, ἀγαπᾷ ἰσχυρότερον τὸν Θεὸν καὶ τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα. ἔχων λοιπὸν καθαρωτέραν γνῶσιν τῆς τελειότητος τοῦ Θεοῦ, ἔχει καὶ ἰσχυρότεραν ἀγάπην· ἔχων δὲ καθαρωτέραν γνῶσιν καὶ ἰσχυρότεραν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ἔχει ἀσφαλῆς στήριγμα τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ λόγου, ὥστε πλὴν τῆς ἄλλης ὠφελείας, τῆς διὰ πίστεως συνδιαλλαγῆς πρὸς τὸν Θεόν, περὶ ἧς διδάσκει ἡ Κατήχησις, ἔχει ὁ πιστεύων εἰς Χριστόν τὰ εἰρημνίαν πλεονεκτήματα. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὀφείλει νὰ μαθηθῆναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ σπουδάζων περὶ τὰς Γραφὰς καὶ μελετῶν αὐτὰς συχνότατα· δεύτερον δὲ μαθὼν πρέπει νὰ ἀγαπᾷ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ καλλιεργῇ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην αὐτοῦ ἐνισχύων τὸ ἠθικὸν αὐτοῦ συναίσθημα, ὥστε νικῶσης τῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀγάπης τὰς ἐναντίας τάσεις, νὰ πράττῃ ὁ χριστιανὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ τρίτον καὶ σπουδαιότατον στάδιον τῆς εὐσεβείας, τὸ νὰ πράττῃ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι καὶ ἡ πράξις τοῦ ἀγαθοῦ, ἐὰν ᾗται ψιλὴ πράξις αὐτοῦ, ἄνευ ἀγάπης, ἀλλ' ἐκ φόβου ἢ ἰδιοτελείας, δὲν εἶναι τελεία οὐδὲ πάντοτε ἄψογος. Πλήρης ἄρα καὶ τελεία εὐσέβεια εἶναι ἡ γνῶσις τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀγάπη αὐτοῦ καὶ ἡ πράξις αὐτοῦ. Η. Κ.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῶν ληξιαρχείων διὰ τεσερὲς αὐτῆς πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα γνωστοποιεῖ ὅτι οἱ ἐκ τῶν κατοικίων πρωτεύουσας ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι Ἀλέξανδρος Φωτιάδης καὶ Σταύρος Ἀνδρέου ἀπέβωσαν ὁ μὲν πρῶτος ἐν Μασσαλίᾳ τῇ 3 Ἰουλίου ἐ. ἔ. ἐν ἡλικίᾳ 93 ἐτῶν, ὁ δὲ δεύτερος ἐν Ὁδησσῷ τῇ 29 Ἰουνίου ἐ. ἔ. ἐν ἡλικίᾳ 47 ἐτῶν. Ἐπ' ᾧ καὶ φέρεται εἰς γνῶσιν τῶν κληρονόμων καὶ συγγενῶν τῶν ἀποβωσάντων.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 5 Νοεμβρίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1893

ΑΡΙΘ. 37

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † 'Ο Αἶνου Λουκάς (πρόεδρος)
- 'Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
- Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
- 'Ι. Δ. Τανταλίδης
- 'Αλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

'Αρχισυντάκτης 'Ιεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλήρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσᾷ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.	

'Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀπορώσαν εἰς τὴν 'Εκκλησιαστικὴν 'Αλήθειαν ἀπευθυνέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἶνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τῆν 'Εκκλησιαστικῆν 'Αλήθειαν διευθυνοῦσης 'Επιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὕλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς 'Εκκλησιαστικῆς 'Αληθείας καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

'Εκκλησιαστικὰ χρονικά — 'Εκκλησιαστικὰ ἔγγραφα — 'Ερμηνεῖα εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν ἱερὸν Εὐαγγέλιον «'Εβλήθη ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν τὸν σπῆρον αὐτοῦ» — 'Ο τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Κοινοποιήσις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Συνεδρία Δύο Σωμάτων. — Τοῦ ἀξιότιμου κ. 'Αντωνίου Ψυχᾶρη μὴ ἀποδεξαμένου τὴν πρό τινος γενομένην ἐκλογὴν αὐτοῦ ὡς μέλους τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου τὰ δύο Διοικητικὰ Σώματα συνελθόντα σήμερον εἰς κοινὴν συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Παναγιώστητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐξελέξαντο εἰς ἀντικατάστην τὸν ἀξιότιμον κ. 'Αναστάσιον Σισμάνογλου.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς κοινῆς ταύτης συνεδρίας τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐξηκολούθησε τὴν τακτικὴν αὐτοῦ συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ προέδρου σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου 'Ηρακλείας κ. Γερμανοῦ.

Χοροστασία. — 'Επὶ τῇ μνήμῃ τῶν Πημιμεγίστων Ταξιάρχων Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ πνευμαριζόντων τῶν ἐν Βλαταῖ καὶ Μεγάλῳ Ρεύματι ἱερῶν φερωνύμων ναῶν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐχοροστάτησεν κατὰ μὲν τὸν ἑσπερινὸν ἐν τῷ ἐν Βλαταῖ, κατὰ δὲ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι τοῦ Βοσπόρου ἐν μέσῳ πολλοῦ ἐκκλησιασματος. Τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Βλαταῖ ἱερῷ ναῷ ἐτέλεσεν ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης 'Ηρακλείας κ. Γερμανὸς συλλειτουργούντων αὐτῷ τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κολωνίας κ. Δωροθέου καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου πρώην 'Αμίδης κ. Διονυσίου.

Μητροπολίτης Μαρωείας. — 'Ο πανιερώτατος μητροπολίτης Μαρωείας κ. Γαβριὴλ παραστάς ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ὑπέβαλε τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ ἐπὶ τῷ διορισμῷ εἰς τὴν θεόσωστον ἐπαρχίαν Μαρωείας. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἐγένετο ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ νομιμισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας.

Ἐπίσκοπος Κίτρους. — 'Ο Σεβ. μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. 'Αθανάσιος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ τῇ Μ. τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίᾳ ὅτι ἡ περὶ αὐτὸν ἐπισκοπικὴ Σύνοδος συνελθούσα ἐξελέξατο ἐπίσκοπον τῆς ἀπὸ τινος χηρευούσης ἐπισκοπῆς Κίτρους τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον 'Αμισοῦ κ. Νικόλαον, βοηθὸν τοῦ σεβ. μητροπολίτου 'Αρμασειας.

Ἐπίσκεψις. — Τῆς Α. Ε. τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Ρουμανίας κ. Μιχαὴλ Μιτυληναίου ὡς καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κ. Γαβριὴλ ἀγόντων τῇ παρελθούσῃ Δευτέρῃ τὴν ἐπέτειον ὀνομαστικὴν αὐτῶν ἑορτὴν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασεν ἀμφοτέρους τὰς εὐχρητίους αὐτοῦ προσήσεις διὰ τοῦ πανοσιολογιώτατου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου συνοδευομένου καὶ ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ Πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. 'Ιω. Δ. Τανταλίδου.

Ὁρθόδοξος ἐλληρικὴ παροικία ἐν Νέῃ Ὑόρκῃ. — 'Ἡ ἐν Νέῃ Ὑόρκῃ ὀρθόδοξος ἐλληνικὴ παροικία διὰ τοῦ προεδρείου τῆς αὐτοῦ ὑφισταμένης ἀδελφότητος «'Αθηνᾶς» ἀνενεχθεῖσα πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἐζήτησεν ὅπως ἀποσταλῇ αὐτότε κατὰλληλος ἱερεὺς. 'Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδρίᾳ λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τὴν αἴτησιν ταύτην διώρισε τοιοῦτον τὸν ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς ἐν Χάλκη ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐξ 'Αλατσάτων ὀρμώμενον ἱερολογιώτατον ἱεροδιάκονον κ. Κηλλίνικον Διλιθῆν, ὃς καὶ χειροτονούμενος εἰς ἱερέα ἀπέρχεται προσεχῶς εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ταύτην.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐνός τῶν ἀγλοτέρων, εὐσεβεστέρων καὶ μᾶλλον περιληφμένων τέκνων ἰστερήθη τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Γένος ἡμῶν. Ὁ γενναῖος τῆς παιδείας προστάτης καὶ ἀρωγός, ὁ δαψιλῆς ἐπίκουρος ἐν ταῖς ἀνάγκαις τῶν ἐθνικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, ὁ ἐν Μασσαλίᾳ ἐγκατεστημένος φιλάνθρωπος ὁμογενῆς αἰδίδιμος Γεώργιος Ζαφειρόπουλος μετέστη εἰς τὰς αἰώνιους μονάς, ἀίδιον τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ ἄληστον τὴν μνήμην τῷ Γένει καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ καταλιπών.

Ἐπὶ τῷ ἀλγεινῷ τούτῳ ἀγγέλματι καιρίως θλιβεῖσα ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεδίδασκε θερμὸν συλλυπητήριον τηλεγράφημα πρὸς τε τὴν εὐγενεστάτην σύζυγον χήραν τοῦ μεταστάντος καὶ πρὸς τὸν φιλογενέστατον ἀδελφὸν αὐτοῦ μεγάλτιμον ὁμογενῆ κ. Στέφανον Ζαφειρόπουλον.

Ὡσαύτως συνελυπήθη καὶ τῇ ἐνταῦθα ἀδελφῇ τοῦ αἰδιδίμου εὐγενεστάτη χήρᾳ κ. Ἐλένη Γ. Ζαρίφη διὰ τοῦ πκνοσιολογ. Μεγάλου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰωακείμ.

Εὐχόμεθα ὅπως ὁ Ὑψίστος τὴν μὲν ψυχὴν τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου τᾶξῃ ἐν τῷ χαρῶ τῶν δικαίων ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τοῖς δὲ ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ καιρίως θλιβεῖσιν οἰκεῖς καὶ συγγενεῖς καταπέμψῃ τὴν ἐξ ὕψους παραμυθίαν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Ἐγκύκλιος περὶ ἀποστολῆς φρενοβλαβῶν, γερόντων καὶ ὄργανῶν εἰς τὰ Ἐθν. Φιλ. Καταστήματα.

Ἰρωτ. 5995
Ἀριθμ. Διεκπ. 5716

Ἰερώτατε Μητροπολίτα . . . ὑπέριτε καὶ ἔταρχε . . . ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὴ ἀδελφε καὶ συλλειτουργε τῆς ἡμῶν Μετροπόλεως κύριε . . . χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἰερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Δις μερὶς τοῦδε ἡ Ἐκκλησία δι' ἐγκυκλίῳν αὐτῆς ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἀγίων Ἀρχιερέων ἐπὶ τῆς εἰς τὰ ἡμέτερα ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα ἀποστολῆς φρενοβλαβῶν, γερόντων καὶ ὄργανῶν παίδων ἐντεταλμένη αὐτοῖς ἵνα λάβωσι τὰ προσήκοντα μέτρα ὅπως οἱ εἰς τὰς τρεῖς ταύτας κατηγορίας ἀνήκοντες μὴ ἀποστελλῶνται ἐνταῦθα πρὶν ἢ πρότερον διαβιβασθῇ διὰ τοῦ Ἀρχιερέως αἰτήσις καὶ ληφθῇ ἀπάντησις, δηλοῦσα ὅτι ὑπάρχει χώρος ἐν τοῖς τμήμασι τοῦ Φρενοκομείου, τοῦ Γηροκομείου καὶ τοῦ Ὀρφανοτροφείου πρὸς ἐγκατάστασιν αὐτῶν. Ἐν τούτοις μετ' ἀπορίας παρετηρήθη, ὅτι ἡ διάταξις αὕτη οὐκ ἐφηρμάθη πανταχοῦ μετὰ τῆς προσηκούσης ἀκριβείας, καθότι ἐξυκολοῦσιν ἀποστελλόμενοι τοιοῦτοι, ἀνευ προηγουμένης αἰτήσεως τῶν ἀγίων Ἀρχιερέων, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἑλλειψίς ἐπαρκοῦς χώρου ἐν τοῖς τμήμασι τούτοις καθίστησι τὴν παραδοχὴν τούτων ὀλιγῶς ἀδύνατον ἀνευ βλάβης τῆς ὑγιείας τῶν ἐν αὐτοῖς περιθλαπόμενων. Ὅθεν, ὑπομιμνήσκοντες καὶ αὐτῆς τὰ προδιαταχθέντα, ἐντελλόμεθα συνοδικῶς πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς, ἵνα ἕκαστος ἀνακινῶσθαι ταῦτα πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ χριστιανοῖς, δηλῶν, ὅτι αἱ κοινότητες ὀφείλουσιν ἀποτεινέσθαι οὐχ ἄπ' εὐθείας πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα ἢ πρὸς τὴν Ἐφορίαν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀρχιερέα αὐτῶν, παρ' οὗ διαβιβασθήσεται ἐνταῦθα ἡ αἰτήσις διὰ τὰ περαιτέρω. Ἰδιαζόντως δὲ συνιστῶντες

τὴν ἀκριβῆ ἐφαρμογὴν τοῦ μέτρου τούτου, προτρέπομεθα τῇ αὐτῆς Ἰερότητι, ἵνα προνοήσῃ ἐνεργῆσαι συμφώνως ταῖς δεηγαῖς ταύταις, ὅπως οὕτω τεθῇ ὀριστικῶς τέρμα εἰς τὴν ἀνευ προτυνενομήσεως διὰ τῶν οἰκείων ἀρχιερέων ἀποστολὴν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν φρενοβλαβῶν, γερόντων καὶ ὄργανῶν παίδων, οἵτινες οὕτω ἀποστελλόμενοι εἶναι κατὰ λυπηρὰν ἀνάγκην ἀπαράδεκτοι. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς αὐτῆς Ἰερότητος.

αὐλῶν. Ὀκτωβρίου κζ'.

† ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγ. ἀδελφός.

† ὁ Ἡρακλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
† ὁ Νικομηδείας ΦΙΛΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
† ὁ Χαλκηδόνος ΙΩΑΚΕΙΜ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
† ὁ Δέρκων ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
† ὁ Ἰωναννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
† ὁ Αἴνου ΛΟΥΚΑΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
† ὁ Μηθύμνης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
† ὁ Γρεβενῶν ΚΑΗΜΗΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
† ὁ Χαλδδαίς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
† ὁ Λέρου καὶ Καλύμνου ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγ. ἀδελφ.
† ὁ Κολωνίας ΔΩΡΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Εἰς τὸ Κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον

Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ...

(Η', 5-15).

Ἐκεῖ, ὅπου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ κηρύττεται καθαρός καὶ ἄδολος, ὅπου σπείρεται ὁ καλὸς σπόρος τοῦ Εὐαγγελίου, ἐκεῖ δὲν λείπουν καὶ ἀκροαταὶ· μάλιστα ἐκεῖ ὑπάρχει συσσωρευσις καὶ συνωστισμὸς ἀνθρώπων. Ταυῦτη περίπτωσις ἦτο ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς περιεπάτει εἰς τὴν γῆν καὶ ἐδίδασκεν. Ἀλλὰ καὶ θαυμασταὶ βεβαίως δὲν λείπουν, ὅπου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μὲ δύναμιν καὶ πνεῦμα καταγγέλλεται. Γνωρίζετε δὲ, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ὑπηρεταὶ τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἀκούοντες τὸν Ἰησοῦν κηρύττοντα τὸ Εὐαγγέλιον τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ ὠμολόγησαν, ὅτι οὐδέποτε ἐλάλησεν ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος.

Ἄλλ' ὅσα μέγας καὶ ἂν ἦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἔτρεχον κατόπιν αὐτοῦ μὲ τὴν προθυμίαν καὶ περιέργειαν νὰ ἀκούουν τὸν λόγον του· ὅσα πολὺ καὶ ἂν συνεκίνοι ἐκ πρώτης ἀκοῆς ἡ δύναμις τῶν λόγων τὰς καρδίας αὐτῶν καὶ ἐφαίνετο, ὅτι ἐκυρίευεν αὐτάς, ἐν τούτοις ὀλίγος καὶ μικρὸς ἦτο ὁ ἀριθμὸς ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον ἤκουον τὸν λόγον αὐτοῦ, ὄχι μόνον παροδικῶς συνεκινῶντο, ἀλλὰ καὶ κατεῖχον αὐτόν, καὶ μάλιστα ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκαρποφόρου ἐν ὑπομονῇ. Καὶ ὅμως αὐτὸ ἴσα ἴσα ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔβλεπε μὲ τὴν εὐχαρίστησιν· διότι μόνον αὐτὸ συντελεῖ εἰς σωτηρίαν, καὶ διότι μόνον ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ἀξίζει νὰ ὀνομάζηται φρόνιμος, κατὰ Θεὸν φρόνιμος ἄνθρωπος, ὅστις ἀκούει τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ καὶ πράττει σύμφωνα πρὸς αὐτόν.

Ἀλλὰ ποῖα εἶναι ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μόνον εἰς ὀλίγους, μόνον εἰς ἐλάχιστον μέρος τῶν ἀκρατῶν ἐνεργεῖ καὶ διακράττει ἐκεῖνο,

τὸ ὅποσον ἔπρεπε καὶ ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ εἰς ὅλους; Ποία εἶναι ἡ αἰτία τοῦτου; Τοῦτο ἀκριβῶς μᾶς ἐξηγεῖ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἰς τὴν ἀνωτέρω περικοπὴν. Πραγματεύεται δηλονότι περὶ τετραπλῆς ποιότητος τῆς γῆς, καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐδῶ ἀκριβῶς ἐν τῇ τετραπλῇ ποιότητι τῆς καρδίας καὶ τῆς θέσεως αὐτῆς ὡς πρὸς τὸν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σπῶρον τοῦ Θεοῦ λόγου μᾶς δεικνύει τὴν αἰτίαν, διατὶ ὁ σπειρόμενος αὐτός σπῶρος μόνον εἰς ὀλίγους ἐπιτυγχάνει ὅ,τι εἰς ὅλους ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ, ἐάν μέσα εἰς τὰς καρδίας μας δὲν ὑπῆρχον τόσον ἰσχυρὰ ἐμπόδια.

Ἐξετάσωμεν μετὰ προσοχῆς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην· καὶ δὴ πρῶτον μὲν αὐτὴν τὴν παραβολὴν καὶ δεύτερον τὴν περὶ ταύτης ἐρμηνείαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ.

Ὁ σπείρων, ἀφοῦ ἐτελείωσε τὰς ἀναγκαίας προετοιμασίας, ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ διὰ νὰ σπείρῃ αὐτὸν μὲ τὸν σπῶρον του, τὸν ὅποιον μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν εἶχε προετοιμάσῃ. Πρέπει νὰ φαντασθῶμεν τὸν ἀγρὸν του εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε ἀπ' ἐνός μὲν συνωρεύετο μὲ δρόμον, ἀπ' ἐτέρου δὲ μὲ ἐν πετρῶδες μέρος, εἰς τὸ ὅποιον ὑπῆρχον καὶ πολλὰ ἄκανθα. Ἐν ᾧ λοιπὸν ὁ σπείρων ἔσπειρεν, ἐσκόρπισε τὸν σπῶρον του δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, μερικὸν, ὃ ἐστὶ μερικοὶ κόκκοι σπόρου ἔπεσαν ἐπάνω εἰς τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος συνώρευε μὲ τὸν ἀγρὸν, καὶ οἱ κόκκοι οὗτοι εἶχον τὴν διπλὴν τύχην, ἀπ' ἐνός μὲν νὰ καταπατηθῶσιν ὑπὸ τῶν διαθλατῶν, ἀπ' ἐτέρου δὲ νὰ καταφραγθῶσιν ὑπὸ τῶν πτηνῶν. Καὶ ἕτερον, ὃ ἐστὶ μερικοὶ ἄλλοι κόκκοι ἔπεσαν ἐπάνω εἰς τὸν πετρώδη τόπον. Ἐπειδὴ δὲ ἐπάνω ἀπὸ τὰς πέτρας ὑπῆρχεν ὀλίγον χῶμα, αἱ πρῶται λεπταὶ ρίζαι τοῦ σπόρου ἠδύναντο βεβραῖως νὰ εὔρουν τροφήν καὶ διὰ τοῦτο ἐβλάστησαν· ὅταν ὅμως διὰ νὰ αὐξήσῃ καὶ νὰ προοδεύσῃ τὸ φυτὸν ἐγένετο ἀνάγκη αἱ ρίζαι του νὰ ὑπάγουν βαθύτερα, εὔρον αἱ ρίζαι αὗται ἐπάνω εἰς τὴν πέτραν, ὅπου πλέον δὲν ὑπῆρχε καμμία τροφή δι' αὐτάς, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐξηράνθη τὸ φυτὸν, διότι δὲν εἶχεν ἰκμάδα. Καὶ ἄλλο, ὃ ἐστὶν ἄλλοι μερικοὶ κόκκοι σπόρου ἔπεσαν μέσα εἰς τὰς ἀκάνθας, αἱ ὁποῖαι ἐβλάστησαν μαζὺ μὲ αὐτοὺς ἢ καὶ ταχύτερον καὶ ἐπνίξαν τὸν σπῶρον. Καὶ τέλος ἄλλο, ὃ ἐστὶν ἄλλοι πάλιν μερικοὶ κόκκοι σπόρου ἔπεσαν ἐπάνω εἰς καλὸν τόπον, εἰς καλὴν γῆν, ἢ ὁποῖα ἦτο ἤδη καλλιεργημένη, καὶ ὄχι μόνον ἐβλάστησαν, ἀλλὰ καὶ καρπὸν πολὺν ἔφερον.— Αὕτη εἶναι ἡ παραβολὴ!

Ἀφοῦ δὲ ὁ Κύριος διηγήθη ταύτην τὴν παραβολὴν, εἶπε μὲ μεγάλην φωνήν: «Ὁ ἔχων ὄτκ ἀκούειν ἀκουέτω». Ὁ ἐστὶν, ὅστις θέλει νὰ σκεφθῇ ἐπάνω εἰς ταύτην τὴν παραβολὴν καὶ νὰ ἐξετάσῃ καὶ κατανοήσῃ τὸ νόημα αὐτῆς, ἄς τὸ κατανοήσῃ· ἀξίζει τῶντι νὰ ζητήσῃ τις καὶ νὰ κατανοήσῃ τὴν σημασίαν της! Ταύτην δὲ τὴν σημασίαν ἐπεθύμησαν οἱ μαθηταὶ Του πολὺ νὰ μάθωσι· καὶ διὰ τοῦτο προσῆθέει ὁ Εὐαγγελιστής: «Ἐπερώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέ-

γοντες, Ἔτις εἶη ἡ παραβολὴ αὕτη;» Τί σημαίνει αὕτη; Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς πρὶν ἢ ἐρμηνεύσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν τοὺς καθιστᾷ προσεκτικούς εἰς τὴν προτίμησιν, ἢ ὁποῖα τοῖς γίνεται διὰ τῆς μετ' αὐτοῦ συναναστροφῆς των. Διότι εἶπεν: «Ἔμειν», οἱ ὁποῖοι ἤδη ἐπιθυμεῖτε τὴν ἀλήθειαν, οἱ ὁποῖοι μὲ προθυμίαν περὶ τῆς σωτηρίας σας ἐξετάζετε τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων μου καὶ τῶν παραβολῶν, «Ἔμειν δεδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ»· εἰς ὑμᾶς φανερόνεται ἡθεὶς ἀλήθεια, ἢ ὁποῖα ἀκόμη εἶναι κεκρυμμένη εἰς τὸν κόσμον, ἢ ὁποῖα ἀφορᾷ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἢ ὁποῖα μόνον ἐν ταύτῃ τῇ βασιλείᾳ εἰμπορεῖ νὰ γνωρισθῇ. «Τοῖς δὲ λοιποῖς», οἱ ὁποῖοι ἀκόμη εἶναι ἀδιάφοροι ὡς πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, «ἐν παραβολαῖς», ὃ ἐστὶν αὐτοὶ μόνον τὴν παραβολὴν δέχονται, τὸ ἐξωτερικὸν περικάλυμμα καὶ τὸ κέλυφος, τὸ γράμμα· ὃ δὲ πυρὴν, ὃ ὁποῖος ἐμπεριέχεται μέσα εἰς τὸ κέλυφος, ἢ ἀλήθεια, ἢ ὁποῖα εἶναι περιεκαλυμμένη εἰς τὴν παραβολὴν, μένει ἀκόμη ἀπροσπέλαστος εἰς αὐτοὺς, ἀκόμη δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐννοήσωσιν αὐτὴν, ὥστε μολοντί βλέπουν, δὲν βλέπουν ὅμως, καὶ μολοντί ἀκούουν, δὲν ἐννοοῦν ὅμως.

Ναί, δυστυχῶς! Καὶ σήμερον ἀκόμη πολλοὺς τοὺς ἐμποδίζει ἡ ἀδιάφορος καὶ βραδεία των καρδία, ἢ σκληρὰ καὶ ἐξαμβλωθεῖσα καρδία των νὰ μὴ βλέπουν καὶ τίποτε νὰ μὴ ἀκούουν περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν μυστηρίων αὐτοῦ, μολοντί τὰ πάντα συμβαίνουν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των, καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, πολλὰκις καθ' ὅλην των τὴν ζωὴν τὰ ἀκούουν κηρυττόμενα εἰς αὐτοὺς. Τώρα ἄς ἐξετάσωμεν μὲ μεγάλην προσοχὴν πῶς ὁ Κύριος ἐρμηνεύει ταύτην τὴν παραβολὴν εἰς τοὺς μαθητάς του.

«Ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολὴ» ὃ ἐστὶν αὕτη εἶναι ἡ ἔννοια καὶ ἡ σημασία, ἢ ὁποῖα ὅλους μᾶς ἐνδιαφέρει· «ὁ σπῶρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ», λοιπὸν ὁ λόγος περὶ καταλλαγῆς, ὁ λόγος ὁ περὶ τῆς χάριτος, ὅτι δηλαδὴ χάριτι ἐσώθημεν διὰ τῆς πίστεως, ἐνὶ λόγῳ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτον τὸν σπῶρον του, καὶ ὄχι ξένον, ὄχι ἀνθρώπινον λόγον, ἀλλὰ τὸν ἰδικόν του ἔσπειρεν ὁ οὐράνιος σπορεύς ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τοῦτον τὸν ἰδικόν του σπῶρον ἔσπειραν ἔπειτα καὶ οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ διδάξαντες, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, «ὅτι ὁ μὴ γνοὺς ἀμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἀμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γινώμεθα δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ», ὅτι «Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρax τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρax», καὶ ὅτι «τὸ αἶμα Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας».

Καὶ τοῦτον τὸν σπῶρον τοῦ οὐράνιου σπορέως Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν καθαρὸν, τὸν ἄδολον, τὸν ἀνόθευτον, τὸν γνήσιον λόγον τοῦ Θεοῦ χρεωστοῦν καὶ τὴν σήμερον ὅλοι οἱ πνευματικοὶ

σπορείς, οί διδάσκαλοι και κήρυκες τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, νά ρίπουν μέσα εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, καί ὄχι τὰ ἰδικά των ζιζάνια ἢ τὴν ἰδικήν των σοφίαν. Διότι αὐτὸς ὁ σπόρος, καί μόνον αὐτὸς, εἶναι ἐκεῖνος, ἐκ τοῦ ὁποίου, ὡς ἀπὸ τινος σπόρου τῆς ἀναγεννήσεως, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχει κεκρυμμένος ὁ πυρὴν Θεοῦ βίου, εἰμποροῦν νά προκύψουν καί πράγματι προκύπτουν καί αὐξάνουν πνευματικοὶ καρποί.

Ἄφ' οὗ λοιπὸν ὁ σπόρος εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀγαθὸς καί ἀγαθοποιὸς λόγος, ἡ εὐφρόσυτος ἀγγελία περὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καί τῶν οἰκτιρισμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἔπεται ὅτι δὲν κείται οὔτε εἶναι δυνατὸν βεβιαίως νά κείται ἐν τούτῳ τῷ ἀγαθῷ, τῷ Θεῷ λόγῳ ἢ αἰτίᾳ, διὰ τὴν ὁποίαν οὗτος δὲν αὐξάνει εἰς τὰς καρδίας τῶν περισσοτέρων, ἢ καί ἂν αὐξήσῃ, δὲν φέρει ὅμως καρπὸν· ἀλλὰ ἡ αἰτία κείται εἰς μόνην τὴν καρδίαν, εἰς τὴν διάφορον ποιότητα καί θέσιν αὐτῆς, ὅσον ἀφορᾷ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καί τὸ κήρυγμα αὐτοῦ.

Ταύτην λοιπὸν τὴν διάφορον ποιότητα καί θέσιν τῆς καρδίας καί ἐπομένως τὸν λόγον, διὰ τί ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μόνον εἰς ὀλίγας καρδίας ἐνεργεῖ ὅ,τι ἔπρεπε νά ἐνεργήσῃ εἰς ὅλας τὰς καρδίας, μᾶς τὸν δίδει αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἀκολουθῶν τὴν ἐρμηνείαν τῆς παραβολῆς μας.

Τὸ ἔδαφος δηλονότι, τῆς καρδίας ὁ τύπος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πίπτει ὁ θεῖος σπόρος, δὲν εἶναι εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὁ ἴδιος· ἀναλόγως λοιπὸν τοῦ ἀγροῦ, ἀναλόγως τῆς καρδίας θά ἦναι καί τὸ ἀποτελεσμα τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου πολὺ διάφορον. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐξῆκολουθεῖ ὁ Κύριος ἡμῶν λέγων, «Οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσὶν οἱ ἀκούοντες, εἴτε ἔρχεται ὁ διάβολος καί αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν». Πολλοὶ λοιπὸν καρδίαι ὁμοιάζουν μὲ τὴν ὁδὸν, ὅ ἐστι μὲ ὅλως διόλου σκληρὸν καί πεπατημένον ἔδαφος. Ἐδῶ, ἐπάνω εἰς τοιοῦτον σκληρὸν ἔδαφος ὁ σπόρος τοῦ Θεοῦ λόγου πίπτει μόνον ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν· ἐδῶ διόλου δὲν εἰμπορεῖ νά εἰσδύσῃ εἰς βάθος, δὲν εἰμπορεῖ οὔτε μικροτάτην ἵνα νά κἀμῃ, διὰ νά στηριχθῇ· ἐδῶ οὐδεμίαν ὑποδοχὴν εἰμπορεῖ νά εὔρῃ. Ἄλλὰ ποιοὶ εἶναι οἱ ἄνθρωποι οὔτοι; ποίους ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν;

Τοιοῦτοι ἄνθρωποι εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀκούουν μὲν μὲ τὰ σωματικὰ ὄρα τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐμποιεῖ τὴν παραμικρὰν ἐντύπωσιν εἰς τὰς καρδίας των· μόλις ἐγγίζει τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν. Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὅλως διόλου ἀνεπίδεκτοι, τραχεῖς καί ἀναίσθητοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐπομένως εἶναι ἤδη σκληροί, ἢ πλησιάζουν εἰς τὴν σκληρότητα. Ἡ καρδία των ὁμοιάζει μὲ μίαν ἐντελῶς ἀποσκληρανθεῖσαν ὕλην· ὅλοι οἱ λόγοι τόσοσιν τῆς ἀγάπης, ὅσον καί τῆς προτροπῆς καί παραινήσεως πί-

πτουν ἐπάνω εἰς αὐτὴν καί χάνονται χωρὶς νά μείνῃ οὔτε ἴχνος· ὅλη ἡ ἐργασία καί ὅλοι οἱ κόποι, τοὺς ὁποῖους καταβάλλει τις διὰ νά τοὺς φέρῃ εἰς τὴν εὐθειαν ὁδὸν, ἀποβαίνουν εἰς μάτην. Αὐτοὶ εἶναι τραχεῖαι ψυχαί, σκληροὶ ἄνθρωποι, ἄνευ ἴχνους αἰσθήματος καί ζήλου· ἀμβλεῖς καί νεκροὶ διὰ πᾶν ὑψηλότερον, μόνον εἰς τὰς ἀπολαύσεις τοῦ κόσμου τούτου παραδίδονται. «Φάγωμεν καί πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀπαθνανούμεθα»· αὐτὸ εἶναι τὸ σύμβολον αὐτῶν. Αὐτοὶ εἶναι πιστοὶ δοῦλοι τοῦ Σατανᾶ· διὰ τοῦτο καί ὁ Διάβολος, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ βασιλεῖον ἀνήκουσιν οὔτοι, εἶναι ἀμέσως ἔτοιμος νά σηκώσῃ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς καρδίας των τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον ἤκουσαν, τὸν θεῖον σπόρον, πρὶν ἢ κἀμῃ τὴν παραμικρὰν ἐντύπωσιν, διὰ νά μὴ πιστεύσουν, διὰ νά μὴ σωθοῦν. Ἐκεῖνος, ὁ Διάβολος δηλαδὴ, γνωρίζει πολὺ καλῶς, ὅτι αὐτοί, ἐὰν πιστεύσουν εἰς τὸν λόγον, θά σωθοῦν· ἀλλ' αὐτὸ ἴσα ἴσα θέλει νά ἐμποδίσῃ. Διὰ τοῦτο αἶρει ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν τὸν λόγον. Εἰς τὴν κεφαλὴν, εἰς τὴν μνήμην μέσῃ, ἐπάνω εἰς τὴν γλῶσσαν τοῖς τὸν ἀφίνει βέβαια, διότι μένουν ὅ,τι εἶναι καί ὑπάρχουν εἰς τὴν κόλασιν, ἀκόμη καί ἂν γνωρίζουν ὅλην τὴν ἀγίαν Γραφὴν ἀπὸ στήθους καί ἐρμηνεύουν αὐτὴν, ὡς οἱ οὔτω καλούμενοι Γραμματεῖς· ἐπάνω ὅμως εἰς τὴν καρδίαν των δὲν τοῖς τὸν ἀφίνει, διότι ἐὰν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ζωῆς πίστεως εἰσδύσῃ μέσα εἰς αὐτὴν, θά σώσῃ τὰς ψυχὰς αὐτῶν.

Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν, καί τοιοῦτοι δυστυχῶς ὑπάρχουν πολλοὶ εἰς τὴν κοινωνίαν μας· ἄνθρωποι ὅλως διόλου ἀναίσθητοι, ἀνεπίδεκτοι τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅλως διόλου τυφλοὶ, νεκροὶ ἄνθρωποι, καρδίαι σκληραὶ καί τραχεῖαι, τόσοσιν ὥστε νομίζει τις, ὅτι αὐτοὶ ποτὲ εἰς ὅλην των τὴν ζωὴν δὲν ἤκουσαν τίποτε περὶ τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀκούουν τὸν λόγον καί ἀναχωροῦν ὡς νά μὴ ἤκουσαν τίποτε, καί ζοῦν ἔπειτα ὅπως καί πρότερον, κατὰ τὰς πανηρῆς ἐπιθυμίας τῆς καρδίας των, καί μένουν πάλιν ὡς καί πρότερον ὑπερέται τῆς ἀμαρτίας καί τοῦ διαβόλου. Ὁ Θεὸς νά λυπηθῇ τοὺς σκληροὺς τούτους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἔγειναν ἐντελῶς σάρκες, καί νά βοηθήσῃ αὐτούς, διότι αὐτοὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄνθρωποι ἀπολωλότες καί σπανίως πλέον ἐπιστρέφουν.

Περαιτέρω ἐξῆκολουθεῖ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐρμηνεύων· «οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἱ ὅταν ἀκούωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καί οὔτοι ρίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καί ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται».

Ἄλλαι λοιπὸν καρδίαι ὁμοιάζουν μὲ τὴν πέτραν, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ὁποίας κείται ὀλίγη καλὴ γῆ. Ὅθεν καί ὁ σπόρος φυτρώνει ἀμέσως καί παρέχει καλὰς ἐλπίδας, ὑπόσχεται πλούσιον θερισμὸν. Ἄλλὰ παρατηρήσατε! Αἱ ἐλπίδες διαψεύδονται, τὸ φυτὸν εἶναι ἀνάγκη νά ξηρανθῇ ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου πρὶν ἢ προφθῆσῃ νά δώσῃ καρπὸν, διότι ἡ σκλη-

Ρά πέτρα δὲν δίδει καμμίαν ἰκμάδα εἰς τὰς ρίζας. Ποιοὶ πάλιν εἶναι οὗτοι οἱ ἄνθρωποι;

Αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον ἀκούουν τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ δέχονται αὐτὸν μετὰ χαρᾶς καὶ προθυμίας, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀφίνουν νὰ εἰσδύσῃ ἀρκετὰ βαθέως εἰς τὴν ψυχὴν των. Εἶναι λοιπὸν οἱ ἐπιδοκτικοὶ μὲν, ἀλλὰ καὶ ἐπιπόλαιοι ἄνθρωποι, οἱ μαλακοὶ, πλήρεις αἰσθήματος καὶ εὐκόλως συγκινοῦμενοι, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄστατοι ἄνθρωποι. Αὐτοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι οἱ πρῶτοι, οἱ ὅποιοι συγκινοῦνται, διότι ἀμέσως ἐρεθίζονται διὰ τοῦ λόγου· συγκινοῦνται πολλάκις μέγχι δακρῶν καὶ δεικνύουν διὰ τοῦτο μεγάλην χαρὰν. Εἶναι τῶ ὄντι ἀξιαγέλητα φαινόμενα αὐτοῖ οἱ ἄνθρωποι, καὶ πολλάκις ἐμπνέουν τὰς ὠραιοτέρας ἐλπίδας. Ἄλλὰ φεῦ! Ἡ διεγερσις αὐτῶν εἶναι ἐπιπόλαιος μόνον, ἢ ἐπιστροφή των, ἂν ᾖναι δυνατὸν εἰς τοιοῦτους ἀνθρώπους νὰ γείνη λόγος ἐν γένει περὶ ἐπιστροφῆς, ἢ ἐπιστροφή των δὲν εἶναι ἀρκετὰ βásiμος. Ἡ καρδία των, μολοντί πολλάκις ἰσχυρῶς συγκινεῖται, ἐν τούτοις ὅμως πάντοτε ἐπιπολαίως καὶ παροδικῶς. Ὁ λίθος, ὁ σκληρὸς λίθος τῆς φιλαυτίας καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ, ὁ λίθος τῆς ἀδαμάστου ἰδιοτροπίας καὶ ἰσχυρογνωμοσύνης μεθ' ὅλα τὰ δάκρυα καὶ τὰς συγκινήσεις καὶ μεθ' ὅλα τὰ διεγειρόμενα αἰσθήματα μένει ἀκόμη μέσα εἰς τὴν καρδίαν των ἔθικτος καὶ ἀμετάβλητος. Δὲν θέλουν νὰ ἀποφασίσουν μίαν σταθεράν, μίαν ἀμετάπτωτον μετάνοιαν. Δὲν θέλουν νὰ συντρίψουν τὴν καρδίαν των ἐντελῶς καὶ νὰ τὴν κάμουν μαλακὴν, δὲν θέλουν νὰ κενώσουν αὐτὴν ἀπὸ πᾶν ἐγωϊστικὸν χωρὶς νὰ μείνῃ τοιοῦτόν τι ὑπόλοιπον. Ἡ μέγχις ὀστέων καὶ μυελῶν εἰσδύουσα θεία συντριβή, ἢ ὅποια εἰμπορεῖ νὰ ἀπολούσῃ τὰ ἐνδόμυχα τῆς καρδίας, ἐλλείπει ἀπ' αὐτούς. Δὲν εἶναι καλῶς στερεωμένοι οὔτε εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην, οὔτε εἰς τὴν πίστιν, οὔτε εἰς τὴν ἀγάπην, οὔτε εἰς τὴν ἐλπίδα. Ἐλλείπουν ἀπ' αὐτούς αἱ ἰσχυραὶ καὶ βαθέως εἰσδύουσαι ρίζαι ἐνθέου φρονήματος καὶ ἐνθέου βίου. Διὰ τοῦτο πιστεύουν βέβαια μέχρι τινὸς καὶ φαίνονται, ὅτι εἶναι καλοὶ χριστιανοί, ἐφ' ὅσον δηλονότι δὲν παρουσιάζονται εἰς αὐτούς σπουδαῖοι πειρασμοὶ καὶ σκάνδαλα· ἐφ' ὅσον δὲν παρουσιάζεται ἀνάγκη νὰ δείξουν μεγάλην ἀνταπᾶρνησιν· ἐφ' ὅσον ἢ φιλαυτίαν των, ἢ ὑπερηφάνειάν των, ἢ ἡσυχίαν των, ἢ ἰδιοτελείαν των δὲν καθυποβάλλονται εἰς σκληρὰν δοκιμήν. Ἐν καιρῷ ὅμως τοῦ πειρασμοῦ, ὅταν δηλαδὴ πρόκηται νὰ ἀρνηθῶν καὶ νὰ θυσιάσουν τὰς ἀπολαύσεις τοῦ βίου, τὰς εὐχαριστήσεις καὶ τὰς ἀναπαύσεις, τὴν τιμὴν καὶ τὸ καλὸν ὄνομα, καὶ χρήματα καὶ κτήματα καὶ περιουσίαν καὶ φιλίαν, καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς καὶ συγγενεῖς διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ αἷμα διὰ τὸν ἀληθῆ χριστιανὸν πρέπει νὰ ᾖναι τιμιώτερον ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινον αἷμα, ἢ διὰ τοὺς πληθεῖον, διὰ τοὺς ἀδελφούς μας· ὅταν πρόκηται, ὅταν

ὀφείλουν νὰ κάμουν μεγάλην καὶ σπουδαίαν θυσίαν, ἢ καὶ νὰ ἀναλάβουν μικρὸν τινα κόπον καὶ ἐργασίαν, ἢ ὅποια ὅμως ἠδύνατο νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον· ὅταν ὀφείλουν νὰ παραδοθῶν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ὑπομένουν ἀγογγύστως καὶ μὲ ἡσυχίαν σταυρὸν καὶ πάθη, καὶ θλίψεις, καὶ ὄνειδη καὶ διωγμούς, ὡ τότε αἱ εἰσέτι ἀσθενεῖς ρίζαι τῆς ψυχῆς των ἀντὶ νὰ εὗρουν ἐπάνω εἰς τὴν καλὴν γῆν τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος εὐρίσκουν ἐπάνω εἰς τὴν σκληρὰν πέτραν τῆς φιλαυτίας καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ, καὶ ὁ χριστιανισμὸς των ἀμέσως χάνεται. Ὁ ἐστὶν ἢ ἐπιπόλαιος χριστιανικῆ των θρησκεία ἀπαιτεῖ πολλὰ δι' αὐτούς, καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι εἰς τὰς καλὰς ἡμέρας ἐφάνοντο καλοὶ χριστιανοί, πίπτουν εἰς τὰς ἡμέρας τοιαύτης δοκιμασίας, καὶ ἀπὸ ὅλων τὸν χριστιανισμὸν των· τὸ πολὺ, τὸ ὅποιον εἰμπορεῖ νὰ μείνῃ, εἶναι ἐξωτερικὸν τι ἔργον, νὰ προσεύχωνται καὶ νὰ τρέχουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τὸ πνεῦμα καὶ ὁ πυρὴν τοῦ χριστιανισμοῦ ἀνεχώρησεν ἀπ' αὐτούς, ἔμεινε μόνον τὸ φαινόμενον, τὸ ἐξωτερικόν. Ἴσως ἔχουν ἀκόμη τὸ ὄνομα, ὡς νὰ ἔξουν, πράγματι ὅμως εἶναι νεκροί.

Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἐπὶ τῆς πέτρας· καὶ τί περισσώτερα πρέπει νὰ εἴπῃ τις περὶ αὐτῶν; Ἡ καρδία παντὸς ἀληθοῦς χριστιανοῦ σπαράσσεται, ὅταν βλέπῃ, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς λεγομένους χριστιανούς ἀνήκουν εἰς τοὺς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι εὐκόλα μὲν συγκινοῦνται ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, εὐκόλα ὅμως πάλιν ψυχραίνονται. Τόσον συγκινοῦνται ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους καὶ τὸν ψόγον καὶ τὰς ἐντυπώσεις ἐν γένει τοῦ κόσμου, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ κέρυγμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ· ἢ ἐλαφροτέρα πνοὴ τοῦ ἀνέμου εἰμπορεῖ νὰ ἐξαφανίσῃ τὸν χριστιανισμὸν αὐτῶν· τῶρα φωνάζουν «ὠσαννά» καὶ κατόπιν ἀμέσως «σταύρωσον αὐτόν».

Καὶ ὅμως οἰκοδομοῦν, στηρίζουν οἱ ἀνόητοι ἐπάνω εἰς ἓνα τοιοῦτον ἐπιπόλαιον χριστιανισμὸν, ἐπάνω εἰς τὰς παροδικὰς συγκινήσεις καὶ ἐντυπώσεις τῆς καρδίας των τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας των! Ταλαίπωροι ἄνθρωποι! δὲν ἀνέγνωτέ ποτε εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, ὅτι αἰτοῖς δειλοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ; (Ἀποκ. ὠάνν. 21, 8); Καὶ δὲν γνωρίζετε, ὅτι ἡ δικαιοῦσα πίστις εἶναι ἡ νίκη ἢ νικῆσασα τὸν κόσμον (α' Ἰωάν. ε', 4), αὐτὸν τὸν κόσμον, εἰς τὸν ὅποιον τόσον ἐπονειδίστως εἰσθε παραδεδομένοι;

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν προχωρῶν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς παραβολῆς προσθέτει: «τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πείσον, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν».

Ἄλλοι λοιπὸν ἄνθρωποι ὁμοιάζουν μὲ τὴν γῆν ἐκείνην, ἢ ὅποια εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀκάνθας. Ὁ σπόρος τοῦ θεοῦ λόγου φυτρῶνει μὲν καὶ παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ὁ σπόρος τῶν ἀκανθῶν, ἀπὸ τὸν ὅποιον δὲν θέλουν νὰ καθαρῶν τὰς καρδίας των, ὅπως τὰ ζιζάνια

νια, αυξάνει ταχύτερον παρά τὸ σπέρμα τοῦ κκαλοῦ καρποῦ, καὶ πνίγει αὐτόν. Ἄλλὰ ποιοὶ εἶναι πάλιν οὗτοι;

Αὗτοί εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἀκούουν τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος ρίπτει καὶ ρίζας εἰς αὐτούς, ἀλλὰ τὸν πνίγει ἢ προχωροῦσα σπορὰ τῶν μεριμῶν καὶ τοῦ πλοῦτου καὶ τῶν ἡδονῶν τοῦ βίου τούτου. Ὁ ἀγρὸς τῆς καρδίας των δὲν εἶναι μὲν σκληρὸς καὶ πεπατημένος, ὅπως ὁ ἀγρὸς τῆς καρδίας τῶν πρώτων, οὔτε μόνον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐπάνω ὀλίγη καλὴ γῆ, καὶ ὑποκάτω ἢ πέτρα· εἶναι μαλακὸς καὶ βαθύς, ἀλλὰ—ἀλλὰ δὲν εἶναι καθαρὸς, καὶ διὰ τοῦτο καὶ παρ' αὐτοῖς δὲν καρποφορεῖ. Εἶναι λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι σκέπτονται γῆινα καὶ φροντίζουν περισσότερο διὰ τὴν γῆν. Αἱ περὶ τροφῆς καὶ ἐνδουμασίας φροντίδες, ἢ ἀκόρεστος ἐπιθυμία τοῦ νὰ γείνουν πλούσιοι καὶ νὰ ἴδουν καλὰς ἡμέρας, ἴστανται ὡς ἀκράζοντα ζιζάνια μέσα εἰς τὰς καρδίας των. Ἐκεῖνος λοιπὸν, ὁ ὁποῖος δὲν ἀφίνει νὰ ἐκριζωθῆ ἀπὸ τὴν καρδίαν του τοῦτο τὸ ζιζάνιον, αὐταὶ εἰ φοβεραὶ ἀκανθαὶ ὁ ὁποῖος λοιπὸν ἀφίνει νὰ ἰσχυροποιηθῆ ἢ σὰρξ· ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος βαδίζει πάντοτε περιπεπλεγμένος εἰς φροντίδας πῶς νὰ πλουτήσῃ καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τὸν κόσμον, αὐτὸς εἰμπορεῖ νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ δέχεται τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ φυλάττῃ αὐτὸν ἐπὶ τινα χρόνον, ἐπὶ τέλους ὅμως ὁ λόγος πνίγεται καὶ δὲν εἰμπορεῖ νὰ φέρῃ καρπὸν· διότι αἱ ἀκανθαὶ, τὰ ζιζάνια τῆς σαρκὸς, τὰ ὅποια αυξάνουν ταχύτερον καὶ ὀρμητικώτερον συμπνίγουν ἐπὶ τέλους τὸν καλὸν σπέρμα, καὶ ἀφαιροῦν ἀπ' αὐτὸν τὸ φῶς καὶ τὸν ἀέρα. Ναι, χριστιανὲ ἀδελφέ, αἱ περὶ τροφῆς φροντίδες σου σκεπάζουν καὶ νικοῦν ἐπὶ τέλους τὴν εἰς τὸν Θεὸν πεποιθήσιν σου· ἢ ἐπιθυμία σου τοῦ νὰ γείνης πλούσιος καταπνίγει ἐπὶ τέλους μέσα σου τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην σου καὶ πᾶσαν πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ πάσχοντας ἀδελφούς σου εὐσπλαγγίαν καὶ σὲ ὀδηγεῖ εἰς πολλὰς ἀδικίας καὶ ἀπάτας· ἢ ὑπερβολικὴ τῶν ἡδονῶν ἀπόλαυσις σὲ καθιστᾷ ἐπὶ τέλους ἀδύνατον εἰς τὸ νὰ ὑποφέρῃς τὰς τρικυμίας τοῦ παρόντος βίου καὶ νὰ σταυρώσῃς τὴν σάρκα σου. Ὅστις εἶναι παραδεδωμένος εἰς τὴν γῆν δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἐξυψωθῆ εἰς τὸν οὐρανόν. Ναι, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, δὲν εἰμπορεῖ κατ' ἄλλον τρόπον νὰ γείνη. Εἶναι ἀνάγκη τὸ πνεῦμα ἀδικόπως νὰ ἀγρυπνῆ καὶ νὰ πολεμῆ κατὰ τῶν πονηρῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ πνεύματος. Εἶναι ἀνάγκη, χριστιανέ, νὰ νικήσῃς τὰς κακὰς ἐπιθυμίας σου. Κανεὶς δὲν εἰμπορεῖ νὰ ὑπηρετῆ συγχρόνως δύο κυρίους. Θεὸς καὶ Μαμμωνᾶς, Χριστὸς καὶ Βελιάλ, φῶς καὶ σκότος, πνεῦμα καὶ σὰρξ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μεταξὺ των. Ὅχι! δὲν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ φορέσῃ τὸν καθαρὸν, τὸν ἀκλήιδωτον χιτῶνα τῆς δικαιοσύνης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπάνω ἀπὸ τὸν μολυσμένον χιτῶνα τῆς σαρκὸς. Πρέπει ν' ἀφίσωμεν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον πρὶν ἢ ἐνδύθωμεν τὸν νέον. Ἡ συνθήκη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου.

Οὗτοι εἶναι οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας. Καὶ τί πρέπει

νὰ σημειώσωμεν περὶ αὐτῶν ἐνταῦθα; Ἡ πῶς; Εἰμποροῦμεν νὰ τὸ ἀρνηθῶμεν, ὅτι οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ ἡμᾶς ἀνήκομεν εἰς ταύτην τὴν τάξιν τῶν ἀκροατῶν; Ναι· τρώντι· αἱ ἀκανθαὶ, ἢ διηνεκὴς μέριμνα καὶ φροντίς περὶ τροφῆς, ἢ ὑπερβολικὴ ἐπιθυμία τῶν χρημάτων καὶ τῶν κτημάτων, ἢ ἐπιθυμία τῶν ἡδονῶν, αὐτὰ εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὅποια καταπνίγουν μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας τὸν σπέρμα τοῦ Θεοῦ λόγου καὶ δὲν τὸν ἀφίνουν νὰ καρποφορήσῃ. Ἄς ἐξετάσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ἐνώπιον τοῦ παντογνώστου Θεοῦ, ἂν δὲν ὑπάρχουν μέσα εἰς τὰς καρδίας μας τοιαῦται ἀκανθαὶ, τὰς ὁποίας τόσον εὐχαρίστως κλλιεργοῦμεν, ἀντὶ, ὅπως ὤφειλε, νὰ τὰς ἐκριζώσωμεν.

Τέλος ὁ Ἰησοῦς ἐρμηνεύει καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῆς παραβολῆς. «Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῆ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.»

Οὕτω λοιπὸν, δόξα τῷ Θεῷ, δὲν ὑπάρχει εἰς μάτην ὅλος ὁ σπόρος καὶ ὅλοι οἱ κόποι καὶ ἡ ἐργασία τῆς σπορᾶς. Ὑπάρχουσιν ἀκόμη ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ὁμοιάζουν μὲ τὴν καλὴν γῆν. Καὶ ἐδῶ ὁ σπόρος ὄχι μόνον φυτρώνει, ἀλλὰ καὶ καρπὸν πολὺν φέρει.

Οὗτοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον ἀκούουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάττουν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς καλὴν καὶ ἀγαθὴν καρδίαν φυλάττουν αὐτόν. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι ὅλως διόλου παραδεδωμένοι εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐχουν ὑπομονὴν εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς περιστάσεις, καὶ ἡ ἐλπίς των, ὅτι ὁ Θεὸς οὐδέποτε ἀφίνει τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ ἅγιον, εἶναι τόσον σταθερὰ καὶ βεβαία, ὥστε οὔτε φόβος, οὔτε κολακεία, οὔτε πλοῦτος, οὔτε δόξα, οὔτε ἀξιώματα, οὔτε ἄλλο τι εἰμπορεῖ νὰ τὴν διασαλεύσῃ. Πρὸθυμοὶ πάντοτε εἰς τὸ καλόν, εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ πλησίον των, ἔχουν τοιαύτην αὐταπάρνησιν, ὥστε εὐχαρίστως ὑποφέρουν πάντα κόπον καὶ πάντα κίνδυνον. Μόνον τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ καλὸν τῶν ἀνθρώπων πάντοτε ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν των.

Ἄλλὰ δυστυχῶς τοιοῦτοι ἄνθρωποι εἶναι ὀλίγοι σχετικῶς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν κατ' ὄνομα μόνον Χριστιανῶν, ὧν ὁ Θεὸς ἢ κοιλεῖ αὐτῶν. Καὶ ὅμως ὁ Θεὸς διὰ τοῦ στόματός των Ἀποστόλων αὐτοῦ μᾶς παραγγέλλει: «Γίνεσθε ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ μόνον ἀκροαταὶ, παραλογιζόμενοι ἑαυτούς». Διότι «οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ νόμου δίκαιοι παρά τῷ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιοθίησονται». Ἀγαθὴ γῆ, ἄνθρωποι κκαλοὶ καὶ ἰνάρετοι χρεωστοῦμεν ὅλοι μας νὰ εἴμεθα. Μακρὰν λοιπὸν ἀπὸ ἡμᾶς τὰ πάθη καὶ αἱ κακίαι. Πῶς; δὲν ἀπορασιζόμεν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ νὰ θυσιάσωμεν τὰ πάθη μας καὶ τὰς ἰδιοτροπίας μας, αἱ ὁποῖαι μᾶς τυραννοῦν καὶ δὲν μᾶς ἀφίνουν νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ καθήκοντα ἡμῶν, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνομεν τὸν προορισμὸν ἡμῶν; Τέκνα Θεοῦ, ἀγγελοὶ ὀφείλομεν νὰ γείνωμεν, καὶ ἡμεῖς ἐν τούτοις πράττομεν τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου.

Ἐὰς ἀποφασίσωμεν ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ μεταβληθῶμεν· δὲν ἀπαιτοῦνται πολλά· μία ἀπόφασις μόνον καὶ μία σταθερὰ θέλησις· ἄς ἀποφασίσωμεν λοιπὸν νὰ θυσιάσωμεν τὸν ἐγωισμόν μας καὶ τὴν φιλαυτίαν μας καὶ ἄς παραδοθῶμεν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἄγιον βέβαιον ὄντες, ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης θεαρέστου διαγωγῆς θὰ γεινώμεν εὐτυχεῖς εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν κληρονόμοι τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Γένοιτο!

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΘΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Ὅπως λοιπὸν ἡ ἀνθρωπότης ἡ καθόλου ἐκ τῆς φύσεως ἀρύεται καθ' ἑκάστην νέας γνώσεις, νέας ἐφευρέσεις, νέας ἐπιστήμας καὶ νέας κίβνει ἀνακαλύψεις, οὕτω καὶ ἐκ τῆς τῶν νέων ψυχῆς ὁ τε Πλάστης ἀπαιτεῖ καὶ ἡ κοινωνία δικαίως προσδοκᾷ ἀνάσαι νὰ ρέωσι ποταμοὶ ζωῆς καὶ τελειότητος καὶ προόδου ἠθικῆς καθ' ὅλον τὸ στάδιον τοῦ βίου· ἂν δ' ἐκ τῆς περὶ τὴν φύσιν μελέτης ἀκριβῶς τοῦτο ἐκδιδαχθῶσιν, ἀλλὰ μὴ ἐπιπολαίως εἰς τὸ μὴ πρέπον ἐκτραπῶσιν, οἱ δὲ τῶν μαθημάτων τούτων καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ἐπιτηδείως τὸ ἐπὶ τοῦτο ἑταστικὸν πνεῦμα διευθύνωσι καὶ τὴν εἰς τοῦτο ἰκανότητα κατορθώσωσι δεόντως νὰ διεγείρωσι καὶ ἐμπειδώσωσιν ἐν τῇ ψυχῇ τῶν οἰκείων μαθητῶν διὰ διδασκαλίαν σκοπίμου καὶ εὐσεβοῦς, τότε τὸ τε Γένος καὶ ἡ Ἐκκλησία δύνανται θαρρούντως νὰ λογισθῶσιν εὐτυχεῖς· διότι οὕτω τετέλεστα· ἐξεπληρώθη ὅσον εἶναι δυνατόν ἐκεῖνο, ὅπερ ἐν τοῖς προηγουμένοις εἶπομεν, πῶς πρέπει νὰ ἦναι τὸ γνῶρισμα τῆς νεότητος τὸ χαρακτηριστικόν, ἡ ἀγνότης ἡ φυσικὴ καὶ ὁ ἐπὶ τὰ πρόσω ἐνδελεχῆς καὶ ἀκατάσχετος ὄργασμός· τούτου δὲ γενομένου πάρεστιν ἐν τοῖς νεαροῖς μαθηταῖς ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀληθὴς ὄν, ὡς ἡ ἱερὰ λέγει Γραφή, ὁ Θεὸς κατ' εἰκόνα ἔπλασε καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ· ἂν δὲ τοῦτο ἀληθεύσῃ, ὑπάρχει ἐν τῇ παιδευομένῃ νεολαίᾳ ὁ ἄνθρωπος ὅτε πνοῆς θείας πλήρης καὶ ζωοποιῦ καὶ ὁ ὑπὸ πνεύματος φερόμενος ἀγίου εἰς πάσας τὰς κινήσεις καὶ τὰ διαβήματα αὐτοῦ· πού δὲ τὸ τοιοῦτον ἄγει εἶναι περιττὸν νὰ παρατηρηθῇ· διότι πάντες οἰκοθεν καταλαμβάνουσιν εὐκόλως ὅτι οἱ τοιοῦτοτρόπως πεπλασμένοι τὴν ψυχὴν οὐχὶ μόνον τοῦ ἐξωθεν κάλλους τὸ εἶδος φέρουσιν ἐν ἑαυτοῖς, εἰς ὃ ἡ κλίσις ἐπιπολαίως μόνον θεωρεῖται κοινῶς φιλοκαλία, εἶναι δὲ πράγματι ἀπλῆ τις φιλοκοσμία καὶ ἐλαφρὰ ἀντίληψις τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ματαίων χαρίτων καὶ ἡδονῶν, ἀλλὰ καὶ ζῶντα ἀγασμὸν ἐσωτερικὸν τῶν τε αἰσθημάτων καὶ τῶν διανοημάτων καὶ τῶν βουλευμάτων· οἱ τοιοῦτοτρόπως τὴν ψυχὴν μεμορφωμένοι ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν θαυμασίαν ἁρμονίαν τῶν ἀρετῶν τῶν διανοητικῶν πρὸς τὰς ἠθικάς, τὴν ἁρμονικὴν συνένωσιν τοῦ

κάλλους τοῦ ἐξωτερικοῦ μετὰ τῆς ἐνδομύχου ἀγαθότητος τῆς προαιρέσεως, ἣτις ἐν τοῖς τρόποις ἐκδηλουμένη καὶ ἐν τοῖς ἔργοις καὶ τῇ ὄλῃ μετὰ τῶν ὁμοίων συναναστροφῇ καθιστάνει τὸν ἄνθρωπον τῆς καλοκαγαθίας ἐνσάρκωσιν ἀληθῆ· διότι ἂν τις ποτε εὐτύχησεν ἐν τῷ βίῳ νὰ γνωρίσῃ καὶ σχετισθῇ μετὰ τοιοῦτων χαρακτήρων, ἀναμφιβόλως θὰ ἐμολογήσῃ, ὅτι οἱ ὑπὸ τοῦ πνεύματος τούτου φερόμενοι θνητοὶ δὲν προσφέρουσιν ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν οὐδὲν οὔτε τὸ ἀγροίκον οὔτε τὸ ἀπότομον οὔτε τὸ ἀδιόκριτον καὶ φορτικὸν οὔτε τὸ βίναυσον καὶ βάρβαρον οὔτε τὸ ἀπειρόκαλον καὶ σκαιόν, ἥμιστα δὲ τὴν ἐμπάθειαν καὶ τὴν κακεντρέχειαν τὴν δόλου μεστὴν καὶ σθόνου, ἀλλ' ὅλος αὐτῶν ὁ βίος εἶναι αὐτόχρομα καλλιτέχνημα λαμπρὸν, ὅπερ ἀναδεικνύει αὐτοῖς τοῖς μὲν φίλοις ἐπωφελεῖς καὶ προσφιλεῖς, τῇ δὲ πατρίδι καὶ τῷ γένει ἐνδόξους καὶ χρηστοὺς, σεβαστοὺς δὲ καὶ δεινοὺς τοῖς ἐχθροῖς καὶ πονηροῖς, ὡς ὁ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων νομοθέτης ἤχετό ποτε·

Εἶναι δ' εὐκόλον πολὺ νὰ διαγνωσθῶσιν οἱ λαμπροὶ οὗτοι χαρακτηῖρες καὶ τῆς ὀρθῆς παιδείας τέκνα ἀγλαὰ· διότι ὅσοι τῷ ὄντι ἐν τοιαύτῃ ποτὲ ἐπαιδεύθησαν παιδεῖα δὲν ἀρκούνται οὐδέποτε εἰς τὸ κατ' ὄψιν μόνον κάλλος οὐδὲ εἰς τὸ πρὸς ὦραν δόξαν φέρον καὶ ὑπόληψιν κερὴν, ἐφ' ἣ μάλιστα διέπρεπον τῆς μὲν ἀρχαίας Ἑλλάδος οἱ δοκησίσσοφοι σοφοί, ὧν εὖ ποιῶν καταγελά ὁ Σκυστατεὺς Λουκιανός, τῆς δὲ Παλαιστίνης οἱ γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, οὓς δικαίως τλανίζει ὁ Σωτὴρ, ἀλλ' ἐκτιμῶσι καὶ ἐπιζητοῦσιν ἐκεῖνο ἀκριβῶς, ὅπερ ἀληθῶς μὲν εἶναι καλόν, αἰωρίαν δὲ καὶ δικαίαν φέρει δόξαν καὶ τιμὴν· δὲν ἀρκούνται κολακεύοντες τὸ ἐπιπόλαιον καὶ αὐτάρεσκον πνεῦμα τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀλλ' ἔχουσι τὴν εὐγενῆ καὶ φιλόανθρωπον φιλοτιμίαν εἰλικρινῶς καὶ ἀνιδιοτελῶς τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῷ δικαίῳ ὑπηρετοῦντες νὰ πραγματοποιῶσιν ἰδέας θείας, ἔργα ποιῶντες παραμένοντα καὶ εὐεργετοῦντα τὴν τε ὄλην ἀνθρωπότητα καὶ τὸ ἴδιον ἔθνος ἐπὶ μέρους εἰς γενεὰς γενεῶν· ἡ τοιαύτη παιδεῖα καὶ διάπλασις καθιστάνει τὸν ἄνθρωπον ἐσωτερικῶς εὐδαίμονα ἀγαλλιάσεως αὐτὸν πληροῦσα καὶ χαρᾶς ἀρήτου· διότι ἐσωπνρίζεται ἐν τοῖς ἔργοις καὶ τῷ βίῳ τῷ ἐπιγεῖφ ἐκ τῶν προτέρων ἤδη τὴν πέραν τοῦ τάφου μέλλουσαν ἀθανασίαν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀγαπητὸν, καθὼς καὶ προηγουμένως παρατηρήθη, καὶ σεβαστὸν τῇ τε χώρᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ, ἐν ἣ ἡ γέννησις ἡ αἰ περιστάσεις ἐκάλεσαν αὐτὸν νὰ δράσῃ καὶ νὰ ζῇ· ἡ τοιαύτη διάπλασις τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας ἀναδεικνύει τοὺς ἀνθρώπους φιλοπόλιδας ἀληθεῖς, προσφιλεῖς, τύπους καὶ ὑπογραμμοὺς καὶ θαυμασμοῦ καὶ μιμήσεως ἀξίους! Συμφορὰ δὲ τῶν ἔθνων καὶ τῆς κοινωνίας λύμη μεγάλη εἶναι ἐὰν τῆς παιδεύσεως τὰ ἰδρύματα μηδὲν παρέχωσι τοῖς νέοις, ἀλλ' ἡ γράμματα ζηρὰ, ὧν τὸ τέλος εἶναι, ὡς ἡ καθ' ἡμέραν πείρα πειθεῖ, κούρη ἐπιπολαιότης, μικρολόγος οἴησις σχολαστικῆ, προπέτεια

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 285—287 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

καὶ ἔρις περὶ ἀέρος καὶ σκιᾶς, ὧν πόρρω ἀρίστανται πολὺ ἢ τε περιεσκεμμένη σωροσύνη καὶ ἡ μετρία κοσμιότης, ἅτινα περικοσμοῦσι τὸν ἀληθῆ, ἐνέκρετον καὶ ἀξιοχάπητον πολίτην· ἀδικούμεθα δὲ πολὺ καὶ βλάβην μᾶλλον ἢ ὄφελος καρπούμεθα ἐκ τῆς παιδείας καὶ τῶν γραμμῶν, ἐὰν τὰ σχολεῖα μὴ καταρτιζώμεν τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ ἦναι πηγὴ μὲν ὕδατος ζῶντος, καταρδεύοντος τῆς νεότητος τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ὡς κήπον, ἐν ᾧ βλαστάνουσι καὶ θάλλουσι τὰ μυρίπνοα ἄνθη τοῦ ἀγιασμοῦ, ἐστὶα δὲ ἀκτινῶν φωτός, ἐν ᾧ δικακχιρίζεται καὶ ἐξαγνίζεται ἐκ ρίζης ὁ τε νοῦς καὶ τὸ ἦθος τῆς παιδευομένης νεολαίας· τὰ ἐκπαιδευτήρια τότε εἶναι ἄξια τῆς ἀποστολῆς καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, ὅταν ἐξ αὐτῶν οἱ παιδευόμενοι νέοι ἐξέρχωνται τύποι τῶ ὄντι καὶ εἰκόνες λαμπρῆ ψυχῆς εὐγενοῦς, ἧτις στέργει ἐν ἀγάπῃ καὶ ὑπομονῇ τὸ παρὸν, βξίνει δὲ μετ' ἀληθοῦς καρτερίας καὶ περισκεφέως στερεῶ τῶ ποδὶ ἐπὶ τὰ κρείττω ἦθος μὲν προτείνουσα γενναῖον ὅπου τόλμη ἀπαιτεῖται καὶ ἀροβία, δεξιῶς δὲ τοὺς ὑπάλους παρκαχάπτουσα καὶ σκοπέλου, ὅπου σοφίας μᾶλλον ἀνάγκη τύχη καὶ ἐμπειρίας συνετῆς. Ἐὰν δὲ τοιοῦτους κατορθώσωσι κατὰ τὸ δυνατόν νὰ διαπλάσωσι τοὺς νέους, τότε ἐχορήγησαν αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν, ἣν ἔχοντες καὶ αὐτοὶ εὐτυχεῖς θὰ ἦναι καὶ τοῖς συγγενέσι καὶ τοῖς φίλοις καὶ τῇ πατρίδι καὶ τῶ ἔθνει ὄλῳ καὶ τῇ πολιτεῖα στήριγμα θ' ἀποδώσι καὶ σέμνωμα καλόν· ἂν δὲ οἱ νέοι ἐν τοῖς σχολείοις τῶ ὄντι ταύτην λάθωσι τὴν μόρφωσιν ἀπέκτησαν φιλοπατρίαν, ἧτις οὐδέποτε ὀκνεῖ καὶ οὐδέποτε ἀποποιεῖται νὰ παρᾶσχη γενναίως τὴν συνδρομὴν καὶ τὴν προστασίαν εἰς τοῦ Γένους καὶ τῶν ὁμοίων τὰς ἀνάγκας καὶ ὅτε πρόδηλον εἶναι ὅτι μεγάλοι ἐπιπροσθούσι τῇ ἐνεργείᾳ καὶ κόποι καὶ θυσίαι· ἐὰν ἡ νεολαία μορφωθῇ τοιοῦτοτρόπως, ἀποκτᾶ φιλοπατρίαν, ἧτις ὅταν ἡ κυβέρνησις ἢ ἡ κοινότης ἢ ἡ ἐκκλησία ἢ τὸ Γένος εἰς ὑπηρεσίαν προσκαλῆ καὶ ἀναθέτῃ τὴν ἐκτέλεσιν οἰοῦδηποτε καθήκοντος, δὲν ἐρωτᾶ οὐδαμῶς μετὰ στενοχωρίας καὶ γλισχρότητος τί θὰ κερδίσῃ ἢ τί θὰ χάσῃ ἢ ποῖαν θ' ἀποκτήσῃ δόξαν ἢ τιμὴν, ἂν τὴν ὑπηρεσίαν ἀναδεχθῇ ἢ μὴ, ἀλλὰ ἀνεκδοιάστως ὑπακούει, ὅταν ἦναι πεπεισμένη, ὅτι κέκτηται τὴν δύναμιν, ἣν τὸ ἔργον ἀπαιτεῖ. Ἐὰν ἐν τῇ ψυχῇ τῶν νέων διαπλασθῇ ἀληθῶς φρόνημα τοιοῦτον, ἔχουσι φιλοπατρίαν, ἧτις δὲν καυχᾶται ἐπὶ πατραγαθία οὐδὲ ματαιολογεῖ ἐπὶ τῶ πλούτῳ, ὃν οἱ γονεῖς κληροδοτοῦσιν σπουδαῖοι αὐτοὶ καὶ ἐνέκρετοι τυγχόντες, ἀλλ' ἀγωνίζεται αὐτῇ ἐπὶ ἰδίᾳ ἀρετῇ νὰ τιμηθῇ καὶ ἰδίῳ ὄλῳ ἀγλαίσματι νὰ λαμπρυνθῇ. Τοιοῦτον δὲ φρόνημα καὶ τοιαύτην πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα τρέφοντες ἀγάπην οὐδὲν κοινὸν θὰ ἔχωσι μετ' ἐκείνων, οἵτινες τὸ ἱερὸν ὄνομα τῆς ἀρετῆς ἀπλῶς καὶ εἰκῆ ἐπὶ τῶν ἀσεβῶν φέροντες, χειλέων, ἀληθῶς δὲ τὴν ματαιότητα ἢ τὴν αἰσχροκέρδειαν ἢ τὴν φιγοπονίαν ἐρριζωμένην ἔχοντες ἐν τῶ βῆθει τῆς ψυχῆς γινώσκουσι

κομφῶς μὲν συσφίγγοντες τὰ χεῖλη, σεμνῶς δὲ ἀνασυσπῶντες τὰς ὀφρῦς καὶ τὴν κεφαλήν κινουῦντες, νὰ λαλῶσι μετὰ στόμφου περὶ τῆς ἀρετῆς τῶν προγόνων καὶ τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς δόξης τῶν πατέρων, ν' ἀρηγῶνται ἐν πρὸς ἐν πολλὰς τὰ ὀνόματα τῶν τοῦ ἔθνους πρώτων, νὰ κηρύττωσι δὲ μετὰ κρότου καὶ πατάγου ἐνώπιον τοῦ πλήθους τῶν πολλῶν καὶ ὑψηλῶν τινᾶ τοῦ ἔθνους ἀποστολὴν καὶ προτίμησιν τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ ἀέρος κτύπος καὶ ὀνειρῶν σκιὰ ἀπατηλή, ἐὰν μὴ καὶ παμπόνηροι ἐκμεταλλεῦται τῆς ἀπλοικῆς ἀγαθότητος τῶν ὁμοίων ἀδελφῶν· οἱ εὐ ἡγμένοι νέοι, πρ' οἷς ἡ φιλοπατρία δὲν εἶναι ψεῦδος πονηρὸν οὐδὲ φράσις κενή, ἀλλ' ἀρετὴ καὶ ἀλήθεια ἀγνή, ἐννοοῦντες καὶ αἰσθανόμενοι ὡς δεῖ τὴν πρὸς τὸ Γένος ὀφειλομένην ἀγάπην, πᾶσιν τοιαύτην ἐπιπολαιότητα καὶ βδελυρὰν ὑποκρισίαν ἀφ' ἑαυτῶν πάσῃ δυνάμει ἀπωθούντες εὐθὺς ὡς τᾶχιστα ἀποπειραθῇ ν' ἀναρᾶν ἐν τοῖς κόλποις τῆς ψυχῆς, ἐπιμελοῦνται τὸν κεντῖον ἄνευ πατάγων καὶ θορύβων νὰ προάγῃ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους τὸ συμφέρον καὶ τὴν δόξαν δι' ἔργων ἀληθῶν, ἅτινα οὔτε ὀμῆρου ἐπικινέτου χρεῖαν ἔχουσι πολλὴν οὔτε τῶν πολλῶν θυμιαμάτων καὶ καπνῶν, οὗς ἐφ' ἡμέραν διαχέει ὁ τῶν ἐφημερίδων κρότος.

Ἄλλὰ εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ὑψηλῶν τούτων ἀρχῶν ἀνάγκη εἶναι καὶ προσόντος τινὸς ἑτέρου κρείττονος τῆς ἀγνότητος τῆς παιδικῆς καὶ τοῦ ὄργανοῦ τοῦ νεανικοῦ· αὕτη δ' εἶναι ἡ τελεία, μεστὴ καὶ ἀμέριστος ἰσχύς τῆς ἡλικίας τοῦ ἀνδρός· διότι ἡ μὲν ἀγνότης εἶναι τῆς ζωῆς ἡ ἀρχή, ὁ δ' ὄργανος ὁ νεανικός ἡ δύναμις ἡ τὴν κίνησιν ὠθοῦσα ἐπὶ τὰ ἐμπρός· ἀλλ' ὅπως ὁμως ἡ ζωὴ λάβῃ καὶ διεύθυνσιν τὴν πρέπουσαν καὶ εἰς τὸ τελικὸν σημεῖον φθάσῃ ἀσφαλῶς ἀνάγκη εἶναι νὰ προσεπέλθῃ πλὴν τῶν εἰρημένων δύο ἀρετῶν καὶ στιβαρὸς βραχίων μετὰ τῆς ἀταράχου φρονήσεως καὶ ψυχραιμίας τοῦ ἀνδρός· ὅτι δὲ οἱ μαθηταὶ ἐν τοῖς σχολείοις πρέπει νὰ μορφῶνται ἄνδρες τέλειοι εἰς πάντας αὕτη εἶναι ἡ τρίτη ἀρετὴ, ἧς τὴν καλλιέργειαν ἀρχόμενοι τοῦ λόγου εἴπομεν, πῶς πρέπει νὰ ἐπιδιώκει συντόμως τὸ σχολεῖον.

(ἔπειτα συνέχεια)

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῶν ληξιαρχείων διὰ τεσκερὲ αὐτῆς πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα γνωστοποιεῖ ὅτι οἱ ἐκ τῶν κατοίκων πρωτεύουσας ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι Ἀλεξάνδρου Φωτιαδῆς καὶ Σταύρου Ἀνδρέου ἀπεθίωσαν ὁ μὲν πρῶτος ἐν Μασσαλίᾳ τῇ 3 Ἰουλίου ε. ἔ. ἐν ἡλικίᾳ 93 ἐτῶν, ὁ δὲ δεύτερος ἐν Ὀδησσῶ τῇ 29 Ἰουνίου ε. ἔ. ἐν ἡλικίᾳ 47 ἐτῶν. Ἐφ' ᾧ καὶ φέρεται εἰς γινῶσιν τῶν κληρονόμων καὶ συγγενῶν τῶν ἀποθιωσάντων.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 5 Νοεμβρίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκλήτης.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1893

ΑΡΙΘ. 38

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Αἰνὸς Λουκάς (πρόεδρος)
Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ι. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετρίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσῷ 25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἰνῶν κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τῆν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὕλης διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παρκαπίπτωσι τὰ φυλλάδια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ψυχολογικὴ μελέτη περὶ μετανοίας — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Ἐκθεσις τῆς καταστάσεως τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος 1892—1893 ὑπὸ τοῦ ἐπόπτου τῶν Σχολῶν ἀρχιμανδρ. Κ. Δελικάνη — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Ἐκκλησιαστικὸν δικατήριον—Κοινοποιήσις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Πατριαρχικὴ χοροστασία. — Τῇ μεθ' ἑξῆς Κυριακῇ μνήμῃ τῶν Εἰσοδίων τῆς Ὑπεραρχίας Θεοτόκου πανηγυρίζοντος τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ ἱερῷ φερωνύμου Ναοῦ χοροστατήσῃ κατὰ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἑορτῇ τελέσει τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ἱερῷ ναῷ τῆς Παναχίας Καφατιανῆς ὁ σεβασμιωτάτος μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ. συλλειτουργούντων αὐτῷ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Γρεβενῶν κ. Κλήμεντος καὶ Κολωνίας κ. Δωροθέου.

Μητρόπολις Μηθύμνης. — Ὁ ἐν τῇ βασιλευούσῃ ὡς συνοδικὸν μέλος παρεπιδημῶν σεβασμιωτάτος μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Νικηφόρος διώρισε χάρην τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐν τῇ θεοσώτῳ ἐπαρχίᾳ ποιμνίου αὐτοῦ ἀρχιερατικὸν αὐτοῦ ἐπίτροπον τὸν πανοσιολογιώτατον ἀρχιμανδρίτην κ. Ἀθανάσιον Σωζόμενον Κωνσταντινουπολίτην πολλὰ καὶ εὐδοκίμως ὑπηρετήσαντα.

Ἐπίσκοπος Κίτρους. — Ὁ σεβασμιωτάτος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀθανάσιος καὶ διὰ γραμμάτων ἠγγεῖλε τῇ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ τὸν κανονικὴν ψήφῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἐπισκοπικῆς συνόδου γενόμενον διορισμὸν τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἀμισοῦ κ. Νικολάου ὡς ἐπισκόπου Κίτρους.

Ἐπετηρὶς γενεθλίων. — Τῆς Α. Α. Μ. τῆς σептῆς Αὐτοκρατείας τῆς Ρωσίας ἀγούσης τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τῶν γενεθλίων

αὐτῆς, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τὰς ἐπὶ τούτῳ πατριαρχικὰς αὐτοῦ εὐχὰς καὶ εὐλογίας πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν ἐνταῦθα πρεσβυτήν τῆς Ρωσίας κ. Ν. Νελίδωφ διὰ τοῦ πανοσιολογιώτατου Μεγάλου Πρωτοσυγγέλλου κ. Γερβασίου διερμηνεύοντος τοῦ γραμματέως τοῦ Πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰ. Δ. Τανταλίδου.

Ἐφημέριος Ναοῦ ρωσικῆς πρεσβείας. — Ἡ Ἁγιότητα Διοικουσα Σύνοδος τῆς Ρωσίας διὰ γράμματος αὐτῆς ἀγγέλλει τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἀνακαλοῦσα τὸν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς ἐνταῦθα αὐτοκρατορικῆς ρωσικῆς πρεσβείας τῶς ἐφημέριον πανοσιολογιώτατον ἀρχιμανδρίτην κ. Ἀρσένιον, ἄνδρα κόσμιον καὶ εὐπκίδευτον καὶ ἀντιθεῖτα αὐτῷ χάριν τῶν πολυετῶν αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν τὴν Ἡγουμενείαν τῆς ἐν Μόσχῃ ἱερᾶς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Σίμωνος διορίζει εἰς ἀντικατῆστασιν αὐτοῦ τὸν πανοσιολογιώτατον ἀρχιμανδρίτην κ. Γρηγόριον, κληρικὸν ὡσαύτως ἱεροπρεπῆ καὶ εὐπαίδευτον, τῶς δὲ κατήκοντα ὑποδιευθυντοῦ τῆς ἐν Μόσχῃ Πνευματικῆς Ἀκαδημείας ἐπιτελοῦντα.

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Ἐν τῇ πρᾶγματεϊ τῷ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἀμασειᾶς κ. Ἀνθίμου Ἀλεξούδη περὶ τῶν τίτλων «προέδρου» καὶ «τόπον ἐπέχοντος» τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 30 φύλλῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας προσθετέον τὰ ἑξῆς:

Σελ. 238 στήλη α' στίχ. 12 μετὰ τὸ Κρήτης, προσθετέον: *Διδυμοτείχου εἶτα Ἀδριανουπόλεως γενόμενος καὶ*

αὐτόθι » 37 μετὰ τὰς λέξεις τρεῖς ἐκ περιτροπῆς, προσθετέον τὴν λέξιν: *λαθῶν.*

» 6' » 47 ἀντὶ 347 διορθωτ. 397

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

Υπό τὴν λέξιν «Μετάνοια» ἐννοεῖται ἐν γένει ἡ διεγερσις τῆς τῷ ἀνθρώπῳ ἐνούσης ἠθικῆς συνειδήσεως μετὰ τὸ γεγονὸς οἰουδήποτε παραπτώματος. Ἡ ψυχὴ συνέρχεται, οὕτως εἰπεῖν, εἰς ἑαυτὴν, ἵνα τιμωρήσῃ ἑαυτὴν διὰ τοῦτο τὸ παράπτωμα· μετάνοια εἶναι ἡ ἀλάνθαιτος ἀντίδρασις, ἣν προκαλεῖ ἡ ἀμαρτία ἐν τινι συνειδήσει, ἥτις δικτηρεῖ εἰσέτι τὸ συναίσθημα τοῦ κατήκοντος καὶ τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς. Καὶ διὰ τοῦτο ἄρα ἡ μετάνοια εἶναι σχεδὸν ἀκουσίτις τῆς ἀναγνώρισις τοῦ ἠθικοῦ νόμου, ἀλλὰ συγγρόνως καὶ τὸ φυσικὸν καὶ ἀναγκαστικόν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ εὐγενὲς συναίσθημα πάσης ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπὶ τὸ βέλτιον βιουούσης. Καὶ δὲν ὀρίζει πολλὰκις ἡ μετάνοια τὴν ἀξίαν πράξεων τινῶν καὶ δὲν εἶναι πολλὰκις ἡ μετάνοια αὐτὴ μεγάλη καὶ ὠραία πράξις, καὶ δὲν χορηγεῖ εἰς τινὰς ἰσχυρὰς ψυχὰς εὐγενεστέρων καὶ ἰσχυροτέρων ὄθησιν πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀληθές. Καὶ τῶντι ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τῆς ἡμετέρας φύσεως ἡ μετάνοια εἶναι πολλὰκις ἡ μόνη καθαρὰ τῶν ἠθικῶν ἡμῶν πράξεων καὶ εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἐπιδρᾷ ἐπ' ἡμῶν περισσότερον ἢ ἅπασαι κί ἠθικαὶ διδασκαλίαι καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ παραδείγματα. Διὰ τοῦτο πρέπει τῶντι νὰ θεωρῶμεν ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Δημιουργὸν ἡμῶν, ὅτι ἐχορήγησεν ἡμῖν τὴν μυστηριώδη τὴν δύναμιν, τὴν παρουσιάζομένην μετὰ πάσαν ἀμαρτίαν, ἵνα ἀνορθώσῃ, ἐξκαθίρῃ καὶ ἀγάσῃ τὴν καταπιεσθεῖσαν ψυχὴν.

Διὰ τοῦτο ἄρα καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἔχον ὑπ' ὄψιν τὰς ἰδίαις αὐτοῦ ἐλλείψεις ἐθεώρησε πάντοτε τὴν μετάνοιαν ὡς ἐν τῶν μᾶλλον προτρεπτικῶν αἰτίων τῶν ἠθικῶν αὐτοῦ πράξεων καὶ ὡς τὴν βεβαιωτάτην πασῶν τῶν ἀνθρωπίνων ἀρετῶν. Καὶ τῶντι ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ ἐκλίπῃ ἡ μετάνοια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπινου βίου, ἤθελεν ἀποβῆ οὗτος ἔρημος καὶ ἄμοιρος πάσης παραγορίας καὶ παραμυθίας, διότι ψυχὴ μὴ ἔχουσα τὸ συναίσθημα τῆς μετάνοιας εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ἔχῃ τὸ τῆς ἀρετῆς.

Οὐ μόνον δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν διὰ τῆς ἀπωλείας τῆς μετάνοιας ἠθέλε καταπέση, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, οὓς ἐλυπήσαμεν καὶ ἐβλάψαμεν, ἠθέλον ἀπολέση πᾶσαν παραμυθίαν καὶ παραγορίαν. Διότι δὲν εἶναι εἰς αὐτοὺς ἡ μετάνοια ἡμῶν ἢ ἐρασιμωτέρα, ἢ προσφιλεστέρα, πολλὰκις δὲ καὶ ἡ μόνη ἱκανοποίησις διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀδικίαν. Ἐχουσι δὲ δι' ἐλπίδος, ὅτι ἡ ἀμέσως μετὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς βλάβην ἐπεληούσα μετάνοια θέλει διαρκέσει ἐνεργοῦσα καθ' ὅλον ἡμῶν τὸν βίον καὶ θέλει κατακυριεύσῃ αὐτόν, καὶ τὸ ἄλλως, ὅπερ ἐπροξενήσαμεν ἑαυτοῖς διὰ τῆς τελευταίας ἡμῶν διαγωγῆς, θέλει διακίμεν ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν καὶ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα καὶ οὕτως ὅλος

ὁ βίος ἡμῶν θέλει ἀποβῆ αὐτοῖς τοσοῦτον εὐχάριστος, ὅσον ὄχληρός ὑπῆρξεν αὐτοῖς μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης. Ἐπομένως καὶ ἐκ ταύτης τῆς ἀπόψεως ὀφείλομεν νὰ θεωρῶμεν ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς καὶ νὰ εὐλογῶμεν τὰς μικρὰς ἐκείνας ὥρας, ἐν αἷς ἐν μετάνοιᾳ ἐκδηλοῦμεν πρὸς τὸν πλησίον ἡμῶν ἐκεῖνα τὰ καλὰ καὶ φιλόφρονα φρονήματα, ἅτινα ὀφείλομεν νὰ πραγματοποιήσωμεν διὰ τῆς μετὰ ταῦτα ἡμῶν διαγωγῆς. Εἴμεθα τῶντι εὐτυχεῖς, διότι ἡ μετάνοια ἐπανάγει τὴν ψυχὴν ἡμῶν καὶ διεγείρει τὸ αἶσθημα τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης καὶ οἱ πλησίον ἡμῶν εἰσὶν ἐπίσης εὐτυχεῖς ἐν τῇ μετάνοιᾳ ἡμῶν, διότι ἐξαναγκάζει αὐτοὺς νὰ ἀγαπῶσιν ἐκείνους, καθ' ὧν ἔχουσιν ἀναμνήσεις διεγειρούσας καὶ τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀγανάκτησιν αὐτῶν.

Ἄλλ' ἀπονεύμεντες εἰς τὸ συναίσθημα τῆς μετάνοιας πᾶσαν δικαιοσύνην ὀφείλομεν νὰ καταδείξωμεν καὶ τὰ γνωρίσματα τῆς ἀληθοῦς μετάνοιας διαστέλλοντες αὐτὴν πάσης ἄλλης, ἥτις ἐσφαλμένως δύναται νὰ θεωρηθῇ μετάνοια. Διότι ἐὰν ἐξετάσωμεν ἀκριβέστερον, μετ' ἐκπλήξεως ἴσως θὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι πολλὰκις μετάνοια καλοῦνται ψυχικαὶ τινες καταστάσεις, οὐσιωδῶς διάφοροι τῆς ἀληθοῦς μετάνοιας. Ποσάκις συγγέουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸ συναίσθημα τῆς αἰδοῦς καὶ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἀδημονίαν, ἅτινα συναισθάνεται τις διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀδυναμίαν καὶ ἅτινα προέρχονται ἐκ προσωπικῆς ὑπερηφανείας, πρὸς τὸ ἀληθές συναίσθημα τῆς μετάνοιας! Ἡ δὲ ἀπάτη αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐξῆς σχέσεως τῆς ὑπαρχούσης ἐν τῷ ἠθικῷ ἡμῶν βίῳ.

Ὁ ἄνθρωπος δηλαδὴ κατὰ δύο τρόπους ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ· διὰ τῆς ἐνστίκτου ὀρμῆς τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ καὶ διὰ τινος συνειδητοῦ σεβασμοῦ πρὸς ἑαυτόν. Εὐθύς δηλαδὴ ἄμα ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀναγκαιότητα τῶν ἠθικῶν νόμων, ἀναδεικνύει τούτους μὲν ἀρχὰς διευθυνούσας τὸν βίον αὐτοῦ, τὴν δὲ ἐκπλήρωσιν αὐτῶν ἀντικείμενον τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ τιμῆς. Καὶ οὕτως ἄρα κυρία βᾶσις τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ διαγωγῆς εἶναι μᾶλλον ἡ φιλαυτία. Ὅταν δὲ δεικνύῃ ἀσθένειαν ἐν τῇ ἐκπλήρωσει τῶν καθηκόντων αὐτοῦ καὶ ἐσωτερικὴν τινὰ λύπην διὰ τὴν παράβασιν αὐτῶν, δὲν τιμᾷ διὰ τῆς διαθέσεως ταύτης τοσοῦτον τὸν ἠθικὸν νόμον, ὅσον τὸν ἴδιον αὐτοῦ χαρακτήρα. Ἄλλ' ἡ διαστολὴ αὕτη διαφεύγει αὐτόν· συναισθάνεται μόνον ἀόριστόν τινα ἐσωτερικὴν ἀθυμίαν καὶ ἀδημονίαν, ἀρίστον τινὰ ἀγανάκτησιν καθ' ἑαυτοῦ, καὶ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἀδημονίαν ταύτην ὀνομάζει ἐσφαλμένως «μετάνοιαν». Καὶ τῶντι ἐφ' ὅσον δὲν ὑπῆκομεν εἰς τὸν ἠθικὸν νόμον ἐξ ἀληθοῦς ἐσωτερικοῦ σεβασμοῦ, ἐξ ἀληθοῦς ἀγάπης πρὸς αὐτόν, πῶς εἶναι δυνατόν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος συναίσθημα τῆς μετάνοιας νὰ ἦναι κατὰ βῆθος ἕτερόν τι ἢ τὸ πολὺ συναίσθημα τι αἰσχύνης, ὅπερ προκαλεῖ ὁ ἐγωῦτμός ἡμῶν; Διότι ἐὰν ὁ ἠθικὸς νόμος θεωρη-

ται μόνον ὡς νόμος, ὡς ἐξωτερικὴ, ἔστω καὶ ἀναγκασίαι ὑποχρέωσις, δὲν δύναται νὰ ἐλκύσῃ καὶ δεσμεύσῃ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ γενικὴ αὐτοῦ ἐπίδρασις θὰ διεγείρῃ μὲν ἐν ἡμῖν αἰσθητὰ τι ὅμοιον τῷ συναισθήματι τῆς ἀγάπης, ἀλλὰ τὸ αἰσθημα τοῦτο θὰ ἐξαφανισθῇ βεβαίως, ἐὰν πρέπῃ νὰ κολουθῶμεν καθ' ἐκάστην ἡμέραν αὐτὰς τὰς ἠθικὰς ὁδηγίας καὶ τοὺς ἠθικοὺς κανόνας. Ὁ ἠθικὸς νόμος θὰ φανῇ ἡμῖν τότε ὡς ὄχληρὸς σύντροφος μηδὲν μὴδ' ἀπομακρυνόμενος ἀπ' ἡμῶν καὶ θὰ λυπήσῃ ἡμᾶς, διότι ἀφρατόν τι, φάσμα τι, ἴσως μόνον ἐπὶ ἀσθενοῦς τινος παραστάσεως ἐρειδόμενον ἐμποδίζει ἡμᾶς καὶ τὰς φυσικὰς ἡμῶν κλίσεις εἰς ἕκαστον βῆμα ἐν τῷ κόσμῳ τῆς πραγματικότητος. Καὶ ὅμως δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπομακρυνώμεν ἀπ' ἡμῶν τὸν ὄχληρὸν τοῦτον ἠθικὸν νόμον· εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ θεωρῶμεν αὐτὸν ὡς νόμον, ὡς ἀνάγκην. Τί ἄλλο λοιπὸν ὑπολείπεται ἡμῖν, ἢ νὰ ὀπλίσωμεν τὴν δυσανασχετοῦσαν ἡμῶν ψυχὴν διὰ τοῦ συναισθήματος τῆς ἐσφαλμένης προσωπικῆς τιμῆς καὶ ἀγερωχίας κατὰ τῶν περὶ τὴν ἀρετὴν οἰονεῖ διὰ τῆς συνδρομῆς καὶ προστασίας τοῦ κακοῦ· ἕκαστος τῶν θειάκων ἡμῶν εἶναι φῶρος τῆς προσωπικῆς τιμῆς καὶ ἐκάστη ἡττα ταπεινώσις αὐτῆς. Καὶ τὴν τοιαύτην ταπεινώσιν, τὸ τοιοῦτον αἴσχος ὀνομάζουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐσφαλμένως μετάνοιαν.

(ἔπεται συνέχεια).

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Γ'.

Ὁ νεανίας οἷον περιεγράψαμεν αὐτόν, ἂν πνεύματα σωτήρια καὶ εὐγενεῖς καρδίαι ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν τῷ σχολείῳ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν ὥραν τῆς τοῦ Θεοῦ λατρείας καὶ, ἵνα συντόμως εἴπωμεν, ἐν τῇ μετὰ τῶν ἄλλων κοινωνικῇ ἀνατροπῇ ἐπέδρασαν ἐπὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ αἰσίως, ἔχει πᾶν ὅ,τι διανοίγει αὐτῷ στάδιον ἐλπίδων τῶν καλλίστων· ἀλλ' ὅπως αἱ ἐλπίδες αὗται καὶ πράγματι ἐκπληρωθῶσιν, ἀνάγκη εἶναι τελειωθεῖς νὰ καταστῇ καὶ τέλειος ἀνὴρ· ἀλλὰ τίς εἶναι ἄρα γε ὁ τύπος καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνδρὸς τοῦ τελείου; καὶ περὶ τούτου σύμβουλον θὰ μεταχειρισθῶμεν πάλιν τὴν ἱστορίαν, ἐὰν μὴ θέλωμεν νὰ πλάττωμεν χιμαίρας ἀνυπάρχτους, ἀλλὰ τύπους νὰ ἔχωμεν ἀνδρῶν, ὧν ἡ ἀρετὴ ἐδοκιμάσθη ἐν τῷ κόσμῳ, ἀληθεῖς λόγῳ τε καὶ ἔργῳ. Τὴν ἱστορίαν λοιπὸν ἀνερευνῶντες εὐρίσκομεν πλήθη ὅλα ἀνδρῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἔλασσον τελείων, ἐξ ὧν δυνάμεθα νὰ λάβωμεν πρότυπον μιμήσεως ὃν ἠθέλωμεν ὡς τὸ ἄριστον καὶ κάλλιστον παράδειγμα· πρῶτος δὲ πάντων ὁ κορυφαῖος τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων ποιητῶν πα-

ρέχει ἡμῖν δύο μάλιστα εἰκόνας ἀνδρῶν, ὧν τὸ τε ἦθος καὶ ἡ ρώμη εἶναι ἄξια μελέτης· ἐννοοῦμεν δὲ τὸν Ἀχιλλεὺς καὶ τὸν Ὀδυσσεύς, οὓς περιεκομῶσι τρεῖς ἔξοχοι ἀρεταί, ἡ σύνεσις, ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ ἀνδρεία· ἐν δὲ τῇ μετὰ ταῦτα ἱστορίᾳ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων εἰς τῶν νεωτάτων χρόνων τηλικαύτην ἔχομεν χορείαν καὶ ἡρώων καὶ μαρτύρων, ὥστε ἀπορεῖ τις τίνοσ πρώτου καὶ τίνοσ τελευταίου νὰ μνησθῇ· ἀλλὰ τὸ πάντων ὅμως τελειότατον καὶ κάλλιστον παράδειγμα καὶ εἶναι καὶ θὰ διαμένῃ εἰς μίμησιν ἐκεῖνο, ὅπερ παρέχει ἡμῖν τὸ ἱερόν καὶ θεῖον εὐαγγέλιον, ὃ θεάνθρωπος Σωτὴρ, ὃν οὐδεὶς ποτε ἐτόλμησε νὰ ἐλέγξῃ περὶ ἀμαρτίας, πάντες δ' ἐθαύμασαν ἐπὶ τῇ ἄνθρωπιστῶ φιλανθρωπίᾳ καὶ ἀνεξίκακίᾳ, ἐν δὲ τῇ πρὸς τοὺς ἐναντίους πάλῃ τοὺς ἐσχάτους πόνους ἐν ἀταραξίᾳ ὑπομείνας, ἀποθανὼν, τὸν θάνατον ἐνέκρωσε καὶ ἐκ τοῦ τάφου ἀναστὰς βασιλεύει ἐς αἰεὶ εὐεργετῶν καὶ σώζων τὸ γένος τῶν θνητῶν ἐν ἀπάσῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας! Ναί· λαμπροτέρην ταύτης τελειότητος εἰκόνα οὐδεὶς ἄλλος τῶν ἐπὶ μεγαλείῳ θαυμασθέντων κατώρῳσε μέχρι τοῦδε νὰ παράσχῃ ἑαυτοῦ οὔτε τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἀγαθῶν οὔτε τῶν τῆς πολιτείας διευθυντῶν οὔτε τῶν ἐπὶ τέχνῃ καὶ σοφίᾳ διαπρεπῶν· ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν ἐν πᾶσιν εἶναι ὁ μόνος φῶρος, εἰς ὃν ὁ τῆς παιδείας κυβερνήτης ἔχει νὰ διευθύνῃ τῶν μαθητῶν τὸ ὄμμα!

Ἀλλὰ τί εἶναι ἄρα γε ἐκεῖνο, ὅπερ ἀναδεικνύει τέλειον τὸν ἄνδρα, τοὺς δὲ τελείους θαυμασμοῦ καὶ μιμήσεως ἄξιους; μὴ εἶναι ἡ ἔξοχος σοφία; μὴ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἐκ τούτου δοῦσα καὶ τὸ τῶν παρασίτων σμῆνος; μὴ ἡ ἀφθονία τῶν δακρύων καὶ τοῦ αἵματος, ὅπερ ἐκχύνουσιν ἐν τοῖς πεδίοις τῶν μαχῶν οἱ μεγάλοι κατκτηταὶ καὶ οἱ μετὰ τούτων συμπολεμοῦντες συστρατηγαί; μὴ ἡ περὶ νοῦ καὶ ἡ μετὰ ταύτης πολυλάκεις συνδεδεμένη πανουργία, δι' ἧς ἀφιλανθρώπως κаторθοῦσιν οἱ διπλωμάται νὰ συγκρούσῃ πρὸς ἀλλήλα δυστυχῶς συγνάκεις ἀναιτίως τὰ ἔθνη καὶ τὰ κράτη ἐπιτείνοντες τῶν λαῶν τὰς ἐν τῷ βίῳ δυσχερείας καὶ τὰ ἐπὶ αἰῶνας ἀδιέλλακτα πάθη τοῦ ἀμοιβαίου φθόνου καὶ τοῦ μίσους; μὴ ἄλλη τις αἴγλη ἐξ ἐκεῖνων, δι' ὧν ματαίως ἐπεχείρησαν πολλοὶ νὰ λαμπρύνωσιν ἑαυτοῖς τὴν φήμην καὶ τὴν ὄψιν; οὐχί. Οὐδὲν τούτων μόνον ἰσχύει νὰ καταστήσῃ τέλειον τὸν ἄνδρα. Πᾶσαι συλλήθδην αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ προτερήματα τὰ ἔξοχα, ἐφ' οἷς διακρίνονται οἱ τέλειοι καὶ ἀμεμπτοὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν κοινῶν καὶ ἀναξίων προσοχῆς δύναται νὰ συμπεριληφθῶσι χάριν συντομίας ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ λέξει, ἐν τῇ λέξει *Χαρακτήρ*. Ἀλλὰ τί εἶναι *Χαρακτήρ*; «Ὁ ὅρος οὗτος», κατὰ τὰς γνώμας τῶν κρατίστων φιλοσόφων, οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ ἦναι εἰμὴ ἡ ἐναρμόνιος συμφωνία μεταξὺ τοῦ θέλειν καὶ νοεῖν καὶ ἀρμόδιως ἐκτελεῖν τὸ νοηθέν· πλεονεκτήρον δὲ καὶ κάλλιστον τὴν ιδέαν τοῦ χαρακτήρος περιέγραψεν ἐκ τῶν ἀρχαίων ὁ Θεουκιδίδης, ὅστις

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 295—296 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ἔχων πρὸ αὐτοῦ τὸν τότε ἔξοχον ἰθύνοντα τῶν πολιτικῶν τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος διὰ τῶν ἰδίων ἐκείνου λόγων ἐχαρκτηρίσει τοῦ ἀνδρὸς τὴν τελειότητα ποιήσας αὐτὸν εἰπόντα ὅτι ἦτο ἀνὴρ τοιοῦτος, αἰὸς οὐδενὸς ἡσῶν ἦν γινώσκῃ τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεύσει ταῦτα, φιλόπολις τε καὶ χρημάτων κρείσσων ὅ τε γὰρ γνοῦς καὶ μὴ σαφῶς διδάξῃς ἐν ἴσῳ καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμήθη· ὁ τ' ἔχων ἀμρότερον, τῇ δὲ πόλει δύσνους, οὐκ ἂν ὁμοίως τι οἰκείως φράζοι· προσόντος δὲ καὶ τοῦδε, χρημασι δὲ νικωμένου, τὰ **Ἐπιπικτή** τούτου ἐνὸς ἂν πωλοῖτο» (B'. κεφ. 60 § 4). Ναι· πρὸς τῷ ἀνδρὶ τῷ τελείῳ, ἐφ' ᾧ οὐδεὶς οὔτε μῶμος ἐπικάθηται οὐδὲ κηλὶς, τὰ πάντα πρέπει νὰ ἦναι ἐν ἀρχῇ ἀμονίᾳ ἐξ ἴσου καὶ ἀναλόγως ὁμοίως ἀνεπτυγμένοι ἢ τε γνῶσις καὶ ἡ δύναμις τοῦ λόγου καὶ ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος, καὶ ἡ τῶν χρημάτων καὶ τῆς ἐπὶ φυχῇ κερδοσκοπιᾷ ἐκμεταλλεύσεως τῶν δικαίων καὶ ὁσίων γενναῖα καταπόνησις, καὶ ἡ ἰσχὺς τοῦ μετὰ προθυμίας καὶ θυσίας πράττειν ἐκάστοτε τὸ δικαίον καὶ πρέπον· διότι, ὡς λίαν ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ ἐμπειρότατος ἀνὴρ, καὶ μία μόνη ἔλλειψις παρούσα, μάλιστα δὲ ἡ τῆς λατρείας τῶν χρημάτων, ἐπισκιάζει καὶ ἐξουδετεροῖ πάσας τὰς ἄλλας ἀρετάς. Ὅ,τι ὁ νοῦς ὠρίμως περισκοπῶν εὐρίσκει ἀληθές καὶ δικαίον καὶ ὀρθόν, τοῦτο ἡ βούλησις τοῦ χαρακτήρα ἔχοντος ἀνδρὸς πρέπει εὐθὺς ἀπροσκόπιστως νὰ ἐγκρίνη καὶ μετὰ πάσης δραστηριότητος καὶ ἀκμῆτου καρτερίας νὰ ἐκτελῇ, οὐδὲ μὴ τῆς εὐθείας ἀποπλανώμενος ὡς οἰκισθῆποτε καὶ ἂν πιέζηται ἐπηρεάς ἐξωτερικῆς, ὡς λύγνον μὲν τὴν σύνεσιν, ὡς ἀσπίδα δὲ ἀπρόσβλητον τὴν εὐστάθειαν μεταχειριζόμενος καὶ τὴν ρώμην τῆς ἀγαθῆς καρδίας, ἣν τρέφει καὶ ἐνδυναμοῖ πάντοτε ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀλήθεια καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ.

Χαρακτήρος δ' ἀνάγκη ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὑπάρχει μάλιστα μὲν ὅτε μεγάλη τις κίνησις καὶ ἔκτακτος ἐπὶ τὰ πρόσω ὄργανός μὲλλει ν' ἀναφανῇ· διό, ὡς ἡ ἱστορία διδάσκει τῆς τε πολιτικῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, τότε συνήθως παρουσιάζονται ἔξοχοι καὶ δίκαιοι καὶ θελήσεις ἐν τῷ κόσμῳ, ὅτε ἡ πρόνοια τοῦ Παντόφρου Κυρίου τοῦ παντός μὲλλει νὰ προκαλέσῃ γεγονός, οὐτινος τὸ τέλος εἶναι μεγάλη τις μεταβολὴ ἐπὶ τὸ κρεῖττον, ὅτε κρίνονται αἱ κοινωνίαι καὶ τὰ ἔθνη καὶ ἡ τέχνη καὶ ἡ ἐπιστήμη καὶ αὐτὴ ἀκόμη διασφραεῖσα ἡ θρησκεία καὶ μὲλλει ν' ἀρθῇ ἀπ' αὐτῶν ἡ τέως βασιλεία καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς διαδόχους ἄλλους κρείσσωνας τῶν προκατόχων καὶ ἐπιεικεστέρους πρὸς ζωὴν ὁ κανὼν δὲ οὗτος εἶναι τόσον ἀσπληρὸς, ὥστε αἱ ἐξαιρέσεις ἢ πολὺ ὀλίγαι ἢ πολὺ ἀσήμαντοι ὑπάρχουσι. Καὶ τοῦτο δὴ ὡς ἄριστα διαγινώσκῃ ὁ προσρηθείς τῶν πάλαι Ἀθηναίων ὀξυδερκῆς καὶ βελόνης ἱστοριογράφος ἐχαρκτηρίσει τὸ ἱστορικὸν πῶμα αὐτοῦ συντεθέν οὐχὶ διαγώνισμα εἰς τὴν παραχρῆμα τέρψιν τῆς ἀκοῆς, ἀλλὰ κτῆμα εἰς αἰεὶ ἐσόμενον τοῖς βυλλομένοις τῶν τε γενομένων τὸ σφῆρες σκοπεῖν καὶ τῶν

μελλόντων ποτὲ αὔθις κατὰ τὸ ἀνθρώπειον τοιοῦτων καὶ προκλήσιων ἐσεσθαι (A κφ 22 § 3). ἐξ' οὗ βεβαιῶς πειθόμεθα πάντες οἱ ὀρθῶς κρίνοντες τὰ πράγματα, ὅτι ἡ μόνη φιλοσοφία καὶ ὁ μόνος ἀλάθητος διδάκταλος καὶ παιδαγωγὸς ὁ ἐπιτυχῶς δυνάμενος τὴν κρίσιν νὰ ὀξύνῃ καὶ περὶ τῶν παρούσων ἀμηχανῶν καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ μέλλοντι ἐνδεχομένων νὰ ἐπέλθωσιν εἰς τὴν ἐνεστῶσαν τακτικὴν μετατροπῶν καὶ ἀλλαγῶν εἶναι ἡ μετ' ἐπιστάσις ἀπαθῆς μελέτη τῆς ἱστορίας, ὁπόθεν, ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐπαρκῶς παρατηρήθη, δύναται καὶ ὁ χαρακτήρ νὰ μορφωθῇ.

Ἄλλὰ χαρακτήρος ὅμως οὐδὲν ἦττον μεγάλου, ἴσως δὲ καὶ μείζονος ἀκόμη ἀνάγκη ὑπάρχει καὶ ὅτε μετὰ τὴν πάροδον τῶν διακυμάνσεων ἐκείνων, ἃς προκαλοῦσιν αἱ ἔκτακτοι τῶν περιστάσεων μεταβολαί, ἐπέρχονται καταστάσεις τῶν πραγμάτων ἡρεμοὶ καὶ ὁμαλῆ· διότι ἄνευ τούτου αἱ ἀμέσως ἐπερχόμεναι γενεαὶ δὲν εἶναι ἱκαναὶ οὔτε ἐπωφελεῶς νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν κληρονομίαν, ἣν αὐτοῖς μετὰ πόνων καὶ κινδύνων ἀποκτήσαντες κατέλιπον οἱ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου προαπελθόντες πατέρες καὶ προπάτορες, ἦνιστα δὲ καὶ νὰ ἐπαυξήσωσιν αὐτὴν μετὰ τῆς αὐτῆς δραστηριότητος καὶ εὐσταθείας πάντοτε νέον τι προσθέτοντες εἰς τὸ προὔπάρχον παλαιόν· διό καὶ ἐπέρχεται συνήθως κόρος καὶ παρακμὴ εἰς πάντα καὶ ὅ,τι τοῖς παλαιότεροις ἦτο θαυμαστόν ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἢ ἀμεληθὲν καταπρονοεῖται ἢ δὲν νοεῖται ἐπαρκῶς. Ἄριστα δὲ καὶ τοῦτο τὸ φαινόμενον ἐξηγήσεν ὁ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου συγγραφεὺς, ὅστις τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος τὴν ἐπὶ Περικλέους ἀκμὴν ἐξηγούμενος καὶ τὴν μετὰ ταῦτα παρακμὴν, ἐπικρίνων τὴν τ' ἐκείνου πολιτικὴν καὶ τὴν τῶν μετ' ἐκείνου ἐπελθόντων διαδόχων ἀποφαίνεται ὡς ἐξῆς· αἴσθησον τε χρόνον προὔστη τῆς πόλεως ἐν τῇ εἰρήνῃ μετρίως ἐξηγεῖτο (ὁ Περικλῆς) καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν, καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐκείνου μεγίστη, ἐπεὶ τε ὁ πόλεμος κατέστη, ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνοῦς τὴν δύναμιν . . . καὶ, ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ἐπὶ πλεον ἔτι ἐγνώσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ εἰς τὸν πόλεμον· ὁ μὲν γὰρ ἡσυχάζοντάς τε καὶ τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντάς τε ἀρχὴν μὴ ἐπιτωμένους ἐν τῷ πολέμῳ μηδὲ τῇ πόλει κινδυνεύοντας ἐφῆ περιέσεσθαι· οἱ δὲ (οἱ διάδοχοι αὐτοῦ) ταῦτά τε πάντα εἰς τὸναντίον ἐπραξάν καὶ ἄλλα ἐξω τοῦ πολέμου δοκούντα εἶναι κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας καὶ ἴδια κέρδη κακῶς ἐς τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς συμμάχους ἐπολίτευσαν, ἃ κατορθούμενα μὲν τοῖς ἰδιώταις τιμὴ καὶ ὄφελος μάλιστα ἦν, σφαλέντα δὲ τῇ πόλει εἰς τὸν πόλεμον βλάβη καθίστατο· αἴτιον δ' ἦν ὅτι ἐκεῖνος μὲν δυνατὸς ὦν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ, χρημάτων τε διασπῆκῶς ἀδωρότατος γενόμενος, κατεῖχε τὸ πλῆθος ἐλευθέρως καὶ οὐκ ἤγετο μάλλον ὑπ' αὐτοῦ ἢ αὐτὸς ἤγε διὰ τὸ μὴ κτώμενος ἐξ οὗ προσηκόντων τὴν δύναμιν πρὸς ἡδονὴν τι λέγειν, ἀλλ' ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργὴν τι ἀντειπεῖν . . . ἐγίνετο

τε λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή· οἱ δὲ ὕστερον ἴσοι αὐτοὶ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὄντες καὶ ὀρεγόμενοι τοῦ πρώτου ἕκαστος γίγνεσθαι ἐτρέποντο καθ' ἡδονὰς τῷ δήμῳ καὶ τὰ πράγματα ἐνδιδόναι· ἐξ ὧν ἄλλα τε πολλὰ ἡμαρτήθη καὶ ὁ εἰς Σικελίαν πλοῦς· ὅς οὐ τοσοῦτον γνώμης ἀμάρτημα ἦν πρὸς οὓς ἐπήεσαν, ὅσον οἱ ἐκπέμψαντες οὐ τὰ πρότροπα τοῖς οἰχομένοις ἐπιγινώσκοντες, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίαις διαβολὰς. . . τὰ τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύτερα ἐποίουν καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν πρῶτον ἐν ἀλλήλοις ἐταράχθησαν. . . καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν ἢ αὐτοὶ ἐν σφίσι κατὰ τὰς ἰδίαις διαφορὰς περιπεσόντες ἐσφάλησαν (Β' κεφ. 65 § 3—9)». Πόσον λαμπρὰ καὶ φυσικώτατα ἐξηγεῖται ἐν τῇ ἐξόχῳ τούτῃ περικοπῇ τῶν πολιτειῶν ἡ ἀρχὴ καὶ παρακμὴ! διεφύλαξεν ὁ Περικλῆς καὶ ἤρξηνεν ἐν εἰρήνῃ τὴν πόλιν, διότι συνήνου ἐν ἐκυτῷ τῆς τε δικαιοσύνης τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν τῆς προαιρέσεως ἠθικὴν, διότι ἦτο ἀνὴρ χαρακτηῆρος, γνώστης τοῦ καθήκοντος σοφὸς καὶ ἀδωροδοκῆτως πρόθυμος ἐκτελεστής· οἱ δὲ ἄλλοι κατέσθαιραν ὅτι ἐδημιούργησεν αὐτοῦ ἡ μεγαλοφυΐα καὶ ἀγαθότης ἀναμφιβόλως οὐχὶ τοσοῦτον, διότι ἔλειπεν αὐτοῖς ὁ νοῦς, ὅσον διότι δὲν εἶχον τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἀνιδιοτέλειαν ἐκείνου, διότι ἔλειπεν αὐτοῖς ὁ μέγας ἐκείνου πολιτικὸς καὶ ἠθικὸς χαρακτηῆρ! ὦ ἀλήθεια, πόσον δεσμεύεις τοῦ ἀνθρώπου τὴν ψυχὴν! Ὁ χαρακτηῆρ λοιπὸν δημιουργεῖ, αὐξάνει καὶ συντηρεῖ, ἡ δὲ τούτου ἀπουσία προὔπρχον μεγαλεῖον μαρναίνει καὶ νεκροῖ! ἄς λάθωσι λοιπὸν ἐντεῦθεν διδάγμα τρανὸν τῆς τε κοινωνίας οἱ ἀρχηγοὶ καὶ τῆς νεολαίας οἱ μορφωταί, ὅτι χαρακτηῆρα ὀφείλουσι νὰ ἔχωσιν αὐτοὶ, χαρακτηῆρα δὲ πρέπει νὰ διαμορφώσῃ καὶ τῶν νέων τὰς ψυχὰς ἐνθυμούμενοι, ἀν τούτου εὐμοιρῶσι τῶν τε νέων τὰς ὀρμὰς θὰ κατέχωσιν ἐλευθέρως ἐξηγούμενοι μετρίως καὶ μᾶλλον αὐτοὶ ἄγοντες ἢ ὑπ' ἐκείνων ἄγόμενοι, καὶ τοῖς τροφίμοις χαρακτηῆρα θὰ ἐμφυτεύσωμεν οἷον τό τε ἔθνος διακκῶς ἐπιθυμεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀσμένως εὐλογεῖ.

(ἔπεται συνέχεια).

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος
1892—1893

ὑπὸ τοῦ ἐπόπου τῶν Σχολῶν Ἀρχιμ. Κ. Δεληκάνη.

Σεβασμιώτατε,

Συνφθὰ τῇ ἀποφάσει τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ὑποβάλλω τὴν ἐκθεσὶν τῆς κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος 1892—93 ἐκπαιδευτικῆς καταστάσεως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Αἱ ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς λει-

τουργοῦται σχολαὶ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ Χάλκη Ἐμπορικῆς καὶ Θεολογικῆς, συμποσοῦνται εἰς ἐβδομήκοντα· δύο ὁμῶς ἐκ τούτων τοῦ Ἀγιοταφτικῆς Παρθεναγωγείου καὶ τῆς Θεολογικῆς ἐξαιρεθεῖσάν τῆς δικαιοδοσίας τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀποφάσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐντεταλμένου τῷ ἐπόπῃ ν' ἀπόσχῃ τῆς ἐπισκέψεως τούτων, ὑπελείφθησαν ἐξήκοντα ὀκτώ σχολαί, ὧν τεσσαράκοντα μὲν ἀρρεναγωγεῖα, εἴκοσι δὲ καὶ ὀκτὼ παρθεναγωγεῖα· καὶ περὶ τούτων πραγματευθήσεται ἡ παρούσα ἐκθεσις.

Αἱ τεσσαράκοντα σχολαὶ τῶν ἀρρένων διαιροῦνται εἰς τέσσαρας ἀνωτέρας σχολὰς, τὴν Μ. τοῦ Γένους Σχολὴν, τὴν ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικὴν καὶ τὰ ἐν τῷ Πέτρῳ ἰδιωτικὰ λύκεια Χ' Χρήστου καὶ Βασματζίδου· εἰς δέκα τρεῖς ἀστικὰς, Ὑψωμαθείων, Βλάγκας, Κοντοσκαλίου, Ἐξ Μαρμαράων, Χάσκιοι, Γαλατᾶ, Σταυροδρομίου (μετατρεπομένη ἀπὸ τοῦ προσεχῶς σχολικοῦ ἔτους εἰς Γυμνάσιον), Μέλα, Ταταούλων, Διπλακιονίου, Μεσαχώρου, Μ. Ρεύματος, Βαφεοχωρίου, καὶ μίαν ἑλληνικὴν τοῦ Νεοχωρίου τέλος εἰς εἴκοσι καὶ δύο δημοτικὰς λειτουργούσας ἐν ταῖς συνοικίαις Φαναρίου, Μουχλίου, Βαλατᾶ, Ξυλοπόρτης, Ἐγρικαπίου, Γεκοῦρ Σεραγίου, Σαλματομβρουκίου, Ἐδιρνέ καπίου, Σαρμασκίου, Τοπκαπίου, Βελιγραδίου, Βαλουκίου, Ἀναλήψεως Ὑψωμαθείων, Τζιβαλίου, Φωτηρᾶ, Ἀγίου Κωνσταντίνου ἐν Σταυροδρομίῳ, Εὐαγγελιστρίας ἐν τοῖς πρόποσι Ταταούλων, Φερίκιοι, Ξηροκρήνης, Σωσθενίου καὶ Νεοχωρίου.

Αἱ εἴκοσι δὲ καὶ ὀκτὼ Σχολαὶ τῶν θηλέων ἀναλύονται ἐπίσης εἰς τρεῖς ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια Ζάππειον, Ἰωακειμίου καὶ Παλλὰδα· πέντε ἀστικὰς, Γαλατᾶ, Σταυροδρομίου, Ταταούλων, Κοντοσκαλίου καὶ Ὑψωμαθείων, καὶ εἴκοσι δημοτικὰς, ἐν Τζιβαλίῳ, Βαλατᾶ, Φωτηρᾶ, Ἐγρικαπίῳ, Σαλματομβρουκίῳ, Τοπκαπίῳ, Ἐξ Μαρμαράων, Ἀγίῳ Γεωργίῳ Κυπαρισσᾶ, Βλάγκᾳ, Χάσκιοι, Ἀγίῳ Κωνσταντίνῳ ἐν Σταυροδρομίῳ, Φερίκιοι, Διπλακιονίῳ, Μεσαχώρῳ, Ξηροκρήνη, Μ. Ρεύματι, Βεβεκίῳ, Σωσθενίῳ, Βαφεοχωρίῳ καὶ Νεοχωρίῳ. Παρὰ τοῖς παρθεναγωγείοις δὲ τούτοις, ἐξαιρέσει μόνον τοῦ Ἰωακειμίου, λειτουργοῦσιν αὐτοτελῶς ἐν τοῖς αὐτοῖς ἢ ἐτέροις κτιρίοις, ἐν πάσαις ταῖς ἀπαριθμηθείσαις κοινότησι καὶ ἰσάριθμα νηπιαγωγεῖα, οὕτως ὥστε σὺν τούτοις ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολῶν τῶν θηλέων ἀνέρχονται εἰς πεντήκοντα πέντε.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητευσάντων παιδῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀνῆλθεν ἐν μὲν ταῖς τεσσαράκοντα σχολαῖς τῶν ἀρρένων εἰς 5496, δηλαδὴ 1023 ἐν ταῖς τέσσαρσιν ἀνωτέραις σχολαῖς, 2628 ἐν ταῖς δέκα τέσσαρσιν ἀστικαῖς καὶ 1845 ἐν ταῖς εἴκοσι δύο δημοτικαῖς. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν θηλέων συνεποσώθη εἰς 5253, ὧν 2097 ἐν τοῖς εἴκοσι καὶ ὀκτὼ παρθεναγωγείοις (644 ἐν τοῖς τρισὶν ἀνωτέροις, 715 ἐν τοῖς πέντε ἀστικαῖς, 718 ἐν τοῖς εἴκοσι δημοτικαῖς) καὶ 3167 ἐν τοῖς εἴ-

κοσιν ἐπὶ νηπιχωγαγείας. Ὁ ἀριθμὸς ἀρχ τῶν πικίδων ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀνέρχεται εἰς 10749· ἐάν δὲ εἰς τοῦτον προστεθῆ καὶ ὁ τῶν μαθητευόντων ἐν ταῖς σχολαῖς τῶν λοιπῶν δέκα ὀκτώ προκστειῶν τῶν ὑπαγομένων εἰς τὰς Μητροπόλεις Χαλκηδόνος καὶ Δέρονος, ἀνερχομένων εἰς ὀλίγη πλείους τῶν τρισχιλίων, θὰ εὐρωμεν ὅτι ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν ὀρθοδόξων πικίδων τῶν φοιτῶντων ἐν ταῖς ἡμετέραις σχολαῖς τῆς πρωτεύουσας μετὰ τῶν προκστειῶν αὐτῆς δὲν ὑπερβαίνει τοὺς δεκατετρακισχιλίους ἐπὶ ὁμογενοῦς πληθυσμοῦ 250,000 περίπου κατοίκων ἀναλογῶν εἰς μικρὸν ἔλαττον τῶν 6 ἐπὶ ἑκατόν. Ἐν ταῖς λοιπαῖς πεπολιτισμέναις χώραις ἡ ἀναλογία αὕτη εἶναι 10—15 τοῖς ἑκατόν κατὰ μέσον ὄρον.

Τὸ διδάσκον προσωπικὸν ἐν ταῖς ἐξήκοντα καὶ ὀκτώ σχολαῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀνήλθε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς διακοσίαι ἐννεήκοντα τέσσαρα άτομα, ἤτοι εἰς ἑκατόν ἐβδομήκοντα ἐννέα ἄνδρες καὶ ἑκατόν δέκα πέντε γυναῖκας. Ἐκ τῶν διδασκόντων πενήκοντα μὲν καὶ εἰς ἦσαν καθηγηταί, πενήκοντα ἐξ ἀπόφοιτοι τῆς Μ. Σχολῆς, πενήκοντα δύο προερχόμενοι ἐξ ἄλλων σχολῶν, φέρ' εἰπεῖν ἐκ τῶν διδασκαλείων Φιλιππουπόλεως, Σερρών, Θεσσαλονίκης, τῶν γυμνασίων Ἀθηνῶν, Χαλκίδος, Τραπεζοῦσι, ἱερατικῆς σχολῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ τουρκικῶν ἢ ἐνοριακῶν σχολῶν, αὐτοδιδάκτοι, καὶ εἴκοσι ξένοι (Γάλλοι, Γερμανοὶ καὶ Ἑλβετοί). Ἐκ δὲ τῶν ἑκατόν δέκα πέντε διδασκουσῶν τριάκοντα μὲν καὶ πέντε εἰσὶν ἀπόφοιτοι τοῦ Ζαπτείου, τριάκοντα τῆς Παλλάδος, ἑνδεκά τοῦ Ἀρσακείου, ἐννέα τοῦ Ἰωακείμειου, εἴκοσι διαφόρων σχολῶν οἷον Ἐπιβατῶν, Ταταούλων, Ὑψωμαθείων, Ἀγιοταφρικτοῦ κτλ. καὶ δέκα ξένοι.

Εἰς μισθοδοσίαν τῶν διακοσιῶν ἐννεήκοντα τεσσάρων τούτων προσώπων ἐδαπανήθη τὸ ποσὸν 2,290,000 ἀργυρῶν γροσίων, εἰς ὃ δέον νὰ προστεθῶσι καὶ ἕτεραί 310,000 εἰς μισθοδοσίας παιδονόμων, θυρωρῶν καὶ λοιπὰ ἐξοδα, ἀναβιβάζουσαι τὰ δαπανηθέντα εἰς 2,600,000 γροσίαι. Τοῦ ποσοῦ τούτου μόλις τὸ ἡμισυ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς προερχόμενον ἐκ τακτικῶν πόρων· τούτου ἕνεκεν ἐξαιρέσει ἐλαχίστων σχολῶν ἐπὶ τῶν δακτύλων ἀριθμουμένων δυναμένων νὰ θεωρηθῶσιν ὡς οἰκονομικῶς εὐπραγουσῶν, αἱ λοιπαὶ ἔχουσι διαρκῶς ἐπισεισόμενον ἀπειλητικῶς πρὸς τῶν ὀρθακλῶν τῶν τὸ φάσμα τοῦ ἐλλείματος, πρὸς ἀποσύβησιν τοῦ ὁποίου παντοῖα μηχανῶνται. Ἡ οἰκονομικὴ δὲ αὕτη δυσπραγία ἐπετάθη ἐφέτος ἕνεκεν τῶν δυσχερειῶν τῶν ἀπαντησασῶν περὶ τὴν διοργάνωσιν χορῶν καὶ λαχείων.

Οἰκοθεν δὲ ἐννοεῖται ὅτι ἐν τοῖς σημειωθεῖσι ποσοῖς δὲν περιλαμβάνονται τὰ πρὸς συντήρησιν καὶ λοιπὰς δαπάνας τῶν ἐσωτερικῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν ἐξοδα τῶν οἰκοτροφείων ἀνερχόμενα εἰς 1,000,000 ὡς ἕγγιστα γροσίαι.

Μετὰ τὰς στατιστικὰς ταύτας πληροφορίας με-

ταβάζω εἰς τὰ πεπραγμένα ὑπὸ τῆς ἐποπτείας κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος.

Τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπόπτου, ἂν ἀντελήφθην καλῶς αὐτῶν, δύναται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας· α'] εἰς διοικητικά, ἐπιβλεψὶν δηλαδὴ πρὸς τήρησιν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν κειμένων νόμων, ὅπως οὗτοι ἐξηκριβώθησαν καὶ καθωρίσθησαν κατὰ τὴν τελευταίαν λύσιν τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος καὶ β'] εἰς παιδευτικά· τούτεστι παρακολούθησιν μὲν καὶ ἐξέλεγχσιν τῆς γινομένης διδασκαλίας, ὑπόδειξιν δὲ τῶν χρηζόντων βελτιώσεως ἢ διορθώσεως. Ἀρχομαι ἀπὸ τοῦ πρώτου.

Ὑπὸ διοικητικὴν ἔποψιν ἡ κατάστασις τῶν σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κατὰ τὸ πρῶτον ἐξήκοντον τοῦ σχολικοῦ ἔτους δὲν εὐρίσκετο διὰ λόγους γνωστοῦς τῇ Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ εἰς λίαν εὐχάριστον σημεῖον. Οὐχὶ μόνον οὐδεμία μέχρι τῶν ἀρχῶν Δεκεμβρίου εἶχε γίνεαι ἐξέλεγχξις ἂν αἱ σχολαὶ εἶχον συμμορφωθῆ πρὸς τὸν νόμον, ἀλλ' ἡ ἀκηδία αὕτη ἐπιδειχθεῖτα διὰ τὰς πλείστας καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον σχολικὸν ἔτος εἶχε συντελέσει ὅπως σχηματισθῆ ἡ ἰδέα ὑπὸ τινῶν διευθυντῶν καὶ διδασκάλων ποθούτων, διὰ λόγους εὐνοήτους ὅπως δικτελῶσιν ἀνεξέλεγκτοι, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, ὅτι διὰ παθητικῆς ἀντιστάσεως, κωφεύοντες δηλονότι πρὸς τὰς κατὰ τὴν ἐναρξίν τοῦ σχολικοῦ ἔτους γινομένας διὰ τοῦ ἐπισήμου ὄργανου τῶν Πατριαρχείων τυπικὰς ὑπομνήσεις ὅπως συμμορφωθῶσι πρὸς τὰ θεθεσπισμένα, θὰ κατώρθουν νὰ καταστήσωσι τοῦτον νεκρὸν γράμμα. Ἐπομένως οὐ μόνον ἱκανὰ προγράμματα δὲν εἶχον ὑποβληθῆ τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ πρὸς ἐπικύρωσιν, ἀλλὰ καὶ σημαντικὸς ἀριθμὸς διδασκόντων εἶχεν ἀμελήσει νὰ ἐφοδιασθῆ διὰ τοῦ νενομισμένου ἐνδεικτικοῦ καὶ πλείστα ἄλλα ἐν πολλαῖς σχολαῖς παρὰ κανόνας καὶ νόμους θεθεσπισμένους συνέβαινον. Χάρις ὁμως εἰς τὴν στερεὰν ἀπόφασιν τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ νὰ περιφρουρήσῃ καὶ καταστήσῃ σεβαστὸν διὰ πάντων τῶν νομίμων μέσων τὸν νόμον, τοῦθ' ὑπερ ἐπέτρεψε τῷ ἐπόπτῃ νὰ μεταχειρισθῆ, ὅπου τοῦτο ἦν ἀπαραίτητον, ἔντονον γλῶσσαν, δίδων νὰ ἐνοηθῶσιν ἰσχυρὰ δυστροποῦσιν ὅτι ἀνωφελῶς καὶ πρὸς κέντρα θὰ ἐλάττωσιν πειρώμενοι ν' ἀντιστρατευθῶσι πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, καὶ εἰς τὰ δραστήρια μέσα, ἀτινα ἔσπευτε νὰ λάβῃ κατὰ τῶν ἐπιδειχθέντων τάσεις ἀντιστάσεως, κατωρθώθη ὥστε καὶ τὰ προγράμματα πασῶν τῶν σχολῶν νὰ ὑποβληθῶσι πρὸς ἐπικύρωσιν καὶ οἱ διδάσκοντες νὰ ἐφοδιασθῶσι δι' ἐνδεικτικῶν καὶ τὰ χειρόγραφα, ὅπου ὑπῆρχον, ν' ἀντικατασταθῶσι διὰ κειμένων ἐκ τῶν ἐγκεκριμένων ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς. Μόνον ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου σημείου ἐγένετο, ἐν γνώσει τῆς Ἐπιτροπῆς, προσωρινὴ τις συγκατάβασις ὡς πρὸς τὰ κείμενα τῆς Γαλλικῆς καὶ Τουρκικῆς, ὧν ἐλάχιστα μόνον ἀνέγραψεν ὁ ἐγκεκριμένος κατὰλογος· ἀπεφασίσθη δηλαδὴ ὡς ἀφειθῶσι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν χρήσει ἐκεῖνα, ὧν

ἡ κυκλοφορία ἦν ἐλευθέρα ἐν τῷ κράτει, προσκληθῶσι δὲ διὰ τοῦ ἐπόπου οἱ διευθυνταὶ ὅπως ὑποβλάσῃ πάντα ταῦτα πρὸς ἔγκρισιν διὰ τὸ ἐπιὸν σχολικόν ἔτος. Τοῦθ' ὕπερ ἤρξατο γινόμενον.

Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν διοικητικῶν μέτρων ἀνάγονται καὶ παρατηρήσεις τινές ἢ συμβουλαί, ἃς ἡ ἐποπεὶα ἐνόμισεν ὅτι ὄφειλε ν' ἀπευθύνῃ πρὸς τινὰς τῶν διδασκόντων, ὅσκις ἐπληροφορεῖτο ἐξ ἀσφαλοῦς πηγῆς ὅτι ἐπεδεικνύουν ἀνοίκειον συμπεριφορὰν, καὶ ραθυμίαν περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ἢ ἐρίζοντες καὶ διαπληκτιζόμενοι πρὸς ἀλλήλους, ἐχθλίζουν τὴν πειθαρχίαν καὶ τὸν πρὸς αὐτοὺς σεβασμὸν τῶν μαθητῶν, παρακωλύοντες ἅμα καὶ τὴν πρόσδόν των. Ἀπέσχε δὲ ν' ἀναφέρῃ τι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐν ταῖς ἐκάστοτε πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν ἐκθέσεσιν αὐτῆς, ὁρμωμένη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅτι μόνον ἐν ὑποτροπῇ, ἢ ὅτε θὰ ἔβλεπεν ἀποκρουσμένως ἢ ναυχοῦσας τὰς προσπαθείας τῆς ὄφειλε νὰ προσύρῃ εἰς τὸ μέσον τοῦτο. Εὐχάριστος δ' ἀγγέλλει ὅτι οὐδέποτε περιέστη εἰς τὴν τοιαύτην ἀνάγκην, καθόσον αἱ φιλικαὶ παρατηρήσεις καὶ νοουθεσίαι τῆς ἐγένοντο πάντοτε προφρόνως ἀποδεκταί.

Ἐπίσης ἐδέχετο νὰ ἐπιστηθῇ ἡ προσοχὴ διευθυντῶν τινῶν καὶ ἐπὶ τῆς καθαριότητος τῶν τε μαθητῶν καὶ σχολῶν ἰδίᾳ δὲ ἀρχομένου τοῦ θέρους. Ἀτυχῶς ἡ ἐλαττωματικὴ, δὸς δὲ καὶ ἀνθυγιεινὴ ἐνιαχοῦ θέσις καὶ κατασκευὴ τῶν κτιρίων, καθιστῶσι λίαν προβληματικὴν τὴν ριζικὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ τούτου.

Καὶ ὑπὸ παιδευτικὴν δὲ ἔποψιν, Σεβασμιώτατε, πολλὰ ὑπάρχουσι εἰσέτι τὰ χρῆζοντα διορθώσεως, καίτοι δὲν ἐλλείπουσιν εὐτυχῶς καὶ σχολαὶ οὐδὲν παρουσιάζουσαι τὸ ἀξιόμειμπτον. Τὰ αἷτια δὲ τῶν κακῶς ἐχόντων εἰσὶ ποικίλα. Ἐν πρώτοις ἡ οικονομικὴ κατὰστασις σχολῶν τινῶν ἐπέβαλε τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ διδασκόντος προσωπικοῦ, χωρὶς νὰ ληθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο συνεπήγετο κατ' ἀναπόδραστον ἀνάγκην καὶ τὸν ἀνάλογον περιορισμὸν τῶν τάξεων. Εἰς τοῦτο δὲ συνετέλεσε καὶ ἡ ἀσυνειδησία ἐνίων διδασκάλων, οἵτινες, ἐκμεταλλεόμενοι ἐν τῷ πρὸς ἀλλήλους συναγωνισμῷ τὴν ἀδαημοσύνην τῶν ἐφόρων, παραπειθοῦσι τούτους ὅτι εἶναι ἱκανοὶ αὐτοὶ ν' ἀναλάβωσι τὸ φορτίον, καίτοι ἐν πλήρει συναισθήσει περὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς ἐπιτυχίας.

Ὁ συναγωνισμὸς δ' οὗτος τῶν διδασκάλων δημιουργεῖ καὶ ἕτερον κακόν, ὅτι πολλάκις προσλαμβάνονται οὐχὶ οἱ κἀλλιον καταρτισμένοι, ἀλλ' οἱ προτείνοντες συμφερωτέρους ὄρους. Ὁ ἐκ τούτου δὲ παρχαίεις ἐξουτελισμὸς τῶν μισθῶν ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε ὑπάρχουσι διδασκαλοὶ, οὐχὶ πρακτικοὶ οὐδὲ ἀρχαῖοι, ἀλλὰ περυσινὸι ἀπόφοιτοι τῆς Μ. Σχολῆς, τοῦ Ἀρσακείου ἢ τοῦ Ζαππείου, διδασκόντες ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ 250—200 γροσιῶν ἢ καὶ ἀντὶ μιᾶς λίρας. Εἶναι δὲ πρόδηλον μεθ' ὀπόσου μαρκαμοῦ καὶ

ἀπογοητεύσεως θὰ διδῶν ὁ διδασκαλὸς οὗτος ὁ ἀποδεχθεὶς μὲν τὴν θέσιν ὅπως μὴ μὲν ἄεργος, ἀλλὰ λιμοκτονῶν καὶ καρδοκῶν εὐκαιρίαν ὅπως ἀποχωρήσῃ· ἐὰν ληθῇ μάλιστα ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ οἱ γλίσχοι οὗτοι μισθοὶ δὲν ἀποτίονται τακτικῶς πάντοτε.

Τὴν οικονομικὴν ταύτην καχεξίαν ἐπέτειεν οὐκ ὀλίγον ἡ ἀπανταχοῦ ἰδρυσις νηπιαγωγείων, δι' ἃ δαπανᾶται οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ποσόν, ἄνευ οὐδενός, κατ' ἐμὲ τουλάχιστον, ἀποτελέσματος. Καθὰ κατεδείχθη ἐκ τῆς στατιστικῆς, μάλιστα τὰ 40% τῶν μαθητευόντων θηλέων ἀνήκουσιν εἰς τὰ παρθεναγωγεία, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ εἰς τὰ νηπιαγωγεία. Καὶ τοῦτο διότι αἱ μητέρες σπεύδουσι μὲν ν' ἀποστείλωσι τὰ τέκνα των, νήπια εἰσέτι εἰς τὴν σχολὴν, ἀλλὰ μόνον ὅπως ἀπαλλαγῶσι τῆς ἐξ αὐτῶν ἐνοχλήσεως καὶ οὐχὶ ὅπως ἐκμάθωσι τι· διὸ μάλιστα ἀυξηθέντα ὀλίγον καὶ δυνάμενα ν' ἀποβῶσιν αὐταῖς χρήσιμα σπεύδουσι νὰ τὰ ἀποσύρῳσιν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐξαίρουμένων τῶν τριῶν ἀνωτέρων παρθεναγωγείων καὶ δύο ἢ τριῶν ἀστικῶν, ἐν οἷς ἡ ἀναλογία εἶναι μικροτέρα, ἐν πᾶσι τοῖς λοιποῖς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ταῖς νηπιαγωγείοις φοιτῶντων παιδῶν εἶναι πολλαπλάσιος τοῦ ἐν τοῖς παρθεναγωγείοις καὶ ὑπάρχουσι πλείεστα ὅσα κατ' ὄνομα μόνον ὑφιστάμενα, ἅτε μὴ ἀριθμοῦντα πλείονας τῶν 10—15—20 μαθητριῶν ἐν ἀπάσαις συλλήθδην ταῖς τάξεσι. Τὴν πρώτην θέσιν δὲ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην κατέχει ἀναντιρρήτως τὸ Παρθεναγωγεῖον τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ἐν Πέρην, αἱ 410 μαθητρίαι τοῦ ὁποῖου διαιροῦνται εἰς 390 ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ καὶ 20 ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ. Οὕτως ὥστε τὰ νηπιαγωγεία, ὅπως λειτουργοῦσι παρ' ἡμῖν, εἰς δύο τινὰ μόνον συντελοῦσιν, εἰς τὴν σωματικὴν στρέβλωσιν τῶν νηπίων συσσωρευομένων δίκην σαρδελῶν ἐπὶ βραχίμων ἐντὸς στενῶν καὶ ἀκαταλλήλων αἰθουσῶν ὅπως διδασκῶσι τί ἐστὶν ὑπερος, καυλὸς, μίσχος, ἔλυτρον, κοτυληθῶν, ἔμβρυον τοῦ φυτοῦ καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ εἰς ἀρχαίμαξιν σπουδαίου ποσοῦ ἐκ τοῦ πενιχοῦ ταμείου τῶν κοινοτήτων, ὅπερ πολλῶ κἀλλιον καὶ ἀποτελεσματικώτερον θὰ ἐχρησιμοποιοῖτο πρὸς διαρρύθμισιν τῶν κυρίως σχολῶν των.

Ἐτερον αἷτιον ἐπιπροσθῶν εἰς τὴν πρόσδον τῶν μαθητῶν εἶναι καὶ ἡ σπουδὴ τῶν διδασκάλων ὅπως ἐπιφορτίζωσι τοὺς μαθητὰς διὰ μαθημάτων ὑπερβαίνοντων τὰς δυνάμεις των. Ἰδίᾳ δὲ ἡ τάσις αὕτη ἐκδηλοῦται ἐν τῇ προώρῳ ἐνάρξει τῆς διδασκαλίας τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ, πρὶν ἢ ὁ μαθητὴς ἐξοικειωθῇ πρὸς τὴν λαλουμένην καὶ τὸ τυπικὸν τῆς γραμματικῆς, καθὼς καὶ τῶν φυσικῶν μαθημάτων ζωολογιῶν, φυτολογιῶν, ὀρυκτολογιῶν καὶ τῶν τοιούτων, καταπονουμένου τοῦ νοῦς τῶν μαθητῶν διὰ τῆς μηχανικῆς ἀποστηθίσεως, ἀπὸ στρυφνοτάτων πολλάκις ἐγγχειριδίων, ἀπειρίας τεχνικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ὄρων καὶ ὀνομάτων, ἅτινα αὔριον θὰ λησμονήσωσιν ἐντελῶς· ἐνῶ ἐξ ἄλλου μέρους παραμελεῖται ἐν οὐκ ὀλίγαις σχολαῖς τὸ τόσον χρήσιμον

μάθημα τῶν ἐκθέσεων, ἴσως ὡς ἐξαναγκάζον τὸν διδάκταλον εἰς ἐργασίαν κατ' οἶκον πρὸς ἐπιθεώρησιν αὐτῶν.

Τί δὲ νὰ λεχθῆ περὶ τῆς ποικιλίης τῶν προγραμμάτων; Ἐκαστος τῶν διευθυντῶν ἢ διδασκάλων, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐν ταῖς δημοτικαῖς σχολαῖς, χαιρεῖ πλήρως καὶ ἀπόλυτον τὸ δικαίωμα νὰ καταρτίσῃ κατὰ τὸ δοκοῦν. αὐτῷ τὸ πρόγραμμά του, ὑπὸ τὸ ὁποῖον θέτουσι τὴν ὑπογραφὴν των οἱ ἔφοροι, ἢ ὁ διδάσκαλος ἀντ' αὐτῶν, ὁσάκις συμβαίνει ν' ἀγνωσῇ τὴν γραφὴν, ὡς ὑπάρχουσι παραδείγματά τινα. Ἡ ποικιλία δὲ αὕτη φθάνει εἰς τοσοῦτον βαθμὸν, ὥστε ἀμφισβᾶλλει τις ἀν' ὑπάρχουσιν ἐν πάσῃ τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ δύο ὁμοειδεῖς σχολαὶ ἔχουσαι ὠρισμένας τὰς αὐτὰς ὥρας καὶ τὸ αὐτὸ ποσὸν τῆς ὕλης δι' οἰονδήποτε μάθημα. Ἰδίᾳ ἐν τῇ δημοτικῇ παιδεύσει ἐλάχιστοι τῶν διδασκάλων βαίνουσι ἐπὶ ὠρισμένου σχεδίου ἐννοοῦντες καὶ ἐφαρμόζοντες ὅτι ἡ δημοτικὴ σχολὴ δεῖν νὰ ἦ τι αὐτοτελὲς καὶ ἄρτιον ἐν μικρῷ, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐλάχιστοι τῶν ἐξ αὐτῆς ἀποροῦντων μαθητῶν θὰ μεταβῶσιν εἰς ἀνώτεραν σχολὴν, καὶ ὅτι συνεπῶς ὀρεῖται νὰ παρέχῃ συμπληρωμένους στοιχειωδῶς ἐπὶ πάντων τῶν διδασκομένων μαθημάτων γνώσεις. Ἐξ ἐναντίας οἱ πλείστοι θεωροῦν αὐτὴν ἀπλῶς καὶ καθαρῶς ὡς παράρτημα τῆς ἀστικῆς σχολῆς ἢ τοῦ γυμνασίου καὶ ἐπομένως ἀρχίζουσι διδάσκοντες σχετικῶς ἐκτενέστερον τοῦ δέοντος τὴν γραμματικὴν ἢ ἱστορίαν ἢ γεωγραφίαν καὶ ἄς φθάσουν ὅπου φθάσουν. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐκ τῶν πλείστον δημοτικῶν σχολῶν, καὶ ἐν αἷς συνοικίαις οὐδεμία ἀστικὴ σχολὴ ὑφίσταται, οἱ μαθηταὶ ἀπολύονται ἐκμαθόντες τὴν γραμματικὴν μέχρι τῶν εἰς μὴ π.χ. ἢ τῶν ἀνωμάλων ρημάτων, τὴν ἀριθμητικὴν μέχρι τῶν συμμιγῶν, τὴν γεωγραφίαν μέχρι τῆς Ἀβυσσινίας τῆς Ἀφρικῆς ἢ μέχρι τῆς Ἀσίας, τὴν ἱστορίαν μέχρι τῶν Μηδικῶν, ἢ τοῦ τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κτλ. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ἱστορίας οὐχὶ ὀλίγα προγράμματα δὲν βλέπουσι τί τὸ ἄτοπον νὰ βαίνουσι δι' ἀλλάτων ὀρίζοντα φερ' εἰπεῖν ἐν τῇ μιᾷ τάξει τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους μέχρι τῶν Τρωϊκῶν, ἐν τῇ ἀμέσως ἐπομένῃ ἀπὸ τῶν Μηδικῶν μέχρι τοῦ Σωκράτους ἢ τοῦ θανάτου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ μεταπηδῶσι ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν ἢ Βυζαντινὴν.

Ἄν δὲ εἰς ταῦτα πάντα προστεθῆ ἡ μεγίστη πληθὺς τῶν βιβλίων, διδομένων πολλάκις πολλαπλῶν ὁμοειδῶν βιβλίων ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ τάξει λ. χ. δύο γραμματικῶν, τῆς μιᾶς διὰ τοὺς κανόνας καὶ τῆς ἐτέρας διὰ τὰ παραδείγματα, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὑπάρχουσιν εἰσηγμένοι ἐνίοτε ἐν σχολῇ ἀριθμοῦσθαι τρεῖς τάξεις 4 ἢ 5 γραμματικῶν καὶ 3 ἀριθμητικῶν καὶ γεωγραφίαι καὶ ἡ συχνοτάτη ἀλλαγὴ ἐφορειῶν καὶ διδασκάλων, ἅτε τῶν πλείστον ἐφόρων θεωρούντων ὡς ὑπέρτατον μέλημα αὐτῶν ἅμα τῇ ἐγκαθιδρύσει των τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ὑπάρχοντος προσω-

πικοῦ δι' ἐτέρου τῆς ἐμπιστοσύνης των, καθὰ λέγουσι, θὰ ἔχωμεν τὰ κυριώτερα αἰτίαι, δι' ἃ ἡ πρόοδος ἐν τῇ παιδεύσει δὲν ἀνταποκρίνεται ἐν πᾶσι πρὸς τὰς προσπαθείας καὶ προσδοκίας τὰς καταβαλλομένας ὑπὲρ αὐτῆς.

Καὶ ταῦτα μὲν γενικῶς. Ὡς πρὸς τὰ καθέκαστα δὲ ἐπιτρέψάτω μοι ἡ Σεβαστὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ νὰ ἐκθέσω, ἀπαριθμοῦντι τὰς διαφόρους σχολὰς, τὰ κατ' αὐτὰς διὰ βραχείων, τοῦτο μὲν διότι ἐκ τῶν προγραμμάτων, ἅτινα θὰ ὑποβάλω τῇ καταρτισθησομένῃ μεγάλῃ Ἐπιτροπῇ πρὸς μελέτην αὐτῶν, κατὰ τὰ ἀποφασισθέντα, καὶ τῶν ἐξηγήσεών μου, συμπληρουσῶν τὰς ἐκάστοτε ἐν συνεδρίαις ὑποβληθείσας μερικὰς ἐκθέσεις μου, θὰ διαφωτισθῇ αὕτη ἐπαρκῶς, τοῦτο δὲ διότι τὸ προκεχωρηκὸς τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους καθ' ἣν ἐπελήφθη τῶν καθηκόντων τῆς ἐποπτείας, ὁ ἔκτακτος χειμὼν ὁ ἐξαναγκάσας τὰς πλείστας ἐνοριακὰς σχολὰς νὰ διακόψωσιν ἐπὶ ἑβδομάδας ὅλας τὰ μαθηματὰ των καὶ ἢ μέρημα ὅπως αἱ σχολαὶ πρὸ παντός ἄλλου συμμορφωθῶσι πρὸς τὰ κεκανονισμένα, κατέτριψαν μέρη μέρους τοῦ διαθεσίμου χρόνου μου.

(ἔπεται συνέχεια)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἀριθμ. πρωτ 6381.

Προσκαλεῖται ὁ Σεραρεῖμ Πατριάρχης ὁμοῦ, κούρεῦς, τῶς κίτουκος Πέρην, ἥδη δὲ ἀγνώστου δικαμονῆς καὶ κατοικίας, ὅπως τὴν πρώτην δικήμιον Δευτέραν καὶ ὥραν 7 τουρκικῆ μετὰ παρέλευσιν 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῆ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἀννης ἐπὶ διαζεύξει.

Ἐν ἐκνότηα δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παρούσα κλήσις δημοσιευθήσεται τρεῖς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 18 Νοεμβρίου 1893

Ὁ Πρόεδρος

+ Ὁ Ἰωαννῶν ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῶν ληξιαρχείων διὰ τεσκερὲ αὐτῆς πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα γνωστοποιεῖ ὅτι οἱ ἐκ τῶν κατοικῶν πρωτευούσης ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι Ἀλεξάνδρου Φωτιᾶδος καὶ Σταυρος Ἀνδρέου ἀπεβίωσαν ὁ μὲν πρῶτος ἐν Μασσαλίᾳ τῇ 3 Ἰουλίου ε. ἔ. ἐν ἡλικίᾳ 93 ἐτῶν, ὁ δὲ δεύτερος ἐν Ὀδησσῷ τῇ 29 Ἰουνίου ε. ἔ. ἐν ἡλικίᾳ 47 ἐτῶν. Ἐφ' ᾧ καὶ φέρεται εἰς γνῶσιν τῶν κληρονόμων καὶ συγγενῶν τῶν ἀποβιωσάντων.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 5 Νοεμβρίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκλήτας.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1893

ΑΡΙΘ. 39

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Αἵνου Λουκάς (πρόεδρος)
 Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
 Δ. Θ. Σανθόπουλος (ταμίας)
 Ι. Δ. Τανταλίδης
 Ἀλκιδιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσᾷ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.	

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἰτησὴν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: αὐτῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἵνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τῆν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὀλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν υπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ψυχολογικὴ μελέτη περὶ μετανοίας — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Ἐκθεσις τῆς καταστάσεως τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος 1892—1893 ὑπὸ τοῦ ἐπόπτου τῶν Σχολῶν ἀρχιμανδρ. Κ. Δελιγκάνη — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐπίσκεψις.— Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρῃ ἐπεσκέψατο τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Νικόλαος Μαυροκορδάτος. Ὁμοίως τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιώτητα καὶ ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ρωσίας ἐξοχώτατος κ. Ν. Νελίδωφ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ πρώτου διερμηνέως τῆς πρεσβείας ἐξοχωτάτου κ. Ἰβάνωφ.

— Πατριάρχης Ἱεροσολύμων.— Ἡ Α. Μκαριότης ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Γεράσιμος διὰ γράμματος αὐτοῦ ἀγγέλλων τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἡ ἀνευ τῶν ἀπαιτουμένων συστατηρίων γραμμάτων μετὰ τὰς αὐτὸς πολλῶν ἱερέων καὶ ἄλλων κληρικῶν ἔκ τε τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τῆς Κοινοτήτος τοῦ ἁγίου Ὁρους πολλῶν πολλακίς πρόξενος σκανδάλων καὶ ἄλλων δυσχερειῶν καθίσταται ἐφίστησι τὴν ἐπὶ τούτῳ προσοχὴν τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία καίπερ πολλακίς συντόμως περὶ τούτου ἐμερίμνησε καὶ ἐπανειλημμυμένως ἀπέλυσε πρὸς πάντας τοὺς ἀνὰ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον σεβασμιωτάτους ἀρχιερεῖς σχετικὰς ἐγκυκλίους, οὐχ ἤττον ἐνέκρινεν ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης τῆς ἱερᾶς Συνόδου ὅπως καὶ αὐθις ἐπιστηθῇ ἡ προσήκουσα ἐπὶ τούτου προσοχὴ τῶν τε σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τῆς Ἱερᾶς Κοινοτήτος τοῦ ἁγίου Ὁρους.

— Μητροπολίτης Κορυθαῶς.— Τῆς Α. Πανιερότη-

τος τοῦ μητροπολίτου Κορυθαῶς κ. Ἀνθίμου ὑποβλήντος αἰτήσῃ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐκθεσιν περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τινὸς ἀνακινουμένου κοινοτικοῦ ζητήματος, ἡ ἱερὰ σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς παρελθούσης Τρίτης εὐροῦσα ἀποχρῶντας τοὺς ἐν τῇ μνηστειῇ ἐκθέσει ἀναφερομένους λόγους ἐνέκρινεν ὅπως γραφῶσι γράμματα ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας προτρέποντα τοὺς ἐρίζοντας καὶ διαπληκτιζομένους εἰς ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνευσιν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς τε πόλεως τῶν Κορυθαίων καὶ ἀπάσης τῆς ἐπαρχίας, ἧτις εἰ περ ποτε καὶ νῦν χρήζει τῆς συμποίας καὶ συμπράξεως τῶν αὐτοῦ ἐγκρίτων καὶ εὐσεβῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας.

— Μητροπολίτης Πισσιδείας.— Ὁ ἄρτι ἐκλεγείς πανιερώτατος Μητροπολίτης Πισσιδείας κ. Γεράσιμος καὶ διὰ γράμματος αὐτοῦ ἠγγελε τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ὅτι λίαν προσεχῶς ἀπτεται τῆς εἰς βασιλεύουσαν ἀγοῦσης.

— Πρώην Μετρῶν Νεόφυτος.— Τηλεγραφικῶς προσεκλήθη ἵνα ἔλθῃ εἰς βασιλεύουσαν ὁ τέως ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Νεοκαισαρείας κ. Κωνσταντίου διατελῶν θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος πρώην Μετρῶν κ. Νεόφυτος.

— Συγχαρητήρια.— Τοῦ Ἐξοχ. Χρηστάκη ἐφένδη Ζωγράφου, ἱδρυτοῦ πολλῶν ἐκπαιδευτικῶν κατκτημάτων καὶ εὐεργέτου τοῦ Γένους, ἐορτάσαντος πρὸ μικροῦ τὴν πεντηκοστὴν ἐπετηρίδα τῶν γάμων αὐτοῦ, ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασεν αὐτῷ θερμότητην συγχαρητήριον ἐπιστολήν, δι' ἧς, ἀπονέμουσα τῷ ἐριτίμῳ ὁμογενεὶ καὶ τῇ εὐγενεστάτῃ συζύγῳ αὐτοῦ τὰς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας, εὐχεταὶ αὐτοῖς ἀέν γῆρα πλοῖν καταντῆσαι ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

— Διάψεις.— Ἡ ἐφημερὶς «Νέα Ἐπιθεώρησις» συνεχῶς περιπίπτουσα εἰς τὴν πλάνην τοῦ δημοσιεύειν ἀνυπάρχτους ἐκκλησιαστικὰς εἰδήσεις, ἐν τῷ χθεσινῷ αὐτῆς φύλλῳ ἔγραψεν ὅτι τῇ παρελθούσῃ περαστικῇ

ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐποίησατο δῆθεν ἀνακοίνωσιν τινὰ ἀνεπίτημον εἰς τινὰς τῶν σεβασμ. ἀγίων Συνοδικῶν ἀρχιερέων περὶ τοῦ προσεχοῦς κατάρτισμου τῆς ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐνετάλλημεν νὰ δηλώσωμεν ὅτι ἡ εἰδησις αὕτη ἐστὶν ὅλως ἀνυπόστατος.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ*

Ἄλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Τὴν λέξιν *μετάνοια*, τὴν ἔννοιαν τῆς μετάνοιας καταχρῶνται πολλὰκις ἐφαρμοζόντες αὐτὴν εἰς ἄλλα τοῦ βίου γεγονότα ἤττον εὐγενῆ· ὅταν π. χ. πρόκηται οὐχὶ περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων, ἀλλὰ μόνον περὶ πρακτικῆς τινος ὠφελείας, περὶ πρακτικοῦ τινος ἀποτελέσματος. Ποσάκις κοσμεῖ τις διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς μετάνοιας ἀποτοχοῦσαν τινὰ ἐλπίδα ἢ σχέδιόν τι κακῶς παρασκευασθέν! Ποσάκις ἀκούει τις τοὺς ἀνθρώπους λέγοντας, ὅτι *μετανοήσαν*, μόνον διότι ἡ ἐπιχειρήσις αὐτῶν ἔσχεν οὐχὶ εὐνοϊκὸν ἀποτέλεσμα! Ποσάκις μετάνοει τις παραλείψας τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, μόνον διότι ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιφέρει πρακτικὸν τι κέρδος! Κατὰ ταῦτα ἄρα ἠδύνατο νὰ φανῆ, ὅτι ὁ καθαρὸς πρακτικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου διεγείρει τοσαῦτα συναισθήματα, οἷα καὶ ὁ ἠθικὸς, καὶ ὅτι ἡ ποταπὴ ἰδιοτέλεια καὶ φιλαυτία δύναται νὰ προκαλέσῃ ἐν ἡμῖν τύψεις συνειδήτους, ὅπως καὶ ἡ ἠθικὴ ἡμῶν συνειδήσις. Ἄλλ' ἐὰν, ὡς τοῦτο συνήθως συμβαίνει, ἐὰν συνιδώμεν πρὸς τὸ τυχὸν πρῶτον ἀποτέλεσμα τὸ συναισθηματικῆς εὐχαριστήσεως ἢ τῆς μετάνοιας, διαστρέφωμεν πάντως τὴν αἰωνίαν ἀλήθειαν, ἐφ' ἧς ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐδράζεται, εἰς ἀνάτον πλάνην καὶ ἀπάτην.

Ἐκ πάντων λοιπὸν τούτων καταραίνεται, ὅτι ἡ ἔννοια τῆς μετάνοιας εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τινὰς συγχύσεις καὶ παρεξηγήσεις προκαλούσας ὅλως διάφορα συναισθήματα καὶ διαφόρους ψυχικὰς καταστάσεις. Μόνη δὲ ἡ περίπτωσις αὕτη θὰ ἴσκει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἰσχυρὰ ἀπόδειξις κατὰ τῆς τοιαύτης μετάνοιας. Ἄλλ' ἡ μετάνοια καὶ ἐκεῖ ἀκόμη, ἔνθα προουσιάζεται ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῆς μορφήν, ὑπὸ τοιούτων ἐλλείψεων παρακολουθεῖται, εἰς τοιούτους κινδύνους εἶναι ἐκτεθειμένη, ὥστε εἶναι δυνατόν σχεδὸν ἐντελῶς νὰ ἐκμηδενισθῶσι τὰ ἠθικὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα.

Ἀντικείμενον τῆς μετάνοιας εἶναι ἡ μεμονωμένη τις ἀνῆθικος πράξις, ἐπὶ μέρους παράβασις ἢ ὀλιγογρία τοῦ καθήκοντος, ἢ ὅλος ἐν γένει ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου· τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο εἶδος τῆς μετάνοιας εἶναι δυνατόν βεβαίως νὰ φανῆ ὡς ἡ φυσικὴ συνέπεια τοῦ πρώτου, ὡς γενικὸν ἀποτέλεσμα τῶν ἐπὶ μέρους ἠθικῶν παραβάσεων. Δὲν προτίθεμαι νὰ

ἐξετάσω ἀκριβέστερον τὰ περὶ τούτου, δὲν πρέπει ὁμῶς καὶ νὰ ἀποκρῦψωμεν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι τὸ ὀλικὸν τοῦτο συμπέρασμα τῶν ἐπὶ μέρους λυπηρῶν ἡμῶν συναισθημάτων ὅσον ζωηρὸν καὶ ἂν ἦναι, εἶναι ὅμως καὶ μένει πάντοτε μόνον σκοτεινὴ τις ἀκατανόητος ἐσωτερικὴ ἀνησυχία· μόλις ἀναγνωρίζεται καὶ σχεδὸν οὐδέποτε ἄγει εἰς σαφῆ κρίσιν περὶ τῆς κυρίας ἡμῶν ἐλλείψεως. Μάλιστα δὲ ἡ ἐσωτερικὴ αὕτη ἀνησυχία καὶ ἀδημονία σπανίως παρέχει ἡμῖν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ ὁμολογήσωμεν ἡμεῖς αὐτοὶ τὴν γενικὴν ἠθικὴν ἀσθένειαν τοῦ χαρακτῆρος ἡμῶν. Διότι ἴδιον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἶναι νὰ ἀντιλαμβάνηται καὶ κρίνῃ τὰ γεγονότα μόνον κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων. Ὁ ἄνθρωπος εἰμπορεῖ εὐχαρίστως νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι διέπραξε τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ σφάλμα, ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἀδικίαν· ἐὰν ὅμως ἤθελέ τις προσβάλλῃ ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ, ἐὰν ἤθελεν ἐπεμβῆ εἰς ὅλον αὐτοῦ τὸν χαρακτῆρα, ὧ, τότε ἐπιμόνως ἐναντιοῦται κατὰ τοῦτο καὶ δὲν θέλει οὐδὲ τὸ ἐλαττωματικὸν τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ νὰ ὁμολογήσῃ.

Ἐὰν λοιπὸν θεωρήσωμεν τὴν μετάνοιαν ὡς συνέπειαν μιᾶς ἐπὶ μέρους ἠθικῆς παραβάσεως, περιορισθῆσεται πάντως μόνον εἰς ταύτην τὴν ἐπὶ μέρους πρᾶξιν. Ἀποδίδομεν εὐσυνειδήτως εἰς ἡμᾶς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἠθικὸν παράπτωμα, ἀλλ' ὅμως διὰ τὸν προδηλωθέντα λόγον δὲν ἀναγνωρίζομεν καὶ εὐκόλως, ὅτι πάντα ταῦτα τὰ παραπτώματα εἶναι τὰ διάφορα ἀποτελέσματα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας καὶ ὅτι ὅλαι αἱ ἠθικαὶ ἡμῶν παρεκτροπαί, ὅποιονδῆποτε ὄνομα καὶ ἂν φέρωσιν, ὅποιονδῆποτε μορφήν καὶ ἂν ἔχωσι, προέρχονται ἐκ τῆς ἐνδοτέρας καὶ γενικωτέρας διαφορᾶς τῆς ψυχῆς. Μάλιστα δὲ, ἐὰν πολλάκις τὸ ἰδιαιτέρον τοῦτο σφάλμα ἐπαναληφθῆ, ἀκούμεθα μετὰ τὸ ἠθικὸν τοῦτο ναυάγιον νὰ καλύπτωμεν αὐτὸ διὰ τοῦ πεπλαιωμένου καλύμματος τῆς ὑπερηφανείας ἀνακηρύττοντες τὸ παράπτωμα ἀποτέλεσμα τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας καὶ δὲν εἴμεθα διόλου διατεθειμένοι νὰ κατηγορήσωμεν διὰ τὸ παράπτωμα ἐκεῖνο ὅλον ἡμῶν τὸν χαρακτῆρα. Δὲν δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν, ὅτι ὁ ἠθικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως καὶ ὁ φυσικὸς, εἶναι ἐνιασιος καὶ ἐπομένως ὅτι τὸ ἐγὼ, αὐτὸς ὁ χαρακτῆρ ὅλος, ὅλος ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὑπεύθυνος δι' ἐκάστην πρᾶξιν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν, ὅτι αἱ μερικαὶ περιπτώσεις τῆς μετάνοιας εἶναι ἀνεπαρκεῖς καὶ ἐπιπόλαιοι· ὅτι συντελοῦσι μάλιστα εἰς τὴν ἀμβλύτητα τοῦ ἀληθοῦς αἰσθήματος τῆς μετάνοιας· ὅτι δὲν πρέπει νὰ μετανοήσωμεν τοσοῦτον δι' ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπράξαμεν, ὅσον δι' ἐκεῖνο, ὅπερ εἴμεθα· ὅτι δὲν πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν ἑαυτοῖς ἕτερόν τινα τρόπον τοῦ φέρεσθαι, ἀλλ' ἑτέραν τινὰ νέαν οὐσίαν, νέαν φύσιν.

Καὶ λοιπὸν ἡ οὕτω νοουμένη μετάνοια δὲν δύναται πράγματι νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἠθικὴν ἡμῶν ἀναγέννησιν, οὔτε ἐὰν περιλαμβάνῃ ὅλον ὁμοῦ τὸν βίον,

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 298 - 299 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

οὔτε ἐὰν παρακολουθῆ ἕκαστον ἐπὶ μέρους πρά-
πτωμα. Δὲν περιφρονούμεν βεβαίως, οὐδὲ ἀρνούμεθα
τὰ εἰς τινὰς περιπτώσεις ἀγαθὰ αὐτῆς ἀποτελέσμα-
τα καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν πηγῶν αὐτῆς. Ἐν τούτῳ
ἀκριβῶς ἀποκαλύπτεται ἡ καθαρωτέρα καὶ ἐξοχω-
τέρα ὁρμὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἣτις πολλάκις ἄγει εἰς τὴν
ἀληθῆ μετάνοιαν. Ἄλλ' ὅμως λέγομεν, καὶ θὰ ὁμο-
λογήσωσιν ἡμῖν καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐκ τῆς μετανοίας
αὐτῶν ἠρύσθησαν τὴν μεγάλαιτέραν ὠφέλειαν, ὅτι ἡ
ὠφέλεια αὕτη εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, μᾶλλον ἀρνητικὴ
καὶ προσωρινή. Ὁφείλομεν νὰ ἀνγνωρίσωμεν τὴν
ἀνάγκην ἀλλοιώσεως βαθύτερον εἰς τὴν ψυχὴν εἰσδου-
σης καὶ συμπεριλαμβανούσης ὅλον αὐτῆς τὸν βίον.
Ἐκ τῆς γνώσεως ταύτης θὰ προκύψῃ βαθεῖα λύπη,
ἀλλ' ἡ λύπη αὕτη εἶναι ἱερά, εἶναι πολυτιμωτέρα πά-
σης χαρᾶς, πλὴν ἐκείνης, ἧς τὰ προοίμια εὐρίσκονται
ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καρδίᾳ.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἡ μετάνοια δὲν διευθύνεται εἰς
αὐτὰ τὰ βῆθη τῆς ψυχῆς, ἐπὶ τοσοῦτον μένει αὕτη
δι' αὐτὴν δυσάρεστον καὶ καταθληπτικὸν συναίσθη-
μα, ἄνευ χαρᾶς καὶ συγκινήσεως· ταπεινώσεις, ἧς ἡ
λύπη δι' οὐδεμιᾶς περυστάσεως ἐλαττοῦται καὶ τὴν
ὁποῖαν ἡ ψυχὴ μόνον μετ' ἀγανακτήσεως φέρει. Εἰς
μάστιν παρηγοροῦντες ἑαυτοὺς λέγομεν, ὅτι ἡ ταπει-
νώσεις αὕτη συμβαίνει μόνον ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ μένει
ἐν ἡμῖν αὐτοῖς· ὅτι ὁ ἠθικὸς νόμος ἔχει ἀρχὴν θεῖαν
καὶ ἴσταται πολὺ ὑψηλότερον ἡμῶν. Ἡ ταπεινώσεις
αὕτη εἶναι καὶ μένει ταπεινώσεις καὶ ἐξουτελισμός.
Ἡ δὲ πεποίθησις, ὅτι εἶναι δικαία, οὐδεμίαν παρη-
γορίαν παρέχει ἡμῖν, οὐδεμίαν χαρὰν, οὐδὲν θάρρος
διὰ τὸν βίον· δὲν ἐξυψοῖ, ἀλλὰ καταπιέζει καὶ ταπει-
νοῖ ἡμᾶς. Ἡ ταπεινώσεις αὕτη βεβαίως παρέχει ἡμῖν
πολλάκις καὶ τινὰ ὁρμὴν προτρεπτικὴν πρὸς ἠθικὴν
βελτίωσιν καὶ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἰσχύν τοῦ νὰ ἐπι-
τύχωμεν αὐτήν. Ἐπαναλαμβάνεται ὅμως τὸ παρά-
πτωμα, δι' ὃ τις μετενόησεν; ἡ νέα μετάνοια βεβαί-
οτητα δὲν θὰ ἔχη τὴν αὐτὴν ἰσχύν καὶ τὸ αὐτὸ ἀπο-
τέλεσμα, ὅποσον ἡ πρώτη. Ἐν γένει δὲ, ἐὰν αἱ ἀπο-
πλανήσεις αἱ προκαλοῦσαι τὴν μετάνοιαν ἡμῶν, συσ-
σωρεύονται, πρέπει νὰ ἀναμένωμεν παρ' αὐτῆς πᾶν-
τοτε ὀλιγώτερον ἀποτέλεσμα δυνάμενον νὰ βελτιώσῃ
ἡμᾶς ἠθικῶς. Διότι ἕκαστον γεγονός τῆς μετανοίας
προσβάλλει τὴν ψυχὴν καὶ ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτῆς μέρος
τῆς δυνάμεως τῆς βουλήσεως· πᾶν νέον σφάλμα, πᾶν
νέον παράπτωμα, ἐπομένως πᾶσα νέα μετάνοια δια-
σειεὶ καὶ ἐξασθενεῖ τὴν εἰς ἑαυτὴν πεποίθησιν αὐτῆς
καὶ διὰ τοῦτο δικαιοτάτα ἰσχυρίζονται οἱ ὀρθῶς φιλο-
σοφοῦντες, ὅτι ἡ συχνάκις ἐπαναλαμβανομένη καὶ
ἐπερχομένη μετάνοια βλάπτει μάλιστα τὴν ἠθικότη-
τα, διότι ἀπαμβλύνει σὺν τῷ χρόνῳ τὴν ψυχὴν. Ἡ
φωνὴ τῆς συνειδήσεως δὲν σιωπᾷ βεβαίως εἰσεῖτι,
ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀκόμη ἀκούεται μεθ' ἕκαστον παρά-
πτωμα. ἀλλ' ἡ φωνὴ αὕτη εἶναι τοσοῦτον ἀσθενῆς,
ὥστε ἀποβαίνει φωνὴ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἄνευ συγκινήσεως
βελθείας, ἄνευ πρακτικοῦ ἀποτελέσματος· μάλιστα δὲ

ἡ ἀπεσκληρυμμένη, ἡ τὴν διεγερτικὴν αὐτῆς δυνάμιν
ἀπωλέσασα ψυχὴ ἀκούει τὴν φωνὴν ταύτην βραδύτε-
ρον ἄνευ τρόμου, ἄνευ ἀνησυχίας, ἄνευ συγκινήσεως
καὶ παθήσεως. Τέλος ὅμως παύει καὶ ἡ προτρεπτικὴ
καὶ συμβουλευτικὴ αὕτη φωνὴ· καὶ ἡ ὡς ἐπὶ τὸ
πλείστον τοσοῦτον εὐγενῆς, τοσοῦτον ἐπιδεικτικὴ ψυ-
χὴ ἀπώλεσε καὶ τὴν τελευταίαν αἰδῶ καὶ τὸ πρὸς
ἐκυτὴν σέβας· μετ' ἀκατανομάστου ἀδιαφορίας καὶ
ἀπαθείας φέρει τὴν θέαν τῆς ἀληθείας καὶ μάλιστα
πολλάκις ἀναζητεῖ αὐτήν, διότι εὐρίσκει ἀποτρόπαιόν
τινα εὐαρέσκεϊαν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς σκληρότητι καὶ
ἀδιαφορίᾳ καὶ τὰς προτέρας τύψεις τοῦ συνειδότης
θεωρεῖ ὡς ἀποπλανήσεις καὶ ἀδυναμίας ἀξίας οἴκτου.

Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶναι φρικώδης καὶ φοβερά, καὶ
ὅμως εἶναι πιστὴ ἔκφρασις τῆς ἀληθείας· ἕκαστος
δύναται πρὸς ἐπιθεβασίωσιν ταύτης νὰ λάβῃ ὑπ' ὄ-
ψιν τὰ λυπηρὰ παραδείγματα τοῦ καθ' ἡμέραν βίου·
ἕκαστος δύναται νὰ ἐρωτήσῃ τὴν πείραν, νὰ ἐρωτή-
σῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καρδίαν. Θὰ μείνῃ ἄρ' γε ἡ ἀν-
θρωπίνη καρδία οὕτως ἀδιάφορος καὶ μετὰ τὴν
πολλάκις ἐπαναληφθεῖσαν μετάνοιαν, ὅπως πρὸ αὐ-
τῆς ὑπῆρχε; Τοῦναντίον μάλιστα ἕκαστον γεγονός
τῆς ἀποτυγχανούσης μετανοίας δὲν θὰ ἀφήσῃ εἰς
τὴν καρδίαν δηλητηριῶδες τι ὑπόλοιπον; ἄλλαις λέ-
ξεσιν ἢ ἐπαναληφθεῖσα γνώσις τοῦ ἀνωφελοῦς τῆς
μετανοίας δὲν θὰ προκαλέσῃ ἐν πρώτοις αἰσχύνην,
εἶτα δὲ ἀγανάκτησιν καὶ κατῆφειαν; Καὶ ἐπὶ τέλους
ὁ μετανοῶν, ἀρ' οὐ ἀηδιᾷ ἐκ ταύτης τῆς ἐσωτε-
ρικῆς ἀγωνίας καὶ ἀνησυχίας, δὲν θὰ διευθύνῃ ἡζύ-
τον ἢ βράδιον τὴν ἀγανάκτησιν αὐτοῦ καὶ τὸ μῖσος
κατ' αὐτῆς ταύτης τῆς ἀληθείας; Διότι περιέπλεξεν
ἡδὴ αὐτὸν ἢ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀγάπη αὐτοῦ καὶ
τιμὴ εἰς ἀδιέξοδον λαθύρινθον παθῶν καὶ διαταρά-
ξεων ἢ ἐξοχος ἀλήθεια τοῦ ἠθικοῦ νόμου, παρ' ἧς
ἠλπίζε τοῦλάχιστον ἐσωτερικὴν τινὰ εἰρήνην τῆς ψυ-
χῆς, ἐπροξένησεν αὐτῷ μόνον λύπην, μόνον αἰσχύνην
καὶ ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν. Διὰ τί νὰ μὴ ἀπο-
σεισῇ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ δυσάρεστα ταῦτα συναίσθηματα
τὰ μεθ' ἑκάστου παραπτώματος ζωηρότερον ἐξεγει-
ρόμενα, ἀρ' οὐ δὴ δύναται τοῦτο τοσοῦτον εὐκόλως
ἀπονέμων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐνοχὴν εἰς τὴν ἀλήθειαν,
ἢν πρότερον ἐτίμα καὶ ἐσεβέτο; Ἀρκεῖ μόνον νὰ εἴ-
πῃ πρὸς ἑαυτὸν, ὅτι οὐχὶ ἡ ἀσθένεια αὐτοῦ, οὐχὶ αἱ
ἐλαττωματικαὶ αὐτοῦ κλίσεις, οὐχὶ ὁ κακῶς διαμορ-
φθεὶς αὐτοῦ χαρακτήρ, ἀλλὰ τὸ ἐλαττωματικόν,
τὸ μὴ κατὰ φύσιν, τὸ διεφθαρμένον τοῦ ἠθικοῦ νόμου
εἶναι ἡ αἰτία τῶν νομιζομένων ἠθικῶν αὐτοῦ παρα-
βάσεων. Καὶ ἐκέρδησεν ἀπαξ τὴν στρεβλὴν ταύτην,
ταύτην τὴν λυπηρὰν πεποίθησιν, ταύτην τὴν φσι-
κὴν αὐταπάτην; οὐ μόνον θὰ μισῇ, ἀλλὰ καὶ θὰ
καταδιώκῃ τὴν ἱεράν εἰκὼνα τῆς ἀληθείας, καθ' ὅ-
σον, κατὰ τὴν πώρωσιν αὐτοῦ, ἡ σκιώδης αὐτῆς ὑ-
παρξίς ἀφαιρεῖ ἐκ πάσης εὐγενούς ψυχῆς πᾶσαν ἡσυ-
χίαν, πᾶσαν εἰρήνην καὶ πᾶσαν ἀγαλλίασιν.

Ἡ μυθολογία τῶν Ἑλλήνων ποιεῖται λόγον

περί τινος πολυκεφάλου ὕδρα· ἐάν τις ἀπέκοπτεν ἀπ' αὐτῆς μίαν κεφαλὴν, εὐθὺς ἀνεφύοντο αὐτῇ ἕτεραί νεαὶ δύο. Ἐάν μοι ἦτο συγκεχωρημένον νὰ παραβάλω τὴν ἡμετέραν ψυχὴν πρὸς τοιαύτην τινὰ ὕδραν, ἤθελον δι' εὐχρησθῆ, ὅτι ἡ ἀποκοπτομένη κεφαλὴ παριστᾷ τὴν νέαν ἀποτυχοῦσαν μετάνοιαν. Μόνον τὸ πῦρ, προσθέτει ἡ μυθολογία, ἠδύνετο νὰ παρακωλύσῃ τὴν πολλαπλασίαν τῶν κεφαλῶν· μετ' ὀλίγον θὰ γνωρίσωμεν καὶ τὴν σύγκρισιν τοῦ πυρὸς τούτου. Ἀλλὰ πρὸς τί οἱ ἐθνικοὶ μῦθοι καὶ αἱ ἀλληγορίαι, ἀρ' οὐ δὴ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν διδάσκει τὴν ἀληθειαν ταύτην ἐν εἰκόνι καθαρωτέρῃ καὶ ζωηροτέρῃ; Ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἀκχάρτου πνεύματος λέγει, ὅτι ἐξέρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπιστρέφει μετὰ ἐπὶ τὰ πονηροτέρων πνευμάτων καὶ κατοικεῖ ἐν αὐτῷ. «Ὅταν τὸ ἀκχάρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνδρῶν τόπων ζητοῦν ἀνάγκυσιν· καὶ μὴ εὐρίσκον λέγει· ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει αὐτὸν σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον· τότε πορεύεται καὶ· παρακλιθῆναι ἐπὶ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου χεῖρονα τῶν πρώτων» (Λουκ. ιζ' 24—26).

(ἔπεται συνέχεις).

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Στοιχεῖα δ' ἀποτελοῦντα τὸν χαρακτήρα τὸν λαμπρὸν καὶ ἐπιφανῆ πλὴν τῶν προειρημένων διανοητικῶν ιδιοτήτων, ὅσας εἶχεν ὁ πρῶτος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας τῶν Ἀθηναίων δημοκρατίας, εἶναι μάλιστα τὰ ἐπόμενα τρία: ἡ πιστότης, ἡ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ εὐστάθεια· ἔρεισμα δὲ καὶ τέλος αὐτῶν εἶναι ἡ δσιότης, ἡ αὐστηρὰ συνείδησις καὶ τὸ σέβας τὸ ἱερόν πρὸς τὸ καθῆκον, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην· διότι ὁ χαρακτήρ, ὅπως εἶναι εὐάρμοστος ἐνότης τοῦ διανοεῖσθαι, βούλεσθαι καὶ πράττειν, ἀμετάστρεπτος δῆλον ὅτι συμφωνίαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἔσω πρὸς τὸν ἔξω, οὕτως ἀνάγκη εἶναι νὰ ἔχη καὶ ἑλατήριον ἐκ τῆς φύσεως ἀπορρέον τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὄχι ἐξωτερικόν· τοιοῦτον δ' ἑλατήριον οὐδὲν δύναται νὰ ἦναι ἄλλο, εἰμὴ αὐτὴ ἡ συνείδησις ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ θερμὴ πρὸς τὸ κλῆρον καὶ ἀγαθὸν ἀγάπη ἢ ἡ πρὸς τὸ ἴδιον ἐγώ· συνεπιμαρτυρεῖ δὲ τῇ θεωρίᾳ ταύτῃ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Θεουκλίδου ἀνωτέρω μνημονευθεὶς χαρακτηρισμὸς τοῦ μεγάλου Περικλέους καὶ ὁ τῶν μετ' αὐτὸν τὰ τῆς πολιτείας ἀναλαβόντων μικρῶν δημαγωγῶν. Διότι κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ φιλοσόφου ἱστορικοῦ οὕτε τὸ γινῶναι εἰς τὰ δέοντα, οὕτε τὸ ἐρμηνεύσαι ταῦτα οὐδὲ τὸ φιλόπολις εἶναι ἠθικῶς

ἔχει τοσαύτην ἀξίαν, ὅσην τὸ διαφανῶς χρημάτων ἀδωρότατον εἶναι· διότι ὁ πάσας μὲν τὰς ἄλλας ἔχων ἀρετάς, χρήμασι δὲ νικώμενος τὰ ξύμπαντα πωλεῖ. Αἴτιον λοιπὸν, ἐξ οὗ ὁ μὲν τοσοῦτον διέπρεψεν ἐπὶ τεσσαράκοντα ὄλα ἔτη διευθύνων τὴν πόλιν, κυβερνῶν ὑνόματι μὲν ὡς πρόεδρος δημοκρατίας, πράγματι δ' ὡς ὁ πρῶτος ἀνὴρ, τῆς δὲ κυβερνήσεως αὐτοῦ ἐπακόλουθον ὑπῆρξεν, ὅτι «ἡ πόλις ἐπ' ἐκείνου ἐγένετο μεγίστη», οἱ δὲ ἄλλοι, ὅσοι διεδέχθησαν αὐτόν, ἀποθανόντα ἐν τῇ ἀρχῇ, πολλὰ τε ἄλλα ἐξήμαρτον καὶ δὴ καὶ τὸ τέλος αὐτὸ ἐπήνεγκον τοῦ τε μεγαλείου καὶ τῆς αὐτονομίας τῆς ἑαυτῶν πατρίδος, αἴτιον, λέγομεν, τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων περιπετείας προφανῶς οὐδὲν ἄλλο εἶναι, εἰ μὴ ὅτι ἐκεῖνος μὲν οὐδὲν, ἀλλ' ἢ τὴν πόλιν ἐφίλει μόνον καὶ αὐτῆς τὴν τε αὐξήσιν ἐπέζητει καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, θυσιαζῶν ἑαυτὸν, οἱ δὲ τὰ πάντα ἔπραττον κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας καὶ ἴδια κέρδη κακῶς εἰς τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς συμμάχους ἐπολίτευσαν περὶ ἐνός καὶ μόνου φροντίζοντες πῶς τοῖς ἰδιώταις αὐτοῖς τιμὴ καὶ ὠφελίαν νὰ ὑπάρχη, ἠδιαφοροῦντες παντάπασι, ἂν ἐκ τῶν ἀποτυχιῶν τῆς ἀμαρτωλῆς πολιτικῆς αὐτῶν βλάβῃ τῇ πόλει καθίστατο. Ἡ γνησιότης λοιπὸν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ χαρακτῆρος τοῦ μὲν ἦτο, ὅτι, πᾶσας τὰς προσηκούσας τῆς δικαιοσύνης ἔχων ἀρετάς, ἐν τῷ θέλειν καὶ πράττειν ὑπ' οὐδενός ἄλλου ἑλατηρίου ἐκινεῖτο, εἰ μὴ ὑπὸ τῆς θερμῆς ἀγάπης πρὸς τὸ κλῆρον καὶ τὸ ἀγαθὸν· τῆς πόλεως ἀμνημονῶν παντάπασι ἑαυτοῦ, ὅτι ἐζήτει τὴν τιμὴν, τὴν δόξαν καὶ τὸ κέρδος· τὸ ἑαυτοῦ, ἐν τῇ τιμῇ, ἐν τῇ δόξῃ καὶ ἐν τῷ κέρδει τῆς πόλεως συνειδῶς καὶ σεβόμενος τὸ καθῆκον, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον, τὸ δὲ κίβδηλον καὶ ἡ μικρότης τῶν ἄλλων ἦτο, ὅτι νοῦν καὶ αὐτοὶ ἱκανὸν ἔχοντες, εἴνα νοῶσι τὸ προσῆκον, ὅμως δὲν ἐνήργουν κατὰ τοῦτο, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας διαβολὰς ἐνός καὶ μόνου κυρίως ἐπιμέλειαν ποιούμενοι, τοῦ τίς νὰ ὑποσκελίσῃ τὸν δὲ καὶ νὰ καταλάβῃ αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καὶ νὰ ὠφελῆθῃ ἐξ αὐτῆς αὐτός, οὐχὶ δὲ ἡ πόλις. Ὁ μὲν λοιπὸν ἐφίλει τὴν πόλιν, οἱ δὲ ἐφίλου ἑαυτοὺς, τὸ ἴδιον ἐγώ. Ὅτι δὲ νοῦ οὐδ' οὗτοι ἑστεροῦντο, ἀλλὰ προαιρέσει· μόνον ἀγαθῆς μαρτυρεῖ πάλιν ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς παρατηρῶν, ὅτι ὁ εἰς Σικελίαν πλοῦς ἀμάχημα κυρίως γνώμης δὲν ἦτο, ἀλλὰ θελήσεως ἀγαθῆς καὶ εὐλικρινείας· διότι, ὡς λέγει, οἱ ἐκπέμψαντες τοῖς οἰχομένοις δὲν ἐπεγίνωσκον, δὲν ἐπεψήριζον τὰ πρόσφορα, ἀλλ' ἔνεκα τῶν ἰδίων διαβολῶν περὶ τῆς τοῦ δήμου προστασίας (τῆς ἐπαράτου φιλαρχίας, ἧτις καὶ σήμερον τὸ ἔθνος μαστίζει), τὰ τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύτερα ἐποίουν καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐν ἀλλήλοις ἐταρχήθησαν.

Τὸ μεγαλεῖον λοιπὸν τὸ ἠθικὸν τοῦ Περικλέους ἦτο, ὅτι φιλοσοφικῶς καὶ ἠθικῶς δεόντως παιδευθεὶς τὴν κυβερνήσιν τῆς πόλεως ἐνόμιζεν καθῆκον ἱερόν, ὅπερ ἐχρεώσται νὰ ἐκπληρώσῃ μετ' ἄκρις κωστήρητος, πίστεως, ἀληθείας, ἀνεξαρτησίας, ἀδωρολη-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 299—301 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

φίας και ευσταθείας ἤττονα τιθέμενος ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ τοῦ κοινοῦ καλοῦ καὶ τῶν τῆς πόλεως συμπεριόντων καὶ καλῶν· ἡ δὲ μικρότης τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἡ ἠθικὴ ἦτο, ὅτι ἠθικῶς μὲν ἀπαίδευτοι παντάπασιν, τὸν δὲ νοῦν ἐπιπολαίως μόνον ἀνεπτυγμένοι ὄντες καὶ μόνον τὰ παραυτίκα βλέποντες, τὸ δὲ μέλλον οὐδαμῶς προβλέποντες οὐδὲ προνοοῦντες, ἐθεώρουν τὸ *ἀξίωμα*, εἰς ὃ ἡ πόλις αὐτοὺς προσῆγε, ἐπάγγελμα βιοποριστικόν, τὴν δὲ προῆξιν τῶν τῆς πόλεως κοινῶν μεταλλεῖον, ἐξ οὗ ἔπρεπε νὰ προέλθῃ χρυσὸς καὶ πλοῦτος πληρῶν τὰ βελάντια τὰ ἑαυτῶν καὶ τὰ τῶν συνενόχων φίλων. Οὗτος ἐν κεφαλῶν εἶναι ὁ λαμπρὸς τοῦ Περικλέους χαρακτήρ, ὡς αὐτὸν ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ περικοπῇ ἔκρινεν ὁ σύγχρονος καὶ συμπολίτης ιστοριογράφος, καὶ αὕτη εἶναι ἡ φαυλότης καὶ ἡ μικρότης τῶν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀναλαβόντων τὴν ἀνωτάτην τῆς ταλαινῆς πατρίδος αὐτοῦ ἀρχήν. Ὅτι δὲ ὁ τὸν χαρακτήρα τὸν ἠθικὸν μικρὸς καὶ ἰδιοτελής εἶναι καὶ τὸν νοῦν μικρὸς καὶ ποταπὸς εἶναι περιττὸν μακρὸς νὰ γείνη λόγος· διότι ὁ μέγχα φρονῶν μέγχα καὶ ποθεῖ μέγχα δὲ καὶ πράττει· ἐν δὲ μόνον πρέπει νὰ παρατηρηθῇ, τοῦτο, ὅτι, ἂν τις ἠθικῶς προσηκόντως μορφωθείς μέγχα εἰλικρινῶς καὶ τιμίως ἐπιθυμῆ, καὶ ἂν μὴ αὐτὸς καλῶς νοῆ τοῦ τοῦ μεγαλείου κείτου καὶ τὸ χρηστὸν καὶ πῶς ταῦτα ἐκπληροῦνται βαθμηδὸν τῶν ἀρχομένων καὶ συνεργῶν μορφουμένων καὶ προπαρασκευαζομένων ἀρμοδίως πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν, γινώσκει ὅμως ἄριστα ν' ἀνευρίσκη ἐκ τῶν περὶ ἑαυτὸν καὶ νὰ τιμᾷ ἐκεῖνον ἢ ἐκεῖνους, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς παιδείσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν εἶναι ἱκανοὶ νὰ παρέχωσιν αὐτῷ περὶ ἐκάστου τῶν δεόντων τὰς ἀρίστους συμβουλὰς καὶ γνώμας, καὶ δὲν φθονεῖ οὐδ' ἐγχανακτεῖ, ἀλλὰ χαίρει τούναντίον καὶ ἐκ καρδίας τῷ παντεπύπτη εὐγνωμονεῖ Δεσπότη, ὅταν τις μετὰ παρρησίας ἐξηγήσῃ αὐτῷ τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν καὶ τὴν θέσιν ἀκριβῶς τοιαύτην, ὅποια τῷ ὄντι εἶναι, καὶ ὑποδεικνύῃ τὰ φάρμακα τῆς θεραπείας τῶν κακῶν τὰ μόνα ἀληθῆ. Εἶναι δὲ αὕτη ἀρετὴ μέγιστη, τὴν ὅποιαν ὅσοι ἔσχον ἀληθῶς ἐτιμήθησαν καὶ ἐκρίθησαν μέγχα οὐδὲν ἤττον ἢ ἂν αὐτοὶ διεγίγνωσκον καὶ ἔπραττον τὸ πᾶν. Μάρτυς δὲ τῆς ἀληθείας ταύτης ἀψευδῆς εἶναι ἡ ἱστορία, βεβαιουσα δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων δύο τῶν ἀνθρωπίνων ἐμπειρότατοι σοφοί, ὧν ὁ μὲν γνωμολογεῖ, ὅτι «οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ, ἐσθλὸς δ' αὖ καὶ κείνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται» (Ἡσιόδ. Ἔργ. καὶ Ἡμερ. 293), ὁ δὲ τοῦτον παραφράζων ἴσως παρατηρεῖ, ὅτι «πρεσβεύει μὲν πολὺ φῦναι τὸν ἄνδρα πάντ' ἐπιστήμης πλέων· εἰδ' οὖν, φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταύτην ῥέπειν, καὶ τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν»· περὶ δὲ τῶν οἰηματιῶν καὶ ἀλαζόνων, ὅσοι φαντάζονται, πῶς αὐτοὶ μόνον ἢ φρονουσῖν ἢ γλωσσῶσιν ἔχουσιν ἢ ψυχῆν, ἢν ἄλλος δὲν ἔχει, περὶ τούτων ἀποφαίνεται, ὅτι διαπτυχθέντες ὠφθησαν κενοὶ (Σφ. Ἀντγ. 707—9).

Χαρακτήρ λοιπὸν, ὡς ἐκ τούτων πάντων καταφίνεται, ἀπικτεῖται εὐγενῆς καὶ καρδία μεγάλη καὶ ὁσία, τὰ δ' ἄλλα πάντα προσεπέρχονται οἰκοθεν αὐτῷ ἐκ θείας βουλή· ὅταν δ' αὐτὴ λείπῃ, τὰλλα πάντα μᾶλλον βλαβερὰ ἢ ὠφέλιμα καθίστανται· εὐγενῆς δ' ὁ χαρακτήρ ἀναδεικνύεται, ὅταν τὸ ἐλατῆριον τὸ κινῶν τὸ θέλει καὶ τὸ πράττειν εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ αὐτῶν καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀναφορᾶς ἢ σχέσεως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἰδέας τοῦ ἐγῶ· οὕτω δὲ καὶ ἐμπιστοσύνην ἐμπνέει ὁ πολίτης τοῖς περὶ ἑαυτὸν καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ διερχομένοις τὸ στάδιον τοῦ βίου καὶ ἀγάπην καὶ σεβασμὸν· ἐὰν δὲ τούναντίον συμβαίη, ἐὰν τὸ ἐλατῆριον, ὅπερ κινεῖ τὰς τε σκέψεις καὶ τὰς διαθέσεις καὶ τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου, δὲν εἶναι εἰμὴ ἀποκλειστικῶς τὸ ἴδιον ἐγῶ, τὸ ἴδιον συμφέρον καὶ τὸ ἴδιον καλὸν ἐπὶ πάσῃ δυνατῇ βλάβῃ καὶ θυσίᾳ ἢ τῶν τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας κοινῶν ἢ τῶν μεθ' ὧν τις συζῆ καὶ συναγωνίζεται τὸν τοῦ βίου ἀγῶνα, τότε ὁ χαρακτήρ καὶ εἶναι καὶ λέγεται ἀγενῆς, οὐτιδανὸς καὶ φαῦλος δυνάμενος μὲν κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ διεγείρῃ φόβον ἴσως καὶ τρόμον, ἀλλ' οὐδέποτε ὅμως ὑπόληψιν καὶ δόξαν ἀγαθὴν οὐτ' ἐμπιστοσύνην, ἥμιστα δ' ἀγάπην καὶ σεβασμὸν ἀληθῆ. Ἔργον λοιπὸν καὶ καθῆκον ἀπαραίτητον τῶν σχολείων εἶναι συνεργούσης καὶ τῆς κατ' οἶκον ἀγωγῆς ν' ἀγωνίζονται κατὰ τὸ αὐτοῖς ἐνόν, ὅπως ἐν τοῖς τροφίμοις αὐτῶν μορφωθῇ χαρακτήρ καὶ χαρακτήρ κατὰ τὴν ἐκάστου φύσιν ὅσον τὸ δυνατόν μέγχα καὶ εὐγενῆς. Ὅπως δὲ τούτου ἐπιτύχωσιν οὐδὲν ἄλλο, νομίζομεν, ἔχουσι νὰ πράττωσιν, ἀλλ' ἢ νὰ ἀσκῶσιν αὐτοὺς διηλεκτικῶς μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ ἐπιμονῆς εἰς τὰς προειρημένους τρεῖς ἀρετάς, τὴν πιστότητα, ἐν ἣ συνεπτυγμένως ἐμπεριέχονται ἡ φιλαλήθεια καὶ ἡ τιμιότης ἢ αὐστηρά, τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ευστάθειαν, ἀποδοκιμάζοντα μὲν καὶ καταδιώκοντα ἀπεινῶς τὸ ψεῦδος, τὴν χαμερπῆ φιλοκέρδειαν καὶ τὴν αἰσχροὺς πλεονεξίαν, τιμῶντα δὲ καὶ βραβεύοντα προθύμως καὶ ὡς δεῖ τὴν μετὰ παρρησίας τῆς ἀληθείας ἐξομολόγησιν καὶ τὸ ἀνεπίπλαστον τῆς γνώμης καὶ τοῦ ἤθους, ὑποστηρίζοντα δὲ ἐκ παντὸς μὲν τρόπου τὸ ἀμετακίνητον τῶν μετὰ κρίσιν ὀριμῶν δεδομένων ὑποσχέσεων, τιμωροῦντα δ' αὐστηρῶς τὸ ἄστατον καὶ ἀψίχορον καὶ τὰς ἐκ φυγοπονίας καὶ ἐλαφρονοίας συνήθεις ἀναβολὰς τῆς ἐκτελέσεως τῶν αὐτοῖς ἐπιβαλλομένων ἔργων. Εἶναι δ' ἀνάγκη μεγάλη νὰ ἐπιδιώκηται ἐξ ἀπλῶν ὀνύχων μετ' ἄκρας ἐπιμελείας καὶ δραστηριότητος ἢ τῶν ἀρετῶν τούτων ἐνάσκησις παρὰ τοῖς παισί· διότι ἄνευ ἀξιοπιστίας καὶ ἀληθείας εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις χαρακτήρα, ἥμιστα δὲ χαρακτήρα μέγχα καὶ εὐγενῆ· διότι ἡ μὲν ἀλήθεια εἶναι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ἡ δὲ ἐκ ταύτης παρεκτροπή, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ, εἶναι ψεῦδος καὶ δόλος μεστὸς δηλητηρίου, ὅπερ δηλητηριάζει τὴν κοι-

ωνίαν και άπονεκροί τὰ ἔθνη και τοὺς λαοὺς, τῶν δὲ πολιτειῶν τὸ οἰκοδόμημα καταρρίπτει, ὅσον μέγα και στερεόν και ἂν τύχη ἰδρυθὲν ἐξ ἀρχῆς· ἢ ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἀποστασία εἶναι πᾶν τούναντίον ἢ ὅ,τι ἀπαιτεῖ ἡ ἀδιδάσκαστος ἐνότης τοῦ νοεῖν και τοῦ θέλειν, εἶναι ἀναίρεσις τῆς ὀρθῆς κρίσεως ὑπὸ τῆς θελήσεως, διχασμὸς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἑαυτὸν· ἄνθρωπος δὲ δεδιχασμένος πρὸς ἑαυτὸν ἄλλα μὲν νοῶν ἄλλα δὲ λέγων, ἄλλα ὁμολογῶν και διὰ τῆς ὑπογραφῆς πολλάκις βεβαιῶν και ἄλλα πράττων ὕστερον, ὅταν νομίσῃ, πῶς δύναται ν' ἀμαυρώσῃ τὰ ληθῆς, ἄνθρωπος δόλιος και ψεύστης και ἀκισχύντως ἀπαιτῶν, χαρακτηρ μέγας και εὐγενῆς δὲν εἶναι δυνατόν ποτε νὰ ὀνομασθῇ· τὸ πολὺ δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἐπιτήθειος και, ὡς κοινῶς λέγομεν, ἔξυπτος, ἀλλὰ ψυχὴ εὐγενῆς, ψυχὴ τιμίαι, ψυχὴ μεγάλη και ἀγωγῆς εὐμοιροῦσα ἀγαθῆς οὐδέποτε οὐδενὶ λόγῳ ἐν οὐδενὶ καιρῷ· ἐκ τούτων λοιπὸν μεγάλων ἀγαθῶν τῇ κοινωνίᾳ τὸ σχολεῖον προξενον δύναται νὰ γείνη, ἂν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τούτου φροντίσῃ, πῶς ὡς πλείστον και ἀριστα ν' ἀκησῇ τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν ἀδιδασκλευτον ἀγάπην τῆς ἀληθείας, ἧτις πολὺ ρωμαλέα παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις δυστυχῶς πολὺ συχνὰ δὲν παρατηρεῖται και εἶναι λίαν ἀλγεινόν, εἰς τὴν ἄκραν εἰλικρίνειαν και τιμιότητα ἐν τοῖς ἔργοις πᾶσι, και εἰς τὴν ἀπτόητον παρησιαν ἐν τῷ ἐλέγχῳ τῆς ἀτιμίας, τῆς προεβάσεως τῶν νόμων και τῆς κακοπίστου ἐπὶ τῷ ἰδίῳ κέρδει ἐκμεταλλεύσεως τῆς διοικήσεως τῶν συμφερόντων τῶν κοινῶν· πλείστοι δ' ὄσαι ἀφορμαὶ παρέχονται εἰς τοῦτο ἐν τοῖς σχολείοις· διότι και ἐν αὐτοῖς, ἐπειδὴ καθ' ἑαυτὰ εἶναι κοινῶν ὅλη, ὑπάρχει και ἡ ἀρετὴ και ἡ κακία, ὧν ἡ μὲν ἀνταμείβεται και προάγεται, ἡ δὲ ἐξελέγχεται, καταδιώκεται και τιμωρεῖται αὐστηρῶς, ἐὰν οἱ διοικούντες τύχῳσιν ὄντες ἀγαθοὶ και χαρακτηρῆς εὐγενεῖς.

(ἔπειτα συνέχεται)

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος
1892—1893

ὑπὸ τοῦ ἐπιτύτου τῶν Σχολῶν Ἀρχιμ. Κ. Δεληγιάνη*

Δημοτικὴ Μουχλίου.—Παραλείπων τὰς ἐν Φωκίῳ τρεῖς Σχολὰς, Μ. Σχολὴν, Δημοτικὴν και Ἰωακείμιον ἄτε γνωστοτάτας τῇ Ἐπιτροπῇ, μεταβαίνω εἰς τὴν σχολὴν Μουχλίου. Ἡ συνοικία αὕτη διατηρεῖ πεντάτακτον δημοτικὴν σχολὴν, ἧς ἡ ἀνωτάτη τάξις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν Α' ἑλληνικοῦ. Ἡ σχολὴ ἐνέγραψεν ἐφέτος 114 μαθητὰς διδασκόμενους ὑπὸ τριῶν ἀποφοίτων τῆς Μ. Σχολῆς ἀπὸ καλλίστου προγράμ-

ματος. Ἐν γένει δὲ σημειῶ ὅτι ὅπου διδάσκουσιν μαθηταὶ και μαθητρίαι τῆς Μ. Σχολῆς, τοῦ Ζαππείου ἢ τῆς Παλλάδος ἀποφοιτήσαντες κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, ἐκεῖ και τὰ προγράμματα εἶναι καλλίτερα ὡς γινόμενα κατ' ἀπομίμησιν τῶν λειτουργούντων ἐν ταῖς σχολαῖς ταύταις, και ἡ διδασκαλία γίνεταί νοημονέστερον, τείνουσα ν' ἀπομακρυνθῇ τῆς ξηρᾶς τυπικότητος.

Σχολαὶ Φωτηρᾶ.—Ἡ μὲν τετράτακτος δημοτικὴ ἀριθμεῖ 54 μαθητὰς διδασκόμενους ὑπὸ δύο ἀποφοίτων τῆς Μ. Σχολῆς ἐπὶ καλοῦ σχετικῶς προγράμματος, τὸ δὲ παρθεναγωγεῖον ἀπαρτίζουσι 15 κορσικὰ διηρημένα εἰς δύο τάξεις μὴ σχηματισθείσης ἐφέτος τρίτης, μετὰ 52 ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ. Ἡ πρόσδος ἐν ἀμφοτέροις ταῖς σχολαῖς μετρία.

—*Σχολαὶ Βαλατά.*—Ἡ μὲν δημοτικὴ «ἀστική» καλουμένη περιλαμβάνει πέντε τάξεις μετὰ 76 μαθητῶν ἀντιστοιχοῦσας πρὸς τὰς τῆς σχολῆς Μουχλίου, ἀλλὰ μετ' ἐλάχιστον προόδου. Οἱ διδάσκοντες εἰσὶ δύο, ἀπόφοιτοι τῆς Μ. Σχολῆς. Τὸ δὲ νηπιοπαρθεναγωγεῖον ἀριθμεῖ 118 μαθητρίκας, ὧν αἱ 52 τοῦ παρθεναγωγείου ἀποτελοῦσι τέσσαρας τάξεις. Αἱ σχολαὶ τῆς συνοικίας ταύτης χωλαίνουσι και οικονομικῶς, καθυστεροῦνται δὲ τοῖς διδάσκουσιν ἱκανῶν μηνῶν μισθοί.

Δημοτικὴ Ξυλοπόρτης.—Ἡ σχολὴ αὕτη συντηρουμένη ὑπὸ τῆς φιλομούσου ἀδελφότητος «Ἐννέα Μούσικαι» εἶναι μία τῶν καλῶν σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Περιλαμβάνει 82 μαθητὰς εἰς 4 τάξεις και διευθύνεται ὑπὸ ἀποφοίτου τῆς Μ. Σχολῆς ἔχοντος ὡς βοηθὸν ἀπόφοιτον τῆς Ἱερτικῆς σχολῆς.

Σχολαὶ Ἐγροῦ-καποῦ.—Ἡ τετράτακτος δημοτικὴ Σχολὴ τῆς συνοικίας ταύτης ἀριθμεῖ 45 μαθητὰς διδασκόμενους παρ' ἐνὸς διδασκάλου. Καλὸν θὰ ἦτο ἂν οὗτος αὐξάνων ὀλίγον τὰς 39 ὥρας καθ' ἑβδομάδα, ἅς διδάσκει νῦν και διδάσκων ἀπὸ κοινοῦ τινὰ τῶν συμπληρωματικῶν μαθημάτων, κατ' ὄρθου ὥστε ἡ διδασκαλία τινῶν τούτων λ. χ. τῶν ἱερῶν, ἱστορίας, γεωγραφίας νὰ γίνηται δύο ὥρας καθ' ἑβδομάδα, καθόσον ἡ μία και μόνη ὥρα ἡ ὀριζομένη ἐν τῷ προγράμματι τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους φαίνεται ἀνεπαρκής. Ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ περιέχοντι 20 μαθητρίκας μετὰ 60 νηπίων διδάσκουσιν ἀρκούντως καλῶς δύο ἀδελφαὶ Ζαππίδες.

Δημοτικὴ Τεκφοῦρ-σεραίου.—Τριάντα ρυπαρὰ, ἀνυπόδητα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, και κατὰ μακρὰ διαλείμματα ἐμφανιζόμενα ἄρρενά τε και θήλεα ἀποτελοῦσι τὰς τρεῖς τάξεις τῆς δημοτικῆς σχολῆς Τεκφοῦρ σεραγίου. Τὸ πρόγραμμα δὲν εἶναι καλόν, ἀλλ' ὁ διδάσκων φαίνεται ὅτι κατελήθη, και δικαίως, ὑπὸ ἀπογοητεύσεως, διὸ και ἐδέησε νὰ τῷ γίνωσι φιλοφρόνως συστάσεις ὅπως ἄρχηται ὀλίγον πρωΐαιτερον τῆς 9π.μ. τῶν μαθημάτων.

Τὰ αὐτὰ περίπου πρέπει νὰ λεχθῶσι και περὶ τῶν δημοτικῶν Σχολῶν Σαλματομβρουκίου μετὰ 60

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 301—304 τοῦ μετὰ χειρὸς τόμου.

μαθητῶν, Ἐδινρέ-καπίου μετὰ 62, Σαρμασικίου μετὰ 38 καὶ Τόπ-καπίου μετὰ 45. Ἐκ τῶν διδασκόντων ὁ τοῦ Σαρμασικίου εἶναι ἀπόφοιτος τοῦ Τσοτυλείου οἱ δὲ λοιποὶ τῆς Μ. Σχολῆς. Ἡ μᾶλλον ὑπολειπομένη εἶναι ἡ τοῦ Σαλματομβρουκίου· ἀλλὰ καὶ τί πρέπει ν' ἀναμηνῆ τις παρὰ σχολῆς μισθοτοῦσης τὸν διδάσκοντα 250 γρ. κατὰ μῆνα; Τῶν λοιπῶν ἡμισθοδοσίᾳ κυμαίνεται μεταξύ 300—400. Ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τάξει τῆς Σχολῆς Τόπ-καπού διδάσκεται καὶ ἡ ὀθωμανικὴ. Καλὸν θὰ ἦτο νὰ συστηθῇ εἰς τὸν διδάσκαλον Σαρμασικίου ἀντὶ νὰ ἔχη 6 ὥρας ὠρισμένας καθ' ἑβδομάδα διὰ τὰ ἱερά εἰς τὴν Γ' τάξιν, ὧν 3 διὰ κατήχησιν, καὶ τὰς αὐτὰς ὥρας μετ' ἑκτενεστέρας κατηχήσεως εἰς τὴν Δ' ν' ἀραιρέσῃ τὴν α' κατήχησιν εἰσάγων ἀντ' αὐτῆς τὴν Γεωγραφίαν· διότι αἱ τρεῖς ὥραι ἅς ἔχει ὠρισμένας διὰ τὸ μάθημα τοῦτο ἐν μόνῃ τῇ ἀνωτάτῃ τάξει δὲν ἐξαρκοῦσιν ὅπως διδαχθῶσι στοιχειώδεις γεωγραφικὰς γνώσεις τὴν τοπογραφίαν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ κυριώτερα περὶ ὄλων τῶν Ἡπειρῶν. Ἐπίσης εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἂν κατωρῆτο ἡ συγχώνεσις τῶν Σχολῶν Σαρμασικίου καὶ Ἐδινρεκαπίου ἀπεχουσῶν δεκάλεπτον ἀπ' ἀλλήλων εἰς μίαν, ὅτε θὰ ἦτο δυνατὴ κρείσσων διακρῦθιμις αὐτῆς. Ἡ κοινότης Ἐδινρέ-καπού ἀνήγειρεν ἐφέτος ὠραίαν πλινθόκτιστον σχολὴν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ ἀντὶ τῆς δυσώδους μάνδρας, ἧτις ἐχρησίμευε μέχρι τοῦδε ὡς τοιαύτη.

Ἀληθὲς εὐεργέτημα τῶν ἀπαριθμηθεισῶν συνοικιῶν ἀποτελεῖ τὸ ἐν Σαλματομβρουκίῳ «Χατζόπουλειον Παρθεναγωγεῖον», ὅπερ ἐξακολουθεῖ νὰ συντηρῆ ὁ υἱὸς τοῦ ἰδρυτοῦ κ. Ἰ. Χατζόπουλος, ἐκ τῶν μαθητριῶν μόνον τῶν εὐπρουσῶν καταβαλλουσῶν ἐν γρόσιον καθ' ἑβδομάδα διὰ μισθοδοσίαν τοῦ θυρωροῦ. Ἐν τῷ ὠραίῳ καὶ εὐρυχώρῳ κτιρίῳ τοῦ παρθεναγωγείου συγκεντρῶνται 140 μαθήτριαι ἐκ τῶν περίε συνοικιῶν, ὧν αἱ ἡμίσεις ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ διδασκόμεναι ὑπὸ ἀρχαίας ἀποφοίτου τοῦ Ἀρσακείου καὶ νηπιαγωγοῦ. Τὸ πρόγραμμα ὅμως δεῖται κρείσσονος διακρῦθιμισεως ἐν τισὶ σημείοις. Ὑπάρχει πρὸς τοῦτοις καὶ ἕτερον παρθεναγωγεῖον ἐν Τόπ-καπού, ἀλλὰ κατ' ὄνομα μᾶλλον τοιοῦτον, διότι ἐκ τῶν 38 μαθητριῶν του αἱ 29 ἀνήκουσιν εἰς τὸ νηπιαγωγεῖον. Ἡ διδάσκουσα εἶναι ἀπόφοιτος τοῦ Ἰωακειμίου.

Σχολαὶ Ἐξ Μαργάρων.—Ἡ κοινότης αὕτη μέχρι πρό τινων ἐτῶν διετήρει ἀστικὴν σχολὴν μετὰ τεσσάρων διδασκάλων· σήμερον ὅμως ἐνεκεν οικονομικῶν λόγων ἐδέησε νὰ περιορισθῇ εἰς ἓνα διδάσκοντα μεθ' ἐνὸς νεανίσκου βοηθοῦ ἐκπληροῦντος προσέτι καὶ ἕτερα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καθήκοντα. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ διατήρησις 6 τάξεων, ἐν αἷς νὰ διδάσκωνται Γαλλικὰ καὶ Τουρκικὰ μετὰ τοιοῦτου προσωπικοῦ εἶναι αὐτόχρημα εἰρωνία, ἐπιβλέπεται δὲ ἡ μετατροπὴ τῆς σχολῆς εἰς καθαρῶς δημοτικὴν. Ὁ διδάσκαλος, εἰς ὃν ἐγένοντο παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐπιρρίπτει τὸ πρᾶγμα εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς

ἐφορείας. Τὸ παρθεναγωγεῖον ἀριθμοῦν 60 μαθητρίαι, ὧν αἱ 35 εἰς τὸ νηπιαγωγεῖον καὶ ἐν ᾧ διδάσκουσιν ἀπόφοιτος τοῦ Ἰωακειμίου μετὰ Ζαππίδος νηπιαγωγοῦ εἶναι μέτριον, ἀλλ' ὁ σεσαθρωμένος καὶ ἐτοιμόροπος οἰκίσκος, ἐν ᾧ λειτουργεῖ, εἶναι ὄλως ἀκατάλληλος.

Δημοτικὴ Βελιγραδίου.—Ἐβδομήκοντα παιδίαι ἄρρενά τε καὶ θήλεια ἀποτελοῦσι τὰς 4 τάξεις τῆς σχολῆς ταύτης. Ἡ διδασκαλία γινομένη ὑπὸ ἀποφοίτου τῆς Μ. Σχολῆς δὲν εἶναι ἀνεπιτυχής. Ἀτυχῶς ἐν πάσις ταύταις ταῖς κατὰ μῆκος τῶν χειραίων τειχῶν συνοικίαις, ἀπὸ Ἐγρί-καπού μέχρις Ὑψωμαθειῶν αἱ συχνόταται ἀπουσίαι τῶν μαθητῶν παραβλάπτουσι σπουδαίως τὴν πρόσδόν των, καθόσον οἱ γονεῖς χρησιμοποιοῦσιν αὐτοὺς εἰς οἰκιακὰς ἢ ἄλλας λ. χ. κηπουρικὰς ἐργασίας.

Σχολαὶ Ὑψωμαθειῶν.—Ἡ κοινότης αὕτη, ἀριθμοῦσα ὑπερχιλίας οἰκογενείας, διατηρεῖ κεντρικὴν ἑλληνικὴν σχολὴν μετὰ κεντρικοῦ παρθεναγωγείου ἡμιόριον ἐν τῇ ἐνορίᾳ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, καὶ ἑτέρας δύο δημοτικὰς, ἄρρενων μὲν ἐν τῇ ἐνορίᾳ τῆς Ἀναλήψεως, θηλέων δὲ ἐν ἁγίῳ Γεωργίῳ Κυπαρισσῶν. Ἡ κεντρικὴ ἑλληνικὴ σχολὴ ἀριθμοῦσα 233 παιδίαι ἀπαρτίζοντας 7 τάξεις ἔχει 5 διδάσκοντας μετὰ τοῦ διευθύνοντος, ἀποφοίτου τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου. Πρόγραμμα τε καὶ πρόσδος ἔχουσι καλῶς· μόνον ἡ διδασκαλία τῶν τεχνικῶν μαθημάτων ἰχθυογραφίας, καλλιγραφίας καὶ μουσικῆς καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐγένετο τακτικώτερον.

Ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ ἐνεγράφησαν 75 μαθήτριαι εἰς τὰς 6 τάξεις του, μεθ' ἑτέρων 85 ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ, διδασκόμεναι ὑπὸ 4 ἀποφοίτων τῆς Παλλάδος καὶ τοῦ Ζαππείου. Τὸ πρόγραμμα, ἂν ἀραιρωθῶσιν αἱ μηχανικῶς διδασκόμεναι ἐν τῇ προτελευταίᾳ τάξει ἀναλογίαι, δὲν ἔχει κακῶς. Ἀτυχῶς τὴν λειτουργίαν τῆς σχολῆς ἐτάραξε διενέξις τοῦ διδασκοντος προσωπικοῦ μεταδοθεῖσα καὶ εἰς τὴν συνοικίαν, τὴν ὁποίαν καθῶς καὶ τὰς πρὸς περιστολὴν αὐτῆς ἐνεργείας τῆς ἐποπτείας γινώσκει ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς διενέξεως ταύτης ὑπῆρξε, καθὰ προεβλέπετο, ἡ ἀμέσως μετὰ τὰς ἐξετάσεις ἀπόλυσις σύμπαντος τοῦ διδασκοντος προσωπικοῦ.

Σχολαὶ Βλάγκας.—Ἡ μὲν ἀστικὴ σχολὴ ἀριθμοῦσα 6 τάξεις ἐνεγράψεν 130 μαθητὰς μετὰ 4 διδασκάλων. Τὸ πρόγραμμα εἶναι ἀρκούντως καλόν. Τὸ παρθεναγωγεῖον ἀποτελούμενον ἐκ 5 τάξεων ἠρίθμει 69 μαθητρίαις μεθ' ἑτέρων 120 ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ τμήματι. Νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἐπήρητο βλάβη τις ἂν κατηργεῖτο ἡ κατ' ἀπαιτήσιν διδασκαλίαν τῆς Ἀστικῆς σχολῆς ὀρισθεῖσα ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τάξει Β' δηλ. ἑλληνικοῦ πεντάκτου καθ' ἑβδομάδα διδασκαλία τῆς Γεωμετρίας καὶ ἡ δι' αὐτῶν ἐνίσχυσις τῶν ἑλληνικῶν, 6 ὥρας καθ' ἑβδομάδα διδασκόμενων, ἢ ἑτέρων μαθημάτων.

Τὰς σχολὰς Βλάχικας πιέζει πρὸς τοὺς ἄλλοις οικονομικῇ καχεξίᾳ, τῆς αὐτοῦ ἱερᾶς ἐκκλησίας χορηγούσης, καὶ τοῦτο μόνον ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου, 500 μόνον γρόσια κατὰ μῆνα, χρησιμοποιοῦσης δὲ τὸ εἰς 600—700 λίρας ἀνερχόμενον πείρασμα εἰς ἀπόσβεσιν χρέους 4000 λιρῶν, ὅπερ ἔχει. Δὲν θὰ ἦτο δυσχερὴς ἡ θεραπεία τοῦ κακοῦ ἂν ἡ ἐκκλησία ἐπειθετο ν' αὐξήσῃ τὴν ἐπιχορήγησιν, ἡ δὲ ἀπόσβεσις τοῦ χρέους ἐπήρχετο ἐν ἡ δύο ἔτη βραδύτερον. Ἄνκφορὰ ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην νομίζω ὅτι ὑπεβλήθη εἰς τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.

Σχολαὶ Κορκοσκαλίου. — Ἡ κοινότης αὕτη, ἀρότου εὐτυχῶς διελύθη ἡ σπαράττουσα αὐτὴν ἐμφύλιος διένεξις διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκπαιδευτηρίων τας διατηρεῖ καλλίστην ἐπιτάκτων ἀστικὴν σχολὴν ἐν ἡ φοιτῶσιν 267 παῖδες διδασκόμενοι ὑπὸ 6 διδασκάλων μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ ἀποφοίτου τοῦ Πανεπιστημίου.

Τὸ πρόγραμμα εἶναι καλλίστον ἀναγράφον πρὸς τῇ Γαλλικῇ καὶ Τουρκικῇ καὶ τὴν διδασκαλίαν λατινικῶν καὶ ἐμπορικῶν. Τὸ παρθεναγωγεῖον ἀριθμοῦν 114 μαθητριάς ἐν 6 τάξεσι μετὰ 315 ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ, διευθύνει ἀπόφοιτος τοῦ Ζαππείου, διδάσκουσι δὲ μετ' αὐτῆς ἕτεροι πέντε. Ἡ διευθύνσις τοῦ νηπιαγωγείου ἐνόμισε καλὸν νὰ ἐφοδιάσῃ τὰ νήπια τοῦ ἀνωτάτου τμήματος πρὸς τῷ ἀνεγνωστικῷ διὰ κειμένου γραμματικῆς, ἀριθμητικῆς καὶ γεωγραφίας.

Τὴν συνοικίαν ταύτην λυμαίνονται οὐ μόνον αἱ ἰδιωτικαὶ, ἀλλὰ καὶ διάφοροι προσηλυτιστικαὶ σχολαί.

Σχολαὶ Τζιβαλίου. — Ἡ μόνη ἑλλειψίς ἡ παρατηρηθεῖσα ἐν τῇ δημοτικῇ ταύτῃ σχολῇ ἀριθμούση 65 μαθητὰς εἶναι ἡ μεγίστη νωθρότης τούτων ἐν τῇ ἐκμαθήσει τῆς Γεωγραφίας. Ἀπέδη ἀδύνατος κατὰ τὰς διαθεβαιώσεις τοῦλάχιστον τοῦ διδάσκοντος οὐ μόνον ἡ χρονογραφία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπλὴ καὶ τυπικὴ ἀπὸ τοῦ κειμένου ἀποστήθισις τοῦ μαθήματος, ὥστε δὲν εἶναι τι ἕκτακτον ἢ τρεῖς καὶ τετράκις ἐπανάληψις τοῦ αὐτοῦ μαθήματος ἄνευ πολλῆς ἐπιτυχίας. Ἡ ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ, περιλαμβάοντι ἐν ταῖς τρεῖσι τάξεσι τοῦ 35 μαθητριάς γινομένη πρόσδος εἶναι μετρία. Τὸ νηπιαγωγεῖον ἀριθμεῖ 110 νήπια καὶ ἐν αὐτῷ δὲ παρατηρεῖται ἡ χρῆσις κειμένου γραμματικῆς. Αἱ σχολαὶ Τζιβαλίου πρωτεύουσιν ἀτυχῶς ὑπ' ἄλλην ἔποψιν, τὴν τῶν κτιρίων, καθόσον αἱ μὴ ἰδόντες αὐτὰς δυσκόλως δύνανται νὰ φαντασθῶσιν ἐν ὁποῖσις ἀπαισίαις καὶ ἀηδέσι τρώγλαις λειτουργοῦσι.

Σχολαὶ Χάσκιού. — Ὅλως μετρία καὶ τυπικὴ εἶναι ἡ ἐργασία ἡ γινομένη ἐν τῇ ἐξέκτακτῳ ἀστικῇ σχολῇ Χάσκιού ἀριθμούση ἕκτακτον μαθητὰς μετὰ τριῶν διδασκάλων, ὧν ὁ διευθυντὴς διετῆς ἀπόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου. Τὸ Παρθεναγωγεῖον περιέχει 160 μαθητριάς, ὧν αἱ 110 ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ, διδάσκουσι δ' ἐν ταῖς τρεῖσιν αὐτοῦ τάξεσι ἀπόφοιτος τοῦ Ζαππείου μεθ' ἑτέρης τῆς Παλλάδος ὑπὸ τὴν διευθύνσιν ἀρχαίας

ἀποφοίτου τοῦ παρθεναγωγείου Ταταούλων. Ἡ αἰτία τῆς μὴ ἐπαρκούς προσόδου ἀποδοτέα κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς ἐν χρῆσει παιδαγωγικὰς θεωρίας τινῶν τῶν ἐκεῖ, ὅτι αὕτη ἐγκρατεῖ ἐν τῇ ξηρᾷ ἀποστηθίσει μέχρι καὶ τῶν παραδειγμάτων τῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς.

Παρτρέχω τὰς σχολὰς Γαλατῶν, τὸ Ζωγράφειον μετὰ τῶν παρ' αὐτοῦ ἐξκρωμένων ἀρρεναγωγείου καὶ παρθεναγωγείου τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, τὸ παρθεναγωγεῖον τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Πέραν καὶ τὸ Ζάππειον, ὡς λειτουργοῦντα ἐπὶ τῇ βῆσει κανονισμοῦ ἐγκεκριμένου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὰ ἐκπαιδευτήρια Παλλάδος, Χ' Χρήστου καὶ Βασιματζίδου, ἅτε γνωστότατα τῇ Ἐκπαιδευτ. Ἐπιτροπῇ.

Ἐκπαιδευτήριον Μέλα. — Παρὰ ταῦτα λειτουργεῖ ἐν Σταυροδρομίῳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑλληνογαλλικὸν Ἐκπαιδευτήριον Ν. Μέλα» μικρὰ τις σχολὴ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐμφανισθεῖσα, οἶονεὶ ἐπισήμως, εἰς τὸ δημόσιον. Κατὰ τὸ πρόγραμμα τὸ δημοσιευθὲν ἐν πάσαις ταῖς ἐγγύροις ἐφημερίσι καὶ ἐγκριθὲν ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἡ σχολὴ αὕτη θὰ ἦν ἐπιτάκτως ἀστικὴ, ἐν ἐκάστη δὲ τάξει ὠρίζετο τριακονθεξάκωρος διδασκαλία ἐπὶ τῇ βῆσει καλλίστου προγράμματος. Ἐν τι μόνον δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ διευθύνοντος, ὅτι ἦτο φυσικῶς ἀδύνατον αὐτὸς μόνος μεθ' ἐνὸς βοηθοῦ νὰ φέρῃ ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ φορτίου 250 ὥρων διδασκαλίας καθ' ἑβδομάδα. Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ ἐφοίτησαν ἐφέτος 50 παῖδες ἐν οἷς καὶ τινα θήλεα.

(ἔπεται συνέχεια).

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἄριθμ. πρωτ 6381.

Προσκαλεῖται ὁ Σεραφεῖμ Παμπουκτσόγλου, κουρεύς, τῶς κτίοικος Πέραν, ἥδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ κατοικίας, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 7 τουριστὶ μετὰ παρέλευσιν 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἄννης ἐπὶ διαζεύξει.

Ἐν ἐναντίῳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή δικασθῆσεται ἐρήμην.

Ἡ παρούσα κλήσις δημοσιευθήσεται τρεῖς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 18 Νοεμβρίου 1893

Ὁ Πρόεδρος
† Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικηδόμος Βασιλείου

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1893

ΑΡΙΘ. 40

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- + 'Ο Αἰνὸν Λουκάς (πρόεδρος)
- 'Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
- Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
- 'Ι. Δ. Τανταλίδης
- 'Αλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

'Αρχισυντάκτης 'Ιεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσᾶ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.	

'Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν ἀήτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν 'Εκκλησιαστικὴν 'Αλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἰνὸν κ. Λουκᾶ Προέδρῳ τῆς τὴν 'Εκκλησιαστικὴν 'Αλήθειαν διευθυνοῦσας 'Επιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὕλης διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς 'Εκκλησιαστικῆς 'Αληθείας καὶ τὴν υπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

'Εκκλησιαστικὰ χρονικά — 'Ο τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — 'Εκθεσις τῆς καταστάσεως τῶν Σχολῶν τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος 1892—1893 ὑπὸ τοῦ ἐπόπτου τῶν Σχολῶν ἀρχιμκνδρ. Κ. Δελιγκάνη — Βιβλιογραφία — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον 'Εκκλησιαστικὸν Δικαστήριον — Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ε. Φ. Καταστήμασι διαιτωμένων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Πατριαρχικὴ Λειτουργία.—'Εν ἐπιθαλλούστῃ ἐκκλησιαστικῇ εὐπρεπεῖ καὶ τᾶξει ἐτελέσθη ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἢ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Πρωτοκλήτου τῶν 'Αποστόλων ἀγίου 'Ανδρέου, πρώτου ἐπισκόπου τοῦ Βυζαντίου, εἰθισμένη πατριαρχικὴ λειτουργία. 'Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν μὲν τῷ ἑσπερινῷ τῆς σεμνῆς ταύτης ἑορτῆς ἔχοροστάτησε μετὰ τῶν σεβασμ. ἀγίων Συνοδικῶν ἀρχιερέων, τῇ δὲ πρωτῆ ἐτέλεσε τὴν θείαν μυσταγωγίαν συλλειτουργούντων τῶν σεβασμ. Συνοδικῶν ἀρχιερέων 'Ἡρακλείας κ. Τερμανοῦ, Νικομηδείας κ. Φιλοθέου, Χαλκηδόνος κ. 'Ιωακείμ, 'Ιωαννίνων κ. Γρηγορίου, Αἰνὸν κ. Λουκᾶ, Μηθύμνης κ. Νικηφόρου, Γρεβενῶν κ. Κλήμεντος, Χαλδείας κ. Γερβασίου, Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Χρυσάνθου καὶ Κολωνίας κ. Δωροθέου. 'Ο ἱερός ναὸς ἦτο πλήρης εὐσεβοῦς ἐκκλησιασμάτος, ἐν οἷς διεκρίνοντο ἢ Α. 'Εξοχ. ὁ Μ. Λογοθέτης Σταυράκης 'Αριστάρχης βένης ἐν στολῇ, οἱ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιότιμοι κ. Δ. Γενίδουνας ἐφέντης Β. Σαρακιώτης βένης, 'Ιωάννης Χατζόπουλος, οἱ ἐκ τῶν ὀφρικιάλων τῆς Μ. 'Εκκλησίας Μέγας Χαρτοφύλαξ Ν. Ψυχᾶρης βένης, οἱ ἐρίτιμοι ὁμογενεῖς τραπεζίται Π. Στεφάνοβικ Σκυλίτσης, Δημοσθένης Εὐγενίδης, Στ. Κέπετζης, ὁ διερμηνεὺς τῆς ἐνταῦθα αὐτο-

κρατορικῆς ρωσικῆς πρεσβείας ἐξοχ. κ. Κ. Βημβάκης. 'Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν μὲν τῇ πρώτῃ στάσει τῆς μεγάλῃς Εἰσόδου ἐμνημόνευσε καὶ τοῦ εὐσεβοῦς καὶ μεγαθύμου ἐξοχ. κ. Γρηγορίου Μακρσλῆ δημάρχου τῆς πόλεως 'Οδησσοῦ, ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ στάσει τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀειμνήστου Δημητρίου Στεφάνοβικ Σκυλίτση. Μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας λειτουργίας ἢ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ οἱ Σεβασμ. ἅγιοι Συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς ἀνήλθον εἰς τὸ Μέγα Συνοδικὸν ὄπου καὶ πολλοὶ τῶν εἰρημένων λογάδων παρέστησαν.

—**Συνεδρία τῶν δύο Σωμάτων.**— Σήμερον τὰ δύο Σώματα τῶν Πατριαρχείων, ἢ ἱερά Σύνοδος καὶ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, συνήλθον εἰς κοινὴν συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος. 'Εν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ ἐγένοντο αἱ ἀκολουθοὶ πράξεις: ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιότιμος κ. Κ. Κωνσταντινίδης ἐξελέγη μέλος τῆς ἐπὶ τῶν 'Αρχιερατικῶν περιουσιῶν 'Επιτροπῆς εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ τέως τοιοῦτου κ. Δημ. Κουρτζῆ.

'Ο ἐκ τῶν μελῶν τοῦ αὐτοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιότιμος κ. 'Αναστάσιος Σισμάνογλου ἐξελέγη μέλος τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρ. 'Εκπαιδευτικῆς 'Επιτροπῆς ἀντὶ τοῦ τέως τοιοῦτου κ. Δημ. Κουρτζῆ.

'Ακολούθως ἡ Συνέλευσις ἐπελήφθη τοῦ ζητήματος περὶ τοῦ κανονισμοῦ τοῦ ἐν Πέραν Ζαπτείου Παρθεναγωγείου, οὔτινος ἢ περαιτέρω συζήτησις ἀνεβλήθη εἰς προσεχῆ συνεδρίασιν, ἄτε τῆς ὥρας παρελθούσης.

—**Πατριαρχικὴ χοροστασία.**—'Επὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας, τοῦ θαυματουργοῦ, πανηγυριζόντων τῶν ἐν Γαλατᾶ καὶ Τζιβαλίῳ ἱερῶν φερωνύμων ναῶν τῇ προσεχεῖ δευτέρῃ ἢ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης χοροστατήσῃ κατὰ μὲν τὸν ἑσπερινὸν ἐν τῷ ἐν Τζιβαλίῳ, κατὰ δὲ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Γαλατᾶ.

— *Μητροπόλις Ἡρακλείας.* — Ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου ἑορταζούσης κατ' ἔθος ἀρχαίον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἡρακλείας ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Ἡρακλείας κ. Γερμανὸς ἐδέξατο τὰ συγχαρητήρια τῶν ἐπισκεψαμένων τὴν Α. Σεβασμιότητα σεβασμ. ἁγίων Συνοδικῶν ἀρχιερέων καὶ πολλῶν ἄλλων κληρικῶν τε καὶ ὁμογενῶν.

— *Μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης.* — Ὁ ἄρτι ἐκλεγείς πανιερώτατος μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Γρηγόριος παραστάς ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς ἐπὶ τῷ διορισμῷ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σερβίων καὶ Κοζάνης εὐχαριστίας. Περαιτωθείσης δὲ τῆς συνοδικῆς συνεδρίας καὶ κατελθόντων τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἐγένετο ἐν αὐτῷ ἢ ἐπὶ τούτῳ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας.

— *Μητροπολίτης Προικοννήσου.* — Χθὲς ἀφίκετο εἰς βλακεύουσιν ὁ πρό τινος ἐκλεγείς πανιερώτατος μητροπολίτης Προικοννήσου κ. Βενέδικτος ὃς καὶ κατευθυνθεὶς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμένικόν Πατριάρχην.

— *Περιουσία Προικοννήσου.* — Ὁ ἱερολογιώτατος ἱερωδίακος τῶν Πατριαρχείων κ. Γερμανὸς, ὃς εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς Ἀλώνην ἐξαρχικῶς πρὸς παρακλήν τῆς περιουσίας τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Προικοννήσου Ἰγνατίου, ἐπανακίψας τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι ὑπέβαλε τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τὴν ἐπὶ τούτῳ ἐξαρχικὴν αὐτοῦ ἔκθεσιν, ἣτις παρεπέμφθη εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν ἐπιτροπὴν διὰ τὰ περαιτέρω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ ΣΚΥΛΙΤΣΗΣ

Νέα ὀδυνηρὰ συμφορὰ ἐπέσκηψε τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει ἡμῶν τῇ παρελθούσῃ Παρασκευῇ. Ὁ ἀοιδίμος **Δημήτριος Στεφάνοβικ Σκυλίτσης** ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ ἀειμνήστου ἔθνικοῦ εὐεργέτου Ζαννῆ Στεφάνοβικ καὶ ἀδελφὸς τοῦ μεγατίμου ὁμογενοῦς κ. Παύλου Στεφάνοβικ μετέστη τῇ παρελθούσῃ Πέμπτῃ ἐν Ἀθήναις τοῦ ἐπικήρου βίου εἰς λύπην ἄρατον βυθίσας τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος ἡμῶν καὶ σύμπαντα τὸν ἐπιφανῆ οἶκον αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ τὸν ἀγαπητὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν μεγατίμον ὁμογενῆ κ. Παῦλον Στεφάνοβικ Σκυλίτσην ᾧ τινι τηλεγραφικῶς ἐξ Ἀθηνῶν διεβίβασθη τὸ ἀπαίσιον ἄγγελμα.

Ἐπὶ τῷ ἀλγεινῷ τούτῳ ἀκούσματι καίρως θλιβείσα ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμέν. Πατριάρχης διεβίβασε τῷ τεθλιμμένῳ ἀδελφῷ κ. Παύλῳ Στεφάνοβικ τὰ συλλυπητήρια τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ πανοσιολογ.

Μ. Πρωτοσυγγέλλου κ. Γερβασίου. Ὡσαύτως αὐτοπροσώπως μεταβάντες εἰς Σταυροδρόμιον συνελυπήθησαν τῷ κ. Παύλῳ Στεφάνοβικ οἱ σεβασμιώτατοι ἅγιοι Συνοδικοί ἀρχιερεῖς ὡς καὶ πληθὺς ἐγκρίτων καὶ λογῶν ὁμογενῶν, ἡ δὲ Πατριαρχικὴ Μεγὰλη τοῦ Γένους Σχολή, τὸ Ἐθνικὸν Ζάππειον Περθεναγωγεῖον καὶ πλείστα ἄλλαι Σχολαὶ τιμῶσαι τὴν μνήμην τοῦ ἔθνικοῦ εὐεργέτου Ζαννῆ Στεφάνοβικ μέτοχοι δὲ τῆς τὸν ἐπιφανῆ αὐτοῦ οἶκον πληξάσης νέας συμφορᾶς γενόμενοι διέκοψαν τὰ μαθήματα αὐτῶν.

Τοῦ νεκροῦ τοῦ ἀοιδίου ἀνδρὸς καὶ περιποθήτου τῆς Ἐκκλησίας τέκνου **Δημητρίου** ἐξ Ἀθηνῶν εἰς βλακεύουσιν τῇ παρελθούσῃ Πέμπτῃ κομισθέντος κίπερ ὃ, τε ἀοιδίμος ἀνὴρ πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ καὶ ὁ περικλής αὐτοῦ οἶκος ἐξεδήλωσαν τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως ἡ κηδεῖα τοῦ μεταστάντος γένηται ὡς κηδεῖα ἐνὸς τῶν πολλῶν, οὐχ ἦτον ἡ Ἐκκλησία τιμῶσα σύμπαντα τὸν ἀρίγνωτον οἶκον, ὃς τοσούτων εὐεργητημάτων πρόξενος ἐγένετο καὶ γίνεται τῇ τε Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει ἡμῶν ἐνέκρινεν ὅπως ὁ μεταστάς κηδευθῆ ὅσον οἶόν τε πανδήμως, μεγαλοπρεπῶς καὶ ἀνταξίως τῆς ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης. Ὅθεν χθὲς τῇ 2 μ. μ. ὠρᾷ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμέν. Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ πάντων τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν, τοῦ πανοσιολογιώτατου ἀρχιερατικῶν καὶ Ἀρχιερατικῶν τῆς Ἱ. Συνόδου, τῶν πανοσιολογιωτάτων Μεγάλου Ἀρχιερατικοῦ, Δευτερέοντος, Τριτερέοντος, ἐξ διακόνων καὶ σύμπαντος τοῦ πρεσβυτερίου τοῦ πατριαρχικοῦ Ναοῦ ὡς καὶ τῶν χορῶν τῶν ἱεροψαλτῶν ἀνήλθεν εἰς Σταυροδρόμιον, ἐνθα ἐν τῷ πενήθιμῳ διεσκευασμένῳ ἱερῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν μέσῳ ἀπειροπληθεστάτου ἐκκλησιασματος καὶ ἄρκῃ συγκινήσει ἐψάλλη ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία.

Παραλείποντες τὴν λεπτομερῆ ἀφήγησιν τῶν κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ ἀοιδίου **Δημητρίου** παραστάντων ἐξάχων καὶ ἐγκρίτων προσώπων, πρεσβυτέρων, γραμματέων, διερμηνέων τῶν ἐνταῦθα πρεσβειῶν, προξένων καὶ λοιπῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων ξένων δυνάμεων, ἅμα δὲ βαθμούων ὁμογενῶν τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας, ἀρκούμεθα εἰπεῖν ὅτι οἶδεν ἀνέκαθεν τιμᾶν ἡ τε Ἐκκλησία καὶ τὸ Γένος ἡμῶν τὴν μνήμην τῶν μεθισταμένων δάκρυσιν λυγροῖς λείβουσα τοὺς τάφους αὐτῶν καὶ εὐχομένη ὑπὲρ τῶν θεαρέστως καὶ εὐαγγελικῶς τὸν βίον αὐτῶν τετελευτηκότων τέκνων αὐτῆς.

Συλλυπούμενοι τῷ μεγατίμῳ ὁμογενεῖ κ. Παύλῳ Στεφάνοβικ Σκυλίτσῃ ἐπὶ τῇ πληξάσῃ αὐτὸν ἀλγεινῇ συμφορᾷ, ἧς μέτοχος ἐγένετο ἡ τε Ἐκκλησία καὶ τὸ Γένος ἡμῶν εὐχόμεθα ὅπως ὁ Ὑψίστος τὴν μὲν ψυχὴν τοῦ πολυκλυστοῦ **Δημητρίου** τάξῃ ἐν τόπῳ ἀναπαύσεως, τοῖς δὲ πενήθουσιν συγγενεῖσι καταπέμψῃ τὴν ἐξ ὕψους παραμυθίαν.

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Ἄλλ' ὅπως ὅμως οἱ νεκροὶ παῖδες καὶ αὐτοὶ οἱ ἔφηβοι ἀκόμη καταστῶσιν ἱκανοὶ ἐν ἀνευρίσκωσιν αὐτοὶ τὴν ἀλήθειαν κρίνοντας ἀνεξαρτήτως καὶ ὀρθῶς καὶ μὴ ἄγωνται καὶ φέρονται εἰκῆ, ἄνευ οὔτε γνώμης οὔδ' ἐπιθέσεως ἰδίας ὑπὸ τῆς δυνάμεως τῆς ἀσκουμένης ἐπ' αὐτοὺς ὑπ' ἄλλοτριῶν αἰσθημάτων καὶ γνωμῶν, δεόν πρὸ παντός ἄλλου ἢ διδασκαλία νὰ ἦναι πρόσφορος εἰς τοῦτο· αὐτὴ μάλιστα ὀφείλει τῶν διδασκομένων νὰ γυμνάζῃ τὸ τε ἐρευνητικὸν καὶ τὸ κριτικὸν καὶ τὸ μετὰ παρησιίας ἐλευθέρως λέγειν καὶ ὑποστηρίζειν τὰ ἐκάστοτε δοκοῦντα· τοῦτο δὲ ἄριστα καὶ κάλλιστα θὰ πράξῃ, ἐὰν μὴ ἦναι μονοτόμως ἀπροσμάτη εἰς τὴν μνήμην κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπειθυνομένη μηδὲ ἐπιδεικτικῆ, ὅποια ἦτο ἡ τῶν παλαιῶν ρητόρων καταγοητεύουσα καὶ παρχύουσα τὰς φρένας διὰ τῆς καλλιπειρίας, τοῦ μεγάλου ὄγκου καὶ τοῦ παταγώδους κόμπου τῶν φράσεων καὶ λέξεων, μηδὲ ἐριστικῆ, ὅποια ἦτο ἡ τῶν ἀρχαίων σοφιστῶν, ὧν τέλος ἦτο νὰ ποιῶσι τὸν ἥττω λόγον κρείσσω καὶ τὸν κρείσσω ἥττω, ἀλλ' οὐχὶ ἡ εὐρεσις τῆς καθαρᾶς καὶ γνησίως ἀληθείας, ἀλλὰ μᾶλλον *μαιευτικῆ* ἢ, ὡς ἴσως λέγουσιν οἱ νεώτεροι παιδαγωγοὶ, *κατηχητικῆ* ὑποδοθηοῦσα καὶ χειραγωγοῦσα τὸν μαθητὴν αὐτὸς συλλογιζόμενος καὶ κρίνων, ἐξετάζων καὶ ἐρευνῶν, αὐτὸς ἐνεργῶν καὶ ζητῶν νὰ εὕρῃ τὸ ζητούμενον, ὅταν δὲ εὕρῃ μετὰ λόγων ἀποχρώντων νὰ ὑποστηρίξῃ τῆς ἰδίας γνώμης τὸ ὀρθὸν καὶ ἀληθὲς πείθων, ὅσον εἶναι ἐφικτὸν, τὸν τε διδάσκαλον αὐτὸν καὶ τοὺς διαφωνοῦντας συμμαθητάς. Ὁ σκοπὸς ἡμῶν δὲν εἶναι νὰ ἐκτεθῶμεν ἐνταῦθα εἰς μακρὰς περὶ τρόπων καὶ μεθόδων θεωρίας· διότι οὔτε χρόνον ἔχομεν εἰς τοῦτο οὔτε τὰ στενὰ ὅρια τῆς παρουσίας αὐτοσχεδίου πραγματείας συγχωροῦσιν οὔτε ἐξ ἐπαγγέλματος διδάσκαλοι τῶν παιδαγωγικῶν καὶ τῆς διδασκαλίας κατέστημέν ποτε· ἀλλ' ἐπιθυμοῦμεν μόνον μικρὰν ὑπόμνησιν νὰ κάμωμεν πρὸς τοὺς τὰ κρείττονα εἰδότες, ὅτι οἱ μαθηταί, ἂν μέλλῃ παρ' αὐτοῖς ν' ἀναπτυχθῇ ἡ ἐλευθέρη κρίσις, ἡ ἐλευθέρη σκέψις, ἡ ἐλευθέρη βούλησις, καὶ τὸ μετὰ παρησιίας νὰ λέγωσιν ὅσα ἐννοοῦσι καὶ αἰσθάνονται οὐδαμῶς ὑποπτήσοντες οὔδ' ἐπιλιπνῶντες, ὁ χαρακτήρ λοιπὸν ὁ εὐθύς, ὁ ἀνεξάρτητος καὶ εὐσταθής, δὲν πρέπει νὰ εἶναι ψιττακοὶ καὶ μηχανικῶς ἐτεροκίνητοι· ὅπως δὲ τοῦτο κατορθωθῇ ἀναγκαῖον εἶναι νὰ γυμνασθῶσιν ἐγκαίρως ὥστε νὰ συλλογιζῶνται καὶ κρίνωσιν αὐτοί, ὅσον τῇ ἡλικίᾳ εἶναι δυνατόν, οὐδαμῶς ἐπηρεαζόμενοι ὑπὸ τῆς γνώμης καὶ τῆς θελήσεως τούτου ἢ ἐκείνου,

ἐὰν μὴ λογικῶς πεισθῶσιν, πρὸς δὲ καὶ αὐτοὶ νὰ σέβωνται καὶ τοῖς ἄλλοις σεβαστὸν νὰ κατασταίνωσιν ὅ,τι ἂν μετὰ λόγου κρίναντες εὕρωσιν. Αὕτη δ' εἶναι ἀκριβῶς ἡ καλουμένη *ἀνεξαρτησία*, τὸ δεύτερον τοῦ χαρακτῆρος *συστατικὸν* καὶ *οὐσιῶδες* γνώρισμα.

Οὐδεὶς βεβαίως, καθ' ἑαυτὸν καὶ ἀρχόμενος εἶπομεν τοῦ λόγου, εἶναι δυνατόν ἐν τῷ πεπερασμένῳ τούτῳ κόσμῳ νὰ ἦναι τόσον ἀνεξάρτητος, ὥστε ἐφ' ἑαυτῷ μόνῳ ζῶν μηδεμίαν τῶν ἄλλων νὰ ἔχῃ ἀνάγκην· ἀλλ' εἰς τὸ ἰδιαίτατον ὅμως καὶ οὐσιωδέστατον τοῦ ἀνθρώπου κτῆμα πᾶς τις τὴν τε δύναμιν καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον δ' ἄμα ὡς ὃν ἔχει λογικὸν νὰ δεικνύῃ ἰδίαν ἐκάστοτε ὑπόστασιν. Τὸ ἰδιαίτατον δὲ καὶ οὐσιωδέστατον τοῦτο τοῦ λογικοῦ ὄντος ἀναφαίρετον κτῆμα εἶναι ὁ *συλλογισμὸς* καὶ ἡ ἐπ' αὐτῷ ἐρειδομένη *θέλησις*· εἰς ταῦτα δ' ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ἐὰν τὸ λογικὸν αὐτοῦ ἦναι δεόντως ἀνεπτυγμένον, οὐχὶ μόνον δικαιοῦται, ἀλλὰ καὶ ὀφείλει, ἐὰν τὰ τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ ἥθους ἔχῃ παρ' αὐτῷ πάντα ἀρτίως καὶ ὑγιῶς, καὶ νὰ ἔχῃ καὶ νὰ δεικνύῃ ζῶν ἰδίαν οὐδεὶς πιστεύομεν, δύναται νὰ ὑπάρχῃ ὁ ἀντιλέγων· ὁ ἄνθρωπος ὁ ὑπὸ τοῦ πλάστου ἀρχῆθεν ὑπεύθυνος καὶ ἐλεύθερος πλασθεὶς χρεωστέει κατ' αὐτὸ δὴ τὸ θέλημα τοῦ δημιουργήσαντος αὐτὸν ἐν πᾶσι καὶ εἰς πάντα ν' αὐτενεργῆ συλλογιζόμενος, περισκοπῶν, κρίνων, θέλων, κινούμενος, ἐνεργῶν καὶ πράττων ἀφ' ἑαυτοῦ, ἔνα αὐτὸς καὶ τῶν πράξεων φέρῃ τὴν εὐθύνην καὶ τὸ βῆρος· οὕτω τοῦλάχιστον ἐννοοῦμεν ἡμεῖς τὴν τοῦ χαρακτῆρος ἀνεξαρτησίαν, ἣν ὁ ἀνεπτυγμένος μάλιστα ἀνὴρ καὶ κατὰ τὴν ἠθικὴν μεμορφωμένος τοῦ ἱεροῦ βύαγγελίου ὀφείλει νὰ σέβῃται καὶ νὰ τηρῇ ἐν ἑαυτῷ ἀλώβητον ἐνθυμούμενος καλῶς, ὅτι οὐδεὶς λόγος οὐδὲ πρόφασις οὐδεμία ἰσχύει ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς εὐθύνης, ὅταν ἐμφανισθῇ ἐν τῷ κριτηρίῳ τῆς ἑαυτοῦ συνειδήσεως καὶ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ παντεπὸπου καὶ ἀδεκᾶστου τῶν πάντων κριτοῦ, ἐὰν προφασίζόμενος λέγῃ, πῶς εἰς τὸ δεῖνα δὲν πταίει αὐτός· διότι δὲν ἐνήργησεν ἐξ ἰδίας γνώμης, ἀλλ' εἰς ἄλλων σκέψεις ὑπετάχῃ· διότι ὅ,τι ἂν καὶ παρ' ἄλλων ἢ ἀκούων ἢ ἀναγινώσκων μᾶθη καὶ προσδεχθῇ ὁ χαρακτῆρος ὧν ἐμβριθοῦς καὶ ἀνεξαρτήτου ὀφείλει νὰ ἐξοικειώσῃ αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸν διὰ μελέτης ἐσωτερικῆς, διὰ δοκιμασίας, πείρας καὶ παρκτηρήσεως ἰδίας· ὀφείλει, καθὼς τὰς τροπὰς ἢ συσκευὴν ἢ θρησκευτικῆν, εἰς ἴδιον μεταβαλὼν αἶμα καὶ σάρκα νὰ καταστήσῃ πεποιθῆσιν ἰδίαν, ἀλλὰ νὰ μὴ ἐπαναλαμβάνῃ δίκην ἀσυνειδήτου μηχανῆς ἀχωνεύτους εἴτε λέγων εἴτε πράττων ξένων γνώμας καὶ θελήσεις· διότι τὸ ταιούτον πλὴν τῶν ἄλλων ἀτόπων καὶ τὰς ἀποτυχίας συνήθως ἔχει πικρὰς τῆς ἀφροσύνης τιμωρούς. Ἐντεῦθεν δὲ καταμνησθόμενος εὐκόλως ὅποια μὲν τῶν διδασκόντων ἢ μεθόδος πρέπει νὰ ἦναι, ὅπως κατὰ μέγα τοῦλάχιστον μέρος ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ, πῶς δὲ τὸ σχολεῖον ἐν γένει ὀφείλει νὰ προπαρασκευάζῃ τοὺς μαθητάς εἰς τὰς μετὰ ταῦτα ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας καὶ μελέτας.

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 308—310 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

Τοὺς μαθητὰς, ὅσον μικροὶ καὶ ἂν τὴν ἡλικίαν ἦναι, δὲν πρέπει τὸ σχολεῖον νὰ μεταχειρίζεται οὐδέποτε, ἐπὶ προφάσει οὐδεμιᾶ, ὡς ἑτεροκινήτους ἀψύχους μηχανὰς, ἀλλὰ χρεωστὲι τὸν παντὶν πᾶν μέσον νὰ μετέρχεται, ὅπως ἀναπτύσσει καὶ μορφώσῃ αὐτοὺς πρόσωπα αὐτενεργούντα, ὄντα λογικὰ, δυνάμενα ἐλευθέρως καὶ νὰ σκέπτονται καὶ νὰ θέλωσι βαθύως αἰσθανόμενοι καὶ κρίνοντες τὸν τε λόγον καὶ τὴν εὐθύνην τῶν βουλήσεων καὶ πράξεων αὐτῶν, ὀφείλει νὰ διαπλάσῃ χαρακτῆρας ἀνεξαρτήτους καὶ εὐγενεῖς. Ἄλλ' ὁ χαρακτῆρ, ὅσον ἀνεξάρτητος καὶ εὐγενής καὶ ἂν τύχη μορφωθείς, δυσκόλως ἐν τῇ πάλῃ τοῦ βίου θὰ ἰσχύσῃ τὰ μὲν τὰς τῇ ἐνεργεῖα παρεμπιπτούσας δυσχερείας νὰ ὑπερπηδᾷ ἢ παρακλῆπτῃ, τὰ δὲ εἰς τοὺς ποικίλους πειρασμοὺς ἐρρωμένως ν' ἀντιστῇ, ἐὰν μὴ καὶ τρίτον ἔχη συστατικὸν στοιχεῖον, τὴν καρτερίαν.

Ἡ ἐνέργεια ἢ τε πνευματικὴ καὶ καθόλου πᾶσα ἄλλη παρὰ πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀγαθωτάτοις ἄλλως οὖσιν ὁμοιάζει, ὡς δυστυχῶς πολὺ συχνὰ ἢ καθ' ἡμέραν πείρα βεβαιοῖ, τῇ ἐν τοῖς ἀχύροις ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ταχέως μὲν ἀναρριπιζομένη, ἀλλὰ καὶ ταχέως πάλιν ἀποσβεννυμένη φλογί. Ὅπου δὲ ἡ ἀσθένεια αὕτη τοῦ χαρακτῆρος ἐμφιλοχωρεῖ, ἐκεῖ καὶ ὁ πρὸς πάντα κόρος ἐπέρχεται ταχύς. Ἀψικροῦνται δὲ πάντων πρὸς τὰς ἐπιθυμίας εἶναι οἱ νέοι. Εἶναι δὲ θαυμαστὸν τῷ ὄντι πόσον ταχέως ἐξαρθέντες αἴρονται μετάρσιοι εἰς ὕψος καλλίστων καὶ μεγίστων ἰδεῶν, πόσον ταχέως ἀποφαίνονται πολλὰς γνώμας τὰς ἀρίστας καὶ ἀρχὰς νομοθετοῦσι τὰς βελτίστας, καὶ μετὰ πόσης προθυμίας καὶ αὐτοθυσίας ὀρίζουσι καὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν· ἀλλ' ἐπὶ τούτοις χρόνος δὲν παρέρχεται πολὺς καὶ τὸ πᾶν μένει γράμμα νεκρόν! Ὁ ταχέως μέχρι οὐρανοῦ ἀναφλεχθεὶς σπινθῆρ, ἀπασαν κατακλώσας τὴν εὐανάλωτον ὕλην, κείται μετὰ μικρὸν κατὰ γῆς τέφρα ψυχρά, ἐὰν δὴ καὶ ταύτης ὁ ἀήρ καταλίπη ἔχνη τινά! Οἴχονται ἀπιούσαι αἰ λαμπραὶ ἰδέαι καὶ αἰ γνώμαι αἰ σοφαί! Νεκραὶ δὲ ἐπὶ ξηροῦ χάρτου γεγραμμέναι κείνται αἰ ληθηθεῖσαι ὑπέροτλοι ἀποφάσεις. Παρ' ἡμῖν δ' ἐν τῇ θερμῇ Ἀνατολῇ ἐπιπολάζει δυστυχῶς ἡ ἀσθένεια αὕτη μάλιστα· οἱ σύλλογοι, αἰ μεγαλεπήβολοι ἀδελφότητες καὶ ἑταιρίαι, αἰ προσενηχθεῖσαι γενναῖαι δωρεαί, αἰ συζητήσεις καὶ ὁ θόρυβος ὁ πολὺς διὰ τὰς πρωτοκαθεδρίας καὶ τὰς προμαρτούσας ἄλλας φιλοτίμους μεγαλειῶν ἐπιδείξεις παρέρχονται συνήθως, ὡς φεῦ, πολλάκις μετὰ λύπης βλέπομεν, ὡς ὄνειρον γλυκὺ, ἔχνος οὐδὲν καταλιπόντα, εἰμὴ χρέη καὶ ἀδικηθέντων ἢ ἐξαπατηθέντων τὰς ἐλπίδας μεμψιμοιρίας ἀλγεινὰς! Πῦθεν δὲ πάντα ταῦτα; οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν βεβαιώς, εἰ μὴ ἐκ τοῦ ὅτι ἐν ταῖς γνώμας καὶ τοῖς ἔργοις ἡμῶν δὲν ὑπάρχει χαρακτῆρος σθένος, δὲν ὑπάρχει σταθερότης οὐδ' ὑπομονή· λείπει ἢ ἀκαμπτος τῆς καρτερίας ἰσχύς. Τούτου δ' ἕνεκα τὰ πάντα εἶναι φροῦδα, τὰ πάντα παρέρχονται ἐν τῷ ἄμα, ὡς ὁ χνοῦς, ὃν ἐκρίπτει ὁ ἀνεμος ἀπὸ τοῦ προ-

σώπου τῆς γῆς καὶ δὲν γνωρίζει τοῦ λοιποῦ τὸν τόπον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ· οἱ πυροπεγγεῖς μύδροι τῶν ἰδεῶν διακρῆγνυνται ἐν τῷ αἰθέρι καὶ ἀποφύχονται αἰ ἐνθερμοὶ γνώμαι καὶ καρδίαι αἰ ἀνεκτινάσσονται αὐτούς· ἢ τῶν δεδογμένων ἐκτέλεσις προσκόπτει εἰς ἐμπόδια μεγάλα καὶ εὐθύς τὸν ζῆλον τὸν θερμὸν διαδέχεται κόρος καὶ ἀτολμία, ὃ δὲ πρὸ μικροῦ δεινῶς διὰ τοῦ λόγου τοὺς ἄλλους ἐξεγείρων αὐτὸς πρῶτος τὸ θάρρος ἀποβαλὼν, ἀποκαμῶν, ρίψασπις ἀφίσταται τοῦ ἔργου, οὐδὲ λόγον πολλάκις δοῦς τῶν πράξεων αὐτοῦ! Φεῦ! πόσον φοβερόν εἶναι τὸ νόσημα τοῦτο τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἂν κατὰ δικάνοιν μόνον φαντασθῇ τις αὐτό! Καὶ ὅμως ἀπὸ πολλοῦ καὶ ἐπὶ πολὺ δυστυχῶς καταμαστιτίζει ἡμῶν τὴν κοινωνίαν πολλαχῶς· πλείστα δ' ἐντεῦθεν συχνὰ πάσχομεν κακὰ· οὐδὲν δ' ἐν ἡμῖν κατ' αὐστηρὸν λόγον ὑπάρχει ἀσφαλές. Ἀνάγκη λοιπὸν θεραπείας παρίσταται μεγάλη. Τοῦ κακοῦ ἢ φύσις εἶναι τοιαύτη, ὥστε οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ ἐπενέγκῃ αὐτῷ τὴν λύσιν, εἰμὴ ἡ κολυμβήθρα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἔγκαιρος ἐκπαίδευσις, ἢ μετὰ συνειδήτως ἀληθῶς χριστιανικῆς καὶ ἡρωικῆς τὸ ἔργον αὐτῆς ἐκτελοῦσα.

Εἶναι δ' ἀνάγκη ὅσῳ πλείον ἢ τοῦ ἀτμοῦ χαρῆσις τὰς ἀποστάσεις εἰς ἐλάχιστον συντέμνουσα διευκολύνει τῶν διαφόρων λαῶν τὴν ἄμεσον ἐπιμιξίν καὶ τὸν ἐκ τοῦ συνέγγυς περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ὑπάρξεως ἀγῶνα, τοσοῦτῳ μᾶλλον νὰ θεραπευθῆται ἢ τοῦ χαρακτῆρος ἰσχύς· διότι ἄλλως πλὴν τοῦ ὅτι ἡ πίστις, ἢν τις ὀφείλει νὰ ἐμπνέῃ τοῖς συναγωνιζομένοις, διασκαλεύεται, οὐδ' ἡ ὑπαρξὶς αὐτῆ ἀποχρώντως ἀσφαλῆς καὶ βεβασία εἰς τὸ μέλλον δύναται νὰ θεωρηθῇ λαοῦ χαρακτῆρα μὴ τέλειον ἔχοντος καὶ ἀληθῶς ἀνδρικόν, οἷος δὲν ἀποκάνει οὐδὲ χαλαροῦται τόσον εὐκόλως καὶ ταχέως, ὅσον δυστυχῶς ἐν ἡμῖν συχνάκις, ὡς προείπομεν, παρατηρεῖται ἐπὶ πολλῶν τε καὶ παντοίων τὴν φύσιν ἔργων, ὧν οὐκ ὀλίγα ἀρίστην σχόντα τὴν ἀρχὴν πρὶν ἢ ἀκμάσωσιν εὐθύς καὶ παρήκμασαν, περιωθέντος οὐδενὸς πλὴν τοῦ ὀνόματος αὐτῶν. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν οὐδαμῶς οὔτε εἰς ἀνάκλυσιν οὔτ' εἰς ἐπίκρισιν νὰ ἔλθωμεν τῶν καθ' ἑκάστη γεννημένων, ὧν, ἂν μὴ πάντα, ἀλλὰ τὰ πλείστα εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὰ· ἄλλων καὶ δικαίωμα καὶ ἔργον εἶναι τοῦτο. Ἄλλ' ἐν ὅμως ἀπαρτήρητον δὲν πρέπει νὰ ἀρεθῇ τοῦτο, ὅτι χαρακτῆρες ἄστατοι καὶ ἐπιπολαῖως εὐμετάβλητοι, ὅποιοι παρὰ πολλῶν οὐχὶ σπανίως ἐν τοῖς ἐσχάτοις μάλιστα καιροῖς ἐθαυμάσθησαν, δύνανται μὲν ἐνίοτε, ἂν τύχη εὐδοκῆση, ἐπὶ στιγμὴν ν' ἀπολαύσωσι τῆς δόξης, ὅτι συνέλαβον ἢ προὔτεινάν τι μέγα καὶ σοφόν, ἀλλὰ μέγα ὅμως καὶ σοφὸν νὰ πράξωσιν οὔτε ἰσχυρὰν ποτε οὐδ' εἰς τὸ μέλλον θὰ ἰσχύσωσιν ὅσῳ μᾶλλον καὶ ἀντίπαλοι τὴν τε δρᾶσιν καὶ τὴν βούλησιν κραταιότεροι παρέρχονται ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ κόσμου καὶ τὴν κοινὴν παλαίστραν τῶν λαῶν· ἀλλ' οὐδ' ἐν τῷ συνήθει βίῳ τοῦ ἰδιώτου ἐμπιστοσύνην ἐμπνέου-

σιν οί τοιοῦτοι, ἐάν τὰς ἐπιχειρήσεις μεταλλάσσοντες ἀπὸ ἔργου εἰς ἔργον εὐπετῶς μεταπηδῶσιν, ὡσπερ κούφη χρυσαλλίς, οὐδὲν ὦν ἂν ἐπιχειρῶσιν ἄγοντες εἰς τέλος.

Κατὰ τῆς ἀσθενείας λοιπὸν ταύτης δέον ἢ τε οἰκογένεια καὶ τὸ σχολεῖον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ν' ἀντιταχθῶσι μετὰ πάσης δυνάμεως καὶ δραστηριότητος ἀσκοῦντες παντοιοτρόπως τοὺς παῖδας, ὧν κατ' ἐξοχὴν ἡ φύσις ὁμοιάζει μᾶλλον τῇ χρυσαλλίδι, ἥτις χιρίζει πλανωμένη ἀπὸ ἄνθους εἰς ἄνθος, ἢ τῇ φιλοπόνῳ καὶ ἀκαμάτῳ ἀρχῆν εἰς τὴν ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν· εἴμεθα δὲ τῆς γνώμης, πῶς ἄριστα δύναται τοῦ σκοποῦ νὰ ἐπιτύχῳσιν, ἂν ἐπιτηδεῖως ἔν τε τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἐν ταῖς κατ' ἰδίαν μελέταις ἐπιστώσιν αὐτοῖς τὴν προσοχὴν εἰς τοὺς μεγάλους καὶ εὐγενεῖς χαρακτῆρας ἐξεγείροντες ἅμα ἐν τῇ ἀπαλῇ καρδίᾳ τὸν τε θαυμασμόν καὶ τὸν ζῆλον εἰς μίμησιν αὐτῶν. Πληθὺν δὲ τοιούτων παρέχει μάλιστα τῆς ἱστορίας τὸ μᾶθημα, ἐάν παιδαγωγικῶς σκοπίμως διδάσκηται, τῆς τε ἱερᾶς καὶ τῆς πολιτικῆς· διότι ἡ ἱστορία, ἐν ἣ ἐκτυλίσσειται τῆς ἀνθρωπότητος ὁ βίος ἐν ἀπάσαις ταῖς περιπετειαῖς καὶ ταῖς ποικιλίαις αὐτοῦ, εἶναι καλῶς διατεταγμένη καὶ διδασκτικώτατη πινακοθήκη, ἐν ἣ οἱ νεαροὶ καὶ εὐπλαστοὶ μαθηταὶ περιεργόμενοι ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν διδασκάλων τε καὶ γονέων ἐμπείρων δύνανται ν' ἀνεύρωσι τοὺς παντοίους τοῦ ἀνθρώπου χαρακτῆρας, ὅσοι ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων ἀνεφάνησαν· ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν δὲ τῶν σοφῶν ὀδηγῶν τὴν φύσιν ἐκάστου ἀνερευνῶντες, τοὺς εὐγενεῖς πρὸς τοὺς ἀγενεῖς συγκρίνοντες, καταμαθόντες εἰς ὁποῖαν μὲν ἀκμήν καὶ δόξαν ἤγαγον τὰ τε ἄτομα καὶ τὰς κοινωνίας καὶ τὰ ἔθνη καὶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰ κράτη οἱ μὲν, εἰς ὁποῖον δὲ σῆλον καὶ ἀπωλείας βράβαθρον οἱ δὲ, δύνανται οὐχὶ δυσκόλως νὰ παρορμηθῶσιν εἰς τὴν ἀγάπην μὲν καὶ μίμησιν τῶν καλῶν, ἀποστροφὴν δὲ καὶ καταφρόνησιν τῶν κακῶν. Οὔτε ὁ χρόνος οὔτε τὰ στενὰ ὅρια τῆς παρουσίας πραγματείας ἐπιτρέπουσιν ἢ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀληθεία» αὐτὴ παραλαβοῦσα τὴν φίλην νεολαίαν νὰ περιεργάσῃ εἰς τὴν ἀπέραντον ταύτην πινακοθήκην· ἐπὶ παραδείγματι δὲ μόνον ἀρκεῖται ὑπομινησκούσα τοῖς νεαροῖς ἀναγνώσταις ἐκ μὲν τῶν συνήθων ἐν τοῖς σχολείοις ἀναγνωσμάτων τὰ ὀνόματα ἐξόχων τινῶν ἥρων καὶ ἀνδρῶν.

Ἐνθυμεῖσθε, ὦ φίλτατοι παῖδες καὶ ἔφηβοι, ὅσοι ἀναγινώσκετε τὰς γραμμάς ταύτας τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», τὴν εὐτελεῖ καὶ ἀπερίσκεπτον διαγωγὴν τοῦ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς μικροψύχου ἰδιοτελείας τυφλώττοντος ἀργείου Ἀγαμέμνονος, ὃν τὰ ὁμηρικὰ ἔπη ποιοῦσιν ἀσεβοῦντα μὲν περὶ τὸ θεῖον, ἀδικοῦντα δὲ καὶ προπηλακίζοντα ἀναιδῶς γενναῖον συναγωνιστὴν πειρώμενον ἵνα σώσῃ καὶ αὐτὸν καὶ τὸν στρατὸν ἐκ τῆς ἐπισκηψάσης δικαίας τοῦ Θεοῦ ὄργης, καὶ συγκρίνατε αὐτὴν πρὸς τὴν εὐγενῆ σύνεσιν

τοῦ φιλοτίμου καὶ εὐσεβοῦς Πηλεΐδου, ὃς τις προσδληθεὶς ἀδίκως εἰς τὰ καιρία, ἂν καὶ ἀναγκάστως ἐξάπτεται εἰς ὄργην, ὅμως δὲν ἀποβάλλει τοῦ ἤθους τὴν ἰσορροπίαν, ἀλλ' εὐπειθῶν τῷ ῥήματι τῆς οὐρανῶθεν αὐτῷ ἐπιφανείσης θείας σοφίας ἄρχει τοῦ πάθους καὶ θεοῦθεν τοῦ ὕβριστοῦ τὴν δίκην ἐξαιτίας ἀναμένει μεθ' ὑπομονῆς καὶ καρτερίας μέχρις οὗ ἡ θεία πρόνοια ἀποκαθιστάνει αὐτῷ τὴν λωβηθεῖσαν τιμὴν. Ὅποια χαρακτῆρος ἰσχύς! ἀλλ' ὅπως κἀλλιον, ὦ νέοι, ἀγαπήσατε τοῦ μὲν τὴν ἀρετὴν, οἰκτείρητε δὲ τοῦ ἄλλου τὴν ἀσθενείαν τῆς μικρᾶς ἣν εἶχε ψυχῆς, παρατηρήσατε, ὅποια μὲν ἡ τούτου αἰσχρὰ πλεονεξία τῷ στρατῷ προὔξενησε δεινὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ μεταγαγόντος τὴν νίκην ἐπὶ τοὺς ἄλλως διὰ τὴν περὶ τὸ ἄσυλον τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας καὶ τιμῆς κολαστέους Τρῶας, ὅπόσον δὲ γενναίως φέρεται ἐκεῖνος, ὅτε ἐπέστη ἡ ὥρα, ἐν ἣ ἔμελλε ἐκδικησιν λαμβάνων ὑπὲρ τοῦ πεσόντος φίλου Πατρόκλου νὰ σώσῃ τοὺς ὁμογενεῖς τοῦ ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τῶν ἀδικούντων ἀναποφύκτου καταστάντος αὐτοῖς ὀλέθρου· αὐθόρμητος προσέρχεται καὶ ἀποκηρύσσει τὴν ἐπάρχτον μῆτιν· βλέπων δὲ πρὸ αὐτοῦ ἄταφον μὲν κατακείμενον τὸν τοῦ φίλου νεκρὸν, κινδυνεύοντας δὲ τοὺς συναδέλφους, οὐδὲν οὐδαμῶς εἰς ἐξευμένισιν δῶρον δεχόμενος, καὶ ἄσιτος καὶ ἄοπλος εἰς τὸν ἀγῶνα χωρεῖ καὶ τοῦ ἐπικρεμαμένου δεινοῦ σώζει τοὺς φίλους. Ἄλλ' ὅς ἀνακαλέσωμεν εἰς τὴν μνήμην καὶ τῆς Ἰθάκης τὸν πολυπαθῆ ἥρωα καὶ τέκνον. Ὅποια καὶ παρὰ τούτου ἀπαντιᾶ ἡμῖν καὶ σύνεσις καὶ καρτερία ψυχῆς· σχεδὸν ἀπίστευτον τοῦ χαρακτῆρος τὸ σθένος περιγράφει αὐτῷ ὁ ποιητής. Πόσοι πειρασμοὶ καὶ προσκόμματα δὲν παρεμβάλλονται αὐτῷ εἰς μετανοικν τῶν τῆς καρδίας πόθων καὶ τῶν τῆς διανοίας σκοπῶν! Οὐχὶ μόνον δὲ πολλοὶ καὶ ποικίλοι τὸ εἶδος εἶναι, ἀλλὰ καὶ ποικίλα ἔχουσι τὰ ὄπλα· διότι οἱ μὲν τὸν φόβον προτείνουσιν αὐτῷ καὶ τὸν τρόμον, οἱ δὲ τὴν σατανικὴν μαγείαν, οἱ δὲ τῶν θελητῶν τῆς φύσεως τὴν ἀπόλαυσιν καὶ τῆς τέχνης, ἄλλοι δὲ τέλος σὺν τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ καὶ αὐτῆς τῆς μετ' ἀθανάτων κοινωνίας τὴν ἐκτακτὸν δόξαν καὶ τὸ ὑπεράνθρωπον κλέος! ἀλλὰ πρὸς πάντα ταῦτα ὅμως ἀδιάσειστος μένει ὁ τοῦ τὴν πατρίδα καὶ τὸν οἶκον μετὰ μακρὰν ἀποδημίαν ποθοῦντος ἀνδρὸς χαρακτήρ! Ὁ ἀληθῶς μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ, οὔτινος τὸ ἤθος δεσμεύει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν καρδίαν τοῦ τῆς Ὀδυσσεΐας ἀναγνώστου δι' ὧν μεγάλων ἔχει ἀρετῶν, τῆς θεοσεβείας, τῆς περινοίας, τῆς ἀκλονήτου καρτερίας, καὶ τῆς θερμῆς πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν σύζυγον ἀγάπης, ἀποφασίσας ἄφ' οὗ πολλῶν ἀνθρώπων εἶδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω νὰ ἴδῃ καὶ κατὰ ἀποθρῶσκοντα ἐκ τῆς προσφιλοῦς Ἰθάκης οὔτε τῆς θαλάσσης τοὺς κινδύνους φοβεῖται οὔτε τῆς Κίρκης τὰς μαγείας τρέμει οὔτε τοῦ Κύκλωπος τὸ ἄγριον ἤθος φρίττει οὔτε ὑπὸ τῆς θεσπεσίας τῶν Σειρήνων μελωδίας καταθέλγεται, ὥστε νὰ καταπέσῃ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς

τῆς νηὸς εἰς τὴν ἄβυσσον τοῦ πόντου τῆς διαφθορᾶς, οὔτε ἡ τῆς πανευδαίμονος Καλυψοῦς πρὸς αὐτὸν ὑπερμετρος συμπάθεια ἰσχύει νὰ πρεκτρέψῃ αὐτῶ τὰς φρένας ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου· ἡ ἀρχικὴ θέλησις διαμένει ἐν αὐτῶ πρὸς πάντα ταῦτα σταθερὰ καὶ ἀμετακίνητος καὶ πάντες οἱ κίνδυνοι οὗτοι ὑποτάσσονται μᾶλλον αὐτῶ ἢ αὐτὸς ἐκείνοις· τοσαύτην δύναμιν κρύπτει ἐν ἑαυτῶ ὁ χαρακτήρ ὁ τέλειος καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν πίστις, ἣτις διεθέρμαινε καὶ ἐνίσχυε τοῦ πολύτλαντος ἥρωος τὴν ψυχὴν!

(ἔπεται συνέχεια).

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος
1892—1893

ὑπὸ τοῦ ἐπόπου τῶν Σχολῶν Ἀρχιμ. Κ. Δεληκάνη*

Σχολὴ Εὐαγγελιστρίας.— Ἐν τῇ κοιλάδι τῇ σχηματιζομένη ὑπὸ τῶν κλιτύων τοῦ Πέραν καὶ Ταταούλων, ἐκατέρωθεν τῶν ὄχθων τοῦ χειμάρρου τοῦ Κασίμ πασᾶ, κεῖται συνοικία ὁμογενῆς πολυπληθῆς ἀλλὰ πτωχοτάτη, ἡ τῆς Εὐαγγελιστρίας, διατηροῦσα τετράτακτον δημοτικὴν σχολὴν μετὰ τριῶν διδασκάλων εἰς τὴν ἐφοίτησαν ἐφέτος 250 περίπου μαθηταί. Μειζων πρόοδος θὰ παρατηρηθῆτο ἴσως ἐν τῇ α' τάξει, ἀριθμοῦσθαι 120 μαθητάς, ἂν ὁ διδάσκων διῆρει αὐτὴν εἰς 2 τμήματα ἀντὶ τῶν νῦν τεσσάρων, διότι μάλισ δεκάκωρος ἐβδομαδιαία διδασκαλία ἀνελόγει ἐκάστῳ τῶν τμημάτων, τὰς δὲ λοιπὰς ὥρας κατηνάλισκον οἱ παῖδες ἀτακτοῦντες καὶ παρεμποδίζοντες τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ εὕρισκομένων λοιπῶν τάξεων καὶ τμημάτων. Οἱ πόροι τῆς κοινότητος ταύτης δὲν ἐπιτρέπουσιν ἀτυχῶς καὶ τὴν ἰδρυσιν παρθεναγωγείου, οὕτως ὥστε τὰ κοράσια ἐξανηχάζονται νὰ τρέπωνται τὰς ἀνάγκαις ὁδοῦ τῶν Ταταούλων ἢ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, ὅπερ ἐν ὥρῃ χειμῶνος ἀποβαίνει ἀδύνατον διὰ τὰ πλείστα.

Σχολαὶ Φερίκοι.— Εἰς τὴν Φιλεκαπαιδευτικὴν Ἀδελφότητα Φερίκοι, ἀθροῦσως μὲν ἄλλ' ἀποτελεσματικῶς δρῶσαν ἀπὸ εἰκοσαετίας, ὀφείλεται ἡ σύστασις πεντατάκτου δημοτικῆς σχολῆς καὶ παρθεναγωγείου, ἐν οἷς φοιτῶσιν 115 ἄρρενα καὶ 100 θῆλεα διδασκόμενα ὑπὸ δύο ἀποφοίτων τῆς Μ. Σχολῆς καὶ δύο τοῦ Ζακπείου. Ἡ ὀλικὴ ἐτησίᾳ δαπάνη ἀνέρχεται εἰς διακοσίας λίρας περίπου, ὧν τὸ τρίτον μάλισ καταβάλλει ἡ αὐτοῦθι ἱερά ἐκκλησία. Ἐσχάτως ἡ αὐτὴ Ἀδελφότης, ἣτις ἤδη ἐπέδωκεν αἴτησιν πρὸς ἐπίτευξιν ἀδείας δι' ἀνέγερσιν παρθεναγωγείου ἀντὶ τῆς ἀθλήας οἰκίας ἐπ' ἐνοικίῳ, ἐν ἣ εὑρηται τοῦτο ἐγκατεστημένον μέχρι τοῦδε, προσέβη καὶ εἰς ἑτέραν πράξιν τὰ μέγιστα τιμῶσιν αὐτήν. Λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ

ἐκλογή ἰδίᾳ Ἐφορείας τῶν σχολῶν κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἐδημιουργεῖ ἀντιζηλιὰς καὶ διχονοίας, αἵτινες θὰ ἐπέδρῶν ὀλεθρίως ἐπὶ τῆς προόδου τῶν σχολῶν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ξένων προπαγαυδῶν στησαῶν τὰς πλεκτᾶνας αὐτῶν καὶ ἐνταῦθα, προσέβη εἰς ἀναθεώρησιν τοῦ κανονισμοῦ τῆς ὀρίσασα ὅτι τὸ προεδρεῖον τῆς ἀδελφότητος θ' ἀπετέλει τοῦ λοιποῦ ἡ κατὰ κειρὸν ὑπὸ τῆς ἐνορίας ἐκλεγομένη καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐπικουρομένη ἐφορεία τῶν σχολῶν. Τὰ προγράμματα τῶν σχολῶν χρῆζουσιν ἀναθεωρησεῶς τινος, π. χ. ἀπαλείψεως τῆς διδασκαλίας τῶν ἐμπορικῶν (τιμολογίων, συναλλαγματικῶν, φορτωτικῶν κτλ.) ὡς περιττῶν ἐν σχολῇ, ἥς ἡ ἀνωτάτη τάξις εἶναι κυρίως πρώτη ἑλληνικῆ καὶ ἡ δι' ἀπὸ κοινοῦ διδασκαλίας ἐπίτευξις ὅπως τὰ ἱερά καὶ ἡ γεωγραφία διδάσκωνται ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ δύο ὥρας καθ' ἐβδομάδα ἀντὶ μιᾶς ὡς νῦν. Τὸ πρόγραμμα μάλιστα τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους δὲν ἀναγράφει διόλου ἱερά ἐν τῇ τρίτῃ καὶ ἀνωτάτῃ τάξει.

Σχολαὶ Ταταούλων.— Ἡ φιλοτιμία αὕτη κοινότης διατηρεῖ κεντρικὴν Ἑλληνικὴν σχολὴν μετὰ παρθεναγωγείου. Ἐν τῇ πρώτῃ φοιτῶσιν 260 μαθηταὶ διαιρούμενοι εἰς 8 τάξεις καὶ διδασκόμενοι ὑπὸ 6 διδασκάλων, διευθύνει δὲ ταύτην μεθ' ἱκανῆς ἐπιτυχίας ἀπόφοιτος Πανεπιστημίου. Ἡ σχολὴ αὕτη εἶναι ἐκ τῶν καλλίστων, ἡ μόνη δὲ ἀτέλεια ἡ παρατηρηθεῖσα ἐφέτος εἶναι ἡ ἐλαχίστη πρόοδος τῶν μαθητῶν ἐν τῇ Γαλλικῇ καὶ Τουρκικῇ, ἐξ ἐλλείψεως μᾶλλον τῶν διδασκόντων προσελθούσα παρὰ τὰς θυσίας εἰς ἃς ὑπεβλήθη ἡ κοινότης πρὸς εὐδύκιμον διδασκαλίαν τούτων. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐγένοντο ὑπὸ τῆς Ἐποπτείας αἱ δέουσαι παρατηρήσεις τῇ φιλοτιμίᾳ καὶ μετ' αὐταπαρησίᾳ ἐργαζομένη Ἐφορεία, σφόδρα ἀσχαλλοῦσθαι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ καταστάσει καὶ ὑποσχεθεῖσθαι ὅτι θὰ ἐλαχιδάνοντο πάντα τὰ πρὸς ἄρσιν τοῦ κακοῦ κατὰ τὸ ἐπιόν ἔτος ἀναγκαστικὰ μέτρα. Τὸ παρθεναγωγεῖον διευθύνει ἀπόφοιτος τοῦ Ζακπείου μετ' ἐνδοιασμῶν προσληθεῖσα ἐφέτος ὑπὸ τῆς Ἐφορείας διὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας τῆς, ἀλλ' ὑπερηκόντισεν αὕτη τὰς προσδοκίας πάντων κατορθώσασα διὰ τῆς ἐμμερονος συμπεριφορᾶς τῆς νὰ διοικήσῃ δεξιῶς τὸ ἴδρυμα, τεταραγμένον εἰσέτι ἐνεκα τῶν γνωστῶν λυπρῶν ἐπεισοδίων τοῦ παρελθόντος ἔτους, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν πρὸς ἑαυτὴν σεβασμὸν καὶ ἀγάπην τῶν τε συναδελφῶν αὐτῆς ἐξ τῶν ἀριθμῶν καὶ τῆς ἐνορίας. Αἱ ἐγγραφεῖσαι ἐν ταῖς 6 τάξεσι τῆς σχολῆς μαθήτριαι συνεποσώθησαν εἰς 144 μετὰ 200 ἐν τῷ νηπιαγωγικῷ τμήματι. Καλὸν θὰ ἦτο ἂν αἱ 6 τάξεις τοῦ παρθεναγωγείου διηροῦντο οὐχὶ εἰς 2 προπαιδευτικὰ καὶ 4 ἑλληνικὰ ἀλλ' ἀνὰ 3 οὕτως ὥστε ἡ διδασκαλία τῆς ἀρχαίας ν' ἀρχηται ἀπὸ τῆς τετάρτης καὶ οὐχὶ τῆς τρίτης ὅπως συμβαίνει νῦν.

Σχολαὶ Διπλοκιορίου.— Ὑπὸ τὸν μετρίοφρονα τίτλον «Δημοτικὴ σχολὴ» τὸ Διπλοκιορίον διατηρεῖ ἐπτάτακτον ἀστικὴν σχολὴν μετὰ 4 διδασκάλων, ἀ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 310—312 τοῦ μετὰ χειρὸς τόμου.

πάντων ἀποφοίτων τῆς Μ. Σχολῆς εἰς ἣν ἐνεγράφησαν ἐφέτος 162 μαθηταί. Τὸ πρόγραμμα εἶναι ἀρκούντως καλόν· ἴσως θὰ εἶχέ τις μόνον νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν Τουρκικῶν εἶναι δυσανάλογος πρὸς τὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν, ἡ δὲ πλεθὺς τῶν πρὸς τοῦτο ἐν χρήσει κειμένων δύναται κἀπως νὰ περισταλῇ. Τὸ παρθεναγωγεῖον ἀριθμεῖ τήσασα τὰς μετὰ τριῶν διδασκάλων, μαθητρίας δὲ μετὰ τοῦ νηπιαγωγικοῦ τμήματος 206.

Σχολαὶ Μεσαχώραν.—Ἡ ἐκρυθμός κατάστασις τῶν κοινοτικῶν πραγμάτων Μεσαχώραν ἔσχε τὸν ἀντίκτυπόν της καὶ ἐν ταῖς σχολαῖς τῆς κοινότητος. Πλείστοι ὅσοι γονεῖς δυσηρεστημένοι ἔσπευσαν ν' ἀποστείλωσι τὰ τέκνα των ἐν ἄλλαις σχολαῖς οὕτως ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγραφέντων ἐφέτος ἐν τῷ ἀρρεναγωγείῳ παιδῶν ἀνῆλθε μολὶς εἰς 77, δὲν κατωρθώθη δὲ ὁ σχηματισμὸς ἐκτῆς τάξεως. Οἱ διδάσκοντες εἰσι τρεῖς. Ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ ἀριθμοῦντι 29 μαθητρίας ἐν ταῖς τρισὶ τάξεσιν αὐτοῦ μετὰ 96 ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ διδάσκει ἀπόφοιτος τοῦ ἐνοριακοῦ παρθεναγωγείου Σταυροδρομίου μετὰ μιᾶς νηπιαγωγού. Δυστυχῶς μεταξὺ παρθεναγωγείου καὶ νηπιαγωγείου ἐπικρατεῖ σύγχυσις, τῶν παιδιῶν κρατουμένων φύρδην μίγδην ἐν τῷ τελευταίῳ μέχρι τοῦ δεκάτου ἢ ἐνδεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας των, ἐν δὲ τῷ παρθεναγωγείῳ ἡ διδασκαλία τῆς ἀρχαίας ἀρχεται ἀπὸ τῆς Β' τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἐπίσης ἡ διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν δὲν πρέπει νὰ περιορισθῇ, ὅπως συμβαίνει νῦν, εἰς μόνην τὴν κατήχησιν, διδασκομένην κατ' ἐπιπέδον καὶ ἐν ταῖς τρισὶ τάξεσιν αὐτοῦ.

Σχολαὶ Ξηροκρήνης.—Ὁ ἱεροδιάκονος καὶ ψάλτης τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς κοινότητος εἶναι καὶ ὁ διδάσκαλος τῶν 27 παιδῶν τοῦ ἀρρεναγωγείου, μισθοδοτούμενος διὰ πάντα ταῦτα 250 γρόσια τὸν μῆνα. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶναι ἱκανῶς εὐγλωττος. Τὸ παρθεναγωγεῖον ἀνασυσταθὲν ἐφέτος, ἀριθμεῖ ἀνὰ δέκα πέντε πιδιά ἐν τοῖς δυσὶν αὐτοῦ τμήμασιν, εἶναι δὲ ὁμολογουμένως ἀνώτερον τοῦ ἀρρεναγωγείου.

Σχολαὶ Μ. Ρεύματος.—Ἡ ὀκτάτακτος ἀστικὴ σχολὴ Μ. Ρεύματος παρέχει ἀρκούντως ἱκανοποιητικὴν μόρφωσιν εἰς 212 παιδᾶς τοῦ πολυπληθοῦς τούτου προαστείου, ἀμιλλωμένην οὐχὶ ἀνεπιτυχῶς πρὸς τὰς λοιπὰς ὁμοεῖδεις αὐτῆς σχολὰς. Εἰς τὴν ἐκτίμησιν ὁμοῦ τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς εἰδικοῦ περὶ τὰ μαθηματικά ὑποβάλλω ἂν ἡ ἐκτενὴς γνῶσις τῆς γεωμετρίας εἶναι τόσον ἀπαραίτητος ἐν τοιαύταις σχολαῖς, ὥστε νὰ εἰσαχθῇ ἀπὸ τῆς Δ' τάξεως καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ, παραλλήλως τῇ ἀριθμητικῇ διδασκομένη καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς τάξεις Ε' ΣΤ' Ζ' καὶ Η'. Οἱ κάτοικοι τοῦ Μ. Ρεύματος δὲν φαίνονται θεωροῦντες ἐξίσου ἀναγκαίαν τὴν μόρφωσιν τῶν θηλέων, διότι μόνον 54 κοράσια φοιτῶσιν ἐν τῷ τετρατάκτῳ παρθεναγωγείῳ μετὰ 165 ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ. Ἡ ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ διδασκαλία τῶν μαθηματικῶν θὰ ἦτο δυνατόν

ἴσως νὰ ἐπεκταθῇ καὶ ὀλίγον πέραν τῶν τεσσάρων πράξεων ἐπὶ τῶν ἀκεραίων. Ἐπίσης καλὸν θὰ ἦτο ἂν συνεπύσσεται ἢ ἐπὶ δύο κατὰ συνέχειαν ἔτη διδασκαλία τῆς χειρσνήσου τοῦ Αἵμου, ὅπως ἐξοικονομηθῇ χρόνος πρὸς συνοπτικωτάτην διδασκαλίαν καὶ τῶν τριῶν λοιπῶν ἡπείρων πρὸς ταῖς δύο πρώταις.

Σχολαὶ Βεθεκίου*.—Ἐν ταῖς δημοτικαῖς σχολαῖς πρωτεύουσας συμπεριελήφθη καὶ ἡ τοῦ Βεθεκίου κυρίως ὁμοῦ εἰς οὐδεμίαν κατηγορίαν δύναται νὰ ὑπαχθῇ. Οἱ εἰκοσιπέντε μαθηταί της ἀπαρτίζουσι τρεῖς τάξεις δευτέραν, τετάρτην καὶ ἑβδόμην. Διδάσκονται δὲ ὑπὸ τοῦ μόνου τῆς σχολῆς διδασκάλου, ἀποφοίτου ἀρχαίου τῆς Μεγάλης Σχολῆς ἀνὰ 13 ὥρας τὴν ἑβδομάδα ἢ τάξις· δηλαδή 6 διὰ τὰ ἑλληνικά, 2 διὰ τὰ μαθηματικά, 4 διὰ τὰ Γαλλικά καὶ Τουρκικά καὶ ἀνὰ μίαν διὰ τὰ θρησκευτικά, ἱστορίαν καὶ Γεωγραφίαν. Ἐν τῇ κατωτάτῃ τάξει διδάσκειται καὶ μίαν ὥραν καθ' ἑβδομάδα ἡ καλλιγραφία. Ἡ σχολὴ θὰ ὄφειλετο περισσότερον ἂν μετετρέπετο εἰς καθαρὰν δημοτικὴν, διὰ δὲ τοὺς ἐφιεμένους πλείονος παιδείσεως ὑπάρχει ἡ σχολὴ Μεγάλου Ρεύματος, ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας ἀπέχουσα καὶ εἰς ἣν ἄγει ὠραία παραλία ὁδός.

Ἀπόφοιτος τοῦ Ἀρσακείου διδάσκει ἀρκούντως καλῶς ἀντὶ 200 γροσίων κατὰ μῆνα τὰ 36 κοράσια τοῦ Παρθεναγωγείου, ὧν τὰ 26 ἀνήκουσιν εἰς τὸ νηπιαγωγικὸν τμήμα, ἀπὸ ὁμικλωτέρου προγράμματος.

Σχολαὶ Σωσθενίου.—Ἡ τετράτακτος δημοτικὴ σχολὴ Σωσθενίου μετὰ τῶν 35 μαθητῶν της κατέχει τιμητικὴν σχετικῶς θέσιν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν δημοτικῶν σχολῶν. Ὁ διδάσκαλος, μαθητῆς τῆς Μεγάλης Σχολῆς κατώρθωσε νὰ ἐκμάθῃ τὴν τε Γαλλικὴν καὶ Τουρκικὴν, φαίνεται δὲ φιλοπόνως ἐργαζόμενος. Τὸ παρθεναγωγεῖον, ἀνασυσταθὲν πέρυσι, κινδυνεῦον δὲ καὶ πάλιν νὰ διαλυθῇ ἐλλείψει πόρων, ἐνεγράφη 39 μαθητρίας, ὧν τὰς 26 ἐν τῷ νηπιαγωγικῷ τμήματι. Μετὰ λύπης ὁμοῦ ἀναγκάζεται νὰ παρατηρήσῃ ἡ ἐποπτεία ὅτι ἡ μετρία ἱκανότης τῆς διδασκούςσης καὶ οἱ μετὰ τῆς ἐφορίας καὶ ἄλλων προσώπων οὐχὶ τόσον εὐσχημοὶ διαπληκτισμοὶ της παρέλυσαν πᾶσαν ἐν αὐτῷ πρόοδον.

Σχολαὶ Βαφειχωρίου.—Ἐβδομήκοντα καὶ πέντε μαθητὰς ἠριθμεῖ ἐφέτος ἡ ἐξάτακτος σχολὴ Βαφειχωρίου. Ἡ ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦσα ρυπαρότης καὶ ἀκαθαρσία εἶναι πιστὴ εἰκὼν τῆς νωθρότητος καὶ ἀκηδίας μεθ' ἧς γίνεται ἡ διδασκαλία. Εἰς τὴν ἀκηδίαν ταύτην ἀποδοτέον καὶ τὸ ὅτι ἐν τῷ ἀντιγράφῳ τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος τῷ κατατεθέντι ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐλησημονήθη ν' ἀναγραφῇ ἐν μιᾷ μὲν τάξει ἡ διδασκαλία τῆς ἰ-

* Ἐκ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας ἐξέπεσε τὸ ὄνομα τῆς σχολῆς ταύτης ἐν τῇ ἀριθμῆσει τῶν δημοτικῶν σχολῶν τῇ γενομένῃ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῆς παρουσίας ἐκθέσεως.

στορίας ἐν ἐτέρῃ τῶ θρησκευτικῶ καὶ οὕτω καθεξῆς. Οἱ διδάσκοντες ἐν τῇ σχολῇ εἰσι τρεῖς.

Ἀντίθεσιν πρὸς τὴν σχολὴν ταύτην ἀποτελεῖ τὸ Παρθενοναγωγεῖον, αἱ τρεῖς διδασκαλοὶ τοῦ ὁποίου, ἀπόφοιτοι τοῦ Ζαππείου τῆς Παλλάδος καὶ τῶν Ἀρχιγενεῖων, ἐργάζονται μετὰ πολλῆς τῆς φιλοτιμίας καὶ νοημοσύνης. Τὸ μόνον λυπηρὸν εἶναι ὅτι πληθὺς μικρῶν οἰκιακῶν σχολείων ἀποσπᾶ ἱκανῶς σημαντικὸν ἀριθμὸν κορασίων ἐκ τοῦ ἐνοριακοῦ παρθενοναγωγείου, οὕτως ὥστε ἐξ ὑπερδιακοσίων ὀρθοδόξων οἰγενειῶν, ἃς ἀριθμεῖ τὸ προάστειον τοῦτο, 32 κοράσια μόνον ἐνεγράφησαν εἰς τὰς 4 τάξεις τοῦ Παρθενοναγωγείου καὶ 56 ἐν τῷ νηπιαγωγικῷ τμήματι.

Σχολαὶ Νεοχωρίου.— Τρεῖς σχολὰς ἀριθμεῖ τὸ προάστειον τοῦτο. Δημοτικὴν τετρατάκτον «τῶν Ἰωαννιδῶν» καλουμένην ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱδρυτοῦ, μετὰ δύο διδασκάλων καὶ 115 μαθητῶν· ἑλληνικὴν, ἀριθμοῦσαν ἐν ταῖς τέσσαραις τάξεσι τῆς ἐφέτος 30 μαθητὰς μετὰ δύο διδασκάλων· τέλος τὸ Ζωγράφειον παρθενοναγωγεῖον ἐγγράψαν ἐφέτος 120 μαθητριάς, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ διδάσκων προσωπικὸν ἀπαρτίζουσι μία διευθύντρια, ἀπόφοιτος τοῦ Ζαππείου, βοηθὸς καὶ διδασκάλισσα τῆς κοπτικῆς.

Ἡ ἐν ταῖς δυσὶ σχολαῖς τῶν ἀφρένων πρόσδοξος δὲν εἶναι ἀναξία λόγου, καίτοι ὑπάρχουσι σημειωτικὰ ἐρῶν δὲν θὰ ἦν ἀλυσιτελής διόρθωσις τις λ. γ. ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἱστορίας ἐν τῇ ἑλληνικῇ σχολῇ, καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἀποφεύγετο τὸ ἄλμα, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους εἰς τὴν Βυζαντινὴν. Ἰκανῶς ἱκανοποιητικὴ εἶναι ἡ πρόσδοξος ἐν τῷ Ζωγραφείῳ παρθενοναγωγείῳ λειτουργοῦντι ἐπὶ τῇ βῆσει κανονισμοῦ ἐγκεκριμένου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐμπορικὴ Σχολὴ Χάλκης.— Περὶ τῆς σχολῆς ταύτης, γνωστοτάτης τῇ Ἐκκλησίᾳ, πᾶς λόγος ἀποβαίνει περιττός.

(Ἔπειτα συνέχεια).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Εὐστρατίου Ἰ. Δράκου, Μοσχονησίου, «Τὰ θρακικὰ» ἢ δι᾿ ἀλέξιν περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν Σηλυβρίας, Γάνου καὶ Χώρας, Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως, Καλλιπόλεως καὶ Μαδύτου. Τοιαύτην ἐπιγραφὴν φέρει τὸ ἀρτίως ἐκδοθὲν πόνημα τοῦ ἀόκνου περὶ διαφόρους τοπογραφίας ἀσχολουμένου ἀξιότιμου συγγραφῆως. Οἱ ἀναγνόντες τὰς «Μικρασιατὰς Μελέτας» καὶ ἄλλα τοιούτου εἶδους ἔργα αὐτοῦ κατανοοῦσι τὴν ἀξίαν καὶ τοῦ ἔργου τοῦτου.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΕΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἀριθμ. πρωτ 6381.

Προσκαλεῖται ὁ Σεραφεῖμ Παμπουκτσόγλου, κουρεύς, τῆως κίτοκος Πέραν, ἤδη δὲ ἀγνωστοῦ διαμονῆς καὶ κατοικίας, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 7 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν ταῖς Πατριαρχείαις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἀννης ἐπὶ δικεῖσῃ.

Ἐν ἐναντίῳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παρούσα κλήσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐναυθῶν ἐκδοθῶντων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν ταῖς Πατριαρχείαις, τῇ 18 Νοεμβρίου 1893

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Ἰωαννῶν ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΔΙΑΙΤΩΜΕΝΩΝ
τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου 1893.

	Οἱ κατὰ τὴν 1 Ὀκτωβρίου εὐρεθέντες		Οἱ καθ' ἕλον τὸν μῆνα								Οἱ κατὰ τὴν 31 Ὀκτωβρίου μεινάντες		ἕλον
	ἄνδρες	γυναῖκ.	Ἐἰσελθόντες		ἕλον	Ἐξελθόντες		Ἀποθανόντες		ἄνδρες	γυναῖκ.		
			ἄνδρες	γυναῖκ.		ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.				
Ἀσθενεῖς	167	43	275	21	506	225	22	32	6	187	34	506	
Γηροκομούμενοι	93	24	2	2	121			2		93	26	121	
Φρενοβλαβεῖς	232	115	5	5	357	3	1	5	4	229	115	357	
Ὀρφανοὶ	134		12		146	1				145		146	
Περιορισμένοι	2				2					2		2	
Προσωπικόν	115	32	6	1	154	2	1	1		118	32	154	
	743	214	300	42	1286	231	24	40	10	774	207	1286	

Ἐν Γαλατῶ, τῇ 3 Νοεμβρίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Γραφείου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων
ὁ Διευθυντῆς **Ε. ΚΑΒΑΛΛΑΣ.**

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1893

A P 10.41

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Αἴνου Λουκάς (πρόεδρος)
 Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
 Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
 Ι. Δ. Τανταλίδης
 Ἀλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετ' ἴσῃ ἀγορᾷ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδισκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσῷ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.	

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: αὐτῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀλήθειαν διευθυνοῦσας Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὕλικης διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀλήθειας καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διακομῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας»,

Παρακαλοῦνται οἱ ἀξιότιμοι κκ. συνδρομηταὶ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», ὅπως λήγοντος τοῦ ἔτους ἀποστείλωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν, καθόσον αἱ ἀπαραίτητοι ὕλικοι ἀνάγκαι τοῦ φύλλου δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν ἐπιτόπιον καθυστέρησιν αὐτῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ψυχολογικὴ μελέτη περὶ μετανοίας — Λόγος περὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας — Ἐκθεσις τῆς καταστάσεως τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος 1892—1893 ὑπὸ τοῦ ἐπόπου τῶν Σχολῶν ἀρχιμανθρ. Κ. Δελιγκάνη (τέλος).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Προικοδόμημα τοῦ ἐν Κισνοβίῳ ἱεροῦ ναοῦ.— Γνωστὸν, ὅτι ὁ ἐν Κισνοβίῳ τῆς Βασσαραβίας ἐγκατεστημένος διάπρεπής καὶ τῶν πατρῶων ἐνθερμὸς ζηλωτὴς εὐγενέστατος κ. Ζακνῆς Π. Συνοδικὸς ἐνθὲς ζήλω κινούμενος ἱδρυσεν ἐκ βάρων πρὸ δύο περιόπου ἑτῶν χάριν τῶν παρεπιδημούντων αὐτοῖσι ἐλλήνων, συνευδοκοῦσας εὐμενῶς καὶ τῆς ἀγιοτάτης Διοικούσης ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσίας, ἱερὸν ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἅτε τοῦ ἐν τῷ αὐτοῖσι Μετοχίῳ ἱεροῦ ναοῦ παύσαντος νὰ λειτουργῇ συνεπέξ τῆς ἐκκλησιεύσεως τῶν ἐν Κισνοβίῳ μοναστηριακῶν κτημάτων.

Ἦδη ἡ εὐγενεστάτη σύζυγος αὐτοῦ κ. Ἀλεξάνδρα Ζ. Συναδινῷ τῷ ἀξιολόγῳ τοῦ συζύγου παραδείγματι ἐπομένη δι' ἐπιστολῆς αὐτῆς ἀγγέλλει πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὅτι δωρεῖται τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος ἱερῷ ναῷ ιδιόκτητον οἰκόπεδον αὐ-

τῆς μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ εὑρισκομένων κτιρίων, ἄξιως ἐν ὄλῳ εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδων ρουβλίων ἐπὶ τῷ ὄρω ἵνα ἐτησίως καὶ διαρκῶς οἱ κατὰ καιροὺς Ἐπίτροποι τοῦ ναοῦ ἀποστέλλωσι τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως πενήντα ρουβλίων ἐπὶ τῇ καταβληθῆσιν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος φροντίδι πρὸς ἐκλογὴν καταλλήλου ἐφημερίου καὶ τέλεσιν ἐτησίου μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν αἰδιμῶν γονέων αὐτῆς Κωνσταντίνου καὶ Δημήτρως, οἱ δὲ λοιποὶ πόροι διατίθενται ὑπὲρ τῶν πολλαπλῶν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἀναγκῶν.

Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ἐπαινέσασα τὸν ζῆλον τῆς τοικῆς εὐσεβείας αἰσθήματα ἐπιδειχσάμενης εὐγενεστάτης κ. Ἀλεξάνδρας Ζ. Συναδινῷ ἐνέκρινεν ὅπως διαβιβασθῇ αὐτῇ τὸ προσῆκον εὐχαριστήριον γράμμα μετ' εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπισκέψεις.—Τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς Α. Ε. τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου κ. Δημητράκη Ἐφέντη Γενίδουνα ἐπισκέψατο τὴν Α. Υ. τὸν πρωθυπουργὸν Δζεβᾶτ πασᾶν καὶ συνδιελέξατο περὶ ὑποθέσεων ἀφροσῶν τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας.

—Τῆς Α. Αυτοκρατορικῆς Ὑψηλότητος τοῦ διαδόχου τοῦ Ρωσικοῦ Θρόνου ἄγοντος τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νικολάου, τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος ἑορτῆν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ εὐχὰς πρὸς τὸν ἐνταῦθα πρεσβευτὴν τῆς Ρωσίας ἐξοχ. κ. Ν. Νελίδωφ διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου διερμηνεύοντος τοῦ γραμματέως τοῦ πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰωάννου Δ. Τανταλίδου.

Ἐσαύτως ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασε τὰς συγχαρητηρίους αὐτῆς εὐχὰς διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου πρὸς τὸν ἐνταῦθα πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος ἐξοχ. κ. Ν. Μαυροκορδάτον, κ. Ν. Ζαρίφην

καὶ τὸν ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιότιμον κ. Ν. Γεωργιάδην· καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐορτάζοντας ἐγκρίτους ὁμογενεῖς διὰ τῶν λοιπῶν κληρικῶν ὑπαλλήλων.

—*Μ. Ἀρχιμανδρίτης Οἰκουμ. Θρόνου.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διώρισε Μέγαν Ἀρχιμανδρίτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀντὶ τοῦ εἰς Κύριον ἀποδημήσαντος τοιοῦτου ἀειμνήστου Ματθαίου τὸν ἐξ Ἀλατσάτων ὀρωμένον πανοσιολογιώτατον κ. Πολύκαρπον Βαρθολομαίου τελειόφοιτον τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱεραῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῶς δὲ Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σμύρνης διατελοῦντα.

—*Μητροπολίτης Προικοννήσου.* — Ὁ πανιερ. Μητροπολίτης Προικοννήσου κ. Βενέδικτος παρυστὰς ἐνώπιον τῆς ἱεραῆς Συνόδου κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ὑπέβαλε τὰς ἐπὶ τῷ διορισμῷ εἰς τὴν νέαν ταύτην θεόσωστον ἐπαρχίαν εὐχαριστίας. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς συνοδικῆς συνεδρίας ἐγένετο ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ ἐπὶ τούτῳ νεομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν σεβασμιωτάτων ἀγίων συνοδικῶν.

—*Ἀφίξις.* — Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ κατέβησαν εἰς Βασιλεύουσαν ὁ ἄρτι ἐκλεγείς θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κίτρους κ. Νικόλαος.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ*

Ἀλλὰ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ καταδικάζωμεν τὴν μετάνοιαν ἐν γένει· πρέπει οὐδεμίαν ἀξίαν νὰ ἀναγνωρίσωμεν εἰς αὐτήν· Βεβαίως ὄχι. Διότι διὰ τοῦτου οὐδὲν ἕτερον ἠθέλωμεν πράξει, ἢ νὰ ρίψωμεν ἐκείνους εἰς πολλῶν μεγαλειτέρων ἠθικῶν διασποράν. Μάλιστα δὲ δυσχρησιζόμεθα, ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις ἠδύνατο νὰ τρέφῃ τοιαύτην τινὰ ιδέαν, ἀπώλεσε πᾶσαν τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἀξίαν. Διότι ὅσον ἐλλειπῆς καὶ ἂν ἦναι ὁ χαρακτήρ τῆς γενικῆς φυσικῆς μετάνοιας, ὅσον λυπηρὰ καὶ ἂν ἦναι πολλὰς αἰ συνέπειαι αὐτῆς, ἀνωφελῶς ἐπαναλαμβάνομένης, δὲν πρέπει ὅμως νὰ παραβληθῆται πρὸς αὐτήν ἡ ἀτυχὴς ἐκείνη ψυχικὴ κατάσταση, ἐν ἧ ὁ ἄνθρωπος παραδίδεται εἰς τὴν ἁμαρτίαν μετ' ἀνηκούστου ἀδιαφορίας καὶ ἀπαγορεύει τῇ συνειδήσει πᾶσαν, ἔστω καὶ τὴν ἐλαφροτέραν, παραινέσιν. Ἐν συγκρίσει πρὸς τοιοῦτους δυστυχεῖς ἀνθρώπους πρέπει νὰ θεωρῆται εὐτυχὴς ἐκεῖνος, ὅστις θέλει καὶ δύναται εἰσέτι νὰ συνισθῆται μετάνοιαν ἔστω καὶ ἀσθενῆ καὶ παροδικήν· πρέπει νὰ θεωρῆται εὐτυχὴς ἐκεῖνος, ὅστις μετ' ἠθικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἀποδέχεται τὴν ἀόρατον βοήθειαν, ἣν παρέχει αὐτῷ ἡ φυσικὴ μετάνοια καὶ ὁρμᾷ διὰ τῆς λύπης τῆς ἰδίας αὐτοῦ ψυχῆς πρὸς τὸ ἀγαθόν. Ὅσον δ' ἀνεπαρκῆς καὶ ἀσθενῆς ὁ τοιοῦτος θράμβος καὶ ἂν ἦναι, θέλει διεγείρει ἐν αὐτῷ τὸν πόθον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς

πλειοτέρους καὶ μεγαλειτέρους τοιοῦτους θράμβους τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ συνειδήσεως. Ναί, εἶναι εὐτυχὴς, διότι συνισθῆται τὴν τροφήν τῶν ἀγίων ἀνδρῶν καὶ ἐκείνην τὴν δίψαν πρὸς τὴν δικαιοσύνην, ἣν ποτε ὁ ἀληθὴς Θεὸς ὑπεσχέθη, ὅτι θέλει χορτάσει.

Δυστυχῶς ὅμως οἱ πολλοὶ δὲν σκέπτονται οὕτως, οὐδὲ διανοοῦνται, ὅτι ἀνεκάθεν ἐδυσφήμησαν τὸ συνίσθημα τῆς μετάνοιας καὶ διέγραψαν αὐτὸ ἐκ τῆς συνήθους αὐτοῦ θέσεως. Βεβαίως οἱ ἄνθρωποι εἶναι δυνατόν νὰ ἀναγνωρίζωσι καὶ μάλιστα καὶ νὰ ἐξυμνῶσι καὶ θαυμάζωσι τὴν μετάνοιαν, καὶ πρὸ πάντων ὅταν παρουσιάζεται εἰς αὐτοὺς ἐν μορφῇ ἐκθαμβούσης αὐτοὺς· ὀριστικῶς ὅμως εἰς τὰς πλείστας περιπτώσεις τίποτε δὲν θέλουσι νὰ ἠξεύρωσι περὶ αὐτῆς καὶ παραπέμπουσιν αὐτήν εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν ἀσθενειῶν καὶ ἀδυναμιῶν. Σταθμίζουσι τὴν ἀξίαν τοῦ χαρακτήρος καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ πνεύματος πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς ἐπιμονῆς καὶ διακρτερήσεως, μεθ' ἧς διεξάγεται τὸ ἀπὸ ἐπιχειρησθέν. Ἀναγνωρίζουσι καὶ τιμῶσι τὴν σταθερότητα καὶ ἐπιμονὴν, καὶ ἐὰν ἀκόμη αἱ ιδιότητες αὗται ἤθελον ἐκδηλωθῆ εἰς πράξεις μὴ ἠθικὰς. Σχεδὸν κινδυνεύει τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι μία τις πράξις, ὅσον ἀποριπέτα καὶ ἂν εἶναι ἠθικῶς, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κόσμου ἐξευγενίζεται διὰ τῆς συνεπειᾶς καὶ σταθερότητος. Καὶ ἰδίως αἱ σημεριναὶ σχέσεις εἶναι δυσμενεῖς εἰς τὸ συνίσθημα τῆς μετάνοιας. Ἐπιπόλαιον ἐν ταῖς ἠθικαῖς αὐτῶν σκέψεσιν, ἀνευ βελτιώσεως καὶ σταθεροτέρας θρησκευτικῆς βίσεως παραδίδονται οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι ἀκράτατοι εἰς τὰς ὅλως ὕλικὰς ἀπασχολήσεις, αἵτινες οὐδεμίαν ιδέαν ἠθικῆς ἐκτιμήσεως συγχωροῦσι ν' ἀναβῆ εἰς τὸν νοῦν. Μόνον τὸ ὕλικόν κέρδος, μόνον τὸ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα ἀπορροῖται περὶ τῆς ἀξίας καὶ τοῦ θεμιτοῦ τῶν πράξεων αὐτῶν. Καὶ ἐπειδὴ σταθερότης καὶ ἐπιμονῆς ὑπισχνεῖται αὐταῖς βεβαιότης, διὰ τοῦτο δυστυχῶς φαίνεται αὕτη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἡ πρώτη ἀρετὴ. Τὸ δὲ ζήτημα, ἂν ἠθικὴ ἢ ὄχι, εἶναι ἀδιάφορον. Καὶ ἐπειδὴ περαιτέρω, ἕνεκα τῆς ὀλιγορίας τοῦ καλλιεργεῖν καὶ ἀσκεῖν τὴν ἠθικὴν συνείδησιν καὶ τὰς ἠθικὰς ἐποπτείας, ἡ ἀπάθεια συγγέεται μετὰ τῆς μετάνοιας, διὰ τοῦτο ἡ μετάνοια δυσφημίζεται καὶ θεωρεῖται ὡς ἀδυναμία, ὡς ἀποτέλεσμα ἐσφαλμένων θεωριῶν μηδὲν ἀποτέλεσμα πρακτικῶν συνεπαγομένων. Μηδέποτε μηδὲ ἐν βῆμα ὀπισθοχωρεῖν εἶναι ἡ πρώτη ἀπαίτησις, ἣν προβάλλουσιν εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον ἔχοντα πνεῦμα καὶ χαρακτήρα. Νήπιοι, αἵτινες δὲν δύνανται πλέον νὰ κατανοήσωσιν, ὅτι ἡ ἀληθὴς ἰσχὺς τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτήρος ἀκριβῶς ἐν τῇ μετάνοιᾳ ἀποκαλύπτεται. Ἐκαστος ἐν τῇ ἀνοήτῳ αὐτοῦ καὶ ματαίᾳ ὑπερηφανείᾳ καὶ ἐπιμονῇ θέλει ἵνα ὁ βίος αὐτοῦ ὁμοιάσῃ πρὸς ἕντυπον βιβλίον, οὔτινος τὸ ἀρχικὸν περιεχόμενον οὐδέποτε φαίνεται, ὅτι ἐβελτιώθη· ναί, καὶ αὕτη ἡ ἀμφιβολία, ὁ δισταγμὸς, ἡ σκέψις, ὅλος ὁ ἐσωτερικὸς ἀγὼν, ὅστις φυσικῶς προηγείται πάσης σπου-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 306—308 τοῦ μετὰ χειρὸς τόμου.

δαία: αποπάσσει, προσκρούσιν και απκρέσκουσιν. Και κινδυνεύει ἄρα τὸ ἀρχαῖον γραφικόν, ὅτι ἀπεισφαλείς αἱ ἐπίνοιαι τῶν ἀνθρώπων, κινδυνεύει νὰ διαψευσθῇ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτοῦ, καθ' ὅσον δὴ ἄλλως οἱ ἄνθρωποι σήμερον ἐνεργοῦσι.

Πράγματι δὲ τὸ φυσικὸν συνκίσθημα τῆς μετανοίας δὲν εἶναι ἀρκούντως ἰσχυρόν, ὥστε νὰ δυνθῇ νὰ ἀντιστῇ διαρκῶς κατὰ τῶν ἐπικρατούσων δόξων τῆς περικυκλοῦσης ἡμᾶς κοινωνίας. Μὴ εἶπῃ δὲ τις, ὅτι ἡ μετάνοια, ἐπειδὴ συμβαίνει ἐν ἡμῖν, ἐν τῷ κρυπτῷ, οὐδὲν ἔχει πρὸς τὰς ἐπικρατούσας δόξας· ὄχι· διότι ἡ μετάνοια ἢ ἀληθῆς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιφραστῇ εἰς τοῦτο καὶ μόνον· αὕτη ἀπαιτεῖ καὶ τι περιπλέον. Πλὴν πολλῶν ἄλλων ἀπαιτεῖ καὶ τὴν ἐξομολόγησιν· ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ διὰ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ θέλει φανῆ ὁ ἄνθρωπος μετανοῶν. Ἄλλ' οὕτω δὲν ἤθελε διχάσῃ αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ περιέλθῃ εἰς ἀντίφασιν οὐ μόνον πρὸς τὸ κοινὸν τῶν ἀνθρώπων φρόνημα, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτὸν; Διότι πῶς εἶναι δυνατὸν ν' ἀπαρνηθῇ ὅλας τὰς θεωρίας, ὅλας τὰς συνθηκείας τῶν ἀνθρώπων, ἀφ' οὗ δὴ μετὰ τούτων μέχρι τῆς ἐξῆς καὶ ἀνετρέφῃ;

Καὶ ἀκριβῶς ἐν ταύτῃ τῇ ἐσωτερικῇ ἀντιφάσει στηρίζεται ὅλον τὸ μυστήριον τοῦ ὅτι ἡ μετάνοια οὐδὲν ἀποτέλεσμα συνεπιφέρει· διότι προβάλλει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ὑπερβαίνον μέγα πρόβλημα τοῦ νὰ διχάσῃ οἰονεῖ αὐτὸς ἑαυτὸν. Ἄλλὰ συμφωνεῖ καὶ κατὰ τοῦτο ἡ μετάνοια αὕτη μετὰ τῆς θρησκείας, εἰς ἣν δὴ χρεωστεῖ τὴν κυρίαν αὐτῆς ἀρχήν, καὶ τῆς ὁποίας ἡ πρώτη θεραπεινὴ ὀφείλει νὰ ἦναι; Βεβαίωτατα ὄχι. Διότι πᾶσα θρησκεία, ἥς σκοπὸς ἔσχατος καὶ τελευταῖον ἀποτέλεσμα ἤθελεν εἶσθαι ὁ διχασμὸς καὶ ἡ ἐσωτερικὴ διάστασις τοῦ ἀνθρώπου, πᾶσα τοιαύτη θρησκεία πρέπει νὰ ἦναι ψευδής. Ἡ θρησκεία δὲν θέλει νὰ εὐρύνη τὸ ἀρχικῶς ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ ὑπάρχον οὐ μικρὸν ῥῆγμα· μόνον ἀποκαλύπτει αὐτὸ καὶ παρουσιάζει σαφῶς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα ὁ ἄνθρωπος βοηθεῖα αὐτῆς ἐπιτύχῃ τὴν διαρκῆ καὶ ἀπρόσβλητον ἔνωσιν καὶ ἀρμονίαν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἐσωτερικῶν δυνάμεων καὶ ἵνα συνδιαλλάξῃ ταύτην τὴν διπλὴν φύσιν, ἥτις ἐρεθίζει αὐτὸν καὶ καθίστησιν αὐτὸν ἐχθρὸν πρὸς ἑαυτὸν. Δύναται λοιπὸν ἡ μετάνοια, ἥτις ὀφείλει νὰ παράσχη τὴν οὐσιωδέστεραν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν θρησκείαν, δύναται πράγματι νὰ παράσχη τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην; Ἡ μετάνοια ἢ διχάζουσα καὶ διασπῶσα, ὡς θεράπεινα τῆς θρησκείας, ἥτις ἐνόησε καὶ συνδιαλλάσσει; Ἡ φυσικὴ μετάνοια δὲν δύναται νὰ διαπράξῃ τοῦτο! Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν ἀληθῆ μετάνοιαν καὶ νὰ καταδείξωμεν τοὺς χαρακτῆρας αὐτῆς· καὶ τὴν μετάνοιαν ταύτην ἀκριβῶς ἐδίδαξεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ ἀπαιτεῖ καὶ ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία. Ποία λοιπὸν εἶναι ἡ οὐσία καὶ τίνας αἱ ιδιότητες τῆς μετανοίας ταύτης; αὕτη εἶναι τελεία, κέκτηται ὅλας τὰς ιδιότη-

τας, τὰς ὁποίας ἡ φυσικὴ μετάνοια οὔτε κέκτηται, οὔτε δύναται νὰ ἔχῃ· πληροὶ ὅλας τὰς ἐλπίδας, ὡς ἡ συνήθης μετάνοια, οὔτε πληροὶ, οὔτε δύναται νὰ πληρώσῃ. ἡ δὲ ἀσύγκριτος αὕτη διαφορὰ, αὕτη ἡ ἀπειρὸς ἐξοχος ἀξία τῆς ἀληθοῦς μετανοίας στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀγάπης! Ἡ ἀγάπη εἶναι ὁ ἀληθῆς πυρὴν, τὸ ζωογόνον στοιχεῖον πάσης ἀληθοῦς μετανοίας. Ὁ εἰλικρινῶς μετανοῶν δὲν μετανοεῖ διὰ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ παράπτωμα, διὰ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἀμαρτίαν· ὄχι! ἀλλὰ θέλει ἐκ θεμελιῶν νὰ ἀλλοιώσῃ ἑαυτὸν, θέλει νὰ ἀναγεννηθῇ. Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη παραινεῖ αὐτὸν νὰ ἀποζημιώσῃ, οὕτως εἰπεῖν, τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἐντελοῦς αὐτοῦ μεταβολῆς, διὰ τῆς μεταβολῆς τῆς οὐσίας αὐτοῦ, βέβαιος ὢν, ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης ἀναγεννήσεως τῆς ἐπὶ τῆς ἀγάπης στηριζομένης θέλει ἐνωθῆ μετὰ τοῦ οὐρανοῦ πατρὸς, τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου πλέον οὔτε βῆθος οὔτε ὕψος, οὔτε ἕτεραί τις κτίσεις δύναται νὰ χωρίσῃ αὐτόν. Καί, μόνον διὰ τῆς ἀγάπης εἶναι δυνατὸν νὰ διαπραχθῇ τὸ ἐξοχον ἔργον τῆς θρησκείας τοῦ νὰ συνδιαλλάξῃ τὴν ἐσωτερικὴν διπλὴν ἡμῶν φύσιν, τὴν ἐσωτερικὴν ἡμῶν διάστασιν καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν δικταρχθεϊστικὴν ἀρμονίαν. Καὶ δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι αὕτη αὕτη ἢ συνδιαλλάγη, ἢ ἐνόησις καὶ ἢ ἀρμονία. Διότι μόνη αὕτη δύναται νὰ πληρώσῃ τὸ κενόν, ὅπερ ὑπάρχει ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν μετὰ τὴν καθήκοντος καὶ κλίσεως, μετὰ τὴν ἠθικῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ἀσθενείας τοῦ σώματος.

(ἔπεται συνέχεια).

ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

«Καὶ ἐπέθηκον αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παρὰ χεῖρα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδίδαξας τὸν Θεόν». (ΛΟΥΚ. 13, 13).

Ὁ φιλόδηρος Κύριος ἡμῶν, παναγιώτατε Δέσποτα, σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι καὶ λοιποὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, διήλθεν ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ εὐεργετῶν τὴν πάσχουσαν καὶ ταλαίπωρον ἀνθρωπότητα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, διὰ μὲν τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ φωτίζων τὴν διάνοιαν τῶν ἀνθρώπων, δεικνύων τὴν ἐλεεινὴν αὐτῶν κατάστασιν καὶ τὴν ὁδόν, ἢ ὁποία φέρει εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν, διὰ δὲ τοῦ ἔργου θεραπειῶν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. Καὶ σήμερον ὁ Κύριος διπλὴν εὐεργεσίαν κἀμνεῖ· διδάσκει ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν, πλὴν μολὶς βλέπει συγκύπτουσάν τινα γυναῖκα, καὶ μὴ δυναμένην ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές, γυναῖκα δυστυχῆ καὶ ταλαίπωρον, ἢ ὁποία ἐπὶ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐστέναζεν ὑπὸ τὸ βῆρος τῆς ἀσθενείας αὐτῆς, καὶ ἀμέσως τοσοῦτον ὀλίβεται καὶ εὐσπλαγχνίζεται αὐτήν, ὥστε διακόπτει τὸ κήρυγμα καὶ προσφωνεῖ αὐτήν ὡς φιλανθρώπως καὶ παρηγορητικῶς «γύναι,

ἀπολέλυται τῆς ἀσθενείας σου»· καὶ ὁ λόγος ἀμέσως ἐγένετο ἔργον, τίθησιν ἐπ' αὐτὴν τὰς παντοδυνάμους αὐτοῦ χεῖρας, καὶ περὶ αὐτὴν ἡ γυνὴ ἀνορθοῦται εὐθυτενῆς καὶ ὑγιᾶς γίγνεται «καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ περὶ αὐτὴν ἀνωρθώθη». Διὰ τὸ θαῦμα τοῦτο ὁ μὲν ἀρχισυνάγωγος, ἄνθρωπος μοχθηρὸς καὶ ἀχάριστος, τετυρωμένος καὶ ὑποκριτὴς ἀγανακτεῖ, ὁ δὲ λαὸς χαίρει, καὶ ἡ θεραπευθεῖσα γυνὴ, πλήρης εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸν εὐεργέτην καὶ ἰατρὸν αὐτῆς, δοξάζει τὸν Θεόν· ἀκκι ἐδόξαζε τὸν Θεόν». Ἰδοὺ παράδειγμα πολὺ διδασκτικὸν διὰ πάντα χριστιανόν· ὅσον μισητὴ καὶ ἀποτρόπαιος εἶναι ἡ ἀχριστία, τοσοῦτον ἀγαπητὴ καὶ ἐλευστικὴ εἶναι ἡ εὐχαριστία οὐ μόνον πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῷ Θεῷ. Ἡ ἀχριστία δεικνύει ψυχὴν ἀγρίαν καὶ καρδίαν ἀνάισθητον εἰς τὸ ἀγαθόν, ἡ δ' εὐχαριστία μαρτυρεῖ ψυχὴν ἡμερον καὶ καρδίαν εὐκίσθητον καὶ ὄντως χριστιανικὴν, ἡ ὁποία οὐδέποτε λησμονεῖ τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πάντοτε εὐχαριστεῖ καὶ δοξάζει αὐτόν. Διὰ τοῦτο, ἀγαπητοί, καλὸν εἶναι νὰ ὁμιλήσωμεν σήμερον πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην περὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας, ἐξετάζοντες δύο τινὰ, πρῶτον μὲν τοὺς λόγους καὶ τὰ αἴτια αὐτῆς, καὶ δεύτερον τὸν τρόπον καθ' ὃν πρέπει νὰ γίγνηται αὕτη.

Α'.

Ὁ θεηγόρος προφήτης Δαυὶδ, ἀγαπητοί, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς ἀπείρους καὶ ἀνεκδιηγήτους εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἔψαλλε «τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Ὁ Θεὸς εἶναι ἡ ἀκένωτος πηγὴ πάντος ἀγαθοῦ, ὀλικοῦ, πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ, τὰ ἀνεξάντητον πέλαγος πάσης εὐλογίας καὶ χάριτος. Οὗτος μὴ ὄντας ἡμᾶς εἰς τὸ εἶναι ἐκάλεσε καὶ διὰ τῆς θείας αὐτοῦ πνοῆς ἐξωογόνησε καὶ ἀθάνατον ψυχὴν ἐχαρίσατο· ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν· οὗτος δίδωσιν ὑποδοχὴν καὶ καρπὸν καρποφόρου, ἀνοίγει τὴν χεῖρα, καὶ τὰ πάντα πληροῦνται χρησιμότητος, ἀγαθότητος καὶ πάσης χάριτος· οὗτος πεσόντας ἡμᾶς ἀνέστησε, φθαρέντας ἀνεκάνισεν, ἔσωσεν ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ ἐκάλεσεν εἰς τὸ θαυμαστὸν φῶς, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς κληρονομίαν ἄθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον» (α' Πέτρ. 1, 4). Καὶ ποία χριστιανικὴ καὶ εὐκίσθητος καρδία δὲν αἰσθάνεται εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν ἀγαθὸν καὶ φιλόανθρωπον Πατέρα; καθὼς ἡ ἀγαθὴ γῆ, ἡ τὴν δρόσον καὶ τὰς βροχὰς τοῦ οὐρανοῦ δεχομένη καὶ καταπίνουσα, δίδει ἐν καιρῷ τοὺς καρποὺς αὐτῆς, οὕτω καὶ ἡ εὐγνώμων καρδία τοῦ χριστιανοῦ, ἀπολαύουσα τῆς θείας προνοίας, ἀγαθότητος καὶ χάριτος, πρέπει νὰ παράγῃ τὰ ὠρῆα καὶ εὐώδη ἄνθη τῆς εὐχαριστίας. Ἐὰν αἰσθανώμεθα, καὶ πρέπει νὰ αἰσθανώμεθα εὐγνωμοσύνην πρὸς ἀνθρώπους, οἵτινες εὐεργέτησαν ἡμᾶς· εἴτε ὀλικῶς· εἴτε ἠθικῶς, ἀσυγκρίτως μεγαλειτέραν εὐχαριστίαν πρέπει νὰ αἰσθανώμεθα

πρὸς τὸν ὕψιστον εὐεργέτην καὶ σωτῆρα ἡμῶν, τὸν οὐράνιον Πατέρα.

Τὴν τοιαύτην εὐχαριστίαν ἐπιτάσσει αὐτὸς ὁ Θεός, ὅστις καὶ ἐν τῇ Παλιᾷ καὶ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ συνιστᾷ ταύτην καὶ πολλὰκις προτρέπει τοὺς ἀνθρώπους εἰς αὐτὴν διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν καὶ ἀποστόλων. Ὁ μὲν προφήτης Δαυὶδ συμβουλεύει καὶ παρακινεῖ ἡμᾶς, ὅπως θύωμεν τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, ἐνθυμώμεθα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ψάλλωμεν αὐτῷ δόξαν καὶ τιμὴν, αἰνῶμεν καὶ δοξολογῶμεν τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ ὄνομα. Ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος οὐ μόνον αὐτὸς ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν καὶ κλίνει τὰ γόνατα εὐλογεῖ καὶ δοξολογεῖ τὸν Πατέρα τῶν οὐρανῶν καὶ Θεὸν πάσης παρακλήσεως, τὸν στεφανοῦντα ἡμᾶς ἐν ἐλέει καὶ οὐκισμοῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς πιστοὺς ἐν πάσῃ αὐτοῦ ἐπιστολῇ νοθετεῖ καὶ προτρέπει, ἐν παντί καὶ πάντοτε νὰ εὐχαριστῶσι τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ· «Ἐν παντί εὐχαριστεῖτε» (α' Θεσσ. 5, 18). Πᾶν ὅ,τι δὲ διατάσσει ὁ Θεός, ὀφείλομεν εὐχαρίστως νὰ φυλάττωμεν, διότι εἶναι θέλημα αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ὁ θεῖος ἀπόστολος, συμβουλεύσας τοῖς Θεσσαλονικεῦσι νὰ εὐχαριστῶσιν ἐν παντί τῷ Θεῷ, ἐπάγει· «τοῦτο γὰρ θέλημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς» (α' Θεσσ. 5, 18). Ὁ-τι δὲ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ εἶναι ἡ εὐχαριστία, μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία τοῦ θαύματος τῶν δέκα λεπρῶν, τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἤλεσε καὶ ἐθεράπευσε· ἀλλ' ἐκ τούτων εἰς καὶ μόνος ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ καὶ μετὰ μεγάλῃς φωνῆς δοξάζων τὸν Θεόν, οἱ δὲ ἐννέα ἀνάισθητοι εἰς τὴν εὐεργεσίαν ταύτην, ἐγένοντο ἄρχοντες· τότε ὁ Κύριος ἐλέγχων τὴν ἀχριστίαν αὐτῶν καὶ συνιστῶν τὴν εὐγνωμοσύνην, περὶ μὲν τῶν ἐννέα εἶπεν· «Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθάρισθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος;» πρὸς δὲ τὸν εὐγνώμονα εἶπεν· «Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε» (Λουκ. 17, 11—19). λέγει δὲ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος· «Οὐδὲν οὕτως ὁ Θεὸς ἀποδέχεται, ὡς ψυχὴν εὐγνώμονα καὶ εὐχάριστον... Οὐδὲν ἕτερον παρ' ἡμῶν ἐπιζητεῖ, ἢ τὸ χάριτας εἰδέναι αὐτῷ ὑπὲρ τῶν εἰς ἡμᾶς γεγεννημένων» (Ἐρμ. Γεν. βουλ. 52, 3).

Διὰ τί δὲ ὁ πανάγαθος Θεὸς διατάττει καὶ θέλει τὴν εὐχαριστίαν καὶ εὐχαριστεῖται ἐξ αὐτῆς; Ὅχι διότι ἔχει ἀνάγκην αὐτῆς ὁ ὄλων ἀνευδὴς καὶ μόνος μακάριος, ἀλλὰ διότι φροντίζει περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν καὶ θέλει νὰ καταστήσῃ ἡμᾶς τελειοτέρους καὶ ἀξιωτέρους· μεζονος εὐεργεσίας καὶ χάριτος. Ὅσον αὖξαι ἡ εὐχαριστία ἡμῶν, τοσοῦτον περισσότερο θερμίνεται πρὸς ἡμᾶς ἡ πατρικὴ καρδία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ πλουσιωτέρα ἐπιχέεται. Ἐκίστη εὐχαριστία ἡμῶν προκαλεῖ καὶ λαμβάνει νέαν εὐεργεσίαν. Ἡ μὲν δέησις καὶ παρακλήσις ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἀνοίγει τὴν πηγὴν τῆς χάριτος αὐτοῦ πρὸς

ἡμᾶς, ἡ δὲ εὐχαριστία, ἡ τὰ πάντα εἰς τὸν Θεὸν ἀνάγουσα, πλατύνει τὸν ποταμὸν τοῦ ἐλέους αὐτοῦ. Ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ ὁμοιάζει πρὸς τὴν κλίμακα ἐκείνην τοῦ Ἰακώβ, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον οἱ ἄγγελοι. Εὐχαριστία κάτωθεν παρὰ τῶν τέκνων, εὐλογία ἄνωθεν παρὰ τοῦ Πατρὸς. Ὅσον συχνότερον πλησιάζει τὸ τέκνον πρὸς τὸν πατέρα καὶ εὐχαριστεῖ αὐτῷ, τοσοῦτον περισσότερον λαμβάνει καὶ ὠφελεῖται· οὕτω καὶ ὁ εὐσεβὴς Χριστιανὸς ὅσον συχνότερον εὐχαριστεῖ τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα αὐτοῦ, τόσον μείζονος ἀπολαύει τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. Ποῖος λοιπὸν ἐννοῶν ὅτι μέγα κέρδος καρποῦται ἐκ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐγνωμοσύνης θὰ λησμονήσῃ ἢ θὰ παραμελήσῃ τὸ καθήκον τῆς εὐχαριστίας; καὶ τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι διὰ τῆς συνεχοῦς εὐχαριστίας ὁ ἄνθρωπος γίνεται καλλίτερος καὶ ἐπομένως ἀγαπητότερος τῷ Θεῷ; Δὲν πρέπει λοιπὸν καὶ ἡμεῖς φροντίζοντες περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἔτι μᾶλλον θέλοντες νὰ ἐλκυσώμεν, πάντοτε νὰ εὐχαριστῶμεν αὐτῷ; Αὐτὸς καθ' ἑκάστην πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως εὐεργετῆ ἡμᾶς, πολλὰκις χωρὶς νὰ παρακαλέσωμεν αὐτὸν καὶ χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν τοῦτο, καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ μείνωμεν ἀναίσθητοι ἀπέναντι παναγίου Πατρὸς καὶ εὐεργέτου, ἐν ᾧ γνωρίζομεν ὅτι ἡ τοιαύτη εὐχαριστία καθιστᾷ ἡμᾶς οἰκειότερους τῷ Θεῷ καὶ μεγάλην εἰς ἡμᾶς περιποιεῖ ὠφέλειαν;

Ἄλλ' ἐάν, ἀγαπητοί, ἀνοιξώμεν τὴν Παλαιὰν καὶ Καινὴν Διαθήκην καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ μελετήσωμεν τὸν βίον τῶν ἁγίων καὶ θεοφρόνων ἀνδρῶν, θὰ θαυμάσωμεν τὴν βαθεῖαν καὶ ἄκραν εὐχαριστίαν, ἣν πάντοτε ἐξέφραζον πρὸς τὸν Θεὸν ἐν πνεύματι ταπεινώσεως καὶ υἱικῆς στοργῆς, μηδέποτε ἐπιλανθάνομενοι τοῦ Θεοῦ, τὰ πάντα ἀναφέροντες καὶ ἀποδιδόντες εἰς τὴν ἄκραν αὐτοῦ ἀγαθότητα καὶ τὴν παντοδύναμον χάριν καὶ βοήθειαν, τὰ πάντα εἰς τὸν Θεόν, ἀπαλλαγὴν ἀπὸ ἀσθενείας, λύτρωσιν ἐκ χαλεπῶν περιστάσεων, σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν, νίκην καὶ θρίαμβον κατὰ τοῦ διαβόλου. Πλήρης ὁ βίος αὐτῶν εὐλογίας καὶ θερμῆς εὐχαριστίας· εἶναι εὐγνώμονες υἱοὶ τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς· ἠὲ εὐχαριστοῦν καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οὐ μόνον διὰ τὰς εἰς αὐτοὺς εὐεργεσίας καὶ χάριτας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς εἰς τοὺς φίλους αὐτῶν καὶ οἰκειοὺς καὶ συγγενεῖς, εἰς τὸ ἔθνος αὐτῶν, εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. Ἦμουν καὶ ἐδόξαζον, ἔψαλλον καὶ ἠὲ εὐχαριστοῦν τῷ Θεῷ οὐ μόνον ἐν ταῖς εὐχαριστίαις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς δυστυχίαις, οὐ μόνον ἐν τῇ γαλήνῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τρικυμίᾳ τοῦ βίου καὶ ταῖς χαλεπαῖς περιπετεῖαις τοῦ αἰῶνος τούτου. Οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπαλλαγέντες τῆς δουλείας τῶν Αἰγυπτίων καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἀνενοχλήτως διαβάντες πρῶτον καθῆκον ἐθεώρησαν νὰ εὐχαριστήσωσι τῷ Θεῷ καὶ νὰ ἔψωσι τῷ Κυρίῳ, ὅστις βραχίονι ὑψηλῷ ἔσωσεν αὐτούς. Δαυὶδ ὁ πρῶτος, ὁ κατὰ τὴν καρδίαν

τοῦ Θεοῦ ἀνὴρ, οὐδέποτε ἐλησμόνησε τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πάντοτε εὐγνώμων πρὸς αὐτὸν ἀλλεπαλλήλους ἔψαλλον αὐτῷ ψαλμοὺς ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρᾳ, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πάντοτε προέτρεπεν εἰς εὐχαριστίαν καὶ δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ. Εὐλόγει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον· αἶνει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον· αἰνέσω Κύριον ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ Θεῷ μου, ἕως ὑπάρχω. Οἱ τρεῖς παῖδες, ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς ἐστῶτες, ἔψαλλον καὶ ᾄδον καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν. Ὁ Ζαχαρίας εὐχαριστεῖ καὶ εὐλογεῖ τὸν Θεὸν διὰ τὰς πρὸς αὐτὸν καὶ τὸ ἔθνος αὐτοῦ εὐεργεσίας. Τί δὲ εἴπωμεν περὶ τοῦ οὐρανοδόχου ἀποστόλου Παύλου, ὅστις ἐν ἄκρᾳ ταπεινώσει τὴν ὄλην πορείαν καὶ διεύθυνσιν τοῦ βίου αὐτοῦ ἀποδίδει εἰς τὴν θεῖαν χάριν· ἐν πάσῃ περιστάσει τοῦ βίου αὐτοῦ ἐπιφανεῖ συγκεκμημένος, τῷ Θεῷ χάρις· πᾶσαν σχεδὸν ἐπιστολὴν ἀρχίζει διὰ τοῦ εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, καὶ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν, καὶ εὐλογητὸς ὁ Θεός, καὶ παρακαλεῖ ἀπρῶτον πάντων ποιείσθε δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασιλείων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι» (α' Τιμοθ. 2, 1, 2), καὶ σήμερον διὰ τῆς πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολῆς αὐτοῦ προτρέπει ἡμᾶς εἰς εὐχαριστίαν, λέγων «εὐχάριστοι γίνεσθε»; (Κολ. 3, 15). Ἰωβ ἐκεῖνος ὁ πολύτλας μετὰ τὰς πολλὰς καὶ παρομιώδεις δοκιμασίας, ἃς ὑπέστη, δὲν δυσανασχετῆ, ἀλλ' εὐλογεῖ τὸ ὄνομα τοῦ Ὑψίστου· «εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον». Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος πολλὰς πικρίας ἐν τῷ ἀκανθῶδι θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατισθεὶς καὶ ἐπὶ τέλους ἀδικῶς ἐξορισθεὶς, ἐν μέσῳ κκουχιῶν καὶ τλαιπωριῶν δὲν γογγύζει, δὲν μεμφμοιρεῖ, ἀλλ' εὐχαρίστως παραδίδωσι τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς τὸν Ὑψίστον, ἐπιστραγγίζων τὸν βίον αὐτοῦ διὰ τοῦ συνήθους αὐτῷ «δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν». Ἄλλ' ἡμεῖς, ὅπως ἐν πάσιν, οὕτω καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίᾳ ἔχομεν τύπον καὶ ὑπογραμμὸν, πρὸς ὃν πρέπει ν' ἀποβλέπωμεν, τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν τῆς πίστεως ἡμῶν ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν (Ἐβρ. 12, 2), τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν τῆς ἀνθρωπότητος· ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν ἀγαλλιάσει πνεύματος εὐχαριστεῖ τῷ Πατρὶ ἐπὶ τῇ προόδῳ τοῦ Εὐαγγελίου, εὐχαριστεῖ, μέλλων νὰ χορτάσῃ πλήθη πολλὰ δι' ὀλίγου ἄρτου καὶ ὀλίγων ἰχθύων, εὐχαριστεῖ παρὰ τῷ τάφῳ τοῦ Λαζάρου, εὐχαριστεῖ ἐν τῇ συστάσει τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας. Ἄλλ' ἀφ' οὗ ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ εὐχαριστεῖ τῷ Πατρὶ, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ εὐχαριστῶμεν αὐτῷ; ἡμεῖς, οἵτινες τὰ πάντα ἔχομεν παρὰ τοῦ Θεοῦ; τί ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; (α' Κορινθ. 4, 7). Τίς εὐσεβὴς Χριστιανὸς θὰ ἀρνηθῇ εὐχαριστίαν εἰς τὸν Θεόν, ἀφ' οὗ ὀφείλει νὰ προσφέρῃ ταύτην εἰς τοὺς γονεῖς, τοὺς εὐεργέτας, τοὺς διδασκάλους καὶ προστάτας; Πᾶς λοιπὸν Χριστιανὸς συλλογισζόμενος

τάς ἀπειρούς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, τὴν διαταγὴν καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ, τὴν ἐκ τῆς εὐχαριστίας ὠφέλειαν ἡμῶν, τὸ παράδειγμα πάντων τῶν εὐσεβῶν ἀνδρῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, παραδέχεται καὶ ὁμολογεῖ τὴν ἀνάγκην τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας. Ἰδῶμεν ἤδη ἐν ὀλίγοις τὸν τρόπον, καθ' ὃν πρέπει νὰ γίνηται αὕτη.

Β'.

Ὁ Κύριος ἡμῶν, ἀγαπητοί, ἐδίδαξε τὴν μόνην ὑγιᾶ, σωτήριον καὶ ζωηφόρον ἠθικὴν· συνέστησε καὶ ἀπήτησε καρδίαν καθαρὰν, ἐξ ἧς ὡς ἀπὸ πηγῆς καθαρᾶς προέρχονται δικαυγῆ καὶ ζῶντα ὅλα τὰ ρυθμικὰ τοῦ ἠθικοῦ βίου, πᾶν ὑγιὲς φρόνημα καὶ πᾶσα ἀγαθὴ πράξις· μακάριοι οἱ καθαρὸί τῃ καρδίᾳ· διὰ τοῦτο ἤλεγε σφοδρῶς καὶ ἐταλάνιζε τοὺς ὑποκριτάς Φαρισαίους, οἵτινες τὰ πάντα ἔκαμνον ὅπως ἐξωτερικῶς καὶ μηχανικῶς πρὸς τὸ θεαθῆναι, ἄνευ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον, ἄνευ τινὸς συμμετοχῆς τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς καρδίας αὐτῶν ἐν τῇ πράξει.

Συμφώνως πρὸς ταῦτα ἢ πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστία κέντρον καὶ ἱερὰν ἐστίν· πρέπει νὰ ἔχη τὴν καρδίαν. Ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ ἔχη ζῶσαν καὶ ἀνεξάλειπτον τὴν μνήμην τῆς ἀγαθότητος καὶ τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ προσηκόντως νὰ ἐκτιμᾷ αὐτάς, διότι ὁ μὴ ἐνθυμούμενος μηδὲ ἐκτιμῶν αὐτάς πῶς θὰ εὐχαριστήσῃ τῷ Θεῷ; Ἡ καρδία τοῦ ἀγνώμονος Χριστιανοῦ δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὡς ὁδὸς ἐστρωμένη δι' ἄμμου, ἐξ ἧς εὐκόλως ἐξαλείφεται πᾶν ἴχνος, ἄμα πνεύσῃ ἄνεμος, ἀλλ' ὡς μαρμαρίνη ἢ χαλκὴ πλάξ, ἐν ἧ μὲν ἀνεξάλειπτον πᾶν ὅ,τι βαθείως ἐνεχαράχθη. Καρδία τοιαύτη πάντοτε θὰ θερμαίνεται καὶ θὰ διεγείρηται εἰς εὐχαριστίαν, ἀφ' οὗ διαθερμίζομεθα ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν εὐεργεσιῶν τῶν ἀνθρώπων· τοιαύτη εὐγνώμων καρδία θὰ αἰσθάνηται πόθον πρὸς τὸν Θεόν, ἄπειρον σεβασμὸν καὶ υἱικὴν πεποιθήσιν, διότι ἡ διηνεκὴς μνήμη τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ ὑφοί ἀπὸ τῆς γῆς καὶ μεταφέρει εἰς τὸν οὐρανόν, εἶναι ἀρίστη διδάσκαλος τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύεσθαι, διδάσκουσα ἡμᾶς νὰ ὦμεν ἀνώτεροι τῶν παρόντων ἀρρωστωμένοι τῷ οὐρανίῳ Πατρὶ καὶ εὐεργέτῃ καὶ προθύμως νὰ ἀναλαμβάνωμεν τοὺς κόπους τῆς ἀρετῆς. Ἡ εὐχαριστία πρέπει νὰ ἐδρεύῃ ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἐξ αὐτῆς νὰ πηγάζῃ, διότι εὐχαριστία εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς καρδίας ἀνταποδοδιδομένη εἰς τὸν Θεόν, τὸν πρῶτον ἀγαπήσαντα ἡμᾶς· «Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν αὐτόν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς» (α'. Ἰωάνν. 5, 19.)

Ἡ δὲ ζωὴ καὶ ἐγκάρδιος εὐχαριστία ἔχει ἄμεσον καὶ ἀρευκτον συνέπειαν τὴν ὁμολογίαν αὐτῆς, ὅταν ὁ χριστιανὸς διὰ τοῦ στόματος ἐξυμνῇ καὶ γεραίρῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν ἔλαβε, καὶ εὐχαρίστως εὐλογῇ τὸν πανάγαθον Πατέρα, τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα αὐτοῦ. Κατὰ νόμον φυσικὸν καὶ ἀμετάτρεπτον ὁ ἔξω ἄνθρωπος ἔχει ἄμεσον σχέ-

σιν μετὰ τοῦ ἔσω· πᾶν ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος νοεῖ καὶ φρονεῖ, θέλει, αἰσθάνεται καὶ ἐσωτερικῶς πάσχει, τοῦτο φανεροὶ καὶ ἐξωτερικῶς ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ· τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐβεβαίωσεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰπὼν· «Ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ· ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας ἐκβάλλει τὰ ἀγαθὰ· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρὰ» (Ματθ. 12, 34, 35). Οὕτω λοιπὸν ὁ χριστιανὸς ὁ ἐγκάρδιον εὐχαριστίαν αἰσθανόμενος πρὸς τὸν Θεὸν πρέπει νὰ ἐκδηλώσῃ ταύτην καὶ στόματι δι' εὐφημιῶν, ὕμνων καὶ δοξολογιῶν, διὰ γλώττης εὐσεβοῦς καὶ λόγων ὑγιῶν, ἄλατι ἠρτυμένων, ἀγαθῶν πρὸς οἰκοδομήν· ἡ καρδία πρέπει νὰ κινή τὸ στόμα, τὸ δὲ στόμα νὰ προσφέρῃ ἀπλῶς τὰ αἰσθήματα τῆς εὐγνώμονος καρδίας, διότι ἄλλως ὑπάρχει φόβος μὴ ἀκούσωμεν τὸν φθερόν ἔλεγον τοῦ Θεοῦ· «Ἐγγίζει μοι ὁ κλὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ· ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πύρρον ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ» (Ἠσαϊ. 29, 13. Ματθ. 15, 8).

Ἄλλ' ἡ εἰλικρινὴς καὶ θερμὴ πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστία δὲν πρέπει νὰ περιορισθῇ μόνον εἰς λόγους, ἀλλὰ νὰ ἐκδηλωθῇ καὶ δι' ἔργων. Ἐὰν πρὸς τοὺς εὐεργέτας ἡμῶν καὶ δι' ἔργων προσπαθῶμεν νὰ ἐκδηλώσωμεν τὴν κατακλύζουσαν τὴν καρδίαν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην, πόσῳ μᾶλλον ὀφείλομεν νὰ πράξωμεν τοῦτο πρὸς τὸν Θεόν; Πλήρης λοιπὸν εὐφημία τοῦ Θεοῦ καὶ ἀκριβεστάτη εὐχαριστία εἶνε ὁ χριστιανικὸς καὶ θεῶριςτος βίος, ὅταν ὁ χριστιανὸς φεύγῃ ἐκεῖνα, ἐξ ὧν ἀπηλλάγη καὶ ἐσώθη, πράττῃ δ' ἐκεῖνα, δι' ὧν δοξάζεται ὁ Θεός· τοιοῦτος βίος εἶνε διηνεκὴς δοξολογία τοῦ Θεοῦ, ὅταν ὁ χριστιανὸς οὐ μόνον διὰ τῆς γλώττης εὐχαριστῇ καὶ δοξάζῃ τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ φωτός τῆς χριστιανικῆς πολιτείας διεγείρῃ πολλὰ στόματα εἰς δοξολογίαν αὐτοῦ· «Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 5, 16). Καθὼς οἱ οὐρανοὶ, μόνον οὐχὶ φωνῆν ἀφιέντες δοξάζουσι τὸν Θεόν, διὰ τῆς ὄψεως αὐτῶν διεγείροντες τὸν ἄνθρωπον εἰς αἶνον τῶν θαυμασιῶν αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ βίον ὄντως χριστιανικὸν ἐπιδεικνύμενος, κἂν σιωπᾷ, δοξάζει τὸν Θεόν δι' ἑαυτοῦ καὶ διὰ τῶν ἄλλων. Ἡ ἀληθὴς λοιπὸν εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν πρέπει νὰ γίνηται διὰ τῶν τριῶν, ἧτοι τῆς καρδίας, τῶν χειλέων καὶ τοῦ βίου, ἅτινα πρέπει νὰ ὦσιν ἀχώριστα ἀπ' ἀλλήλων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ καρδία εἶνε ἡ πηγὴ τῶν πάντων, διὰ τοῦτο διὰ ζωῆς πίστεως καὶ ἀληθοῦς ἀγάπης πρέπει νὰ θερμάνωμεν αὐτήν, διότι σήμερον εἶνε ψυχρὰ καὶ σχεδὸν νεκρωμένη, διὰ τοῦτο δὲν ἐνθυμεῖται τὰς εὐεργεσίας καὶ χάριτας τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο αἱ προσευχαί ἡμῶν, αἱ δοξολογίαι καὶ αἱ εὐχαριστίαι ὀλίγον ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τῆς καρδίας, διότι δὲν γίνονται μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης εἰλικρινείας, ζέσεως καὶ ἀφοσιώσεως, διὰ τοῦτο καὶ ὁ βίος ἡμῶν ἐν πολλοῖς χολαίνει καὶ δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν ὑψηλὸν ἡμῶν προορισμόν. Ἐν-

τεῦθεν αἱ ἔριδες, αἱ διχόνοια, τὰ μίσση καὶ τὰ πάθη, διότι λησμονοῦμεν ὅτι ἔχομεν ἕνα κοινόν Πατέρα, εὐεργέτην, σωτήρα καὶ λυτρωτήν, τὸν ὅποιον ὀφείλομεν νὰ εὐχαριστῶμεν καὶ ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ νὰ δοξάζωμεν.

Ἄφ' οὗ, ἀγαπητοί, εἶδομεν τοὺς σπουδαίους λόγους, οἵτινες ἐπιβάλλουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίαν, καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν πρέπει νὰ γίνηται αὕτη, ἧς ζηλώσωμεν αὐτὴν καὶ ἧς ἐγκολπωθῶμεν. Ἄς γείνωμεν εὐχάριστοι καὶ εὐγνωμόνες πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα μὴ ἀκούσωμεν, ὡς ὁ κατὰ σάρκα Ἰσραὴλ· «Υἱὸς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. Ἐγὼ βοῦς τὸν κτησόμενον, καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ Κυρίου αὐτοῦ. Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαὸς με οὐ συνῆκεν» (Ἠσαϊ. 1, 3). Ἄς μὴ ἀναισθητῶμεν εἰς τὰς εὐεργεσίας τοῦ Κυρίου, διὰ νὰ μὴ κλαύσῃ ἐφ' ἡμῖν, καθὼς ἔκλαυσε ἐπὶ τῇ ἀχρηστῷ Ἱερουσαλὴμ, ἥτις οὐδέποτε ἠθέλησε ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ. Ἄς μὴ λησμονῶμεν, ὅτι τοὺς Ἰουδαίους κατέστρεψε καὶ πολλὰς καὶ ἐπληθύνους πληγὰς ἐπέθηκεν εἰς αὐτοὺς ἡ ἀχρηστία καὶ ὁ γογγυσμὸς αὐτῶν κατὰ τοῦ Θεοῦ. «Ταῦτα δὲ πάντα τύπος συνέβαινον ἐκεῖνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰῶνων κατήνησε» (α'. Κορινθ. 10, 11). Μὴ λησμονῶμεν λοιπὸν τὰς πρὸς ἡμᾶς ἀπειροὺς τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίας. Ἄς εὐχαριστῶμεν αὐτῷ πάντοτε, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου. Ἄς εὐχαριστῶμεν αὐτῷ διηνεκῶς, διότι εἶνε ἄγιον καὶ δίκαιον. Ἄς εὐχαριστῶμεν καὶ ἧς δοξάζωμεν αὐτὸν καὶ ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ ἐν ταῖς συμφοραῖς καὶ ἐν ταῖς ἀσθενείαις, διότι «οὐδὲν τῆς γλώττης ἐκεῖνης ἀγιώτερον τῆς ἐν τοῖς κκοῖς εὐχαριστοῦσης τῷ Θεῷ» (Χρυσ. ἐρμ. Κολ. ὁμιλ. 8). Ὅλος ὁ βίος ἡμῶν ἧς γείνη συνεχῶς εὐχαριστία καὶ ἀσίγητος δοξολογία τοῦ Θεοῦ· καρδία, στόμα καὶ βίος κήρυκες τῆς ζωῆς εὐχαριστίας. Γενώμεθα εὐχάριστοι, καὶ πᾶν ὅ,τι ἂν ποιῶμεν ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ δι' αὐτοῦ (Κολ. 3, 16, 17). Γένοιτο! Κύριε, Γένοιτο.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος
1892—1893

ὑπὸ τοῦ ἐπόπτου τῶν Σχολῶν Ἀρχιμ. Κ. Δεληκάνη*

Τοιαύτη εἶναι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, Σεβασμιώτατε, ἡ ὑπὸ ἐκπαιδευτικὴν ἔποψιν κατὰστασις τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ λήγον ἤδη σχολικὸν ἔτος. Ἐπιτραπήτω μοι νῦν πρὶν δώσω

* Συνέλειξ ἀπὸ σελ. 318—320 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου καὶ τέλος.

πέρξας εἰς τὴν παρούσαν ἔκθεσιν ἀφ' ἐνὸς μὲν ν' ἀνακεφαλαιώσω διὰ βραχυτάτων τὰς ἐν τοῖς προηγουμένοις διατυπωθείσας παρατηρήσεις περὶ τῶν προγράμμάτων σχολῶν τινῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ὑποβῶ μετὰ τινὰ συντελεστικὰ, καθὰ νομίζω, πρὸς κρείσσονα διαρρυθμιστῶν τῶν σχολικῶν πραγμάτων.

Α'] Νὰ μετατραπῇ ἡ ἐξάτακτος ἀστικὴ Σχολὴ Ἐξ Μικρῶν εἰς καθαρῶς δημοτικὴν, ἀφοῦ οἱ πόροι τῆς κοινότητος μόλις ἐπιτρέπουσι τὴν συντήρησιν ἐνὸς διδασκάλου μεθ' ἐνὸς βοηθοῦ.

Β'] Ν' ἀποβῇ ἡ σχολὴ Βεβεκίου τρίτακτος ἢ τετράτακτος δημοτικὴ καὶ οὐχὶ νὰ ἔχη τὴν παράδοξον ἀξίωσιν ὅπως ἀριθμῇ ἐπτὰ τάξεις ἐξ ὧν νὰ σχηματίζη κατ' ἔτος τρεῖς μόνον ἀτάκτως, ἀφίνουσα κενὰς τὰς λοιπὰς.

Γ'] Νὰ γίνωσι παρατηρήσεις τινὲς τῷ ἐν Πέραν ἰδρυτῇ ἰδιωτικῷ ἐκπαιδευτηρίῳ Ν. Μέλα, ὅτι αὐτὸς μόνος μεθ' ἐνὸς βοηθοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς ὑπερτρίκοντα ὥρων ἑβδομαδικὴν διδασκαλίαν ἐκάστης τῶν ἐπτὰ τάξεων τῆς σχολῆς του, καθὰ ἐν ταῖς δημοσίαις προκηρύξεις καὶ τῷ ἀναλυτικῷ του προγράμματι ὀρίζεται.

Δ'] Ὁ διδάσκαλος Σαρμασικίου νὰ καταργήσῃ τὴν διπλὴν κατῆχσιν ἣν διδάσκει κατ' ἐπανάληψιν ἐν δυσὶ τάξεσι, ἀντικαθιστῶν τὴν μίαν διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς Γεωγραφίας εἰς τρόπον ὥστε νὰ διδάσκηται αὕτη ἐν δυσὶ τάξεσιν ἀντὶ τῆς τέως μιᾶς.

Ε'] Νὰ διαγραφῇ καθ' ὀλοκληρίαν ἐκ τοῦ δημοτικοῦ παρθεναγωγείου Βλάχκας ἡ ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τάξει πεντάωρος καθ' ἑβδομάδα διδασκαλία τῆς Γεωμετρίας.

ΣΤ'] Ἡ εἰς τέσσαρα τμήματα διαίρεσις τῆς πρώτης τάξεως τῆς δημοτικῆς σχολῆς Εὐαγγελιστρίας νὰ ἐλαττωθῇ.

Ζ'] Ν' ἀραιρωθῶσιν ἐκ τῆς δημοτικῆς Σχολῆς Φερικιστῶν τὰ ἐμπορικά, ἐν δὲ τῷ παρθεναγωγείῳ νὰ ἐπιτευχθῇ δι' ἀπὸ κοινοῦ διδασκαλίας μαθημάτων τινῶν ὅπως τὰ μὲν ἱερὰ διδάσκωνται καὶ ἐν ταῖς τρισὶ τάξεσι τοῦ παρθεναγωγείου δις τῆς ἑβδομάδος, ἐνῶ ἐφέτος ἐδιδάσκοντο ἐν μόνικις ταῖς δυσὶ τάξεσιν ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Η'] Νὰ διαρρυθμισθῇ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἡ διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ Ταταούλων.

Θ'] Νὰ περιορισθῇ ἡ ἐν τῇ ἀστικῇ σχολῇ Μ. Ρεῦματος ἐπὶ πέντε κατὰ συνέχειαν ἔτη ἀπὸ τῆς Δ' τοῦ δημοτικοῦ δις τῆς ἑβδομάδος διδασκαλία τῆς Γεωμετρίας εἰς τὰς δύο ἀνωτάτας τῆς σχολῆς τάξεις διδασκομένης ἐν τῇ μιᾷ μὲν τῆς στερεομετρίας, ἐν τῇ ἑτέρᾳ δὲ τῆς ἐπιπεδομετρίας. Ὅσον δ' ἀφορᾷ στοιχειωδেষτάτας τινὰς πρακτικὰς γνώσεις, αὗται δύνανται κάλλιστα νὰ συμπεριληφθῶσιν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ μαθήματος τῆς Ἰγνογραφίας.

Ι'] Ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ Μεσαχώρου α'] νὰ μὴ κρατῶνται τὰ παιδία ἐπὶ πολλὰ κατὰ συνέχειαν ἔτη μέχρι τοῦ δεκάτου ἢ ἐνδεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας των ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ β'] νὰ μὴ ἀρχηται ἡ διδασ-

σκαλίει τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἀπὸ τῆς Β' τοῦ δημοτικού· γ'] ἡ διδασκαλία τῶν ἱερῶν νὰ μὴ περιορίζηται εἰς μόνον τὴν ἐν ἐκτάσει καὶ κατ' ἐπανάληψιν διδασκαλίαν τῆς Κατηγήσεως· δ'] νὰ τακτοποιηθῆ ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας.

Καὶ ταῦτα μὲν μερικῶς· ἐπειδὴ δὲ διὰ τὸ ἐπὶ θύραις νέον σχολικὸν ἔτος δὲν θὰ κατορθωθῆ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐνεκα τῆς πληθύσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ἀποφασισθεῖσα ἐκπόνησις προτύπων προγραμμάτων, καλὸν θὰ ἦτο ἂν αὕτη ἤρχιζε προλεικίνοσα τὴν ὁδὸν διὰ τῆς πρὸς τοὺς διδάσκοντας παροχῆς ὁδηγιῶν τινῶν πρὸς βελτίονα κατάρτισμόν τῶν προγραμμάτων. Εὐχῆς λοιπὸν ἔργον θὰ ἦτο ἂν διετάσσοντο τὰ ἀκόλουθα.

Α'] Ἐν πᾶσι τοῖς προγράμμασι νὰ ὀρισθῆ μία ὥρα τουλάχιστον καθ' ἑβδομάδα διὰ τὸ μάθημα τῶν ἐκθέσεων· καθότι ἐν ταῖς πλείσταις σχολαῖς παραμελεῖται καθ' ὀλοκληρίαν τὸ μάθημα τοῦτο τὸ τοσοῦτον χρήσιμον πρὸς ἐκγύμνασιν τοῦ μαθητοῦ εἰς τε τὸ λογικῶς σκέπτεσθαι καὶ τὸ ὀρθῶς δικτυποῦν τὰς ἐκείνου ιδέας.

Β'] Ἐκαστον συμπληρωματικὸν μάθημα ἐν ταῖς δημοτικαῖς καὶ ἀστικαῖς σχολαῖς ἀμφοτέρων τῶν φύλων νὰ μὴ διδάσκηται ὀλιγώτερον τῶν δύο ὥρῶν καθ' ἑβδομάδα, ἐν περιπτώσει δὲ ἀνεπικραΐας τοῦ προσωπικοῦ νὰ ἐπιδιώκηται ἡ ἐπίτευξις τούτου δι' ἀποκοινου διδασκαλίας πλειόνων τάξεων· καθότι ἡ μία ὥρα καθ' ἑβδομάδα, ἣν ὀρίζουσι προγράμμάτα τινα, εἶναι προφανῶς ἄσποδος μόνον ἀπώλειαν χρόνου.

Γ'] Νὰ ἐπιστηθῆ ἡ προσοχὴ τῶν διευθύνσεων ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας καὶ γεωγραφίας, ὅπως μὴ γίνηται αὕτη δι' ἀλημάτων, ἀφιμένων δηλαδὴ ἐν τῷ μεταξύ ἀδιδάκτων μερῶν, ἢ ἡμιτελῶς· ἰδίχ δὲ νὰ ὑποδειχθῆ ταῖς διευθύνσεσι τῶν δημοτικῶν ἀρραναγωγείων καὶ παρθεναγωγείων νὰ ἔχωσι διαρκῶς ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ δημοτικὴ σχολὴ δὲν εἶναι παράρτημα τῆς ἀστικῆς ἢ τοῦ γυμνασίου, ἀλλ' ἄρτιόν τι καὶ αὐτοτελές ἐν μικρῷ, σκοποῦν νὰ παρέχῃ συμπληρωμένας ἐπὶ πάντων τῶν μαθημάτων στοιχειώδεις γνώσεις.

Δ'] Ἐν τοῖς ἀστικοῖς παρθεναγωγείοις ἢ λύσεισι τῶν ἀριθμητικῶν προβλημάτων νὰ μὴ διδάσκηται διὰ τῆς θεωρίας τῶν ἀναλογιῶν, ἐπὶ προδίλῳ ἀπωλείᾳ χρόνου καὶ ἀσκόπῳ καταπονήσει διὰ μηχανικῆς ἀποστηθίσεως τοῦ πνεύματος τῶν κορασίων.

Ε'] Ν' ἀπαγορευθῆ ἡ ἐν τοῖς νηπιαγωγείοις χρήσις οὐδὲποτε ἐτέρου βιβλίου, πλὴν τῶν ἀναγνωστικῶν· αἱ δὲ λοιπαὶ στοιχειωδέσταται γνώσεις νὰ διδάσκωνται προφορικῶς, τῇ βοηθείᾳ μόνον τῶν πινακῶν καὶ εἰκόνων.

ς'] Νὰ συστηθῆ ἰδιχζόντως ταῖς διευθύνσεσιν ἡ ἀποφυγὴ τῆς πληθώρας τῶν διδακτικῶν βιβλίων, πρὸ πάντων δὲ ἡ εἰσαγωγὴ πολλὰ πλὴν γραμματικῶν, ἀριθμητικῶν καὶ τῶν τοιοῦτων.

Ζ'] Νὰ ὀρισθῆ, εἰ δυνατόν, ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδευτι-

κῆς Ἐπιτροπῆς ὁ χρόνος τῆς ἐνάρξεως τῆς διδασκαλίας τῆς ἀρχαίας γλώσσης.

Η'] Ἡ δικινομή τοῦ ἐκτυπωθησομένου καταλόγου τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων νὰ γίνῃ ἐπὶ ἀποδείξει, καθόσον διευθύνσεις τινές, ὅπως δικαιολογήσωσι τὴν εἰσαγωγὴν βιβλίων μὴ ἐγκεκριμένων, προσεφασίζοντο ὅτι ὁ κατάλογος, ἐπιδοθείς ταῖς ἐφορείαις τῶν σχολῶν δὲν εἶχε διαβιβασθῆ αὐταῖς ἐγκαίρως, ἢ καὶ ὅτι οὐδέποτε περιήλθεν εἰς χεῖράς των.

Θ'] Νὰ προσκληθῶσιν αἱ διευθύνσεις, ἵνα μετὰ τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος, ὅπερ δέον νὰ ὑποβάλλωσιν ἐν διπλῷ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, κα' τοῦτο ὅπως καταστῆ δυνατόν τῇ Π. Κ. Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῇ νὰ ἐπιφέρῃ τροποποιήσεις, ἐὰν θεωρήσῃ ταῦτας ἀναγκασίας, ὑποβάλλωσι καὶ κατάλογον τῶν εἰσαχθέντων διδακτικῶν βιβλίων, ὅστις καὶ σφραγιζόμενος ν' ἀναρτᾶται παρὰ τῷ προγράμματι· ἢ ἐὰν κριθῆ ὡς ἄλυσιτελής ὁ πολλαπλασιασμός τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων ν' ἀναγράφωνται τὰ ὀρισθέντα βιβλία, καθ' ὃν τρόπον θὰ ὄσιν ἀναγεγραμμένα ἐν τῷ ἐπισήμῳ καταλόγῳ ἐν ἰδιαιτέρῳ στήλῃ τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος. Ἡ τοιαύτη δὲ ἀναγραφή τῶν διδασκομένων βιβλίων εἶναι ὠφέλιμος οὐ μόνον πρὸς ἀποφυγὴν ἀναστατώσεως τῶν τάξεων διὰ τὴν ἐξέλεγχσιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς παρκόλωσιν τῆς διὰ λαθροχειρίας, οὕτως εἰπεῖν, εἰσαγωγῆς παρὰ τῶν διδασκάλων ἐτέρων μὴ ἐγκεκριμένων, διότι θὰ ἐδίσταζον πολὺ οὗτοι νὰ ἐπιτάξωσι τοῖς πικισὶ τὴν ἀγορὰν βιβλίων μὴ περιεχομένων ἐν τῷ ἐπισήμῳ προγράμματι ἢ καταλόγῳ, τοῦθ' ὅπερ δὲν θὰ ἐβράδυνε νὰ καταστῆ γνωστὸν. Τὴν καθυποβολὴν τοῦ μέτρου τούτου ἐπιβάλλει τῇ ἐποπτεῖᾳ ἢ πείρᾳ τοῦ λήγοντος ἔτους, διδάξασα αὐτήν, ὅτι πᾶσαι αἱ προφορικαὶ διαβεβαιώσεις τῶν διευθύνσεων περὶ μὴ ὑπάρξεως οὐδ' ἴχνους μὴ ἐγκεκριμένου βιβλίου εἰσὶ μετρίαις ἐμπιστοσύνης ἄξιαι.

Ι'] Τέλος νὰ ὑπομνησθῆ τοῖς διδασκάλοις, ὅτι οφείλουσιν ἐγκαίρως νὰ προσαγγάωσι τὰ συμβολαῖά των μετὰ τῶν προγραμμάτων πρὸς ἐπικύρωσιν καὶ ἐφοδιασθῶσι διὰ τῶν νενομισμένων ἐνδεικτικῶν, ὑποδεικνυμένου συνάμα αὐτοῖς, ὅτι θὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀτομικῶς ὑπεύθυνοι διὰ πᾶσαν παράβασιν τῶν ἀνωτέρω ὁδηγιῶν, ἐν ἣ περιπτώσει ἐγκριθῶσι καὶ υἱοθετηθῶσιν αὐταὶ ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς. Οὕτω δὲ διεκπεραιουμένου ἐντὸς μικροῦ σχετικῶς χρονικοῦ διαστήματος τοῦ διοικητικοῦ ἔργου τῆς Ἐποπτείας, θὰ δυναθῆ αὕτη νὰ ἐπιβλέψῃ συντονώτερον καὶ τελεσφορώτερον τὴν ἐφαρμογὴν τῶν προγραμμάτων καὶ ἐν γένει τὴν διδομένην ἐν ταῖς σχολαῖς παιδείαν.

Ἐν Φαρασίῳ, τῇ 10 Ἰουλίου 1893.

Ὁ πατριαρχικὸς ἐπίτοπος τῶν σχολῶν πρωτεύουσας
Ἀρχιμανδρίτης ΚΑΛΑΪΝΙΚΟΣ ΔΕΛΙΚΑΝΗΣ.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1893

ΑΡΙΘ. 42

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ο Αἴνου Λουκάς (πρόεδρος)
- Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
- Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
- Ι. Δ. Τανταλιδής
- Ἀλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἄργυρᾶ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.	

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφώρῳσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυνόντες: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τῆν Ἐκκλησιαστικῆν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν υπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παρακίπτωσι τὰ φυλλάδια

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας»,

Παρακαλοῦνται οἱ ἀξιότιμοι κκ. συνδρομηταὶ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», ὅπως λήγοντος τοῦ ἔτους ἀποστείλωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν, καθόσον αἱ ἀπαραίτητοι ὑλικάι ἀνάγκαι τοῦ φύλλου δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν ἐπιῶρινον καθυστέρησιν αὐτῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Περὶ φθόνου, ἑμίλια εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον τῆς Δ' Κυριακῆς τῶν νηστειῶν ἀπγγελθεῖσα ἐν τῷ πατριρχικῷ νῶφ ὑπὸ τοῦ ἀρχισυντάκτου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας κ. Γρηγορίου Κωνσταντινίδου — Ψυχολογικὴ μελέτη περὶ μετανοίας — Κατηχητικὰ ἢ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη — Κοινοποιήσεις — Δελτίον τῶν ἐν τοῖς ἐθνικοῖς Φιλανθρ. Καταστάμασι δικαιωμένων μηνὸς νοεμβρίου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Συνεδρία Δύο Σωμάτων. — Συγκροτηθείσης καὶ αὐθις σήμερον συνεδρίας τῶν Δύο Διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐξηκολούθησεν ἡ ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Ζακπειῶν Παρθεναγωγείου συζήτησις.

— Συγχαρητήριαι προσήσεις. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τηλεγραφικῶς τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ, μνήμη τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος, ἐπισκόπου Τριμιθούοντος τοῦ θαυματουργοῦ, τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ προσήσεις τῇ Α. Μακαριότητι τῷ Πατριάρχῃ Ἀντιοχείας κ. Σπυ-

ρίδωνι ἄγοντι τὴν ἐπέτειον ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἑορτήν.

Ἐταῦτως εὐηρεστήθη νὰ διαβιβάσῃ τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ εὐχὰς τοῖς τὴν ἐπέτειον ὀνομαστικὴν αὐτῶν ἑορτὴν ἄγουσιν τῇ μὲν Α. Ε. τῷ ἀρχιάτρῳ τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀνακτόρων καὶ ἰδιαιτέρῳ ἱατρῷ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ ἀνακτος ἡμῶν κ. Σπυρίδωνι Μαυρογένει πκσᾶ διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐγκρίτοις ὁμογενέσι διὰ τῶν πανοσιολογ. Μεγάλου ἀρχιδικάνου κ. Ἰωακείμ καὶ Δευτερεύοντος κ. Κωνσταντίνου.

Αὐθμερὸν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε συγχαρητηρίαι καὶ τῷ ἐναυθῶ πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος ἐξοχωτάτῳ κ. Νικολᾷ Μαυροκορδάτῳ ἐπὶ τῇ τεσσαρκοστῇ ὁγδῶν ἐπετηρίδι τῶν γενεθλίων τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου τοῦ Α' διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου.

— Ὀδηγίαι περὶ νεκρωσίου Ἀκολουθίας. — Ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία κηδομένη μητρικῶς τῆς πολυτίμου ὑγείας τῶν εὐσεβῶν αὐτῆς τέκνων καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐπέλθῃ ἐπίκουρος ἐν τῷ περὶ τούτου ἀγῶνι τῆς σεβ. αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, πατρικῶς μεριμνώσης περὶ τῆς δημοσίας ὑγείας καὶ διάφορα προφυλακτικὰ ὑγειονομικὰ μέτρα λαμβανούσης κατὰ τῆς ἐν τῇ βασιλευσίῃ ἀπὸ πενταμήνου ἤδη ἐνσηψίας ὑπόπτου νόσου, ἀπεφάσισεν, ἵνα ἀπολύσῃ κατ' αὐτὰς ἐγκύκλιον πρὸς πάντας τοὺς ἀνὰ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Κωνσταντινουπόλεως ὀσιωτάτους προϊσταμένους τῶν ἱερῶν νῶν ἐντελλομένη, ὅπως τοῦ λοιποῦ, μέχρι τῆς ἐντελοῦς ἐξαφανίσεως τῆς νόσου, ἡ νεκρωσίου Ἀκολουθία τῶν ἐκ ταύτης ἀποθνησκόντων ψάλληται οὐχὶ ἐντὸς τῶν ἱερῶν νῶν τῶν ἐνοριῶν, ἀλλ' ἐν τοῖς ναύσκοις τῶν νεκροταφείων, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης μεταδόσεως τοῦ μολύσματος τῆς νόσου.

— Μητροπολίτης Πισσιδείας. — Τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Πισσιδείας κ. Γερασίμου διὰ ἐπανει-

λημμένων γραμμάτων ἐξαιτησαμένου παρὰ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ὅπως ἐπιτραπῆ αὐτῷ ἐνεκὰ τῶν καθήρσεων ἵνα μεταβῆ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ἄρτι λαχούσαν αὐτῷ θεόσωστον ἐπαρχίαν ἢ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ χθελιστῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ ἐγκρίνασα τὴν αἴτησιν ἀνεκοινώσατο τηλεγραφικῶς ὅτι ἐπιτρέπεται αὐτῷ ἢ εἰς Ἀττάλειαν, ἔδραν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, κατ' εὐθείαν μεταβάσας.

— Συγχώρησις. — Τοῦ ὀσιολογιωτάτου ἱερέως κ. Παμφίλου δι' ἐπανελημμένων ἱκετηρίων ἀναφορῶν ἐξαιτησαμένου τὴν ἄρσιν καὶ τὸ ἔλεος τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῷ ὑπ' αὐτοῦ διαπραχθέντι σφάλματι τοῦ στέψαι, ὡς γνωστὸν, γάμον ἀνευ προηγουμένης ἐκκλησιαστικῆς ἀδείας, ἢ ἱερὰ Σύνοδος τὴν εἰλικρινῆ αὐτοῦ μετάνοιαν ὑπ' ὅψει λαβοῦσα ἐδώρησατο αὐτῷ τὴν αἰτηθείσαν συγγνώμην.

— Ἐγγραφή ἐκλεξίμου. — Τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἐρέσου κ. Κωνσταντίνου διὰ γραμμάτος αὐτοῦ αἰτησαμένου παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν εἰς ἀρχιερατείαν ἐκλεξιμῶν ἐγγραφήν τοῦ ἀρχιδιακόνου αὐτοῦ πανοσιολογιωτάτου κ. Χρυσάνθου Καλαφάτου, τελειοφοίτου τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἢ ἱερὰ Σύνοδος ἐγκρίνασα τὴν αἴτησιν διέταξε τὴν ἐγγραφήν τοῦ προταθέντος.

— Σεραφείμ Σκαροῦλης. — Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς προπαρελθούσης Πέμπτης λαβοῦσα ὑπ' ὅψει τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀντικανονικὴν στάσιν τοῦ πρώην ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐν τῷ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίῳ ἐνέκρινεν ὅπως ὑποβληθῆ οὗτος ὑπ' ἀόριστον ἀργίαν, τὴν δὲ ἐκκλησιαστικὴν ταύτην ποινὴν ἐκτίσῃ ἐν τινι τῶν ἐν τῷ ἀγιωνύμῳ Ὁρει ἱερῶν Μονῶν.

ΠΕΡΙ ΦΘΟΝΟΥ ΟΜΙΛΙΑ

εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον τῆς Δ' Κυριακῆς τῶν νηστειῶν ἀπαγγελθεῖσα ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναφῷ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

« Ἀνθρωπὸς τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσε πολλοὺς· καὶ ἀπέστειλε τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις, Ἐρχεσθε, ὅτι ἤδη ἔτοιμά ἐστι πάντα. Καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μίᾳ παρκεῖσθαι πάντες. » (Λουκ. ιδ' 16).

Τί συμβαίνει, Παναγιώτατε Δέσποτα καὶ λοιποὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, τί συμβαίνει; Διὰ τί ἡ ἀντίφασις αὕτη εἰς τοὺς ἀνθρώπους τούτους τοὺς κληθέντας εἰς τὸ δεῖπνον; Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ παρασκευάσας τὸ μέγα δεῖπνον κατὰ τὰ καὶ σήμερον

ἐπικρατοῦντα ἔθιμα πρὶν ἢ παρασκευάσῃ αὐτὸ εἶδοποίησε βεβαίως τοὺς ἀνθρώπους τούτους, οἵτινες καὶ ἐδέχθησαν νὰ πικρευθεῶσιν εἰς αὐτό. Ἐφαίνοντο πάντοτε κατὰ τὴν προτέραν αὐτῶν πρὸς αὐτὸν σχέσιν καὶ συναναστροφὴν εἰλικρινεῖς φίλοι καὶ εὐμενῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένοι καὶ διὰ τοῦτο βεβαίως καὶ αὐτὸς ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς τὸ δεῖπνον αὐτοῦ· τούλαχιστον αὐτὸς τοιοῦτους ἐθιῶρησεν αὐτοὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ διὰ τοῦτο συγκατέλεξεν αὐτοὺς μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ φίλων αὐτοῦ. Διὰ τί λοιπὸν ὅτε ἦλθεν ἡ ὥρα αἴφνης ἀρνοῦνται καὶ ὑπὸ διαφόρους προφάσεις μετὰ περιφρονήσεως ἀπορρίπτουσι τὴν πρόσκλησιν; Ἦσαν ἄρα οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους προέβαλον πρὸς δικαιολόγησιν αὐτῶν, ἀληθεῖς ἢ μὴ τυχόν ὁ καλέσας αὐτοὺς ἦτο ἀνώτερος καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ κατὰ τὰς γνώσεις καὶ κατὰ τὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν καὶ θέλοντες ὑπὸ φθόνου καὶ ζήλιας κινούμενοι νὰ ταπεινώσωσι καὶ ἐξευτελίωσωσι αὐτὸν ἀπειποιήθησαν νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ δεῖπνον διαφόρους προφάσεις προφασίζομενοι; Ἀλλὰ τότε διὰ τί πρότερον ἀπεδέχθησαν; Διὰ τί ἡ ἀντίφασις αὕτη;

Σοφὸς τις τῆς ἀρχαιότητος εἶπεν, ὅτι τὸ μᾶλλον περιέργον αἴνιγμα διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι—ὁ ἄνθρωπος. Καὶ τῶντι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί! ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ περιεργότατον αἴνιγμα. Αὐτός, ὁ ἄνθρωπος, εἶναι ἐκεῖνος, ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ὁποίου ἐξέρχεται τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν, τὸ πικρὸν καὶ τὸ γλυκὺ· αὐτός εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε μένει ὁμοῖος πρὸς ἑαυτὸν, ἀλλ' ἀπὸ ὧρας εἰς ὥραν μεταβάλλεται· ὁ ὁποῖος, ἐν ᾧ ἔχει ὅλα τὰ προσόντα εἰς τὸ νὰ γείνη ἄγγελος, δημιουργεῖ ἑαυτῷ ἐπὶ τῆς γῆς τὴν κόλασιν, καὶ ἐν ᾧ κατὰ τὸ σῶμα εἶναι τόσον ἀδύνατος, ὅσον καὶ ὁ σκώληξ τῆς γῆς, μὲ τοὺς ὀρθοκλυοὺς ὁμως τοῦ πνεύματος περιέρχεται τὸ πᾶν, συλλαμβάνει μεγάλας ἰδέας καὶ ὑψηλοὺς σκοποὺς, ἀνακαλύπτει τοὺς νόμους τοὺς διευθύνοντας τὸ σύμπαν καὶ μὲ τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς του νικᾷ καὶ τὰς μεγαλειτέρας δυσκολίας.

Μεταξὺ τῶν παραδόξων τούτων ἀντιφάσεων τῶν παρατηρουμένων ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀνθρώπου, ἀντιφάσεων, αἵτινες πρᾶγματι ἐξευτελίζουν αὐτὸν καὶ ἐνώπιον τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως καὶ τῆς συνειδήσεως τῆς κοινωνίας, τὴν μεγαλειτέραν ἴσως αἴσθησιν προξενεῖ ἢ ἐξῆς: ὅτι δηλαδὴ πολλοὶ ἄνθρωποι, ἐν ᾧ διόλου δὲν εἶναι εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς παρουσίας αὐτῶν θέσεως, ἐπαινοῦσιν ὁμως αὐτὴν ἔμπροσθεν ἄλλων ἀνθρώπων, πολλάκις μάλιστα καὶ καυχῶνται δι' αὐτὴν, καὶ ἴσως πάλιν τὴν ἰδίαν στιγμὴν, ἐν ᾧ θὰ εἶχον πᾶσαν ἀφορμὴν νὰ ἦναι εὐχαριστημένοι, λυποῦνται ὁμως, διότι τυχόν ἄλλοι φαίνονται εὐτυχέστεροι αὐτῶν.

Ἄλλ' ὁμως καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν ὁ ἄνθρωπος δεικνύει μεγάλην ἀδυναμίαν τῆς καρδίας του, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. Βεβαίως ἡ χαρὰ, τὴν ὁποῖαν ἐνδομύχως αἰσθανόμεθα διὰ τὰ πλεο-

εκτήματα και προτερήματα ἡμῶν, ἡ ἑσωτερικὴ εὐχαρίστησις, ἡ ὁποία γίνεταί εἰς ἡμᾶς διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν ἡμῶν καὶ ἡ εὐαρέσκεια ἢ καταλαμβάνουσα ἡμᾶς βλέποντας τὰς τε ἰδιωτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἡμῶν σχέσεις πρὸς τὸ ἀγαθὸν εὐδοκιοῦσας, ὅλα ταῦτα εἶναι πολὺ φυσικὰ καὶ ἀποτελοῦν μέρος τῆς ἐπιγείου ἡμῶν εὐδαιμονίας, ἡ ὁποία βέβαια εἶναι καὶ ὁ σκοπὸς ὅλων τῶν προσπαθειῶν ἡμῶν. Ἄλλ' ἡ ἑσωτερικὴ αὕτη διέθεσις σπανίως ἐκδηλοῦται καὶ δι' ὀλίγον μόνον χρόνον διὰ λόγων καὶ ἔργων ὑποδεικνυόντων τὰ ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν συμβαίνοντα· ἡ καθαρὰ ἔκφρασις τῆς ἑσωτερικῆς εὐχαριστήσεως εἶναι ἐκεῖνο τὸ ἰλαρὸν, τὸ φαιδρὸν ἐκεῖνο ἦθος, τὸ ὁποῖον καὶ ὅταν εἴμεθα μόνοι καὶ ὅταν εὐρισκώμεθα μεταξὺ ἄλλων ἀνθρώπων, οὐδέποτε μᾶς ἀφίνει. Καὶ ὁ ἔχων τὸ ἦθος τοῦτο πράττει προθύμως τὸ καλὸν καὶ τὴν ἀρετὴν, διότι ἐπιθυμεῖ εὐκρινῶς, ὅπως αὐτὸς, καὶ οἱ ἄλλοι νὰ ἦναι φαιδροί.

Τὸν κτίον δὲ εἰμπορεῖ τις μετὰ πολλῆς βεβαιότητος νὰ πιστεύῃ, ὅτι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐνώπιον ἄλλων ἐπαινῆται καὶ καυχᾶται διὰ τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ· ὁ ὁποῖος δίδει εἰς τοὺς ἄλλους νὰ ἐνοήσωσιν, ὅτι ὅ,τι αὐτὸς ἔχει εἶναι καλλίτερον παντὸς ἄλλου τοῦ αὐτοῦ εἶδους, τὸ ὁποῖον οἱ ἄλλοι ἔχουν· ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν ἔχει νὰ ἐπιθυμήσῃ εἰς τὸ νὰ ἦναι εὐτυχῆς, αὐτὸς διόλου δὲν εἶναι εὐχαριστημένος· ἑσωτερικῶς, ἐν τῇ καρδίᾳ του, μεθ' ὅλα ταῦτα εἶναι δυστυχῆς· αὐτοὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ καταδεικνύουν τοῦτο. Μόνον ὁ ἐγωϊσμὸς αὐτοῦ, μόνον ἡ φιλαυτία αὐτοῦ θέλει νὰ δεῖξῃ αὐτὸν εἰς τοὺς ἄλλους, ὅτι εἶναι ὅ,τι πράγματι δὲν εἶναι. Τοῦτο βεβαίως εἶναι ἀδυναμία τις τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄλλ' οὐχὶ μικρότερον ἀδυναμίαν τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ προδίδει ὁ ἄνθρωπος καὶ ὅταν, ἐνῶ ἔχει πᾶσαν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ ἦναι εὐχαριστημένος ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ, λυπῆται ὅμως, διότι βλέπει εἰς ἄλλους προτερήματα καὶ εὐτυχίαν. Ἡ δὲ λύπη αὕτη δὲν προέρχεται πάντοτε ἐκ τῆς ἀκορέστου πλεονεξίας· πολλάκις φθονεῖ τις ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον οὔτε ἐπεθύμει νὰ ἔχη· δὲν ἐπιθυμεῖ, δὲν θέλει νὰ ἦναι ὁ ἄλλος εὐτυχῆς, διὰ τοῦτο δὲν θέλει νὰ ἴδῃ, ἀλλ' οὔτε νὰ ἀκούσῃ περὶ πλεονεκτημάτων καὶ ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἠδύνατο εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἄλλων νὰ δώσουν ἀξίαν τινὰ καὶ σπουδαιότητα εἰς αὐτόν. Ἡ δὲ διέθεσις αὕτη εἰμπορεῖ νὰ ἦναι προῖον ἑσωτερικῆς τινος περιρρησίσεως τῶν ἄλλων ἢ ἀδήλου τινὸς φθόνου, πολλάκις δὲ καὶ γελοίας τινὸς κενοδοξίας καὶ ματαιορροσύνης. Διότι πόσοι δὲν ὑπάρχουν οἵτινες ζηλεύουν καὶ φθονοῦν εἰς τοὺς ἄλλους ὅ,τι καὶ αὐτοὶ ἔχουν! Ἄλλ' αὐτοὶ ἐπιθυμοῦν μόνοι νὰ ἔχουν αὐτὸ, διὰ νὰ θαυμάζωνται διὰ τοῦτο παρὰ τῶν ἄλλων. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἀποκλειστικῶς κτῆμα αὐτῶν, οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει δι' αὐτούς.

Τὸ ἐξοχώτερον, τὸ ὠραϊότερον χάνει δι' αὐτούς τὴν ἀξίαν του, ὅταν καὶ ἄλλοι ἔχουν αὐτό.

Πόσον ὅμως ἐλείπον εἶναι τὸ προτέρημα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὅλην αὐτοῦ τὴν ἀξίαν χρεωστέι εἰς κοῦφον καὶ ἀνόητον παίγνιον τῆς φαντασίας! Πόσον μικρὰ, πόσον χαμερπῆς πρέπει νὰ ἦναι ἡ ψυχὴ ἐκεῖνη, ἡ ὁποία βόσκεται μὲ τοιαύτας πλάνας καὶ ἀπάτας! Εὐτυχῆς αὕτη δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἦναι, διότι τὸ προτέρημα αὐτῆς ὁμοιάζει πρὸς πομφόλυγα, ἡ ὁποία ἔχει ἀξίαν μόνον δι' ἐκεῖνον, ὅστις κατεσκεύασεν αὐτήν· ἡ μικρότερα πνοὴ εἰμπορεῖ νὰ ἐξαφανίσῃ αὐτήν.

Καὶ ὅμως δὲν εἶναι μικρὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ὅλην αὐτῶν τὴν εὐτυχίαν στηρίζουν ἐπὶ τοιούτων παίγνιων τῆς φαντασίας· οἵτινες εἰμποροῦν νὰ λησμονήσωσιν ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς εὐτυχίας αὐτῶν, ὅλα αὐτῶν τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ πλεονεκτήματα καὶ νὰ τήκωνται καὶ νὰ λυπῶνται διὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἢ καὶ αὐτοὶ ἔχουν ἢ καὶ δὲν ἐπεθύμουν νὰ ἔχουν.

Τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους δὲν εἰμπορεῖ τις ἀκόμη νὰ ὀνομάσῃ φθονερούς· διότι ὁ φθόνος ἔχει ἄλλην, πολὺ ζοφερώτερον, πολὺ ἐλείποντέρον πηγὴν. Ἐὰν ἡ δυσμένεια ἦναι ἀπλῶς προῖον ἀνοησίας, ὁ φθόνος εἶναι πάντοτε καρπὸς διεσθαρμένης καρδίας· οὗτος φέρει ἐν ἑαυτῷ συγχρόνως τὴν βδελυγμίαν τῆς ἀκορέστου πλεονεξίας, τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τοῦ μίσους καὶ τῆς χειρεκακίας. Ὁ φθόνος εἶναι ἡ ἀδελφοποίησις καὶ ἡ συγκέντρωσις πολλῶν ὁμοῦ κακιῶν εἰς μίαν καὶ μόνον κυρίαν κακίαν. Δὲν ἐπιθυμεῖ μόνον τὴν καταστροφὴν τῆς ἡσυχίας τοῦ βίου ἐκεῖνου, εἰς τὸν ὁποῖον κατοικεῖ, ἀλλὰ διψᾷ τὴν καταστροφὴν ξένης περιουσίας, ξένης εὐτυχίας. Ὁ φθονερός ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ ἀπλῶς νὰ καταστρέψῃ ἐξ ὀλοκλήρου τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἄλλου χωρὶς αὐτὸς νὰ κερδήσῃ τι ἐκ τούτου. Τέκνα δὲ αὐτοῦ γνήσια, κατὰ πάντα ὅμοια τῷ γεννήτορι, εἶναι ἡ ραδιουργία, ἡ διαβολὴ, ἡ συκοφαντία, ἡ χαμέρπεικ, ἡ ὑπόκρισις καὶ ἡ κολακεία. Φθόνος εἶναι τῆσις τις πρὸς καταστροφὴν πάσης ἐν γένει εὐτυχίας, ἔστω καὶ πρὸς βλάβην ἰδίαν.

Ἡ κακία αὕτη εἶναι ἐντελῶς ζωώδους φύσεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἀκουσίως πως αἰσθανόμεθα ἀγανάκτησιν καὶ ἀποστροφὴν ἐναντίον ἐκεῖνου, εἰς τὸν ὁποῖον ἠθέλαμεν παρατηρήσῃ τὸ πάθος τοῦτο ἐκδηλούμενον. Ἀμέσως αἰσθανόμεθα ὅλην τὴν χαμέρπεικ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖον προξενεῖ αὐτὸς εἰς ἑαυτόν. Αὐτὸς διὰ τοῦτο ἤδη εἶναι εἰς τῶν δυστυχιστέρων ἀνθρώπων, διότι ἐλλείπει ἀπ' αὐτοῦ ἡ αὐτάρκεια.

Καὶ εἰς τὸν καλὸν καὶ ἐνέρετον ἄνθρωπον, ὅταν βλέπῃ ἀγαθὰ καὶ προτερήματα, εἰμπορεῖ νὰ διεγερθῇ καὶ θὰ διεγερθῇ πάντως ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἔχη αὐτὰ καὶ αὐτὸς ἐπίσης· ἡ ἐπιθυμία αὕτη εἰμπορεῖ μάλιστα νὰ ὠθήσῃ αὐτόν καὶ εἰς ἐνέργειαν. Ἄλλ' ἡ ἐνέργεια αὕτη λαμβάνει τῆσιν καὶ διεύθυνσιν τοιαύτην, ὁποῖαν μόνον οἱ εὐγενεῖς καὶ καλῆς ἀνατροφῆς, μόνον οἱ τίμιοι ἄνθρωποι γνωρίζουσι. Δὲν θὰ ἐπιθυμήσῃ νὰ κα-

ταστρέψη τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἄλλου, διὰ νὰ οἰκειοποιηθῆ αὐτὸς ταύτην, ὄχι· ἀλλὰ θὰ προσπαθῆσῃ μὲ τίμια καὶ νόμιμα μέσα νὰ ἀποκτήσῃ καὶ αὐτὸς ὅ,τι ἀναδεικνύει τοὺς ἄλλους χρηστοὺς. Καὶ ἡ ἐνέργεια αὕτη γεννᾷ ἀμιλλαν ἐν τῷ ἀγαθῷ, ἥτις πολλὰκις ἀποβιβάζει ἢ μῆτηρ τῶν ὠριωτέρων πράξεων.

Καὶ ὅμως ὅσον δυσειδής καὶ ἀποτρόπαιος καὶ ἄν ἦναι ὁ φθόνος, ὅσον καὶ ἂν ἀποστρεφώμεθα βλέποντες αὐτὸν ἐκδηλούμενον εἴτε εἰς τὰ σχήματα, εἴτε εἰς τοὺς λόγους, εἴτε εἰς τὰ ἔργα τῶν ἄλλων, τοσοῦτον ἀφ' ἑτέρου εὐκόλως καὶ ἀνεπαισθῆτως ὑπεισέρχεται τὸ βδελυρὸν τοῦτο πάθος εἰς τὸ στήθος τοῦ ἀνθρώπου διὰ νὰ δηλητηριάσῃ τὴν εὐτυχίαν αὐτοῦ. Καὶ δὲν ἀκούομεν καὶ δὲν βλέπομεν καθ' ἑκάστην τὰ ἀποτελέσματα τοῦ φθόνου, διὰ τὰ ἴποια σήμερον τοσοῦτον πάσχει ἡ κοινωρία καὶ τὰ ὅποια ἐπαπειλοῦσι τὴν ἐντελῆ αὐτῆς καταστροφὴν καὶ δυστυχίαν; Οὗτος ἐδῶ φθονῶν τὰ πλοῦτη καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ ἄλλου, ραδιουργῶν καὶ διαβόλλων προσπαθεῖ νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸν κόσμον, ὅτι ὁ κάτοχος αὐτῆς μὲ ἀδικίας καὶ ἀρπαγᾶς, καὶ ὄχι μὲ τίμια καὶ νόμιμα μέσα ἀπέκτησεν αὐτήν· ὁ ἄλλος ἐκεῖ φθονῶν τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τοῦ πλησίον, ραδιουργῶν καὶ διαβόλλων προσπαθεῖ νὰ καταστήσῃ ὑποπτον τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἀξίαν καὶ τὴν σύνεσιν· ἄλλος πάλιν τὰς γνώσεις καὶ τὰ προτερήματα καὶ τὴν εὐγενῆ συμπεριφορὰν τοῦ ἄλλου φθονῶν, ραδιουργῶν καὶ διαβόλλων προσπαθεῖ νὰ ὑποβιάσῃ αὐτὰ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ κόσμου καὶ οὕτω νὰ ἐξευτελίσῃ αὐτόν· καὶ ἕτερος πάλιν—ἀλλὰ ποῦ ἡδυνάμην ἐγὼ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, νὰ ἀπαριθμηθῶ ἐν πρὸς ἐν ὅλα τὰ ἀκατανόμαστα μέσα, τὰ ὅποια μεταχειρίζεται ὁ φθόνος καὶ νὰ καταδείξω ἐπαρκῶς τὴν εἰδεχθῆ αὐτοῦ καὶ ἀποτρόπαιον μορφήν;

Ὁ φθόνος εἶναι προφανῆς ἑλλειψὶς ψυχικοῦ μεγαλείου· εἶναι ἀδικία καὶ ὕβρις εἰς τὴν θεῖαν πρόνοιαν· εἶναι πρᾶγμα ἰσχυρῶς τῶν ἰδίων προτερημάτων πρὸς τὰ τῶν ἄλλων· εἶναι ἀνοησία, ὄλως διόλου ἐναντίον εἰς τὸ ἀληθὲς πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος αἰσθάνεται φθόνον εἰς τὸ στήθος του καὶ ζηλοτυπίαν, εἶναι πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν· καὶ τὸ νὰ ἦναι τις μακρὰν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας σημαίνει νὰ ἦναι πολὺ μακρὰν ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ εὐτυχίας. «Τίς σοφός καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν;» λέγει ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος, «τίς σοφός καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δεῖξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πρᾶτῃ σοφίας· εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε καὶ ἐρίθειαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψευδέσθε κατὰ τῆς ἀληθείας· οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἀνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης· ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐρίθεια, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα». Ἀκούετε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί; ὅπου, λέγει, φθόνος καὶ ραδιουργία, ἐκεῖ ὅλα τὰ κακὰ ὑπάρχουν.

Πίστευσόν μοι, χριστιανὲ ἀδελφέ, πίστευσον τοῦτο, τὸ ὅποῖον μέλλω τῶρα νὰ σοὶ εἶπω· πίστευσον αὐτὸ σὺ, ὁ ὁποῖος εἴμπορεῖς νὰ μολύνῃς τὴν καρδίαν σου μὲ τὸν φθόνον· **δὲν εἶσαι φθονερός, διότι εἶσαι δυστυχῆς, ἀλλ' εἶσαι δυστυχῆς, διότι εἶσαι φθονερός!** Διότι ἐὰν εἶχες τοσαύτην δύναμιν ἐπὶ σοῦ, ὥστε νὰ εἴπορες μίαν μόνην στιγμὴν νὰ λησμονήσῃς ἐκεῖνον, τοῦ ὁποῖου τὴν περιουσίαν, τὴν τιμὴν, τὰς γνώσεις καὶ τὴν εὐγενῆ συμπεριφορὰν φθονεῖς καὶ ζηλεύεις, καὶ ἐξήταξες τὴν ἰδίαν σου θέσιν, τὰ ἰδικά σου πλεονεκτήματα, δὲν θὰ εὐρισκας ἀρὰ γε ἀφορμὴν νὰ εἶσαι εὐχαριστημένος; Ἐκαστος ἄνθρωπος ἔχει ἰδιότητος, μὲ τὰς ὁποίας εἴμπορεῖ νὰ γείνη μέγας, ἐξοχος ἀνὴρ, ἀρκεῖ μόνον νὰ γνωρίζῃ νὰ καλλιεργήσῃ αὐτάς. Ἐκαστος ἄνθρωπος ἔλαβε παρὰ τοῦ μεγαλοδώρου Θεοῦ ἀγαθὰ καὶ προτερήματα, μὲ τὰ ὅποια εἴμπορεῖ νὰ γείνη εὐτυχῆς, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐννοῆ νὰ ἐπωφεληθῆ αὐτά. Δὲν μᾶς λείπουν, ὄχι, δὲν μᾶς λείπουν προτερήματα εἰς τὸ νὰ γείνωμεν εὐτυχεῖς· μᾶς λείπουν μόνον ἡ καθαρὰ γνώσις τῆς κοινωνικῆς ἡμῶν σχέσεως, ἡ καθρότης τῆς καρδίας, ἡ καὶ ἡ ἀπαρκίτητος ἐκεῖνη μετριότης καὶ αὐτάρκεια, ἧς ἄνευ μένει ἐλειονός καὶ δυστυχῆς, ἄνθρωπε, καὶ ἂν ἀκόμη ἤθελές κερδήσει τὸν κόσμον ὅλον.

Πίστευσόν μοι, χριστιανὲ ἀδελφέ, πίστευσον τοῦτο, τὸ ὅποῖον μέλλω καὶ πάλιν νὰ σοὶ εἶπω. Ποῖος; **τὸ νὰ ἦσαι εὐτυχῆς καθ' ἑαυτὸν, ἀσχέτως δηλονότι πρὸς τοὺς ἄλλους, δὲν σοὶ εἶναι δύσκολον· δύσκολον ὅμως σοὶ εἶναι νὰ ἦσαι εὐτυχέστερος ἄλλων.** Καὶ ὅμως ἴσα ἴσα τοῦτο εἶναι τὸ κακὸν τῶν ἀνθρώπων, ὅτι δηλαδὴ διὰ τὴν ἰδίαν ἡμῶν εὐτυχίαν λαμβάνομεν ξένον μέτρον. Δὲν θέλομεν νὰ εἴμεθα ἀπλῶς εὐτυχεῖς καθ' ἑαυτούς, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν ἀναλόγως τῶν δυνάμεων ἡμῶν καὶ τῆς κοινωνικῆς ἡμῶν θέσεως νὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς, ἀλλὰ θέλομεν νὰ ὑπερτερώμεν τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν εὐτυχίαν, θέλομεν νὰ εἴμεθα εὐτυχέστεροι ἄλλων.

Ἄλλὰ τί σημαίνει; νὰ ἦναι τις εὐτυχέστερος ἄλλων; καὶ πῶς εἶναι δυνατόν τοῦτο; Ὁ Θεός, ὁ πνύχθος Θεός, ἔδωκεν εἰς ἕνα ἕκαστον ἀναλόγως ἴδιον μέτρον δυνάμεων, σχέσεων καὶ σκοπῶν· καὶ μόνον ἐν τούτοις καὶ διὰ τούτων εἴμπορεῖ νὰ γείνη εὐτυχῆς· ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ καὶ δι' οὐδενὸς ἄλλου. Θεωρεῖς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον εὐτυχέστερον ἀπὸ σοῦ; ἀλλ' εἶσαι εἰς θέσιν νὰ ἀναλογίσῃς καὶ καταμετρήσῃς τὸν βαθμὸν τῆς εὐτυχίας αὐτοῦ, ἀφ' οὗ σὺ δὲν εἶσαι αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος; Βλέπεις εἰς ἄλλους μερικὰ προτερήματα, μερικὰ δῶρα, τὰ ὅποια ἐλλείπουν ἀπὸ σέ· βλέπεις σχέσεις, μερικὰς εὐτυχεῖς συμπτώσεις, διαφόρους περιπτώσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν παρουσιάζονται εἰς σέ· πιστεύεις δὲ μετὰ βεβαιότητος, ὅτι, ἐὰν σὺ εἶχες ὅλα ταῦτα, οὐδεὶς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον θὰ ἡδύνατο νὰ σέ ὑπερτερῆσῃ κατὰ τὴν εὐτυχίαν. Καὶ ὅμως, ἀδελφέ, καὶ ἐὰν εἶχες ὅλα ταῦτα καὶ ἀκόμη περισσό-

τερα, ἔσο βέβαιος, ὅτι οὐδεμίαν εὐτυχίαν θὰ ἀπέκτας δι' αὐτῶν ὄχι τὸ πολὺ μόνον μέσα βοηθητικὰ πρὸς ἀνετωτέραν ἀπόλαυσιν τοῦ βίου. Ἄλλ' ἔκαμες ἄρα γε χρῆσιν ὄλων τῶν βοηθητικῶν μέσων, τὰ ὅποια σοὶ ἔδωκεν ἡ θεία Πρόνοια; Καὶ ἐὰν πράγματι εἶχες ὅλα ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὅποια φθονεῖς καὶ ζηλεύεις ἄλλους, τοὺς ἔχοντας αὐτὰ, εἴμπορεῖς νὰ ἦσαι βέβαιος ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι ταῦτα θὰ σοὶ ἔδιδον εἰρήνην καὶ εὐτυχίαν, ἢ τοῦναντίον θὰ ἦσαν ἡ αἰτία τῆς καταστροφῆς σου; Δὲν ἠξέυρεις, ὅτι σὺ αὐτὸς εἰς ἄλλας περιστάσεις, ὑπὸ ἄλλας σχέσεις, ἔχεις ὅλως ἄλλα αἰσθήματα, ἄλλως ἐξετάζεις τὰ πράγματα, γίνεσαι τρόπον τινὰ ἄλλος ἄνθρωπος; Παρατηρήσατε, παρακκλῶ, τὸ μικρὸν παιδίον· πόσον θέλει, πόσον ἐπιθυμεῖ γρήγορα νὰ ἐνηλικιωθῇ, νὰ μεγαλώσῃ! Καὶ ὁ καιρὸς παρέρχεται καὶ τὸ παιδίον ἐνηλικιούται. Δέν μοι λέγετε, παρακκλῶ, διὰ τί ὁ ἐνήλιξ τόσο πολὺ ἐπιθυμεῖ τὰς ἀθῶας ἀπολαύσεις τῆς ἀμερίμνου παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας;

Τὸ νὰ ἦναι τις εὐτυχὴς καθ' ἑαυτὸν εἶναι εὐκολον βεβαίως, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐξορίσῃ ἀπὸ τὸ στῆθος αὐτοῦ ὅσα διαταράττουσι τὴν εὐτυχίαν τοῦ βίου, τὰ ἀνόητα πάθη· ἀρκεῖ μόνον νὰ ἀρκεῖται εἰς ὅ, τι ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεός, νὰ ζητῇ ἐπιμελῶς νὰ τελειοποιήσῃ ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον ἔχει καὶ ν' ἀποκτήσῃ τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν ἀγάπην ὄλων τῶν καλῶν καὶ τιμίων ἀνθρώπων δαικνῶν εἰς αὐτοὺς πάντοτε εἰλικρινῆ ἀγάπην καὶ χριστιανικὴν διαγωγὴν. Τὸ νὰ γείνη δέ τις εὐτυχέστερος ἀπὸ ἄλλους ἢ καὶ τόσον εὐτυχὴς, ὅσον αὐτοὶ φαίνονται, τοῦτο εἶναι ἀνοησία, διότι οὐδεὶς εἰς τοῦτον τὸν κόσμον εἴμπορεῖ νὰ γνωρίζῃ πόσον πολὺ ἢ πόσον ὀλίγον ὁ ἄλλος εἶναι εὐτυχὴς. Πιθανόν—μόνον σὺ ἴσως δὲν ὑποπτεύεις τοῦτο—πιθανόν ἴσα ἴσα ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον ζηλεύεις εἰς τὸν ἄλλον, νὰ ἦναι ἡ κυρία αἰτία τῆς παρούσης ἢ τῆς μελλούσης αὐτοῦ καταστροφῆς. Τί φθονεῖς; τί ζηλεύεις; ζηλεύεις ἴσως τὴν ὠραιότητα αὐτοῦ! πιθανόν ἴσα ἴσα αὐτὴ ἡ ὠραιότης νὰ ὑπῆρξεν ἡ κυρία αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν παρημέλησε τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς καρδίας του. Τί φθονεῖς; τί ζηλεύεις; φθονεῖς ἴσως τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἢ ὅποια εἶναι πολὺ μεγαλειτέρα τῆς ἰδικῆς σου· ἀλλὰ πιθανόν αὐτὴ ἡ περιουσία νὰ ἦναι ἡ αἰτία τῆς καταστροφῆς καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων του. Τί ἄλλο πλέον ἐπὶ τέλους φθονεῖς; καὶ ζηλεύεις; ἴσως τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τὴν ὑπόληψιν! ἀλλὰ πιθανόν αὐτὴ αὐτὴ ἡ ὑπόληψις αὐτοῦ νὰ παρασκευάσῃ ἑαυτῷ τοὺς μεγαλειτέρους ἐχθρούς, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τέλους δύνανται κυριῶς νὰ βλάψουν αὐτόν· ἴσα ἴσα ὁ ἰδικὸς σου φθόνος δὲν εἶναι δυστύχημα, δὲν εἶναι κακὸν μέγα διὰ τὸν φθονούμενον;

Καὶ εἶσαι βέβαιος, ὅτι ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὅποῖον ζηλεύεις τοὺς ἄλλους, ἐν τῇ παρούσῃ κοινωνικῇ σου θέσει, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεισαι, ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς καὶ τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ σώματός σου, θὰ

σοὶ εἶναι ὠφέλιμον καὶ πρόξενον εὐτυχίας; Ἐὰν ἀφήσῃς τὸν ἐγωϊσμόν σου, ἐὰν ἀφήσῃς τὴν φιλαυτίαν καὶ σκεφθῇς καλλίτερον καὶ ὠριμώτερον περὶ τούτου, θὰ πεισθῇς ὅτι δὲν εἶσαι βέβαιος. Ἄφ' οὗ δὲ δὲν εἶσαι βέβαιος, διὰ τί μολύνεις τὴν ψυχὴν σου μὲ τὴν λέπραν τοῦ φθόνου; Ἐὰν δὲ τοῦναντίον εἶσαι πεπεισμένος, ὅτι τοιοῦτον πλεονέκτημα, τὸ ὅποῖον ἔχει ὁ ἄλλος, εἴμπορεῖ νὰ σοὶ ἦναι ὠφέλιμον, διὰ τί δὲν προσπαθεῖς μὲ ὄλας σου τὰς δυνάμεις, μὲ νόμιμα καὶ τίμιμα μέσα ν' ἀποκτήσῃς καὶ σὺ τὸ ἴδιον ἢ ἄλλο ὅμοιον τούτου; Ὁ φθόνος οὐδὲ ἐν βῆμα σέ κἀμει νὰ προχωρήσῃς· ἐκεῖνον μὲν μὲ τὸν φθόνον σου εἴμπορεῖς νὰ βλάψῃς, σὺ ὅμως τίποτε δὲν κερδίζεις. Ἄλλ' ὄχι, κερδίζεις καὶ σὺ καὶ τι. ἠξέυρεις τί; γίνεσαι ἀντικείμενον γέλωτος καὶ περιφρονησεως μεταξὺ τῶν εὐφρονούντων ἀνθρώπων καὶ θολόνεις τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν χαρὰν, τὴν ὁποίαν καὶ σὺ ἄλλως ὑπὸ τὰς παρούσας περιστάσεις ἠδύνασο νὰ ἀπολαύσῃς.

Καὶ λοιπὸν, ἀδελφέ μου ἀγαπητέ, μὴ φθονῆς· ἀκούεις; μὴ φθονῆς, ὄχι! ἀλλὰ μᾶλλον χαῖρε καὶ σύγχαῖρε ἕκαστον ἄνθρωπον διὰ τὰ προτερήματα καὶ τὰ πλεονεκτήματα, διὰ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ὁ μεγάλωδωρος καὶ πάνσοφος Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτόν. Οὐδὲν ἐπίγειον ἀγαθὸν, οὐδεμίαν δόσιν καθ' ἑαυτὴν εἶναι καλὴ ἢ κακὴ· ὁ ἄνθρωπος κἀμνει αὐτὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην· εἰς τοῦτον μὲν προξενεῖ χαρὰν καὶ εὐτυχίαν, εἰς ἐκεῖνον δὲ καταστροφὴν καὶ δυστυχίαν. Θέλεις δῶρα καὶ δόματα, τὰ ὅποια μόνον διὰ τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἰδίας σου συνεργείας εἴμπορεῖς νὰ ἀπολαύσῃς; Ἄγε δὴ! ἐπωφεληθήτε ὅλα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἤδη σοὶ ἐχάρισεν ὁ Θεός καὶ πρὸς τὴν ἰδικὴν σου καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἄλλων· προσπάθει νὰ πολλαπλασιάσῃς τὸ τάλαντον, τὸ ὅποῖον σοὶ ἔδωκεν ὁ Κύριος· καὶ τότε ὡς πιστὸν αὐτοῦ δούλον καὶ ἀγαθὸν θὰ σέ θεωρήσῃ ἱκανὸν νὰ σέ καταστήσῃ ἐπὶ πολλῶν. Τοιοῦτοτρόπως δὲ διέχοντες καὶ τὴν παρούσαν πρόσκαιρον ζωὴν θὰ διέλθωμεν μὲ χαρὰν καὶ εὐτυχίαν καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ θ' ἀκούσωμεν τὴν χαρμῶσον ἐκείνην φωνὴν τοῦ Δικαιοκρίτου: «Ἔϋ, δούλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σέ καταστήσω» (Ματθ: 25, 21). Γένοιτο.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ*

Μόνον λοιπὸν ἐν τοιαύτῃ τῆς ψυχῆς καταστάσει εἶναι πράγματι τὸ συναίσθημα τῆς μετανοίας εὐεργετικόν. Τότε μόνον ἡ μετάνοια εἶναι βαθεῖα καὶ εὐεργετικὴ, ἀληθὴς μετάνοια, διότι ἐνόησε ἡμᾶς μετὰ τῆς πηγῆς πάσης ἀγιότητος· μόνον τότε ἡ κατάσταση,

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 322—323 τοῦ μετὰ χείρας τόμου καὶ τέλος.

ἣν προκαλεῖ ἐν τῇ ψυχῇ, εἶναι φυσική καὶ ἐλευθέρη καὶ ὄχι καταναγκαστική· καὶ μόνον τότε ἡ μετάνοια εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν θρησκείαν, ἢ μᾶλλον αὐτὴ ἐκείνη, τὴν ὁποῖαν ἀπαιτεῖ ἡ θρησκεία. Διότι ὁ σκοπὸς τῆς θρησκείας εἶναι βεβαίως νὰ δημιουργήσῃ ἐν ἡμῖν νέον ἄνθρωπον, οὐχὶ ὅμως καὶ τεχνητόν, ἄνθρωπον, οὐ «φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀλλὰ τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας» (Ἐφεσ. δ', 22—24). Ἡ θρησκεία δὲν θέλει νὰ διαστρέψῃ τὴν φύσιν ἡμῶν, ἀλλὰ τὸναντίον νὰ ἐξυψώσῃ, νὰ ἐξευγενίσῃ καὶ νὰ δοξάσῃ αὐτήν. Διὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ ἀγάπης θέλει νὰ προσάγῃ ἡμᾶς πάλιν εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἀφ' ἧς ἀπεμακρύνθημεν, θέλει νὰ ἀντικαταστήσῃ πάλιν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν τῆς καρδίας ἡμῶν, θέλει νὰ κατέδωκεν καὶ νὰ γνωρίσωμεν ὅλας τὰς ἐν ἡμῖν ὑπαρχούσας δυνάμεις καὶ νὰ ἀσκῶμεν αὐτάς ἐλευθέρως μηδεμίαν διὰ τοῦτο λύπην προξενούσας εἰς ἑαυτούς, ἀλλὰ λείξουσι, θέλει νὰ ἀποκαταστήσῃ πάλιν ἡμᾶς εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ γνησίαν ἡμῶν φύσιν, ὅ ἐστιν, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἡμῶν μακαριότητα. Καὶ κατὰ ταῦτα ἡ δύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ λέξις φυσικός ἄνθρωπος εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἀληθές ὄνομα, τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ κατὰ θεῖαν βούλησιν ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἀγιότητι ἀναγεννηθέντος ἀνθρώπου.

Τὸ μόνον δὲ, ὅπερ ἡ ἀληθὴς μετάνοια καταστρέφει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, εἶναι τὸ κακόν. Τὸ κακόν, ὄχι ὅμως καὶ τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἄνθρωπος ἄρχεται μᾶλλον τότε πρῶτον νὰ ζῇ ἀληθῶς, ὅταν ἀπομακρυνθῇ ἀπ' αὐτοῦ τὸ κακόν. Καὶ τῶντι, ποῖαν εὐτυχίαν, ποῖαν ἀνάπαυσιν δύναται νὰ ἔχῃ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, τοῦ ὁποῖου τὸ στήθος γέμει παντοίων παθῶν; Δικαίως βεβαίως διισχυρίζονται, ὅτι ὁ χαρακτήρ πρέπει νὰ ἦναι σταθερὸς καὶ ὄχι ἀμφιρρεπής. Ἄλλ' ἀκριβῶς αὐτὸ τοῦτο ἐπιδιώκει καὶ προτίθεται ἡ ἀληθὴς μετάνοια ἐξαγίζουσα καὶ καθαίρουσα αὐτὸν ἀπὸ παντός, ὅ,τι ἡδύνατο νὰ ὑποσάψῃ καὶ διασκαλεύσῃ τὴν ρώμην αὐτοῦ καὶ σταθερότητα. Ὁ χαρακτήρ τότε πρῶτον ἀποκτᾷ τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ δύναμιν, διότι τότε πρῶτον στηρίζεται ἐπὶ ἀληθῶς ἠθικῆς βουλῆσεως. Μετὰ τὴν τοιαύτην ἐξάγισιν ὁ ἄνθρωπος δὲν θέλει ἀνομᾶζῃ πλέον τὰς ἀνοσίους αὐτοῦ κλίσεις, τὰ ἐξαμβλώματα τῆς ἀσθενείας καὶ τῶν ἠθικῶν αὐτοῦ παρεκτροπῶν χαρακτήρα· καὶ συντόμως, ἡ ἀληθὴς μετάνοια πρῶτον θέλει πλάσῃ τὸν ἴδιον προσωπικὸν αὐτοῦ χαρακτήρα καὶ θέλει μορφώσῃ αὐτὸν τοιοῦτον, ὁποῖος ὀφείλει πράγματι νὰ ἦναι.

Οἱ ἄνθρωποι πολὺ δικαίως ψέγουσι πάντα, οὐ-
τινος ἢ διαγωγῆ δὲν στηρίζεται ἐπὶ ἀρχῶν ἐν γένει.
Ἄλλ' αἱ ἀρχαὶ αὗται δὲν θὰ ἐπαρουσιάζοντο ἄνευ
περιεχομένου τινός, ἐάν ἔμενον μόνον ἐν ἡμῖν, ἐάν
δὲν ἐπεκυροῦντο διὰ πράξεων ἰκανῶν νὰ διεγείρωσι
τὸ συναίσθημα τῆς ἀγάπης, ἥτις εἶναι ἡ πρώτη βᾶ-
σις πάσης ἀναγεννήσεως τοῦ πνεύματος; Ἐάν ἐν τῷ

Εὐαγγελίῳ ἐμπεριείχοντο μόνον καθαρῶς πνευματι-
καὶ ἀρχαὶ καὶ διδασκαλίαι, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ δύναμις
ἡ ὠθοῦσα τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν πραγματοποίησιν
αὐτῶν, τὸ Εὐαγγέλιον τότε ἤθελεν εἶναι δι' ἡμᾶς
οὐχὶ χαριστόσυτος, ἀλλὰ μᾶλλον λυπηρὰ ἀγγελία.
Διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀγανακτοῦντες διὰ
τοῦτο ἦτο συγκεχωρημένον νὰ ἐρωτήσωμεν, διὰ τί
τότε ἠνέφξεν ἡμῶν τοὺς ὀφθαλμούς, κατέδειξε τὴν
ἀνάγκην τῆς τελείας ἀναγεννήσεως καὶ ἀπεκάλυψεν
ἡμῖν τὰς ἀληθείας τοσοῦτον σαφῶς καὶ ἐν τοσαύτῃ
ισχύϊ, ἀφ' οὗ δὴ δὲν μετέδωκεν ἡμῖν συγχρόνως καὶ
τὴν ἀκατάσχετον ἐσωτερικὴν ὁρμὴν πρὸς ἀσκήσιν
τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ὑπὸ τῶν ἀληθειῶν
τούτων ὑπαγορευομένης; Ἄλλ' ὅμως ἡ ὑπόθεσις αὐ-
τῆ οὐδεμίαν ἀπολύτως χῶρον δύναται νὰ ἔχῃ ἐν-
ταῦθα, διότι αὐτὸς ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ λόγος τοῦ
Θεοῦ ἀνέλαβε νὰ ἐγγυηθῇ τὸ δυνατόν τῆς ἐκπληρώ-
σεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ κηρυχθεισῶν ἀληθειῶν· μόνον ἡ
διδασκαλία αὐτοῦ δύναται νὰ σώσῃ τὸ ἀνθρώπινον
γένος. Κατὰ ταῦτα ἄρα ἀληθῆς μετάνοια εἶναι ἐκεί-
νη, ἥτις ἐνεργεῖται ἐν ἡμῖν διὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν
ἀγάπης καὶ ἥτις εἶναι τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν
ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἀπαιτηθεῖσαν πνευματικὴν
ἀναγέννησιν.

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ

Ἡ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΑΓΑΠῆ

«Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν», λέ-
γει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τὴν δὲ ἐντολὴν ταύτην κηρύττει
ἔχουσαν τὴν αὐτὴν ἰσχύϊν, ὁποῖαν καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν
ἀγάπη καὶ ἐπιβάλλει ἡμῖν ταύτην τοσοῦτον, ὅσον
καὶ τὴν τελευταίαν.

Τίς ἐστὶν ὁ πλησίον ἡμῶν; Πᾶς ἄνθρωπος ἀνε-
ξαιρέτως. Ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ Σαμαρείτου ὁ Σωτὴρ
ἡμῶν μᾶς διδάσκει, ὅτι τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους καθῆκον
ἡμῶν συνίσταται εἰς τοῦτο, εἰς τὸ νὰ βοηθῶμεν πάντα
ἄνθρωπον ἀνεξαιρέτως, καὶ τοὺς ξένους καὶ αὐτοὺς
τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, ἔχοντας τὴν ἀνάγκην τῆς βο-
θείας ἡμῶν. Ἄλλ' ἐνταῦθα ἡδύνατό τις νὰ εἴπῃ, πῶς
εἶναι δυνατόν, πῶς ὀφείλω νὰ ἔχω ἐγκάρδιον εὐνοίαν
καὶ ἀγάπην εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον, ἀφ' οὗ δὲν γνω-
ρίζω τοὺς περισσοτέρους καὶ τινες μάλιστα διάκειν-
ται δυσμενῶς πρὸς ἐμέ; Καὶ αὐτὴ ἀπλῶς ἡ διάθεσις
τοῦ νὰ εὐεργετήσῃ τις πάντας, ὅσους δύναται, ἀνή-
κει κυρίως εἰς τὴν ἀγάπην. Εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ
θέλῃ τις ἔκ καρδίας καὶ νὰ ἐπιθυμῇ τὸ καλὸν ὅλων ἐν
γένει τῶν ἀνθρώπων, τῶν τε πλησίων καὶ τῶν μα-
κρῶν, τῶν γνωστῶν καὶ ἀγνωστῶν, τῶν φίλων καὶ
τῶν ἐχθρῶν. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ ὁποῖον
ἡ ἐντολή τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης ἀπαιτεῖ
παρ' ἡμῶν. Ἐπειτα δὲ καὶ δύναται ἕκαστος ἀναλό-
γως τῶν σχέσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἔθεσεν αὐτὸν ὁ

Θεός, πράγματι να φροντίξει διά τὸ καλὸν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἀλλὰ πῶς; Διὰ τὸν χριστιανὸν τὸ πρῶτον πρὸς τοῦτο μέσον εἶναι ἡ προσευχή. Ὡς, πόσον ὠρακίον, πόσον συγκινητικὸν εἶναι νὰ βλέπῃ τις ἀνθρώπον κλίνοντα τὰ γόνατα ἐνώπιον τοῦ παναγάθου καὶ παρακαλοῦντα θερμῶς νὰ δώσῃ εἰρήνην καὶ εὐτυχίαν εἰς ὅλον τὸν κόσμον! Πόσον ἀνώτερος, πόσον εὐγενέστερος εἶναι ὁ ἀνθρώπος οὗτος, τοῦ ὁποίου τὸ στήθος εἶναι πλήρες ἀγάπης πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀπὸ ἄλλους, τῶν ὁποίων πᾶς λόγος, πᾶσα πράξις περιορίζεται εἰς μόνον τὸ ἴδιον αὐτῶν ὄφελος! Δυνάμεθα δὲ καὶ ὀφείλομεν νὰ προσευχόμεθα καὶ νὰ παρακαλῶμεν τὸν Θεὸν δι' ὅλους. Εὐχέσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, λέγει ὁ ἀπόστολος Ἰακώβος, ὅπως ἰαθῆτε (Ἰακ. ε'. 16).

Περαιτέρω δὲ δυνάμεθα καὶ ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα ἐπιεικεῖς καὶ νὰ συγχωρῶμεν τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων. Διότι ἕκαστος ἡμῶν ἔχει τὰ ἴδια αὐτοῦ ἑλαττώματα· ποῦ δὲ θὰ ἔμενεν ἡ εἰρήνη, τὸ πολῦτιμον τοῦτο ἀγαθὸν τῶν ἀνθρώπων, ἐὰν ἕκαστος δὲν ὑπέμενε τὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἑλαττώματα; Ἐπειτα δυνάμεθα καὶ ὀφείλομεν νὰ βοηθῶμεν ἀλλήλους εἰς τὰς ποικίλας τοῦ παρόντος βίου περιπετείας. Τίς δύναται μόνος εἰς ὅλα νὰ ἐπαρκέσῃ; Ὁ εἰς ἔχει ἐξ ἁπαντὸς τὴν ἀνάγκην τοῦ ἄλλου. Βοηθεῖτε λοιπὸν ὁ εἰς τὸν ἄλλον καὶ ὑπερασπίζεσθε καὶ διὰ λόγων καὶ δι' ἔργων καὶ θέλετε οὕτω μέγα καλὸν προξενήσῃ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Περὶ τούτου συμβουλευῶν καὶ προτρέπων ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει ἀνυμνῶν δὲ ἀποθέσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμὸν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν... Ἐνδύσασθε, ὡς ἱκεταὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἡγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρῶν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν· ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἐὰν τις πρὸς τινὰ ἔχη μομφήν» (Κολ. γ', 8, 12—13).

Ἐν τούτοις ὅμως διὰ τούτων ἡ ἔννοια τῆς ἀγάπης δὲν ἐξητηλήθη. Ἡ ἀγάπη φροντίζει ὅλας δυνάμεις καὶ περὶ τῆς ἐξαπλώσεως τῆς μορφώσεως καὶ τῆς προσόδου τῆς γενικῆς εὐδαιμονίας, ὁ ἔχων πολλὰ πολὺ, ὁ ἔχων ὀλίγα ὀλιγώτερον, ἕκαστος ἀναλόγως τῆς καταστάσεως αὐτοῦ. Πρὸ πάντων ὅμως ἡ ἀγάπη καταφαίνεται, ὅταν ὁ πλησίον εὐρίσκηται εἰς ἀνάγκην. Βεβαίως δὲν εἴμπορεῖ τις πάντα ἔχοντα ἀνάγκην νὰ βοηθήσῃ, ὀφείλομεν ὅμως νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ συνδράμωμεν ὅλας δυνάμεις ἐκαστον τούτων. «Τεκνία μου», λέγει ὁ μαθητὴς τῆς ἀγάπης, «μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ, μηδὲ γλώσση, ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ» (α'. Ἰωαν. γ'. 18). Ἐν δὲ τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου ἀναγινώσκουμεν, «Ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἡ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι, καὶ λειπόμενοι ὧσι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἴπῃ δὲ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ ὄψτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος;» (Ἰακ. β'. 15, 16).

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον λοιπὸν ἀγάπη εἶναι ὅλος τὸ ἐναντίον τῆς χαμερποῦς ἐκείνης φιλαυτίας, ἥτις ἐν παντὶ μόνον τὸ ἴδιον αὐτῆς συμφέρον ἔχει ὑπ' ὄψιν. Βεβαίως ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς ν' ἀγαπῶμεν, ἕκαστος μάλιστα εἶναι αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν ὁ πλησίον, ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μόνον ἑαυτὸν γνωρίζει, μόνον τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον ζητεῖ, ὁ ὁποῖος θέλει τὰ πάντα νὰ ὑπαγάγῃ εἰς ἑαυτὸν, οὗτος ἐπὶ τέλους κατὰ ψυχολογικοὺς λόγους συσπειροῦται εἰς ἑαυτὸν, περιφρονεῖ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ λατρεύει μόνον τὸ ἴδιον ἐγώ. Δυστυχῶς τὸ κακὸν τοῦτο, ἡ φιλαυτία, εἶναι πολὺ διαδιδόμενη καὶ πρόξενεῖ ἀκαταλόγηστον δυστυχίαν. Μὲ σκληρὰν καρδίαν βλέπει τὴν δυστυχίαν τῶν πτωχῶν καὶ ταλαιπωρουμένων καὶ τότε μόνον ἀποφασίζει νὰ βοηθήσῃ, ὅταν νομίζῃ, ὅτι διὰ τούτου θὰ ἀποκτήσῃ δόξαν τινὰ ἢ ὄφελος.

Ὁ δὲ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον ἡμῶν οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ ἦναι εἰμὴ ὁ Θεός. Μόνον τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν δι' αὐτὸν, τὸν δὲ πλησίον διὰ τὸν Θεόν. Ἀγαπῶντες τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὰ γήινα αὐτῶν πλεονεκτήματα, διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς συγγένειαν, διὰ τὰς πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίας, πράττομεν βεβαίως ἔργον καλόν, ἀλλ' ἡ τοικύτη ἀγάπη εἶναι ὅλως φυσικὴ. Ἐν τούτοις ἡ ἀγάπη ἡμῶν ὀφείλει νὰ ἦναι ὑπερφυσικὴ, καὶ ἐν τούτῳ οὐδένα ἄλλον λόγον ἔχει εἰ μὴ τὸν Θεόν. Ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης διδάσκει, ὅτι «ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ» (Ἰωαν. δ! 21).

Τὸ νὰ ἀγαπᾷ τις ὅμως τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὸν Θεὸν σημαίνει πρῶτον: ἀγαπᾷν αὐτούς, διότι θέλει αὐτὸ ὁ οὐράνιος ἡμῶν πατήρ· δεύτερον: ἀγαπᾷν αὐτοὺς ἐν τῷ Θεῷ καὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς ὁ ἄπειρος Θεὸς δὲν ἀγαπᾷ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων; Ὅλοι ἐπλάσθησαν ὑπ' αὐτοῦ, δι' ὅλους προπαρεσκεύασε τὴν σωτηρίαν καὶ ἀπολύτρωσιν καὶ δι' ὅλους προητοίμασε τὴν οὐράνιον αὐτοῦ βασιλείαν. Ἐὰν λοιπὸν πράγματι ἀγαπῶμεν τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐξ ἀνάγκης θὰ ἀγαπήσωμεν εἰλικρινῶς καὶ πᾶν ὅ,τι ἐκεῖνος ἀγαπᾷ, λοιπὸν τὸν πλησίον ἡμῶν. Διὰ τοῦτο πάλιν λέγει ὁ αὐτὸς ἀπόστολος, «Ἐὰν τις εἴπῃ, Ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν ὃν ἑώρακε, τὸν Θεὸν ὃν οὐχ' ἑώρακε πῶς δύναται ἀγαπᾷν;» (Ἰωαν. δ! 20) Ἐν τῷ Θεῷ ἐν ἐσμέν ὅλοι· ὅλοι εἴμεθα τέκνα αὐτοῦ καὶ μέλη τῆς μιᾶς μεγάλης τοῦ Θεοῦ οἰκογενείας. Ἐὰν λοιπὸν δὲν ἀγαπῶμεν τὰ ὀρατὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ταύτης, καὶ ἡ πρὸς τὸν ἀόρατον πατέρα ἀγάπη ἡμῶν οὐδὲν ὀφείλει. Ἐὰν ὅμως πράγματι ἀγαπῶμεν τὸν οὐράνιον πατέρα, τότε ἀγαπῶμεν ἐν αὐτῷ καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ ὅλα τὰ τέκνα αὐτοῦ καὶ ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν, ὁ ἐστὶ πάντα ἀνθρώπων.

Τοῦτο εἶναι συγχρόνως δευτέρα ἀπάντησις εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην ἐνστάσιν. Ἐν τῷ Θεῷ λοιπὸν

δυναμέθη και όφειλομεν να αγαπώμεν πάντα άνθρωπον ανεξαιρέτως, διότι ό λόγος τής προς τόν πλησίον αγάπης είναι αυτός, ό Θεός. Τώρα βεβαίως κατανοούμε και διά τί ό Σωτήρ ήμών τήν προς τόν Θεόν και τόν πλησίον αγάπην θέτει έκ παραλλήλου και άπονέμει τήν αὐτήν ισχύν. Διότι άμφοτέραι τοσούτον στενωώς συνδέονται προς άλλήλας, ώστε είναι αδύνατον να υπάρχει ή μία άνευ τής έτέρας. Η προς τόν Θεόν αγάπη είναι ή βάση και ή πηγή τής προς τόν πλησίον αγάπης. Όπου έλλείπει ή προς τόν πλησίον αγάπη, εκεί και ή πηγή αὐτῆς είναι ήδη άπεξηραμένη, εκεί έλλείπει επίσης και ή προς τόν Θεόν αγάπη.

Η προς τόν πλησίον ήμών αγάπη θά λάβη τήν άμοιβήν αὐτῆς παρά τοῦ δικαιοκρίτου πατρός ήμών τοῦ έν τοῖς ούρανοις, τοῦ Θεοῦ: «Άμήν, λέγω υμῖν, έφ' όσον έποιήσατε ένί τούτων τῶν αδελφῶν μου τῶν ελαχίστων, έμοί έποιήσατε» (Ματθ.). Όταν λοιπόν έλθῃ διά να κρίνῃ ζῶντα, και νεκρούς, ό λόγος τής αιωνίου ήμών μακαριότητος και ευδαιμονίας κατά τήν άνωτέρω παρατεθεισαν άπόφασιν τοῦ Σωτήρος ήμών Χριστοῦ θά ἦναι τά έργα τής έλεημοσύνης, ό,τι δηλονότι καλόν έπράξαμεν εἰς τούς πύσχοντας αδελφούς ήμών. Διότι «μακάριοι οἱ έλεήμονες» ό,τι αὐτοί έλεηθήσονται». (Ματθ.)

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Τό Προξενικόν Γραφεῖον τής ένταῦθα Αὐτοκρατορικῆς Γερμανικῆς Πρεσβείας δι' έπιστολῆς αὐτοῦ προς τήν Μ. Πρωτοσυγγελλίαν διεδίδασεν δεόντως έπικεκρωμένον αντίγραφον

τοῦ πιστοποιητικοῦ αποδιδώτος τοῦ Γεωργίου Βουλγαροπούλου, υιοῦ τοῦ προκποδίσαντος έν Κωνσταντινουπόλει Δημητρίου Βουλγαροπούλου, μαθητοῦ τής έν Λειψία Έμπορικῆς Σχολῆς, αποθανόντος εκεί τῆ 8 'Οκτωβρίου έ. έ. έν ηλικία έτων 16. Έφ' ό καί φέρεται τοῦτο εἰς γνώσιν τῶν συγγενῶν τοῦ αποδιδώσαντος.

Έν τοῖς Πατριαρχείοις, 15 Δεκεμβρίου 1893.

Έκ τοῦ Γραφείου τής Μεγάλης Πρωτοσυγγελλείας.

**ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.**

Άριθμ. πρωτ 6716.

Προσκαλείται ό Γεώργιος Τσοτσόγλου, ύπηκοος όθωμανός, άλλοτε Μανηφρατούρατζης, ἤδη άγνωστόν διαμονῆς, κατοικίας και επαγγέλματος, όπως τήν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν και ώραν 7 τουρκιστί, μετά παρέλευσιν τριάντα και μιᾶς (31) ἡμερῶν από τής πρώτης δημοσιεύσεως τής παρούσης κλήσεως έμφανισθῆ ένώπιον τοῦ έν τοῖς Πατριαρχείοις Έκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, ως έναγόμενος υπό τής συζύγου αὐτοῦ Μαρίας, θυγατρῆς Κωνσταντίνου Σοφιανοπούλου, επί διαζεύξει. Έν έναντία δέ περιπτώσει ή κατ' αὐτοῦ άγωγή δικασθήσεται έρήμην.

Η παρούσα κλήσις δημοσιευθήσεται τρίς κατά συνέχειαν διά τῶν ένταῦθα εκδιδόμενων Έφημερίδων «Έκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» και «Νεολόγου».

Έν τοῖς Πατριαρχείοις, τῆ 13 Δεκεμβρίου 1893.

Ό Πρόεδρος

+ Ό Ίωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ό Γραμματεὺς

Ίεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ότι ακριβές αντίγραφον

Έν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 15 Δεκεμβρίου 1893.

Ό Γραμματεὺς

Ίεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΔΙΑΙΤΩΜΕΝΩΝ
τοῦ μηνός Νοεμβρίου 1893.

	Οἱ κατά τήν 1 Νοεμβρίου εὑρεθέντες		Οἱ καθ' ὄλον τὸν μῆνα								Οἱ κατά τήν 0 Νοεμβρίου μείναντες		ὅλον τε
	ἄνδρες	γυναίκ.	Εἰσελθόντες		τὸ ὄλον	Ἐξεληθέντες		Ἀποθανόντες		ἄνδρες	γυναίκ.		
			ἄνδρες	γυναίκ.		ἄνδρες	γυναίκ.	ἄνδρες	γυναίκ.				
Ἀσθενεῖς	177	34	341	32	584	275	14	54	10	189	42	584	
Γηροκομούμενοι	93	26	1	2	122	1		1	3	92	25	122	
Φρενοβλαβεῖς	229	115	4	1	349	2	1	1	1	230	114	349	
Όρφανοί	145		7		152	6				146		152	
Περιορισμένοι	2				2					2		2	
Προσωπικόν	118	32	6		156	2				122	32	156	
	764	207	359	35	1865	286	15	56	14	781	213	1365	

Έν Γαλατῶ, τῆ 14 Δεκεμβρίου 1893.

Έκ τοῦ Γενικοῦ Γραφείου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων
ό Διευθυντῆς **Ε. ΚΑΒΑΛΑΣ.**

Ό υπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 24 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1893

ΑΡΙΘ. 43

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Αἰνίου Λουκάς (πρόεδρος)
 Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
 Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
 Ι. Δ. Τανταλίδης
 Ἀλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετρίτια ἀγορᾷ 5
 διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημόδιδακάλους 3
 ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσῷ 25
 ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἰνίου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὕλης διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν υπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά.— Ὅτι ἡ ἀποτίσις ἡμῶν τῷ ἁγίῳ θελήματι τοῦ Θεοῦ αἶρει τὸν φθόνον τοῦ θανάτου· λόγος ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τῆς Ἀ' Κυριακῆ τῶν νηστειῶν ὑπὸ τοῦ πανοσι. ἀρχιμανδρίτου Ἀποστόλου Χριστοδούλου καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.— Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν.— Κατηχητικὰ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερὰ Σύνοδος καὶ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.— Ἐπιταῖς ἐπὶ θύραις ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων ἡ Ἱ. Σύνοδος διέκοψε τὰς ἐργασίας αὐτῆς ἀπὸ τῆς παρελθούσης Τρίτης, τὸ δὲ Μ. Συμβούλιον ἀπὸ τῆς Τετάρτης.

— Πνευματικὸν Δικαστήριον.— Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διώρισε μέλος τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τὸν πανοσιολογιώτατον Μέγαν Ἀρχιμανδρίτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κ. Πολυκάρπον.

— Ἐξελεγκτικὴ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἀσμῶν ἐπιτροπὴ.— Ὡσαύτως μέλος τῆς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἀσμῶν ἐπιτροπῆς διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὁ πανοσιολογ. Μέγας Πρωτοσύγκελλος κ. Γερβάσιος.

— Προχείρισις Μ. Ἀρχιμανδρίτου.— Ἐπὶ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐγένετο ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἡ εἰς Μέγαν Ἀρχιμανδρίτην προχείρισις τοῦ τέως πρωτοσυγκέλλου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Σμύρνης κ. Πολυκάρπου Βαρβάκη.

— Συγχαρητήρια.— Ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ νέου ἔτους κατὰ τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβάσιου, διεμνηνεύοντος τοῦ γραμματέως τοῦ Πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰωάννου Δ. Τανταλίδου, διεβίβασε τὰς συγχαρητήριους αὐτοῦ προσήσεις πρὸς τοὺς ἐνταῦθα ἐξοχ. πρεσβευτὰς Γαλλίας, Ἀγγλίας, Γερμανίας, Αὐστρίας, Ἰταλίας, Ἰσπανίας, Ὀλλανδίας, Βελγίου καὶ Σουηδίας.

— Ἐκφρασις εὐγνωμοσύνης.— Ἡ Α. Ε. ὁ ἐν Πάριστι φιλογενέστατος ὁμογενὴς καὶ ἐθνικὸς εὐεργέτης Χρηστάκης ἐρένης Ζωγράφος ἀπαντῶν εἰς τὸ ἐπὶ τῇ πεντηκοστῇ ἐπετηρίδι τῶν γάμων αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας διαβιβάσθην αὐτῷ συγχαρητήριον καὶ εὐχετήριον γράμμα ἐκφράζει τὴν θερμὴν αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ ταῖς διαπύροις εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

— Ἀναχώρησις.— Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Μαρωνείας κ. Γαβριὴλ, ἀποχαιρετίσας τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ τοὺς σεβασμιωτ. συνοδικούς ἀνεχώρησε τὴν παρελθούσῃ Δευτέρᾳ εἰς τὴν νέαν θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν.

— Συλλυπητήρια.— Ἐπὶ τῷ λυπηρῷ ἀγγέλματι τοῦ ἐν Μόντε Κάρλω ἀώρου θανάτου τοῦ ἀειμένου Στεφάνου Γ. Ζαρίφη δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ ἀειμνήστου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Γεωργίου Ζαρίφη, καὶ ἀδελφοῦ τοῦ μεγάλου ὁμογενοῦς κ. Λεωνίδου Ζαρίφη, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε προχθὲς διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβάσιου τῇ εὐγενεστάτῃ χήρᾳ κ. Ἐλένη Ζαρίφη καὶ τῷ ἀδελφῷ κ. Λεωνίδῳ Ζαρίφῃ τὰ θερμὰ αὐτοῦ συλλυπητήρια.

— Ἀποφυλάκισις ἐλαφροποιῶν.— Ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε πρὸς τὴν Α. Ἐξοχ. τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων, κατὰ τὰ εἰθισμένα, τακτικὸν ἀφορῶν τὴν ἐπὶ ἐγγυήσει προσωρινῇ ἀποφυλάκισιν τῶν ἐνεκα μικρῶν χρεῶν καὶ ἐλαφρῶν πταισμάτων πεφυλακισμένων ὁρθοδόξων.

— Διακομὴ ἐλεῶν.— Τὸ Ἐθνικὸν Ταμιεῖον ὡς κατὰ πᾶν ἔτος οὕτω καὶ κατὰ τὸ ἐνεστὸς δι' εἰδικῆς ἐπιτροπῆς διένειμε σήμερον εἰς διαφόρους ἐνδεεῖς καὶ πτωχὰς οἰκογενείας ὡς καὶ εἰς τοὺς ἐν ταῖς κεντρικαῖς φυλακαῖς κρατούμενους τὰ εἰθισμένα ἐλεῖν.

Τῇ παρελθούσῃ Παρρασκευῇ, ὡς ἠγγέλθη τηλεγραφικῶς ἐνταῦθα, ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐξηκοντούτης περίπου τὴν ἡλικίαν, ὁ Μέγας Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ σχολάρχης τῆς ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ **Φώτιος Ἀλεξανδροῦδης**, εὐθαλὲς βλάστημα τῆς Λέσβου, γνήσιος καὶ ἐκ παίδων Ἀγιοταρίτης, γηραιὸς Λευίτης τῆς χάριτος, κληρικὸς χρησιμώτατος, διδάσκαλος ζηλωτῆς καὶ ἀκρίματος, θεολόγος ἀφιλάφη παιδευσιν κεκτημένος, ἄνθρωπος τοῦ καθήκοντος, φίλος εὐλικρινῆς καὶ ἀξιογάπητος καὶ χαρακτηρ ἀκέραιος καὶ ἀξιοσεβαστός. Ὁ αἰδίδιμος νεαρὸς εἰς τὴν Ἁγίαν Πύλιν μεταβάς ἠξιώθη τῆς πατρικῆς προστασίας καὶ μερίμνης τοῦ ἐν μακαρίῃ τῇ λήξει Κυρίλλου τοῦ Ἱεροσολύμων καὶ ἐκπαιεῦθη παρὰ τοὺς πόδας τοῦ αἰμνήστου ἐκείνου διδασκάλου Διονυσίου τοῦ Κλεόπα· εἶτα ἐστάλη δαπάναις τοῦ ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τύρου εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1858, καὶ ἐφεξῆς πρὸς τελειοποιήσιν τῶν θεολογικῶν καὶ φιλοσοφικῶν αὐτοῦ σπουδῶν μετέβη εἰς τὴν σοφὴν Γερμανίαν, ἐνθα τετραετίαν διέτριψεν, ἐπιμελῶς φοιτήσας εἰς τὰ Πανεπιστήμια τοῦ Μονάχου, τῆς Λειψίας καὶ τοῦ Βερολίνου καὶ ἰδίᾳ περὶ τὸν ἱστορικὸν κλάδον τῆς ἱερᾶς Θεολογίας ἀσχοληθείς. Ἐπιστρέψας τῷ 1862 εἰς Ἱεροσόλυμα, διωρίσθη καθηγητῆς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ καὶ μετὰ δύο ἔτη σχολάρχης αὐτῆς, διευθύνων αὐτὴν μετὰ συνέσεως, ἀγρυπνίας καὶ πατρικῆς μερίμνης, ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος ὑπὸ τε τῶν συναδέλφων καὶ τῶν μαθητῶν ἕνεκα τοῦ εὐλικρινοῦς καὶ ἀδόλου χαρακτήρος, τῆς ἄκρας δικαιοσύνης καὶ ἀμεροληψίας, τοῦ πατρικοῦ τρόπου καὶ τῆς εἰς τὸ διδάσκειν ἀρσιώσεως. Τὸ 1872 ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος ἕνεκεν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκραγέντος γνωστοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος ἀπεσπάρθη τῶν κολπῶν τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἥτις ἐπ' αὐτοῦ κυρίως ἤμασε καὶ ἀγλαοὺς παρήγαγε καρπούς. Ἐκτοτε ὑπῆρέτησε τῇ ἱερᾷ αὐτοῦ Μετανοίᾳ πιστῶς καὶ προθύμως ἐν διαφόροις θέσεσι καὶ ἀξιώμασιν, ὡς Ἀρχιεραγματεὺς, Ἐπίτροπος τοῦ αἰδίδιμου Πατριαρχικοῦ Προκοπίου ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ δις πάλιν σχολάρχης τῆς σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, μέλος διαφόρων ἐπιτροπῶν, μέλος τακτικὸν τῆς ἱερᾶς Συνόδου, λίαν ἐκτιμώμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ἀγιοταριτῶν, ὧν οἱ πλείστοι μαθηταὶ αὐτοῦ εὐγνώμονες, καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ τῶν αἰδίδιμων πατριαρχῶν Προκοπίου καὶ Ἱεροθέου, οἵτινες πάντοτε καὶ ἐν πᾶσι σύμβουλον εὐλικρινῆ καὶ ἄδολον, πεπειραμένον, ἱκανὸν καὶ σοφὸν εἶχον τὸν αἰδίδιμον Φώτιον. Ἀλλ' ὁ τοσοῦτον χρήσιμος Φώτιος ἠναγκάσθη τῷ 1884 κλαίων νὰ ἐγκαταλείπῃ τὴν Ἱερὰν αὐτοῦ Μετανοίαν, ἐν ἧ' ἐκ παίδων ἀνετρέφη καὶ εἰς ἣν ὅλον σχεδὸν τὸν βίον αὐ-

τοῦ ἀφιέρωσε, καὶ μετὰ τοσαύτας πολυτίμους τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Ἱεροσολύμων ὑπηρεσίας κατέφυγεν εἰς τὴν γενέτειραν, ἐνθα καὶ ἐδίδασκεν ἐν τῷ Γυμνασίῳ. Τῷ 1888 προσεκλήθη καθηγητῆς εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν σχολὴν ἐν ἧ' ἐπὶ τριετίαν ἐδίδασκεν, ἀποδοὺς αὐτῇ τὰ τροφεῖα.

Ὁ νῦν εὐκλεῶς πατριαρχεῦων Μακαριώτατος Ἱεροσολύμων Γεράσιμος, ἄμα ἀναλαβὼν τοὺς οἴκους τῆς Ἀποστολικῆς ἐκείνης ὀκλάδος, ἀμέσως ἀνεκάλυψε τὸν Φώτιον εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐκτιμῶν τὰς πολλὰς αὐτοῦ ἀρετὰς, τὴν πείραν καὶ ἱκανότητα καὶ μὴ παραγνωρίζων τὰς πολυτίμους καὶ μακρὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας. Ὁ ἐγκάρδιος πόθος καὶ ἡ διηνεκῆς φθερμὴ εὐχὴ τοῦ αἰδίδιμου ἐπληρώθη· ἐπανεκάμφεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ Μετανοίας, καὶ αἱ πύλαι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ καὶ πάλιν ἀνεπετάθησαν, ὁ δὲ Φώτιος ὡς σχολάρχης κατὰκοπος περὶέδωκε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς τὸν ὕψιστον πρὸς πένθος ἀπαρχμύθητον τοῦ Μακαριώτατου, τῶν Ἀγιοταριτῶν ἀδελφῶν καὶ τῆς ἀπορραπισθείσης Θεολογικῆς Σχολῆς. Ὁ Φώτιος εἰργάσθη πολὺ ὡς διδάσκαλος καὶ ἀφῆκε σπουδαία χειρόγραφα μαθήματα καὶ ἰδίᾳ ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν καὶ διαφόρους θεολογικὰς πραγματείας. Ἐξέδωκε τῷ 1857 συμπληρώσας τὴν ὑπὸ τοῦ αἰδίδιμου Κλεόπα παρρασκευασθεῖσαν ἔκδοσιν τῶν Κατηχήσεων τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου, ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων. Ὁ Φώτιος εἶχε πολλὰς ἀρετὰς, ἐν αἷς διεκρίνοντο τὸ φιλόκλιτον καὶ γενναῖον, τὸ ἄδολον καὶ ἀπλοῦν, τὸ ἄτυρον καὶ ἀφιλάργυρον. Πλειστάκις παρουσιάσθη αὐτῷ εὐκαιρία νὰ πλουτήσῃ καὶ παρεκλήθη νὰ περιβληθῇ ἀνώτερα ἀξιώματα, ἀλλ' ὁ Φώτιος θέλων νὰ ἐργάζηται ἡσύχως καὶ ἀθουρῶως προὔτιμησε ν' ἀποθάνῃ ὡς ἀπλοῦς πτωχὸς δίκονος· καταλείπων μόνον πλουσίαν καὶ ἐκλεκτὴν βιβλιοθήκην κενὸν δυσαναπλήρωτον καὶ μνήμην ἄληστον ἐν τῇ Ἀγιοταριτικῇ ἀδελφότητι καὶ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πολυπληθῶν αὐτοῦ μαθητῶν. Ὁ δίκαιος κριτῆς ἀναπαύσει αὐτὸν καὶ δώῃ αὐτῷ τὸν στέφανον τῆς φερεπονίας αὐτοῦ.

Γ. Β.

Ὅτι ἡ ἀφοσίωσις ἡμῶν τῷ ἁγίῳ θελήματι τοῦ Θεοῦ ἀῖρει τὸν φόβον τοῦ θανάτου

Λόγος ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ τῇ Ἀ' Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ὑπὸ τοῦ παιοσ. Ἀρχιμ. ἀποστόλου Χριστοδοῦλου Καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

Χρόνους σκληρᾶς δοκιμασίας, εὐσεβῆς ἐκκλησιασμα, σκληρᾶς δοκιμασίας χρόνους διερχόμεθα οἱ πάντες, ἀρχόμενοι τε καὶ ἄρχοντες· χρόνους ἀπροσω-

πολήπτου εξέτασως τῆς πίστεως ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοῦ πρὸς τὸν ἅγιον αὐτοῦ νόμον σεβασμοῦ διέρχονται πολλά τοῦ καθ' ἡμᾶς κόσμου μέρη, καὶ ἰδίως ἡ βασιλεύουσα αὕτη πόλις· χρόνους ἄλλαις λέξεις διερχόμεθα πειθανγκιζόντας ἡμᾶς εἰς ἐμβριθῆ καὶ περιεσκεμμένην μελέτην ἐπὶ τῶν φρονημάτων ἡμῶν καὶ τῶν πράξεων, ἐπὶ τῶν διαθέσεων καὶ τάσεων, ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ ἡμῶν βίου, ἐπὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν μὲν ἀρχόντων πρὸς τοὺς ἀρχομένους, τούτων δὲ πρὸς ἐκείνους, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἡμῶν βίου τοῦ τε παρελθόντος, ἐνεστώτος καὶ μέλλοντος. Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας! Πᾶς κάτοικος τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης, καὶ πλούσιος καὶ πένης καὶ ἐπιστήμων καὶ χειρώναξ, βεβουλισμένος ὑπάρχων ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἔργῳ, ὅπως ἀπεροφημένος, οὕτως εἶπεν, διατελῶν εἴτε ὑπὸ τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ εἴτε ὑπὸ τῆς ματαιοφροσύνης καὶ ματαιοπραγίας, αἴφνης, ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος ἴσταται ἐννεὸς ἐνώπιον ἀπαισίου ἀκούσματος ἢ θεάματος: ὁ δεῖνα ἀπέθνηκεν, ὁ δεῖνα ἀποθνήσκει, ὁ δεῖνα προσεβλήθη ὑπὸ τῆς φοβερᾶς νόσου. «Ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο· εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον». Ἡ δοκιμασία δὲ ἡμῶν αὕτη ἐπὶ τοσοῦτον ἀποβαίνει δι' ἕκαστον ἐξ ἡμῶν δυσχερὴς καὶ ἡ ἐξέτασις ἡμῶν αὐτῶν ἀτερπὴς καὶ φοβερά, καθ' ὅσον μηδὲν κοινὸν ἔχουσαι πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τοιαύτας γενομένας, ἐνθά καὶ δολιότης ἐμφιλοχωρεῖ, καὶ προσωπικαὶ μεσιτεῖαι λαμβάνονται, κριτὰς ἑαυτῶν ἔχουσι αὐτὸ τὸ παντέφορον ὄμμα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἀμελικτου συνειδήσεως. Ἀλλὰ διὰ πάντας ἄρα γε οἱ χρόνοι οὗτοι τῆς δοκιμασίας εἶναι χρόνοι πονηροί, ἢ μήπως ὑπάρχουσι καὶ χριστιανοί, διὰ τοὺς ὁποίους δὲν παρίστανται τοιοῦτοι, καὶ τίνες εἶναι ἄρα γε οἱ μακάριοι οὗτοι ἄνθρωποι; Τὴν διασφηνήσιν τῶν σπουδαίων τούτων ζητημάτων ἐθεώρησα καθήκόν μου νὰ προβάλω σήμερον εἰς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην.

Ὑπάρχουσιν ἐποχαί, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ πατέρες καὶ ἀδελφοί, ὑπάρχουσιν ἐποχαί, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ καὶ δικαιοκρασία εἰς τὸν συνήθη τρόπον τῆς διδασκαλίας Αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς προστίθησι καὶ ἕτερον, ἀσυνήθη καὶ ἔκτακτον. Ἐν τοῖς τοιοῦτοις χρόνοις ὁ φιλόκθρωπος Θεὸς ὁμιλεῖ πρὸς ἡμᾶς οὐχὶ μόνον διὰ τοῦ Εὐαγγελίου Αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν γεγονότων δι' ἀμφοτέρων δὲ τούτων διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ὀφείλομεν πάντοτε νὰ ὦμεν ἐτοιμοὶ διὰ τὴν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐξοδὸν ἡμῶν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτί, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν ὁδῷ, καὶ περιπατοῦντες καὶ ἰστάμενοι, καὶ καθεύδοντες καὶ καθήμενοι. Μίαν τῶν τοιοῦτων διδασκαλιῶν παρέχει ἡ μαστίζουσα ἡμᾶς νόσος καὶ ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα εὐαγγελικὴ περικοπή· «εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· Ἄφρων, ταύτη τῇ νυκτί τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτοίμασας τίνι ἔσται;» (Λουκ. 12, 20) καὶ κατωτέρω· «μακάριοι οἱ δούλοι ἐκείνοι,

οὓς ἔλθων ὁ κύριος εὕρησει γρηγοροῦντας. . . καὶ ὑμεῖς οὖν γίνεσθε ἐτοιμοὶ, ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται» (αὐτ. στ. 37 καὶ 40). Ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ Σωτῆρος μὲνθάνομεν, ὅτι ἄφρων μὲν εἶναι καὶ ὀνομάζεται ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις λησμονῶν ὅπως, ὅτι ἡ παρούσα ζωὴ εἶναι οἰονεὶ παρακαταθήκη τοῦ ἀγίου Θεοῦ, τὴν ὁποῖαν Ἐκεῖνος δύναται νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ λάβῃ εἰς πᾶσαν στιγμήν, τὸν δὲ φθαρτὸν τούτον κόσμον θεωρῶν ὡς παντοτεινὴν αὐτοῦ κατοικίαν, ἐργάζεται νυχθημερόν πῶς νὰ καταστήσῃ αὐτὴν εὐτυχῆ καὶ ἀλυπόν· μακάριος δὲ εἶναι καὶ ὀνομάζεται πᾶς ὅστις οὐδέποτε λησμονεῖ, ὅτι εἶναι δούλος τοῦ ἀγίου Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο περὶ αὐτοῦ μόνον σκέπτεται, καὶ μόνον τὸ ἅγιον Αὐτοῦ θέλημα ἐπιτελεῖ. Καὶ πραγματικῶς. Τί δύναται νὰ πείσῃ τὸν φρόνιμον ἄνθρωπον πρὸς ἀπόκτησιν διὰ πικρὸς μέσου ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων κοσμικῶν ἀγαθῶν; τὸ σταθερὸν αὐτῶν καὶ μόνιμον; ἀλλὰ ταῦτα, καθὼς οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, εἶναι πρόσκαιρα καὶ φθαρτὰ· μόνιμος ἢ παρεχομένη ὑπ' αὐτῶν εὐτυχία καὶ ἀνάπαυσις; ἀλλὰ τίς ποτε εὔρε τοιαύτην ἐνταῦθα; Διανοεῖται καὶ ὁ πλούσιος τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου νὰ καταρρίψῃ τὰς ἀποθήκας του, ὅπως μεγαλειτέρας οἰκοδομήσῃ καὶ συνάξῃ ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά του καὶ τὰ ἀγαθὰ του. Δεδόσθω, ὅτι κατέρριψε τὰς ἀποθήκας, ὀικοδόμησε μεγαλειτέρας, συνήγαγε τὰ ἀγαθὰ του, καὶ εἶπε τῇ ψυχῇ του: ψυχῆ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύσου, φάγε, πίε, εὐφραίνου· ἀλλ' οἱ κλέπτει; ἀλλ' αἱ πυρκαϊαί; ἀλλ' ὁ φθόνος τῶν ἀνθρώπων; ἀλλὰ τὰ ἄγρια πάθη; ἀλλ' αἱ ποικίλαι ἀσθένειαι; ἀλλ' ὁ θάνατος; Μήπως ταῦτα πάντα δὲν δύναται τὸν πλουσιώτερον τῶν ἀνθρώπων καὶ φαινομενικῶς εὐτυχέστερον νὰ καταστήσῃσι δυστυχέστερον πάντων καὶ πτωχότερον; Ὡ! πόσον ἀληθῶς φοβερά εἶναι καὶ ἀπελπιστικὴ ἡ λέξις, ἄφρων, τὴν ὁποῖαν ὁ πανάγαθος Θεὸς ἀποδίδει εἰς τὸν πλούσιον τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου! Πῶς; ὁ φιλόκθρωπος Θεός, ὁ ἐκχύσας τὸ πανάγιον Αὐτοῦ αἷμα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ χάριν τοῦ πλάσματος Αὐτοῦ, ν' ἀποκαλῆ αὐτὸ μωρὸν καὶ ἀσύνητον! Πῶς; ὁ Θεὸς ἄνθρωπος Σωτὴρ νὰ ὀνομάξῃ ἄφρονα τὸν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ βεβαπτισμένον; Ναί· ἀκριβῶς δι' αὐτὸ τοῦτο, διότι αὐτὸς μὲν ὑβρίσθη, ἐκολαφίσθη, ὑπέμενε τὸν ἀτιμώτατον τῶν θανάτων, τὸν ὁποῖον ὑφίσταντο μόνον οἱ κακοῦργοι, χάριν τῆς ἐκ τοῦ διαβόλου ἀπαλλαγῆς τοῦ ἀνθρώπου, οὗτος δὲ, ὁ λεγόμενος χριστιανός, διὰ τῶν ἀντιχριστιανικῶν αὐτοῦ πράξεων οὐ μόνον αὐτὸς ὑβρίζει καθ' ἑκάστην τὸ πανάγιον ὄνομα τοῦ Σωτῆρος «τὸ ὑπὲρ πάντων ὄνομα» ἀλλὰ καθίσταται αἷτιος καὶ ὑπὸ τῶν ἐθνῶν αὐτὸ νὰ βλασφημῆται. Ναί· δι' αὐτὸ τοῦτο, διότι ἐνῷ ὁ Θεὸς κατέστησε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ υἱοῦ τῆς ἀμαρτίας υἱὸν τῆς χάριτος, ἀπὸ δούλου ἐλεύθερον, ἀπὸ ἐπιγείου καὶ φθαρτοῦ ὄντος ἀθάνατον καὶ αἰώνιον κληρονόμον τῆς ἐν οὐρανῷ βασιλείας, οὗτος μηδὲν λογι-

ζώμενος ταῦτα πάντα, προσηλωτοῦται εἰς τὴν γῆν καὶ τὴν ὕλην, ταύτην λατρεύει, ταύτην ἀνακηρύττει θεὸν ἑαυτοῦ καὶ ζώην. Τοιαύτης λοιπὸν συμπεριφορᾶς εἶναι δυνατὸν ἄρα γε νὰ ὑπάρξῃ τι ἀφρονέστερον;

«Τὶ ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν»; Καὶ κατὰ χιλιάδας ἐὰν ἡριθμῶντο τὰ ἔτη τῆς ζωῆς ἡμῶν, καὶ νυχθημερόν ἐὰν διήγομεν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκληροτέραν τῶν δουλειῶν, καὶ πάλιν οὐδὲν θὰ διεπράττομεν ἐπὶ πλέον τῆς πρὸς τὸν Πανάγαθον Θεὸν ὀφειλῆς ἡμῶν. Ἐν τούτοις ὁμῶς οὐδὲν τούτων ὑπάρχει· οὔτε πολυκαινίως ζωὴ ἐπὶ τῆς γῆς, διότι καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐταῖς ἐβδομηκοντα ἔτη, ἐὰν δὲ ἐν δυναστείας ὀγδοήκοντα ἔτη» (Ψαλμ. 89, 10), ἀλλ' οὔτε δουλεῖα σκληρὰ καὶ ἀνυπόφορα, «ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτος εἰμι καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσατε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός καὶ τὸ φορτίον μου ἕλαφρόν ἐστιν· ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν» (Ματθ. 11, 29. Ἰωάν. 15, 14). Ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς Κύριος δὲν ἠγνοεῖ βεβαίως τὸ δυσχερές τῆς ἀρετῆς, διότι αὐτὸς οὗτος ἀλλοχοῦ διδάσκει, ὅτι «στυγὴ ἢ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἢ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν» (Ματθ. 7, 14)· πῶς λοιπὸν λέγει, ὅτι εἶναι φορητὸς ὁ ζυγός Αὐτοῦ, καὶ ἕλαφρόν τὸ φορτίον Αὐτοῦ;

Πρὸς παραγωγήν, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, πρὸς παραγωγήν ἔργου τινὸς ἐπὶ τῆς γῆς ἀπαιτεῖται μὲν καὶ θέλησις, ἀλλὰ πρὸ πάντων μέσα· ἡ ἀρετὴ ὁμῶς εἶναι ἐπιτετακτὴ καὶ ἔνευ μέσων. Οὕτω· εὐφραίνεται ἐν τῇ χάρῃ τῶν δικαίων ὁ πλούσιος καὶ φιλόξενος· Ἀβραάμ καὶ πάντες οἱ φιλεύσπλαγχοι καὶ ἐλεήμονες, ἀναπαύεται ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραάμ καὶ ὁ μηδέποτε μηδὲν δοῦς πτωχός· Ἀχζαρος, «ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πύλωνα τοῦ πλουσίου ἠλωμένου καὶ ἐπιθυμῶν γορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου» (Λουκ. 16, 20). Ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον ὅπως σώσῃ τὴν πεσοῦσαν ἀνθρωπότητα, καὶ γενόμενος ἄνθρωπος κατὰ πάντα ὁμοίως ἡμῶν ἐκτός τῆς ἀμαρτίας, οὐ μόνον ἀπεκάλυψεν εἰς ἡμᾶς τὸ ἅγιον θέλημα τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ καὶ πρῶτος ἐξεπλήρωσεν αὐτὸ, «ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἔχουσιν αὐτοῦ» (Α' Πέτρ. 2, 21). Ἐπειδὴ δὲ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἐδόθη διὰ τὴν σωτηρίαν πάντων τῶν ἀνθρώπων, ἀδικαρίτως γένους, φυλῆς, ἠλικίας καὶ ὕλικῆς καταστάσεως, διὰ τοῦτο ἐδόθη τοιοῦτος, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, καὶ ὁ ἀμαθὴς καὶ ὁ πεπαιδευμένος, καὶ ὁ πτωχὸς καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ὁ γέρων καὶ ὁ νέος. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἀπαιτεῖ περ' ἡμῶν πίστιν ἀρχαίου τοῦ Θεοῦ ἐν Τριάδι Θεόν, καὶ ἀγάπην θερμὴν πρὸς αὐτὸν τε καὶ τὸν πλησίον (Ματθ. 22, 36—40). Ποία δυσκολία ὑπάρχει ὥστε νὰ πιστεύσῃ ὁ ἄνθρω-

πος, εἴτε πλούσιος εἶναι οὗτος εἴτε πτωχός, ὅτι ὑπάρχει εἰς Θεός, Θεός ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα· Θεός ὁ Υἱός, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα· Θεός τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἐν ᾧ τὰ πάντα, εἰς μὲν Θεός τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ τριαδικός· τὰ πρόσωπα; Οὐδεμία. Ποία δυσκολία ὑπάρχει ὥστε καὶ ὁ ἄρχων καὶ ὁ ἀρχόμενος ν' ἀγαπήσῃ τὸν Θεόν, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ πάντες ὀφείλομεν «καὶ ζῶν» καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα, καὶ ὁ ὁποῖος πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς; Οὐδεμία. Ποία δυσκολία ὑπάρχει εἰς τὸν ἀγαπῶντα τὸν Θεόν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας ὥστε ν' ἀγαπᾷ καὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἀπὸ τούτου ἀγαπᾷ αὐτὸς ὁ εὐκρινῶς ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώμενος Θεός; Οὐδεμία· ἀλλὰ θέλησις μόνον ἀπαιτεῖται. Ὡστε οὐχὶ ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ θελήσει τοῦ ἀνθρώπου ἐγκτεῖται τὸ δυσχερότερον τῆς ἀρετῆς.

Ἐκτός δὲ τούτου, ὁ χριστιανὸς ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ δὲν ἀρέθῃ μόνος, ἀλλ' ἔχει συνεργῶσαν πάντοτε τὴν θεῖαν χάριν. Ἡ πεποίθησις αὕτη οὐδέποτε ἐγκαταλείπει τὸν ἀληθῆ χριστιανόν, οὔτε ἐν εὐτυχίᾳ οὔτε ἐν δυστυχίᾳ. Πιστεύων, ὅτι ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὸν Θεόν καὶ τὸ ἅγιον Αὐτοῦ θέλημα ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸν τοῦ βίου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐλπίζων ἐπὶ τὴν θεῖαν ἀντίληψιν, ρυθμίζει θεαρέστως τὸν τε κοινωνικὸν καὶ ἰδιωτικὸν αὐτοῦ βίον, ὡς ἀρχὴν μὲν ἔχων τὴν πίστιν, ὡς τέλος δὲ τὴν ἀγάπην. Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς οὐδέποτε λησμονεῖ τὸ κοσμοσωτήριον ἔργον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μόνη ἡ ἀνάγκη τούτου προκαλεῖ πολλάκις ἐν αὐτῷ δάκρυα κατανύξεως καὶ βαθείας εὐγνωμοσύνης. Ἐντεῦθεν ἄρατον αἰσθάνεται χαρὰν, ὅτι ἀνίκει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, τὴν ὁποίαν ὡς εὐπειθὲς τέκνον ἀγαπᾷ καὶ περιέπει ὡς φιλόστοργον μητέρα· τὴν Ἐκκλησίαν ἐκείνην, ἣτις οὐ μόνον ἀνεγνώρισεν αὐτὸν διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, δοῦσα εἰς αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τῷ ἑσπέρῳ «πᾶν γόνυ κάμψαι ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων», ἀλλὰ καὶ ἐκάστοτε καθαρίζουσα αὐτὸν ἀπὸ τῶν παραπτωμάτων διὰ τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως, παρέχει οὐρανίαν βρῶσιν καὶ πόσιν, αὐτὸ τὸ πανάγιον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Σωτῆρος. Τὰς θείας ταύτας δωρεὰς εἶναι ποτε δυνατὸν νὰ περιρροήσῃ ὁ εὐσεβὴς χριστιανός καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν φθορὰν καὶ τὴν ὕλην, ἀντὶ τοῦ οὐρανοῦ νὰ προτιμήσῃ τὴν γῆν, ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ τὸν χριστόν, καὶ τὸν θάνατον ἀντὶ τῆς ζωῆς; Τοῦτο θὰ ἦτο δι' αὐτὸν αὐτόχρημα ἐπιπορκία καὶ ἀσύγγνωστος ἀπάρνησις τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ὁμολογίας, τὴν ὁποίαν ἐπισήμως ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἔδωκε κατὰ τὸ βάπτισμα, ὅτι ἀπετάξατο τῷ Σατανᾷ καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ συνετάξατο τῷ Χριστῷ καὶ τῇ λατρίᾳ Αὐτοῦ. Τοῦτο δι' αὐτὸν θὰ ἦτο θάνατος φρικωδέστερος παντὸς θανάτου. Ὁ μακάριος οὗτος χριστιανός, εἴτε οἰκογενειακὸν εἴτε ἰδιωτικὸν βίον διέγει, ἐπειδὴ δὲν ζῆ δι' ἑαυτὸν μό-

von ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, ἐκτός ὅτι οὐδὲ φαντίζεται καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς ἀνώτερα ἀξιώματα ἢ νὰ βελτιώσῃ πῶς τὴν ὕλικήν αὐτοῦ εὐμερίαν, πατῶν ἐπὶ τῶν πτωμάτων τῶν ἀδελφῶν του, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐπιουσίου ἐπι ἄρτου αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ πενιχροῦ βυλαντίου ἐλευθέρως μεταδίδει εἰς πάντα στερούμενον. Καὶ ἐφαρμόζεται ἄρα ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Παύλου λεγόμενον: «καὶ λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες· καὶ πτωχοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες· καὶ μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες» (Β' Κορ. 6, 10).

Ἐν τούτῳ ἔγκειται, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, τὸ θαυμαστόν καὶ ἐξίσχισον τοῦ θεαρέστου βίου, ὅτι ἡ ἐξ αὐτοῦ χαρὰ καὶ ἀμοιβή δὲν ἀντιμετρεῖται καθὼς ἡ κοσμικὴ εὐτυχία πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐπιγείου δόξης καὶ τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν καὶ τὴν ἀνάλογον πρὸς τὰ μέσα ἐνὸς ἐκάστου διάπραξιν τοῦ θεοῦ νόμου. Τοιοῦτοτρόπως, καὶ ἂ πολλὰς ἐλεημοσύνας ποιῶν φρόνιμος πλούσιος αἰσθάνεται οὐρανίαν χαρὰν, καὶ ὁ ξηρὸν μόνον ἄρτον ἢ ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος προθύμως παρέχων εἰς τὸν πτωχότερον ἑαυτοῦ πτωχὸς χριστιανός. Ἀμφότεροι καλοῦνται φρόνιμοι οἰκονόμοι τῶν δώρων τοῦ ἀγίου Θεοῦ. Ἀμφότεροι ἐπαινοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐπουρανοῦ βασιλέως καὶ εἰσάγονται εἰς τὴν βασιλείαν Αὐτοῦ. «Κὺ, δούλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου» (Ματθ. 21, 21). Οἱ τοιοῦτοι μακάριοι χριστιανοὶ, προημετερούμενοι θεαρέστως ἐνὸς ζωσὶ τὴν καλὴν πραγματεῖαν «κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ», καὶ ἔχοντες ἐνευθεν ἀναπεπαυμένην τὴν ἑαυτῶν συνείδησιν, ὅτι ἐπετέλεσαν πᾶν ὃ, τι ἐξήρατο παρ' αὐτῶν, μετὰ θάρρους προσδοκῶσι πότε θὰ προσκαλέσῃ αὐτοὺς ὁ Κύριος, «ἵνα γινῶ τίς τι διεπραγματεύσατο». Φρόνιμοι δὲ ὄντες καὶ συνετοὶ, δὲν παραμελοῦσι καὶ τὸ ἑαυτῶν σῶμα, διὰ τοῦ ὁποίου κατεργάζονται τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ μετὰ φρονήσεως καὶ μέτρου ἀγαπῶσιν αὐτὸ καὶ περιποιῶνται ὡς δῶρον τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὅμως ἴδωσιν, ὅτι ἐπραξαν πᾶν τὸ δυνάμενον πρὸς δίκασιν ἑαυτῶν, τότε ἐν πλήρει γαλήνῃ ψυχῆς, ἡρεμῆς πνεύματος καὶ φαιδρότητι προσώπου ἐγκαταλείπουν τὸν κόσμον, εὐχαριστοῦντες καὶ δοξάζοντες τὸν οὕτως εὐδοκήσαντα νὰ καλέσῃ αὐτοὺς Πανάγαθον Θεόν.

Ἡ εἰκὼν αὕτη, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, εἶναι ἀντιγραφή τοῦ βίου τῶν μακαρίων ἡμῶν πατέρων, καὶ πρῶτιστα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἧς τὴν μνήμην εὐσεβῶς σήμερον ἐορτάζομεν. «Οὐδὲν μοι ὠφελήσει, ἀνακράζει εἰς τῶν μακαρίων τούτων πατέρων, ἐπιθυμῶν τὸν θάνατον, οὐδὲν μοι ὠφελήσει τὰ τερπνὰ τοῦ κόσμου, οὐδὲ αἱ βασιλεῖαι τοῦ αἰῶνος τούτου. Μᾶλλον μοι ἀποθάνειν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, ἢ βασιλεύειν τῶν περὶ τῶν τῆς γῆς. Ἐκείνον ζητῶ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθάνοντα· ἐκείνον θέλω τὸν δι' ἡμᾶς ἀναστάντα· (ἐμὲ) τὸν Θεοῦ θέλοντα εἶναι, κόσμῳ μὴ

χαρίσθησι. Ἄφετέ με καθαρὸν φῶς λαβεῖν· ἐκεῖ παραγενόμενος, ἄνθρωπος Θεοῦ ἔσομαι» (Ἰγνατ. ἐπιστ. πρὸς Ρωμ. κεφ. 6). «Ὅστε ἄς σχολάζωσιν οἱ περὶ τὴν φύσιν ἀσχολούμενοι πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν παραγούσων τὴν μαστιζούσαν ἡμᾶς δεινὴν νόσον κληματικῶν καὶ λοιπῶν φυσιολογικῶν συνθηκῶν. Ἡμεῖς μὴ ἀρνούμενοι τὴν ἁξίαν αὐτῶν, ἀλλὰ φρονίμως ἐπωφελοῦμενοι τῶν συμπερασμάτων τῆς ἐπιστήμης, συγχρόνως ἄς διακατέχομεν στερεῶς καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἡμῶν πεποίθησιν, ὅτι «οὐδὲ στρουθίον ἐν πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν, ἄνευ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν· ἡμῶν δὲ καὶ αἱ τριχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἡριθμημέναι εἰσὶν» (Ματθ. 10, 30). «Πολλὰ αἰ μάστιγες τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ἀνακράζει καὶ ὁ ψαλμῶδός, τὸν δὲ ἐλπίζοντα ἐπὶ Κύριον ἔλεος κυκλώσει» (Ψαλμ. 31, 10). «Ἄς ἀρσισωθῶμεν οἱ πάντες εἰς τὸ ἔργον θέλημα τοῦ Θεοῦ· ἄς ἐκπληροῦ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τὰ χριστιανικὰ αὐτοῦ καθήκοντα, κοινωνικὰ τε καὶ ἰδιωτικὰ, ὡς πολίτης, ὡς οἰκογενειάρχης, ὡς κύριος, ὡς ὑπηρέτης, καὶ ἄς ὦμεν πάντοτε ἑτοιμοὶ διὰ τὴν μέλλουσαν ἀθανασίαν. Ἡ τοιαύτη ἀρσισίσις ἡμῶν εἰς τὸ θέλημα τοῦ ἀγίου Θεοῦ οὐ μόνον αἶρει πάντα φόβον τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ τρέφει τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, ὅτι ἐλθόντος τοῦ Κυρίου ἡμῶν θ' ἀκούσωμεν παρ' αὐτοῦ ἀντὶ τῆς κατακρίσεως τοῦ ἔργου πλουσίου τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου τὴν εὐκαταίαν τοῖς πᾶσι φωνήν: «Κὺ, δούλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου» (Ματθ. 25, 21). Γένοιτο.

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Ἡ χαρακτῆρος εἰκὼν αὕτη εἰς μαθητὰς ἐν γένει εἶναι τῷ ὄντι λαμπρά· ἀλλ' οἱ χριστιανοὶ ἔχομεν καρτερίας τύπους καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐτι τούτου λαμπροτέρους· ὅπως δὲ γνωρίσωμέν τινες αὐτῶν, καταλιπόντες τῆς ἱστορίας τοῦτο τὸ τμήμα, ἄς προχωρήσωμεν ἐπὶ τὰ ἐνδοτέρω τῆς πινακοθήκης, ὅπου ἀνάκεινται τὰ ἀγάλματα καὶ αἱ γραφαὶ τῆς ἱστορίας τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐκκλησίας· ἐνταῦθα δὲ εἰσερχομένων προσβάλλει ἡμῶν ταῖς αἰσθήσεσιν εὐθὺς ἐν τῇ εἰσόδῳ ἡ θεία εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος, ὅστις ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον «ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ». Ὁ θεὸς οὗτος ἀρχιερεὺς καὶ βασιλεὺς καὶ διδάσκαλος καὶ ἀνακρινιστὴς τῆς ἐκ τῶν πολλῶν καὶ παντοίων ἀμαρτιῶν διαφθορέσεως πλαιαῖς τῶν ἀνθρώπων κοινωνίας μετὰ μακρῶν θεωρίαν καὶ ἐμβριθῆ μελέτην τῶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις συμβαινόντων συλλαβῶν, ὡς ἀνθρωπίνως παριστάνουσιν αὐτὸν τὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια, τὴν μεγάλην τῆς παλιγγενεσίας καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστά-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 315—318 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου

σεως ιδέαν τοῦ ἐκ τῆς δικηθαρᾶς καὶ τῆς ἀνομίας νενεκρωμένου γένους τῶν θνητῶν ἔρχεται τέλος καὶ εἰς τὴν κρίσιμον στιγμήν, ὅτε μέλλει νὰ ρίψῃ καὶ τῆς ἐκτελέσεως τὸν κύβον· φαίνεται ἄρα γε αὐτῷ ἀνθρωπίνως εὐκολον τὸ τόλμημα; πολλοῦ γε καὶ δεῖ ὡς Θεὸς βεβαίως οὐδεμίαν ἀνάγκην εἶχεν αὐτὸς ἐνδοικασμῶν καὶ ἀμφιβολιῶν οὐδὲ μελέτης οὐδεμιᾶς· ἀλλ' ἂν ὡς Θεὸς ἐνήργει, οὐδὲν ἐκ τούτου τοῖς θνητοῖς προήρχετο ὄφελος· διότι ἡ ἐνέργεια ἡ θεία, ὑπερβαίνουσα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὰ πεπερασμένα ὄρια, θαῦμα δ' ἀκατάληπτον φαινομένη τῇ ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ, οὐδένα τύπον μιμήσεως παρέχει τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ, οὐδὲ δύναμιν ἐπὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ἠθικῶς ἀσκεῖ· διότι τὸ φυσικῶς ἀνέρισκτον καταπληττον δὲ ἐξεγείρει οὐδ' ἐνισχύει τὸ παράπαν τοῦ ἀνθρώπου τὴν ψυχὴν. Ἀνάγκη λοιπὸν ἦτο ὁ προκίωνιος λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν χρόνῳ καὶ χώρῳ περιορισθεὶς σῶμα δὲ περιβαλλόμενος θνητοῦ, ἀνθρωπίνως καὶ νὰ ἐνεργήσῃ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τύπον αὐτῆ καὶ ὑπογραμμὸν ζωῆς καταλείπων ἐφικτόν· ἀνθρωπίνως λοιπὸν κατὰ τὴν ἄπειρον τοῦ δημιουργοῦ σοφίαν καὶ φιλοκρηπίαν τὴν ἀνείκαστον ἐνεργήσαντα ἐξετάζοντες αὐτὸν βλέπομεν, ὅτι ὅτε ἐπὶ ταῖς θύραις ἦτο τῆς ἐνεργείας εἶδεν εὐθύς, ὅτι ἐπιχειρῶν τῷ ἔργῳ, ἔργῳ ὑπὲρ οὗ ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐκ θεμελιῶν ἀνατρέπων τὸ σεσαθρωμένον τῆς ἀρχαίας κοινωνίας οἰκοδόμημα, ἔμελλε νὰ κινδυνεύσῃ τὰ ἔσχατα· ἔμελλε πάντων τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν στερηθεὶς νὰ βλασηθῆ ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης· ἔμελλε νὰ ἐξεγείρῃ καθ' ἑαυτοῦ τὴν ὀργὴν μὲν καὶ τὰς ἐπιτιμήσεις τῶν τῆς ἡμέρας ἰσχυρῶν, τὴν ἀπέχθειαν δὲ καὶ τὸ μῖσος καὶ τὴν διαβολὴν παντὸς τοῦ κόσμου, ὅστις εἰθισμένος ὦν νὰ πλανᾶται ἐν τῷ σκότει τοῦ ψεύδους καὶ τῶν δόλων οὐδένα ἔλεγχον ἀκούων παρ' οὐδενὸς ἤλγει τὰ τε ὄμματα καὶ τὰ ὦτα καὶ τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ φωτός τῆς ἀληθείας, μεθ' ἧς ἐξήλεγγε καὶ ἐκαυτηρίαζε τῶν ἀμαρτιῶν τὰ ἔλλα ὁ φιλόκρηπος σωτὴρ καὶ ἰατρός.

Προέβλεπε λοιπὸν μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ἡ μόνη χάρις καὶ εὐγνωμοσύνη, ἣν θ' ἀπελάμβανε παρὰ τοῦ ματαίου τούτου κόσμου, οὐδὲν ἔμελλε νὰ ἦναι ἄλλο ἢ, παντοιοτρόπως καταδιωχθεὶς, συκοφαντηθεὶς καὶ πᾶσαν ὑπομείνας ταπεινώσειν καὶ θλίψιν, ν' ἀπκῆθῃ τέλος ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν, σιγῶν εἰς τὴν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον ὡς ὁ ἔσχατος κακοῦργος, ὁ ἀνεκτίμητος τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργέτης καὶ φίλος· τὴν φρίκην δὲ καὶ τὸν τρόμον ἐν τῇ πιστῇ ἐκπληρώσει τῆς ἀποστολῆς τοῦ καθήκοντος, ὅπερ εἶχε πρὸς τὸν ἀποστείλαντα Πατέρα, βλέποντι αὐτῷ, παρῆστη καὶ ὁ τῶν ἡδέων ἐπαγωγώτερος καὶ ἐπικινδυνώτερος πειρασμός, ὁ τῆς φιλαυτίας καὶ τῆς κενοδοξίας, ὧν θήραμα εὐχλωτον ἐν τῷ κόσμῳ καθίστανται συνήθως οἱ θνητοί. Ἐνεθυμήθη, ὡς ἀνθρωπίνως νὰ εἴπωμεν δυνηθεὶς, ὅτι ἀντὶ τῶν κινδύνων καὶ τῶν

θλίψεων ἠδύνατο παραιτούμενος τῶν τῆς παλιγγενεσίας ὑπερφυῶν σκοπῶν τὴν κατὰ τὰς προκίωνιους βουλάς τοῦ Πατρὸς ἐκτελέσειν ν' ἀπολαύσῃ ἐν τῷ ἐπιγείῳ κόσμῳ πασῶν τῶν βασιλείων μεθ' ὅλης τῆς δόξης καὶ τοῦ πλοῦτου αὐτῶν· ὅποιον γοήτευμα! Μετὰ τοὺς πειρασμοὺς τῶν κινδύνων καὶ τοῦ φόβου «ὁ Διάβολος, λέγει τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιον, πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν καὶ λέγει αὐτῷ· ταῦτα πάντα σοὶ δώσω, ἐάν πεσῶν προσκυνήσῃς μοι»· ὡς στρατηγὸς ἔμπειρος καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν ἐπιστήμων ἀκριβῆς ὁ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων ματαιωτὴς τοῦ σκότους καὶ τῆς ὀπισθοδρομήσεως ἄγγελος ἰδὼν, ὅτι ἡ πρώτη ἀπόπειρα ἀπέτυχε παντᾶσαι, διότι τὸ δέος οὐδὲν οὐδαμῶς ἴσχυεν ἐν τῇ πανσθενεῖ τοῦ θεοῦ λόγου ψυχῆ, εἰς ἄλλο ὄπλον προσφεύγει ἐπιτηδειότερον, ὡς νομίζει, εἰς τὸν σκοπὸν· ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ἔννοια, ὅτι πολλοὶ τῶν θνητῶν ὑπῆρξαν ἀτρόμητοι πρὸς πάντα κίνδυνον καὶ πᾶσαν ἀσμένως ὑπέμειναν θυσίαν, ὅπως δοξασθῶσιν ἐν τῷ κόσμῳ ἢ ὡς στρατηγοὶ ἢ ὡς βασιλεῖς καὶ μεγάλοι χωρῶν καὶ θρόνων κατακτηταί. Διανοήθη λοιπὸν πῶς ὁ πρὸς ὃν ἐλάλει κατείχετο ὑπὸ τοῦ πνεύματος τούτου τῆς φιλαρχίας καὶ τῆς φιλοδοξίας, καὶ διὰ τοῦτο ταύτην ἐπληξε τῆς ψυχῆς τὴν χορδὴν· οὗτος φιλοδοξεῖ, εἶπε βεβαίως καθ' ἑαυτὸν, καὶ τούτου ἔνεκεν οὕτως ἀπρίξ τῶν τοῦ Θεοῦ ἐχόμενος ἐπαγγελιῶν καταρροεῖ ἀπάντων τῶν δεινῶν· ἀλλ' ἐάν ἐγὼ δεῖξω αὐτῷ ἄλλην πρὸς τὴν δόξαν ὁδὸν ὀμικλωτέραν καὶ ἀκινδυνωτέραν δὲν θ' ἀποσπάσω ἄρα γ' αὐτὸν εὐχερῶς ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ γνωμῶν καὶ δὲν θὰ ματαιώσω οὕτω τὸ ἔργον τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους σωτηρίας, ἐφ' ὃ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ὁ οὐράνιος πατήρ; τοιαῦτα δὲ διανοηθεὶς εὐθύς καὶ ἐνέτεινε τοῦ δολέματος τὸ τόξον· εἰς ὄρος ἀναβιβάσας αὐτὸν ὑψηλόν, τὰς βασιλείας ἐπιδεικνύων τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, παριστάνει αὐτῷ εὐκολωτάτην τὴν τούτων κτήσιν ἐπὶ ἐνὶ καὶ μόνῳ ἀπλουστάτῳ συνήθως φαινομένῳ ὄρῳ, τῇ τοῦ ἀρχοντος καὶ κυρίου ἀλλαγῇ. Μέχρι τοῦδε προσεκύνει καὶ ἐλάτρευε τῷ Θεῷ τῷ καὶ ἀποστείλαντι αὐτὸν εἰς τὸν ἐπίγειον κόσμον διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας σωτηρίαν, τοῦ δὲ λοιποῦ ἔμελλεν ἀποστάς τοῦ Θεοῦ νὰ προσκυνῇ καὶ λατρεύῃ τῷ πειρᾶζοντι, τῷ διαβόλῳ, ἔργα βεβαίως πράττων ἐναντίᾳ τῷ τε νόμῳ καὶ τῷ θελήματι τοῦ πανσόφου δημιουργοῦ καὶ πατρὸς, ἐξ ὧν ἡ παρὰ τοῦ Σατὰν παρεχομένη θεοστυγῆς ἐλπίς ὑπισχεῖτο αὐτῷ τοῦ κόσμου τὰς βασιλείας καὶ τὴν δόξαν! Πόσον προσφυῆς προβάλλεται τὸ δόλωμα ὁ πονηρός! διότι τοῦ μὲν πρώτου Κυρίου ἡ λατρεία οὐδὲν τοῦλάχιστον κατὰ τὸ φαινόμενον γόητρον ἔχει εἰ μὴ στερήσεις, διωγμούς, στεναγμούς, δάκρυα καὶ τοῦ βίου τελευτὴν ὀδυνηρὰν, ἡ δὲ τοῦ δευτέρου ἐπαγγέλλεται πλοῦτη, βίον ἄνετον, διδάχημα λαμπρὸν, δόξαν καὶ ὅ,τι

ἄλλο ἀγαθὸν καὶ ἡδὺ ἐγκρούπτει ἐν ἑαυτῇ ἢ τοῦ ἐπιγείου κόσμου βασιλεία· ἡ παγὶς τῷ ὄντι εἶναι δεξιωτάτη, ὡς βεβαίωσι ἡ καθ' ἑκάστην πείρα· διότι πόσοι ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας χειρούμενοι δὲν ἀρνοῦνται εὐχερῶς τὰς τε ἀρχὰς τὰς θρησκευτικὰς καὶ τὰς ἠθικὰς ὅσας τέως καὶ ὠμολόγουν καὶ ἐδίδασκον; Πόσοι δ' ἔρμια δὲν καθίστανται οἰκτρὰ καὶ δούλοι τῆς τυχεύσεως αὐθαιρεσίας ὅσῃς ὁ πειράζων οὗτος τῆς μακτιοδοξίας δαίμων παρίσταται ἐπιδεικνύων ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ταῖς πονηραῖς ἢ σκῆπτρον ἢ δικάδικον ἢ θρόνον ἢ ἄλλον ὅποιονδήποτε ἀρχῆς πεποικιλμένον κόσμον!

Πόσοι δὲν κινουσι πάντα λίθον ὑπὲρ τῆς δόξης, ἢν ὁ κόσμος ὁ τῶν πολλῶν πκρέχει τοῖς θνητοῖς! πόσοι δὲ πάλιν ἄλλοι καὶ σκανδάλων παντοίων τε καὶ πλείστων καὶ ταραχῶν καὶ δακρύων, πολλὰς δὲ καὶ αἰμάτων αἵτιοι δὲν γίνονται, ὅπως τύχῳσιν οὐχὶ βασιλείας, ἀλλὰ καὶ θέσεώς τινος ἀπλῆς, ἐξ ἧς ἐλπίζουσι πῶς θὰ δοξασθῶσιν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐπὶ βραχυτάτην, ἂν τύχη, τοῦ χρόνου στιγμῆν! Ὁ πρὸς τὴν τιμὴν, τὴν δόξαν, τὰ πλοῦτη καὶ τὴν εὐμάρειαν τοῦ βίου ἔρωσ ἔμφυτος τοῖς ἀνθρώποις ὢν, ὅπως καὶ ἡ φιλαυτία, τοσοῦτον βαθείας καὶ ἰσχυρὰς ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ τὰς ρίζας ἔχει ἐρριμένας, ὥστε οὐχὶ μόνον ἐνέργειαί δειναὶ καὶ διαβολαὶ καὶ συκοφανταὶ δυστυχῶς καὶ ραδιουργίαι πολλὰ καὶ ποικιλοτρόπως ἐξυφαίνονται καὶ χρυσὸς δὲ θυσιζέεται πολὺς καὶ μυρία ὅσα ὑποσχέσεις χορηγοῦνται τοῖς δυναμένοις νὰ ἐργασθῶσι πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δὴ τὸ παρελθὸν φεῦ! τὸ λαμπρὸν ἡμαῦρωσαν πολλοὶ καὶ τὴν γνησίαν τῶν ἀγαθῶν διεκινδύνευσαν ἀγάπην τε καὶ πίστιν, ὅτε πκρέστη αὐτοῖς ἡ ἔννοια, πῶς ἢ τῆς δόξης καὶ τῆς ἐξουσίας λαμπηδῶν δὲν κατορθοῦται ἄλλως εἰμὴ δι' ὧν ἔργων ὑποδεικνύει ὁ τὸν Κύριον ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκπειράσας ἄγγελος Σατάν· ναί, τοιαύτη εἶναι τῆς φιλαρχίας καὶ τῆς φιλοδοξίας ἡ ἰσχὺς! καὶ ὅμως ὁ ἐκ τῆς Γαλιλαίας Ἰησοῦς τί ἀποκρίνεται πρὸς τοῦ πειράζοντος τὰς χρυσᾶς ἐπαγγελίας; παρὰδέχεται τὰς περὶ τῆς ἐγκοσμίου δόξης καὶ βασιλείας ἀπατηλὰς προτάσεις καὶ χάριν αὐτῶν ἀπαρνείται ὅσας εἶχεν ἐνδομύχους πεποιθήσεις, ὅτι ἦτο τοῦ Θεοῦ υἱὸς καὶ τοιοῦτος ὄφειλε καὶ ἔμελλε τὸν βίον νὰ τελευτήσῃ οὐδὲν οὔτε δειμαίνων οὔτε φρίττων οὐδὲ θελγήτρω ὑπεύκων τὸ παρὰπαν οὐδενί; Ὁχι! ὑπαγε, ἀταράχως ἀποκρίνεται ὁ μέγας καὶ ἀκλόνητος τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου χαρακτήρ, ὑπαγε, Σατανᾶ· γέγραπται γάρ· «Κύριον τὸν Θεὸν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις». Ὅποια ἀνεξάρτητος καὶ βασιλικὴ ὡς ἀληθῶς ἀπάντησις τῷ παμπονήρῳ τῆς κακίας καὶ τῆς διαφθορᾶς σατανικῆς πολιτικῆ! Τοιοῦτος εἶναι ὁ χαρακτήρ, ὃν εἰς μίμησιν προβάλλεται ἡμῖν ὁ τῆς βασιλοπαιδὸς παρθένου Θεοῦ ἀνθρώπος Υἱός. Δὲν θὰ ἦτο λοιπὸν εὐτυχῆς ἡ ἡμετέρα κοινωνία ἂν τοιοῦτοτρόπως κατορθοῦτο τὸ ἦθος νὰ μορφωθῶσι τοῦλάχιστον κατὰ τὸ πλείστον οἱ τῶν ἡμετέρων σχολεῖων

μαθηταί; δὲν εἶναι κόσμος μέγας καὶ ἐγκαλλώπισμα λαμπρὸν τῇ φιλοστοργῳ τοῦ Κυρίου Ἐκκλησίᾳ, ἐν τούτου τοῦ θείου καὶ οὐράνιου πνεύματος ἄδη ποτὲ ἐμπεφορημένα τε καὶ ἐμπεπλασμένα πάντα αὐτῆς τὰ φίλτατα τεκνία; ὦ, ναί, βεβαίως· αὕτη καὶ πρέπει καὶ εἶναι τῷ ὄντι ἡ διακκῆς καὶ εἰλικρινῆς αὐτῆς εὐχῆ· διότι ἄλλως θὰ ἠρνεῖτο ἑαυτὴν, θὰ διέκοπτεν ἀποτόμως τὸ θεόκλωστον νῆμα, ὅπερ συνδέει καὶ αὐτὴν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς μετὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τῶν ἀμέσων τοῦ Σωτῆρος μαθητῶν καὶ ὁπαδῶν, μετὰ τῶν ἐνδόξων μαρτύρων, ὅσοι ἀπ' ἀρχῆς τοῦ χριστιανισμοῦ ἠθλησαν ἀγωνιζόμενοι καὶ πρὸς ἔδραϊσιν τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν πρὸς τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς δυνάμεις τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τοῦ σκοτεινοῦ, ἐν ᾧ ἐμφωλεύουσιν ἡ πλάνη, ὁ δόλος καὶ πᾶσα ἀνθρωποκτόνος ἀμαρτία τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν σεπτῶν ἱεραρχῶν καὶ κηρύκων καὶ διδασκάλων αὐτῆς τὸ ἦθος ἀνέκαθεν τοιοῦτον ἦτο.

Διότι ὅπως ὁ Κύριος καὶ ἰδρυτῆς τῆς θεοσεύκτου τῶν χριστιανῶν πολιτείας ἀπῆντα ἐν μὲν τῇ ἐρήμῳ τῷ πειράζοντι μακτιοδοξῳ πνεύματι τῆς ἀπὸ τοῦ πλάστου ἀποστασίας ὑπαγε Σατανᾶ· γέγραπται γάρ· Κύριον τὸν Θεὸν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, ὕστερον δὲ ἐν τῷ βίῳ καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἀγῶνι διαμείνας ἀδιασείστως πιστὸς τῷ Θεῷ καὶ τὸν σταυρικὸν θάνατον ὑπέστη ὑπὲρ τοῦ θελήματος αὐτοῦ, οὕτω καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ αὐτοῦ μεταλαβόντες πνεύματος ἀπῆντων εὐσταθῶς τοῖς κωλύουσιν αὐτοὺς μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ· «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις»· ὅμοιοι δ' αὐτοῖς κατὰ πάντα ἐφάνη καὶ ὁ τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν ἱερός ὄμιλος· διότι καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν ἐκπληξιν κινεῖ οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ ἡ πίστις ἡ ἀσάλευτος καὶ ἡ τοῦ χαρακτήρος ὑπεράνθρωπος εὐστάθει· οὐδὲν ἴσχυεν ἀποσπάσῃ αὐτοὺς ὧν εἶχον ἀρχῶν οὔτε ἡ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς δόξης στέρησις οὔτε ὁ τρόμος καὶ ὁ φόβος, ὃν ἐμπνέουσι τοῦ μαρτυρίου αἱ αἱματηραὶ καὶ θανατηφόροι βέβαναι.

(ἔπεται συνέχεια).

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ

Λόγον ποιούμενοι ἀνωτέρω περὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἡμῶν ἀγάπης διῆσχυρίσθημεν, ὅτι ἡ ἀγάπη αὕτη ἐπιβάλλεται ἡμῖν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ διατάσσοντος ρητῶς νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτοὺς καὶ ὅτι ὁ λόγος τῆς τοιαύτης ἀγάπης εἶναι ὁ Θεός· μόνον τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν δι' αὐτόν, τοὺς δὲ ἄλλους ἀνθρώπους διὰ τὸν Θεόν. Εἶπομεν προσέτι, ὅτι διὰ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἡμῶν ἀγάπην μέλλομεν νὰ λάβωμεν ἀμοιβὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν οὐράνιον αὐτοῦ

βασιλείαν και μακαριότητα, καθ' ὅσον πᾶν ὅ,τι καλόν, οὐδέποτε εὐεργεσίᾳ καὶ ἄν γείνη δι' ἡμῶν πρὸς τὸν πλησίον ἀναφέρεται εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ὀφείλομεν νὰ ἐνδιατρίψωμεν ὀλίγον ἀκόμη· ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν καλῶς, ὅτι ὁ Κύριος τοὺς πλησίον ἡμῶν καὶ μάλιστα τοὺς μικροὺς καὶ ταπεινοὺς οἶονεὶ θέτει εἰς τὴν θέσιν ἑαυτοῦ. Ἐκεῖνον, τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν ὀφείλομεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο νὰ ἀγαπῶμεν, καὶ ὡς ἀντάλλαγμα τῆς ἀγάπης ταύτης διδοται ἡμῖν ἡ αἰώνιος μακαριότης. Καὶ ὁμως ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ δὲν ζητεῖ ἀποδείξεις τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης ἡμῶν, ἀλλ' ἀποδείξεις τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἀγάπης ἡμῶν καὶ κατὰ ταύτας ἐκφέρει καὶ τὴν ἀπόφασιν. Ὅτι λοιπὸν ἀγαπῶμεν τὸν Θεὸν ὀφείλομεν νὰ ἀποδείξωμεν διὰ τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφούς ἡμῶν ἀγάπης. Ἐν τῷ πλησίον λοιπὸν ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν, ὅ,τι πράττομεν εἰς τὸν πλησίον, πράττομεν τοῦτο εἰς τὸν κοινὸν ἡμῶν Κύριον καὶ Σωτῆρα καὶ κριτὴν, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἡ παράδειγμα δὲ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης προβάλλει ἡμῖν ὁ Σωτὴρ αὐτὴν τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀγάπην ἡμῶν. «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν». Ἀλλὰ τοῦτο βεβαίως δὲν σημαίνει, ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν αὐτὸν κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς ἡμᾶς αὐτοὺς. Κατὰ ταῦτα κανὼν τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους ἀγάπης ἡμῶν εἶναι ἡ ἀπόφασις ἐκείνη τοῦ Σωτῆρος εἰπόντος: «πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γὰρ ἔστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται» (Ματθ. ζ' 12). Θέλετε νὰ δικάζηται τις εὐνοϊκῶς πρὸς ὑμᾶς; οὕτως ὀφείλετε καὶ ὑμεῖς νὰ δικάσητε πρὸς αὐτόν· ἐὰν θέλετε νὰ σῶς βοηθῶσιν ἄλλοι, βοηθεῖτε καὶ ὑμεῖς ἄλλοι· ἐὰν θέλετε νὰ σέβωνται καὶ νὰ τιμῶσιν ὑμᾶς ἄλλοι καὶ νὰ μὴ προσβάλλωσι τὸ δίκαιον ὑμῶν, τιμᾶτε καὶ ὑπολήπτεσθε τοὺς ἄλλους καὶ μὴ ἀποφασίσσητέ ποτε νὰ διαπράξητε εἰς αὐτοὺς ἄλλ' οὐδὲ νὰ θελήσητε κακὸν τι· καὶ ἐν γένει ὅ,τι ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς.

Ἡ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπη.

Ἡ ἀγάπη ἡμῶν ὀφείλει νὰ ἐκτείνηται πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀνεξαιρέτως, ἀκόμη καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς. Μὴ δὲν εἶναι καὶ αὐτοὶ τέκνα τῆς αὐτῆς οἰκογενείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπομένως ἀδελφοὶ ἡμῶν; Μὴ δὲν καταφκίνεται ἐν τούτῳ ἀκριβῶς ὁ βαθμὸς τῆς τελειότητος καὶ τῆς πίστεως ἡμῶν; Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν Διδάσκαλος ἔδωκεν ἡμῖν ἰδίαν περὶ τούτου ἐντολήν εἰπὼν, «Ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεάζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων

ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους» (Ματθ. ε' 44—45).

Ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος θέλει, ἐπιθυμεῖ βεβαίως νὰ ἐκδικηθῇ, νὰ ἀνταποδώσῃ κακὸν ἀντὶ κακοῦ. ἀλλ' ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἐξυψώσωμεν ἑαυτοὺς ὑπὲρ τὴν φύσιν καὶ ἐν τῷ Θεῷ νὰ ἀγαπῶμεν ἑαυτοὺς διὰ τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο ὁ Σωτὴρ προσθέτει ἀμέσως: «ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφούς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσι; ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι» (Ματθ. ε' 46—48).

Ἀλλὰ ποῖος λέγεται ἐχθρὸς; Ἐχθρὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος κἀνει εἰς ἡμᾶς ἢ ἐπιθυμεῖ δι' ἡμᾶς κακόν. Καὶ ἐπειδὴ ὀφείλομεν καὶ αὐτὸν νὰ ἀγαπῶμεν, διὰ τοῦτο δὲν ἐπιτρέπεται πρῶτον νὰ ἐκδικώμεθα αὐτόν· ἐκδικήσις σημαίνει νὰ ἀνταποδίδῃ τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ. Οὕτω γράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος «μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί . . ., γέγραπται γὰρ, ἐμοὶ ἐκδικήσις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος» (Ρωμ. ιβ' 18). Βεβαίως εἶναι καθήκον ἡμῶν νὰ ἀποκρούωμεν δι' ὅλων τῶν νομίμων μέσων πᾶσαν ἄδικον κατ' ἡμῶν ἐπίθεσιν καὶ νὰ ζητῶμεν νὰ ὑπερασπίσωμεν ἑαυτοὺς κατὰ πάσης προσβολῆς, οὐδέποτε ὁμως ἐπιτρέπεται εἰς ἡμᾶς νὰ ἐκδικηθῶμεν ἢ ἐκδικήσις συμβαίνει ἢ ἐν τῇ ἐξέσει τοῦ πάθους, ἐν ὀργῇ καὶ ἀναθρασμῷ, καὶ τότε εἶναι ἐντελῶς ζωώδους φύσεως, ἢ μετὰ λελογισμένην καὶ ὄριμον σκέψιν, καὶ τότε εἶναι σατανικῇ.

(ἔπεται συνέχεια).

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἀριθμ. πρωτ. 6716.

Προσκαλεῖται ὁ Γεώργιος Τσοτσόγλου, ὑπήκοος ὀθωμανός, ἄλλοτε Μανηφατούρατζης, ἤδη ἀγνώστου δικαιοῦς, κατοικίας καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέρην καὶ ὥραν 7 τουρκιστὶ, μετὰ παρέλευσιν τριάνοντα καὶ μίαις (31) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαρίας, θυγατρὸς Κωνσταντίνου Σοφίανοπούλου, ἐπὶ διαζεύξει. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή δικασθῆσεται ἐρήμην.

Ἡ παρῶσα κλήσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων Ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 13 Δεκεμβρίου 1893.

Ὁ Πρόεδρος

+ Ὁ Ἰωαννῖνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἰεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 3 Ι ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1893

ΑΡΙΘ. 44

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † 'Ο Αἶνου Λουκάς (πρόεδρος)
- 'Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
- Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
- Γ. Δ. Τανταλίδης
- 'Αλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

'Αρχισυντάκτης 'Ιεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσᾷ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίσθη.	

'Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν 'Εκκλησιαστικὴν 'Αληθειαν ἀπευθυνόντες: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἶνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τῆν 'Εκκλησιαστικὴν 'Αληθειαν διευθυνοῦσας 'Επιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς 'Εκκλησιαστικῆς 'Αληθείας καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «'Εκκλησιαστικῆς 'Αληθείας»,

Παρακαλοῦνται οἱ ἀξιότιμοι κκ. συνδρομηταὶ τῆς «'Εκκλησιαστικῆς 'Αληθείας», ὅπως ἀληγορτος τοῦ ἔτους ἀποστείλωσι τὰς συνδρομαὺς αὐτῶν, καθόσον αἱ ἀπαραίτητοι ὑλικάι ἀνάγκαι τοῦ φύλλου δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν ἐπιπόριστον καθυστέρησιν αὐτῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

'Εκκλησιαστικὰ χρονικά — Λόγος ἠθικὸς περὶ ἠθικῆς φρεναπάτης ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναφ' ὑπὸ τοῦ πνευματικῆς κατηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Γερμανοῦ Καραβαγγέλι — 'Ο τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Κατηχητικὰ — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Πατριαρχικὴ χοροστασία καὶ λειτουργία — Μετὰ τῆς εἰθισμένης ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ μεγαλοπρεπείας καὶ ἐν μέσῳ πολλοῦ εὐσεβοῦς ἐκκλησιαστικῆς ἐψῆλῃ τῇ παρελθούσῃ Παρασκευῇ, παραμονῇ τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἡ ἱερὰ ἀκολουθία τῶν Βασιλικῶν ὥρων χοροστατοῦντος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν 'Ηρακλείας κ. Γερμανοῦ, Νικομηδείας κ. Φιλοθέου, 'Ιωαννίνων κ. Γρηγορίου, Αἶνου κ. Λουκά, Γρεβενῶν κ. Κλήμεντος καὶ Χαλδεΐας κ. Γερβασίου. Τῇ ἐπαυρίῳν δὲ ἐν μέσῳ ὡσάυτως ἀπειροπληθοῦς ἐκκλησιαστικῆς ἐτελέσθη ἡ θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου συλλειτουργούντων αὐτῷ καὶ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν, χοροστατοῦντος δὲ καὶ τῆς

Α. Ε. τοῦ ἄρχοντος Μεγάλου Λογοθέτου Σταυράκη βέη 'Αριστάρχου, ὅς καὶ ἀπήγγειλε τὸ τε σύμβολον τῆς Πίστεως καὶ τὴν Κυριακὴν προσευχὴν. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς 'Εκκλησίας ἡ Α. Θ. Π. ἀνεληθούσα εἰς τὸ Μέγα Συνοδικὸν ἐδέξατο τὰ ἐπὶ τῇ κοσμοσωτηρίῳ ἑορτῇ συγχερητήρια τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν ἀρχιερέων ὡς καὶ πάντων τῶν κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν περυστάντων μεγατίμων λογάδων ὁμογενῶν.

—'Επισκέψεις— 'Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τριήμερον δεχόμενος τὰς ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ ἐπισκέψεις καὶ συγχερητήρια τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων Συνοδικῶν, τῶν πνευματώτων μητροπολιτῶν, θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν πνευματικῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἁγίων Τόπων, καὶ παντός τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν ἐριτίμων μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, τῶν μεγατίμων ὁμογενῶν τραπέζιτων, ἐμπόρων καὶ λογίων, τῶν ἐπιτρόπων τῶν 'Εκκλησιῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν διευθύνσεων τῶν Σχολῶν καὶ πολλῶν ἄλλων.

Ὡσάυτως συνεχάρησεν τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς αἱ ΑΑ. ΜΜ. οἱ Πατριάρχαι τῶν Γρηγορικῶν 'Αρμενίων κ. Χορὲν 'Ασικιὰν καὶ ὁ τῶν 'Αρμενοκαθολικῶν κ. 'Αζαριὰν, ὁ μὲν πρῶτος δι' εἰδικῆς πρεσβείας ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου, ὑπὸ δύο ἀρχιεπισκόπων, δύο λαϊκῶν μελῶν τοῦ Μ. Συμβουλίου καὶ τοῦ Καπουκεχαγιᾶ, ὁ δὲ δεύτερος διὰ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου καὶ ἐνός ἀρχιεπισκόπου.

—Συγχερητήρια.— Τῇ παρελθούσῃ μευτέρῃ μνήμῃ τοῦ Πρωτομάρτυρος καὶ 'Αρχιδιακόνου Στεφάνου ἀγόντων τὴν ἐπέτειον ὀνομαστικὴν ἑορτὴν τῆς Α. Ε. τοῦ ἐν Βρυξέλλαις Πρεσβευτοῦ τῆς 'Υψηλῆς Πύλης Στεφάνου Καραθεοδωρῆ ἐφέντη, τοῦ ἐν Μασσαλίῃ

μεγατίμου όμογενούς κ. Στεφάνου Ζαφειροπούλου και άλλων έγκρίτων όμογενών ή Α. Θ. Π. ό Οικουμενικός Πατριάρχης εύηρεσθήθη να συγχαρή έκείνους μέν τηλεγραφικώς, τοίς δέ λοιποίς διά τών άρμοδιών κληρικών ύπαλλήλων.

Όμοίως ή Α. Θ. Π. συνεχάρη τή παρελθούση Κυριακή, μνήμη του Πρωτομάρτυρος και Αρχιδιακόνου Στεφάνου κατά τούς Δυτικούς τή Α. Μακαριότητα τώ Πατριάρχη τών Αρμενοκαθολικών κ. Αζαριάν, άγοντι τήν επέτειον του όνόματος αυτού διά του πανοσιολογιάτου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου διερμηνεύοντος του γραμματέως του Πατριαρχικού Γραφείου κ. Ιωάννου Δ. Τανταλίδου.

— *Αυτοκρατορική δωρεά.* — Η Α. Α. Μ. ό σεπτός και κραταιότατος ήμών Αναξ Σουλτάν Αβδούλ Χαμίτ Χάν ό Β' νέον περίτρανον δείγμα άμειώτου εύνοίας προς τό κέντρον τής ορθόδοξου ήμών Ανατολικής Εκκλησίας, τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον, παρεχόμενος κηδύνησε και κατά τό έτος τούτο, ως έθος Αύτῳ από σειράς έτών, ένα επί ταις έορταίς τών Χριστουγέννων διατζή τήν έκ του αυτοκρατορικού ύπουργείου τών Οικονομικών άποστολήν 750 λιρών εις τά ήμέτερα Πατριαρχεία. Η Α. Θ. Π. ό Οικουμενικός Πατριάρχης έσπευσε να ύποβάλη άρμοδίως τή Α. Α. Μ. τῷ μεγαθύμῳ Ανακτι τήν εύγνωμοσύνην τής Εκκλησίας και του Γένους ήμών επί τή χρηματική ταύτη δωρεά.

— *Συλληπητήρια.* — Η Α. Θ. Παναγιώτης διεβίβασε τηλεγραφικώς τά συλληπητήρια Αύτης τῷ έν Βρυξέλλαις Πρεσβευτῇ τής Υψ. Πύλης Στεφ. Καραθεοδωρῇ Εφέντῃ επί τή άποβιώσει τής επί εύσεβεία και φιλογενεία διακρινομένης δεσποίνης Ευθαλίας Πετροκοκκίνου, πενθεράς τής Α. Έξοχότητος, έκμετρησάσης τό ζήν τήν παρελθούσαν Τρίτην έν τινι έξοχική επάλει τής μεσημβρινής Ιταλίας, όπου διέμενε λόγω θεραπείας.

ΛΟΓΟΣ ΗΘΙΚΟΣ

ΠΕΡΙ ΗΘΙΚΗΣ ΦΡΕΝΑΠΑΤΗΣ

έκφωνηθείς έν τῷ Πατριαρχικῷ ναῶ ύπό του πανοσιολογιάτου καθηγητού τής θεολογικής Σχολῆς
κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗ.

*Ο δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ταῦτα πάντα
ἐφυλάξαμην ἐν νεότητός μου.
(ΛΟΥΚ. 18, 21).

Όλέθριον, Παναγιώτατε Δέσποτα, Σεβασμιώτατοι Ίεράρχαι, και λοιποί έν Χριστῷ πατέρες και άδελφοί, ολέθριον οντως και ψυχοβλαβές τό πάθος τής ήθικῆς φρεναπάτης! Υπό του πάθους τούτου κατείχετο και ό άρχων του σήμεραν άναγνωσθέντος άγίου Ευαγγελίου, οστις, άκούσας περι τής διδασκαλίας και τών θαυμασιών έργων του Σωτήρος ήμών,

νομίζων δὲ ότι ἐφύλαξεν ἐκ νεότητος πάσας τὰς ἐντολάς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, λέγων αὐτῷ «διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;» Γνωρίζων ὁ Κύριος ὅτι εἰς τό γράμμα μόνον του νόμου προσέκειτο ὁ άρχων ἐκείνος και θέλων να δείξῃ, ὅτι ἐκ τῆς θελήσεως αὐτοῦ ἐξαρτᾶται να προετοιμασθῇ εἰς τὴν διὰ τῆς χάριτος σωτηρίαν, ἐκπληρῶν πιστῶς τούς κανόνες του νόμου τῆς ἀγάπης και τὰ ἐκ ταύτης πηγάζοντα καθήκοντα παρέπεμφεν αὐτὸν εἰς τὰς νομικὰς ἐντολάς. Ἄλλ' ὁ Ἰουδαῖος ἐκείνος, ἀγαπητοί, ὅστις προσεῖχεν εἰς τό γράμμα μόνον του Νόμου, και ἀπειχεν ἀπό πάσης ήθικῆς και υλικῆς βλάβης του πλησίον αὐτοῦ, νομίζων ὅτι ἐξεπλήρωσε πάσας τὰς ἀπαιτήσεις του Μωσαϊκοῦ Νόμου, και ὅτι ἐφθασεν εἰς τὴν ήθικὴν τελειότητα έν τῇ αὐταπάτῃ αὐτοῦ ἀποκρίνεται τῷ Κυρίῳ «ταῦτα πάντα ἐφυλάξαμην ἐκ νεότητός μου». Ὅποια τῷ ὄντι ήθικὴ φρεναπάτη του Ἰουδαίου ἐκείνου! Νομίζει ὅτι ἐξεπλήρωσε πάντα τὰ προς τὸν Θεόν και τὸν πλησίον καθήκοντα, και ὅτι ἐφθασεν οὕτως εἰς τό ὕψος τῆς ήθικῆς τελειότητος, και ὅμως δεινῶς ήπατάτο ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος, διότι χάριν τῆς ήθικῆς αὐτοῦ τελειότητος οὐδὲως ήδύνατο να θυσιάσῃ τὰ ἀγαθὰ και πλούτη αὐτοῦ, πιστεύσῃ εἰς τὸν Κύριον ήμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, και γίνῃ πιστὸς ἀκόλουθος του Σωτήρος. Ἄλλ' ὅμως και έν τῇ Εκκλησίᾳ, ἀγαπητοί, ή ήθικὴ αὐταπάτη πολλούς τών χριστιανῶν δυστυχῶς ήμυκλώτισε, και οἱ μέν, εἰς τὴν ἀμαρτίαν και τὴν φθορὰν κυλιόμενοι, νομίζουσιν ἐαυτοὺς χριστιανούς ἐναρέτους και ήθικούς, ἄλλοι δὲ πάλιν ὀλίγας τινὰς ἀρετὰς διαπράττοντες, νομίζουσιν ὅτι κατάρθωσαν τὴν ήθικὴν τελειότητα ἕκαστος λέγοντες ὡς ὁ άρχων «ταῦτα πάντα ἐφυλάξαμην ἐκ νεότητός μου», και οὕτως ἀπατῶντες ἐαυτοὺς πωροῦνται και ἀποκοιμῶνται έν ταις ἀμαρτίαις αὐτῶν, και βέβαιος ἐπικρέμαται κατ' αὐτῶν ὁ ολέθριος ήθικός θάνατος. Προς ἀποφυγὴν, ἄρα, ἀγαπητοί, τών ολέθριων συμφορῶν τῆς ήθικῆς φρεναπάτης, δεῦτε και διαλεχθῶμεν μεθ' ὑμῶν σήμεραν περι τῆς ήθικῆς φρεναπάτης και ἐξετάσωμεν τό μέν τὰ ολέθρια και ψυχοβλαβῆ ταύτης ἀποτελέσματα, τό δὲ τὸν τρόπον, δι' οὗ δυνάμεθα εύκόλως ταῦτα να ἀποφεύγωμεν.

Α.

Καθ' ὃν τρόπον, ἀγαπητοί ἀδελφοί, ὁ πάσχων ὑπό ἐσωτερικῆς τινος σωματικῆς ἀσθενείας, και νομίζων ἐαυτὸν έν τῇ ἀπάτῃ αὐτοῦ ὄλως ὑγιᾶ και σφριγῶντα, δὲν προστρέχει εἰς τὴν βοήθειαν τών ιατρῶν, ὅπως μᾶλλον και πληροφορηθῇ περι τῆς σωματικῆς αὐτοῦ καταστάσεως, και οὕτω σήπεται και μαραινεται βυθμηδὸν και ἀνεπαισθήτως ὑπό τῆς νόσου, και τελευταίον πίπτει θῦμα του πάθους ἐκείνου, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον και ὁ πνευματικῶς και ήθικῶς πάσχων χριστιανός, νομίζων ἐαυτὸν έν τῇ ήθικῇ αὐτοῦ αὐταπάτῃ ήθικῶς και πνευματικῶς τέλειον και ὑγιᾶ δὲν προστρέχει ἐγκαίρως προς τὸν ἰατρὸν τῶν

φυγῶν, ὅπως βεβαιωθῆ περὶ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ ἔσω-
τερικῆς καταστάσεως, καὶ οὕτω σήπεται βαθμηδὸν
καὶ μαραίνεται ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ, καὶ πίπτει τέλος πτώ-
μα ἐλεεινὸν καὶ ἔρμαιον τῶν διαφόρων παθῶν καὶ ὀ-
ρέξεων. Ἐντεῦθεν ἄρα ἀποτελέσματα τῆς ἠθικῆς
φρεναπάτης εἶναι πρῶτον μὲν ἡ παντελής ἄγνοια τοῦ
ἔσω ἀνθρώπου, καὶ δεύτερον ἡ ἠθικὴ νάρκη, νωθρότης
καὶ σῆψις, καὶ ὁ ἠθικός καὶ πνευματικός θάνατος
τὸν ὁποῖον ἐπιφέρει ἡ ἐπικράτησις τῶν παθῶν.

Καὶ πρῶτον, ἀγαπητοί, ἡ ἠθικὴ αὐταπάτη τυ-
φλώνει τὸν ἄνθρωπον καὶ δὲν ἀφίνει αὐτὸν νὰ γνωρί-
σῃ καὶ μελετήσῃ καλῶς ἑαυτὸν καὶ τὴν ἠθικὴν αὐ-
τοῦ ἀξίαν, καὶ ἀνακαλύψῃ τὰ πάθη, τὰ ὁποῖα κα-
τοικοῦσιν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ἀφοῦ ἐμόρφωσεν
ἤδη σταθερὰν τινα ἀλλ' ἐσφαλμένην ιδέαν περὶ ἑαυ-
τοῦ, νομίζει ὅτι ἐτήρησε καὶ τηρεῖ πάσας τὰς ἐντο-
λάς τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ λοιπὸν νομίζει ἑαυτὸν δίκαιον,
εὐσεβῆ καὶ ἐνῆρετον οὐδόλως ἀποφασίζει νὰ ἐξετάσῃ
καὶ γνωρίσῃ ἀκριβέστερον ἑαυτὸν, καὶ ἐξιχνιάσῃ τοὺς
μυχούς τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ τοὺς πονηροὺς διαλο-
γισμοὺς τοῦ ἀμαρτωλοῦ αὐτοῦ πνεύματος· καὶ ὁμοιά-
ζει ἄρα ὁ τοιοῦτος χριστιανὸς πρὸς ἄνθρωπον, ἀδελ-
φοί, ὅστις ἔχων τὸ πρόσωπον ἐρρυθμένον καὶ ἐστιγ-
ματισμένον, νομίζων ὅμως ἑαυτὸν καθαρὸν καὶ ἀκη-
λίδωτον, δὲν ἐξετάζει ποτὲ εἰς τὸ κάτοπτρον τὰς
μελανὰς κηλίδας τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ μὴ γνω-
ρίσας, δὲν προβαίνει ὅπως ἐξαλείψῃ αὐτάς. Ἡ τοιαύ-
τη δὲ ἠθικὴ αὐταπάτη καὶ πλάνη ἐφαρμόζεται ὑπὸ
τὰς τρεῖς ταύτας μορφάς.— Ὑπάρχουσιν, ἀδελφοί,
ἄνθρωποι εἰς τὸν κόσμον, οἵτινες τρέφουσιν μὲν ἀπειρα
πάθη εἰς τὴν καρδίαν, μίσος καὶ ὀπισθοβουλίαν, ἀ-
κολασίαν καὶ φιλοχρηματίαν, φθόνον καὶ ἐγωϊσμόν,
θηρσκαυτικὴν νάρκην καὶ ἀδιαφορίαν, φυγαδεύουσι
δὲ μακρὰν πᾶσαν χριστιανικὴν ἀρετὴν, ἀγάπην καὶ
εὐκρίνειαν, σωφροσύνην καὶ ἐλεημοσύνην, φιλαδελ-
φίαν καὶ ταπεινοφροσύνην, χριστιανικὸν ζῆλον καὶ
τὰ παρόμοια, καὶ ὅμως ὑπὸ τῆς αὐταπάτης τυφλοῦ-
μενοι, δὲν βλέπουσι τὰς κακίας αὐτῶν, ἢ νομίζουσιν
ἑαυτοὺς δικαίους καὶ εὐσεβεῖς ἀνθρώπους, ἢ τὸ χεί-
ριστον τὰ πάθη αὐτῶν θεωροῦσιν ὡς ἀρετὰς, τὴν φι-
λαργυρίαν αὐτῶν ὡς χριστιανικὴν οἰκονομίαν, τὸν
ἐγωϊσμόν ὡς προτέρημα τῆς περικοπῆς αὐτῶν καὶ τῆς
δόξης, τὴν ὑπόκρισιν καὶ ὀπισθοβουλίαν ὡς πολιτι-
κὴν τῆς ἐποχῆς σύνεσιν, «εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι,
μηδὲν ὄν, ἑαυτὸν φρεναπατᾶ» (Γαλ. 6, 3) λέγει καὶ
ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Τοιοῦτος ἦτον, ἀγαπητοί, ὁ
ἀλαζὼν Φαρισαῖος ἐκεῖνος, ὅστις μεστὸς πάσης κα-
κίας, ἀλαζονείας καὶ ὑποκρίσεως, ἐτυφλοῦτο ὑπὸ τῆς
ἠθικῆς αὐταπάτης καὶ περιφρονῶν τοὺς λοιποὺς τῶν
ἀνθρώπων, ἐνόμιζεν ἑαυτὸν τὸν μόνον ἐπὶ τῆς γῆς
ἄγιον καὶ θεοσεβῆ Ἰουδαῖον· «ὁ Θεός, εὐχαριστῶ
σοι, ὅτι οὐκ εἰμι ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων,
ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης»
(Λουκ. 18, 11).— Ἄλλ' ὑπάρχει, ἀγαπητοί, καὶ ἕτε-
ρον εἶδος ἠθικῆς αὐταπάτης. Ὑπάρχουσι καὶ ἄνθρω-

ποι εἰς τὸν κόσμον, οἵτινες τρέφουσιν μὲν εἰς τὸ σῆ-
θος αὐτῶν πολλὰς πολλὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς,
τρέφουσιν δ' ἀφ' ἑτέρου πολυῦριθμα σμῆνη κακοβού-
λων παθῶν καὶ ἐλαττωμάτων, ἀλλ' ἐν τῇ αὐπάτη
αὐτῶν τὰς ἀρετὰς αὐτῶν μόνον βλέπουσι πάντοτε
πρὸ αὐτῶν, καὶ ἐπαίρονται καὶ ὑπερηφανεύονται δι'
αὐτάς, θεωροῦντες ἑαυτοὺς τελείους καὶ ἄνευ ἐλατ-
τωμάτων, τὰς δὲ κακίας αὐτῶν παραβλέποντες ἐνι-
σχύουσιν αὐτάς διὰ τῆς ἀδιαφορίας καὶ συντελοῦσιν
ἀνεπισθητῶς εἰς τὴν νίκην τῶν παθῶν αὐτῶν κα-
τὰ τῶν ἰδίων προτερημάτων. Οἱ τοιοῦτοι, χριστιανοὶ
ἀδελφοί, ἀσκούσι πολλὰς τὴν ἀρετὴν τῆς φιλαδελ-
φίας καὶ ἐλεημοσύνης τῆς εὐσεβείας καὶ ἠθικῆς, καὶ
νομίζουσιν ὅτι ἐξεπλήρωσαν τὰ χριστιανικὰ αὐτῶν
χρέη, ἀλλὰ δὲν βλέπουσι ἀφ' ἑτέρου τὰ ἐλαττήρια
καὶ τὸν σκοπὸν τῶν φαινομένων τούτων ἀγαθῶν πρῶ-
ξεων, ἅτινα εἶναι πολλὰς ἀνθρωπρέκεια, φιλοδο-
ξία καὶ ὑπόκρισις καὶ ὡς τοιαῦτα καταστρέφουσι τὴν
ἀξίαν τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν πρῶξεων. Καὶ κατὰ τὴν
προομιάν ἐκείνην δύο σῆκους φέρουσιν οἱ τοιοῦτοι,
ἓνα μὲν ἔμπροσθεν, ἓνα δὲ ὀπίσθεν, καὶ εἰς μὲν τὸν
ἔμπροσθεν ἀποθέτουσι τὰς ἰδίους αὐτῶν ἀρετὰς, τὰ
ἴδια προτερήματα, τὰ ὁποῖα βλέπουσι πάντοτε καὶ
θαυμάζουσιν ἑαυτοὺς, εἰς δὲ τὸν ὀπίσθεν ρίπτουσι
τὰ πάθη καὶ τὰς κακίας αὐτῶν, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε
θεωροῦσι. Τοιοῦτος ἦτον, ἀγαπητοί, καὶ ὁ ἄρχων τοῦ
σήμερον ἀναγνωσθέντος εὐαγγελίου· ἐκπληρῶν ὡς
φαίνεται ὁ τοιοῦτος τυπικὰς τινὰς ἐντολάς τοῦ Μω-
σαϊκοῦ Νόμου, ἀπέχων ἀπλῶς ἀπὸ τοῦ φόνου, τῆς
κλοπῆς, μοιχείας καὶ ψευδομαρτυρίας, ὑπερηφανεύε-
ται διὰ ταῦτα, καὶ λέγει πρὸς τὸν Σωτῆρα «ταῦτα
πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου», οὐδόλως ὅμως
τὰ βλέμματά του ρίπτει καὶ εἰς τὸ ἐπάρατον πάθος
τῆς φιλαργυρίας, ἧτις ὡς δούλον κατεῖχεν αὐτὸν καὶ
ἐστέρησε τῆς αἰωνίου ζωῆς· «ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα
περίλυπος ἐγένετο· ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα».— Ἄλλ'
ὑπάρχει, ἀγαπητοί, καὶ τρίτον εἶδος ἠθικῆς φρενα-
πάτης· ὑπάρχουσι τέλος καὶ τοιοῦτοι χριστιανοί, οἵ-
τινες ζῶσι μὲν βίον εὐσεβῆ καὶ θεάρεστον, πράττουσι
τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀποφεύγουσι κατὰ δύναμιν πᾶν εἶδος
κακίας, ἀλλ' ἡ ἠθικὴ αὐταπάτη σκοτίζει καὶ τού-
τους, ἀγαπητοί, διότι νομίζουσιν ὅτι ἐφθασαν πλέον
εἰς τὸ ὕψος τῆς ἠθικῆς, λησμονοῦντες ὅτι ἀνέμελλον
εἶναι τὸ τέλος τῆς χριστιανικῆς τελειότητος ἐν τῷ
κόσμῳ, καὶ ὅτι ὀφείλει νὰ ἀγωνίζηται πάντοτε καὶ
προκόπη εἰς τὴν ἀρετὴν ὁ χριστιανὸς κατὰ τὸ πα-
ράδειγμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ὅστις μετὰ τόσας
θλίψεις, μετὰ τόσους ἀγῶνας καὶ διωγμούς, τοὺς
ὁποῖους ὑπέστη ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐθεώρει
ἑαυτὸν πάντοτε μακρὰν τῆς τελειότητος εὐρισκόμε-
νον· «διώκω δὲ, ἔλεγεν, εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ
κατελήφην ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ . . . ἐγὼ ἔμυ-
τὸν οὐ λογιζομαι κατεληφέναι· ἐν δὲ, τὰ μὲν ὀπίσω
ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος,
κατὰ σκοπὸν διώκω ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλή-

σεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ὅσοι μὲν οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν» (Φιλ. 3, 12). Τοιαύτη λοιπὸν ἐστίν, ἀδελφοί, ἡ ἠθικὴ φρεναπάτη, τυφλῶνει τὸν ἄνθρωπον καὶ καθιστᾷ αὐτὸν ἀνίκανον νὰ γνωρίσῃ ποτὲ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἴδια αὐτοῦ πάθη. «Πολλοὶ γὰρ ἀπὸ τῆς ἄγαν ἀπροσεξίας, λέγει καὶ ὁ Μ. Βασίλειος, μεγάλᾳ καὶ ἀνίκατα νοσοῦντες, οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ἴσασιν, ὅτι νοσοῦσι» (εἰς τὸ πρόσεχε σεαυτῷ 4).

Ἄλλὰ καθ' ὃν τρόπον, ἀγαπητοί, ὁ ἀσθενὴς ἐκείνος, ὅστις ἐν τῇ φρεναπάτῃ αὐτοῦ νομίζει ἑαυτὸν ὑγιᾶ, δὲν τρέχει πρὸς τὸν ἰατρὸν διότι ἀγνοεῖ ἑαυτὸν, καὶ ἀγνοῶν ἑαυτὸν, τρέφει τὰ πάθη αὐτοῦ, καὶ οὕτω σήπεται, μαραινέται καὶ κατατρώγεται ὑπ' αὐτῶν, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἠθικῶς ἀσθενὴς καὶ μόνον ὑπὸ τῶν παθῶν τῆς ἀμαρτίας κατεχόμενος, ἐν τῇ φρεναπάτῃ αὐτοῦ, νομίζων ἑαυτὸν ἠθικόν, εὐσεβῆ καὶ ἐνάρετον, ἀγνοεῖ ἑαυτὸν, καὶ ἀγνοῶν ἑαυτὸν, τρέφει τὰς κακίας αὐτοῦ, καὶ ταύτας τρέφων, κατατρώγεται ὑπ' αὐτῶν, ὡς τὸ δένδρον ὑπὸ τοῦ σκώληκος, καὶ ἀποθνήσκει οὕτω φρικτὸν τὸν ἠθικὸν θάνατον. — Ἄλλ' ἐάν ὅμως, ἀγαπητοί, ἔχη τυχὸν ὁ τοιοῦτος καὶ τινὰς ἀρετὰς, καὶ μὲ αὐτὰς συντρέφει καὶ τινὰ πάθη ἀνεπιστήτως, τὰ ὅποια δὲν βλέπει μὲν ἐν τῇ φρεναπάτῃ αὐτοῦ ἀλλ' ἀκουσίως ὅμως ἀνιχνεύει καὶ ἀναπτύσσει, τότε βλαστάνουσι μὲν ἀνεμποδίστως καὶ ὑλομανοῦσι τὰ πάθη, συμπνίγουσι δὲ καὶ ἐσκαρπίζουσι τὰς ἀρετὰς τοῦ τοιοῦτου, ὅπως αἱ ἄκανθαὶ τὸν ἀγαθὸν σπύρον· «καὶ ἀνέθησαν αἱ ἄκανθαὶ καὶ ἀπέπνιξαν αὐτὰς» (Ματθ. 13, 7). — Ἄλλ' ἐάν τέλος, ἀγαπητοί, περικοσμεῖται μὲν τυχὸν ὁ χριστιανὸς ὑπὸ πολλῶν ἀρετῶν, καὶ ἀποφεύγῃ τὸ κατὰ δύναμιν πᾶν εἶδος κακίας, νομίζων ὅμως ἐν τῇ φρεναπάτῃ αὐτοῦ, ὅτι ἔφθασεν ἤδη εἰς τὸ ὕψος τῆς ἠθικῆς τελειότητος, δὲν τρέχῃ καθὼς ὁ Ἀπόστολος πάντοτε πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς νίκης, τὰ ὀπίσθεν ἐπιλανθάνομενος, ἀλλὰ βλέπων πάντοτε πρὸς τὰ ὀπίσθεν θυμῶν τὰς χριστιανικὰς αὐτοῦ ἀρετὰς, κλείων δὲ τὰ ὄμματά πρὸς τὸ ἔμπροσθεν ἀνοιγόμενον εὐρύτατον τῆς ἀρετῆς στάδιον δὲν προχωρῇ εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἀλλ' εἰς τὸ σημεῖον ἵσταται, εἰς τὸ ὅποιον ἀπαξ εὐρέθη, στερεεῖται ὁ τοιοῦτος τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ὁ ζῆλος μαραινέται καὶ αἱ ἀρεταὶ ἀλλειπάλληλοι φεύγουσιν ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ὁμοιάζουσιν οἱ τοιοῦτοι χριστιανοὶ πρὸς τὰ εὐθαλῆ ἐκεῖνα τῆς ἀνοιξίως ἀνήθη, τὰ ὅποια θάλλουσι μὲν καὶ ἀκμάζουσι, χρῆζουσιν ὅμως πάντοτε καλλιέργειας καὶ περιθάλψεως, διότι ἄλλως, ὅταν τὰς ρίζας αὐτοῦ δὲν ποτίζωσι τὰ δροσερὰ τοῦ ρύκκος ὕδατα, καὶ δὲν θερμαίνωσι τὰ φύλλα αὐτοῦ αἱ ζωογόνοι τοῦ ἡλίου ἀκτίνες, μαραινόνται, πίπτουσι καὶ διασκορπίζονται. «Καθ' ἕπερ γὰρ τῆς γῆς ἡ φύσις, λέγει καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ἀμελούμενη μὲν βοτάνης ἐκφέρει πονηρὰς, συνεχῶς δὲ γεωργικῶν ἀπολαύουσα χειρῶν, ὠριμον δίδωσι καρπὸν, οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου ψυχῇ, ἡ μὲν ἐν ραθυμίᾳ κειμένη πλημμελημάτων ἀκάνθας

τίκει, ἡ δὲ ἀπολαύουσα προνοίας, κομῶντα τῆς ἀρετῆς φέρει τὸν καρπὸν» (Ὁμ. ἐν τῷ ναφ τῆς ἀγ. Ἀναστασίας). — Τοιαῦται, ἀγαπητοί, αἱ συνέπειαι τῆς ἠθικῆς αὐταπάτης. Τυφλοῦται ὑπ' αὐτῆς ὁ χριστιανὸς καὶ ἀγνοεῖ ἑαυτὸν, καὶ τέλος φθείρεται καὶ καταστρέφεται ὑπ' αὐτῆς. Ἠθικὴ ἀδράνεια καὶ νοσήρωσις, μαρasmus καὶ σῆψις ἀσύγγνωστος, δουρικὴ ἐπικράτησις τῶν παθῶν καὶ φρικτὸς τέλος πνευματικὸς θάνατος, ἰδοὺ οἱ καρποὶ τῆς ὀλεθρίου ταύτης κακίας.

Β'.

Ἄλλ' ὁ πανάγαθος Θεὸς, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅστις «οὐ θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν» ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν δυνάμεθα, ἐάν θέλωμεν, ἔνα ἀπαλλαγθῶμεν ἀπὸ τῶν ψυχολέθρων τῆς φρεναπάτης συνεπειῶν. Τίνοι λοιπὸν τρόπῳ ἐλευθερούμεθα ἀπ' αὐτῆς, τίνα τὰ μέσα, δι' ὧν συντρίβωμεν τοὺς δεσμοὺς τῆς ἠθικῆς φρεναπάτης; Δύο τινὰ εἰσιν, ἀγαπητοί, τὰ σωτήρια μέσα, ἡ διηκενὴς μελέτη καὶ γνωσις ἡμῶν αὐτῶν καὶ ἡ σταθερὰ ἀπόφασις πρὸς ἐκρίζωσιν τῶν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ριζοβολούντων παθῶν, διότι ταῦτα κωλύουσι τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως γνωρίσωσιν ἀκριθέστερον ἑαυτούς.

Καὶ πρῶτον, ἀγαπητοί, ἡ γνωσις ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἠθικῆς ἡμῶν καταστάσεως. Ἡ γνωσις δὲ αὕτη ἐπιτυγχάνεται, ἐάν ἐνθεν μὲν ἐνθυμώμεθα πάντοτε τὰς διαπραχθείσας ὑπ' ἡμῶν ἀμαρτίας, ἐνθεν δὲ πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐξετάζωμεν τοὺς βαθυτάτους μυχοὺς τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ ἐπιζητῶμεν τὰ ἐκεῖ ἐμφωλευόμενα παθη καὶ τέλος παραβῆλωμεν τὸν βίον μας πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς «Τοῦτο, ἀγαπητοί, λέγει καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος, καὶ νοσοῦντας ἴαται, καὶ ὑγιαίνοντας τελειοῖ» (εἰς τὸ πρόσεχε σεαυτῷ 4).

Καὶ ἡ μὲν ἐνθύμησις τῶν ἀμαρτιῶν μας ἐξάγει ἡμᾶς ἐκ τῆς πλάνης, καὶ ἀποδείκνυσιν ἀνθρώπους ἀμαρτωλοῦς· καὶ εἶναι ἄρα μυριάκις προτιμότερα ἡ ἐνθύμησις τῶν ἀμαρτιῶν μας παρὰ τὴν ἐνθύμησιν τῶν καλῶν ἡμῶν ἔργων· διότι, ἀγαπητοί, αἱ μὲν καλὰ πράξεις καθυγιάζουσι τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἡ ἐνθύμησις τῶν ἀγαθῶν πράξεων διαφθείρει αὐτούς, πληροῦσα αὐτούς ἀπὸ ἐγωῖσμον καὶ ἀλαζονείαν· ἀπ' ἐναντίας ὅμως αἱ μὲν κακὰ πράξεις διαφθείρουσι τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἡ ἐνθύμησις τῶν κακῶν πράξεων ἀγιάζει αὐτούς, διότι συντρίβει καὶ ταπεινοῖ καὶ εἰς μετάνοιαν συγκινεῖ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. Πράττωμεν ἄρα πάντες τὸ ἀγαθόν, καὶ ὅταν ἀπαξ τὴν ἀρετὴν διαπραξώμεν, ἄς ρίπτῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας ἡ ταπεινοφροσύνη τὸν πέπλον τῆς, ὅπως μὴ βλέπωμεν τὸ ἀγαθόν, τὸ ὅποιόν ποτε διεπράξαμεν· φεύγωμεν δὲ, ὅση δύναμις, τὴν κακίαν· ἐάν ὅμως ποτὲ, ὃ μὴ γένοιτο, εἰς τὸ κακὸν ἐξοκειλωμεν, ἡ μετριοφροσύνη πάλιν ἄς ἀποσύρῃ τὸν πέπλον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν, ὅπως βλέπωμεν πάντοτε τὸ κακόν,

τό όποιοι ό ημεις διεπράξμεν. Ούτω μόνον δυνάμεθα νά προσδεύωμεν εις τό άγαθόν άνευ κινδύνου, και νά άπαλλαχθώμεν τής κακίας, οικοδομούμενοι, και έξαχθώμεν τής ήθικής αύταπάτης· ουό γάρ έστι, λέγει και ό θειος Χρυσόστομος, ουκ έστι πρός άρετήν προτροπή τις τοιαύτη, οϊον άμαρτημάτων άνάμνησις» (κγ'. όμ. εις τήν πρός Έβρ' έπιστ.)

Άλλά πρός γνωσιν ήμϊν, άδελφοί, δέν άρκει μόνη ή μελέτη τϊν προτέρων άμαρτημάτων, άλλ' όφείλομεν πολλϊν μάλλον, ίνα έμβαθύνωμεν μετ' έπιμονής εις τά κεκρυμμένα βλάη τής διεσθαρμένης καρδιάς, όπως έξιχνιζώμεν τά εκεί έμφωλεύοντα πάθη. Υπήρξαν, άγαπητοί, και υπήρχουσι κατά κόσμον σοφοί, οί όποιοι από τής γής μέχρι του ουρανού, έξήτασαν πάντα και έξηρεύησαν, άνεκάλυψαν νέους κόσμους, και τούς άστέρους μακρόθεν περιγηγήθησαν και τās άποστάσεις αυτών κατεμέτρησαν, έν τούτοις όμως τά βλάη τής καρδιάς αυτών και τά έν αυτῃ έμφωλεύοντα ουδέποτε άνεκάλυψαν. Τόσον δύσκολος είναι ή άνεύρεσις τϊν παθϊν τής καρδιάς! Έρευνώμεν λοιπόν μετ' έπιμονής πάντοτε τῆδε κακείσε εις τās μυχιαιτάτας τής καρδιάς πτυχάς τά εκεί έμφωλεύοντα πολυάριθμα πάθη. Ψ, τότε χριστιανέ, πόςας έλλείψεις, πόςας κακίας δέν θέλεις άνακαλύψη εις τήν καρδιάς σου τόν βυθόν! Παλαιστρα διηνεκής, πόλεμος παθϊν έσωτερικός θέλει άποδειχθῆ ή καρδιά σου! Τίς εξ ήμϊν δέν αισθάνεται ζωηρώς τόν πόλεμον τούτον έν τῆ καρδίᾳ; τίς, άδελφοί, και άν μίαν και μόνην ήμέραν εξησεν έν τῶ κόσμῳ, άγευστος είναι τοιούτων παθϊν; τίς; . . . ναι, άγαπητοί, πάντες άνεξαιρέτως μικροί και μεγάλοι, πλούσιοι και πένητες, ένδοξοι και άφανεις, τήν αυτῆν περιεβλήθημεν σάρκα, τής αυτῆς φύσεως κοινωνούμεν, τήν αυτῆν φέρουμεν προγονικήν άμαρτίαν. Μυστήριον όντως, και άινιγμα είναι ή ανθρωπίνη καρδιά! Τάυτην προσβάλλει έγώσιμος και άλαζονεία, τήν άλλην σῆψις και άκαθεία, ταύτην αιχμαλωτίζει ύλισμός και φιλαργυρία, εκείνην κοσμικόν φρόνημα και φιλοδοξία. τήν μὲν σπαράσσει καταλαλιά και φθόνος, τήν δέ φρονέει φιληθονία και άπιστία. «Έάν ειπωμεν, ότι άμαρτίαν ουκ έχομεν, λέγει και ό άπόστολος Ίωάννης, έαυτούς πλανώμεν και ή αλήθεια ουκ έστιν έν ήμϊν» (Α'. Ίωαν. 1, 8). «Τοιούτόν σε είναι βούλεται, λέγει και ό Μέγας Βασίλειος, μη άναπεπτωκότα μηδὲ καθεύδοντα, αλλά νηφρόντως και έγρηγορότως σεαυτοῦ προεστῶτα» (ένθ. και άνωτ. 4). «Μη πάνης τοίνυν, έντέλλεται, διερευνόμενος σεαυτόν ει σοι κατ' έντολήν ό βίος πρδείσις, αλλά μη τά έξω περισκόπει, ει πού τινος μῶμον έξευρεϊν δυναθείης, κατά τόν Φαρισαϊον τόν βαρύν εκείνον και άλαζόνα, ως έστήκει έαυτόν δικαϊων, και τόν τελώνην κατευτελιζών· άλλά σεαυτόν άνακρίνων, μη διαλίπης, μη τι κατά τās ένθυμήσεις ήμαρτες, μη τι ή γλώσσα προώλισθε, τής διανοίας παρεκδραμούσα, μη έν τοις έργοις τϊν χειρϊν πέπρακται τι τϊν ά-

βουλήτων. Κάν ευρης έν τῶ βίῳ σεαυτοῦ πολλά τά άμαρτηματα, λέγε τά του τελώνου «ό θεός ήλάσθητί μοι τῶ άμαρτωλῶ» (ένθ. και άνωτ. 5) Άλλά πρός γνωσιν ήμϊν άκριβῆ δέν άρκει μόνη ή μελέτη τής ήμετέρας καρδιάς· ό φρεναπκτῶν έαυτόν όφείλεις άγαπητέ, ίνα και έν τῶ κατόπτρῳ τής Άγίας Γραφῆς τήν καρδίαν σου θεωρήσης· πόςας ρυτίδας πόςας κηλιδας δέν θέλεις τότε άνακαλύψη εις τήν καρδίαν, χριστιανέ! διότι πού άλλαχού δύνασαι ταῦτα νά θεωρήσης, τά όποια έντεῦθεν θά διδραχθῆς; άν εις δικαστήριον καταφύγης, φιλονεικία εκεί και μάχαι· άν εις οικίαν τϊν ιδιωτικῶν, ή μερίμνα κατατρύχει πάντοθεν· άν εις συλλόγους και συνέδρια τής άγορᾶς, πάντα κακει γῆθη και φθαρτά· ή περι τραπέζης πολυτελοῦς, ή περι κτημάτων πωλήσεως, ή περι συμβολαϊων έτέρων, ή περι διαθηκῶν ή περι κληρονομιῶν, ή περι έτέρων τινῶν τοιούτων οί λόγοι γίνονται. Κάν εις αυτάς δέ εισέληθς τās εκκλησιαστικας αύλας, και εκεί πάλιν τά αυτά άκούεις διαλεγόμενον πάντων, περι χρημάτων, περι δυναστείας, περι άξιωματιων, περι βαθμῶν, περι δόξης τής ένταῦθα τιμωμένης, ουδέν δέ πνευματικόν. Ένταῦθα δέ τούναντίον έπαν περι του ουρανού και τϊν έν ουρανῶ πραγμάτων, περι ψυχῆς, περι ζωῆς τής ήμετέρας, και τίνος ένεκεν έγεννήθημεν, και δια τοςούτον έξήσαμεν χρόνον, και δια τί άποδηρούμεν έντεῦθεν, και τί μετὰ ταῦτα ήμᾶς άναμένει (Χρυσ. ι'. όμ. εις άδρ.) Ναι, άγαπητέ, εκεί και μόνον έν τῆ Άγίᾳ Γραφῆ θέλεις κλως τήν καρδίαν σου θεωρήση, και βλέπων τās άπαιτήσεις αυτῆς και τό άνέρικτον τέλος τής ήθικῆς τελειότητος, τόν δέ βίον σου άντίστροφον πρός τās άπαιτήσεις αυτῆς και του σκοποῦ αυτῆς άπομακρυνόμενον, θέλεις έξαχθῆ τής ήθικῆς αύταπάτης και σεαυτόν δέ άναγνωρίση ανθρωπον άμαρτωλόν και ταλαίπωρον. Ό φρεναπκτῶν έαυτόν και μη θεωρῶν τήν ήθικῆν αυτου μορφήν εις τήν άγίαν Γραφήν παρομοιοῦται, άγαπητοί, πρός ανθρωπον δύσμορφον και δυσειδῆ. όστις ουδέποτε τήν μορφήν αυτου εις τό κάτοπτρον έθεώρησε. Έξέταζε λοιπόν και τήν καρδίαν σου παρατῆρει εις τήν άγίαν Γραφήν, διηνεκῶς, ω χριστιανέ, και τότε θέλεις ιδῆ τās άτελείας και τās έλλείψεις σου, τούς έσωτερικούς λογισμούς και τά πάθη σου, και τότε θέλεις άπαλλαχθῆ τής ήθικῆς αύταπάτης. «Έρευνάτε τās Γραφάς», λέγει και πρός ήμᾶς ό Σωτῆρ δια του ευαγγελιστου Ίωάννου (Ίωάνν. 5, 39).

Άλλά μόνη ή γνωσις τής καρδιάς, άγαπητοί, δέν έπαρκει, όπως τελείως άπαλλαχθώμεν τής ήθικῆς φρεναπάτης, άλλ' άπικεϊται και άπόφασις άνδρική και θάρρος ήρωϊκόν πρός εκρίζωσιν τϊν έν τῆ καρδίᾳ ήμϊν ύλομανούντων παθϊν, διότι ή επικράτησις τϊν παθϊν ρίπτει ζόφον εις τούς όφθαλμούς και παρεμποδιζει τήν ευκρινῆ και πιστήν του έσω ανθρωπου έπίγνωσιν· ή πάρωσις και ή πάχυνσις τής καρδιάς κλείει τούς όφθαλμούς και φράσσει τά ότα ή-

μῶν, ὅπως μῆτε βλέπωμεν, μῆτε ἀκούωμεν τὸν εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας ἡμῶν πόλεμον τῶν διαφόρων παθῶν. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ μεγαλοφρονότατος Ἡσαΐας ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς πεπωρωμένους Ἰουδαίους ἀποτεινόμενος, «ἐπαχύνθη, ἔλεγεν, ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσίν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκάλυψαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσίν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς» (Ἡσ. 6, 10). Θέλωμεν ἄρα, χριστιανοί, ἵνα ἀπαλλαγθῶμεν τέλει τῆς ἠθικῆς φρεναπάτης καὶ ἀκριθέστερον κατακτάωμεν τὰς ἐλλείψεις καὶ ἀτελείας ἡμῶν; ἐκβάλλωμεν καὶ ἀποτινάξωμεν ἐκ τῆς καρδίας τὸν φόρτον τῆς ἀμαρτίας. «Εἰ γὰρ οἱ ἐν θλασσοῦ πλεόντες, λέγει καὶ ὁ ἱερός τῆς Ἐκκλησίας πατήρ Νεῖλος χειμαζόμενοι, καταφρονοῦσι τῆς ἐκυτῶν ἐμπορίας καὶ τὸν φόρτον αὐτοχείρες εἰς τὴν θλασσοῦ ρίπτουσι, δευτέραν τῆς ζωῆς τὴν ὑπαρξίν προκρίνοντες, ἵνα μὴ ὑπέραντλον ὂν τὸ πλοῖον, κινδυνεύσῃ τῷ βάρει τοῦ φόρτου καταδυόμενον, . . . διὰ τί μὴ καὶ ἡμεῖς διὰ τὴν κρείττονα ζωὴν καταφρονοῦμεν τῶν καθελκόντων εἰς βυθὸν τὴν ψυχὴν; διὰ τί μὴ δύναται φόβος Θεοῦ, ὅσον θλασσοῦ δύναται φόβος; (λογ. ἀσκητ. ξδ)'. Ἐκβάλλωμεν λοιπὸν, ἀδελφοί, ἐκβάλλωμεν τὰ πάθη ἐκ τῆς καρδίας, τρέχωμεν πάντοτε τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, φεύγοντες τὴν ἀμαρτίαν, λέγει ὁ Μ. Βασίλειος, ὡσπερ τὰ ἄλογα φεύγει τῶν βρωμάτων τὰ δηλητήρια· διώκοντες δὲ τὴν δικαιοσύνην, ὡσπερ κἀκεῖνα μεταδιώκει τῆς πῶας τὸ τρόφιμον (ἐνθ. καὶ ἀνωτ. 2). Πανταχόθεν λοιπὸν, ἀγαπητέ ἀδελφέ, σεαυτὸν περισκόπει· ἀκοίμητον ἔχε τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα. Ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνων πολλῶν, κεκρυμμένοι βρόχοι παρὰ τοῦ ἐχθροῦ πολλαχόθεν ἐστήθησαν. Πάντα λοιπὸν περισκόπει «ἵνα σώζῃ, καθὼς λέγει ὁ σοφὸς Σολομὼν, ὡσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων καὶ ὡσπερ ὄρνεον ἐκ παγίδος» (Παρ. 6, 6) καὶ ἵνα μὴ εἰς τὰς παγίδας ἐκεῖνου περιπεσὼν θήραμα γίνῃς τοῦ διαβόλου δεδουλωμένος ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκεῖνου θέλημα.—Τὸ αὐτὸ παράδειγμα καὶ εἰς τοὺς πλουσίους καὶ ἰσχυροὺς χρήσιμον καὶ εἰς τοὺς πένητας καὶ ἀφανεῖς ἀρμοδιώτατον. Περιβάλλεσαι ὑπὸ πλοῦτου καὶ πρὸ τῆς δόξης ἰλιγγίων δὲν διαβλέπεις τὰς ἐλλείψεις καὶ ἀτελείας σου; ἐκρίζωσον ἐκ τῆς καρδίας τὸν ἐγωϊσμόν καὶ τὴν φιλαυτίαν, καὶ θέλεις μάθει ὅτι θνητὸς εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. Περιβλεψαὶ τοὺς πρὸ σοῦ εἰς ὁμοίας περιφανεῖας διακριθέντας. Ποῦ οἱ τὰς κοσμικὰς δυναστείας περιβεβλημένοι; ποῦ οἱ τὰς τύχας τοῦ κόσμου διὰ τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς δόξης ἰθύναντες; οὐ πάντα κόνις, οὐ πάντα μῦθος; οὐκ ἐν ὀλίγοις ὀστέοις τὰ μνημόσυνα τῆς ζωῆς αὐτῶν; Ἐγκυφον εἰς τοὺς τάφους χριστιανέ, ἂν δύνασαι νὰ διακρίνης τίς ὁ οἰκέτης καὶ τίς ὁ δεσπότης, τίς ὁ πτωχὸς καὶ τίς ὁ πλούσιος. Διακρίνε, ἂν δύνασαι, τὸν δέσμιον ἀπὸ τοῦ βασιλέως τὸν ἰσχυρὸν ἀπὸ τοῦ ἀσθενοῦς, τὸν πλούσιον ἀπὸ τοῦ πένητος. Ἄλλ' ἀπατῆς ἐαυτὸν καὶ σύ, ὦ χριστιανέ,

μακαρίζων τὸν πλούσιον· ἐξέγαγε τὸν φθόνον ἐκ τῆς καρδίας σου, καὶ θέλεις ἴδει οὐχί εἰς τὸν πλοῦτον, οὐχί εἰς τὴν δόξαν τὴν ἀληθῆ τοῦ ἀνθρώπου ἀξίαν. Ἐὰν δὲν καθεύδῃς ἐπὶ κλίνης χρυσοῦς καὶ ἐλεφαντίνης ἔχεις ὅμως τὴν γῆν πολλῶν χρυσίων τιμιωτέραν, καὶ γλυκεῖαν ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀνάπυσιν, ταχὺν τὸν ὕπνον καὶ μερίμνης ἀπηλλαγμένον. Ἄλλ' καὶ τὰ Σόδομα πύργους εἶχον, ἡ δὲ καλύβη τὸν Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐλθόντες οἱ ἄγγελοι τὰ μὲν Σόδομα παρέδραμον, ἐπὶ δὲ τὴν καλύβην κατήχθησαν· διότι οὐχὶ περιφάνειαν οἰκῶν ἐζήτουν, ἀλλὰ ψυχῆς ἀρετὴν περιέτρεχον ζητοῦντες καὶ κἄλλος. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἀνθρώπινα, τὰ δὲ οὐράνια, διὰ σὲ Θεὸς ἐν ἀνθρώποις, Πνεύματος Ἁγίου διανομή, θανάτου κατὰλυσις, ἀναστάσεως ἐλπίς, θεῖα προστάγματα, τελειοῦντά σου τὴν ζωὴν πορεία πρὸς Θεὸν διὰ τῶν ἐντολῶν, βασιλεία τῶν οὐρανῶν εὐτρέπης, στέφανοι δικαιοσύνης ἑτοιμοὶ πρὸς τὸν εὐσεβῆ καὶ ἐνάρετον. «Πρόσεχε σεαυτῷ, λέγει καὶ ὁ Μ. Βασίλειος, μὴ τῇ σαρκὶ πρόσεχε, μηδὲ τὸ ταύτης ἀγαθὸν ἐκ παντὸς τρόπου διώκε· ὑγείαν καὶ κἄλλος, καὶ ἡδονῶν ἀπολαύσεις καὶ μακροβίωσιν· μηδὲ χροῖματα καὶ δόξαν καὶ δυναστείαν θαύμαζε . . . ἀλλὰ πρόσεχε σεαυτῷ τουτέστι τῇ ψυχῇ σου. Ταύτην κατακόσμη καὶ ταύτης ἐπιμελοῦ» (ἐνθ. καὶ ἀνωτ. 3).

Τοιοῦτοτρόπως, ἀγαπητοί, δυνάμεθα νὰ ἀποφεύγωμεν τὰς συνεπείας τῆς ἠθικῆς αὐταπάτης, ἐὰν συνεχῶς ἐαυτοὺς μελετῶμεν, καὶ ἐκρίζωμεν ἐκ τῆς καρδίας ἡμῶν τὰ ἐπισκοπίζοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν πάθη. «Τοῦτο καὶ νοσοῦντας ἰᾶται καὶ ὑγιαίνοντας τελειοῖ».

Τρέχωμεν λοιπὸν πάντες, ἀγαπητοί, εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. Μάθωμεν τὰς ἐλλείψεις ἡμῶν καὶ ἀδυναμίας καὶ ἐξαχθῶμεν τῆς ἠθικῆς φρεναπάτης. Γνωρίσωμεν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν καὶ ἐξαλείψωμεν ταύτας ἐκ τῆς καρδίας· ἐν τοῖς δρόμοις τοῖς ἐμπροσθεν ἐπεκτεινώμεθα· οὕτω τρέχωμεν, ἵνα καταλάβωμεν, ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς νίκης ἀτενέες τὸ ὄμμα πάντοτε ἔχοντες. Τὰ πάθη ἡμῶν ἕκαστος μακρὰν ἡμῶν ἀπορρίψωμεν· τὰς ἐλλείψεις ἡμῶν θεραπεύωμεν, καὶ προκόπτωμεν εἰς τὸν δρόμον τῆς τελειότητος· «τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἀμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἀμαρτίᾳ» (Ρωμ. 6, 6). Μὴ βραδύνωμεν, ἀδελφοί, ἴδετε περίξ ἡμῶν, ὁ θάνατος ὁ ὠχρὸς καὶ ἡ μέλαινα νόσος θερίζουσι τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ δρέπανον εἰς τὰς χεῖρας. «Ὡρα λοιπὸν ἡμᾶς ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι» (Ρωμ. 13, 11) «αγρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν» (Α' Θεσσ. 5, 6). «Ἀλγήσωμεν, λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννης, ἐνταῦθα τῷ λογισμῷ, ἵνα μὴ ἀλγήσωμεν ἐκεῖ τῇ κολάσει, ἀλλ' ἵνα ἀπολαύσωμεν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ἐνθα ἀπέδρα πᾶσα ὀδύνη καὶ στεναγμὸς» (ὁμ. κγ' εἰς τὴν πρὸς Ἑβρ. ἐπιστολ.) «Γένοιτο, λέγει, εὐχαῖς τῶν ἁγίων τοὺς τε διαφθαρέντας ἤδη ταχέως ἐπανελθεῖν, τοὺς τε μείναντας ἀσινεῖς ἐπὶ μείζον προκόψαι κοσμιότη-

τος καὶ σωφροσύνης· ἵνα καὶ ὑμεῖς σώζησθε, καὶ ἡ Ἐκκλησία εὐφραίνεται, καὶ ὁ Θεὸς δοξάζεται νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν».

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Ἀλλὰ μὴ τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἀποστόλων χείρονες ἐφάνησαν οἱ ἱεράρχαι καὶ οἱ ἄλλοι τῆς Ἐκκλησίας ποιμένες καὶ διδάσκαλοι, ὅσοι ἀληθῶς δοχεῖα ὑπῆρξαν τοῦ ἁγίου τούτου τῆς κερτεροψυχίας πνεύματος; Οὐδαμῶς. Ὅπως οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ μάρτυρες, οὕτως ἀπεκρίνατο καὶ ὁ τῶν Καισαρέων θαυμάσιος ἐκεῖνος ποιμὴν καὶ πατὴρ πρὸς τοὺς πειρωμένους ν' ἀποσπᾶσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ φωτός τῆς ὀρθοδόξου ἀληθείας. Ὁ σκοπὸς ἡμῶν ἐνταῦθα δὲν δύναται βεβαίως νὰ ᾖ καὶ νὰ γράψωμεν ἴδιον ἐγκώμιον τοῦ εὐγενοῦς, σοφοῦ, φιλανθρώπου καὶ ἠρωϊκωτάτου τούτου τῆς Καππαδοκίσης Ἐμμελείας τέκνου· ἀλλ' ὀλίγα ὅμως γραμματὶ τῆς θαυμασίας τοῦ βίου αὐτοῦ εἰκόνας δὲν θὰ ᾖ καὶ ἴσως ἄσκοποι τοῖς τυχόν μὴ εὐμοιρήσασιν νὰ γινώσκωσιν ἀκριβῶς τὴν γενναίαν τοῦ ἱεράρχου τούτου ψυχὴν, ἣν πάντοτε ὀφείλει νὰ ἔχη μάλιστα μὲν ὁ ἱερεὺς καὶ ποιμὴν, ἐν γένει δὲ πᾶς τοῦ Χριστοῦ μαθητῆς καὶ στρατιώτης, ὃν ἀληθῶς διαφλέγει καὶ ζωογονεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας διὰ πύρος ἀγάπη· ἀλλὰ τί πρῶτον, τί δεύτερον καὶ τί ὕστατον νὰ ἐξέχωμεν ἐκ τῶν πλείστων καὶ παντοδαπῶν τῆς ἀρετῆς ἀνθέων, ὅσα περιεκόσμου καὶ ἠγλάζιον τὸν ὄντως μέγαν τοῦ Βασιλείου χαρακτήρα; τὴν εὐπροσηγορίαν καὶ τὴν ἀγχιθότητα, μεθ' ἧς τοὺς πολυπληθεῖς ἐχθροὺς καθίστα φίλους, τοὺς δὲ τῆς Καππαδοκίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς πρὸς ἀλλήλους διεστῶτας ἐπισκόπους συνήνου εἰς ἐνεργεῖαν κοινὴν κατὰ τῆς κακοδοξίας καὶ τῆς τῶν αἰρέσεων πλάνης; τὸν τοῦ βίου τρόπον καὶ τὴν παρὰ τῷ λαῷ ἀγάπην, δι' ἧς ἐπίστατο νὰ καταπραῦνη καὶ αυτοκράτορος τὴν ἀκράτητον ὀρμὴν; τὸ πρὸς τοὺς πάσχοντας καὶ τοὺς πτωχοὺς ἔλεος, ἐξ οὗ ἐν λιμῷ καὶ συμφορᾷ κοινῇ ἑκατοντάδες πτωχῶν ἐτρέφοντο ὁμοτρόπεζοι αὐτῷ, τὴν φιλανθρωπίαν ὅλως, ὑπ' ἧς κινούμενος ἱδρυσε τὴν Βασιλειάδα, τὸ μέγιστον τῶν τότε χρόνων φιλανθρωπικὸν κατὰστημα, πόλιν ὅλην ἐν πόλει, ἐν ἧ ἄνθρωποι παντός γένους καὶ φυλῆς καὶ θρησκείας εὕρισκον ἕκαστος τῆς ἑαυτοῦ πληγῆς τὸ βάλσαμον, καὶ πρὸς συντήρησιν τοῦ ὁποῦ ὤρισεν ἀπάσας ὅσας πλουσίας εἶχε προσόδους αὐτὸς ἀποζῶν ὡς ὁ ἔσχατος πένης καὶ ἀσθενῆς; ἐκπλήσσεται τῇ ἀληθείᾳ, ὃ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀγωγὴν ἐπισταμένως μελετῶν τοῦ ὄντως μεγάλου τούτου ἐπισκόπου καὶ σοφοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀνομολογεῖ, ὅτι παιδείους, οἷαν

καὶ τέκνω καὶ ἐγγόνω παρέσχον αἱ εὐσεβεῖς καὶ σοφαὶ χριστιαναὶ ἐκεῖναι μήτηρ καὶ μάμη, ἡ Ἐμμελεία καὶ ἡ Μακρίνη, ἰσχύει ἀναμφιβόλως νὰ διαπλάττη ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου πρότυπα ἀπαράμιλλα καὶ πίστεως ἀκραδάντου, καὶ αὐταπέρνησιν, οἷαν θέλει ὁ Σωτὴρ, καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον παραδειγματικὴν καὶ βίου τρόπον, οἷος καὶ στέμμα περικοσμεῖ βασιλικὸν καὶ ψυχὴν ἀναδεικνύει ἱεράρχου ἀγγελικὴν· καὶ, πάντα ταῦτα εἶναι ἀναντιρρήτως ἀρεταί, ὅποσαι πολὺ κἀλλιστον μιμήσεως παράδειγμα δύναται νὰ προβληθῶσι τῇ σπουδαζούσῃ νεολαίᾳ ὑπὸ γονέων καὶ διδασκάλων τῆς χριστιανικῆς παιδαγωγίας ἐμπειρῶν καὶ ζηλωτῶν· ἀλλ' ἐκεῖνο ὅμως, ὅπερ μάλιστα ἐνταῦθα ἐπισπᾶται ἡμῶν τὴν προσοχὴν καὶ τὸν θαυμασμὸν εἶναι τὸ σθένος τῆς ψυχῆς καὶ ἡ τόλμη ἢ ἱερά, μεθ' ἧς ἀπαντᾷ τῷ τῆς ἡμέρας κραταιῷ Μοδέστῳ.

Προσκληθεῖς δὴ λαδὴ καὶ αὐτὸς ποτε, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι συνάδελφοι αὐτοῦ, ν' ἀπαρηθῆ τὰς ἑαυτοῦ πεποιθήσεις καὶ νὰ προσχωρήσῃ τῇ τῶν Ἀρειανῶν αἰρετικῇ δοξασίᾳ, ἧς προστάτης ἦτο ἡ βασιλικὴ ἀρχὴ, ἐπίτηρα φέρων δυνάστη κραταιῷ, ἀνέστη εὐθαρσῶς μετὰ παρησίαις εἰπὼν, ὅτι δὲν ἦτο ποτ' αὐτῷ δυνατόν τῇ ἀνθρωπίνῃ ἐξουσίᾳ καταχριζόμενος ἦν μετὰ μελέτην καὶ ἄσκησιν μακρὰν εἶχεν ἐδρασίωσιν ἐν τῇ ψυχῇ πίστιν τε εἰς τὸν παντοδύναμον Θεὸν καὶ γνώμην περὶ τῆς ἀληθείας ἀπαρνούμενος νὰ λατρεύσῃ τῷ κτισματι ὡς θεῷ· ἐκπλαγέντος δὲ τοῦ παρὰ τοῦ ἀρειανίζοντος ἡγεμόνος ἀπεσταλμένου Μοδέστου ἐπὶ τῇ αὐτῷ ἀπροσδοκῆτῳ τοῦ ἦθους εὐσταθείᾳ καὶ ἀναβόησαντος ὅτι μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὐδέποτε ἐπίσκοπος εἶχεν αὐτῷ λαλήσει μετὰ τηλικαύτης τόλμης, ὃ γνήσιος τῶν ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ διάδοχος εἶπε πάλιν· «ὡς λοιπὸν ἐξ ὧν λέγεις συμπεραίνω, ἐπισκόπῳ ἀληθεῖ μέχρι τοῦδε δὲν ἀπήνησάς ποτε!» ἐξοργισθέντος δ' ἐκεῖνου ἐπὶ τούτοις καὶ ἀπειλήσαντος δεινὰ ὃ εὐγενῆς καὶ βασιλικὸς ἐκεῖνος χαρακτήρ ἐπανελάβε μετὰ τῆς συνήθους ἡρεμίας· «ἡμεῖς, Κύριε, εἴμεθα ἐν πᾶσι πραεῖς καὶ ταπεινοί· σεβόμεθα δὲ οὐχὶ μόνον τὸν αυτοκράτορα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐλάχιστον τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ὅταν ὅμως ὁ λόγος εἶναι περὶ τῶν θείων ἐντολῶν οὐδένα τότε πτοούμεθα· ἀπὲρ δὲ καὶ ξέρος καὶ θῆρος καὶ οἱ τὰς σάρκας τέμνοντες ὄνυχες τρυφῆ μαλλίον ἡμῶν εἰσὶν ἢ κατὰ π.ληθίς· ἀκουέτω ταῦτα καὶ βασιλεὺς». ἡ γενναία αὕτη τοῦ ἐπισκόπου ἀποκρίσις, ἦν πολλοὶ τὸ ἦθος ἀσθενεῖς οὐδὲ τοῦ Σωτῆρος μιμηταὶ δειδιττόμενοι σιγῶσι τὸ ἀληθές, πάντα ἄλλον θὰ συνετάραττε πολὺ καὶ πάντῃ ἄλλως ἴσως θὰ ἠρμήνευεν αὐτήν· ἀλλ' ὁ αυτοκράτωρ ὅμως αὐτὴν ἀκούσας τοῦ ἀνδρὸς τὴν τοῦ χαρακτήρος ἐλευθερίαν καὶ τὸ βασιλικὸν τοῦ ἦθους ἀγασθεῖς, οὐχὶ μόνον οὐδὲν κακὸν ἐποίησεν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ἐτι μᾶλλον ἐτίμησε δωρήσας αὐτῷ καὶ ἄλλα κτήματα, ὅπως ἀξιοθῶσιν οἱ πρὸς συντήρησιν τῆς Βασιλειάδος πόροι·

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 341—343 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ὁ μεταξὺ ἐπισκόπου καὶ αὐτοκράτορος γινόμενος σύ-
τος ἀγῶν εἶναι λιὰν διδασκαλικὸς καὶ παιδαγωγικὸς
δὲ ἄμα πολὺ· διότι ἐξ αὐτοῦ μανθάνομεν τὰ μὲν
ὁποῖαν μὲν δύναμιν ἔχει παιδεία εὐσεβῆς καὶ αὐστη-
ρᾶ, οἷαν ὁ Βασιλεὺς ἐπίσκοπος ἔλαθε παρὰ τῶν ἐνα-
ρέτων καὶ εὐγενῶν γονέων, ὅτε ἦτο παῖς, ὕστερον δὲ
κατὰ βλάσιν τὴν τε τῶν προγόνων θύραθεν φιλολο-
γίαν καὶ φιλοσοφίαν καὶ τὰς θεοπνεύστους ἱεράς με-
λετήσας Γραφάς, ὅτε ἐγένετο ἀνὴρ, τὰ δὲ ὅπως οἱ
βασιλεῖς οἱ ἀγαθοὶ ἐπίστανται ὡς ἀδελφάντας μὲν
τοῦ στέμματος περιλαμβάνει, στηρίγματα δὲ τοῦ θρό-
νου ἀδιάσειστα, νὰ τιμῶσι χαρακτηῖρας πολιτῶν καὶ
ἀρχηγῶν θερησκευτικῶν τῆ τε φύσει καὶ τῆ παιδεύ-
σει ἑαυτοῖς ὁμοίους καὶ ὅταν ἐπι ἀντιδιζοῦντες τύ-
χωσιν αὐτοῖς· διότι ὁμοιογενόμενος τῷ βασιλεῖ θρό-
νω οὐδὲν ἐδρασιώτερον θεμέλιον ὑπάρχει ἢ λαὸς εὐσε-
βῶς πεπαιδευμένος ὑπὸ ποιμένων ἀγόμενος τοιοῦτων,
οἵτινες εὐπειθοῦντες τῷ τῶν ὅλων βασιλεῖ γινώσκου-
σι προσηκόντως τὸν τε ἄρχοντα νὰ τιμῶσιν, ὃν ἐν
τῷ κόσμῳ καθιστάνει ὁ Θεὸς, καὶ τοῦ λαοῦ τὴν εὐη-
μερίαν νὰ προάγωσι μετ' ἀγάπης πατρικῆς.

(ἔπεται συνέχεια).

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ

Δὲν ἐπιτρέπεται δευτέρον νὰ μισῶμεν καὶ νὰ
ἐπιθυμῶμεν κακόν, ἀλλ' ἀπὸ μέσης καρδίας καὶ ἐξ
ὅλης ψυχῆς ὀφείλομεν νὰ συγχωρῶμεν. Τὸ κύριον πα-
ράδειγμα εἰς ὅλα δι' ἡμᾶς εἶναι αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἡ-
μῶν. Καὶ οὗτος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ κρεμάμενος συγχω-
ρεῖ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ· «πάτερ, ἄρες αὐτοῖς· οὐ
γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι»· οὕτω καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν
νὰ συγχωρῶμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, ἐὰν ἄλλως θέλω-
μεν καὶ ὁ Θεὸς νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν.
Διότι ὁ Ἰησοῦς ἐδίδασκεν ἡμᾶς νὰ προσευχόμεθα· καὶ
ἄρες ἡμῖν τὰ ὀφειλόμενα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίε-
μεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

Τρίτον ὀφείλομεν νὰ δεικνύομεν πρὸς τοὺς ἐχ-
θροὺς ὀρατὰ σημεῖα τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀγάπης ἡμῶν
καὶ νὰ μὴ λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν διόλου τὴν πρὸς ἡ-
μᾶς ἐμπροσθὴ αὐτῶν διαγωγὴν, οὐδὲ τὸ κακόν, ὅπερ
ἔπραξεν εἰς ἡμᾶς. Καὶ αὕτη εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἔννοια
ἡ ἐμπεριεχομένη ἐν τῇ λέξει συγχώρησις. Ἰδοὺ τί
περὶ τούτου λέγει ὁ μέγας τῶν ἔθνων Ἀπόστολος·
«ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν δι-
ψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἀνθρακας πυρὸς
σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ
κακοῦ, ἀλλὰ νικά ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν». (Ρωμ.
16' 20, 21).

Πόσον ἀπείρως ἔξοχος εἶναι ἡ χριστιανικὴ αὕτη
πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπῃ συγκρινόμενη πρὸς τὴν ἀγά-
πην ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν διδάσκουσι σήμερον οἱ οὗτω

καλούμενοι φιλανθρωπικοί! Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς ἀγα-
πᾷ πράγματι τοὺς ἄλλους διὰ τὸν Θεόν, ὁ δὲ ὀπαθὸς τῶν
φιλανθρωπικῶν ἔχει γενικὰς μόνον ἰδέας περὶ ἰσότη-
τος τῶν ἀνθρώπων. Ὁ χριστιανὸς σέβεται καὶ ἀγαπᾷ
τὸν ἄνθρωπον ὡς τέκνον καὶ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ
φιλανθρωπιστὴς θεωρεῖ αὐτὸν ἀπλῶς ζῶν ἐξευγε-
νισμένον. Ὁ χριστιανὸς προσεύχεται δι' ὅλους καὶ
εὐεργετῆ ὅλους, ἐπειδὴ γνωρίζει, ὅτι τοῦτο ἀρέσκει
εἰς τὸν Θεόν, ἀλλ' ὁ ἄπιστος τί δύναται νὰ πράξῃ;
Ἐξ ἐμφύτου ἀγαθότητος τῆς καρδίας εἶναι δυνατόν
νὰ πράξῃ καὶ τι καλόν· ἀλλ' ὅταν ὁμῶς πρόκηται
νὰ ἀποφασίσῃ μεταξὺ συμφέροντος ἀτομικοῦ καὶ θυ-
σίας, ποῖον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ
παραινῆσθαι αὐτὸν εἰς τὴν διάπραξιν τῆς ἀρετῆς;
(ἔπεται συνέχεια).

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Τὸ Προξενικὸν Γραφεῖον τῆς ἐνταῦθα Λύτοκρατορικῆς
Γερμανικῆς Πρεσβείας δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν Μ. Πρω-
τοσυγκελλίαν διεδίδασκεν δεόντως ἐπικεκυρωμένον ἀντίγραφον
τοῦ πιστοποιητικοῦ ἀποθιώσεως τοῦ Γεωργίου Βουλγαροπού-
λου, υἱοῦ τοῦ προαποθιώσαντος ἐν Κωνσταντινουπόλει Δημη-
τρίου Βουλγαροπούλου, μαθητοῦ τῆς ἐν Λειψίᾳ Ἐμπορικῆς
Σχολῆς, ἀποθανόντος ἐκεῖ τῇ 8 Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. ἐν ἡλικίᾳ
ἑτῶν 16. Ἐφ' ᾧ καὶ φέρεται τοῦτο εἰς γῶσιν τῶν συγγενῶν
τοῦ ἀποθιώσαντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, 15 Δεκεμβρίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μεγάλῃς Πρωτοσυγκελλίας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἀριθμ. πρωτ. 6716.

Προκαλεῖται ὁ Γεώργιος Τσοτσόγλου, ὑπήκοος ὀλωκινός,
ἄλλοτε Μενεγάτουρατζης, ἤδη ἀγνώστου διαμονῆς, κατοικίας
καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικήσιμον Δευτέραν καὶ
ὄραν 7 τοῦρασι, μετὰ παρέλευσιν τριάντα καὶ μίαις (31) ἡ-
μερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμ-
φανεθῆ ἑνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ
Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαρίας,
θυγατρὸς Κωνσταντίνου Σοφικανοπούλου, ἐπὶ διαζεύξει. Ἐν ἐ-
κνότητι δὲ περιπέσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή δικασθῆσεται ἐρήμην.

Ἡ παρούσα κλήσις δημοσιεύσεται τρίς κατὰ συνέχειαν
διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων Ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς
Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 13 Δεκεμβρίου 1893.

Ὁ Πρόεδρος

+ Ὁ Ἰωαννῶν ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικολόδημος Βασιλείου

ὅτι ἀκριβῆς ἀντίγραφο ν

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 15 Δεκεμβρίου 1893.

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικολόδημος Βασιλείου

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΙΝΟΠΟΛΕΙ, 8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1894

ΑΡΙΘ. 45

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Αἴνου Λουκάς (πρόεδρος)
Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
Δ. Θ. Σανθούπουλος (ταμίας)
Ι. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυνέται: α) Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Λουκάῳ Πρόεδρῳ τῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Β) εἰς τὰ Πατριαρχεῖα: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ. — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὅλης διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀλήθειας καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον δικιμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

Ἐνεκα τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων τὸ φυλλοδότης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀλήθειας ἐκδίδεται σήμερον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Θεὸς καὶ ἐπιστήμη· Α' τὰ θαυμάσια τῶν ἐνοργάνων — Ἡ πέμπτη ἐντολὴ ἐτίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ὁ καταρτισμὸς τῆς νέας ἱερᾶς Συνόδου. — Ἐπανληθησάντων τῶν ἕνεκα τῶν κοσμοσωτηριῶν ἑορτῶν διακοπιεσῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱ. Συνόδου ἐν τῇ σήμερον ὑπὸ τὴν προεδρείῳ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου συγκροτηθεῖσα συνοδικῆ συνεδρία ἐγένετο κατὰ τὰ κανονισμένα ὁ καταρτισμὸς τῆς ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὴν προσεχῆ συνοδικὴν περίοδον. Ὅθεν προσεκλήθησαν οἱ σεβασμιώτ. μητροπολίται Κυζίκου κ. Νικोधῆμος, Νικομηδείας κ. Φιλόθεος, Νικαίας κ. Ἱερώνυμος, Προύσης κ. Ναθαναὴλ, Ἱμβροῦ κ. Παΐσιος, Δυρραχίου κ. Βησσαρίων καὶ Βελεγράδων κ. Δωρόθεος ἅπαντες κατὰ τὸ Συνταγματικόν, πλὴν τῶν σεβασμιωτάτων Νικαίας καὶ Προύσης προσκληθέντων ἀριστίῳδην. Ὡστε ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἀποτελεῖται διὰ τὴν προσεχῆ περίοδον ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Κυζίκου, Νικομηδείας, Νικαίας, Προύσης, Αἴνου, Μηθύμνης, Ἱμβροῦ, Δυρραχίου, Βελεγράδων, Γρεβενῶν, Λέρου καὶ Καλύμνου καὶ Κολωνίας. Ἀποχωροῦσι δὲ ὡς ληξάνσης τῆς συνοδικῆς αὐτῶν περιόδου οἱ σεβασμιώτ. μητροπολίται Ἡρακλείας κ. Γερμανὸς, Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ,

Δέρκων κ. Καλλίνικος Ἰωαννίνων κ. Γρηγόριος καὶ Χαλδείας κ. Γερβάσιος.

— Ἡ πρώτη τοῦ νέου Σωτηρίου ἔτους. — Ἐν ἐπιβαλλούσῃ ἐκκλησιαστικῇ μεγαλοπρεπείᾳ, καὶ τὰξιν ἐωρτάσθη τῷ παρελθόντι Σεβασμίῳ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἢ εἰσοδὸς τοῦ νέου σωτηρίου ἔτους χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἐννενηκостоῦ τετάρτου. Χοροστατούσης τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῶν σεβασμ. Συνοδικῶν Ἡρακλείας Γερμανοῦ, Ἰωαννίνων Γρηγορίου, Αἴνου Λουκά, Μηθύμνης Νικηφόρου, Γρεβενῶν Κλήμεντος, Χαλδείας Γερβασίου, Λέρου καὶ Καλύμνου Χρυσάνθου, Κολωνίας Δωροθέου καὶ τοῦ ἐν τῇ βασιλευσῆσῃ παρεπιδημούντος πανιερ. μητροπολίτου Προικοννήσου Βενεδίκτου ἐψάλη ὁ Μέγας Ἐσπερινός. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀνεληθούσης εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν Πατριαρχείων προσήλθον οἱ σεβασμιώτατοι ἅγιοι Συνοδικοὶ καὶ πᾶσα ἡ πατριαρχικὴ ὑπλληλία καὶ ἐδέξαντο τὰ ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει εἰθισμένα δῶρα ὑποβάλλοντες τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ συγχαρητήρια αὐτῶν.

Τῇ ἐπαύριον δ' ὡσαύτως ἐν μέτῳ πυκνοτάτου ἐκκλησιαστικῆς χοροστατούσης καὶ αὔθης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ τῶν σεβασμ. Συνοδικῶν ἐτελέσθη ἡ θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου ἱερουργούντος τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Πρωτοσυγγέλλου κ. Γερβασίου μεθ' ὃ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνεληθούσα εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Μεγάλου Συνοδικοῦ ἐξηκολούθησε δεχομένη τὰ συγχαρητήρια πλείστων ἐγκρίτων ὁμογενῶν καὶ ξένων.

— Ἀντεπισκέψεις. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμηνικός Πατριάρχης ἀντεπισκέψατο ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ νέου σωτηρίου ἔτους τὰς ΑΑ. Ἐξοχ. τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδάτον καὶ τὸν τῆς Σερβίας κ. Βελιμίροβιτς.

Ὡσαύτως ἰδιαιτέρως πρεσβεῖα ἀποτελουμένη ἐκ

τῶν πανοσιολογιωτάτων Μεγάλου Πρωτοσυγγέλλου κ. Γερβασιού, τοῦ ἀρχιμνδρ. καὶ Ἀρχιεραρχικατέως τῆς ἱερᾶς Συνόδου κ. Κυρίλλου, τοῦ Μεγάλου Ἀρχιμνδρ. κ. Πολυκάρπου καὶ τῶν ἀξιωτίμων κκ. Κωνσταντίνου Ἀνακιδίου, μέλους τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, Ἰωάννου Χλωροῦ διευθυντοῦ τοῦ Ὁθωμανικοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Γραφείου καὶ Μιχαὴλ Δανέζη ἐφέντη, διαγυγελέως τῶν Πατριαρχείων, ἀναπληροῦντος τὸν ἀδικαθετοῦντα ἐνδοξ. ἄρχοντα Καπουκεχαγιῶν Ἀντώνιον ἐφέντην Οἰκιδὴν μεταβάσασα τῇ παρελθούσῃ Πέμπτῃ εἰς Κοντοσκάλιον ἀντεπεσκέψατο ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου τὴν Α. Μακκρ, τὸν Πατριάρχην τῶν Ἀρμενίων κ. Χορέν Ἀσικιάν. Τοῦ πανοσιολογ. Μεγάλου Πρωτοσυγγέλλου κ. Γερβασιού προσφωνήσαντος ἑλληνιστί προσφῶρος τὴν Α. Μακκαριότητα καὶ συγχαρέντος Αὐτῇ ἐπὶ τῷ νέφῳ ἔτει καὶ ταῖς κοσμοσωτηρίαις ἐορταῖς, ἅμα δὲ εὐξαμένου ὅπως ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ὑφισταμένη ἀγάπη ἐπὶ μᾶλλον κρατύνηται καὶ κηθίσταται θερμότερα, διηρημένους τὸ προσφῶνημα ὁ ἀξιότιμος κ. Ἰωάννης Χλωρός πρὸς ὃ ἀρμοδίως ἀπήντησεν ἡ Α. Μακκαριότης. Ἀκολουθῶς ἡ πρεσβεία κατήλθεν εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ βασιλευσῇ παρεπιδημοῦντος θεοφιλ. ἀρμενίου ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ ὡς καὶ τοῦ προέδρου τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τοῦ ἐν Κοντοσκάλῳ Ἀρμενικοῦ Πατριαρχείου ψαλλόντων τῶν χορῶν, μεθ' ὃ ἀπῆλθεν ἀβροφρόνως προπεμφθεῖσα.

— *Τὰ ἅγια Θεοφάνεια.* — Ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῆς ἐν τοῖς ρείθροις τοῦ Ἰορδάνου ἐπιφανείας καὶ βαπτίσεως τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ συγχοροστατησάντων καὶ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν. Τῇ ἐπαύριον δὲ χοροστατούσης ὡσαύτως τῆς Α. Θ. Π. μετὰ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν ἐτέλεσε τὴν θείαν καὶ ἱερὰν μυσταγωγίαν ὁ πανοσιολογιώτατος ἀρχιμνδριτης καὶ ἀρχιεραρχικατέως τῆς ἱερᾶς Συνόδου κ. Κύριλλος. Τὸν δὲ Μέγαν Ἀγισμὸν ἐτέλεσε, κατὰ τὰ εἰθισμένα, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν μέσῳ πολυπληθεστάτου ἐκκλησιασματος πανταχῶθεν τῆς βασιλευσῆς συρρεύσαντος.

— *Ἐπίσκεψις.* — Τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀξιωτίμου κ. Ἰωάννου Χατζοπούλου ἄγοντος χθὲς τὴν ἐπέτειον ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἐορτὴν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εὐηρεστήθη νὰ διαβιβάσῃ τὰς προσήσεις αὐτοῦ διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μεγάλου Πρωτοσυγγέλλου κ. Γερβασιού.

Ὁμοίως διεβιβάσθησαν αἱ προσήσεις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τοῖς λοιποῖς ἐορτάζουσιν ἐγκρίτοις ὁμογενεσί διὰ τῶν ἀρμοδίων κληρικῶν ὑπαλλήλων.

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ

ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Ἀλλὰ μὴ ἡ ἄλλη πολυπληθὴς τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἁγίων ἀνδρῶν, διδασκάλων καὶ ἱεραρχῶν χορεία, οἱ Ἀθανάσιοι, οἱ Χρυσόστομοι, οἱ Γρηγόριοι, ἵνα ὀλίγων τινῶν κατ' ὄνομα παρδειγμάτων χάριν μνημονεύσωμεν, οἱ Γερμανοὶ ὕστερον ἐπὶ τῶν εἰκονομάχων αἰρετικῶν, οἱ Νικόλαιοι οἱ Μυστικοὶ καὶ οἱ Ἀρσένιοι, οἱ Κυρουλάριοι καὶ οἱ Ἰωσήφ, οἱ ἠρωϊκώτατοι Φώτιοι, καὶ ἵνα συλληθῆδην εἴπωμεν τὸ πᾶν, ἅπαντες οἱ ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἕως ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐν τοῖς κόλποις τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας ζήσαντες καὶ δράσαντες, ὅσοι τοῖς ἔχουσι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων βαίνοντες δοχεῖα ἦσαν τῷ ὄντι ἀληθῆ τοῦ πνεύματος, ὅπερ τῇ ἀνθρωπότητι ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς ἐνεφύσησε Σωτῆρ, μὴ πάντες οὔτοι, λέγομεν, ἤττονες ἐγένοντο κατὰ τὴν ἰσχύν τοῦ ἡθους καὶ τὴν ἐν κινδύνοις καὶ καιροῖς τοῖς γαλεποῖς καρτερίαν καὶ ὑπομονὴν τοῦ τῆς Καππαδοκίας οὐρανοφάντορος ἱερογνώστου ἐκείνου ποιμένος καὶ πατρός; οὐδαμῶς· μάρτυς δ' ἀληθῆς ἡ ἱστορία, ἣτις διαπρυτίως κηρύττει ἀνά τὴν οἰκουμένην ὅλην, ὅτι ὅσοι καὶ παιδείας κοινωνοὶ ἦσαν ἐμβριθεῖς καὶ νοῦν καὶ θέλησιν εἶχον μεγάλην καὶ ἀγαθὴν, πάντες οὔτοι παρὰ πάντας, ὅσους ὑπέμειναν διωγμοὺς καὶ σατανικοὺς πολέμους καὶ δάκρυα καὶ εἰρκτάς καὶ ἐξορίας καὶ ἀλύσεις καὶ δὴ καὶ τὸν τάφον αὐτὸν, καρτερικώτατοι ὑπάρξαντες καὶ μεγάλα ἴσχυσαν νὰ πράξωσιν, εἴτε τὴν πίστιν κατὰ τῆς πλάνης καὶ τῶν κινδύνων ἐπιστηρίζοντες εἴτε τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὰ ἔθνη διαδίδοντες εἴτε τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἐλέγχοντες καὶ τὰς παρανομίας εἴτε τὸ σκῆφος διακυβερνῶντες τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τιμῶν ἠξιώθησαν μεγάλων παρὰ τε τοῦ λαοῦ καὶ τῶν βασιλείων αὐτῶν. Ὁ ἄδης τῆς ἠθικῆς διαφθορᾶς ὅλος καὶ ὁ μυριοπληθεὶς τῶν τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀναίδους συκοφαντίας τῶν ἀγγέλων στρατὸς συνασπισθέντες πάντες ὁμοθυμαδὸν κατ' αὐτῶν ἠδυνήθησαν μὲν, ὡς αἰς παρεχώρησεν ὁ πάνσοφος τοῦ κόσμου διευθυντῆς καὶ βασιλεὺς, νὰ κατισχύσωσι τοῦ σώματος τοῦ θνητοῦ καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς βρασάνοις ὑποβαλόντες ποικίλοις· ἀλλ' ἡ ἀθάνατος ὅμως ψυχὴ αὐτῶν ἀποπέσασα εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς τοῦ οὐρανοῦ ζῆ καὶ ἀμύζει εἰς αἰεὶ τῷ ἀθανάτῳ παρακαθημένη τῶν ὄλων κριτῆ, ὅστις στεφανοὶ αὐτὴν τῷ ἀμαράντῳ τῆς αἰωνιότητος στεφάνῳ ἐφ' οἷς ἐπὶ τῆς γῆς ἐμόχθησαν καὶ ἐκινδύνευσαν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ἀγαθοῦ.

Ναί, τοιοῦτοι μεγάλοι καὶ καρτερικώτατοι εἰς πάντα ὑπῆρξαν καὶ αἰωνίως ἀνυμνεῖται ὑπὸ τε με-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 351 — 352 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου

γάλων και μικρῶν ἢ μνήμη πάντων, ὅσοι τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ κρείττω τῆς ἐαυτῶν κενοδοξίας, τὴν δ' ἀλήθειαν τοῦ ψεύδους λαμπροτέραν, τῆς δ' Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ τὸ κοινῆ συμφέρον οἰκειότερον θέντες τῆς ιδιοτελείας καὶ τῆς ἀσκόπου θησαυρίσεως πλούτου καὶ ἀγαθῶν, ὧν τὴν ἀπόλαυσιν ἐξαίφνης ἐπελήθων ὁ θάνατος ματαιοῖ, ἐλάμπρυναν μὲν τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῆς δόξης καὶ τοῦ κλέους αὐτῶν τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ δὲ γένος ἔσωσαν ἀπὸ μυρίων τρικυμιῶν καὶ θουελλῶν, ὅσαι διὰ τῶν αἰῶνων βίαιοι καὶ κινδυνώδεις ἐπέσκηψαν αὐτῶ. Ὅσοι δὲ τὰ ἐναντία τούτων ἢ ἐπραξάν ἢ εἶπον ἢ ἐπεθύμησαν, ὅσοι τὸ ἴδιον ἐγὼ κρείττον ἐνόμισαν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἧς ὑπουργοὶ ἐκλήθησαν καὶ οἰκονόμοι, ὅσοι τὴν κολακείαν τῶν θνητῶν πλουσίων καὶ τῶν τῆς ἡμέρας κραταιῶν πολυτιμωτέραν ἐθεώρησαν τῆς τῷ Θεῷ εὐπειθείας, τὸ δὲ ψεῦδος ἐνδοξότερον καὶ περιφανέστερον ἐξέλαβον τοῦ ἀνεσπέρου φωτός τῆς ἀληθείας, καὶ ὅσοι ἐπὶ τὰ ἀξιώματα ἀνῆλθον τὰ ἀνώτατα καὶ μέγιστα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἢ διδάσκαλοι διὰ παντοίων μηχανημάτων ἀνεκνήρυχθησαν καὶ καθηγηταὶ οὐχὶ ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς πράξωσι τὸ θέον ὑπὲρ τῆς προόδου τῶν καλῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' ὅπως ἀπὸ τῶν τίτλων καὶ τῆς τῶν κοινῶν διοικήσεως ἢ δύξαν ἐαυτοῖς προσπορίσωσιν ἢ κέρδος ἀρύωνται ὑλικὸν τὸ κοινῆ συμφέρον τῆ ἐαυτῶν φιλοκερδείᾳ θυσιάζοντες καὶ πλεονεξίᾳ, οὗτοι πάντες ἄλλο οὐδὲν κατώρθωσαν ἀγαθὸν ἢ ἀποκτήσωσιν εἰ μὴ ἔν καὶ μόνον, τὸ ἐξῆς.

Πρῶτον μὲν ἔπεισαν διὰ τοῦ βίου καὶ τῶν πράξεων αὐτῶν τὸν κόσμον, ἂν μὴ καὶ τὸν σύγχρονον, ἀλλὰ τὸν μετὰ ταῦτα ἀφύκτως, ὅτι ἦσαν ἄνθρωποι τὸν τε νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μικροὶ καὶ φαῦλοι· ἀνεπισφαλῶς δὲ δύναται τις αὐτῶν τοὺς μὲν καὶ παντάπασιν μορμολύκεια νὰ θεωρήσῃ ἔλεεινὰ λάμπριν μὲν ἔχοντας καὶ κάλλος, ἂν τύχῃ ἐξωτερικόν, ἔσθωθεν δὲ κενούς ὅλως, οὐδεμίαν ἀληθείαν ὑπόστασιν κεκτημένους ἧς ἐν τοῖς ἀνθρώποις τοῦ ἀκρίτου πλήθους ἐπεδεικνύον δυνάμειος καὶ εὐτεθείας ἢ αἰγλης ἡγεμονικῆς, ἀλλὰ τὰ πάντα ἐν ὑποκρίσει ἐπιτηδευομένους καὶ δόλῳ σατανικῷ· ἄλλοι δὲ προσόμοιοι εἶναι τῷ τῆς εὐαγγελικῆς παρβολῆς ματαίῳ ἐκείνῳ σπόρῳ, ὅστις κατὰ γῆν πεσὼν πετρώδους εὐθὺς μέγας ἐξανέτειλε καὶ περιφανῆς διὰ τὸ ἐπικάλυμμα τοῦ χώματος τὸ ἰσχυρὸν καὶ κοῦφον, ἡλίου δ' ἀνατείλαντος καὶ θάλλους γενομένου ἐπαισθητοῦ εὐθὺς ἀπεξηράνθη, διότι ἰκμάς ζωογονοῦσα καὶ ἐκτρέφουσα τὰς ρίζας διὰ τὴν ἀβάθειαν τῆς γῆς δὲν ὑπῆρχεν ὑπὸ τὸ ἔδαφος αὐτοῦ· ἕτεροι δὲ πάλιν οἱ ἐξ ιδιοτελείας καὶ κενοδοξίας ἀνευ πολλῶν ἐνδοιασμῶν καὶ δυσκολίας τὴν μὲν ἀλήθειαν, ἣν καθ' ἑαυτοὺς ὁμολογοῦσι, καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ κοινῆ συμφέρον ἀπαρνούμενοι, προστάγμασι δ' ἄλλοτρίοις προθύμως προσχωροῦντες, τῶν δὲ τῆ ἀρετῆ καὶ τῆ γνώμῃ τῆ ὀρθῆ πιστῶν διατελούντων ἢ καταφρονούντες καὶ ἐμπαίζοντες ἢ, ἐὰν δεήσει, καὶ ἀπηνῶς καταδιώκοντες, ὅπως εὐαρεστῶ-

σιν οὖς προσεκίνουν καὶ ἐθώπευον τῆς ἡμέρας ἰσχυροῦς, εἶναι ἀκριβῶς τὸ δυστυχῆς ἐκείνο σπέρμα, ὅπερ ἐν γῆ εἰσπεσῶν ἀκανθῶδει συνεπνίγη ὑπὸ τῶν αὐτῶ ἰσχυροτέρων συμφύεντων ζιζανίων καὶ ἀκανθῶν, ἃς τινες αὐτῶν ἀμεριμνούντων ἢ πονηρῶν καὶ τῶν ἡθῶν ἢ ἐξαχρείωσις λαθραίως ἐν τῇ ψυχῇ κατέσπειρε καὶ διέστρεψεν αὐτοῖς τὸν τε νοῦν καὶ τὸ ἦθος τὸ ἀσθενές καὶ ποταπόν. Ἡ δὲ δευτέρα καὶ μέγιστη εὐτυχία ἦν ἡ ἀγένεια καὶ ἡ περὶ τὰ ὅσια καὶ δίκαια καὶ νόμιμα ἀσέβεια προσεπόρισεν αὐτοῖς εἶναι τοῦτο, ὅτι κατεδικάσθησαν αἰωνίως νὰ συγκρούηται τὸ κατεσπλωμένον προσωποῦν ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τῆς ἰδίας συνειδήσεως ἐφ' οἷς ἐν ἐπιγνώσει αὐτοὶ τε πρὸς ἑαυτοῦς καὶ ἀλλήλους ἠσχημόνησαν καὶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν κοινωσίαν πολλῶν καὶ παντοίων ἐπλήρωσαν κηλιδῶν καὶ ἀσχημιῶν, κρινόμενοι δὲ ὑπὸ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς συνειδήσεως τῆς ἠθικῆς τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, ὅτι ποιμένες, διδάσκαλοι καὶ μορφωταὶ τῶν ἄλλων καταστάντες διέφθειραν κοινωνικῶς καὶ ἠθικῶς τὴν ἀνθρωπίνην πολιτείαν ἀντί, ὡς ὤρειον, ἂν ἀγαθοὶ ἦσαν πατέρες καὶ παιδαγωγοὶ, εἰς ἀρετὴν νὰ διαπλάσωσιν αὐτήν.

(ἔπεται συνέχεια).

ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Α'.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΝΟΡΓΑΝΩΝ

Ὁ ἐν Ἰντζέσου διατρίβων ἀξιότιμος ἰατρός κ. Εὐγενίδης περὶ πολλοῦ ποιούμενος τὴν διάδοσιν τῶν ὀρθῶν ἰδεῶν περὶ Θεοῦ καὶ ἀρετῆς ἐπιστέλλει ἡμῖν τὴν παρὰ πόδας ἀξιανγνώστον πραγματείαν, ἣν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια εὐχαριστικῶς καταχωρεῖ ἐν ταῖς στήλαις αὐτῆς.

Τῆ συντάξει τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας»

Παρακαλεῖσθε εἶνα καταχωρισθῇ ἐν ταῖς στήλαις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ περιοδικοῦ ἢ κάτωθι ἐπιστημονικῆ πραγματεία, ἐν ἣ καταδεικνύεται σαφῶς πρῶτον μὲν ἢ ἐν τοῖς ζωϊκοῖς τε καὶ φυτικοῖς ὀργανισμοῖς ἐγκεχαραγμένη ὑψίστη σοφία καὶ ἐπιστήμη ἀπείρου τινός Νοός, ἔπειτα δὲ ἡ χαρακτηριστικὴ διαφορὰ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀριστουργήματος τούτου τῶν γηίνων πλασμάτων, ἐν σχέσει πρὸς τὰ λοιπὰ ἐνόργανα, ζῶα δηλαδὴ καὶ φυτὰ, χαρακτηριστικὴ διαφορὰ συνισταμένη κυρίως εἰς τὴν θεοσέβειαν καὶ τὴν δι' αὐτῆς διαιώνισιν οὐχὶ μόνον τοῦ εἶδους ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀτόμου.

Ἐν αἰῶνι, καθ' ὃν οἱ ὑλισταὶ καταχρῶμενοι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν παριστάνουσιν αὐτάς πρὸς τὸν χυδαῖον λαόν ὡς ἀντιφερομένας δῆθεν κατὰ

τῶν ἠθικοθηρησκευτικῶν ἀληθειῶν, διαφθείροντες οὕτω τὰ ἦθη τῆς κοινωνίας, ἐπιβάλλεται τοῖς τε ἐπιστήμοσι καὶ τοῖς συντάκταις τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν τὸ ἱερὸν καθῆκον τοῦ ἀποκαλύψαι τῷ δημῳ τὴν συκοφαντίαν αὐτῆν τῶν ὑλιστῶν καὶ παραστῆσαι τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καθ' ἣν ὡς ἀποφαίνεται ὁ διάσημος ἀστρονόμος Έρδελ «ὄσω μᾶλλον τὸ πεδίον τῆς ἐπιστήμης εὐρύνεται, τοσούτῳ μᾶλλον αἱ ἀποδείξεις τῆς ὑπάρξεως τοῦ Δημιουργοῦ καὶ παντοδυνάμου Προνοητοῦ ἐνισχύονται καὶ γίνονται πολυάριθμοι καὶ ἀκαταμάχητοι».

Ἐν Ἰνδῆσιν τῆς Καισαρείας. 14 Νοεμβρίου 1893.

Τὸ ἀνθρώπινον γένος μετὰ τῆς ζωολογικῆς καὶ φυτικῆς ἱεραρχίας ὑπόκειται τοῖς ζωϊκοῖς νόμοις τῆς συντηρήσεως τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς δικαιώσεως τοῦ εἶδους.

Ἐάν μελετήσωμεν ὅλας ἐν γένει τὰς λειτουργίας, ἃς ἐκτελεῖ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ πᾶν ἄτομον ἐνόργανον ἐκ τῆς τάξεως τῶν ζώων ἢ φυτῶν, βλέπομεν ὅτι ὅλα αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν τείνουσιν εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἄρ' ἐνός μὲν τῆς διατηρήσεως τῆς ἀτομικῆς ζωῆς τοῦ ζώου ἢ φυτοῦ, ἄρ' ἐτέρου δὲ τῆς παραγωγῆς νέων προσώπων ὁμοίων αὐτοῖς. Α. γ. ὡς τὰ μικρότατα χόρτα οὕτω καὶ τὰ οὐρανομήκη δένδρα ἄρ' ἐνός μὲν ἀπομυζῶσι διὰ τῶν ριζῶν αὐτῶν ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς τὰς θρεπτικὰς οὐσίας καὶ ἀφομοιοῦσιν αὐτάς εἰσπνέοντα διὰ τῶν φύλλων τὰ ἀναγκαιούνητα ἀέρικα ἐκ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ἄρ' ἐτέρου δὲ παράγουσι καρπούς ἢ σπόρους, οἵτινες σπειρόμενοι ἐν τῇ γῇ βλαστάνουσι μετὰ τινὰ καιρὸν ἄλλα χόρτα ἢ δένδρα ὁμοια τῶν πρώτων. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ ἀτομικὴ ζωὴ τῶν βοτάνων διατηρεῖται καὶ τὰ εἶδη αὐτῶν διακονίζονται.

Μεταβῶμεν ἤδη εἰς τὰ ζῶα καὶ ταῦτα ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν μαλακίων μέχρι τῆς τῶν μαστοφόρων, ὡς ἡ βοῦς, ἡ κάμηλος, ὁ ἐλέφας κτλ. πάντα ὑπεῖκουσι τοῖς φυσιολογικοῖς νόμοις τῆς συντηρήσεως τοῦ ἀτόμου καὶ δικαιώσεως τοῦ εἶδους ὡς ἐξῆς:

Ἐξαιρουμένων τῶν τεθισσαυμένων καὶ οἰκείων ζώων, ὧν ἡ διατροφή καὶ ἡ δικαιώσις τοῦ εἶδους κείται ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐποπτεῖαν καὶ προστασίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἕκαστον τῶν ἀγρίων ζώων πρὸς ἀποφυγὴν μὲν τῶν φυσικῶν περιπετειῶν, ψύχους, θερμότητος, ὑετοῦ, χιόνος, χαλάζης καὶ καταγιγίδος, μεταβῆλλον τόπον καὶ κλίμα προσφεύγει εἰς φυσικὰ καταφύγια εἴτε κατασκευάζει ταῦτα τεχνηέντως ὡς οἱ κάστορες, λαγωοὶ καὶ πολλὰ εἶδη πτηνῶν· πρὸς διατροφήν δὲ αὐτοῦ πᾶν ζῶον τρώγει χόρτα ἢ καρπούς καὶ σπόρους εἴτε καὶ σάρκας ἀναλόγως τοῦ εἶδους αὐτοῦ, πίνει ὕδωρ καὶ ἀναπνέει ἀέρα· πρὸς δικαιώσιν δὲ τοῦ εἶδους αὐτοῦ πᾶν ζῶον συναντᾶται μετὰ τοῦ ἐτέρου γένους ἐν ὀρισμένοις καιροῖς.

Ἐν τούτοις τὰ ζῶα πρὸς δικαιώσιν τοῦ εἶδους αὐτῶν δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τὸν τοκετὸν, ἀλλὰ καὶ θηλάζουσι εἴτε διατρέφουσι τὰ νεογνά αὐτῶν μέχρι οὗ φθάσωσιν εἰς ἡλικίαν, ἐν ἣ δύνανται νὰ ἰδιοσυντηρῶνται. Τίς δὲν ἐθαύμασε τὴν κοινὴν ἐνέργειαν τῶν πτηνῶν ἀρρένων τε καὶ θηλέων πρὸς διατροφήν τῶν νεοσσῶν αὐτῶν; καὶ τὸν ζῆλον καὶ τὴν αὐταπάρνησιν, μεθ' ὧν ἀμύνεται ἡ ὄρνις ὑπὲρ τῶν νεοσσῶν αὐτῆς καθ' οἷονδὴποτε ἐχθροῦ;

Ἐν περιλήψει τὰ ζῶα δύνανται νὰ ἀπομιμῶνται ὅλας ἐν γένει τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων τὰς ὀρισμένους πρὸς διαφύλαξιν τοῦ ἀτόμου καὶ δικαιώσιν τοῦ εἶδους.

Βεβαίως ὑπάρχουσι διαφοραὶ τινες ἀνατομικαὶ καὶ φυσιολογικαὶ μετὰ τὸ ὄργανισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐγκεφάλου καὶ τοῦ τῶν λοιπῶν μαστοφόρων, ἀλλ' ὅλας ἀσήμαντοι καὶ περιορισμέναι εἶναι αἱ διαφοραὶ αὗται παραβαλλόμεναι μετὰ τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικοθηρησκευτικῆς ἀναπτύξεως, καθ' ἣν διαφέρει ὁ ἀνθρώπος τῶν λοιπῶν ζώων, ἀσυγκρίτως καὶ ἀπεριορίστως.

Ὁ ἀνθρώπος μόνος ἐκ τῶν λοιπῶν ζώων θεωρῶν τὰ δείγματα τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης τὰ ἐγκεχυραμένα ἐν τῇ συστάσει καὶ ἀρμονικῇ ἀλληλεγγύῃ τῶν ὄντων δύναται νὰ ἐξάγῃ τὴν ἰδέαν ἐνός πανσόφου Δημιουργοῦ καὶ Προνοητοῦ, ὃν καὶ λατρεῖ εἰσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς.

Διὰ τοῦτο ἐκ τῆς ζωολογικῆς ἱεραρχίας ὁ ἀνθρώπος μόνος, καίμενος ἐπὶ τῶν ὀρίων τοῦ αἰωνίου καὶ τοῦ προσκίρου, τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ἀφθαρσίας, τοῦ ἀγχοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ἔχει τὴν ἐπιδικτικότητα τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικοθηρησκευτικῆς ἀναπτύξεως μέχρι οὗ φθάσῃ διὰ τῆς λατρείας τοῦ θεοῦ εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς δικαιώσεως οὐχὶ μόνον τοῦ εἶδους ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀτόμου αὐτοῦ ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ τῶν μακάρων.

Ὅθεν ὁ ἀπεστερημένος τῶν ἠθικοθηρησκευτικῶν συναισθημάτων τῶν χαρακτηριζόντων τὸν ἀνθρώπον καὶ διακρινόντων αὐτὸν τῶν λοιπῶν ἐνοργάνων, ὁ τοιοῦτος καίπερ φέρων τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου, πράγματι ὅμως εἶναι ἀνάξιος τοῦ ἐντίμου τούτου ὀνόματος. «Καὶ ἀνθρώπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνόητοις καὶ ὁμοιωθῆ αὐτοῖς». Ἄλλ' ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅτι ὁ μὲν ζωϊκὸς νοῦς δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένος εἰς βαθμὸν τοῦ νὰ ἐξάγῃ τὴν ἰδέαν τοῦ Δημιουργοῦ ἐκ τῆς θεωρίας τῶν δημιουργημάτων, ἐνῶ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς θεωρῶν τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν καὶ ἀρμονίαν τῶν ὄντων, τὸν τεχνικώτατον αὐτῶν ὄργανισμὸν καὶ τὸ σκόπιμον τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν, δύναται νὰ συμπερίσῃ ἐν τούτων τὴν ὑπαρξίν ἐνός πανσόφου Δημιουργοῦ, καθ' ὃν τρόπον θεωροῦντες τὸν μηχανισμόν τῶν ἐργαλείων ὀρολογίου τινὸς δυνάμεθα νὰ συμπεραίνωμεν ἐκ τῆς τάξεως καὶ τοῦ σκοπίμου τῶν κινήσεων αὐτῶν τὴν ὑπαρξίν καὶ τὸν σκοπὸν ὡς καὶ τὴν τέχνην τοῦ ὀρολοιοποιοῦ.

Ποία οίκια οικοδομήθη άνευ τέκτονος και άρχι-τέκτονος; ή ποία μηχανή κατεσκευάσθη άνευ μηχανικού; ουδέμια· περί τούτου ουδείς άμφιβάλλει· ό δέ άμφιβάλλων παραλογίζεται.

Ποιον μέρος άρχ γε τής οικίας είτε μηχανής πειθαναγκάζει ήμäs εις τήν παραδοχήν τής ύπάρξεως του οικοδόμου και του μηχανικού;

Ή προς ένα και τόν αυτόν σκοπόν τάσις όλων έν γένει τών μερών τής οικίας ή τής μηχανής άναγγέλλει ήμίν τόν νοϋν του τεχνίτου, όστις διανοήθη τοιοϋτον σκοπόν και διέθεσε τά δωμάτια τής οικίας και τά έργαλεία τής μηχανής προς έκτέλεσιν ου προέθετο σκοπού.

Ό σκοπός τής οικοδομής όλης τής οικίας και τών μερών αύτής αποβλέπει εις τήν κατοικίαν του ανθρώπου έν αύτῃ διά προφύλαξιν τής άτομικής αύτου ζωής έκ τών φυσικών έπηρειών του ψύχους, τής θερμότητας, βροχής, χαλάζης, χιόνος και έξ οίασδήποτε έχθρικής έπιδρομής. *Αρα ό σκοπός του οικοδόμου αποβλέπει άμέσως μέν εις τήν διατήρησιν τής άτομικής ζωής του ανθρώπου, έμμέσως δέ εις τήν δικαιώνσιν του είδους αύτου. Ήπίσης ό σκοπός όλου του ώρολογίου του μηχανισμού αύτου αποβλέπει εις τās κινήσεις του ώροδείκτου και του λεπτοδείκτου, δι' ών πληροφορούμεθα περί του βαθμού τής παρελεύσεως του χρόνου, καθ' ό τακτοποιούμεν επί τó συμπερώτερον τās βιωτικές ήμων ύποθέσεις.

Όμοίως μελετώντες τó όλον και τά μέρη οίασδήποτε μηχανής και οιοϋδήποτε έργαλείου δυνάμεθα νά ανακαλύψωμεν έν πρώτοις τήν ύπόστασιν και έπειτα τόν σκοπόν και τήν τέχνην του τεχνίτου.

Ή σχέσις του πονήματος ώς άντικειμένου και του τεχνίτου ώς ύποκειμένου είναι τοσοϋτον άδιάρηκτος και φυσική, ώστε οι όφθαλμοί οι μη βλέποντες τήν σχέσιν ταύτην είναι τυφλοί, τά δέ πνεύματα τά μη διακρίνοντα αύτην είναι άνόητα.

Μελετώντες τούς όργανισμούς και τās λειτουργίας τών βοτάνων και ζώων, βεβαιούμεθα ότι πάν ενόργανον είναι μία μηχανή είτε έργοστάσιον. Π. χ. ή έλαία, ή καρυά, ή λεπτοκαρυά και ό λιμός είναι έργοστάσια φυσικά, έν οίς κατεργάζονται αι έλαιώδεις οϋσίαι. Ό σίτος, ή βρίζα, ή κριθή, οι κύαμοι, έρέβινθοι και τά γεώμηλα είναι έργοστάσια φυσικά, έν οίς κατασκευάζονται κι άμυλώδεις και λευκωματώδεις οϋσίαι, άς ουδέν χημικόν έργοστάσιον δύναται νά παράγη έν τοιαύτη άφθονία, ώστε νά διατρέφονται εκατομμύρια ανθρώπων.

Τά φυσικά έργοστάσια κέκτηνται τήν ύπέροχον δύναμιν του κατασκευάζειν και άλλα έργοστάσια όμοια αύτοις, οϋτως ώστε νά δικαιωνίζεται τó είδος αύτων κατά τόν παγκόσμιον φυσικόν νόμον. Έκ τών τεχνητών μηχανών αι άτμάμαζαι, υπό τήν έποψιν τής κινήσεως, άν και δύνανται νά παραβληθώσι προς τά ζώα, αλλά ταύτα κέκτηνται πολλά προσόντα ύπερέχοντα εκείνων ώς εξής· πρώτον αι άτμάμα-

ζαι δέονται μηχανικού προς έναρξιν, παύσιν και τακτοποίησιν τών κινήσεων αύτων· έν ώ τά ζώα αυτοκίνητα όντα τακτοποιούσιν αυτομάτως και τās κινήσεις αύτων· δεύτερον αι άτμάμαζαι κινούνται μόνον επί πεδινού και σιδηροστρώτου έδάφους, έν ώ τά ζώα κινούνται περιπατούντα ή τρέχοντα όπου θέλουσιν, αναβαίνοντα εις τά όρη και καταβαίνοντα εις τās φάραγγας· τρίτον οι μηχανικοί προμηθεύουσι τó ύδωρ και τούς γαιάνθρακας, ύλας άπαραιτήτους προς κινήτοποίησιν τών άτμάμαζών, έν ώ τά ζώα προμηθεύονται αυτομάτως τās άναγκαίαις αύτοις τροφάς και ποτά έκ τών φυσικών αύτων πηγών· τέταρτον αι άτμάμαζαι, καιρού προϊόντος, φθειρόμεναι δέονται μηχανικών και τεχνιτών ειδικών προς έπιδιόρθωσιν αύτων, έν ώ τά ζώα έπιδιορθούσιν αυτομάτως τά φθειρόμενα αύτων όργανα, και μάλιστα από τής γεννήσεως αύτων μέχρι τελείας ήλικίας αυξάνουσι διά τών θρεπτικών οϋσιών, ών ποιούνται χρῆσιν κινούμενα υπό ένστίκτων όρμών, μεγαλύνονται και κραταιούνται σώματί τε και πνεύματι. Έννοείται ότι αι άτμάμαζαι ως και αι λοιπά τεχνητά μηχανικά στεροϋνται τοιοϋτων ιδιοτήτων.

Τά άτμόπλοια δυνατόν νά παραβληθώσι μέχρι τινός προς τούς ιχθύς, αλλά ύπολείπονται κατά πολύ αύτων· καθόσον τά μέν κινούνται μόνον επί τής έπιφανείας τής θαλάσσης, οι δέ ιχθύς δύνανται να νήχωνται και επί τής έπιφανείας τής θαλάσσης και υπό τήν έπιφάνειαν, καταβαίνοντες μέχρι του βυθού και αναβαίνοντες μέχρι τής έπιφανείας αύτῃς.

Τά αερόστατα δυνατόν νά παραβληθώσι τοίς πετεινοίς του ούρανου, αλλά τó πηδάλιον του αεροστάτου δέν άνεκαλύφθη εισέτι, έν ώ τά πτηνά άνέκαθεν ίπτανται όποι θέλουσιν. Αι οϋράι των πτηνών και ιχθύων χρησιμεύουσιν άμφοτέροις ως πηδάλια.

Ή αίσθητικότης και γεννητικότης των ζώων είναι όλως άμίμητος και άπαράμιλλος παρά ταις τεχνηταίς μηχαναίς.

Μελετώντες τούς όργανισμούς των ζώων ανακαλύπτομεν έν αύτοις τοιαύτην θαυμασίαν τάξιν και έπιστήμην, ώστε καταφαίνεται τρανώτατα, ότι οι φυσικοί νόμοι, οι κατά καιρούς μόνον άνακαλυπτόμενοι υπό των έπιστημόνων, άνέκαθεν έξετελοϋντο και έκτελοϋνται έν τοίς σώμασι των ζώων υπό των όργάνων αύτων, κατά τó θέλημα του αιώνιου Νομοθέτου.

Ό μέγας φυσικομαθηματικός τής αρχαιότητος Αρχιμήδης ανακαλύψας τήν δύναμιν του μοχλού άνεφώνησε «δός μοι πῶ στῶ και τάν γᾶν κινάσω». Έν τούτοις οι φυσιολόγοι θεωροϋσιν ως μοχλούς διευκολύνοντας τās κινήσεις των ζώων πάντα σχεδόν τά όστᾶ αύτων. Πώς μη θαυμάσωμεν τήν σοφίαν και δύναμιν του μεγίστου Μηχανικού του χορηγήσαντος τοίς όργανισμοίς των ζώων νευρικά και μυϊκά συστήματα προς έκτέλεσιν διαφόρων κινήσεων όργανικών τε και μεταφορικών.

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν ἀμίμητον τέχνην τοῦ ὑψίστου Ἀρχιτέκτονος τοῦ στηρίζαντος τὸ ἀνθρώπινον οἰκοδόμημα ἐπὶ δύο στύλων, ἐφ' ὧν ἰσορροπεῖ οὐχὶ μόνον ἰστάμενος ὄρθιος ἀλλὰ καὶ ἐκτελῶν διαφοροὺς κινήσεις καὶ δὴ καὶ μεταφορικὰς, περιπατῶν δηλαδὴ ἀλλόμενος καὶ τρέχων!

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν ἐπιστήμην τοῦ πανσόφου Νευρολόγου τοῦ ἐπινοήσαντος τὸν μηχανισμόν τῶν νεύρων διακλαδιζομένων ἐφ' ὅλου τοῦ ὄργανισμοῦ δίκην τηλεγραφικῶν συρμάτων πρὸς μετὰδοσιν τῆς αἰσθήσεως καὶ κινήσεως! τὸν μηχανισμόν τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ νεύρου τοῦ διέποντος ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν τὰς ὀργανικὰς λειτουργίας τῆς πέψως, τῆς ἀναπνοῆς, τῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν διαφορῶν ἐκκρίσεων! τὸν μηχανισμόν τοῦ νωτιαίου-μυελῶ, τῆς βολταϊκῆς ταύτης στήλης πρὸς ἐξουδετέρωσιν καὶ ἰσορροπίαν τῶν αἰσθητικῶν καὶ κινήτικῶν ρευμάτων!

Τίς δύναται νὰ ἐκθέσῃ ἀκριβῶς τὸν πραγματικὸν μηχανισμόν τοῦ ἐγκεφάλου, νὰ προσδιορίσῃ τὰς χώρας, ἐν αἷς ἐναποθηκεύονται αἱ ἰδέαι καὶ ἡ μνήμη, ὅπου ἐκτελεῖται ἡ νόησις, καὶ ἡ βούλησις ἐφαρμύσσεται ἐπὶ τῶν κινήτικῶν κέντρων; τίς δύναται τέλος πάντων νὰ λύσῃ τὰς φρεναλογικὰς ζητήματα εἰμὴ ὁ πάνσοφος Φρεναλόγος;

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν σοφίαν καὶ ἀγαθὴν πρόνοιαν τοῦ δημιουργήσαντος καὶ δημιουργοῦντος ἡμῖν αἰσθητήρια ὄργανα πρὸς αἴσθησιν καὶ θεωρίαν τῆς φύσεως καὶ τῶν ἐν αὐτῇ δημιουργημάτων καὶ εἰς προμήθειαν μὲν καὶ χρῆσιν τῶν ἀναγκαίων καὶ ὠφελίμων, ἀποχῆν δὲ καὶ ἀποφυγὴν τῶν βλαβερῶν!

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν ἐπιστήμην τοῦ ὑψηλοῦ Ὄφθαλμολόγου καὶ Φωτογράφου, τοῦ διοργανώσαντος τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς φωτογραφικούς καὶ σκοτεινοὺς θλάμους πρὸς φωτογραφίαν τῶν ἐξῶ ἀντικειμένων ἐπὶ τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτῶνος καὶ παραγωγὴν τοῦ αἰσθήματος τῆς ὁράσεως, τοῦ διακρίνοντος τὰς ἀποστάσεις, τὰ σχήματα καὶ τὰ χρώματα! πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὸ βάθος τῶν γεωμετρικῶν γνώσεων τοῦ Ὑπολογίζοντος τὴν ἀπόστασιν τῆς ἐστίας τοῦ κρυσταλλώδους φακοῦ ἐν σχέσει μετὰ τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτῶνος ἐφ' ἐνός, καὶ ἐφ' ἑτέρου μετὰ τῶν φωτεινῶν κέντρων, ἡλίου δηλαδὴ σελήνης καὶ ἀστέρων καὶ λοιπῶν ἑτερορῶτων σωμάτων!

Ὡς θαυμαστόν τὸ πολυμήχανον τοῦ προσαρμοσάντος τοὺς κρυσταλλώδεις φακοὺς τῶν ὀφθαλμῶν οὕτως, ὥστε τὰ εἶδωλα τῶν ἐξῶ ἀντικειμένων γίνονται σαφῶς ὁρατὰ ἐγγύθεν τε καὶ πόρροθεν, ἐνῶ τὰ εἶδωλα τῶν τεχνητῶν φακῶν ἐκ μιᾶς μόνης ἀποστάσεως σαφῶς ὁρῶνται!

Ὡς ἀνάισθητος καὶ ἡλίθιος ὁ μὴ διακρίνων καὶ ἐκτιμῶν τὴν ἀγαθὴν καὶ σοφὴν πρόνοιαν τοῦ προσυλάττοντος τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ διαφορῶν προφυλακτικῶν παρετημάτων! διὰ τῆς κόγχης, λέγω, σχηματικῆς οὐστίνου καλεῖον περιλαμβάνοντα τὸν βολθῶν, διὰ τῶν βλεφάρων, τῆς ρινός, τοῦ τόξου τῶν ὀφρύων

καὶ τῶν ζυγωματικῶν ὀστέων, ἐξ ὧν ἡ μὲν ρίς ἐκ μέσου αἱ δὲ κυκλοτερεῖς ἐξοχαὶ τῶν τόξων ἀνωθεν, τὰ δὲ ζυγωματικὰ ὀστᾶ κάτωθεν, δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν προσυλάττουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν ὄρχ πτώσεως εἴτε προσκυρούσεώς τινος, ἐνῶ αἱ ἐμπεφυκυῖαι τοῖς τόξοις ὀφρῦς χρησιμεύουσι πρῶτον μὲν ὡς σκιαδία προλαμβάνοντα τὴν ἐκ τοῦ ἡλίου θάμβωσιν τῶν ὀφθαλμῶν, δεύτερον δὲ ἵνα κωλύωσι τὴν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰσροὴν τοῦ ἀπὸ τοῦ μετώπου καταρρέοντος ἰδρώτος, καὶ ἐνῶ τὰ βλέφαρα δι' εἰδικῶν μυῶν κινούμενα ἀλληλοδιχόχως ἐπαλείφουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῶν δακρύων, ἵνα μὴ ξηραίνωνται μηδὲ τριβόμενοι φθείρονται, ἐν ὄρχ δὲ ὕπνου κλείονται ἐντελῶς πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ προφύλαξιν τοῦ αἰσθητηρίου τούτου· αἱ δὲ βλεφαρίδες χρησιμεύουσιν ὅπως ἀπωθῶσι τὰ ἐξῶθεν εἰσπίπτοντα μύρια κόνεως κλπ. ἄπερ δυνατόν νὰ φθείρωσι προσβάλλοντα τὸν κερατοειδῆ χιτῶνα καὶ νὰ θολώσωσι τὴν διαφάνειαν αὐτοῦ.

Τίς κατενόησε τὰ θαυμάσια τοῦ λαβυρινθώδους μηχανισμοῦ τῶν ὠτων δεχομένων τὰ ἡχητικὰ κύματα τοῦ ἀέρος παράγοντα ἀνάλογα κύματα καὶ ἐν τῷ ὕδατι τοῦ λαβυρίνθου, ἄπερ πλήττοντα διὰ τῆς ἐνδολύμφης τὰς λεπτάς ἵνας τοῦ ἀκουστικοῦ νεύρου παράγουσι τὸ αἶσθημα τῆς ἀκοῆς, τὸ διακρίνον τὴν διεύθυνσιν, τὸ ὑψηλὸν καὶ χαμηλὸν καὶ τοὺς τρόπους τῶν ἤχων καὶ φωνῶν ἀνθρώπων τε καὶ ἐνῶντων;

Οἷος αὐστηρὸς κριτῆς ἡ ρίς, ὑφ' ἧς τὴν δοκιμὴν ὑποβάλλονται τὰ εἰσπνεύμενα ἀέρια καὶ αἱ εἰς τὸ στόμα εἰσερχόμενα τροφαί!

Οἷον θαῦμα τὸ στόμα, τὸ κοινὸν τοῦτο παρέτημα τῶν πεπτικῶν, ἀναπνευστικῶν καὶ φωνητικῶν ὀργάνων! ὅπερ ὑπὸ πεπτικὴν ἔποψιν χρησιμεύει ὡς μύλος, ἐν ᾧ αἱ τροφαὶ ἀλέθονται διὰ τῶν ὀδόντων, πέσσονται διὰ τοῦ σιέλου καὶ διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν μασσητήρων μυῶν καὶ τέλος καταπίνονται διὰ τῆς συστολῆς τῆς γλώσσης ὡς ἐμβόλου τῆς πεπτικῆς ἀντλίας, γλώσσης, ἧτις ἐκτελεῖ καὶ καθήκοντα κριτοῦ μὲν τῶν ἐδωδύμων, διερμηνέως δὲ τῶν αἰσθημάτων, νοημάτων καὶ θελημάτων διὰ τῆς ἐναθρώσεως τῆς φωνῆς, γλώσσης, ἧτις ἐκπληροῖ καὶ τὸ ἱερώτατον καθήκον τοῦ αἰνεῖν καὶ εὐλογεῖν τὸν Δημιουργὸν πάντων τῶν ὀργανικῶν τε καὶ ἀνοργάνων ὄντων.

Οἷον θαυμάσιον μουσικὸν ὄργανον ὁ λάρυγξ, ὠρισμένος πρὸς παράστασιν τῶν αἰσθημάτων ἐν ἀνθρώφῳ φωνῇ! Μουσικὸν ὄργανον, συνιστάμενον πρῶτον μὲν ἐκ σωλήνος, ὅπερ τὸ μῆκος παρατείνεται κάτωθεν μὲν διὰ τῆς τρχείας ἀρτηρίας καὶ τῶν βρόγχων, ἀνωθεν δὲ διὰ τοῦ στόματος καὶ τῆς ρινός, δεύτερον δὲ ἐκ τῆς ἐπιγλωττίδος, πλακῶς χονδρώδους καὶ ἐλαστικῆς, ἀνοικτῆς μὲν ἐν καιρῷ τῆς ἀναπνοῆς, ἐπικαλυπτούσης δὲ τὸ στόμιον τοῦ λάρυγγος ἐν καιρῷ τῆς καταπόσεως, ἐφ' ἧς τότε ὡς ὑπεράνω γεφύρας ὀλισθαίνουσιν αἱ τροφαί, βάνουσιν εἰς τὸν ὀπισθεν κείμενον οἰσοφάγον, καὶ τρίτον ἐξ ἀληθῶν φωνητικῶν χορδῶν, ὧν περ ἡ ἐν τῇ ἐκπνοῇ τρομώδης κίνησις πα-

ράγει φωνάς έναρθρουμένας διὰ τῆς γλώσσης, τοῦ οὐρανίσκου, τῶν ὀδόντων καὶ τῶν χειλέων.

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν ἐπιστήμην τοῦ Ἐπινοήσαντος τὸν μηχανισμόν τῶν πνευμόνων, ζεύγους πνευματικῶν ἀντλιῶν, δι' ὧν ὁ ὄργανισμός εἰσπνέει μὲν τὸν καθαρόν ἀέρα, κατέχων τὸ ὄξυγόνον αὐτοῦ, ἐκπνέει δὲ τὸν μεμολυσμένον ὑπὸ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ λοιπῶν ἀτμωδῶν καὶ ἀποβλητέων οὐσιῶν;

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν ἐπιστήμην τοῦ διανοηθέντος τὸν τεχνικώτατον ὄργανισμόν τῆς καρδίας, τοῦ κέντρου τούτου τῆς κυκλοφορίας, ὅπερ ὡς ἄλλη ἀντλία ἀπ' ἐνὸς μὲν εἰσδέχεται τὸ κεκαθαρισμένον διὰ τῶν πνευμόνων αἷμα, ἀπ' ἐτέρου δὲ ἀποπέμπει τὸ ζωτικόν τοῦτο ρευστόν διὰ τῆς ἀορτῆς καὶ τῶν διακλαδώσεων αὐτῆς εἰς ὅλην τὴν περιφέρειαν τοῦ κυκλοφορικοῦ συστήματος, ποτίζον οὕτω συνεχῶς πάντας τοὺς ἰστούς τῶν ὀργάνων διὰ τῶν νημάτων τῆς ζωῆς! τὸν ὄργανισμόν τῆς κυκλοφορίας, ἧς ἠπί τινος μόνος στιγμᾶς διακοπὴ ἐπιφέρει τὸν θάνατον;

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὸ βῆθος τῆς ὑδραυλικῆς τέχνης τοῦ ἐπινοήσαντος τὸν μηχανισμόν τῶν βλαβίδων κολποκοιλιακῶν, πνευμονικῶν καὶ ἀορτικῶν! ἐξ ὧν αἱ κολποκοιλιακαὶ ἐν μὲν τῇ διαστολῇ τῶν κοιλιῶν ἀνοιγόμεναι εἰσάχουσιν εἰς αὐτάς τὸ ἐκ τῶν κόλπων προερχόμενον αἷμα, ἐν δὲ τῇ συστολῇ τῶν κοιλιῶν ἐπιφράττουσαι τὰ κολποκοιλιακὰ στόμια κωλύουσι τὴν ἐπάνοδον τοῦ αἵματος εἰς τοὺς κόλπους τῆς καρδίας· τοῦναντίον δὲ αἱ πνευμονικαὶ καὶ ἀορτικαὶ βλαβίδες ἐν μὲν τῇ συστολῇ τῶν κοιλιῶν ἀνοιγόμεναι ἐπιτρέπουσι τὴν ἐξακόντισιν τοῦ αἵματός εἰς τὴν ἀορτὴν καὶ πνευμονικὴν ἀρτηρίαν, ἐν δὲ τῇ διαστολῇ τῶν κοιλιῶν ἐπιφράττουσαι τὰ ἐν οἷς κείνται στόμια κωλύουσι τὴν εἰς τὰ κοιλίας ἐπαναρροήν τοῦ ἤδη ἐξακοντισθέντος αἵματος.

Οὐχ ἦττον θαυμαστός καὶ ὁ μηχανισμός τῶν βλαβιδῶν τῶν τε φλεβῶν καὶ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων, βλαβιδῶν προωρισμένων εἰς παρακώλυσιν τῆς ἐπανορροῆς τῶν ἐν τοῖς ἀγγείοις τούτοις κυκλοφορούντων ὑγρῶν. Ὡς θαυμαστὴ ἡ ἐπιστήμη τοῦ ὑψίστου χημικοῦ τοῦ παρασκευάζοντος καὶ ἐκκρίνοντος διὰ διαφόρων ἀδένων τὰ γαστρικά, παγκρεατικά καὶ ἐντερικά ὑγρά πρὸς διάλυσιν καὶ ἀπομύζησιν τῶν τροφῶν! τοῦ διοργανώσαντος τὸ ἦπαρ ὡς ἀποθήκην τῆς ζακχάρεως καὶ ἐργαστήσιον τῆς σχολῆς συντελοῦσης εἰς τὴν διάλυσιν τῶν ἐλακιδῶν καὶ στεατούχων οὐσιῶν!

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν ἀγαθὴν καὶ σοφὴν πρόνοιαν τοῦ ἐν ἀρμονίᾳ θεμένου τὴν σύλληψιν καὶ κύησιν τοῦ ἐμβρύου μετὰ τῆς βηθμικῆς ἀναπτύξεως τῶν αἱματοφόρων ἀγγείων μὲν τῆς μήτρας πρὸς διατροφήν, τοῦ μυώδους ἰστού δὲ πρὸς μέλλουσαν ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου! Οἷα ἀγαθότης καὶ σοφία τοῦ προνοήσαντος τὴν ἀρμονίαν τοῦ τοκετοῦ μὲν μετὰ τῆς ἐκκρίσεως τοῦ γάλακτος, τῆς μόνης καὶ ἀπαραιτήτου τροφῆς τοῦ νεογεννήτου, τῆς ὀδοντοφυίας δὲ μετὰ

τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ πρὸς χρῆσιν στερεωτέρας τροφῆς!

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν σοφὴν καὶ ἀγαθὴν πρόνοιαν τοῦ προικίσαντος τοὺς ὄργανισμούς τῶν ζῶων καὶ ἀνθρώπων δι' ἐνστικτῶν καὶ αὐτομάτων αἰσθημάτων, ἅπερ ὡς ἄγρυπνοι φύλακες πειθαναγκάζουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν φυσιολογικῶν ἀναγκῶν πρὸς διατήρησιν τῆς ἀτομικῆς ζωῆς καὶ διαίωσιν τοῦ εἶδους!

Ὡς θαυμαστὴ ἡ σοφία τοῦ ἐν ἀρμονίᾳ θεμένου τὰ ἐνστικτα αἰσθήματα ἀπ' ἐνὸς μὲν πρὸς ἄλληλα, ἀπ' ἐτέρου δὲ πρὸς τὰς ὀργανικὰς λειτουργίας!

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν ἀρμονίαν τῆς καταναλώσεως καὶ ἐξαντλήσεως τοῦ ὄργανισμοῦ μετὰ τοῦ ἐνστικτοῦ αἰσθήματος τῆς πείνης καὶ δίψης πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν καταναλωθέντων καὶ ἐπισκευὴν τῶν φθαρέντων διὰ νέων θρεπτικῶν οὐσιῶν! πείνης καὶ δίψης, ἄνευ τῶν ὁποίων οὐδὲν ἐνόργανον οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος ἔτρωγεν οὐδὲ ἔπινεν, ἀλλ' οἱ πάντες ἐκινδύνεον νὰ ἐξαντληθῶσι καὶ νὰ ἀποθάνωσιν.

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν ἀρμονικὴν ἀλληλοδιαδοχὴν τῶν ἐνστικτῶν τῆς εἰσπνοῆς μὲν τοῦ καθαροῦ ἀέρος πρὸς ζωογόνησιν τῶν ὀργανικῶν λειτουργιῶν, ἐκπνοῆς δὲ τῶν μεμολυσμένων ἀερίων πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ ὄργανισμοῦ ἐκ τῆς ὀλεθρίας αὐτῶν ἐπηρείας, τὴν συνεχῆ δηλαδὴ λειτουργίαν τῆς ἀναπνοῆς, ἧς ἠ ἐπί τινος μόνος λεπτὰ διακοπὴ ἐπιφέρει τὸν θάνατον ἡμῶν!

Ὡς μυστηριώδες τὸ ἐνστικτον τῆς συνεχοῦς καὶ ἀλληλοδιαδόχου συστολῆς καὶ διαστολῆς τῆς καρδίας πρὸς κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος ἐν τοῖς αἱματοφόροις τε καὶ λυμφατικοῖς ἀγγείοις τοῦ ὄργανισμοῦ, κυκλοφορίαν, ἧς ἐπί τινος μόνος λεπτὰ διακοπὴ ἐπιφέρει τὸν θάνατον!

(ἔπεται συνέχεια)

Γ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ.

Ἱατρός.

Η ΠΕΜΠΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

«Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς».

Εἷς ἐστὶν ὁ πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, λέγει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. (Ματθ. κγ' 9.) Ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει, ὅτι ἐξ αὐτοῦ, τοῦ Θεοῦ, ὀνομάζεται πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς. (Ἐφ. γ' 15). Εἴμεθα λοιπὸν τοῦ Θεοῦ τέκνα, ἐξ αὐτοῦ λαμβάνομεν τὴν ζωὴν, αὐτὸς εἶναι ὁ τρέφων καὶ ὀδηγῶν ἡμᾶς καὶ δι' αὐτὸν καὶ ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν. Ἄλλ' ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος διευθύνει πανσόφως τὸν κόσμον, ἠθέλησε καὶ διέταξε τὰ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος τοιοῦτοτρόπως, ὥστε πολλοὶ νὰ ἀντιπροσωπεύωσιν αὐτόν.

Ἐκεῖνος δίδει εἰς ὅλους τὴν ζωὴν, ἀλλὰ δίδει αὐτὴ διὰ τῶν γονέων· ἐκεῖνος τρέφει καὶ φροντίζει περὶ ὅλων ἀνεξαρτήτως τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἔδωκε τὰ τέκνα εἰς τοὺς γονεῖς, εἰς τὴν καρδίαν τῶν ὁποίων ἐνεστέωσε τὴν θεληματικὴν ἐκείνην ἀγάπην, ἣτις παρακινεῖ αὐτοὺς ἀδιακόπως νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς εὐδαιμονίας τῶν τέκνων αὐτῶν. Οὕτως ἄρα οἱ γονεῖς εἶναι οἱ πρῶτοι ἀντιπρόσωποι τοῦ οὐρανοῦ πατρός· διὰ τῆς φυσικῆς διατάξεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διωρίσθησαν οὗτοι ὑπ' αὐτοῦ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ.

Καὶ πάλιν, ὁ Θεὸς εἶναι ὁ κυβερνήτης ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἄλλ' ὅμως ἐκεῖ, ἔνθα πολλοὶ κῆρυκοι καὶ πολῖται τῆς γῆς συνέρονται εἰς τὸ νὰ ἀποτελέσωσι μίαν κοινότητα ἢ κράτος, παρουσιάζεται ἡ ἀνάγκη νὰ τεθῶσιν ἐπὶ κεφαλῆς εἰς ἡ πλείότεροι πρὸς διαίτησιν τοῦ κράτους ἢ τῆς κοινότητος ἐκεῖνης· οὗτοι δὲ εἶναι αἱ κοσμικαὶ ἀρχαί. Ἐπομένως καὶ οὗτοι εἶναι ἀντιπρόσωποι τοῦ Ὑψίστου, διότι καὶ οὗτοι ἔλαβον τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐξουσία εἰ μὴ ἀπὸ Θεοῦ, λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος.

Ἄλλ' ὅπως ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ὁ Θεὸς ἰδιζόντως καὶ ὑπερρυσικῶς ἐκάλεσε τὸν Μωϋσῆν διὰ νὰ ὀδηγήσῃ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐν τῇ Νέῃ Διαθήκῃ προώρτισε πρὸς τοῦτο τοὺς ἱερεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωκεν ἐξουσίαν καὶ δύνανσιν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄρων καὶ σκορπίων. Καὶ οὗτοι ἐπομένως εἶναι ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἐν τῇ ὑπερρυσικῇ οἰκονομίᾳ τῆς σωτηρίας.

Ἀντιπρόσωποι λοιπὸν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι οἱ γονεῖς, αἱ κοσμικαὶ καὶ αἱ πνευματικαὶ ἀρχαί. Καὶ αἱ μὲν δύο πρῶται ἀνήκουσιν εἰς τὴν φυσικὴν, ἡ δὲ τελευταία εἰς τὴν ὑπερρυσικὴν τάξιν. Ἐκάστη δὲ τούτων ἔχει ἴδιον κύκλον ἐνεργείας. Οἱ μὲν γονεῖς ὀφείλουσι νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς καθόλου ἀνατροφῆς τῶν εἰς αὐτοὺς ἐμπειστομενῶν τέκνων, αἱ κοσμικαὶ ἀρχαὶ φροντίζουσι πρὸ πάντων περὶ τῆς ἐπιγείου εὐδαιμονίας τῶν ὑπακόων, αἱ δὲ πνευματικαὶ περὶ τῆς ὑπερρυσικῆς καὶ πνευματικῆς αὐτῶν εὐδαιμονίας. Ἐκ τῆς εὐδοκίμου συμπράξεως τῶν τριῶν τούτων ἀντιπροσώπων ἐξαρτᾶται ἡ ἐπιγεία καὶ ἡ αἰώνια εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ἐν τῇ ἐντολῇ ταύτῃ ὁ Θεὸς ὀρίζει σαφῶς τὴν σχέσιν μεταξὺ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους προώρτισεν ἀντιπροσώπους αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς πρὸς διαπαιδαγώγησιν. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, προστάζει ὁ Θεός· Πατὴρ καὶ μήτηρ ἐν πρῶταις εἶναι οἱ σαματικαὶ γονεῖς, ἅπαντα δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ὑπ' αὐτοῦ ὀρισθέντες.

Τὸ νὰ τιμῇ δὲ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα οὐδὲν ἄλλο σημαίνει εἰ μὴ νὰ ἀπονέμη εἰς αὐτοὺς πᾶν ὅ,τι ἀνάκει εἰς αὐτοὺς δυνάμει τῆς ἀρχῆς αὐτῶν. Ταῦτα δὲ εἶναι τρία τινὰ, σέβας, ἀγάπη καὶ ὑπακοή.

Ὁφείλομεν σέβας εἰς τοὺς γονεῖς ἡμῶν διότι ὀφείλομεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο νὰ σεβώμεθα τὸν Θεόν· ἀλλ' ἐκεῖνος ἔδωκεν ἡμῖν τοὺς γονεῖς νὰ προσώσωσι ἀντ' αὐτοῦ περὶ ἡμῶν, διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ τιμῶμεν αὐτοὺς εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ. Τιμῶντες τοὺς γονεῖς ἡμῶν τιμῶμεν αὐτὸν τὸν Θεόν.

Τὸ ἴδιον εἶναι ὅσον ἀφορᾷ καὶ τὴν ἀγάπην· διὰ ταύτην ὅμως ὑπάρχει καὶ ἄλλος λόγος, δηλαδή ἡ μεγάλη πρόνοια καὶ φροντίς, τὴν ὁποίαν καταβόλλουσιν οἱ γονεῖς διὰ τὴν εὐτυχίαν τῶν τέκνων των. Ἀσθενὴς καὶ ἐλεεινὸς ἔρχεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. Ἄλλ' ἡ μήτηρ ἢ μετὰ πόνων γενήσασα τὸ τέκνον ἀνατρέφει αὐτὸ ἐν λύπαις καὶ μερίμναις. Κατὰ πᾶσαν ὥραν εἶναι ἕτοιμος νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸ τροφήν· φέρει αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς καὶ θερμαίνει αὐτὸ εἰς τοὺς κόλπους. Ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς μαθάνει αὐτὸ τὰς πρῶτας λέξεις νὰ ψελλίξῃ καὶ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς κρατούμενον τολμᾷ νὰ κήμῃ τὰ πρῶτα βήματα. Αὐτὴ ἀγρυπνεῖ ἐπὶ τῆς κλίνης, ὅταν αὐτὸ κατὰκῆται ἀσθενὴς, καὶ ὑγιὲς ὄν παρακολουθεῖ αὐτὸ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς κινήσεις. Καὶ ὁ πατήρ, πῶσον κοπιᾷ, εἰς ποίας βραδείας ἐργασίας καθυποβάλλει ἑαυτὸν διὰ νὰ παρασκευάσῃ τὰ πρὸς συντήρησιν τῶν τέκνων ἀναγκαστὰ! Αὐτὸς φροντίζει περὶ τροφῆς καὶ ἐνδυμασίας, περὶ παιδείας καὶ ἀγωγῆς, μέχρις οὗ τὰ τέκνα ῥηθῶσιν εἰς ἡλικίαν, καθ' ἣν νὰ δύνανται κινδύνως νὰ διαπλέωσι τὴν τρικυμιώδη τοῦ βίου θάλασσαν. Ἀδιακόπως νοθετοῦσι καὶ συμβουλεύουσιν αὐτὰ καὶ ὑστεροῦνται αὐτοὶ πολλὰ, ἀπλῶς διὰ νὰ προετοιμάσωσιν εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν εὐδαιμονίαν. Πράγματι ἐν τοῖς γονεῦσιν οἶνει ἐνσαρκυῖται ἡ πρόνοια τοῦ παναγίου Θεοῦ. Πᾶν ὅ,τι ἔχομεν εἶναι βεβαίως δῶρον τοῦ οὐρανοῦ ἡμῶν πατρός, ἀλλὰ τὰ πλείστα δῶρα λαμβάνομεν παρ' αὐτοῦ διὰ τῶν χειρῶν τῶν γονέων ἡμῶν. Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς γονεῖς, διότι ἡ ἀγάπη ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τῆς ἀγάπης.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ἡ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ἀγρυπνεῖ τῷ θεροσῷ ὅτι ἐν τῷ καταστάματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων ἐπιστακτηρίων καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τσιμακικὴν καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, πάσης ἐργασίας ἐκτελούμενης μετὰ ταχύτητος, φιλοκαλίας, καὶ εἰς τιμὰς λίαν συγκαταβατικὰς. Παραγγελίαι τυπογραφικῶν ἔργων γίνονται ὁμοίως δεκταὶ καὶ ἐκ τῶν ἑπαρχίων. Διὰ πᾶσαν τυπογραφικὴν ἔργασίαν ἀπελευθεῖται τῷ Ἐπίτῳ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου κ. Ἰωάννῃ Δ. Τραπεζοῦ, γραμματεῖ τοῦ πατριαρχ. Γραφείου. Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ὁ Ἰωάννης Γρηγόριος πρίεδρος· Στυμὸν Παπαδόπουλος, ταμίης· Ἰ. Δ. Τραπεζοῦ, ἐπίτῳ· Ἀλεξάνδρος Μικράκης, ἐπιμελητὴς τῆς ἀποθήκης.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1894

ΑΡΙΘ. 46

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ο Αἶνου Λουκάς (πρόεδρος)
- Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
- Α. Θ. Σανθούπουλος (ταμίας)
- Γ. Α. Τανταλίδης
- Ἀλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετ' ἐξίτητα ἀργυρᾶ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλήρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.	

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἶνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν υπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διακομῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ πανθεισμοῦ — πραγματεῖα ἀπαγγελλεῖσα ἐν τῇ λέσχῃ «Μνημοσύνη» ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. Γρηγορίου Κωνσταντινίδου — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Βιβλιογραφία — Κοινοποιήσις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐρὰ Σύνοδος.—Τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου διὰ τακτικῶν αὐτοῦ ἀνακοινωσαμένου, κατὰ τὰ κεκλινομένα, τῇ σεβαστῇ Αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει τὸν καταρτισμὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ προσεχὸς Μαρτίου ἀρχομένην συνοδικὴν περίοδον ἐστῆλη τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ὁ προσήκων ὑπουργικὸς τετακτεὶς ἀγγέλλων ὅτι ἡ Σ. Α. Κυβέρνησις ἔλαβεν ἐκ τούτου γινῶσιν τῶν ὀνομάτων τῶν προσκληθέντων νέων συνοδικῶν μελῶν.

—Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.—Ἀπόντος τῆς σημερινῆς συνεδρίας τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου τοῦ προέδρου αὐτοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ ἕνεκα ἀσθενείας, προήδρευσε ταύτης ὁ ἐκ τῶν κληρικῶν μελῶν σεβασμ. μητροπολίτης Αἶνου κ. Λουκάς.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ἐξελέγησαν μέλη τῆς Ἐφορίας τοῦ Ἔθν. Ἰωακείμειου Παρθενωγαγείου οἱ ἀξιότιμοι κκ. Δημοσθένης Εὐγενίδης καὶ ὁ τῶς τοιοῦτος Π. Χρυσὸς ἐκλεγείσιν καὶ αὐτῆς.

—Ἡγούμενος Μονῆς Τζαγκαρόλων.—Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Κρήτης κ. Τιμόθεος διεβίβασε τῇ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ πρακτικὸν ἐκλογῆς ἡγουμένου τῆς ἐν τῇ θεοσώστῳ ἐπαρχίᾳ Κρήτης Ἱ. Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Ἀγίας Τριάδος τῆς ἐπικαλουμένης τῶν Τζαγκαρόλων, δι' οὗ δηλοῦται ὅτι οἱ Ὀσιώτατοι πατέρες τῆς εἰρημένης Μονῆς συνελθόντες τῇ 15 τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου ἐξελέξαντο συνωδᾶ τῷ τῆν Ἱ. Μονῆν διέποντι Κανονισμῶν διὰ πλειοψηφίας ἡγούμενον αὐτῆς τὸν ἐκ τῶν ὀσιωτάτων ἀδελφῶν κ. Γεράσιμον Σφακιωτάκην εἰς ἀντι-

κατάστασιν τοῦ παραιτησαμένου τῶς τοιοῦτου πανοσιωτάτου κ. Δαμασκηνοῦ.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐγκρίνασα καὶ κυρώσασα τὴν ἐκλογὴν ταύτην διέταξε τὴν ἐκδοσιν τοῦ οικείου ἡγουμενικοῦ Γράμματος.

—Δωρεὰ ἱερῶν ἀμφίων.—Ἡ Ἀγιωτάτη Διοικουσα Σύνοδος τῆς Ρωσίας διὰ γράμματος αὐτῆς πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμ. Πατριάρχην ἀγγέλλει ὅτι δωρεῖται δύο ἱερατικὰς στολὰς καὶ δύο πλήρεις συσκευὰς ἱερῶν σκευῶν ὅπως ἀριερωθῶσιν εἰς τινὰ τῶν στερουμένων τοιοῦτων ἱερῶν Νικῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐπιτόμως ἡ ἐνταῦθα Αὐτοκρατορικὴ Ρωσικὴ πρεσβεία ἀνεκοινώσατο τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ὅτι δωρεῖται δύο ἑτέρας ἱερατικὰς στολὰς ὅπως ἀριερωθῶσιν εἰς τινὰ τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας Χαλκηδόνος.

Ἡ μήτηρ Ἐκκλησία εὐγνωμόνως ἀποδεξαμένη ἀμφοτέρως τὰς ἱερὰς ταύτας δωρεὰς διεβίβασε τὰ προσήκοντα εὐχαριστήρια γράμματα.

—Μητρόπολις Χαλκηδόνος.—Ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ ἐχειροτόνησεν ἐν τῷ ἐν Χαλκηδόνι ἱερῷ ναῷ τῆς ἀγίας Τριάδος τῇ πρώτῃ τοῦ νέου ἔτους εἰς πρεσβύτερον ἀπονειμάς αὐτῷ καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ Πρωτοσυγγέλλου τὸν τῶς ἀρχιδιάκονον τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ Βαξεβανίδην. Ἐν δὲ τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης προτάσει τοῦ σεβασμ. Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ ἐγκρίσει δὲ τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἐναγράφη καὶ ἐν τῷ Κατὰλόγῳ τῶν εἰς ἀρχιερατείαν ἐκλεξιμῶν.

—Μητροπολίται Πισσιδεῖας καὶ Μαρωεῖας.—Οἱ πανιερώτατοι Μητροπολίται Πισσιδεῖας κ. Γεράσιμος καὶ Μαρωεῖας κ. Γαβριὴλ τηλεγραφικῶς ἠγγείλεν ἕκαστος τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν εἰς τὴν θεοσώστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν αἰσίαν ἄφιξιν καὶ τὴν ἐκ μέρους τοῦ ἰδίου ποιμνίου θερμὴν καὶ ἐγκάρδιον δεξίωσιν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΡΙΤΩΝΙΔΗΣ

Τῇ πρώτῃ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς ἐν τῇ κατὰ Φανάριον συνοικίᾳ τοῦ Μουχλίου ἕτερος εὐποίας, φιλοικτιμοσύνης, φιλανθρωπίας, φιλογενείας καὶ εὐαγγελικῶν χαρίτων ἔδυσεν ἀστὴρ. Ὁ πολυεθέστατος καὶ γενναῖος ἐκεῖνος γέρον ὁ διὰ τῶν γενναίων καὶ ἡγεμονικῶν ἀνωνύμων πρὸς τὰ ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα καὶ πολλὰ ἐθνικὰ παιδευτήρια δωρεῶν πολλὰκις μὲν τὸ οὖς τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας καταπλήξας, ἀλλὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μὴ γνωρίσας ποτέ, ὁ συμπαθὴς ἀρωγὸς καὶ προστάτης καὶ πατὴρ τῶν ἐλαχίστων τοῦ Θεανθρώπου ἀδελφῶν, ὁ τύπος τοῦ ἀληθῶς ἐνσώτου καὶ εὐσεβοῦς ἀνδρὸς ἀμα δὲ χρηστοῦ πολίτου, ὁ ὑπογραμμὸς καὶ διακρύβος ζηλωτῆς τῶν πατρῶων ἱερῶν, ὁ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν τοῦ βίου στερεῶς αὐτῶν ἐχόμενος καὶ τὸ πρότυπον τοῦ τρόπου τοῦ ἐλέους καὶ τῆς συμπαθείας, ὁ αἰόδιμος **Ἰωάννης Χαριτωνίδης** μετέστη τοῦ προσκαίρου βίου ἐν γῆρα πῖνον ἐν ἀκρᾷ ψυχικῇ γαλήνῃ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς χεῖρας τοῦ Πλάστου παραδούς.

Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τὰς εὐαγγελικὰς ταύτας τοῦ μεταστάντος ἀνδρὸς ἀρετὰς τιμῶσα ἐκήδευσεν αὐτὸν τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἐν πάσῃ μεγαλοπρεπεῖᾳ πρωτοστατοῦντος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου συνοδουμένου ὑπ' ἀπάντων τῶν σεβασμ. συνοδικῶν. Τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ παρεκλούθησεν ἀπειρον πλῆθος ἐκ διαφόρων τάξεων, τραπεζιτῶν, ἐμπόρων, ἐπιστημόνων καὶ λοιπῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΘΕΪΣΜΟΥ

Πραγματεία ἀπαγγελεῖσα ἐν τῇ λέσχῃ «Μνημοσύνη»
ὑπὸ τοῦ πανσοιολογ. ΓΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

**Ἐπιμολογήματα,*

Προσκληθεὶς ὑπὸ φίλων καλῶν καὶ ἀγαθῶν πάντοτε τὸ καλὸν καὶ τὴν πρόσδοκον τῶν ἀνθρώπων ὑπ' ὄψιν ἐχόντων νὰ διδῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ αἰθούσῃ μάθημά τι ἐκ τῆς Ἀπολογητικῆς ἐπὶ πολὺ ἐσκεπτόμην, ποῖον ἀρὰ γε θὰ ἦτο τὸ μᾶλλον πρόσφορον κατὰ τὰς παρούσας περιστάσεις;

Ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν ὑπὸ πολλῶν πολεμοῦνται καὶ προσβάλλονται αὐταὶ αἱ βῆσεις τῆς χριστιανικῆς θρη-

σκείας καὶ πίστεως ὑπὸ τῶν λεγομένων ὑλιστῶν καὶ πανθεϊστῶν, τῶν ὁποίων τὰς ἀρχὰς καὶ θεωρίας πολλοὶ διὰ τὰ δειξώσιν, ὅτι ἀνῆκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν λογίων καὶ ἀνεπτυγμένων ἀνδρῶν, παρεκλούθησιν χωρὶς βεβῶως νὰ ἔχωσι γινώσιν σαφῆ περὶ ὧν διαλέγονται καὶ ὁμιλοῦσιν, ἢ ἔρευνα τῶν ἀρχῶν τῶν συστημάτων τούτων, δι' ἧς καταδεικνύεται τὸ σαθρὸν αὐτῶν, δι' ἧς καταφάνεται, ὅτι οὐδὲν οὐδαμῶς δύνανται αὐταὶ νὰ ὑποστῶσι τὰς προσβολὰς τῆς ἐπιστήμης, δὲν εἶναι ἀρὰ γε τὰ μάλιστα ὠφέλιμον μάθημα; Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀρχῶν τοῦ ὑλισμοῦ ἔγραψα ἄλλοτε ἐν τῇ *'Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ'*, ἤδη δὲ παρεκλούθησιν τὴν ἀξιοτίμον ὁμήγουρον νὰ μὲ παρεκλούθησιν μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς εἰς τὴν παρούσαν μελέτην ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν πρὸ πάντων τὰς ἀρχὰς τοῦ πανθεϊσμοῦ, καθ' ἣν ἀναγκαιῶς θὰ καταδειχθῇ ἡ ὑπαρξίς ἐνός Θεοῦ προσωπικοῦ ἐκτός τοῦ κόσμου ὑπάρχοντος.

Καὶ λοιπὸν, διὰ τὰ εἰσέλθωμεν ἀμέσως εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὁ κόσμος ὑπάρχει οἰκοθεν, ἀπ' ἐαυτοῦ, ἢ ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐξ ἄλλου ὄντος, τὸ ὁποῖον εἶναι διάφορον αὐτοῦ; Καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ἀληθεύει τοῦτο τὸ τελευταῖον, ἢ ὑπαρξίς δηλονότι τοῦ κόσμου ὑποδεικνύει ἡμῖν ἕνα Θεόν, πῶς ὀφείλομεν νὰ νοῶμεν τὸν Θεόν τοῦτον; Εἶναι ὃν ἔχον συνείδησιν ἐαυτοῦ; Φροντίζει, προνοεῖ περὶ ἡμῶν; εἶναι παρὸν οὕτως, ὥστε ὅταν ἡμεῖς προσευχόμενοι ἀποτεινόμεθα πρὸς αὐτόν, νὰ ἀκούῃ ἡμᾶς; Ἡ πρὸς αὐτὸν σχέσις ἡμῶν εἶναι τρικύττη, ὅποια ἡ σχέσις τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα; ἢ μὴ τυχόν τὸ ὄν, ἐξ οὗ ὁ κόσμος κατάγεται, εἶναι τοιοῦτον, ὥστε νὰ μὴ θεωρῆ ἄξιον ἐαυτοῦ νὰ ἐπεμβαίῃ εἰς τὰ τοῦ κόσμου τούτου; Πρέπει νὰ ἀποδίδωμεν εἰς αὐτὸ συνείδησιν, ἐλευθερίαν, προσωπικότητα; ἀλλὰ τότε πῶς πρέπει νὰ νοῶμεν τοῦτο τὸ ὄν, ἐξ οὗ τὰ πάντα κατάγονται; Προβάλλω τὰ ζητήματα ταῦτα κατὰ σειράν ὄχι διότι προτίθεμαι νὰ διαπραγματευθῶ ἐν ἕκαστον τούτων ἰδιαιτέρως, ἀλλὰ διὰ τὰ καταδείξω ἐκ προοιμίων τὴν σημασίαν καὶ σπουδαιότητα τῆς ὑποθέσεως, περὶ τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ ἀσχοληθῶμεν.

Δύο ὁδοὶ ὑπάρχουσι, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ. Τὸ μὲν παρεκλούθησιν τὰ γεγονότα, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν ἐαυτὸν εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν καὶ προπαρεσκεύασε τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ εἴμπορεῖ τις νὰ ὀδηγηθῇ καὶ συμπεράνῃ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ μάλιστα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου ἢ εἰς τὸν κόσμον εἰσόδος, ὁ ἐν τῷ κόσμῳ βίος καὶ ἢ ἀπὸ τοῦ κόσμου ἐξόδος ἀποτελοῦσι τὸν κολοφῶνα τῶν ἔργων τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ βασιλικὴ ὁδὸς ἢ ἄγουσα εἰς τὴν γινώσιν τοῦ Θεοῦ. Τὰ βῆ-

θη του Θεού, περί των οποίων όμιλει ο απόστολος Παύλος, μόνον διά ταύτης τῆς οδοῦ ἐν γένει εἶναι δυνατόν νά ἐξερευνηθῶσι. Καί ἡ οδὸς αὕτη δὲν εἶναι βεβαίως τοιαύτη, ὅποιαν μόνον οἱ εὐπιστοὶ ἠδύναντο νά βεβαιώσωσιν. Ἡ θεολογία γνωρίζει καλλίστα καὶ εἰμπορεῖ νά προσαγάγῃ ἐπιστημονικοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους πᾶν ὅ,τι ἀναφέρεται ἐν τῇ ἀγίῃ Γραφῇ ὡς ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἰσραηλιτικῷ λαῷ θεωρεῖται πραγματικῶς ἱστορικῶς τοῦ Θεοῦ πράξεις. Ἐν τούτοις ὅμως δὲν θά ἀκολουθήσωμεν ἐνταῦθα τὴν θεολογικὴν ταύτην οδόν, ἀλλὰ μᾶλλον φιλοσοφικὴν οδόν: ἐκ τῆς θεωρίας καὶ ἐξετάσεως τοῦ κόσμου δηλονότι θά ζητήσωμεν νά γνωρίσωμεν τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ. Διότι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην καὶ δι' ἀνεξαρτήτου ἐρεύνης τοῦ λόγου νά ἐξερευνήσῃ τὴν ὑψίστην ἀλήθειαν. Τὸ φιλοσοφεῖν εἶναι ἐν τῶν γνωρισμάτων ἐκείνων, ἅτινα χαρακτηρίζουσι τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς· ἀρκεῖ μόνον νά μὴ ᾔηται ἐπιπόλαιος ἄρνησις τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἀποκαλύψεων τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς, οὔτε δουλικὴ ἀπομίμησις καὶ ἐπιβεβαίωσις αὐτῶν, ἀλλ' ἀληθὴς φιλοσοφία, ὅ ἐστι πραγματικὴ ἀγάπη τῆς σοφίας, καὶ διὰ τοῦτο ἐμβριθὴς καὶ νηφάλιος σκέψις καὶ ἐρευνα περὶ τῶν ἐσχάτων αἰτίων τοῦ κόσμου. Ἀρχαίον τι λόγιον ἀποφαίνεται, ὅτι ἡ ἀληθὴς φιλοσοφία πλησιάζει τὸν ἀνθρώπον εἰς τὸν Θεόν, ἡ δὲ ψευδὴς ἀπομακρύνει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· πιστεύω, ὅτι ἡ ἀλήθειαι τοῦ λογίου τούτου θά καταδειχθῇ καὶ εἰς ἡμᾶς.

Ἐν τῇ ἐρευνῇ τοῦ θέματος ἡμῶν θά ἀναχωρήσωμεν ἐκ τινος προτάσεως, τὴν ὁποίαν εὐκόλως κατανοοῦμεν καὶ τὴν ὁποίαν ἅπαντες παραδεχόμεθα· ὅτι δηλαδὴ ἐν τῷ κόσμῳ, ὡςτις κεῖται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, ὑπάρχει λόγος, νοῦς. Ἐν πρώτοις ἐννοῶ τούτο ὡς ἐξῆς. Θεωροῦντες μηχανὴν τινα ἐν ἐνεργείᾳ, παραδείγματος χάριν μίαν ἀτμάμαξαν, συμπεραίνομεν ἀμέσως ὅτι εἶναι ἔργον νοῦς, διότι βλέπομεν ἐν αὐτῇ τὰ πάντα ὑπολογισμένα πρὸς τινα ὠφέλιμον σκοπὸν. Τούτο εἶναι ἔργον ἀνθρώπου. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ περὶ ἡμᾶς φύσει ἐνυπάρχει σκοπιμότης. Ἀλλὰ τούτο δὲν πρέπει τις νά νοήσῃ οὕτως, ὅπως πολλῶν ἐσφαλμένως ἐννοήθη, ὅτι δηλαδὴ πᾶν τὸ ἐν τῇ φύσει ἀποβλέπει ἀποκλειστικῶς πρὸς ὄφελος τοῦ ἀνθρώπου· τούτο εἶναι ἐσφαλμένη θεωρία καὶ δυνατόν νά μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς ἄτοπα συμπεράσματα. Ἐκαστον ὅμως τῶν ἐν τῇ φύσει χρησιμεύει ἐξ ἅπαντος πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ βίου, ὡςτις ἀκριβῶς εἰς τούτο τὸ φυτὸν, εἰς τούτο τὸ ζῶον ἐδόθη. Ἐξαιρέτως θαυμάζομεν τὴν σκοπιμότητα, ἣτις παρατηρεῖται ἐν τῷ ἰδίῳ ἡμῶν σώματι, ἕκαστον τῶν μελῶν τοῦ ὁποίου ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν οὐχὶ μόνον τοῦ σωματικοῦ ὀργανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐκδήλωσιν καὶ συνεργασίαν καὶ ἀνάπτυξιν καὶ τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν βίου. Ἀλλὰ καὶ ἡ γῆ, ἐπὶ τῆς ὁποίας κατοικοῦμεν, ἀναγνωρίζεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ὡς ἐνικτίος τις βίος, τοῦ ὁποίου ὅλα ὁμοῦ τὰ

μέρη ἀποβλέπουσιν εἰς ἓνα σκοπὸν, εἰς τὴν ἱστορίαν δηλονότι τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου γένους. Ἀλλ' ἡ σχέσις αὕτη τοῦ σκοποῦ ἐξικνεῖται καὶ πέραν τῆς γῆς· ἡ γῆ εἶναι ὅ,τι εἶναι μόνον ἐνεκα τῆς πρὸς τὸν ἥλιον σχέσεως αὐτῆς, περὶ τὸν ὁποῖον στρέφεται. Καὶ ἐὰν ἐπὶ τέλους τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα εὐρίσκηται εἰς ἀμοιβαῖον σύνδεσμον πρὸς τὰ λοιπὰ ἡλιακὰ συστήματα, οὕτως ὥστε ὅλα τὰ ἡλιακὰ συστήματα, ὅσα ὑπάρχουσιν, εἶναι ὑπολογισμένα πρὸς ἄλληλα, ὅπως νοῦς, ὅποια σκοπιμότης παρουσιάζεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν!

Ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν πρέπει νά παρελθῇ ἀπαρτήρητος σπουδαία τις διαφορὰ, ἣτις ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ νοῦ τοῦ διήκοντος διὰ τοῦ σκοποῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀποβλέπει ἕκαστον μέρος τῆς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευαζομένης μηχανῆς καὶ μεταξὺ τοῦ νοῦ τοῦ παρατηρουμένου ἐν τοῖς ἔργοις τῆς φύσεως πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ, διὰ τὸν ὁποῖον ἕκαστον ὑπάρχει. Ἐκαστος βεβαίως εὐκόλως κατανοεῖ ὅποια διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῆς τελειοτάτης μηχανῆς καὶ ἐνὸς φυτοῦ π. χ. ἡ καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Ἡ δὲ διαφορὰ δὲν κεῖται ἀπλῶς ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ μηχανὴ μένει ὅπως τις κατασκευάσεν αὐτήν, δὲν αὐξάνει, δὲν ζῆ, ἐν ᾧ τὸν κεντῖον τὸ φυτὸν διὰ τῆς αὐξήσεως δεικνύει ὅτι ἔχει ζῶν· διὰ τοῦ φυτοῦ διήκει πολὺ βαθύτερον ὁ σκοπὸς τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, ἢ ὅσον εἶναι δυνατόν νά συμβῇ τούτο ἐν τῇ μηχανῇ. Ἐὰν τις ἀποσυνθέσῃ τὴν μηχανήν, δὲν εἶναι πλέον δυνατόν βεβαίως νά ἐπιτευχθῇ ὁ σκοπὸς, τὸν ὁποῖον ἐχρησίμευεν ἡ μηχανή, τὰ μέρη ὅμως αὐτῆς μένουσιν ὅ,τι ἦσαν πρότερον· καὶ ἑαυτὰ λοιπὸν εἶναι ἀδιάφορα πρὸς τὸν σκοπὸν, τὸν ὁποῖον ἐξυπηρετοῦν. Ἀλλ' ἐὰν τις ὅμως ἤθελεν ἀποσυνθέσῃ ἐν ἄνθος εἰς διάφορα μέρη, ἡ πράξις αὕτη δι' ἕκαστον τῶν μερῶν τοῦ φυτοῦ θά ἦτο θάνατος· ἕκαστον λοιπὸν τῶν μερῶν ζῆ ἐντεῦθεν, ὅτι εἶναι αὕτη ἡ ἐνότης. Ἀλλ' ἐτι πλέον. Πρὸς κατασκευὴν μηχανῆς τινος ὁ τεχνίτης λαμβάνει τὴν ὕλην ἐνθεν κακειθεν· πρῶτον ὑπάρχουσιν αἱ ὕλαι, ἔπειτα ἐπεξεργάζεται καὶ συνδέει αὐτάς ὁ ἀνθρώπος οὕτως, ὥστε νά ἐξυπηρετῶσι τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Ἀλλ' αἱ ὕλαι τοῦ φυτοῦ δὲν ὑπάρχουσι πρὸ τοῦ φυτοῦ· τὸ φυτὸν αὐξάνει ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ τὸ ζέον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον προσλαμβάνει, μεταποιεῖ ὅλως εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν κατὰ τὸν ἰδιον αὐτοῦ τρόπον· δὲν τίθεται τεχνιέντως ἐν τῷ φυτῷ ὁ σκοπός· ἤδη αὕτη ἡ ἀρχή, αὐτὸ τὸ σπέρμα τοῦ φυτοῦ ἔχει ἐν ἑαυτῷ, ὅπως καὶ τὸ ἀνεπτυγμένον δένδρον, ὅλως καὶ τὸν σκοπὸν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν σκοπιμότητα· ἤδη ὁ πυρὴν τοῦ μήλου πρὸς τούτο καὶ μόνον τείνει, νά γείνη μῆλεξ, καὶ ἐὰν ποτὲ ἀναπτυχθῇ, μόνον μῆλεξ εἰμπορεῖ νά γείνη. Ὀνομάζομεν ὀργανισμὸν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον οὕτως ἐξ ἑαυτοῦ αὐξάνει, ἐν ᾧ δηλαδὴ ὁ βλαστὸς αὐτοῦ ἀναπτύσσεται εἰς πολλαπλότητα μερῶν, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουσι δι' ἄλληλα καὶ ἐν

τῇ συμπράξει αὐτῶν ἀποβλέπουν εἰς τὴν προχρηματοποίησιν τοῦ ἐνίκου σκοποῦ τοῦ βίου. Ἐν τοῖς φυτοῖς, ἐν τοῖς ζώοις, ἐν τῷ ἀνθρώπινῳ σώματι παρουσιάζεται πρὸ ἡμῶν ὀργανικός βίος, καὶ δὴ πάντοτε βαθμολογικῶς τελειοτέρως ὀργανώσεως. Ἄφ' ἐτέρου ἐν τῷ πνευματικῷ βίῳ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἐπὶ μέρους καὶ ὁλοκλήρου λαοῦ, καὶ ἐπὶ τέλους συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος πρακτεροῦνται πάντοτε νέοι, πάντοτε ἀνώτεροι ὀργανισμοί, ἐνθ' αὐτὴν τὴν ὑψίστην τελειότητα τῆς ὀργανώσεως δύναται τις νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ μὲν ἐκ τοῦ κῆρυκτος πλούτου τοῦ μελισσοῦ, τὸ δὲ ἐκ τῆς αὐξανούσης ἐνότητος τῶν συνθηκῶν. Τοσοῦτον σύντονος, τοσοῦτον σπουδαία εἶναι ἡ ἐννοια τοῦ ὀργανισμοῦ πρὸς κατανόησιν τοῦ κόσμου, ὥστε ἠδύνατό τις νὰ διεισχυρισθῇ, ὅτι τὸ κυριώτερον πρόβλημα τῆς φυσικῆς εἶναι ἡ γνῶσις τῆς βαθμολογικῆς ἀναπτύξεως ἐν τῇ ὀργανώσει τῆς φύσεως. Καὶ αὕτη ἡ ἐρευνα τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπινου γένους δὲν εἰσπορεῖ νὰ προβάλῃ εἰς ἐκυτὴν ἀνώτερον πρόβλημα ἢ τὸ νὰ γνωρίσῃ, πῶς ἡ ἀρχαιοτάτη φυσικὴ κατασκευὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ πῶς ἡ διὰ τῶν αἰῶνων πορεία τοῦ ἀνθρώπινου γένους τείνει εἰς τὸ νὰ σχηματίσῃ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς, τὰ ἀναριθμητὰ ἀνθρώπινα ἄτομα εἰς ἓνα μέγαν ὀργανισμόν, ἐν τῷ ὁποίῳ ἕκαστος λαὸς καὶ ἕκαστον ἄτομον ἔχει καὶ δι' ἐκυτό καὶ διὰ τὸ ὅλον πλήρη ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα.

Ὁ κόσμος λοιπὸν ὅλος διόλου εἶναι πλήρης σκοποῦ, τόσον ἐν τῇ σχέσει τῶν μεγάλων συμπάντων πρὸς ἀλλήλα, ὅσον καὶ ἐν λεπτόταται ἴνες τοῦ μικροτέρου τῶν ὄντων· μάλιστα ἐπιτρέπεται νὰ ὀνομάσωμεν τὸ σύμπαν ἓνα μέγαν ὀργανισμόν. Οὕτως ἀρχαῖοι δι' ὅλου τοῦ κόσμου διήκει νοῦς. Τοῦτο ἀκριβῶς δύναται νὰ γείνη φανερόν καὶ ἐκ τῆς ὠραιότητος τοῦ κόσμου. Τὸ ἔργον ἐνός τεχνίτου, παραδείγματος χάριν ἐνός ζωγράφου, τότε ὀνομάζομεν ὠραῖον, ὅταν τὴν ἰδέαν τοῦ τεχνίτου, τὸ καθαρῶς ἀνθρώπινον αἶσθημα, τὴν ἀγωνίαν τοῦ πνεύματος τοιοῦτοτρόπως παριστῇ, ὥστε ἄμα τις ἴδῃ τὸ ἔργον τοῦτο, νὰ διεγείρηται ἀμέσως ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, νὰ κατανοῇ ἀμέσως τὴν ἰδέαν καὶ τὸ πνεῦμα, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἦγετο ὁ τεχνίτης. Ἐκείνον τὸν ἀνθρώπον ὀνομάζομεν ὠραῖον, τοῦ ὁποίου καὶ ἡ μορφή καὶ τὸ πρόσωπον εἶναι ἡ ἁρμονικὴ ἐκφρασις εὐγενοῦς ψυχῆς, ἐνεργητικοῦ πνεύματος. Ἀνθρώπος ἄνευ πνεύματος εἶναι δυνατόν νὰ ἦναι καλῶς κατασκευασμένος, ἐπιχαρὶς καὶ κομψός, ὅχι ὁμῶς καὶ ὠραῖος. Ἐάν λοιπὸν ἡ ὠραιότης τοῦ ἔργου τοῦ τεχνίτου ἢ τοῦ ἀνθρώπου προϋποτίθῃται πνεῦμα, πολὺ περισσότερον συμβαίνει τοῦτο ἐν τῇ ὠραιότητι τῆς φύσεως. Αἱ ἐντυπώσεις τῆς ἀγάπης, τοῦ ἐξοχου, τῆς μακαρίας γαλήνης τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐκ τῆς φύσεως προσβάλλοντα κατακυριεύουσι τὴν καρδίαν ἡμῶν, καὶ διὰ τὰ ὁποῖα ὀνομάζομεν τόπον τινὰ τερπνόν, ἐξοχόν, ὠραῖον· ἀλλ' ὁμῶς ἀγάπη, ἐξοχότης, μακαρία γαλήνη εἶναι ἰδιό-

τητες τοῦ πνεύματος· ἐν ἐν τῇ φύσει, δὲν ἐνυπῆρχε νοῦς, πνεῦμα, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γείνη λόγος περὶ ὠραιότητος αὐτῆς.

Καὶ ἤδη προβῶμεν ἐν βήμα πρὸς τὰ πρόσω! Πῶς εἰσποροῦμεν ἀρχὴν νὰ ἐξηγήσωμεν ταύτην τὴν σκοπιμότητα, τὴν ὠραιότητα ταύτην τὴν πρακτερομένην ἐν τῷ κόσμῳ; Ἡ σκοπιμότης τῆς μηχανῆς ἐτέθη ἐν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ· τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ὀμιλεῖ πρὸς ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ ζωγράφου, μετεδόθη εἰς τὰ χρώματα ὑπὸ τοῦ μεγαλοφυοῦς ζωγράφου· πόθεν λοιπὸν ὁ νοῦς, τὸ πνεῦμα ἐν τῷ κόσμῳ, τὸν ὁποῖον ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην οἱ χριστιανοὶ ἀποκρίνονται μετὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ πρὸ τριῶν περίπου χιλιῶν ἐτῶν ἀκμάσαντος ψαλμοῦδοῦ: οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα· καὶ ὁ οὐράνιος ἡμῶν πατήρ οὕτως ἀμυιένουσι τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ. Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τῶν πρώτων σπερμάτων τῶν ὄντων, τὰ ὁποῖα διεσκορπίσθησαν ὑπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ ἀνέπτυξε καὶ ἐμόρφωσεν αὐτὰ· καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη διήκει, ζωογονεῖ καὶ ἀναπτύσσει τὸ αὐτὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπειρίαν τῶν ὄντων, οὕτως ὥστε τὰ πάντα κατὰ ὠρισμένον ἀριθμὸν καὶ ἐν ὠρισμένῳ μέτρῳ ἔχουσι τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν αὐτῶν, κινοῦνται ἐν προδιαγεγραμμέναις τροχικαῖς καὶ ἀναπτύσσονται κατὰ τὸν ἐνυπάρχοντα αὐτοῖς σκοπὸν. Διότι ὁ Θεός, ὁ αἰώνιος ἐν ἐκυτῷ ζῶν Θεός, εἶναι ἡ μόνη πηγὴ πικτὸς ὄντος, πάσης κινήσεως καὶ ζωῆς, πάσης μορφῆς καὶ ἁρμονίας, πάσης ὠραιότητος καὶ χαρᾶς. Ἀλλὰ πρὸς ταύτην τῇ ὑπὸ τῆς ἀγίας Γραφῆς δεικνυμένη θεωρίᾳ τῶν ὄντων ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἐπίσης ἀρχαία, μάλιστα μὲν ἐν ταῖς Ἰνδίασι διαδεδομένη, ἀλλὰ καὶ πικρὰ τισι τῶν Ἑλλήνων· ἡ θεωρία αὕτη ἤδη πρὸ 17 ἑκατονταετηρίδων ἐν ὀνόματι τοῦ ἐθνισμοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων κατεπολέμησε τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἔπειτα ὁμῶς καταπολεμηθεῖσα ἐνίκηθη· μετὰ ταῦτα ἐπὶ μίαν σχεθὸν καὶ ἡμίσειαν χιλιετηρίδα οὐδαμῶς ἀνεφάνη ἐν τῇ Δύσει, ὅτε πρὸ 2 ἑκατονταετηρίδων ἐκ νέου ἤρξατο νὰ ὑψώνη φωνήν· ἐννοῶ τὸν οὕτω καλούμενον πανθεϊσμόν. Πανθεϊσμός σημαίνει τὴν θεωρίαν ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ πᾶν εἶναι Θεός. Ὁ πανθεϊσμός λοιπὸν ποιεῖται λόγον περὶ Θεοῦ, ἀλλὰ μετὰ τῆς λέξεως ταύτης συνδέει ἄλλην ὅλως διάφορον τῆς τῶν χριστιανῶν ἐννοίας. Ὁ πανθεϊσμός λέγει: δὲν ὀφείλεις νὰ ζητῆς τὸν Θεὸν ἐκτὸς τοῦ κόσμου, πέραν τοῦ συμπαντος τούτου, αὐτὸ τὸ σύμπαν εἶναι Θεός. Φυσικῶς ὁ πανθεϊσμός δὲν ἐννοεῖ διὰ τούτων, ὅτι ἕκαστον ἐπὶ μέρους τῶν ὄντων ἐν τῷ κόσμῳ, ἕκαστον δένδρον, ἕκαστον ζῶον εἶναι Θεός· διότι κάλλιστα κατανοεῖ ὅποια μωρία προκύψει ἐκ τῆς θεωρίας ταύτης, ὅτι δηλαδὴ ὁ κόσμος θὰ συνίστατο ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐκ θεῶν ἀμετρήτων τὰ πλήθος. Ὁ πανθεϊσμός λέγει: ὀφείλετε νὰ ποιῆτε

διάκρισιν μεταξύ τοῦ κόσμου τῶν φαινομένων καὶ μεταξύ τῆς ἐσωτερικῆς μορφωτικῆς δυνάμεως, ἐκ τῆς ὁποίας προκύπτει ἡ ἀπειρος ποικιλία τῶν φαινομένων. Τὸ δένδρον ἕκαστον ἔτος φέρει καρπούς· μόνις παρουσιάζονται οὗτοι καὶ πάλιν πίπτουσιν, ἀλλ' ἡ παραγωγικὴ δύναμις τοῦ δένδρου μένει καὶ κατὰ τὸ ἔαρ ἐμφαίνεται πάλιν ἐκ νέου. Ἡ ἡμετέρα γῆ ἐπέιδε πολλὰς ἐπαναστάσεις τῶν στοιχείων αὐτῆς, ἀλλ' ἡ μορφωτικὴ δύναμις, ἡ ὁποία πρὸ χιλιᾶδων ἐτῶν ἐνήργει, ἐνεργεῖ, μολοντί κατὰ διάφορον τρόπον, καὶ σήμερον ἀκόμη, μέχρις οὗ ἔλθῃ καὶ εἰς αὐτὴν ἴσως ἡ ἐποχὴ τοῦ γῆρας. Ἐὰν λοιπὸν σύμπας ὁ ἀριθμὸς τῶν κοσμικῶν σωμάτων ἀποτελῇ ἐν ὅλῳ, ἐξ ἀνάγκης πρέπει βεβαίως διὰ τοῦ σύμπαντος τοῦτου νὰ διήκῃ εἰς πάντοτε ἐνεργὸς βίος, πρὸς τὸν ὅποιον μάλιστα καὶ αἱ μορφωτικαὶ δυνάμεις τῶν ἐπί μέρους κοσμικῶν σωμάτων μόνον ὡς ἰδιαίτερα ἀκτινοβολήματα ἔχουσι. Τοῦτο τὸ ἐν, τὸ εἰς ἑαυτὸ ταῦτόν, τὸ ὅποιον ἐν παντί ὄντι κινεῖται καὶ ζωογονεῖ αὐτὸ καὶ τὸ ὅποιον ἐπὶ τσοῦτον ἐν παντί ὄρατῶ παρουσιάζεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, μολοντί αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀόρατον, τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ὁ πανθεισμὸς ὀνομάζει Θεόν. Αὐτοὶ οἱ πανθεῖσται φιλόσοφοι ἐχρηκτῆρισαν διαφοροτρόπως τοῦτο τὸ ἐν μὲν, ἀλλ' ὅμως τὰ πάντα ζωογονοῦν, τοῦτο τὸ μὴ ἔχον συνειδήσιν ἑαυτοῦ, τὸ ὅποιον ὅμως τὰ πάντα διακοσμεῖ καὶ διοργανοῖ. Τὸ κατὰλληλότατον ὅμως ἀμα δὲ καὶ τὸ μᾶλλον εὐληπτον ὄνομα ἔδωκεν εἰς αὐτὸ ὁ μεγαλοφυῆς Ἰουδαῖος φιλόσοφος Σπινόζας, ὁ ὁποῖος πρὸ δύο ἑκατονταετηρίδων ἐν τῇ Δύσει ἀνενέωσε τὸν πανθεισμόν. Ὁ Σπινόζας διακρίνει τὴν γεννωσάν φύσιν καὶ τὴν γιγνομένην φύσιν· ὑπὸ τὴν γιγνομένην φύσιν ἔννοει τὸν διηνεκῶς ἀλλοιούμενον καὶ μεταβαλλόμενον κόσμον τῶν φαινομένων, ὑπὸ δὲ τὴν γεννωσάν ἔννοει τὴν αἰτίαν, ἐξ ἧς ἀδιακόπως προκύπτει ὁ κόσμος τῶν φαινομένων καὶ εἰς τὴν ὁποίαν πάλιν ἐπιστρέφει. Ἡ γεννωσα αὕτη φύσις εἶναι ὁ Θεὸς τοῦ Σπινόζα. Θεὸς ἡ γεννωσα φύσις — θὰ παρατηρήσητε βεβαίως, ὅτι τοῦτο, περὶ τοῦ ὁποίου ἐνταῦθα ὁμιλοῦ, δὲν εἶναι ἀπλῶς καὶ τὸσον εὐκόλως καταληπτόν, δὲν εἶναι ἔργον ἀπλῶς τῆς σχολῆς. Πολλοὶ βεβαίως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ὁμιλοῦσι, καὶ χωρὶς νὰ ἦναι φιλόσοφοι, πάντοτε περὶ φύσεως, ἐξ αὐτῆς ἀναμένουσιν ἐν ταῖς ἀσθενείαις τὴν θεραπείαν, ἐξ αὐτῆς τὴν γονιμότητα τῶν ἀγρῶν, θαυμάζουσι τὴν δύναμιν αὐτῆς παρατηροῦντες τὸν φωτεινὸν κόσμον τῶν ἀστέρων, εἰς αὐτὴν προσφέρουσι τὴν ζωὴν αὐτῶν, ὡς ἐὰν πράγματι ἡ φύσις ἦτο τὸ ὕψιστον, εἰς τὸ ὅποιον ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ὠφείλομεν νὰ προσφέρωμεν τὰ πάντα. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθῆς, ὅτι ὅλοι, ὅσοι οὕτως ὁμιλοῦσι, δὲν ἔννοοῦσι βεβαίως νὰ ἀνακηρύξωσι τὴν φύσιν ὡς ἀληθινὸν Θεόν καὶ νὰ ἀρνηθῶσι τὸν ὑπερκόσμιον Θεόν· ἀλλ' οὗτος ὁ τελευταῖος πρὸς τινῶν θεωρεῖται τσοῦτον μακρὰν τοῦ κόσμου εὐρισκόμενος, τὸν ὅποιον πρὸ πολλῶν αἰῶνων ἐδημιούργησεν, ὥστε ὁ ἄνθρωπος σήμερον οὐδεμίαν

πλέον σχέσιν μετὰ τοῦ Θεοῦ εἰμπορεῖ νὰ ἔχῃ, ἀλλὰ μόνον μετὰ τῆς φύσεως. Ἐκεῖνος ὅμως, ὁ ὅποιος γνωρίζει τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας, καὶ μάλιστα τὴν νεωτέραν, δὲν περιμένει πρῶτον παρ' ἐμοῦ νὰ ἀκούσῃ, ὅτι τὴν σήμερον μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἐπιστήμης δὲν εἰμπορεῖ πλέον νὰ γείνη λόγος περὶ τοιοῦτου Θεοῦ μακρὰν τοῦ κόσμου ὑπάρχοντος. Οἱ καὶ σήμερον ἔτι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ὁμιλοῦντες καταφαίνονται εἰς τοὺς ἀσχαλουμένους περὶ τὰ τοιαῦτα, ὅτι οὐδεμίαν, ἀπολύτως οὐδεμίαν γνώσιν ἔχουσι περὶ τῆς πορείας τῆς ἀναπτύξεως τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας. Μόνον μετὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ πανθεισμοῦ, εἴτε γεννωσα φύσις ὀνομάζεται οὗτος, εἴτε κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἐγγέλου μηδὲως παραβλάπτουσιν τὴν θεμελιώδη ἔννοιαν ἀπόλυτος ιδέα, καὶ τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγίας Γραφῆς εἰμπορεῖ τὴν σήμερον νὰ ὑπάρξῃ ἡ ἔρις. Ὅπως δὴ ποτε, ὅστις δὲν περιορίζεται μόνον εἰς ὅσα παρ' ἄλλων περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἀκούει, ἀλλὰ αὐτὸς ἐμπροσὶ νὰ σκεπθῇ μετὰ σπουδαίαν καὶ ἐμβριθῆ μελέτην θὰ παρατηρήσῃ, ὅτι Θεός, ὁ ὅποιος εὐρίσκεται μακρὰν τοῦ κόσμου, ὁ ὅποιος δὲν εἶναι πανταχοῦ παρῶν καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ δὲν διανέμει ἀπανταχοῦ ἐν ἀγαθότητι, δὲν εἶναι πλέον Θεός, δὲν εἶναι πλέον ὁ ζῶν, ὁ ἀγαθός, δὲν εἶναι πλέον ὁ ἀπόλυτος Θεός.

Ἄλλ' εἶναι ἡ φύσις, αὕτη ἡ γεννωσα καὶ τὰ γεννήματα αὐτῆς πάλιν καταβροχθίζουσα φύσις, εἶναι οὗτος ὁ θεὸς τοῦ πανθεισμοῦ ὁ θεός, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔχει τὴν ἀρχὴν ἡ ζωὴ ἡμῶν, ἡ ζῆ ἐκεῖνος ὁ Θεός, ἐπὶ τὸν ὅποιον ἤλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν, πρὸς τὸν ὅποιον ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὡς πρὸς πατέρα αὐτοῦ ἤρχετο καὶ τὸν ὅποιον ἐδίδασκε νὰ ἐπικαλώμεθα καὶ ἡμεῖς. Οἱ πανθεῖσται συχνὰ διαβεβαιοῦσιν, ὅτι δὲν εἶναι τὸσον σπουδαία ἡ διαφορὰ, ἡ ὁποία ὑπάρχει μετὰ τῶν δύο τούτων πεποιθήσεων· τὸ βεβαιον ὅμως εἶναι, ὅτι οὐδεμία, ἀπολύτως οὐδεμία ἄλλη τὸσον μεγάλη ἀντίθεσις εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ. Οὐδεὶς ἐχέφρων ἄνθρωπος ἀποφασίζει νὰ ἀποτεῖνῃ τὴν προσευχὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν φύσιν· ἐν ᾧ δι' ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς ἡ διὰ τῆς προσευχῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνία εἶναι τὸ ὕψιστον ἀγαθὸν τοῦ βίου ἡμῶν. Ἐὰν ἡ φύσις εἶναι ἡ αἰτία, ἐξ ἧς γεννᾶται πᾶς βίος, καὶ ὁ ψυχικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου, τότε πᾶν ὅ,τι συμβαίνει, λοιπὸν καὶ ἡ ἀμαρτία, συμβαίνει ἐκ σιδηρᾶς ἀνάγκης, ὁ ἀγισμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀδύνατος. τότε καὶ ἡ εἰς ἕνα ἀναμάρτητον Σωτῆρα πίστις ἡμῶν εἶναι ὄνειρον, ἐν ᾧ ὁ δικαίος πόνθος τῶν χριστιανῶν εἶναι ἀκριβῶς τὸ νὰ γείνωσιν ἅγιοι. τὴν δὲ πρὸς τοῦτο δύναμιν αὐτῶν μετὰ χαρᾶς πορίζονται παρὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Τέλος ἐὰν ἡ γεννωσα καὶ πάλιν τὰ γεννήματα αὐτῆς καταβροχθίζουσα φύσις εἶναι τὸ ἔσχατον, τὸ τελευταῖον αἴτιον, δὲν εἶναι πλέον δυνατὸν νὰ γείνη λόγος περὶ μετὰ θάνατον ζωῆς, ἐν ᾧ διὰ τοὺς χριστιανούς ὁ οὐρανὸς εἶναι ὁ σκοπός, ὁ δὲ ἐπίγειος βίος μόνον ἡ ὁδὸς ἡ ἀγούσα πρὸς αὐτόν.

Μεταβιβάτων ἤδη εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἀρχῶν τοῦ πανθεισμοῦ ἠδυνάμην ἐν πρώτοις νὰ καταδείξω, ὅτι ἡ φύσις διὰ τοῦτο ἤδη δὲν εἰμφορεῖ νὰ ἦναι ὁ τελευταῖος λόγος πάντων τῶν ὄντων, διότι ἄλλως ἔπρεπε νὰ ἦναι ὁ ἴδιος ἐκυτῆς λόγος, νὰ ὑπάρχη δι' ἐκυτῆς, νὰ ἦναι αἰτία ἐκυτῆς. Τὸ νὰ ἦναι ὁμοῦ αἰτία ἐκυτοῦ μόνον εἰς ἐκεῖνο τὸ ὄν δύναται νὰ ἀνήκη, τὸ ὁποῖον ἔχει νοῦν καὶ συνείδησιν ἐκυτοῦ. Ἡδυνάμην περαιτέρω νὰ καταδείξω, ὅτι ἐὰν Θεός· τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι, εἰ μὴ ἡ ἐσωτερικὴ, ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν φαινομένων, τότε ἡ ἀρχή, ἡ καταγωγὴ τῆς ὕλης τοῦ κόσμου, ἡ ὑπάρξις τῆς ἀκαταμετρήτου ταύτης οὐσίας ἤθελε μείνει διὰ παντός ἀνεξήγητος. Ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ εὕρη λέξεις καὶ ἐννοίας πρὸς ἔκφρασιν τῆς ἀρχῆς τῆς ὕλης. Ἀλλὰ θέλων νὰ μείνω πιστὸς εἰς τὴν ἀρχὴν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀνεχώρησα ἐν τῇ ἐρεύνη ταύτῃ, περιορίζομαι μόνον εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην: εἶναι εἰς θέσιν ὁ πανθεῖσμός νὰ ἐξηγήσῃ ἡμῖν τὴν σοφίαν καὶ τὴν ὠραιότητα, τὴν ὁποίαν παρατηροῦμεν εἰς τὸν πραγματικὸν κόσμον, τὸν ὁποῖον ἔχομεν πρὸ τῶν ὀρθαλμῶν ἡμῶν; π. χ. νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀρμονικὴν τάξιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ διακλύουσι τὴν ὁδὸν αὐτῶν οἱ ἀπειράριθμοι ἀστέρους μετὰ τοιαύτης κανονικότητος, ὥστε οἱ ἀστρονόμοι νὰ δύνανται πρὸ πολλοῦ χρόνου νὰ προὑπολογίζωσι καὶ τὸ ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐμφανίζονται ἡμῖν οὗτοι καὶ πάλιν ἀόρατοι καθίστανται, πλησιάζουσι πρὸς ἀλλήλους καὶ πάλιν ἀπομακρύνονται; Ὁ πανθεῖσμός λέγει ἡμῖν, ὅτι ἀκριβῶς αὕτη ἡ φύσις εἶναι ἐκεῖνη, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνυπάρχει ἡ σοφία ἢ ταῦτα πάντα διακτάττουσα. Ἀλλ' ἡ φύσις δὲν γνωρίζει τίποτε περὶ ἐκυτῆς, οὐδεμίαν συνείδησιν ἐκυτῆς ἔχει, δὲν εἶναι ἐγὼ, δὲν εἶναι προσωπικότης καθ' ἐαυτὴν ὑπάρχουσα. Ὁ πανθεῖσμός νομίζει, ὅτι ἡ ἐνέργεια ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον οὐδὲν γνωρίζει περὶ ἐαυτοῦ, εἶναι καθαρὰ σοφία, εἶναι πλήρης σκοπῶν καὶ ὠραία ἔργα παράγουσα ἐνέργεια. Λοιπὸν ἀσυνείδητος σοφία; Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἐννοία πρὸς ἐαυτὴν ἀντιφάσκουσα, περίπου ὅπως ἡ ἐννοία κύκλου μετὰ τριῶν γωνιῶν; Δὲν ἐπιθυμοῦμεν ὁμοῦ νὰ σπεύδωμεν εἰς τὰς κρίσεις ἡμῶν. Ἐάν ποτε ἦτο δυνατόν νὰ ὑπερασπίσῃ τις τὸ δυνατόν τοιαύτης τινὸς σοφίας μὴ ἐχούσης συνείδησιν ἐκυτῆς, θὰ συνέβαινε διὰ δύο γεγονότων τῆς πείρας, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἀνήκει εἰς τὸν κύκλον τοῦ βίου τῶν ζώων, τὸ δὲ εἰς τὸν τῶν ἀνθρώπων ἐννοῶ τὸ κράτος καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐνστικτοῦ τῶν ζώων καὶ τὴν γένεσιν τῆς γλώσσης τῶν ἀνθρώπων. Ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἀρχὴν ἐξυπνώνει τὸ δίκτυον αὐτῆς καὶ ἡ μέλλιστα κατασκευάζει τὰς κυφέλλας αὐτῆς, δὲν εἶναι ὅλως διόλου σκόπιμος; Καὶ ὁμοῦ οὐδεὶς θὰ εἶπῃ, ὅτι τὰ ζῶα ταῦτα ἀσκοῦσι τὴν τέχνην αὐτῶν μετὰ λελογισμένης σκέψεως καὶ νοήσεως. Καὶ τὴν τέχνην αὐτῶν βεβαίως δὲν μνησθάνουσιν, ἀλλ' ἀσκοῦσιν αὐτὴν ὑπὸ τοῦ ἐνστικτοῦ ἐξαναγκάζομενα.

Πόθεν δὲ οἱ λαοὶ ἔχουσι τὴν γλώσσαν αὐτῶν; Τὸ πνεῦμα ἐκάστου λαοῦ δημιουργεῖ τὴν γλώσσαν αὐτοῦ· ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τι προμελετηθὲν σχέδιον, οὐδὲ μετὰ σκέψεως ἐντελῶς συνειδητῆς. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἰμφορεῖ ἄλλως νὰ σκεφθῇ, εἰμὴ μόνον διὰ λέξεων· ἐπομένως λαὸς τις εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχη πρῶτον τὴν γλώσσαν αὐτοῦ πρὶν ἢ κατακτήσῃ εἰς τὸ νὰ σκέπτηται. Καὶ ὁμοῦ αἱ γλώσσαι τῶν διαφόρων λαῶν εἶναι τεχνικώτατα ἐξυφάσματ' αὐτοῦ πνεύματος πολὺ ἐμπεριέχοντα· τοῦλάχιστον ἡ γλώσσα τῶν μᾶλλον πεποικισμένων λαῶν εἶναι τοιαῦτα ἀριστουργήματα· π. χ. ἡ ἑλληνική· ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ γλώσσα τῶν λαῶν ἐκείνων, οἵτινες μέχρι τῆς σήμερον ἔτι δὲν γνωρίζουσι τὴν γραφήν, ἔχει ἐξ ἁπαντος τοὺς κανόνας αὐτῆς. Ὑπάρχουσιν ἐν Ἀφρικῇ λαοὶ, εἰς τοὺς ὁποίους οὐδέποτε ἐπῆλθε νὰ σκεφθῶσι περὶ τῆς κατασκευῆς τῆς γλώσσης αὐτῶν· οἱ μισσιονᾶριοι μεταβιβάλλοντες εἰς αὐτοὺς συντάττουσι καὶ διὰ τὴν πτωχοτέραν τῶν Ἀφρικανῶν γλώσσαν γραμματικὴν, λοιπὸν ἀνευρίσκουσι τὸ βιβλίον τῶν νόμων, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ λαὸς ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τι περὶ τούτου, ἐδημιούργησε τὴν γλώσσαν αὐτοῦ. Τὸ ἐξῆς λοιπὸν δὲν εἰμφορεῖ τις νὰ διαφιλονεικήσῃ: τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἐργάζεται μετὰ ἀμυδρᾶς συνειδήσεως τῆς ἐργασίας αὐτοῦ. Ὑπάρχει μάλιστα ὄνειρῶδης ἐνέργεια τῆς τῶν ζώων ψυχῆς παράγουσα ἔργα ὠραία, ἔργα νοῦν καὶ σκοπὸν ἐμφανίζοντα. Καὶ ἀκριβῶς ἐν ταύτῃ τῇ ὡς ἐν ὄνειρῳ ἐργασίᾳ πολὺ σπανίως συμβαίνει σφάλμα τι, ἐν ᾧ τούναντίον εἰς τὰς μετὰ νηρηκλιότητος καὶ ἀσυνειδητῆς γιγνομένης ἐργασίας τοῦ μηχανικοῦ, τοῦ πεπαιδευμένου, τοῦ πολιτικοῦ οὐχὶ σπανίως παρατηροῦνται σφάλματα καὶ ἀποτυχία. Δὲν εἰμφορεῖ ἄρα γε ὁ πανθεῖσμός ἐκ τοιούτων γεγονότων νὰ ἔχη δίκαιον νὰ παραγγῆ τὴν ὠραίαν, τὴν πλήρη σκοπῶν ὀργάνωσιν τοῦ κόσμου ἐκ τῆς ἐνεργείας σοφίας μὴ ἐχούσης συνείδησιν ἐαυτῆς; Ἀφ' οὗ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ἀφ' οὗ μάλιστα ψυχῆ ζώων ἀνευ συνειδήσεως ἐξ ἐαυτῶν παράγουσι τοιαῦτα ἔργα, δὲν ἐπιτρέπεται ἄρα γε νὰ ἀποδώσωμεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον ψυχὴν—ὅχι βεβαίως ἔχουσαν συνείδησιν ἐκυτῆς, ἀλλὰ μόνον ὡς ἐν ἐνυπνιώδει καταστάσει εὐρισκαμένην, καὶ ἐκ ταύτης τῆς πηλοσμίου ψυχῆς, καίπερ μηδεμίαν συνείδησιν ἐκυτῆς ἐχούσης, νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν σοφὴν ὀργάνωσιν καὶ διατάξιν ὅλου τοῦ κόσμου; Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐπιπολιῶς μόνον ἐξετάζει τὰ πράγματα, εἰμφορεῖ νὰ ἐκανοποιηθῇ ἀρκετὰ διὰ τούτου· ὅταν ὁμοῦ ἐξετάσῃ αὐτὰ καλλιτέρον, καταπίπτει ὅλον τοῦτο τὸ φαινόμενον. Μόνον τότε ἦτο δυνατόν ἐκ τῆς ἀσυνείδητου σοφίας τῆς ψυχῆς τῶν ζώων νὰ συμπεράνῃ τις ἀσυνείδητον σοφὴν ἐνέργειαν τῆς πηλοσμίου ψυχῆς, ἐὰν ἐκεῖνη ἡ σοφία πράγματι ἀνήκειν εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν τῶν ζώων, ἢ σκόπιμος ἐνέργεια τοῦ ἐνστικτοῦ τοῦ ζώου προήρχετο πράγματι ἐξ αὐτοῦ τοῦ ζώου. Ἀλλὰ τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι φαινόμενον. Ἡ ἀνάγκη, ἡ ὁρμὴ ἢ προτρέ-

πουσα ἐκείνα τὰ ζῶα εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης αὐτῶν καὶ ἡ μηδέποτε σχεδὸν ἀποτυγχάνουσα δεξιότης αὐτῶν πρὸς ταῦτα, εἶναι ὅπως καὶ ἡ πρὸς τὸ ἔχειν ὀρμὴν καὶ ἰκανότητος τῶν ὀφθικῶν πτηνῶν ἔχουσα τὴν βᾶσιν αὐτῆς εἰς τὴν σωματικὴν αὐτῶν ὀργάνωσιν· ἀλλὰ ταύτην ὁμως τὴν ὀρμὴν καὶ δεξιότητα δὲν παρήγαγον ταῦτα ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἔλαβον αὐτὴν ἀλλοθὲν ποθεν. Ἐπίσης καὶ οἱ ἄνθρωποι μετὰ τῆς κατασκευῆς, τῆς φυσικῆς ὀργανώσεως τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος ἔλαβον τὴν τάσιν, τὴν ὀρμὴν πρὸς τὸ ὀμιλεῖν, καὶ τὸ ἰδιάζων εἰς ἐκάστην γλῶσσαν προέρχεται ἐκ τῆς ἰδιαζούσης φυσικῆς κατασκευῆς ἐκάστου λαοῦ. Ἐὰν κατὰ ταῦτα ἡ σοφία ἢ ἀποκαλυπτομένη εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης τῶν ζώων, καὶ ἡ ἀνωτέρα ἢ παρατηρούμενη εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν γλωσσῶν, δὲν ἀνήκει εἰς αὐτὰ τὰ ζῶα, οὔτε εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ἐκείνην τὴν δύναμιν, παρὰ τῆς ὁποίας καὶ ζῶα καὶ ἄνθρωποι ἔλαβον τὴν ὀργάνωσιν αὐτῶν, δὲν εἶναι δυνατὸν ἐκ τῆς ἐλλείψεως αὐτοσυνειδησίας, τὴν ὁποίαν εὐρίσκομεν ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ ἐνστικτοῦ, νὰ προκύψῃ τὸ συμπέρασμα, ὅτι καὶ ἡ ὑψίστη αἰτία, ἡ διοργανοῦσα πάντα ἐν γενεῖ βίον, τόσον τῶν ἀνθρώπων, ὅσον καὶ τῶν ζώων, ἠδύνατο νὰ ἐνεργῇ ἀσυνειδήτως. Ἀσυνειδήτως ἐνεργοῦσα σοφία, ὡς ἐξ ἀνωτέρως δυνάμεως τεθειμένη, τοῦτο εἶναι, ὡς ἐξ ὅσων εἶπομεν καταφαίνεται, γεγονός τῆς πείρας· ἀσυνειδήτως ὁμως σοφία ὡς τελευταία αἰτία, διὰ τῆς ὁποίας τὸ σύμπαν αὐτὸ διοργανώθη, τοῦτο εἶναι παράστασις, ἡ ὁποία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντικρύσῃ τὴν νηφάλιον σκέψιν καὶ κρίσιν, εἶναι ἀπλῶς κατασκευάσμα τῆς φαντασίας. Ἀλλὰ καὶ ὅποια σπανία ἀντίφασις ἤθελεν εἶναι, ἐὰν τὸ νηφάλιον πνεῦμα τοῦ φυσιοδίφου μετὰ θαυμασμοῦ καὶ χροῆς ὤφειλε νὰ ἐξετάζῃ καὶ νὰ ἐξερευνᾷ προσπαθῶν νὰ κατανοήσῃ σοφίαν τυφλῶς ἐνεργούσης δυνάμεως, νὰ διδάσκηται πάντοτε παρ' αὐτῆς καὶ νὰ κλίνῃ τὸν ἀχέονα πρὸ αὐτῆς! Ἀλλ' ὄχι! ὅπως εἰς τὴν μαθηματικὴν ὑπάρχουσι ἀξιώματα, ἀρχαί, παρέχουσαι τὰς ἀποδείξεις δι' ὅλον τὸ οἰκοδόμημα τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης, αὐταὶ ὁμως μὴτε ἀνάγκη ἄλλης ἀποδείξεως χρήζουσαι, ἀλλ' οὐδὲ ἐπιδεικτικῆ τοιαύτης, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὰς σαφεῖς, τοιοῦτοτρόπως καὶ διὰ τὴν πράγματι φιλοσοφικὴν θεωρίαν τοῦ κόσμου εἶναι καθ' ἑαυτὸ σαφές τὸ ἄξιωμα, ὅτι ὁ πρῶτος, ὁ ἀρχικὸς νοῦς, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐδράζεται ἅπας ὁ ἐν τῷ κόσμῳ ζῶν δεικνύων νοῦς, δὲν εἴμπορεῖ πάλιν καὶ αὐτὸς νὰ ᾔηται τυφλός, ἀλλὰ νοῦς μετὰ τελείας διαυγείας, νοῦς ἔχων τελείαν συνειδήσιν ἑαυτοῦ. Ἄλλαις λέξεσιν: ὅσον βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ κόσμος εἶναι ὠραῖος πλήρης σοφίας ὀργανισμὸς, τόσον βέβαιον εἶναι, ὅτι οὗτος ὑποδεικνύει ἡμῖν ἕνα δημιουργικὸν νοῦν, λοιπὸν ἕνα προσωπικὸν Θεόν, ὁποῖον διδάσκει ἡ ἄγια Γραφή.

(ἔπεται συνέχεια).

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Παντάσας τὰ αὐτὰ παρατηροῦμεν καὶ πρὸ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν τῇ τοῦ ἡμετέρου Γένους ἱστορίᾳ· καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος βλέπομεν, ὡς καὶ ἐν τοῖς προειρημένοις που ἐσημειώθη, ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ μὲν παιδεία ἦτο αὐστηρὰ ἐπὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἐρειδομένη καὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς τῶν κοινῇ συμφερόντων προκοπῆς, οἱ δὲ τοῦ λαοῦ τὰς τύχας κυβερνῶντες καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ κοινωνικῶς σχηματίζοντες καὶ πολιτικῶς αὐτὸν διαπαιδαγωγούντες χαρακτηρῆρα εἶχον μέγαν καὶ γενναῖον τὸ ἔθνος καὶ ἐνῆρτον ἦτο καὶ εἰς μεγαλείον ἐπέβηκε πολὺ· ὕστερον δὲ κατέπεσε τὸ πᾶν! Βραχὺς χαρακτηρισμὸς τῆς κυριωτάτης τῶν πόλεων τῆς ἄλλοτε ἐνδοξοῦ ταύτης χώρας ἐπὶ τε τῆς ἀμῆς καὶ τῆς παραμῆς αὐτῆς ἐξαρκεῖ, φρονοῦμεν, τῶν μὲν λεγομένων τὴν ἀλήθειαν πληρέστατα νὰ ἐπικυρώσῃ, ἡμᾶς δὲ νῦν νὰ διδάξῃ, ὅτι χαρακτηρῆρα μάλιστα ἀνάγκη ἔχομεν καὶ καρτερίας ἐν ταῖς ἐπιχειρήσεσιν ἡμῶν ἀδιασειστού, τὰ δ' ἄλλα πάντα φύσει ὑπάρχουσι ἡμῖν δώρημα τοῦ πλάστου φυσικοῦ παρ' ἡμῶν στηρίγματος δεόμενον ἠθικοῦ· οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν, ἔλεγέ ποτε ἐν γενικῇ τῶν τῆς Σπάρτης συμμάχων συνελεύσει περὶ τῶν Ἀθηναίων Κορίνθιός τις πολιτικὸς ἐπιθυμῶν νὰ ἐξεγείρῃ ἐπ' αὐτοὺς τῆς Πελοποννήσου τὰ ὄπλα, διότι ἐρθῶναι αὐτοῖς ἐπὶ τῇ εὐδαιμονίᾳ καὶ τῇ τῆς δυνάμεως αὐξήσει, εἶναι νωτεροποιοὶ καὶ ὀξεῖς εἰς τε ἐπίνοιαν καὶ εἰς τὴν ἔργῳ ἐπιτέλεσιν ὧν ἂν γνῶσιν ἑαυτοῖς συμφερόντων καὶ ἀγαθῶν· τολμῶντες δὲ οὐχὶ μόνον ὅσα ἂν πεισθῶσιν, ὅτι δύνανται, ἀλλὰ καὶ παρὰ δύναμιν πολλῶν, τῶν δὲ κινδύνων ἀπτόμενοι καὶ παρὰ γνώμην, εἰς τὰ δεινὰ περιεργόμενοι τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα οὐδέποτε ἀποβάλλουσι· ἄσκητοι δὲ καὶ πρόθυμοι πάντοτε εἰς τὴν πρόσδοκον καὶ τὴν αὐξήσιν ὄντες τῆς πατρίδος καὶ μακρὰν αὐτῆς ἀποδημοῦσιν, ὁσάκις διὰ τούτου τοῦ τρόπου νομίσωσι, πῶς δύνανται ν' ἀποκτήσωσι τι ὑπὲρ αὐτῆς. Ἐν δὲ τοῖς πολέμοις κρατοῦντες μὲν τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ πλείστον ἐξέρχονται ἐξασφαλίζοντες ἑαυτοῖς τὰ ἐκ τῆς νίκης ἀγαθὰ, νικώμενοι δὲ, ὅπερ ἀνθρωπίνως πᾶς τις βεβαίως νὰ πάθῃ ἐνδέχεται, ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσι. Τοιοῦτους δ' ἑαυτοὺς παρεῖχον, διότι τῶν μὲν σωματῶν ὡς ἄλλοτριωτῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως χρῆσιν ἐποιούντο, τῆς δὲ γνώμης οἰκειοτάτης, ὅπως πράξωσι τι ὠφελίμον αὐτῇ· ὑπὸ δὲ τοῦ ζήλου τούτου τοῦ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἱεροῦ κατείχοντο τοσοῦτον, ὥστε ὅσα ἐπινοήσαντες μὴ ἤθελον ἀγαθὰ εἰς πέρας ἐνόμιζον, πῶς εἶχον ἤδη αἰώνια ἀγαθὰ καὶ ἀπώλεσαν αὐτὰ, ὅσα δὲ εὐτυχοῦντες κατῴρθουν ἐθεώρουν πάντοτε,

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 354—355 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ὄσον πολλὰ καὶ μέγιστα ἂν καθ' ἑαυτὰ ἦσαν, ὀλίγη καὶ μικρὰ πρὸς ὅσα ἀπολύτως ὤφειλον καὶ ἐμελλον ὑστερόν ποτε νὰ πράξωσιν· ἡ δὲ ἐν ταῖς ἀτυχίαις καρτερία καὶ τῆς ψυχῆς τὸ σθένος τηλικαῦτα ἦσαν, ὥστε καὶ ἂν ποτε ἀπατώμενοι εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰς κρίσεις ἀπετύγχανον ἐπιχειρήσεως τινος ἀνεπιπύσαντες ἄλλα ἀνεπλήρουν εὐθύς τὸ ἐκ τῆς ἀποτυχίας ἀνοιγόμενον κενόν. διότι μόνον αὐτοὶ εἶχον τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ ἐλπίζωσι καὶ νὰ ἔχωσιν ὁμοίως ὅσα ἐκάστοτε ἐπενόησαν ταχέϊαν τὴν ἐπιχείρησιν ποιούμενοι τῶν μετὰ μελέτην καὶ γνῶσιν ἀκριβῆ γιγνομένων ἀποφάσεων αὐτῶν· ταῦτα δὲ πάντα μετὰ πόνων μοχλοῦντες καὶ κινδύνων δι' ὅλης τῆς ζωῆς ἐλάχιστα τῶν ὑπαρχόντων ἀπύλαον· διότι ἀπέκτων πάντοτε νέα καὶ ἐορτήν μὲν οὐδὲν ἄλλο ἐνόμιζον ἢ τῶν θεόντων τὴν ἐκτέλεσιν, συμφορὰν δὲ οὐχ ἦσσαν ἡσυχίαν ἀπράγμονα ἢ ἀσχολίαν ἐπίπνον. Τοιαῦτα δ' αὐτοὺς φρονούντας καὶ τὸν βίον οὕτω διάγοντας ἂν τις χαρακτηρίζων συντόμως ἤθελεν εἶπερ, πῶς ἦσαν ὑπὸ τῆς φύσεως προωρισμένοι, ὅπως μὴ τ' αὐτοὶ ποτε ἡτυγχάζωσι, μῆτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἡσυχούς ν' ἀρίνωσι, ὀρθότατα θὰ ὤριζεν αὐτῶν τὴν φύσιν καὶ τὸ ἦθος.

Τοιοῦτοι μὲν λοιπὸν ἦσαν ὅτε τοῖς τε μαθήμασιν, ὅσα ἐκ τῆς πολυπειρίας ἐλάμβανον, αὐστηρῶς τὸν νοῦν προσεῖχον καὶ ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων, ἀνδρῶν χαρκτηῆρος ἐξόχου, προσηκόντως τε ἦγοντο καὶ τὸ ἦθος ἐπαιδεύοντο ὀρθῶς· ὅποιοι δ' ὑστερον ἐπὶ τῶν μικρῶν καὶ ἀχαρακτηριστῶν δημαγωγῶν ἀπέβησαν, παρέμειναν ἄρ' γε καὶ τότε πάλιν οἱ αὐτοί, πολλοὺ γε καὶ δεῖ· ἡ μὲν νοημοσύνη καὶ αἱ ἄλλαι ὅσας ἐμφύτους εἶχον ἀρετὰς ἀναφαίρετον οὔσαι κτῆμα διέμειναν βεβαίως· ἀλλὰ τὸ ἦθος ὁμως, ὅπερ παρέχει τὴν κατὰ τὸ ποιὸν ἀξίαν εἰς τὰς ὀρμεμφύτους ροπὰς καὶ κλίσεις, εἰς μέγιστον ὑπὸ τῆς ἀγωγῆς διαπλασόμενον τῆς τε οἰκογενειακῆς καὶ τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς διεφθάρη φεῦ! εἰς ἄκρον, αἱ δὲ πρότερον τῆς περινοίας καὶ τῆς τοῦ πνεύματος εὐτραπέλειας ἀρεταὶ εἰς τὸναντίον περιτραπέισαι κατήντησαν κακίαι ὀχληραὶ καὶ τῶν τῆς πατρίδος συμφερόντων φθαρτικαί. Ὁ δὲ Κλέων ὁ βιαιότατος καὶ τῷ πλήθει πιθωνώτατος τῶν τότε πολιτευομένων δημαγωγῶν θρηνῶν καὶ αὐτὸς τῶν συμπολιτῶν τὴν ἐπιπολαιότητα, μάλιστα δὲ τοῦ χαρκτηῆρος τὴν ἀστάθειαν καὶ τὴν ἄλλην τοῦ ἦθους διαφθοράν, λέγει μετὰ παρηρησίας ἱεροκήρυκος καυτηριάζοντος τῆς ἀμαρτίας τὰ ἔλαττα ἐν κοινωνίᾳ ἠθικῶς διεφθαρμένη, ὅτι τὸ πάντων δεινότατον ἐξ ὧν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἔβλεπε κακόν, ἦτο τὸ τῆς γνώμης ἀσταθές· οἱ συμπολιτῆται αὐτοῦ ἐρεθιζόμενοι σήμερον μὲν ὑπὸ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἀγγελίας, αὐριον δὲ ὑπὸ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ γεγονότος συνερχόμενοι συνεζήτουν καὶ ἐψήφίζον νὰ ἐκτελεσθῆ τούτο ἢ ἐκεῖνο· ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ χρόνῳ δὲν παρήρχετο πολὺς καὶ οἰονεὶ μεταμελόμενος ἐφ' οἷς πρὸ ὀλίγου εἶχον γνωμοδοτήσει ἢ γράμμα νε-

κρὸν παντάπασιν ἄφινον τὸ ψήφισμα ἢ ἡμιτελῶς ἐξετέλουν ἢ καὶ ἄλλα τῶν χθὲς ἐναντία ὅλως πάλιν συνερχόμενοι ἐνομοθέτου· οὕτω δὲ ὁ μὲν πλείστος χρόνος ἐδαπανᾶτο ἐν λόγοις καὶ συζητήσεσιν καὶ ἐν ἀκυρώσει ἢ ἐπικυρώσει νόμων, ὁ δὲ τῶν πραγμάτων καιρὸς παρήρχετο ἀνεπιστρεπτεὶ ἀνωφελῶς· οὐδ' ἐνεθυμοῦντο δὲ οὐδαμῶς οἱ ἄλλοτε ὄζεις ἐπινοῆσαι τε καὶ ἐπιτελέσαι ἔργα τὰ ἐγνωσμένα ὅτι ὁ λόγος τῶν ἔργων πρῶτος τῇ τάξει ὦν τὴν δύναμιν ὑστερος τυγχάνει ὡς ἀνωφελής, ἐὰν μὴ καὶ ἐπιζήμιος πολλάκις.

(ἔπειτα συνέχεια).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ καὶ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ συγγράμματτα περιοδικὰ ἐκδιδόμενα ἐν τῇ θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ Πετροπόλεως.

Ὁ ἄ' Ἐκκλησιαστικὸς Ἀγγελιοφόρος ὡς ὄργανον θεολογικῆς Ἀκαδημίας, σκοπὸν προτιθέμενος τὴν μεταξὺ τοῦ κλήρου καὶ τῆς κοινωνίας διάδοσιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, γνωρίζει συγχρόνως αὐτοῖς καὶ τὸν σύγχρονον ἐκκλησιαστικὸν καὶ θρησκευτικὸν βίον μὴ παραβλέπων καὶ τὸν πρὸς τοῦτον σχετιζόμενον βίον τῆς κοσμικῆς κοινωνίας. Ἐν δὲ τῇ «Χριστιανικῇ Ἀναγνώσει» δημοσιεύονται πρωτότυπα καὶ ἐν μεταφράσει πραγματεία θεολογικῆς, ἱστορικῆς καὶ οἰκοδομητικῆς χαρακτῆρος· πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἐρμηνεύει εἰς τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Συνδρομὴ ἑτησία ἐν Ρωσίᾳ δι' ἀμφοτέρω τὰ περιοδικὰ 7 ρούβλια μετὰ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν· ἰδιαιτέρως διὰ τὸν «Ἐκκλησιαστικὸν Ἀγγελιοφόρον» 5 ρούβλια, διὰ τὴν «Χριστιανικὴν Ἀνάγνωσιν» μετὰ τῶν «Ἐρμηνευδῶν» 5 ρούβλια. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ δὲ πάντα τόπον, δι' ἀμφοτέρω μὲν τὰ περιοδικὰ 9 ρούβλια, δι' ἕκαστον δὲ ἰδίᾳ ἀνά 7 ρούβλια μετὰ τῶν ἀποστολῶν αὐτῶν.

Οἱ θέλοντες νὰ προμηθευθῶσι τὰ περιοδικὰ ταῦτα ἀποτανητῶσαν εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἄ' Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀγγελιοφόρου καὶ τῆς «Χριστιανικῆς Ἀναγνώσεως» ἐν Πετροπόλει.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῶν ληξιαρχείων διὰ τετερεῖ αὐτῆς πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα γνωστοποιεῖ ὅτι οἱ ἐκ τῶν κατοίκων Πρωτευούσης Ὁθωμανοὶ ὑπήκοοι Γεώργιος Σταύρου καὶ Γεώργιος Βουλγαρόπουλος ἀπέβησαν ὁ μὲν πρῶτος ἐν Κιέβῳ, τῇ 16 Αὐγούστου π. ε. ἐν ἡλικίᾳ 37 ἐτῶν, ὁ δὲ δεύτερος ἐν Λειψίᾳ, τῇ 8 Ὀκτωβρίου π. ε. ἐν ἡλικίᾳ 16 ἐτῶν. Ἐφ' ᾧ καὶ φέρεται τούτο εἰς γνῶσιν τῶν συγγενῶν καὶ κληρονόμων τῶν ἀποδωσάντων.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 13 Ἰανουαρίου 1894

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1894

ΑΡΙΘ. 47

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ο Αἴνου Λουκάς (πρόεδρος)
- Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
- Δ. Θ. Σανθούπουλος (ταμίας)
- Ι. Δ. Τανταλίδης
- Αλκιδιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

Ἄρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετρίτια ἀργυρᾷ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσᾷ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.	

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυνόν: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τῆν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνοῦσας Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὕλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

Ἔνεκα τῆς αὖριον ἀγομένης ἐπετείου ἑορτῆς τοῦ ὀνόματος τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἡ Ἀ' Ἐκκλησιαστ. Ἀλήθεια» ἐκδίδεται σήμερον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Παρατηρήσεις τινές ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ πανθεισμοῦ· πραγματεία ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ λέσχῃ «Μνημοσύνη» ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. Γρηγορίου Κωνσταντινίδου — Λογυόριον ἀπαγγελην ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς αἰοδίου Ἑλένης Σπανδωνῆ — Δικονομικά — Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐπέτειος ὀνόματος τῆς Α. Θ. Παραγώτητος. — Αὖριον μνήμη τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νεοφύτου, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀγεῖ τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτήν. Ἐπὶ τούτῳ ἡ Α. Θ. Π. χοροστατήσῃ κατὰ τὸν ἑσπερινὸν ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ καὶ μετὰ πάντων τῶν σεβασμ. ἀγίων συνοδικῶν, τὴν δὲ πρωίαν τελεσθήσεται θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία ὑπὸ τοῦ πανοσιολογ. Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβάσιου.

Ἐπίσκεψις. — Τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἑνδοξ. Ἀρχοντος Καπουκεχαγιᾶ Ἀντωνίου ἐφέντη Οἰκιστῆ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Ε. τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Ἐρησκειμάτων Ριζᾶ πασᾶ καὶ συνδιελέξατο περὶ ὑποθέσεων ἀφορῶσάν τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Α. Ε. ὁ ὑπουργὸς ἐδεξιῶσατο τὴν Α. Θ. Πανηγύτητα μετὰ πολλῆς τῆς φιλοφροσύνης καὶ ἐνδείξεων πολλοῦ σεβασμοῦ.

Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον. — Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐν τινι τῶν συνεδριῶν αὐτοῦ τῆς προπαρελθούσης ἐβδομάδος ἐξελέξατο τριμελῆ Ἐπιτροπὴν ἀπαρτιζομένην ἐκ τοῦ ἐκ τῶν ἀρχιερατικῶν αὐτοῦ μελῶν

πρώτου τῇ τάξει σεβασμ. Μητροπολίτου Αἴνου κ. Λουκᾶ καὶ τῶν ἐκ τῶν μελῶν ἀξιωματικῶν κκ. Νικολάου Γεωργιάδου καὶ Α. Σισμάνογλου ὅπως συντάξῃ καὶ ὑποβάλῃ αὐτῇ τὸν διὰ τὸ ἤδη ἀρχόμενον ἔτος προϋπολογισμὸν τῶν Πατριαρχεῶν.

Μὴ σχηματισθείσης τῇ προχθιῆς τετάρτῃ ἀπαρτίκῃ ἐν τῷ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιῳ ἔνεκα ἀπουσίας τινῶν ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ, συνεδρία δὲν ἐγένετο.

Μητροπολίτης Προύσης. — Ὁ ἄρτι μέλος τῆς Ἱ. Συνόδου ἐκλεγείς σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Προύσης κ. Νεφθανῆλ διὰ γράμματος αὐτοῦ ἠγγεῖλε τῷ παρελθόντι Σεβαστῷ τῇ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ὅτι εὐγνωμόνως ἀποδεχόμενος τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ταύτην καὶ ὑπέικων τῇ φωνῇ τῆς Ἐκκλησίας ἀψεται προσεχῶς τῆς εἰς βασιλεύουσαν ἀγούσης ἄμκ ὡς διευθετήσῃ τὰ κατ' αὐτόν.

Προϊστάμενος τοῦ Ρωσικῆς Πρεσβείας. — Ἀνεγράψαμεν ἐν τινι τῶν προηγουμένων φύλλων τῆς Ἀ' Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας ὅτι ἡ Ἀγιωτάτη Διοικοῦσα ἱερὰ Σύνοδος πασῶν τῶν Ρωσιῶν ἀνακάλεσσα τὸν ἐν τῇ ἐνταῦθα αὐτοκρατορικῇ Ρωσικῇ Πρεσβείᾳ τῶς προϊστάμενον πανοσιολογ. ἀρχιμνδρίτην κ. Ἀρσένιον διώρισεν εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ τὸν διευθυντὴν τῆς ἐν Μόσχῃ Πνευματικῆς Ἀκαδημείας ἀρχιμνδρίτην Γρηγόριον. Τούτου ὅμως θεὸς βουλήσῃ ἀποθνήσκοντος, ὁ πρόεδρος τῆς Ἀγιωτάτης Διοικούσης ἱερᾶς Συνόδου πασῶν τῶν Ρωσιῶν σεβασμ. Μητροπολίτης Πετροπόλεως κ. Παλλάδιος ἀγγέλλων διὰ γράμματος αὐτοῦ τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμεικῷ Πατριάρχῃ τὸν θάνατον τοῦ αἰοδίου ἀρχιμνδρίτου ἀνακοινοῦται ὅτι ἡ περὶ αὐτὸν Ἀγιωτάτη Διοικοῦσα ἱερὰ Σύνοδος ἐξελέξατο προϊστάμενον ἐν τῇ αὐτῇ θέσει τὸν τῶς πρῦτανιν τῆς ἐν Πετροπόλει Ἀκαδημείας πανοσιολογιστάτου ἀρχιμνδρίτην κ. Βόρις, ἄνδρα ἱεροπρεπῆ τῇ θύραθεν δὲ καὶ ἔσω παιδεῖξ δαψιλῶς κατηγλιτισμένον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΘΕΪΣΜΟΥ

Πραγματεία ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ λέσχῃ «Μνημοσύνη»
ὑπὸ τοῦ πανσοβλογ. ΓΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

*Ἐπιτιμὸς ἀμύμων,

Ἀναλαβόντες ἀπὸ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου τούτου, ὁ ὁποῖος κεῖται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, ἂν δηλονότι ὑπῆρξεν ἢ ἐγένετο ἀφ' ἑαυτοῦ, ἢ ἐδημιουργήθη ὑπ' ἄλλου ὄντος ἐκτὸς τοῦ κόσμου ὑπάρχοντος καὶ ἔχοντος γνῶσιν ἑαυτοῦ καὶ βούλησιν καὶ ἐλευθερίαν, δι' ἡσυχυρίστημεν, ὅτι δύο ὁδοὶ ὑπάρχουσι πρὸς ἔρευναν τῆς ὑποθέσεως ταύτης· ἡ μὲν εἶναι ἡ ἀποκάλυψις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ γεγονός δηλονότι, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν ἑαυτὸν διὰ πολλῶν ἔργων αὐτοῦ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, μάλιστα δὲ ἐν τῷ Ἰσραηλιτικῷ λαῷ — καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ κατεδείξαμεν, ὅτι ἡ θεολογία ἔχει νὰ προσαγάγῃ λόγους ἐπιστημονικούς πείθοντας ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὰ γεγονότα ἐκεῖνα, περὶ ὧν ποιεῖται λόγον ἡ ἀγία Γραφή, εἶναι ἱστορικῆ ἀλήθεια—ἡ δὲ ἡ ἔρευνα ἡ λογικῆ, ἡ φιλοσοφικῆ ὁδὸς, καθ' ἣν ἐκ τῆς ἐρεύνης καὶ ἐξετάσεως τοῦ κόσμου εἶναι δυνατόν νὰ γνωρισθῇ ἡ ὑπαρξὶς ἐνός Θεοῦ καὶ νὰ κατανοηθῇ ἡ οὐσία καὶ φύσις αὐτοῦ. Ἡμεῖς ἀποφασίσαντες νὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν τελευταίαν ταύτην ὁδὸν ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τινος προτάσεως σαροῦς καὶ καταληπτῆς εἰς πάντας, καθ' ἣν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπάρχει νοῦς, σκοπιμότης. Ἐν τῇ ἀνελιξίῃ τῆς θεωρίας ταύτης παρεβόλομεν τὰ ἔργα τῆς τέχνης τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ θαυμαστά ἔργα τῆς φύσεως καὶ κατεδείξαμεν, ὅτι ὅπως θεωροῦντες μηχανὴν τινα, π. χ. μίαν ἀτμάμαχον, συμπεραίνομεν ἀμέσως ἐκ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκει, ὅτι νοῦς κατεσκεύασεν αὐτήν, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐκ τῆς σκοπιμότητος τῶν ἔργων τῆς φύσεως, π. χ. ἐνός φυτοῦ, ἰδίᾳ ὁμοῦ τοῦ σώματος ἡμῶν, τὴν ὁποίαν θεωροῦμεν ἐν αὐτῷ, συμπεραίνομεν ἀμέσως, ὅτι νοῦς ὑπερτέλειος κατεσκεύασε ταῦτα πάντα· ὑπεδείξαμεν δὲ συγχρόνως ἐνταῦθα καὶ τὴν μεγίστην, τὴν ἀπειρον διαφορὰν, ἢ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἔργων τῆς φύσεως. Προχωροῦντες περαιτέρω προσεπαθήσαμεν νὰ καταστήσωμεν εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα καὶ νὰ ἀποδείξωμεν τὴν ὑπαρξὴν ἐνός πανσόφου Θεοῦ καὶ ἐκ τῆς ὠραιότητος τοῦ κόσμου. Εἴπομεν δὲ, ὅτι τὸ ἔργον ἐνός τεχνίτου τότε ὀνομάζομεν ὠραῖον, ὅταν ἐκ πρώτης ὄψεως ἀναπαριστᾷ σαφῶς τὴν ιδέαν ὑπὸ τῆς ὁποίας ἤγετο ὁ τεχνίτης. Καὶ ἐὰν ἡ ὠραιότης τοῦ ἔργου τοῦ τεχνίτου προϋποτίθῃσιν πνεῦμα, πολὺ περισσότερον πνεῦμα

προϋποτίθῃσιν ἡ ὠραιότης τῆς φύσεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ σαφῶς παρατηροῦμεν τὴν ιδέαν τοῦ μεγάλου τεχνίτου, τοῦ Θεοῦ. Πῶς, ἠρωτήσαμεν, πῶς εἰμποροῦμεν νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ὠραιότητα, τὴν παρατηρουμένην ἐν τῷ κόσμῳ; Ἡ σκοπιμότης τῆς μηχανῆς ἐτέθη ἐν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ· τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ πρὸς ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ ζωγράφου, μετεδόθη εἰς τὰ χρώμακα ὑπὸ τοῦ μεγαλοφυοῦς ζωγράφου· πόθεν ἡ σκοπιμότης καὶ ἡ ὠραιότης ἢ ἐν τῷ κόσμῳ; Προσπαθούντες νὰ ἀπαντήσωμεν εὐκρινῶς καὶ ἀπροκαταλήπτως εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην παρατηρήσαμεν, ὅτι ἡ φύσις αὐτῆ, ἡ μηδεμίαν συνειδήσιν ἑαυτῆς ἔχουσα φύσις, δὲν δύναται νὰ δώσῃ εἰς ἑαυτὴν ὅ,τι αὐτὴ δὲν ἔχει, νοῦν, σκοπιμότητα, ὠραιότητα. Ἡ πορεία τῆς ἀνελιξίως τῆς θεωρίας ταύτης μᾶς ὠδήγησεν κατ' εὐθείαν εἰς τὸν πανθεισμὸν, ὁ ὁποῖος ἀναδεικνύει τὴν φύσιν αὐτὴν Θεόν, οὐχὶ βεβιαῶς ταύτην τὴν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς ἡμῶν ὑποπίπτουσαν φύσιν, ἣν γιγνομένην φύσιν κατὰ Σπινόζαν ἀποκαλεῖ, ἀλλὰ τὴν ταῖς αἰσθήσεσιν ἀληπτον, τὴν ἐσωτερικὴν, οὕτως εἰπεῖν, αἰτίαν τῶν φαινομένων, ἣν γεννώσασιν φύσιν ἀποκαλεῖ. Καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ, ἐν τῇ ἐρεύνηῃ δηλονότι τῶν ἀρχῶν τοῦ πανθεισμοῦ, κατεδείχθη ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως ἐνός προσωπικοῦ Θεοῦ ὡς πρώτου αἰτίου τῶν ὄντων, καθ' ὅσον ἡ φύσις αὐτῆ δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἦναι ὁ τελευταῖος λόγος πάντων τῶν ὄντων, διότι ἄλλως ἔπρεπε νὰ ἦναι ὁ ἴδιος ἑαυτῆς λόγος, νὰ ὑπάρχῃ δι' ἑαυτῆς, νὰ ἦναι αἰτία ἑαυτῆς. Τὸ νὰ ἦναι ὁμοῦ αἰτία ἑαυτοῦ μόνον εἰς ἐκεῖνο τὸ ὄν εἰμπορεῖ νὰ ἀνήκῃ, τὸ ὁποῖον ἔχει νοῦν καὶ συνειδήσιν, γεγονότα, τὰ ὁποῖα δὲν παρατηροῦνται ἐν τῇ φύσει. Εἰς ταῦτα προσέθεσα καὶ τὴν ἀπόδειξιν, καθ' ἣν, ἐὰν Θεὸς τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι, εἰμὴ ἡ ἐσωτερικῆ, ἡ μορφωτικῆ δύναμις τῶν φαινομένων, τότε ἡ ἀρχὴ, ἡ καταγωγὴ τῆς ὕλης τοῦ κόσμου, ἡ ὑπαρξὶς τῆς ἀκαταμετρήτου ταύτης οὐσίας ἤθελε μείνει διὰ παντὸς ἀνεξήγητος. Ὁ πανθεισμὸς νομίζει, ὅτι ἡ ἐνέργεια ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον οὐδὲν γνωρίζει περὶ ἑαυτοῦ, εἶναι καθαρὰ σοφία, εἶναι πλήρης σκοπῶν καὶ ὠραία προύοντα παράγουσα ἐνέργεια· δηλαδή ἀσυνείδητος σοφία θέλει νὰ εἴπῃ; ἀλλ' ἐνθυμείσθε βεβιαῶς ποῖαν ἀντίφασιν ἀνεκαλύψαμεν ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, τοιαύτην περίπου, ὁποῖαν ἀντίφασιν περιέχει ἡ ἐννοία κύκλου μετὰ τριῶν γωνιῶν. Ἀνεγνωρίσαμεν ὁμοῦ, ὡς ἐνθυμείσθε, ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ βᾶσιν τινα πρὸς δικαιολόγησιν τοῦ πανθεισμοῦ καὶ ὡς παραδείγματα προσηγάγομεν τὰ ἔργα τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς μελίσσης καὶ τὴν δημιουργίαν τῆς γλώσσης τῶν ἀνθρώπων, παραδείγματα, ἐν οἷς καταφαίνεται μὲν ὑπαρξὶς νοῦς ἐν τοῖς ἔργοις, ἀλλ' ὁ νοῦς οὗτος οὐδεμίαν γνῶσιν, οὐδεμίαν συνειδήσιν ἑαυτοῦ ἔχει· λοιπὸν ἀσυνείδητος σοφία. Δὲν ἐβράδυνεν ὁμοῦ καὶ ἐν τούτῳ νὰ κατεδείχθῃ ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ δι' ἡσυχυρισμοῦ τούτου, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ πανθεισμὸς προσπαθεῖ νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν δημιουργὸν ἀπὸ τοῦ δημιουργήμα-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 362 — 368 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

τος, καθ' ὅσον τότε μόνον θά εἶχε κύρος ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτός, ἐὰν ἀποδεικνύετο, ὅτι πράγματι ἡ πρᾶξη-ρουμένη ἐν τοῖς τοιοῦτοις σοφία ἀνῆκεν εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν τῶν ζώων, ἡ σκόπιμος ἐνέργεια τοῦ ἐνστίκτου τοῦ ζώου προήρχετο πράγματι ἐξ αὐτοῦ τοῦ ζώου· ἀλλὰ παρατηρήσαμεν, ὅτι τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι φαινόμενον. Ἡ ἀνάγκη, ἡ ὁρμὴ ἢ προτρέπουσα ἐκεῖνα τὰ ζῶα εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης αὐτῶν καὶ ἡ μηδέποτε σχεδὸν ἀποτυγχάνουσα δεξιότης αὐτῶν πρὸς ταῦτα εἶναι ὅπως καὶ ἡ πρὸς τὸ ἄδειν ὁρμὴ καὶ ἰκανότης τῶν ὀδικῶν πτηνῶν ἔχουσα τὴν βᾶσιν αὐτῆς εἰς τὴν σωματικὴν αὐτῶν ὀργάνωσιν· ἀλλὰ ταύτην ὁμως τὴν ὁρμὴν καὶ δεξιότητα δὲν παρήγαγον ταῦτα ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἔλαβον αὐτὴν ἄλλοθεν ποθεν. Ἐπίσης καὶ οἱ ἄνθρωποι μετὰ τῆς κατασκευῆς, τῆς φυσικῆς ὀργάνωσης τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος, ἔλαβον τὴν τάσιν, τὴν ὁρμὴν πρὸς τὸ ὁμιλεῖν, τὸ δὲ ἰδιάζον εἰς ἐκάστην γλῶσσαν προέρχεται ἐκ τῆς ἰδιάζουσας φυσικῆς κατασκευῆς ἐκάστου λαοῦ. Καὶ ἐκ τῆς ἐρεῦνης λοιπὸν ταύτης τῆς θεωρίας κατηντήσαμεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὅσον βέβαιον εἶναι, ὅτι ὁ κόσμος εἶναι ὠραίος, πλήρης σοφίας ὀργανισμὸς, τοσοῦτον βέβαιον εἶναι, ὅτι οὗτος ὑποδεικνύει ἡμῖν ἓνα δημιουργικὸν νοῦν, λοιπὸν ἓνα προσωπικὸν Θεόν, ὁποῖον διδάσκει ἡ ἀγία Γραφή.

Ἐὰν δὲ ἦδη ἐξετάσωμεν ἀκριβέστερόν πως ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ σύμπαντος, ὅπερ εἶναι εἰς ἡμᾶς μᾶλλον γνωστὸν καὶ προσιτὸν, τὴν ἡμετέραν γῆν καὶ πᾶν τὸ ἐπ' αὐτὴν ζῶν, θὰ παρατηρήσωμεν μετ' ἐνδομύχου ἱεροῦ αἰσθήματος καὶ ἐκπλήξεως ἅμα, ὅτι ἀλληλοδιαδόχως ἐπιθεβαιοῦνται καὶ ἐπιστηρίζεται ἡ περὶ Θεοῦ γνῶσις, τὴν ὁποῖαν ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ρηθέντων ἀπεκτήσαμεν. Θὰ πράξωμεν δὲ τοῦτο ἔχοντες βοήθην ἐκείνην τὴν ἐπιστήμην ἀκριβῶς, ἡ ὁποία παρὰ πολλῶν ἤδη θεωρεῖται ἰσχυρὸς ἀντίπαλος τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἐννοῶ τὴν ἐπιστήμην τὴν πραγματευομένην περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως τῆς ἡμετέρας γῆς. Πράγματι δὲ ἐὰν ἡ Γεωλογία ἐξηκριβώσῃ θετικῶς τι, εἶναι ὅτι τὸ ἐπὶ γῆς βασιλεῖον τῶν φυτῶν, τὸ ζωϊκὸν βασιλεῖον, τέλος τὸ ἀνθρώπινον γένος εἶναι πολὺ νεώτερον τῆς γῆς αὐτῆς, καθόσον κατὰ τὰς πρώτας περιόδους ἔνεκα τῆς φυσικῆς καταστάσεως τῆς γῆς, ἦτο ἀδύνατος ἡ εὐδοκίμησης τοῦ φυτικοῦ, τοῦ ζωϊκοῦ, τοῦ ἀνθρώπινου βίου. Ἄλλ' ἐὰν τὰ βασιλεῖα ταῦτα ἔλαβον τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν μεταγενεστέρως, ἐρωτᾶται κατὰ τίνα τρόπον ἦτο δυνατόν νὰ συμβῆ τοῦτο. Οἱ φυσιολόγοι τὸ καθ' ἑαυτοῦς ὁμολογοῦσιν εἰλικρινῶς, ὅτι δὲν δύνανται νὰ κατανοήσωσι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ προκύβῃ ὀργανικὸς βίος, ὁποῖος εἶναι ὁ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, ἐξ ἀνοργάνου, καὶ μόνον τοιοῦτος βεβαίως ὑπῆρχε κατὰ τὴν γένεσιν τῆς γῆς. Ὁ Κάντιος, ὁ ἦδη ὡς ὁ μεγαλύτερος φιλόσοφος παρὰ πάντων κηρυττόμενος, ὁ ὁποῖος μετὰ τοσαύτης πεπειθήσεως καὶ τόλμης ἐξήτει νὰ δοθῇ εἰς αὐτὸν ὕλη, διὰ νὰ δημιουρ-

γήσῃ αὐτὸς τὸν κόσμον, μετὰ ταπεινώσεως, καὶ ὑποκλίσεως πρὸ τῆς ἀπείρου δυνάμεως τοῦ ἀπείρου ὄντος, τοῦ Θεοῦ, ταπεινώσεως, χαρακτηριζούσης τοὺς ἀληθεῖς ἐπιστήμονας, ἔλεγεν, ὅτι δὲν δύναται ἀπολύτως νὰ κατανοήσῃ, πῶς ἐξ ἀνοργάνου ὕλης εἶναι δυνατόν νὰ γεννηθῇ ἐν ἀπλοῦστατον λάχανον. Ἐν τούτῳ τῷ σημείῳ ἡ θέσις τοῦ πνυθεϊσμοῦ δὲν εἶναι διόλου εὐχάριστος. Δι' ἰσχυρίζομενος δηλαδή, ὅτι ἡ φύσις εἶναι ἡ τελευταία αἰτία πάντων, ἐξ ἀνάγκης ὀφείλει ἐπίσης νὰ δι' ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἡ φύσις οὐδέποτε πράξει ἐξ ἐκείτης μεμονωμένον τι φαινόμενον, ἀλλὰ τὸ σύνολον πάντων τῶν ἐπὶ μέρος εἶναι ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον ἐνυπάρχει, οὕτως εἰπεῖν, ἡ παγκόσμιος ψυχὴ, καὶ τὸ σύνολον παντὸς ὑπάρχοντος ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ ἀποτελεῖ ἄλυσσον αἰτιῶν καὶ ἀποτελεσμάτων οὕτως, ὥστε πᾶν ὅ,τι δὲν ἐτέθη σπερματικῶς ἐξ ἀρχῆς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λάβῃ χώραν, ὅ,τι ὁμως ἐξ ἀρχῆς σπερματικῶς ἐτέθη δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ συμβῆ. Ἄλλαις λέξεσιν: ὁ πνυθεϊσμός δὲν παραδέχεται τὸ δυνατόν τοῦ θαύματος καὶ καυχᾶται, διότι δύναται, ὡς λέγει, νὰ ἀπορρίψῃ τὴν δυνατότητα ταύτην. Ἄλλὰ τότε, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ θαῦμα, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ γεννηθῇ ὁ φυτικὸς, ὁ ζωϊκὸς βίος, πῶς τέλος ἦτο δυνατόν νὰ γεννηθῇ ὁ πνευματικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου, ὁ αὐτοσυνείδητος, ὁ ἐλεύθερος; Οἱ ἄνθρωποι εἶναι τέκνα τῶν πιθήκων ἢ καὶ ἐκ τοῦ πληοῦ αὐτοῦ, ὡς ἐπίστευσαν καὶ πιστεύουσι τινες, ἐγένοντο; Πρὸ πενήτηκοντα περίπου ἐτῶν ὁ Δαβὶδ Στράους τολμηρῶς, ἀλλὰ καὶ ἀπηλπισμένως ἅμα ἀπερῆνατο, ὅτι δὴ καὶ ἡ ταινία, ἣτις πρὸς τοῦτοις ἐνίοτε ἔχει μῆκος ὑπὲρ τοὺς 20 πόδας, γεννᾶται ἀπλῶς ἐκ τινος ὄλως ἀνομοίως αὐτῇ ὕλης· διατί λοιπὸν νὰ μὴ ἦναι δυνατόν πάλαι ποτὲ καὶ ἄνθρωποι νὰ ἀνεπτύχθησαν ἐκ τινος ὕλης τῆς γῆς, ὅσον διάφορος τούτων καὶ ἂν ἦτο αὕτη κατ' ἀρχάς; ἀποῦ μάλιστα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ μορφωτικαὶ δυνάμεις τῆς γῆς ἦσαν πολὺ πλουσιώτεροι ἢ τὴν σήμερον. Δὲν προτίθεμαι ἐνταῦθα νὰ μακύνω τὸν λόγον ἐπιθεβαιοῦν, ὅτι ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη σήμερον οὐδὲ τὴν περὶ γενέσεως ταύτην τῆς ταινίας θεωρίαν ἀναγνωρίζει, ἀλλ' ὁμως δὲν θέλω καὶ νὰ ἀφήσω ἀπρακτῆρον ὅ,τι ποτὲ ὁ Ἀλέξανδρος Humboldt ἐν τινι ἐπιστολῇ ἔγραψεν: «ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ Δαβὶδ Στράους διόλου δὲν μοι ἀρέσκει, εἶναι ἡ ἐπιπολαιότης περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς φύσεως· οὐδεμίαν δυσκολίαν εὕρισκεν ἐν τῇ γενέσει τῶν ὀργανικῶν ἐκ τῶν ἀνοργάνων, μάλιστα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μορφῶσει τοῦ ἀνθρώπου ἐκ χαλδαϊκοῦ παπρχειοτάτου πληοῦ». Ἐπιτρέψατέ μοι, παρακαλῶ, νὰ προσθέσω εἰς ταῦτα, ὅτι εἶναι ὄλως παράδοξον, πῶς ἄνθρωποι, οἵτινες παραβᾶλλουσι τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν ταινίαν, κατὰ τὰ λοιπὰ θεωροῦνται ὡς ἀληθεῖς φίλοι τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἀποκαλοῦνται φιλόκνητοι. Ἄλλ' ὁμως οὐδεὶς φθόνος· ὁ Στράους, ὅπως ἄλλοτε καὶ ἐνταῦθα ὠμίλησε σύμφωνα πρὸς τὰς ἀρχάς τοῦ πνυθεϊσμοῦ. Ἐὰν ἡ φύσις ἦναι ἡ τελευ-

ταία αίτια πάσης ζωής, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχη θάυμα, ἐὰν δὲ δὲν ὑπάρχη θάυμα, ἐξ ἀνάγκης ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐγενήθῃ περίπου κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Στραβίου ὑποπευόμενον τρόπον. Ἄλλ' ἀντιστρόφως: ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἦναι ἀπόγονος τῶν πιθήκων οὔτε τέκνον τοῦ πηλοῦ, ὁ ἄνθρωπος εἶναι τότε θάυμα· ἀλλ' ἐὰν συμβαίνωσι θαύματα, τότε ζῆ εἰς προσωπικὸς Θεός, διότι τὰ θαύματα προϋποθέτουν, ὡς εἰκός, προσωπικὸν Θεόν. Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν συγχρόνως, ὅτι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀπορρίπτουσι τὴν ἀγίαν Γραφήν, διότι διηγείται θαύματα, ἐὰν ἐξήταζον ἐπιμελῶς καὶ κατὰ βῆθος τὰ κατὰ τὴν φύσιν, θὰ εὑρίσκον, ὅτι καὶ τὸ βιβλίον τῆς φύσεως ὁμιλεῖ περὶ θαυμάτων. Ἄλλ' ὅμως, φίλοι ἀκραταί, διὰ τῶν παρατηρήσεων τούτων ἐπροχωρήσαμεν εἰς νέον ἔδαφος, εἰς τὸ ὁποῖον, παρακαλῶ, νὰ μὲ παρακολουθήσητε ἐπὶ τινος ἔτι στιγμᾶς.

Ἐν τῇ ἐρευνῇ τῆς ἐπασχολούσης ἡμᾶς ὑποθέσεως ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι εἰς ὄλον ἀνεξικρέτως τὸν βίον τῆς φύσεως, ἀπὸ τῶν ἀκαταλογίστων τῶ μέγεθος κοσμικῶν σωμάτων, τὰ ὁποῖα ἀρμονικῶς διατρέχουσιν ἐν τῷ ἀπείρῳ χώρῳ, μέχρι τῶν μικροτάτων θάμνων, τῆς λεπτοτάτης χλόης, ἧτις ἀναδυστάει ἐκ τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς, ἐνυπάρχει ἐνιαεὶς νόμος, ἐπὶ τῆς ἀναγκαιότητος τοῦ ὁποῖου στηρίζεται πᾶσα ἀνάπτυξις τοῦ βίου καὶ πᾶσα ὠριότης τοῦ φυσικοῦ βίου. Ἄλλὰ πλὴν τοῦ φυσικοῦ νόμου, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐρευνα εἶναι τὸ μηδέποτε λυόμενον πρόβλημα τοῦ φυσιοδίφου, ὅστις μετὰ χροᾶς ὅμως ἀσχολεῖται περὶ τὴν λύσιν αὐτοῦ, ὑπάρχει καὶ ἄλλος νόμος, ὁ ἠθικός, ὁ ὁποῖος πράγματι δὲν εἶναι ὀλιγώτερον τοῦ φυσικοῦ νόμου ἀξιθαύμαστος.

Ἦδη ἡ παραβολὴ καὶ ἡ σύγκρισις μόνον ἀμφοτέρων τῶν νόμων διὰ τὸ σκεπτικὸν πνεῦμα ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα θέληγτρα. Εἰς τὸν φυσικὸν νόμον ὑπέκουσιν οἱ ἀστέρες καὶ τὰ χόρτα ἀπ' αἰῶνων· ἡ πρὸς αὐτὸν ὑπακοὴ αὐτῶν εἶναι ἀκριβεστάτη· καὶ ἐκεῖνο ἀκόμη, τὸ ὁποῖον φαίνεται, ὅτι ἀποτελεῖ ἐξίρεσιν τοῦ νόμου τούτου, π. χ. οἱ κομήται καὶ οἱ δεικνόντες ἀστέρες, οὐδὲν προνόμιον ἔχουσιν ἀπέναντι τοῦ νόμου τούτου τῆς φύσεως, ἀλλ' ἀπλῶς ὑπέκουσιν εἰς αὐτὸν κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον. Καὶ ὅμως ὁ νόμος οὗτος ὁ φυσικός, ὁ ὁποῖος εὑρίσκει τσαούτην ὑποταγὴν ὑπὸ πάντων τῶν ὄντων, εἶναι εἰς τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ἀγνωστος· ἀσυνειδήτως ὑπέκουσιν εἰς αὐτὸν ἢ μᾶλλον αὐτὸς ἐπιβάλλεται εἰς αὐτούς· ἄλλως ὅμως ἔχει ὁ ἠθικός νόμος, ὁ ὁποῖος κατοικεῖ ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ἀνθρώπων. Ὁ νόμος οὗτος οὐδεμίαν ἐνέργειαν ἀσχεῖ πρὶν ἢ πρότερον κατανοήσωσιν αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. Ὅπως δὲποτε ἕκαστος ἄνθρωπος ἔχει συνειδήσιν τοῦ νόμου τούτου, εἰς τινος ὅμως ἐκ παιδικῆς αὐτῶν ἡλικίας φωτίζει ὡς φωτεινός τις ἀστὴρ, εἰς ἄλλους πάλιν ὑποφώσκει καὶ εἰς ἄλλους λάμπει ὡς μεγάλη τις φλόξ. Καὶ ἐὰν ἐρωτήσωμεν περὶ τῆς αἰτίας τοῦ καθαροῦ, τοῦ μεγάλου φωτισμοῦ,

θὰ ἔχωμεν ἐκ τῆς πείρας διπλὴν τινὰ ἀπάντησιν: τὸ μὲν ὅτι ὅσῳ προσεκτικώτερον ὁ ὀφθαλμὸς μου ἐνητένιζε πρὸς τὸ φῶς, τοσοῦτον φωτεινότερα ἐγένετο ἡ λάμψις αὐτοῦ· τὸ δὲ, ὅτι ἄνευ τῆς θελήσεώς μου, ἐναντίον τῆς θελήσεώς μου τὸ πῦρ αὐτοῦ ἐξέλαμπεν ἐν ἐμοί. Ἄλλὰ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ νόμος οὗτος ὁ ἠθικός λάμπει καὶ ἀκτινοβολεῖ ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἀνθρώπου, οὐδόλως οὐδαμῶς ἐξασφαλίζει καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ὑποταγὴν. Ἀκριβῶς τοῦτο εἶναι ἡ δευτέρα διαφορὰ τοῦ ἠθικοῦ ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου, ὅτι ἐν ᾧ ὁ τελευταῖος ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ, ὁ πρῶτος ἀπαιτεῖ μὲν τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ παρὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' οὕτως ὥστε ἡ ἐκτέλεσις αὐτοῦ ἢ ἡ μὴ ἐκτέλεσις ἐπαρίσται εἰς αὐτὴν τὴν διάκρισιν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἕκαστος ἄνθρωπος ἔχει τὴν συνειδήσιν, ὅτι δὲν ἐξεπλήρωσε, δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὸν νόμον τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ, ὅπως ὤφειλε νὰ ὑπακούσῃ καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ αὐτόν. Ἐὰν δὲ ἦδη ἐκ τῶν εἰρημένων φαίνεται, ὅτι προκύπτει, ὅτι ὁ ἠθικός νόμος δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν δύναμιν, ὅποιαν ἔχει ὁ φυσικός, καθ' ὅσον ὁ τελευταῖος οὗτος ἄνευ ἀντιστάσεώς τινος ἐνεργεῖ εἰς τὸ σῦμπαν, ἐν ᾧ ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ ἠθικοῦ νόμου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀδυναμία αὐτῆ μεταβάλλεται ἀμέσως εἰς ἰσχύν, ἅμα τις ἐγκύψῃ βαθύτερον εἰς τὰ πράγματα. Ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι εὑρισκόμεθα καὶ ὑπὸ τοὺς δύο νόμους· ὁ σωματικός καὶ ὁ ψυχικός ἡμῶν βίος εἶναι ὑπὸ τὸν φυσικὸν νόμον, εἰς δὲ τὴν βούλησιν ἡμῶν ὁμιλεῖ ὁ ἠθικός νόμος· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει εἶναι δυνατόν οἱ δύο νόμοι νὰ περιέλθωσιν εἰς ἀντίθεσιν. Ὁ φυσικός νόμος ἀπαιτεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ τις π. χ. τὴν πείναν, ὁ δὲ ἠθικός νόμος προστάζει: οὐ κλέψῃς, οὐ φονεύσῃς. Τὸ ζῶον λοιπὸν ὑπακούει ἐξ ἀνάγκης εἰς τὸν φυσικὸν νόμον τοσοῦτον, ὥστε ἐφ' ὅσον βοηθοῦσιν αὐτὸ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἀναποφεύκτως προσπορίζεται τὴν τροφήν αὐτοῦ· ἐπίσης καὶ ἄνθρωποι πολλοὶ ὑπὸ τῆς πείνης βιαζόμενοι πράττουσι τὸ ἴδιον, ὅπως καὶ τὰ ζῶα· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι πολλοὶ, οἵτινες προτιμῶσι νὰ ἀποθάνωσι τῆς πείνης, παρὰ νὰ παραβῶσι τὸν ἠθικὸν νόμον, ὅστις διατάσσει νὰ μὴ κλέψῃ τις καὶ νὰ μὴ φονεύσῃ. Οὐχὶ λοιπὸν διὰ τῆς βίας, ἀλλὰ ἡρέμα ὁ ἠθικός νόμος πείθει τοὺς ἀνθρώπους τούτους νὰ μὴ ὑπακούσωσιν εἰς τὰ κελεύσματα τοῦ φυσικοῦ νόμου καὶ ἱκανοποιήσωσι τὸ αἶσθημα τῆς πείνης, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν ἠθικὸν νόμον νὰ ὑπακούσωσιν. Ἄλλὰ καὶ εἰς ἐκεῖνους, οἵτινες ταῖς διαταγαῖς τοῦ φυσικοῦ νόμου παρακολουθοῦντες ἀμελοῦσι περὶ τοῦ ἠθικοῦ, δὲν ἀποκωλύπτει ἄρα γε οὗτος καὶ εἰς αὐτοὺς ὅλην τὴν δύναμιν καὶ ὄλον τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ; Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἴσως σιωπᾶ, αἴρνης ὅμως ἄρχεται νὰ φωνάζῃ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ ἀνθρώπου, καταδικάζει αὐτὸν καὶ ταπεινοῖ αὐτὸν ἐνώπιον ἑαυτοῦ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε περιπλανᾶται οὗτος ἔνθεν κἀκεῖθεν, κάτω νενευκῶς καὶ τοὺς ἀνθρώπους αἰσχυρόμενος καὶ ἀποφεύγων.

Ἐάν δὲ νῦν ἐντεῦθεν ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ζήτημα περὶ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, ὁποῖας γνώσεις ἀποκτῶμεν ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῆς δευτέρας ταύτης νομοθεσίας, τῆς συνειδήσεως; Πρῶτον μὲν τὴν βεβαιότητα, ὅτι ὑπάρχει εἰς προσωπικὸς Θεός, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἔχει τὴν ἀρχὴν πᾶσα ζωὴ, καὶ ὅχι ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς. Διότι ἤδη πρέπει βεβαίως νὰ ἴηται ἐντελῶς σαφές, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἴηται τὸ τελειότατον προϊόν τῆς φύσεως, ἀλλὰ θεῶμα, ἔργον, δημιουργημα τοῦ προσωπικοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ἀκούει βεβαίως τὴν ἡρεμον γλῶσσαν τοῦ ἠθικοῦ νόμου, γνωρίζει ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένος ἐναντίον τῶν φυσικῶν ὁρμῶν νὰ ὑπακούῃ εἰς τὴν συνείδησιν αὐτοῦ. Δὲν ὑπακούει; φέρει ἔπειτα τὴν τύψιν τοῦ συνειδότης, ὅτι διὰ τῆς εἰς τὸν ἠθικὸν νόμον ἀπειθείας ἠτίμωσεν αὐτὸς ἑαυτὸν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξῆς εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ἐξηγήσῃ πᾶν σύστημα, τὸ ὁποῖον θεωρεῖ τὴν φύσιν ὡς τὸ ὕψιστον, πῶθεν δηλαδὴ ὁ νόμος αὐτός, ἔχει τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος τολμᾷ νὰ ἀντιλέγῃ εἰς τὸ κέλευσμα τοῦ φυσικοῦ νόμου καὶ γνωρίζει νὰ νικᾷ αὐτὸν διὰ τῆς μεγαλοπρεπειᾶς αὐτοῦ; Μετὰ πλήρους πεποιθήσεως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι οὐδεὶς πανθεϊστής εἶναι εἰς θέσιν νὰ εἴπῃ τι περὶ τούτων τῶν σημείων, τὸ ὁποῖον ἐπιστημονικῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ικανοποιήσῃ τὸν ἄνθρωπον. Τέλος πάντων, ὅστις καλῶς γνωρίζει τὴν πορείαν τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων ἄνευ ἐτέρας τινὸς ὑπομνήσεως ἠξέυρει, ὅτι ἅμα ὁ πανθεϊσμός ὀλίγον τι προσεπάθησε νὰ ἀναλάβῃ καὶ ἀναδειχθῇ, ἀμέσως παρηκολούθησε καὶ ἡ ἀνανέωσις τοῦ ὕλισμου, τοῦ παραλογωτάτου τούτου συστήματος, ἐάν ἐπιτρέπεται νὰ ὀνομάσῃ τις σύστημα τὸν ὕλισμόν. Ἐάν ἡ γεννώσα φύσις ἴηται ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς πηγάζει πᾶσα ζωὴ, λοιπὸν ἐκ ταύτης τῆς πηγῆς μόνον ὕλική ζωὴ εἴμπορεῖ νὰ πηγᾷ· ἐλευθερία, πνεῦμα πρέπει τότε νὰ ἴηται ἀπλαῖ λέξεις. Τὸ φῶσφορον εἶναι τὸ εὐγενέστερον, ὅπερ ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ὁ φυσικὸς ἐγνώσμός εἶναι ὁ νομοθέτης, ἐκ τοῦ ὁποῦ καταγάγεται πᾶν ὅ,τι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων θεωρεῖται ὡς ἄγιον. Ἐάν δὲ τὸναντίον ὁ δημιουργὸς τῶν ἀνθρώπων εἶναι προσωπικὸς Θεός καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν εἶναι ὅπως διδάσκει ἡ ἀγία Γραφὴ πνεῦμα ἐκ τούτου τοῦ Θεοῦ πνεῦμα, ἐννοεῖται οἰκοθεν, ὅτι ἡ ψυχὴ ἡμῶν εἶναι ἐλευθέρη καὶ ὅτι δι' αὐτὴν ἐδόθη ἄλλη νομοθεσία παρ' ἐκείνην, ἣτις ἐδόθη διὰ τὸν φυσικὸν βίον. Ἀλλὰ καὶ ἄλλη νέα γνώσις τῆς θείας οὐσίας προσποικτᾶται ἡμῖν ἐνταῦθα. Ἐάν δηλαδὴ τὸ αἰώνιον πνεῦμα, τοῦ ὁποῦ ἡ πανσθενὴς σοφία ἔδωκεν εἰς τὸν φυσικὸν βίον τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀρμονίας τοῦ ὁποῦ καὶ μακαρίας ἐξοχότητος μαρτυρεῖ πᾶσα ὠραιότης τοῦ κόσμου, ἐάν τὸ πνεῦμα τοῦτο ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐλευθερίαν, δηλ. τὴν δυνάμιν τοῦ νὰ ἀποφασίζῃ αὐτός, μόνον τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἑαυτοῦ συνειδήσεως ἀκολουθῶν, ἂν θέλῃ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰς φυσικὰς ὁρμὰς ἢ εἰς τὸν νόμον τῆς

συνειδήσεως, πρέπει ἐξ ἀνάγκης καὶ αὐτὸς ὁ Θεός ὡς δημιουργὸς τῆς ἐλευθερίας νὰ ἴηται Θεός τῆς ἐλευθερίας καὶ νὰ μὴ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀμειλίχτου ἀνάγκης, ὅπως θὰ συνέβαινε ἐν τῇ γεννώσῃ φύσει. Καὶ ὁποῖας συνεπειᾶς, ὁποῖα συμπεράσματα ἔχει μόνῃ αὕτη ἡ πρότασις, ὅτι ὁ Θεός εἶναι Θεός τῆς ἐλευθερίας! Ἐκ τῆς ἀληθείας ταύτης εὐκόλως κατανοεῖται π. χ. ἡ δυνάμις τῆς προσευχῆς, ἡ ὁποῖα εἶναι τόσον μέγα πρόσκομμα εἰς πολλούς. Ἐάν δὲ περαιτέρω ὁ νόμος τῆς συνειδήσεως μετὰ τῆς μεγαλοπρεπειᾶς καὶ δυνάμεως ὁμιλεῖ πρὸς ἡμᾶς, ὥστε ὁ εὐσυνειδήτος ἄνθρωπος ἀναγνωρίζει, ὅτι ὀφείλει μᾶλλον νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ παρὰ νὰ παραβῇ τὰς διατάξεις τοῦ ἠθικοῦ νόμου· καὶ ἐάν ἡ γιγνομένη παράβασις τιμωρεῖ τόσον αὐστηρῶς ἡμᾶς διεγείρουσα ἐν ἡμῖν τὸ αἶσθημα τῆς περιφρονήσεως ἡμῶν αὐτῶν, ἐν ᾧ τὸναντίον ἢ εἰς αὐτὸν ὑποταγῇ πληροὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν χαρὰς καὶ εὐφροσύνης, δὲν εἶναι ἄρα γε παρὰ τῷ Θεῷ, παρὰ τοῦ ὁποῦ ὅλοι οὗτοι οἱ νόμοι ἔχουσι τὴν ἀρχὴν, τελεία ἀρμονία μετὰ τοῦ νόμου, λοιπὸν δὲν εἶναι ὁ Θεός ἀπολύτως ἀγαθός, τὸ δὲ θέλημα αὐτοῦ ἀπολύτως ἄγιον; Ποῖος δὲ εἶναι τέλος ὁ λόγος, ὁ ὁποῖος παρεκίνησε τοῦτον τὸν Θεὸν εἰς τὸν ἀδυνατήσῃ τὸν κόσμον; Ὅτι τὸν ἀμέτρητον πλοῦτον τοῦ βίου, τὸν ὁποῖον συμπεριλαμβάνομεν ἐν τῇ λέξει κόσμος, διὰ τῆς θελήσεως αὐτοῦ εἰς τὸ εἶναι παρήγαγεν, ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς νὰ εἰκάσωμεν ποῖον πέλαγος βίου ὑπάρχει ἐν αὐτῷ. Καὶ ὅμως εἶναι οὗτος ἡ πηγὴ τούτου τοῦ ὠκεανοῦ, ἡ ζωὴ αὐτοῦ εἶναι κύκλος, ὁ ὁποῖος μόνος ἐξ ἑαυτοῦ προκύπτει. Καὶ διὰ τοῦτο βεβαίως ἡ πηγὴ αὕτη τῆς ζωῆς εἶναι ἐν ἑαυτῇ μακαρία, εἰς ἑαυτὴν αὐτάρκης. Ἀλλ' ἐάν εἶναι εἰς ἑαυτὴν αὐτάρκης, διὰ τί τότε δημιουργεῖ; Διότι θέλει καὶ ἐκτὸς ἑαυτοῦ νὰ ὑπάρχῃ ζωὴ, ἀπολαμβάνουσα τοιαύτην χαρὰν καὶ μακαριότητα, ὁποῖαν καὶ αὐτὴ ὀέσται ὁ Θεός δημιουργεῖ διότι εἶναι Θεός τῆς ἀγάπης. Ἐάν δὲ εἶναι ἡ ἀγάπη, πῶς ἄλλως εἶναι δυνατόν, εἰ μὴ ὅτι τὸν διὰ πνεύματος πεπρωτισμένον ἄνθρωπον ἐκάλεσεν εἰς κοινωνίαν μετ' αὐτοῦ; Διότι διὰ τὸ πνεῦμα μόνον ἐν τῇ μετὰ τοῦ αἰωνίου πνεύματος κοινωνίᾳ αὐτοῦ εἴμπορεῖ νὰ εὕρῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας αὐτοῦ. Πόσον δὲ ἀνάξιον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ νὰ θέλῃ αὐτὸς νὰ ἀπομακρυνθῇ τοῦ πνεύματος τούτου, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ δημιουργὸς αὐτοῦ καὶ ἡ πηγὴ παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πάσης εὐδαιμονίας καὶ μακαριότητος!

Εἶναι δύσκολον, ἀφ' οὗ ἤδη ἠνεύφη ἡμῖν ἡ ὁδὸς πρὸς γνῶσιν τοῦ Θεοῦ, νὰ διακρίνωμεν τὸν λόγον εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο· ὀφείλομεν νὰ παρακολουθήσωμεν περαιτέρω τὰ ἴχνη τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ διαγράψωμεν ζωηρότερον τὰ κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. Διὰ τὸ πρῶτον θὰ ἦτο καλόν, ἀφ' οὗ ἤδη ἐξητάσαμεν τὸ φυσικὸν ἔδαφος καὶ μετὰ ταῦτα τὴν πνευματικότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ λάθωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ πορεία τῆς ἀναπτύξεως αὐ-

τῆς βίβει δι' ἀπειρίας ἐλευθέρων ἀποράσεων πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁμοίως οἱ ἱστορικοὶ εὐρίσκουσι ἐν αὐτῇ ὠρισμένον σχέδιον. Ποσάκις δὲ ἐφάνη, ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο ἐκινδύνευε νὰ ἀποτύχη ἕνεκα τῆς αὐθαρισεῖας καὶ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, ἕνεκα τῆς ἀνοησίας καὶ τῆς ἀλογίας τῶν ἀνθρώπων! καὶ ὁμοίως σίρηνς παρουσιάσθησαν νέαι συμβεβηκότα, νέαι δυνάμεις, μεγάλοι ἄνδρες, οἵτινες ἐπανέφερον, οὕτως εἶπεν, τὴν πορείαν τῆς ἱστορίας εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ὁδὸν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἐπιδιωκόμενου σχεδίου. Εἶναι εὐκόλον νὰ δεῖξῃ τις, ὅτι αὐτὴ ἡ διὰ μέσου τοῦ κυκεῶνος, τὸν ὁποῖον δημιουργεῖ ἡ αὐθαρισεῖα ἐκκοιμηρίων ἐλευθέρων ἀνθρώπων, πορεία τῆς ἱστορίας ἢ ὑποδεικνύουσα ἄπειρον σοφίαν καὶ τέλειον νοῦν δὲν εἴμπορεῖ ἄλλως νὰ ἐξηγηθῇ εἰ μὴ ὅτι ἡ παντοδύναμος πρόνοια τοῦ προσωπικοῦ Θεοῦ ἐπεμβαίνει ἐν αὐτῇ, διότι ἦτο ἀδύνατον ἢ ἀσυνειδήτως σοφία τῆς φύσεως ἀπέναντι τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀνθρώπων νὰ μείνῃ κύριος τῆς πορείας τῆς ἱστορίας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὥρα μᾶς συμβουλεύει νὰ δώσωμεν πέρας εἰς τὸν λόγον, θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃτε βεβιαῶς μίαν ἐτι παρατήρησιν. Ἐἶδομεν, ὅτι τὸ νὰ ἀναδεικνύῃ τις τὴν φύσιν Θεοῦ δὲν εἶναι ἡ ὁδὸς εἰς τὸ νὰ κατανοήσῃ τὸν πραγματικὸν κόσμον, λοιπὸν τὸ τοιοῦτον δὲν εἴμπορεῖ νὰ ἐκκοιμηθῇ τὸν σκεπτικὸν νοῦν· ὁ ἀληθὴς κόσμος ἐξηγεῖται μόνον, ὅταν παραδεχθῇ τις, ὅτι ἐδημιούργησεν αὐτὸν διὰ τῆς δυνάμεως τῆς βουλήσεως αὐτοῦ πνεῦμα ἔχον αἰωνίως συνειδήσειν ἑαυτοῦ· καὶ δὴ ὁ Θεὸς οὗτος ἀναγκάτως πρέπει νὰ ἦναι Θεὸς τῶν θαυμάτων, διότι ἡ πραγματικότης ἀποδεικνύει, ὅτι οὗτος ἐν τῷ ἡδῆ δεδημιουργημένῳ ἐδημιούργησε πάλιν νέον, τοιοῦτον, τοῦ ὁποῦ ἡ ὑπαρξὶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῇ ὡς ἀπλὴ ἀνάπτυξις τοῦ προϋπάρχοντος· προσέτι πρέπει νὰ ἦναι Θεὸς τῆς ἐλευθερίας, διότι ἐκκλίσε τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν· νὰ ἦναι Θεὸς ἅγιος, διότι ὁ νόμος, τὸν ὁποῖον ἐνέγραψεν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν ἀποδεικνύεται, ὅτι εἶναι ἅγιος· τέλος, πρέπει νὰ ἦναι ἀγάπη, αὐτὴ ἡ ἀγάπη, διότι μόνον ἡ ἀγαθὴ βούλησις τοῦ νὰ μεταδώσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ παρακινήσῃ τὸν εἰς ἑαυτὸν μακάριον Θεὸν νὰ δημιουργήσῃ. Τινὲς ἐξ ἡμῶν ἴσως διανοοῦνται, διὰ τί ἄρα γε ταῦτα πάντα ὤφειλέ τις πρότερον νὰ ἀποδείξῃ καὶ ἔπειτα νὰ πιστεύσῃ; πάντα ταῦτα ἐνοοῦνται οἰκοθεν· ἄνευ πολλῆς τέχνης καὶ πολλῶν συλλογισμῶν εἰς τὸ νηφάλιον πνεῦμα εἶναι σαφές, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν ἢ φύσις νὰ ἦναι ἡ αἰτία τοῦ κόσμου, ἀλλὰ μόνον ὁ Θεός, δηλαδή ὁ αἰωνίως τέλειος εἰς ἑαυτὸν καὶ ἑαυτὸν ἐπιγιγνώσκων Θεός. Καὶ ἐγὼ ἀπαντῶ, μάλιστα, οὕτως ἔχει· καὶ ἀκριβῶς τοῦτο εἶναι εἰς τῶν θριάμβων τῆς ἀληθείας τῆς πίστεως, ὅτι ἀνακαλύπτει αὐτὴν ἀμέσως τὸ βλέμμα τοῦ ἀπλοῦ ὀρθοκαλοῦ· ἐν τούτοις ὁμοίως ὑπάρχουσι πολλοί, οἵτινες αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παρακολουθήσωσι καὶ ἀνακαλύψωσι τὴν ἀλήθειαν καὶ διὰ τῆς αὐστηρᾶς λογικῆς, καὶ εἰς τούτους προσε-

πάθησα νὰ δεῖξω, ὅτι καὶ ἡ ἐμβριθὴς, ἡ νηφάλιος καὶ αὐστηρὰ ἔρευνα ἀκριβῶς εἰς τοῦτο ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ καταστήσῃ, τὸ ὁποῖον καὶ τὸ πρῶτον κῆρυγμα τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως ἡμῶν μαρτυρεῖ καὶ ἐπιβεβαιοῖ λέγον· πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὀρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. Μάλιστα πάντων ὁμοίως ἀποκρίνομαι· ἐάν τὸ αἰώνιον τοῦτο, τοῦτο τὸ πρωταρχικὸν πνεῦμα ζῆ καὶ καλῆ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ γίνωμεν κοινωνοὶ αὐτοῦ, ὁ δὲ Θεὸς οὗτος εἶναι ἅγιος, ἕκαστος ὁμοίως ἡμῶν ἀμαρτωλὸς καὶ ἐναγῆς, ποία εἶναι τότε ἡ ὁδὸς ἢ ἡ ποία ἅγιος ἡμᾶς τοὺς ἐναγῆς εἰς τὸν ἅγιον; Ἐφώντι ὅσω σπουδαιότερον ὁ ἀνθρώπινος νοῦς προχωρεῖ εἰς τὰ βῆθη, τοσοῦτον ζωηρότερον ἀντηχεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ ἡ ἐρώτησις αὐτῆ, καὶ λοιπὸν τοσοῦτον σπουδαιότερον θὰ ἀναγκασθῇ ὁ ἐρευνητικὸς νοῦς νὰ στρέψῃ τὰς ἐρεῦνας αὐτοῦ εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος εἶπε περὶ ἑαυτοῦ τὸν ἀμέτρητον βῆθος ἐννοίας ἔχοντα λόγον· ἐγὼ εἶμι ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο εἴμπορῶ νὰ καταπαύσω τὸν λόγον διὰ τῆς βεβιαῶσεως, ὅτι πλὴν ταύτης τῆς περὶ ἐνὸς παντοδυνάμου δημιουργοῦ τοῦ κόσμου ἀληθείας πρέπει ἀναγκάτως νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἄλλη ἀλήθεια ἐξαγγέλουσα ὅτι ὑπάρχει εἰς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Εἶχε δίκαιον λοιπὸν ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος ρωμαῖος, ὁ Τερτουλιανός, νὰ διεσχυρίζηται, ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι φύσει χριστιανῆ, ὅ ἐστιν ἐκ τῆς ἐνδοτάτης αὐτῆς φύσεως παραρρέχεται εἰς τὸ νὰ εὐφρῆ ἐν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ τὴν ὁδὸν, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ζωὴν.

ΕΠΙ Τῷ ΘΑΝΑΤῷ ΤΗΣ ΑἰΟΙΔΙΜΟΥ

ΕΛΕΝΗΣ ΣΠΑΝΑΩΝΗ

ὁ ἀξιότιμος Πρόεδρος τῆς «Μεσαιωνικῆς Ἑταιρείας» κ.
Γ. ΒΕΓΑΕΡΗΣ ἀπήγγειλε τὸ κατωτέρω λογυδριον·

Ἐάν ὁ ἄνθρωπος, ἀδελφοί, τὸ μόνον ἔξοχον τοῦ μόνου ἀριστοτέχνου Θεοῦ πλάσμα, ἐξῆλθε τῶν χειρῶν αὐτοῦ τέλειον καὶ παντέλειον, πρὸς τί καὶ διατί ἀπέβη τὸ ἐφεξῆς τοῦτο τοσοῦτον ἀτελές καὶ ἐπίκαιρον!

Πρὸς τί, λέγω, ὁ ἄνθρωπος ὁ βασιλεὺς καὶ ἡγεμὼν οὗτος συμπάσης τῆς κτίσεως, ἵνα μὴ παρατείνῃ καὶ οὗτος τὴν ὑπαρξίν του, ἐνόσω καὶ τὸ κράτος τῆς βασιλείας αὐτοῦ παρατείνεται;

Καὶ διατί ὁ ὀθνατός, ὁ σκληρὸς καὶ ἀμείλικτος θάνατος ἐπεβλήθη τῷ ἀνθρώπῳ οὕτως ἀπηνῶς ἐπαπειλῶν καθ' ἐκάστην αὐτῷ τὸ τέρμα τῶν ἡμερῶν του καὶ τὸ τέρμα συμπάσης αὐτοῦ τῆς ἐνεργητικότητος καὶ τῆς ἐπιρροῆς ἐπὶ τοῦ δι' αὐτὸν καὶ μόνον ὑπὸ τοῦ πανσόφου δημιουργοῦ τῶν ὅλων πανσόφως δεδημιουργημένου σύμπαντος;

Καὶ ἡ ἀπορία αὕτη ἐνισχύεται ἐν ἡμῖν ἰδίως, ὁσάκις μετὰ τὴν ὑψηλὴν θεωρίαν, τὴν περὶ ἀνθρώπου καὶ τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὑψηλοῦ, ἦν καὶ ἡ

φιλοσοφία καὶ ἡ θρησκεία ἡμῶν διδάσκει, βλέπομεν πολλάκις τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ἐρχόμενον καὶ παρερχόμενον διὰ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου τούτου, οἷον εἶ ἄνευ σκοποῦ τινος καὶ ἄνευ προορισμοῦ τινος καὶ τέλους, διότι ἢ καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως αὐτῆς τῆς ἐνεργητικότητός του, ἢ ἐν τῷ μέσῳ ἢ καὶ ἐν τῷ τέλει τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ καθυποβάλλεται ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κοιμηθείσης ἐπισυμβαίνει ἐφεξῆς εἰς κατάπαισιν διηνεκῆ καὶ ἀποσύνθεσιν καὶ ἀπονέκρωσιν τοῦ ὕλικου σκηνώματος αἰωνίαν.

Ναὶ, καὶ ὁ ὀρθὸς αὐτὸς λόγος καθ' ἑαυτὸν, διὰ τῆς ἀρωγῆς καὶ βοηθείας, τοῦ ἐξ ἀποκαλύψεως φωτός, εὐρίσκει μὲν καὶ οὗτος ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἱκανοὺς τινὰς λόγους, δι' ὧν ἡ περὶ μελλούσης ζωῆς καὶ ἀθανασίας ψυχῆς ὑπεμφαίνεται ἰδέα, ἀλλ' ὁ ἐξ ἀποκαλύψεως λόγος, ὁ τοσοῦτον σαφῶς καὶ ἐκπερασμένως τὴν σοφίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ τῶν ἀπάντων δημιουργοῦ ἐκδιδάσκων, πείθει καὶ διαθεσκιῶ ἡμᾶς ὅτι διὰ τοῦτο μάλιστα τοσαύτη ἐπὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν τῆς ὕλικῆς καὶ γήνιου ἐνετέθη ἡ ἀβεβαιότης, ὅπως μὴ τὴν παροιμίαν ἡμῶν ταύτην ὡς αἰώνιον ὑπολάβωμεν κατοικίαν, καὶ τῆς ἀναμενούσης ἡμᾶς ἐν τῇ χώρᾳ τῆς αἰωνιότητος πνευματικῆς ζωῆς ἐπιλανθανόμεθα, ἐκ βασιλέων δούλοι πραγματικῶς γενόμενοι, ἅτε δὴ καὶ τὸν ὕλισμὸν μόνον ἐνστερνιζόμενοι καὶ πρὸς αὐτὸν μόνον τὴν αἴθλον ἡμῶν ψυχὴν ἐγκολάπτοντες.

Τὴν ὑψηλὴν ταύτην καὶ σωτήριον ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις διδασκαλίαν ὑπ' ὅσιν ἔχουσα διὰ παντός καὶ ἡ πρὸ μικροῦ ἔτι ἐκ τῶν γήνιων ἀπαλλαγείσα καὶ ἡ πρὸς τὰ αἴθλια καὶ οὐράνια ἐπισπεύδουσα αὐτὴ ἀδελφὴ ἡμῶν οὐδέποτε ἐπέτρεψεν εἰς ἑαυτὴν ἕνα βίον βίωσιν χθαμαλὸν καὶ χαμαιζήλον τοῖς γήνιοις δουλεύουσα στοιχείοις καὶ πάθεσιν.

Τούναντίον ἐκ νεαρᾶς αὐτῆς ἡλικίας ἑτῆς χριστιανικωτέρας εὐμοιρήσασα ἀνατροφῆς καὶ παιδείσεως ὑπόδειγμα ἦν ἀληθῶς καὶ χριστιανικῆς ἀρετῆς καὶ πολιτείας.

Σώφρων, καρτερικὴ, φιλόνητος, ἐλεήμων, φιλευσευθὴς, φιλακόλουθος, ἀκόμη καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου αὐτῆς περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐφαίνετο μεριμνῶσα, εἰμὴ περὶ προσευχῆς καὶ εὐποιίας καὶ ἀγαθοεργίας οὐ μόνον τῶν ἐγγύθεν καὶ μακρόθεν αὐτῆς οἰκείων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς πασχούσης ἐν γένει κοινωνίας καὶ τῶν χρηζόντων τῆς παρὰ τῶν πολλῶν βοηθείας διαφόρων ἱερῶν καταγωγῶν.

Τοιαύτης τινὸς γενομένης κατὰ τὸν βίον αὐτῆς, τῆς ἐκ ρίζης τοσοῦτον εὐσεβοῦς ὅσον καὶ διασήμεου, οἷα ἡ τῶν μεγιστάνων τοῖς Φαναριώταις Καμάρων, ἐλκούσης τὸ γένος μακαρίτιδος, νημοίρησεν ἕνα σύντροπον τοῦ βίου αὐτῆς ἀπολαύσιν τὸν αἰδιμον Ἰωάννην Σπανδωνῆν ἄνδρα ἐπίσης εὐσεβῆ καὶ ἐνάρετον, Βυζάντιον καὶ τοῦτον ἐκ τῆς διασήμεου βυζαντινῆς οἰκογενείας τῶν Σπανδωνίδων τῶν ἀνεληθόντων εἰς τὰ ὑπάτα ἀξιώματα τῶν σοφῶν διδασκάλων τοῦ Γέ-

νου, καὶ τῶν Μεγάλων Χαρτοφυλάκων τῆς Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ πολλαχῶς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ γένος εὐεργετησάντων, μεθ' οὗ βιώσασα χριστιανικώτατα ἀπήλαυσε τέσσα ἐπίσης ἀγαθὰ καὶ ἐνάρετα.

Δικαίως ἄρα καὶ θλίψιν ἀπαρμυθήτην καταλείπει ἡ στέρσις αὐτῆς σήμερον καὶ πρὸς τὸν κατόδυνον ἀδελφόν καὶ τὴν ἀδελφὴν καὶ πρὸς τὸν βρυσηνθούντα παρόντα φίλτατον αὐτῆς υἱόν, ὅστις τούντεῦθεν ἀποστρεφεται μετὰ τοῦ ἀπόντος ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο τῆς καρδίας αὐτοῦ φίλτρον, τὴν μόνην μίαν καὶ περιηλημένην αὐτοῦ μητέρα, τὴν μόνην παραμυθίαν, τὸ ὑπερήφανον ἠθικὸν αὐτοῦ στήριγμα.

Ἄλλ' ὄχι, ὄχι, ὦ ἐνάρετε υἱὲ ἐναρέτων γονέων θρέμμα, ἡ πίστις καὶ ἡ εὐσεβεία σου ἄς ἐνισχύσωσι τὰ ὑπὸ τῆς θλίψεως καὶ ὀδύνης καταπεπονημένα πλέον μέλη σου· ταῦτα ἔσωσαν τὸ μόνον βάλασμον τῆς παραμυθίας διὰ τὴν σὴν φιλόστοργον καρδίαν καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν καὶ φίλων, οἵτινες τοσοῦτον εἰλικρινῶς τὴν μητέρα σου ἠγάπησαν.

Ναὶ αἰμίμηστος ψυχὴ καὶ μακαρία, σὺ ἦδη παρασταμένη τῷ Θρόνῳ τῆς μεγαλωσύνης ἐν Οὐρανοῖς παρὰ τῷ τῶν ὁλων Θεῷ καὶ Δεσπότῃ ἀπόλαυε εὐμενῶς ὡς δείγμα τῆς πρὸς σέ συμπαθείας τῶν οἰκείων καὶ φίλων σου τὴν ὑπερβολικὴν ἡμῶν διὰ σέ θλίψιν καὶ δεήθητι ἔλεος ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Ὑψίστῳ καθάπερ οὐ παύσομεν καὶ ἡμεῖς καθικετεύοντες Αὐτὸν ὑπὲρ τῆς αἰωνίου ἀναπαύσεώς σου.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη, αἰωνία σου ἡ μνήμη, αἰωνία σου ἡ μνήμη, γαίαν ἔχοις ἐλαφράν.

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ ἀποφάσεων ἐν γένει.

Α'. Τελεσιδικοὶ ἀποφάσεις.

Πᾶσα δικαστικὴ ἀπόφασις τέμνουσα ὀριστικῶς καὶ τελειωτικῶς τὴν μεταξὺ δύο διαδίκων ὑπάρχουσαν διαφορὰν καλεῖται τελεσιδικία· ἐν τῇ λέξει ὅμως τελεσιδικία οὐδόλως ἐξυπονοεῖται ἡ ἰδιότης τοῦ ἀμετακλήτου τῆς ἀποφάσεως, διότι ἡ τελεσιδικία ἀπόφασις καθίσταται ἀμετάκλητος μόνον ὅτε προσβληθεῖσα διὰ τοῦ ἐκτάκτου ἐνδίκου μέσου τῆς ἀναψηλαφήσεως μείνη ἢ αὐτὴ ὡς εἶχεν, ἀπορριπτομένης ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῆς κατ' αὐτῆς ὑποβληθείσης ἀναψηλαφήσεως· ὥστε τελεσιδικία ἀπόφασις θεωρεῖται ἐκείνη, καθ' ἧς δὲν ἐπιτρέπεται τακτικὸν τι ἢ ἔνδικον μέσον, ἢτοι ἀνακοπὴ ἢ ἔφεσις, εἴτε διότι ὁ καθ' οὗ ἡ ἀπόφασις διάδικος ἐποιήσατο χρῆσιν τῶν ἐνδίκων τούτων μέσων καὶ ἀπερρίφη ἢ ἀνακοπὴ ἢ ἡ

* Συνέχεια τῶν ἐν τῷ 48 φύλλῳ τοῦ IB' τόμου.

έρεσις, είτε διότι προσητήθη τούτων, είτε διότι παρελήθη ή προς χρήση αὐτῶν προθεσμία. Ὁ ἔχων ὑπὲρ αὐτοῦ τελεσιδικίαν ἀπόφασιν διχάδικος ὄχυροῦται ὀπισθεν τῆς ἐνστάσεως τοῦ δεδικασμένου, ἀλλὰ πρὸς ὑπαρξίν τελεσιδικίας ἀπαιτοῦνται νομικῶς τρία τινά: α'] ἀπόφασις δικαστική· β'] ταυτότης διαφερομένων προσώπων, διότι μόνον οἱ διχάδικοι μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξεδόθη ἡ ἀπόφασις δεσμεύονται δι' αὐτῆς καὶ ὑποχρεοῦνται ἵνα παραδεχθῶσι τὰ ἐν τῇ ἀποφάσει φερόμενα ὡς ἀληθῆ, ὁμῶς καὶ οἱ γενικοί ἢ εἰδικοί διχάδοχοι τῶν δικιωμάτων αὐτῶν (Πανδεκτῶν 44. 2. 28 καὶ 9 § 2· «καὶ ὁ διαδεχόμενος τὸν ἠττηθέντα ἐκβάλλεται τῇ περὶ τῶν κεκριμένων παραγραφῇ»)¹, τῶν τρίτων μὴ ὑποχρεομένων μηδὲ δεσμευομένων κατὰ γενικὸν κανόνα ἐκ τοῦ μεταξὺ ἄλλων δεδικασμένου, ἐκτὸς εἰδικῶν τινῶν ἐξαιρέσεων· καὶ γ'] ταυτότης τῆς διαφορᾶς, ἣτις ὑπάρχει ὁσάκις οὐ μόνον τὸ δικαίωμα τὸ ἐπιδικωκόμενον διὰ τῆς ἀγωγῆς ἢ ἀνταγωγῆς τυγχάνει τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ τὰ γεγονότα ἐξ ὧν τούτο ἀπορρέει καὶ τὸ ἀντικείμενον πρὸς ὃ ἀναφέρεται.

Β'. Περὶ δημοσιεύσεως καὶ κοινοποιήσεως τῶν ἀποφάσεων.

Δημοσίευσις καλεῖται ἡ ἐπὶ ἀκρατηρίου γιγνομένη ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου ἀπαγγελία τῆς ἀποφάσεως τοῖς διχάδικοις· τούτο καὶ κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον ὤφειλεν ἵνα πράξῃ ὁ δικαστὴς ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν διχάδικων (Κώδ. 7, 45, 6). Ἡ δημοσίευσις καθορίζει τὰ δικαιώματα τοῦ δικαστηρίου πρὸς τὴν δίκην, καὶ εἶναι ἀναγκασία, καθόσον ὁ δικαστὴς μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τῆς τοιᾶσδε ἢ τοιᾶσδε ἀποφάσεως ἀπεκδιύεται πάσης ἐξουσίας ἐπὶ τῆς δίκης, μὴ δυνάμενος οὔτε προφορικῶς, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐγγράφως ἵνα μεταβάλῃ καὶ τροποποιήσῃ τὰ ἀπαξ ὀριστικῶς ἀποφασισθέντα· κοινοποιήσις δὲ τῆς ἀποφάσεως ὀνομάζεται ἡ δι' ἐπίδοσιν ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστικοῦ κλητῆρος ἐνεργουμένης γνωστοποίησις τοῦ περιεχομένου τῆς ἀποφάσεως εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν διχάδικον, χρησιμεύει δὲ πρὸς ἐναρξίν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας ταύτης τῶν προθεσμιῶν τῶν ἐνδίκων μέσων κατὰ τῆς οὕτως κοινοποιηθείσης ἀποφάσεως καὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς· ὅθεν πρὶν ἢ κοινοποιηθῇ τῷ διχάδικῳ ἡ ἀπόφασις, οὔτε ἐκτέλεσις αὐτῆς χωρεῖ, οὔτε τρέχουσιν αἱ προθεσμίαι τῶν κατ' αὐτῆς ἐνδίκων μέσων ἢ κοινοποιήσις ἀπαιτεῖται διὰ τὰς ὀριστικὰς ἀποφάσεις, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς μὴ ὀριστικὰς, αἵτινες δημοσιεύονται ὑπὸ τοῦ προέδρου ἐπ' ἀκρατηρίου παρόντος τοῦ διχάδικου, τοῦθ' ὅπερ χρησιμεύει καὶ ὡς κοινοποιήσις αὐτῶν.

Ἡ ἀπόφασις ἐπιδίδεται εἰς τὸν διχάδικον, ἢ εἰς τὸν πληρεξούσιον ἄμα δὲ καὶ ἀντικλήτον αὐτοῦ, ἐὰν εἶχε προσδιορίσει τοιοῦτον, ὑπάρχει δὲ κατατεθει-

μένον ἐν τῷ οἰκείῳ δικογραφικῷ φακέλλῳ ἐπίσημον πληρεξούσιον, πιστοποιοῦν τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ὡς ἀντικλήτου· προκειμένου περὶ τοῦ τρόπου τῶν ἐπιδόσεων τῶν ἀποφάσεων, ἐφαρμόζονται ἀπαρλλάκτως ὅσα εἶπομεν προλαβόντως περὶ κλητεύσεων· ἰδίως δὲ σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἐπίδοσις δύναται ἵνα γίνῃ ὅπου ἂν εὑρεθῇ ὁ διχάδικος, ἄρα καὶ ἐν φυλακῇ ἐὰν εὑρίσκηται ἐτι, ἀλλ' ἐν τούτοις δὲν δύναται ἵνα ἐκτελεσθῇ Κυριακὴν ἢ μεγάλην ἑορτήν, ἢ ἐν προκεχωρηκυῖα ὄρα τῆς νυκτός. Ἄλλ' ἐὰν ἐπικηται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς, δύναται ὁ πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου ἵνα διατάξῃ τὴν ἐπίδοσιν καὶ ἐν ἑορτῇ.—Οὐχ' ἦττον ἐὰν ὁ διχάδικος παραλάβῃ ἄνευ ἀντιρρήσεως τὸ δικόγραφον, ἢ ἐπίδοσις τῆς ἀποφάσεως τυγχάνει ἔγκυρος καὶ ἀπρόσβλητος καὶ ἐὰν ἐγένετο ἐν νυκτὶ ἢ ἑορτασίμῳ ἡμέρᾳ· περὶ τῆς ἐπίδοσεως ὁμῶς ὁ δικαστικὸς κλητῆρ συντάσσει τὸ προσήκον ἐπιδοτήριον, ἐν ᾧ σημειοῖ ἀκριβῶς τὴν ἐπιδοθεῖσαν ἀπόφασιν, τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐπίδοσεως, καὶ τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ διχάδικου εἰς ὃν ἐπέδωκε, τιθέμενος καὶ μονόγραφον χαρτύσημον ἐν τῷ μέρει ἔνθα ὑπογράψῃ οὗτος· χρονολογεῖ δὲ καὶ ὑπογράφῃ μετὰ τοῦ πρὸς ὃν ἐπεδόθη, ἐπιπροστιθέμενος καὶ μάρτυρας ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως τοῦ διχάδικου πρὸς παραλαβὴν τῆς ἀποφάσεως, ἢ τοιχοκολλησεως αὐτῆς, κατὰ τὸ ἐξῆς ὑπόδειγμα ὅπερ χάρην ευκολίας παρατιθέμεθα.

(ἔπειτα συνέχεια)

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΓΡ. ΤΑΜΕΙΝΟΣ
Διδάκτωρ τὰ Νομικὰ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἄριθ. Πρωτ. 108.

Προσκαλεῖται ἡ Ἄννα Γεωργίου Κ. Ἀδοσίδου, θυγάτηρ Δημητρίου Ραζῆ, τέως κάτοικος ἐνταῦθα, ἤδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ κατοικίας, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέρην καὶ ὄραν 7 τουριστί, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μίαν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν ταῖς Πατριαρχείαις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Γεωργίου Κ. Ἀδοσίδου ἐπὶ διαζεύξει.

Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγή δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παρούσα κλήσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέλειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν ταῖς Πατριαρχείαις, τῇ 10 Ἰανουαρίου 1894.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ἐν ταῖς Πατριαρχείαις τῇ 10 Ἰανουαρίου 1894.

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΙ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

1. Π. χ. ἡ κατὰ τοῦ ἐκ διαθήκης κληρονόμου ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις ἔχει ἰσχύϊν δεδικασμένου καὶ ἀπέναντι τῶν κληροδόχων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1894

ΑΡΙΘ. 48

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Αἰνίου Λουκάς (πρόεδρος)
 Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
 Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
 Ι. Δ. Τανταλίδης
 Ἀλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ θρωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀογυρά	5
διὰ τὸν κατώτερον κληρὸν καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾷ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.	

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυνόντων: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἰνίου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀλήθειας διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὕλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν υπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διακομῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἐγγραφή τῶν γάμων ἐν τοῖς κυδερνητικοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις — Ὁ τελικὸς ἡθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — Δικονομικὰ — Βιβλιογραφίαι — Κοινοποιήσεις — Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ἑθν. Φιλανθρ. Καταστήματι περιθλαπομένων τοῦ ἔτους 1893.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐπέτειος τοῦ ὀνόματος τῆς Α. Θ. Παραγιοτήτος. — Συμπληροῦντες τὰ κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τοῦ ὀνόματος τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καταχωρίζομεν τὴν μικρὰν προσφώνησιν, δι' ἧς ἡ Α. Σεβασμιότης, ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν γεραρὸς μητροπολίτης Νικομηδείας κ. Φιλόθεος συνεχάρη τῇ Α. Θ. Πανηγυρίῳ ἐκ μέρους τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἅμα δὲ σημειούμεθα, ὅτι ἔκτακτος ἦν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ συρροή τοῦ προσελθόντος ὀρθοδόξου πληρώματος ἵνα ὑποβάλλῃ τὰ βελύτατα σέβη αὐτοῦ τῇ Α. Θ. Πανηγυρίῳ.

Ἡ προσφώνησις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νικομηδείας ἔχει ὧδε:

Παραγιώτατε Δέσποτα,

Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ἑορτῇ τοῦ σεπτοῦ ὀνόματος τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παραγιοτήτος ἢ περὶ Αὐτὴν χορεία τῶν μητροπολιτῶν τοῦ Θρόνου ἢ συγκροτοῦσα τὴν ἱερὰν Σύνοδον προφρόνως προσέρχεται ὑποβάλλουσα Αὐτῇ τὰ θερμὰ αὐτῆς συγχαρητήρια. Εὐχεται δὲ ἀπὸ καρδίας, ὅπως ὁ οὐράνιος τῆς Ἐκκλησίας τυμβός, ὁ ἄνωθεν ἀοράτως καὶ παρσώφως αὐτὴν διακυβερωῶν, περιφρουρῇ τὴν Ὑμετέραν Πανηγυρίαν ἐπὶ μάλιστα ὑγιᾶ καὶ ἀσάλευτον ἐπὶ τοῦ

ἐνδόξου Αὐτῆς Θρόνου, ἐνλογῶν αἰεὶ τὴν ἀγνήν καὶ σεμνὴν Αὐτῆς Πατριαρχεῖαν καὶ τὰς ἡμέρας Αὐτῆς ἐπιλαμπρότων τῇ ἀγία αὐτοῦ λαμπρότητι καὶ αἰγλη.

— Νέου Συνοδικοί. — Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυζίκου κ. Νικόδημος, ἄρτι προσκληθεὶς μέλος τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἀρίκετο τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ εἰς βασιλεύουσταν. Ἡ Α. σεβασμιότης κατευθυνθεῖσα ἀμέσως εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπισκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Ἀπὸ δὲ τῆς χθὲς ἀνέλαθε τὰ ἐν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ὑψηλὰ αὐτῆς καθήκοντα.

Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Νικαίας κ. Ἱερώνυμος διὰ γράμματος ἠγγεῖλε τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅτι ἐλεύσεται εἰς βασιλεύουσταν προσεχῶς.

— Μημόσωνος Στεφάνου Ζαρίφη. — Τελουμένον τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν τῷ ἐν Πέραν ἱερῷ καὶ τῶν Εἰσοδίων μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ κοιδίμου Στεφάνου Γ. Ζαρίφη, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τιμῶν τὴν μνήμην τοῦ κοιδίμου καὶ τὰς παλυτίμους καὶ γενναϊόφρονας πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν δωρεὰς καὶ εὐεργεσίας τοῦ περιωνύμου οἴκου Ζαρίφη ἀπέστειλε τὸν πανοσιολογιώτατον Δευτερεύοντα κ. Κωνσταντῖνον Μικρούλην ὅπως παρεστῇ ἐν αὐτῷ. Συνάμα δὲ παρέστη ἐν αὐτῷ καὶ ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ μητροπολίτης Νικομηδείας κ. Φιλόθεος τεκμηριῶν τὴν πρὸς τὸν ἀρίγνωτον τοῦτον οἶκον εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ, ὡς καὶ πολλοὶ τῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν.

— Πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ λειτουργία. — Τῇ προσεχεῖ Κυριακῇ μνήμη τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τελουμένου ἐν τῷ πατριαρχικῷ καὶ μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν εὐεργετῶν, ἰδρυτῶν, καθηγητῶν καὶ μαθητῶν τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπιτελεῖσει τὴν θείαν καὶ ἱερὰν μυσταγωγίαν συλλειτουργούντων αὐτῷ πάντων τῶν σεβασμ. ἀγίων συνοδικῶν Ἀρχιερέων. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας ἡ Α. Θ. Παν-

ναγιότης μεταδίδεται εἰς τὴν Μ. τοῦ Γένους Συρο-
λὴν, ἐνθ' αὐτῇ γινέσεται ἡ νενομισμένη τελετὴ.

— *Ἐπίτειος ὀνόματος.* — Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ μνήμῃ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἦγε τὴν ἐπίτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐορτὴν ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἰωαννίνων. Τὴν Α. Σεβασμιώτατα ἐπεσκέψατο αὐτοπροσώπως ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, πάντες οἱ σεβασμιώτατοι συνοδικοὶ, πλείστοι κληρικοὶ, πᾶσα ἡ πατριαρχικὴ ὑπαλληλία, πολλοὶ τῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν καὶ λογῶν ὡς καὶ πᾶμπολλοὶ τῶν ἐνταῦθα ἐγκατεστημένων ἐπαρχιωτῶν αὐτῆς. Ὁμοίως τῇ Α. Σ. συνεχάρησαν τηλεγραφικῶς πλείστοι ἐγκριτοὶ ὁμογενεῖς ἐκ τε τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ καὶ ἄλλων μερῶν.

— *Μητροπολίτης Μαρωνείας.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Μαρωνείας κ. Γαβριὴλ τηλεγραφικῶς τε καὶ διὰ γράμματος ἠγγεῖλε τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τὴν εἰς τὴν θεοσωστον ἐπαρχίαν αὐτοῦ αἰσίαν ἀριζίν καὶ τὴν ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου γενομένην αὐτῷ ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν.

— *Μητροπολίτης Προικοννήσου.* — Ὑπὸ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Προικοννήσου κ. Βενεδίκτου ἠγγέλθη διὰ γράμματος αὐτοῦ τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀρικομένη ἡ Α. Πανιερότης εἰς Ἀλώνην, ἔδρα τῆς θεοσωστοῦ ἐπαρχίας αὐτῆς ἐγκαρδίως καὶ μετ' ἐνδείξεων σεβασμοῦ ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τοῦ ποιμνίου αὐτῆς.

— *Ἡγοούμενος Μοῦνης Ὀλυμπιώτισσης.* — Τοῦ πανοσιολογιώτατου Ἡγοούμενου τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐλασσώνος ἱερέως Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιατικῆς Μοῦνης τῆς Ὑπεραρχίας Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγομένης Ὀλυμπιώτισσης αἰτησαμένου διὰ γράμματος αὐτοῦ ἄδειαν παρὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὅπως ἔλθῃ εἰς βσιλεύουσιν χάριν ὑποθέσεων τῆς Μοῦνης ταύτης, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐγκρίνασα κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς παρελθούσης τρίτης τὴν αἴτησιν, ἐχορήγησεν αὐτῷ τὴν αἰτηθεῖσαν ἄδειαν.

— *Χειροθέτης μυρεψοῦ τῆς Μ. Ἐκκλησίας.* — Ἀποθνήσκοντος πρό τινος τοῦ μυρεψοῦ τῆς Μ. Ἐκκλησίας μακάρτου Νικολάου Θωμάδου, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐχειροθέτησε τῇ προπαραλθούσῃ Κυριακῇ μυρεψὸν τῆς Μ. Ἐκκλησίας τὸν υἱὸν τοῦ ἀοιδίμου ἀξιότιμου κ. Κωνσταντίνου Θωμάδου φαρμακοποιὸν δόκιμον.

— *Προϊστάμενος Νέας ὸρκης.* — Ὁ πρό τινος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διορισθεὶς προϊστάμενος τῆς ἐν Νέῃ ὸρκῃ ἑλληνικῆς παροικίας πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίνικος Διλβέης διὰ γράμματος αὐτοῦ ἠγγεῖλε τῇ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ὅτι ἀρίμετο αἰσίως αὐτόσε καὶ ἀνέλαβε τὰ ἱερατικὰ αὐτοῦ καθήκοντα.

ΕΓΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΓΑΜΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΙΣ ΛΗΞΙΑΡΧΙΚΟΙΣ ΒΙΒΛΙΟΙΣ

Ἐγγωρίον τι φύλλον, φιλοπροσωποῦν ἴσως, ἐδημοσίευσεν λίαν ἀνακριβῶς τὰ περὶ τῆς διακανονίσεως μετὰ τῆς Σεβ. Αὐτοκράτορ. Κυβερνήσεως τοῦ τρόπου τῆς ἐγγραφῆς ἐν τοῖς κυβερνητικοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις τῶν μεταξὺ ὀρθοδόξων τελομένων γάμων, θέλον νὰ παραστήσῃ τὴν διακανόνισιν ταύτην ὡς τὴν ἀρετηρίαν παρεκκλίσεως ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου καθεστώτος. Πρὸς διαφώτισιν ὅθεν τοῦ δημοσίου παρέχμεν τὰς ἐπομένας πληροφορίας.

Ἀπὸ δωδεκαετίας περίπου ἡ Σεβ. Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις συστήσασα τὸ πρῶτον ληξιαρχικὰ γραφεῖα ἀπήτησε παρὰ τῶν Πατριαρχείων τὴν ἐπίσημον ἀναγγελίαν τῶν γάμων, βαπτίσεων καὶ θανάτων τῶν ὀρθοδόξων. Τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον ἐπιθυμοῦν ἵνα συντελέσῃ τὸ ἐπ' αὐτῷ εἰς τὸν διὰ τῆς συστάσεως τῶν γραφείων τούτων ἐπιδικωκόμενον ὑψηλὸν σκοπὸν τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν πολλαπλῶν συμφερόντων τῶν τῆς Αὐτοκρατορίας ὑπηκόων ἀνέλαβε προθύμως τὴν παροχὴν τῶν πληροφοριῶν τούτων, ἀναθὲν εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ὑπαλλήλους (χαδεμεδες) ἤτοι τὸν μικτάρην, τὸν κεχαγιᾶν, τὸν κανδηλάπτην, τὸν κρᾶκτην, τὸν εὐταξίαν, τὸ καθήκον τοῦ νὰ συντάττωσι κατὰ μῆνα κατὰλογον τῶν γάμων, γεννήσεων καὶ θανάτων καὶ ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ ἀρμόδια γραφεῖα. Βραδύτερον ἐκδοθέντος ἰδιαιτέρου περὶ τῶν ληξιαρχικῶν πράξεων Κανονισμοῦ, ἡ Σεβ. Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἀπήτησε, συνωδᾶ ἐιδικῶ αὐτοῦ ἄρθρω, ἵνα ὁ ἱερεὺς ὁ τελῶν τὸν γάμον προτάγῃ ἐν τῷ ὀκτῷ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου εἰς τὸ ἀρμόδιον κυβερνητικὸν γραφεῖον πιστοποιητικὸν τῆς τελέσεως τοῦ γάμου πρὸς ἐγγραφὴν αὐτοῦ ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ προσαγωγὴ τούτου πιστοποιητικῶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἱερέως παρεῖχε δυσκολίας διὰ τοὺς ἱερεῖς, καὶ μάλιστα τοὺς τῶν χωρίων, αἵτινες οὕτω θὰ ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ ἐγκαταλείπωσιν ἐκάστοτε τὴν ἐκκλησίαν τῶν χωρίων αὐτῶν, ἐν ἧ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μόνον ὑπηρετοῦσιν, ὅπως μεταβιβῶσιν εἰς τὰ πολλακίς ἡμέρας ὁδὸν ἢ καὶ πλείωτον ἀπέχοντα κυβερνητικὰ κέντρα πρὸς προσαγωγὴν τῶν πιστοποιητικῶν τούτων, καὶ ἐπειδὴ ἐκτὸς τῆς δυσκολίας ταύτης, ἡ ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐγκατάλειψις τοῦ χωρίου αὐτοῦ πρὸς προσαγωγὴν τοῦ πιστοποιητικῶ τούτου θὰ συνεπέγη τὸ ἄσποιν τὸ νὰ μένη ἢ μὲν Ἐκκλησία κατὰ τὸ δίκστημα τοῦτο κλειστὴ, οἱ δὲ χριστιανοὶ ἑσπερημένοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν χαρίτων καὶ πολλακίς καὶ κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ βίου αὐτῶν στιγμᾶς, διὰ ταῦτα τὸ Πατριαρχεῖον παραστήσασα τῇ Σεβ. Αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει τὰ ἄτοπα ταῦτα καὶ τὰς δυσκολίας, παρέκλεσεν ἵνα ἀπαλλαγῶσιν οἱ ἱερεῖς τῆς ὑποχρεώ-

σεως τῆς ἀμέσου ὑπ' αὐτῶν προσκωγῆς τῶν ἐν λόγῳ πιστοποιητικῶν πρᾶξεζόμενον ἵνα τὰ πιστοποιητικὰ ταῦτα ἐκδίδωνται μὲν ὑπὸ τῶν ἱερέων κατὰ τὸ εἰρημένον ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ, προσκωγῆται δὲ ἐμμέσως εἰς τὰ κυβερνητικὰ ληξιαρχικὰ γραφεῖα διὰ τοῦ μουχτάρη, ἢ οἰουδήποτε ἄλλου προσώπου τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ἱερέων.

Κατὰ τὸ μέτρον τοῦτο δεκτὸν γενόμενον πρὸ τετραετίας ὑπὸ τε τῆς Σ. Αὐτ. Κυβερνήσεως καὶ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, οἱ ἱερεῖς ἀπηλλάχθησαν μὲν τῆς ὑποχρέωσης τῆς ἀμέσου ὑπ' αὐτῶν προσκωγῆς τῶν πιστοποιητικῶν, οὐχ ἦσαν ὅμως ἐξηκολούθησαν νὰ φέρωσι τὴν εὐθύνην τῆς ἐκδόσεως τῶν πιστοποιητικῶν τούτων. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἐντεῦθεν ἐπήγασαν δυσκολίαι τινές ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, τὸ ζήτημα τοῦτο πρὸ τίνος καιροῦ καὶ πάλιν ἀνεκινήθη. Καὶ ἀπῆρτησε μὲν ἡ Σ. Α. Κυβέρνησις αὖθις τὴν τελείαν τοῦ εἰρημένου ἄρθρου ἐφαρμογὴν, ἦτοι τὴν ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐκδοσιν τῶν εἰρημένων πιστοποιητικῶν, οὐχ ἦσαν ὅμως πρᾶσταθεισῶν ἐγγράφως τε καὶ προφορικῶς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Πανηγύστητος τῶν δυσχερειῶν τοῦ πρᾶγματος, ἐπεζητήθη διὰ τοὺς ἱερεῖς μέτρον περιφρουροῦν κάλλιον τὰ ἱερατικὰ καθήκοντα, καθ' ὃ οἱ ἱερεῖς ἀπαλλάττονται τῆς εὐθύνης οὐ μόνον τῆς προσκωγῆς, ὡς μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν πιστοποιητικῶν, ὑποχρεούμενοι μόνον ἵνα κατὰ λόγον τῶν γάμων ἐνυπόγραφον δίδωσιν ἐπὶ ἀποδείξει παραλαβῆς εἰς τοὺς μουχτάρκας, ὑποχρεοῦνται δὲ οἱ μουχτάρκαι, εἰς οὓς ἄλλως τε εἶναι ἀνατεθειμένη κατὰ τὸν αὐτὸν κανονισμόν καὶ ἡ εὐθύνη τῆς ἐκδόσεως τῶν πιστοποιητικῶν τῶν βαπτίσεων καὶ τῶν θανάτων, ἵνα δίδωσιν ἐγκαίρως ὑπὸ ἰδίων ὄλων εὐθύνην καὶ τὰ πιστοποιητικὰ τῶν γάμων ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ εἰρημένου κανονισμοῦ, ὑπεύθυνοι ὄντες ἀτομικῶς αὐτοὶ διὰ τε τὴν ἐκδοσιν καὶ τὴν προσκωγῆν ἢ μὴ αὐτῶν. Τοιοῦτοτρόπως δὲ διὰ τοῦ μέτρου τούτου, ὅπερ δὲν ἀμφιβέλλομεν, ὅτι εὐμενῶς ἀποδέξεται ἡ Σ. Αὐτ. Κυβέρνησις, ἀπαλλάττονται μὲν τελείως οἱ ἱερεῖς τῶν δι' αὐτοὺς δυσχερειῶν τῆς ἐκδόσεως καὶ προσκωγῆς τῶν πιστοποιητικῶν τῶν γάμων, συνωδᾷ πάντοτε τῇ ἀρχικῇ τῶν Πατριαρχείων παρακλήσει πρὸς τὴν Σ. Αὐτ. Κυβέρνησιν, ἐπιτυχῶς δὲ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς Σ. Αὐτ. Κυβερνήσεως περὶ τῆς ἐγκαίρου ἐκδόσεως καὶ προσκωγῆς τῶν πιστοποιητικῶν τούτων, καθισταμένων ὑπευθύνων περὶ τούτων ἀπέναντι αὐτῆς τῶν μουχταρῶν, τῶν ἄλλως τε καὶ ἐν τοῖς πρᾶξις πιστοποιητικαῖς τῶν βαπτίσεων καὶ θανάτων ὑπευθύνων ὄντων, οὐχ ἦσαν δ' ἐξασφαλίζεται καὶ τὸ κῆρος τῶν πιστοποιητικῶν τῶν γάμων ἀπέναντι τῆς Κυβερνήσεως, διότι τὰ ἐκδοθησόμενα πιστοποιητικὰ θέλουσι στηριζέσθαι ἐπὶ τῇ βᾶσει καταλόγου, δοθησομένου ὑπὸ τῶν ἱερέων πρὸς τοὺς ὑπευθύνους διὰ τὴν ἐκδοσιν καὶ προσκωγῆν τῶν πιστοποιητικῶν τούτων, ἦτοι τοὺς μουχτάρκας.

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Τοσοῦτον δὲ ὑπὸ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῶν ἰδίων πηθῶν ἠμβλύθη ἡ ἄλλοτε ὀξύνοια αὐτῶν, ὥστε δὲν ἠσθάνοντο, ὅτι πόλις χείρωνα νόμους ἔχουσα, ἀλλὰ σεβαστοὺς καὶ ἀκινήτους, κρείσσων εἶναι ἢ καλῶς ἔχοντας ἀκίρους, καὶ ἀνάθαια μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμωτέρη ἢ δεξιότης μετ' ἀκολασίας καὶ καταρρονήσεως τῶν νόμων, τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου, καὶ οἱ τὸν νοῦν κατώτεροι τῶν ἀνθρώπων θεωρούμενοι ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἐπισυνήθως καυχωμένους ἀμεινοντὰς πόλεις διοικοῦσι· διότι οἱ μὲν ἔχουσι δύο ἐλαττώματα μέγαρα, ὧν ἕνεκα τὰς πόλεις εἰς τε ἄτοπα πολλὰ, πολλὰς δὲ καὶ εἰς συμφορὰς καταρρίπτουσι δεινὰς· καὶ πρῶτον μὲν, τὸ πάντων μέγιστον κακόν, αὐτῶν εἶναι ὅτι τῶν νόμων θέλουσι καὶ σφοδρότεροι καὶ ὑπέρτεροι νὰ φάνωνται, τὸ δὲ δεῦτερον τοῦ πρώτου οὐχ ἦσαν ἐπικίνδυνον (εἶναι), ὅτι τῶν ἐκάστοτε λεγομένων εἰς τὸ κοινόν, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ταῦτα τύχῳσιν ὄντα, εἴτ' ἀληθῆ εἶτε μὴ, εἶτε συμφέροντα εἶτε μὴ, αὐτοὶ περὶ τῆς ἰδίας δόξης καὶ τοῦ ἰδίου κέρδους καὶ περὶ τῶν ἑαυτοῖς ἐπωφελῶν πρώτων μεριμνῶντες ἀεὶ κατὰ λόγον πρώτον ἀξιούσι νὰ ἦναι νικηταὶ τὴν περὶ τῶν κοινῶν ἐλευθέραν καὶ ἀπληθῆ συζήτησιν εἰς ἔριδα μετατρέποντες περὶ ἰδίων ἐμπληθῆ τυρλοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς φιλοτιμίας, ἐὰν μὴ καὶ ὑπὸ ταπεινῆς φιλοκερδείας ὑλικῆς, τοσοῦτον, ὥστε πολλοὶ αὐτῶν παρερχομένης ματαιίας εὐκαιρίας καταλαμβάνονται ὑπὸ τῆς ἀπαισιοδοξίας καὶ τῆς ἀνυπομονησίας καὶ λυποῦνται ὡς ἂν μὴ ἐμμελλε τοῦ λοιποῦ νὰ ἐπιστῇ καιρὸς καὶ ἄλλος καὶ δὴ καὶ πραγμάτων πολὺ σπουδαιότερων, ἐν οἷς δύναται νὰ διαπρέψη ἢ τε γνώμη καὶ ἡ συνέσις καὶ ἡ ἄλλη αὐτῶν ἀρετή. Ὡστε ἐν τῇ συνέσει καὶ τῇ σοφίᾳ τῇ ὑπερόχῳ, ἐφ' ἣ ἀξιούσι νὰ διαφέρωσι τῶν ἄλλων, ἐξελέγχονται τῇ ἀληθείᾳ τὴν ψυχὴν μικροί. Πολὺ δὲ προτιμότεροι εἰς διοίκησιν κοινῶν καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν ἀσυγκρίτως ἐπιεικέστεροι εἶναι οἱ τὰ μέτρια φρονούντες καὶ συνήθως τούτων ἀσθενέστεροι ἐκλαμβανόμενοι ὑπὸ τῶν πολλῶν· διότι κέκτηνται τριάδα ἀρετῶν, ἐφ' αἷς ἀναντιρρήτως ἐρείδεται ἡ ὀρθὴ πορεία τῶν κοινῶν καὶ τῶν πολιτειῶν ἢ εὐτυχία· διότι πρῶτον μὲν ἀπιστοῦντες τῇ ἑαυτῶν συνέσει, ἀμαθεστέρου τῶν νόμων θεωροῦντες ἑαυτοὺς, οὐδέποτε ἀσυστάως ἀσεβοῦσιν οὔτε περὶ τοὺς κειμένους νόμους, οὔτε περὶ τὴν ἄλλην τῶν καθεστώτων κρατοῦσαν τάξιν· ἔπειτα δὲ πάντα ἄλλον δυνατώτερον, ἂν δὲ μὴ, οὐχὶ πολὺ χείρωνα ἑαυτῶν εἰς τὸ κρίνειν καὶ βουλευέσθαι περὶ τῶν κοινῶν νομίζοντες ἄνευ λόγων ἀπο-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 367—368 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

χρώντων καὶ ἄνευ πλάνης περὶ τὸ ὀρθὸν πραγματικῆς οὐδέποτε οὔτε τολμῶσιν οὐδὲ στέργουσιν ἐξ ἀπλῆς ἰδιωτροπίας καὶ φιλαυτίας νὰ μεμρῶσι τὸν τοῦ καλῶς εἰπόντος λόγον· τέλος δὲ κριτικὴ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνιστικῶς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς πράγμασιν αὐτῶν βκίνουσιν ὀρθῶς.

Τηλικύτη δὲ ἦ τε τῆς διανοίας ἀκλυτῆς καὶ καὶ ἡ πρὸς τὴν πατριδα ἀστοργία ἦτο, ὥστε οἱ πλεῖστοι τῶν τὰ κοινὰ πρακτῶντων ἐπιχρόμενοι μὲν ἐπὶ τῆ τοῦ λόγου δεινότητι, φιλοτιμούμενοι δὲ τίς ὑπέρτερος τοῦ ἄλλου τὴν σύνεσιν νὰ φανῆ προετίμων καὶ παρὰ τὰς ἑαυτῶν ἀληθεῖς πεποιθήσεις τῷ πλήθει νὰ περὶνωσιν ἢ ἀπὸ τοῦ ἴσου δικαίως καὶ ἀπαθῶς κρινόντες ν' ἀποδέχωνται τὸ συμφέρον καὶ ὀρθόν, ἂν ἐλέγετο παρ' ἄλλου. Ἄλλων δὲ πάλιν ἡ φυχολύτης μέχρι τοσούτου προέβαινε βηθμοῦ, ὥστε ὑπὸ τοῦ ἰδίου κέρδους μίνον ἐλαυνόμενοι τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐξεπόνουν καὶ τῆς φιλοπατρίας τὴν χροιάν περιηλείφοντο ὅπως δυνθῶσι νὰ ἐξαπατήσωσι καὶ περσούρωσι τὸ πλῆθος τῶν ἀκρίτων εἰς τὰ νεύματα αὐτῶν. Ἡ δὲ ἀτυχὴς πόλις ὑπὸ τοιούτων κυβερνωμένη δημοχωγῶν, τὰ ἄλλα τὰ ἐκ τῶν τοιούτων ρητορικῶν διαπληκτισμῶν ἐτέροις δίδουσα αὐτὴ τοὺς κινδύνους ἀνελάμβανεν· ὁ δὲ κυρίαρχος λαός, ὡς συνήθως σήμερον ὑπὸ τῶν δημοκόπων τῶν ἀπαιδεύτων τὰ πλήθη θωπευτικῶς ἢ εἰρωνικῶς ἀποκαλιούνται, τὰ μὲν ὑπὸ τῶν κερδοσκοπῶν πολιτευτῶν, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἀσυνειδήτων παιδαγωγῶν, ὅποιοι οἱ στρεψοδικούντες ἦσαν σορισταί, τὸν τε νοῦν καὶ τὴν καρδίαν οὕτω διεστραμμένους ἦτο, ὥστε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὅπου ἐκρίνοντο καὶ συνεζήτουντο τὰ ὕψιστα τῆς πόλεως συμφέροντα, ἠγωνοθέτει συνειθισμένος ὢν θεατῆς μὲν τῶν λόγων νὰ γίνηται, ἀκροατῆς δὲ τῶν ἔργων· καὶ τὰ μὲν μέλλοιτα ἰθεῶρει ὡς *δρατὰ* νὰ γίνωνται κινούμενος οὐχὶ ὑπὸ τῆς κρίσεως καὶ ἐρεύνης τῆς ἰδίας, ἀλλὰ περσασυρόμενος τὰ ὄμματα ἔχων παντάπασιν κλειστὰ ὑπὸ τῆς δεξιότητος τῶν μετὰ κάλλους καὶ τέχνης ἀγορευόντων δημοχωγῶν, τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη ἔκρινεν ὡς καλῶς ἢ κακῶς γεγεννημένα, οὐχὶ τὴν πράξιν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν κατὰ τοὺς νόμους ἐξετάζων καὶ τὸ συμφέρον τὸ κοινόν, ἀλλ' ἐξ ὅσων ἦκουε παρὰ τῶν κομματικῶς μετὰ δεξιότητος ἐπικινούντων ἢ ἐπιτιμῶντων ἀγορητῶν ταῦτα δὲ πάντα ἐπασχε, διότι τὰ μὲν ἡ σκηνή, τὰ δὲ οἱ τῶν σοριστῶν καὶ τῶν πολλῶν ἄλλων δοκησιδῶν περὶ τοὺς λόγους ἀγῶνες καὶ ἐπιδείξεις εἶχον αὐτὸν μεμρῶμενον οὕτως, ὥστε μετὰ κινότητος μὲν λόγου ν' ἀπατᾶται ἄριστος ἦτο, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ ν' ἀκολουθῆ δὲν ἤθελε δοῦλος μὲν ὢν τῶν ἐκάστοτε ἀτόπων, ὑπερόπτης δὲ καὶ καταρρονητῆς τῶν ἐκ παλαιᾶς περσασυρίας καὶ πείρας ἤδη συνήθων καθεστώτων· οὕτω δ' ἀπάντων ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἡ πρὸς ἐπίδειξιν ἀσκόπου καὶ εὐφυῆς ροπή ἐκράτει, ὥστε ἕκαστος μὲν ἐπεθύμει αὐτὸς νὰ δυνθῆ νὰ εἴπῃ τι, ἂν δὲ μὴ τὴν εἰς τοῦτο

εἶχον ἰκνότητα, ἠγωνίζοντο τίνι τρόπῳ ἕκαστος δὲν θὰ ἐφκίνατο τελευταίως συνταχθεῖς μετὰ τῆς γνώμης τοῦ κινόν ἢ ἀτοπον εἰπόντος· μέγας δ' ἐν αὐτοῖς ἀγῶν ἦτο νὰ προεπικινῶσι τὸν μετ' ἀγγινοίας κατορθοῦντα νὰ εἴπῃ τι εἴτε σπουδαῖον εἴτε μὴ· καὶ νὰ προκισθάνωνται μὲν τὰ λεγόμενα πρόθυμοι ἦσαν, νὰ προνοήσωσι δὲ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποθησόμενα βραδεῖς, τεκμήριον ἐπιπολιότητος καὶ κουφονοίας, ἦν βεβαίως διαπλέκτει κατὰ νόμον φυσικὸν παιδεύσις ἐλαφρὰ καὶ ἑλλειψίς μορφώσεως τοῦ χαρακτῆρος ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς, ὡς καὶ σήμερον ἐτι ἡ πείρα μαρτυρεῖ παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς, ἐν οἷς τὰ τῆς παιδείας διέπουσι χεῖρες παρόμοιαι τοῖς τότε τῶν Ἀθηναίων μορφωταῖς καὶ ἠγέταις· τὸ δὲ τῆς νεωτεροποιίας φιλοπρόσδον πνεῦμα τὸ ἐν τοῖς παλαιότεροις χρόνοις τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἀνάπτυξιν ἐπαγαγόν τῶν τε τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν καὶ ὅλην τὴν ἄλλην λαμπρότητα, ἐφ' ἣ ἐπὶ Περικλέους ἠκμαζεν ἢ τῆς Παλλᾶδος πόλις καὶ τοῦτο ἐκ τῆς διαστροφῆς παιδεύσεως τοιαύτην ἔλαβε τροπὴν, ὥστε οἱ ἄλλοτε εἰς τοὺς πόθους καὶ τὰς ἐπινοήσεις εὐστοχοὶ νῦν ἐζήτουν μὲν ἄλλοτι ἢ ἐν οἷς ἔζων, ἐφρόνουν ὅμως οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἰκνῶς· ἀπλῶς δὲ ὑπὸ τῆς τῶν ἀκροαμάτων τέρψεως ἠτῶμενοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐκλήθητο μᾶλλον ὡς σοριστικῶν ἐπιδείξεων θεαταὶ ἢ ὡς ἄνδρες βουλευόμενοι σπουδαίως περὶ τῶν τῆς πόλεως κοινῶν· οἱ δὲ διὰ τοῦ λόγου τέρποντες ρήτορες πρόφασιν μὲν εἶχον τὸ τῆς πόλεως συμφέρον, τὸ δ' ἀληθὲς οἱ μὲν (οἱ κενόδοξοι) ἐποιοῦντο ἐπίδειξιν τῆς ἑαυτῶν ρητορικῆς δεινότητος καὶ τῆς περινοίας, οἱ δὲ (οἱ καὶ σήμερον συνετώτεροι ἀνυμνούμενοι κοινῶς) ἀντὶ τοῦ εὖ ποιεῖν τὸ εὖ παθεῖν ἐλάμβανον τῆς πόλεως ἀντὶ μεγάλων ζημιῶν ἐξωνουμένης τὴν ἐκ τῶν τοιούτων ρητορικῶν ἀγωνισμάτων καὶ κομματικῶν πανουργιῶν βραχέϊαν ἠδονήν· ἡ δὲ περὶ τῆς φιλοκερδαίας τῶν πολιτευομένων γνώμη ἐν τε αὐτοῖς τούτοις καὶ ἐν τῷ λαῷ οὕτω διαδεδομένη, ὡς φαίνεται, ἦτο, ὥστε ἕτερος πολιτικὸς τοῦ Κλέωνος ἀντίπαλος λυπούμενος λέγει ἐπὶ λέξει τὰ ἐξῆς ἀρκούντως χαρακτηριστικὰ τῆς τότε τῶν ἠθῶν κατὰστασεως· «καθέστηκε δὲ τ' ἀγαθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέως λεγόμενα μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, ὥστε δεῖν ὁμοίως τὸν τε τὰ δεινότερα βουλόμενον πείσαι ἀπάτη προσάγεσθαι τὸ πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα ψευδόμενον πιστὸν γενέσθαι· μόνην τε πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὖ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἐξαπατήσαντα ἀδύνατον· ὁ γὰρ διδούς φανερώς τι ἀγαθὸν ἀνυποπτεύεται ἀρᾶνως πρὸ πλέον ἐξείν». (Θα. Γ. 43, 2—3). Τῶν δὲ τοιούτων ὑποψιῶν πεπληρωμένην τοῦ λαοῦ τὴν καρδίαν εἶχον αὐτοὶ οὗτοι οἱ πολιτευόμενοι ἀντεγκλήσεις κατ' ἀλλήλων ἐπαγόμενοι καθ' ἐκάστην ἐν τοῖς κοινοβουλίοις καὶ ἀμοιβαίως διαβλαλλόμενοι ὅπως τοὺς τε ἀντεροῦντας ἐκπλήττωσι καὶ τοὺς ἀκουσομένους, ὡς ὁ αὐτὸς πάλιν ρήτωρ λέγει, ὅστις κατὰκρίνων τῶν πραγμάτων τὴν

τοιαύτην μοχθηράν κατάστασιν ἐπιφέρει τὰς ἐπομέ-
νας εἰς χαρακτήρος μόρφωσιν ἀξιολογώτατας πα-
ρατηρήσεις· ἀὴ πόλις, λέγει, οὐκ ὠφελείται ἐν τῷ
τοιῷδε (ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ τῶν πολιτευομένων διαβολῇ).
οὐδὲν γὰρ ἀποστερείται τῶν συμβούλων· καὶ πλείστ'
ἂν ὀρθοῖτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιοῦτους
τῶν πολιτῶν· ἐλάχιστα γὰρ ἂν πεισθίησαν (οἱ πολι-
ται) ἀμαρτάνειν· χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ
ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου φαί-
νεσθαι ἀμεινον λέγοντα, τὴν δὲ σώφρονα πόλιν τῷ
τε πλείστα εὖ βουλευόντι μὴ προστιθέσθαι τιμῆν,
ἀλλὰ μὴδ' ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυ-
χόντα γνώμης οὐκ ὅπως ζημιῶν, ἀλλὰ μὴδ' ἀτιμά-
ζειν· οὕτω γὰρ ὅτε κατορθῶν ἤκιστα ἂν ἐπὶ τῷ ἔτι
μειζόνων ἀξιούσθαι παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν
λέγοι, ὅτε μὴ ἐπιτυχῶν (ἤκιστ' ἂν) ὀρέγοιτο τῷ
αὐτῷ (τῷ παρὰ γνώμην πρὸς χάριν τι λέγειν), χαρι-
ζόμενός τι καὶ αὐτός, προσάγεσθαι τὸ πλῆθος» (Θα.
Γ. 42 4—5).

Αἱ ὀλίγαι αὗται τοῦ μετριοπαθοῦς ρήτορος Διο-
δώτου, οὔτινος καὶ ἄλλοτε τῶν χριστιανικωτάτων
ἐμνήσθημεν θεωριῶν, γραμματικὴ εἶναι πλείστης προσο-
χῆς καὶ μελέτης ἄξιαί τοις τε τὰ κοινὰ πράττουσι
καὶ τοῖς περὶ τὰ παιδαγωγικὰ ἀσχολουμένοις· διότι
ἢ τε πολιτεία ὑπερεκτιμῶσα τῶν τὸ καθήκον ἐκ-
πληροῦντων τὰς ὑπηρεσίας διαφθείρει αὐτοὺς μετὰ
τῶν ὑπερβολικῶν ἐπαίνων καὶ τῶν ἀνταμοιβῶν δια-
θρύπτουσα καὶ ἀλαζόνας καθιστῶσα καὶ τὸ σχολεῖον
ὁμοίως κακῶς ἐπὶ τῶν παιδῶν τὸ ἦθος ἐπιδρᾶ ὑπε-
ρεξίρον μὲν τῶν εὐφυῶν τῶν προστεταγμένων ἔργων
τὴν εὐκόλον ἐκτέλεσιν, ἀπειδῶς δὲ μεταχειριζόμενον
τῶν ἀσθενεστέρων τὴν ἀκουσίαν βραδυπορείαν· διότι
οὕτως οἱ μὲν σὺν τῷ χρόνῳ ἀποθαίνουσιν ἀπαιτητι-
κοὶ καὶ τῶν ἄλλων ὑπερόπται, οἱ δ' ἄλλοι τῇ ἐαυ-
τῶν δυνάμει ἀπιστοῦντες ἢ κλέπτουσι παρὰ τῶν δυ-
νατῶν ἐαυτοὺς τε ἐξυπατάουσιν καὶ τοὺς διδασκά-
λους ἢ παντάπασιν τὸ θάρρος ἀποβαλόντες, ἐὰν καὶ
ὑπερέγαν τύχῳσι φιλότιμοι, ἀποδυσπετοῦσιν ὅπως
πρὸς τοὺς πόλους· καὶ τὴν σπουδὴν ἐκθηλυόμενοι
οὕτω καὶ πᾶν ἄλλο μορφοῦμενοι ἢ ἄνδρες τέλειοι
τὰς ἀρετὰς ἔχοντες, ὅσας ἐν τοῖς προειρημένοις ὑπε-
δειξάμεν, καὶ χαρακτήρος καρτερίαν καὶ σθένος,
ὁποῖαν οἱ κίνδυνοι ἀπαιτοῦσι τοῦ ἐπιμήχου βίου καὶ
ὁτῆς ἀρετῆς ἀγῶν.

Πλάνη δὲ καὶ ἀμαρτημα ἀσύγνωστον νομίζεται
ὑπὸ τῶν παιδαγωγῶν τῶν σπουδαίων καὶ ἀρχαῖς ἐ-
χόντων χριστιανικὰς ὡς ἀληθῶς, ἐὰν τὰ τε σχολεῖα καὶ
οἱ γονεῖς σπουδάζωσι πολλάκις ἵνα ἐξεγείρωσι τῶν
παιδῶν τὸν εἰς τὴν μάθησιν καὶ τὴν ἐργασίαν ζῆλον
καὶ ἀγάπην οὐχὶ ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ μαθή-
ματος ἢ τοῦ αὐτοῖς ἐπιβαλλομένου ἔργου, ἀλλὰ διὰ
μέσων ἐξωτερικῶν δῶρα ὑπισχνόμενοι αὐτοῖς καὶ
παντοίας ἄλλας ἀμοιβὰς, ὧν ἢ ἐκπλήρωσις ἢ τὰς ὀ-
ρέξεις ἐκτρέφει τοῦ παιδὸς τὰς εἰς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύ-
σεων ὕλικῶν, ἢ τὸν τύπον περιβάλλει καὶ τῆς κενῆς

φιλοπρωτίας τὰς ὁρμὰς. Ὅμοίως δ' ἄτοπα νομίζονται
οἱ τε ἐπαινοὶ οἱ ὑπέροχοι καὶ αἱ δημοσίαι ἐνώπιον
πλήθους ἀνθρώπων γιγνόμεναι ἀνακηρύξεις καὶ αἱ διὰ
στεφάνων διακρίσεις τῶν τὸ καθήκον ἐκτελούντων
νέων, δι' ὧν οὐδὲν ἄλλο συνήθως κατορθοῦται, εἰμὴ
ὁ τρόφιμος ν' ἀποβῆ ὡς ἑτεροκίνητος καὶ ἀνελεύθερος,
ἐν τῷ τῆς ἀγωγῆς ὁ τελικὸς σκοπὸς κυρίως εἶναι τὴν
καταστήσῃ τὸν ἀνθρώπον αὐτοκίνητον καὶ ἀνεξάρτη-
τον. Τὸ ἐκ τῆς ἀμοιβῆς ἐξωθεν ἐπερχόμενον ἐλαττή-
ριον παρῶθει μὲν βεβαίως τοὺς παιδάς εἰς ἐπιτέλεσιν
τοῦ αὐτοῖς ἀνατιθεμένου ἔργου καὶ ἐκπληροῦται οὐ-
τως ὁ ἐξ ἀντικειμένου σκοπός· τὸ παρὰ τῶν παιδῶν
ζητηθὲν λαμβάνεται· ὁ δὲ διδάσκαλος καὶ ὁ πατήρ
ἢ ἡ μήτηρ χαίρουσιν ἠδὴ ἀπολαμβάνοντες, ὅπερ ἐζή-
τουν καὶ ἐπεθύμουν. Ἄλλ' ἐκπληροῦται ἄρα γε ὁ
σκοπὸς ὁ ἐξ ὑποκειμένου, ὁ σκοπὸς ὁ ἠθικός, οὔτι-
νος χάριν ἐπιβάλλεται κυρίως τῶν ἔργων ἢ ἐκτέλε-
σις; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ· διότι, ὡς ἡ πείρα μαρτυρεῖ,
οἱ οὕτως ἀνατρεφόμενοι νέοι εὐπειθοῦσι καὶ ἐκτε-
λοῦσι τὰ αὐτοῖς ἀνατιθέμενα ἔργα μόνον ὕσάκις εἶ-
ναι βέβαιοι, ὅτι θὰ λάθῳσι τὴν ὑπεσχημένην ἀνταμοι-
βὴν, ὕσάκις ἢ βούλησις αὐτῶν ὠθεῖται ἰσχυρῶς ὑπὸ
τοῦ ἐκ τῆς ἀνταμοιβῆς ἐξωτερικοῦ ἐλαττηρίου ἢ ὕσά-
κις ἐπιτελεῖται αὐτοῖς τὸ ἀποτρόπαιον φάσμα τῆς τοῦ
συμφέροντος ἀπωλείας, τῆς τοῦ δῶρου καὶ τῶν παι-
κίλων ἐγκωμίων ἀποτυχίας· ἐν δὲ ἄλλῃ ὑποθέσει
ζῆλος πρὸς τὴν ἐργασίαν παρ' αὐτοῖς αὐθόρμητος
συνήθως ἢ οὐδεὶς ἢ λίαν ἀσθενὴς παρατηρεῖται. Οἱ
τοιουτοτρόπως ἀνατρεφόμενοι ἐργάζονται οὐχὶ μόνον
ἄνευ ἡδονῆς οὐδ' ἀγάπης οὐδεμιᾶς πρὸς τὸ ἔργον αὐ-
τὸ καθ' ἑαυτὸ, ἀλλὰ τὸναντίον καὶ μετ' ἀποστροφῆς
πολλάκις προσέχοντες καὶ ὑποχωροῦντες μόνον τῷ
ἐξ αὐτοῦ ἐλπίζομένῳ κέρδει, τῇ ἀπολαύσει τοῦ βρα-
βεῖου. Πόσον δὲ τῇ κοινωνίᾳ ἐπιβλαβὴς ἢ τοιαύτη
ἀγωγή εἶναι διδάσκουσιν ἡμᾶς τὰ ἐπακόλουθα αὐτῆ·
διότι οἱ ἐκ παιδῶν ἐθισθέντες νὰ ἐργάζωνται χάριν
ἀπολαβῆς ἐξωτερικῆς, ἀλλὰ μὴ ἐξ ἀγάπης ἀγνῆς
πρὸς αὐτὴν τὴν ἐργασίαν, οὗτοι μορφοῦνται τὸ ἦθος
οὕτως, ὥστε ἠλικιωθέντες ἐν τοῖς ἔργοις, ὅσα ἀνα-
δέχονται, ἢ ἐν τοῖς ἀξιώμασιν, εἰς ἃ προάγονται,
θηρεύουσι πάντοτε παρὰ τὸν κύριον καὶ δευτερεύον-
τας σκοποὺς εἴτε ὕλικούς εἴτε ἠθικούς, ὑπὲρ ὧν μά-
λιστα σπουδάζοντες τοῦ κυρίου ἔργου ἢ παντελῶς
ἀρίστηνται ἢ ὀλιγῶς τὸ προσῆκον ἐκτελοῦσιν εὐ-
θῶς ὡς ἴδωσιν, ὅτι τὸ κατ' αὐτοὺς συμφέρον ἐπιτυ-
χίας πολλάς ἐλπίδας δὲν παρέχει. Ἡ τοιαύτη ἀγω-
γὴ ἀποτρέπουσα τὸν ἀνθρώπον τῆς κυρίας ἡδονῆς
καὶ τῆς χαρᾶς τῆς ἀληθοῦς, ἣτις κείται ἐν αὐτῇ τῇ
ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος, ἀσκει αὐτὸν, ἵνα ζητῇ
τὴν εὐδαιμονίαν ἀλλαχοῦ, ἀλλὰ μὴ ἐν τῇ ζῆ ζῶῃ.
Ὅτι δὲ τὸ τοιοῦτον εἶναι πηγὴ ἀδημονίας καὶ καθι-
στάνει τοὺς θνητοὺς μελαγχολικοὺς, μεμψιμοίρους
καὶ δυστυχεῖς λόγων πολλῶν εἰς ἀπόδειξιν ἀνάγκη
δὲν ὑπάρχει· διότι ὁ καὶ μικρὰς τοῦ βίου πείρας εὐ-
μοιρῶν ὀλίγον ἐὰν στρέψας ἐξετάσῃ ἑαυτὸν, νοεῖ εὐ-

θὺς τῆς ἀληθείας ταύτης τὸ κύρος. Ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς ἀμαρτωλῆς ταύτης ἀγωγῆς καὶ ἐξέως εἶναι πολλῶ ἐτι μείζον· διότι διὰ ταύτης τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας τὰ μέλη δὲν μορφοῦνται ἄνδρες τέλειοι οὐδὲ χαρακτηριστοὶ εὐθείς καὶ ἀνεξάρτητον συνείδησιν ἔχοντες, τελείαν καὶ σαφῆ τῶν καθηκόντων καὶ τῶν εὐθυνῶν, ὅσας ὀφείλουσι πρὸς τε τοὺς νόμους καὶ τὴν κοινωνίαν, ἣτις ἐξέθρεψε καὶ ἀνέχεται αὐτοὺς ἐν τοῖς ἐκυτῆς κύλοις, καὶ πρὸς τὴν πολιτείαν, ἥς τὸ κράτος ἐξασφαλίζει αὐτοῖς τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν, καὶ πρὸς τὴν Ἀρχὴν, ἣτις προήγαγεν αὐτοὺς εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἄξιωμα, ἢ ἐπίστευσεν αὐτοῖς τὴν ἐκπλήρωσιν ταύτης ἢ ἐκεῖνης τῆς διακονίας καὶ ἀποστολῆς. ἀλλὰ σχηματίζονται μικροὶ καὶ φυλοὶ μισοῦργοι ἢ μικρολαϊότες ματαίας κεροδοξίας ἐρασταί, οἵτινες, ὅπως αὐτοὶ πωλοῦνται καὶ ἀγοράζονται ἀντὶ χρημάτων ἢ πλουσιῶν ἄλλων δώρων ἢ ταπεινῶν ἐγκωμίων καὶ εὐτελῶν κολακειῶν, οὕτω νομίζουσι. πῶς δικαιοῦνται καὶ δύνανται διὰ παρομοίων δυσσεβῶν καὶ ἀσυγγνώστων μέσων νὰ ἐξαγοράζωσι τὴν τε τιμὴν καὶ τὴν συνείδησιν τῶν ἄλλων, καὶ τὴν ἐπ' ἀρετῇ ὑπόληψιν τοῦ γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἐργαζόμενοι καὶ ἀγαθοποιούντες οὐχὶ ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸ γένος αὐτό, ὅπερ ἴσως οὐδὲν ἢ πολὺ ὀλίγον αὐτοῖς μέλλει, οὐδ' ἐκ ζήλου πρὸς αὐτὴν τὴν πρᾶξιν τοῦ ἀγαθοῦ, οὐδ' ἐκ συναισθήματος πρὸς τὸ χρέος καὶ τὴν εὐθύνην, ἣν ὀφείλουσιν ἕνεκα τῆς θέσεως τῆς κοινωνικῆς, ἢ ἕνεκα τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἰσχυρίσματος, μεθ' οὗ περιέβλεπεν αὐτοὺς ἡ κοινὴ ὑπόληψις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ, ἡ ἡ ἀνωτάτη Ἀρχὴ τοῦ γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅπως πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ ἐπιμελούμενοι ἐπιτύχωσιν ἄλλων συμφερόντων, ὧν πολλὰ πολλάκις ὑπὸ τοῦ φωτός τῆς ἀμειλικίου ἀληθείας σὺν τῷ χρόνῳ ἐξελέγχονται δυστυχῶς καὶ λίαν ἀγενῆ. Πόρρω λοιπὸν ἡμῶν τοιαύτη τῆς νεολαίας ἀγωγὴ καὶ ἐξίς φθοροποιά· διότι οὔτε τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὔτε τῷ γένει, οὔτε τῇ πολιτείᾳ λυσιτελοῦσιν οἱ ἐκ ταύτης ἐκπορευόμενοι γραμματεῖς καὶ φαρμακοὶ ὑποκριταὶ καὶ οἱ παντοῖοι ἄλλοι χαμίζηλοι τῆς κοινωνίας ὀλετήρες καὶ τῆς ἀτυχοῦς νεολαίας διαφθορεῖς. Ἡ τε πολιτεία καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ γένος ὅλον εἰ πέρ ποτε ἀνάγκην ἔχει ἀνδρῶν τιμίων καὶ ἐναρέτων ἀληθῶς, σεβομένων μὲν τὴν τῶν νόμων ἱερότητα, ἐπιζητούντων δὲ ἐν ἄρχῃ εὐλαβεῖα καὶ προθυμίᾳ ἱερᾶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, τὸ δ' ἀγαθὸν ποιοῦντων καὶ ὑπὲρ τῶν κοινῆ συμφερόντων ἐργαζομένων οὐχὶ ἕνεκα ἀπολαβῆς ἄλλης ἐξωτερικῆς, ἀλλ' ἐκ θαυμασμοῦ μὲν ἱεροῦ πρὸς τὸ καθῆκον αὐτό, ἀγάπης δ' ἀγνῆς πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τὸ ἀγαθόν, τὸ καλόν καὶ τὸ γένος, ὅπερ τιμᾶ αὐτοὺς προσκαλοῦν νὰ κυβερνώσι τὰ ἑαυτοῦ ὡς πατέρες καὶ ποιμένες ἀληθεῖς, οἵτινες θέτουσι τὴν ἑαυτῶν ζωὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων σωτηρίας. Ἡ Ἀνατολὴ μάλιστα ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην τῆς Εὐρώ-

πης χώραν ἀνάγκην ἔχει πολιτῶν χριστιανῶν καὶ τέκνων τοῦ παναγίου τῶν ὁλων Κυρίου καὶ Πατρὸς ἀληθινοῦ, τὸν μὲν Θεὸν προσκυνούντων ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, τὸ δ' ἀγαθὸν καὶ τὸ τῇ τοῦ ἀνθρώπου ἀξίᾳ προσῆκον ποιοῦντων οὕτως, ὥστε νὰ μὴ γινώσκῃ ἡ ἀριστερὰ τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ.

(ἔπεται τὸ τέλος).

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ ἀποφάσεων ἐν γένει.

Ε'. Περὶ δημοσιεύσεως καὶ κοινοποιήσεως τῶν ἀποφάσεων

ΕΠΙΔΟΤΗΡΙΟΝ

«Ὁ ὑποφαινόμενος Ζηφείριος Νικ., δικαστικὸς κλητὴρ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως . . . λαβὼν ἐντολὴν παρὰ τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος τοῦ Μητροπολίτου ἀγίου . . . (ἡ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος αὐτὸν . . .) ὅπως κοινοποιήσω ἀντίγραφον ἐρήμην ἀποφάσεως (ἡ κατ' ἀντιβολίαν) τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς αὐτῆς Μητροπόλεως ὑπ' αὐτῆς ἀριθ. . . . καὶ ἡμερομηνίαν ἐ. ἔ. ἐπὶ τῆς περὶ διαζεύξεως δίκης μεταξὺ τοῦ . . . καὶ τῆς . . . πρὸς τὸν καθ' οὗ αὕτη μετέβην σήμερον τῇ . . . ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος . . . καὶ εὐρῶν αὐτὸν εἰς τὴν κατωκίαν αὐτοῦ, κειμένην ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἐνορίαν . . . ὁδὸν . . . ὑπ' ἀριθ. . . . (ἡ ἄνευ ἀριθμοῦ), ἐπέδωκα αὐτῷ τὸ ρηθὲν ἀντίγραφον, ὅπερ δεχθεὶς, ὑπέγραψε μετ' ἐμοῦ τὸ παρὸν ἐπιδοτήριον πρὸς πίστωσιν.

Ἐν . . .

Ὁ ἐπίδοτος δικαστικὸς κλητὴρ
(ὑπογ.)

Ὁ λαβὼν
(ὑπογ.)

Ἐάν ὁ δικάδικος, πρὸς ὃν διετάχθη νὰ γείνη ἡ ἐπίδοσις τῆς ἀποφάσεως, ἀρνηθῇ δι' οἰονδήποτε λόγον, ἢ καὶ παραλάβῃ ταύτην, ὁ δικαστικὸς κλητὴρ μετὰ τὰς λέξεις: ἐπέδωκα αὐτῷ τὸ ρηθὲν ἀντίγραφον, ἐξακολουθεῖ σημειῶν.

«Ἀλλ' οὗτος ἐπέστρεψέ μοι τοῦτο, εἰπὼν ὅτι δὲν ἐνόησε ἵνα δεθῇ καὶ παραλάβῃ τοῦτο. Εἰς πίστωσιν συνέταξα τὸ παρὸν ἐνώπιον τῶν ἐπὶ τούτῳ προκληθέντων παρ' ἐμοῦ καὶ κάτωθι ὑποφαινόμενων εὐπολήτων μαρτύρων καὶ τοῦ Μικτάρῃ τῆς ἐνορίας, διὰ τὰς νομίμους συνειπίας».

Ὁ δικαστικὸς κλητὴρ

Οἱ Μάρτυρες

Ὁ Μικτάρῃς

Ἡ προθεσμίᾳ πρὸς χορῆσιν τοῦ ἐνθίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς ἢ τῆς ἐφέσεως κατὰ τῆς κοινοποιουμένης τῷ δικάδικῳ ἀποφάσεως ἄρχεται οὐχὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας· τοιαύτη δὲ τυγχάνει καὶ ἡ νομολογία ὁλων ἀνεξαίρετως τῶν δικαστηρίων τοῦ Ὁθωμανικοῦ Κράτους, ὡς καὶ τοῦ Ἀκυρωτικοῦ, ὅπερ καὶ τὴν τελευταίαν μάλιστα ἡμέραν τῆς λήξεως τῆς

προθεσμίας δὲν υπολογίζει παντελῶς—ἀποθανόντος δὲ τοῦ δικδίκου εἰς ὃν ἐκοινοποιήθη ἡ ἀπόφασις πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς πρὸς ἀνακοπὴν ἢ ἔφειν προθεσμίας, ἄρχεται διὰ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ νέα προθεσμία, λογιζομένη ἀπὸ τῆς ἀποδοχῆς τῆς κληρονομίας· ἀλλὰ τοῦτο εὐνόητον, ὅτι ἀρροῶ τὰς ὑλικὸν ἀντικείμενον ἐχούσας υποθέσεις, οὐχὶ δὲ τὰς καθαρῶς πνευματικὰς, τὰς ἀποβλεπούσας αὐτὸ τοῦτο τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποθανόντος δικδίκου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ ἐρημοδικίας.

Ἐάν ὁ ἕτερος τῶν δικδίκων, κλητευθεὶς δεόντως ἐκ μέρους τοῦ δικαστηρίου πρὸς ἐμφάνισιν ἐνώπιον αὐτοῦ καθ' ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν, δὲν προσέλθῃ, τότε τὸ δικαστήριον δύναται ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ἑτέρου τῶν δικδίκων ἵνα προβῇ εἰς ἐκδοσιν τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ ἐρήμην τοῦ ἀπολειπομένου δικδίκου, ἐκτὸς ἐάν σχηματίσῃ πεποιθήσιν ὅτι ὁ ἀπολειφθεὶς τοῦ δικαστηρίου δικδίκος δὲν προσῆλθεν ἕνεκα ἀλuthoῦς κωλύματος, ὅτε δύναται ἵνα ἀναβῆλῃ αὐτεπαγγέλτως τὴν δίχην εἰς ἑτέραν ἡμέραν, ὑποχρεοῦν τὸν παραστάντα δικδίκον ἵνα ἐμφανισθῇ κατ' αὐτήν· (Ἐμπ. Δικ. ἄρθρ. 67)· ἐννοεῖται δ' ὅτι τὸ μὲν καθαρῶς Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον δύναται ἵνα δικάσῃ ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου ἀπολειπομένου, μόνον ὅτε προηγηθῶσι τρεῖς κλήσεις, διαβιβασθεῖσαι πρὸς αὐτὸν προκειμένου περὶ πνευματικῶν διαφορῶν, οἷον μνηστείας, γάμου, τὸ δὲ Μικτὸν Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον μετὰ μίαν μόνην κλήσιν, ἀπευθυνθεῖσαν πρὸς αὐτὸν καὶ μὴ ἐμφάνισιν αὐτοῦ.

Ἐν τῇ ἐρήμην διαδικασίᾳ παρουσιάζονται αἱ ἐπόμεναι περιπτώσεις.

α'] Ἐάν ὁ μὴ παραστὰς εἰς τὸ δικαστήριον τυγχάνῃ ὁ ἐνάγων, τότε ὁ ἐναγόμενος οὐδὲν ὑποχρεούμενος ἵνα ἀπαντήσῃ εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ υποβληθεῖσαν ἀγωγὴν καὶ ἐκζητήσῃ τὴν ἀπόρριψιν αὐτῆς, εἴτε κατὰ τύπους εἴτε κατ' οὐσίαν, δύναται ἵνα ἐξαιτησῆται ἀπλῶς τὴν ἀπόρριψιν τῆς κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆς· (*Ἀρθρ. Ἐμπ. Δικ. 68).

β'] Ἐάν ἐμφανισθῇ μόνος ὁ ἐνάγων, δύναται οὗτος ἵνα ζητήσῃ ἀπόφασιν παραδεχομένην τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ καὶ καταδικάζουσαν τὸν ἐναγόμενον εἰς ὅ,τι δι' αὐτῆς ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει κέκτηται τὸ δικαίωμα ἵνα ἐξετάσῃ καὶ ἐξακριβώσῃ τὰ ἐν τῇ ἀγωγῇ, σχηματίζον πεποιθήσιν περὶ τοῦ βεβημένου καὶ τοῦ ἀληθοῦς τῶν ἐν τῇ ἀγωγῇ ἀναφερομένων· ἐάν μάλιστα ὑπάρχῃ ἐνστάσις τις, συνεπέξ τῆς ὁποίας τὸ δικαστήριον δὲν δύναται ἵνα ἐπιληφθῇ τῆς ἀγωγῆς, ἢ εἶναι ἠναγκασμένον ἵνα ἀπορρίψῃ ταύτην, δύναται τὸ δικαστήριον καὶ αὐτεπαγγέλτως εἶτι ἵνα προτείνῃ ταύτην, καὶ προβῇ εἰς τὴν σχετικὴν ἐκδοσιν καὶ ἀπαγγελίαν τῷ ἐνάγοντι· τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ, ὡς ὅτε, φέρ' εἰπεῖν, φρονεῖ ἑαυτὸ ἀναμύδιον λόγῳ ὕλης ἢ κατοικίας τοῦ

ἐναγομένου, ἢ ὑπάρχει δεδικασμένον ἐπὶ τῆς αὐτῆς υποθέσεως, ἢ ὑπάρχει ἄλλη τις παρομοία περίπτωσις.

γ'] Ἐάν ὑπάρξωσι πολλοὶ δικδίκου ἢ ἐναγόμενοι, ἐτάχθη δὲ ἰδιαιτέρᾳ προθεσμία πρὸς ἐμφάνισιν ἐπὶ δικαστηρίου ἐνὸς ἐκάστου τούτων, τὸ δικαστήριον δὲν δύναται ἵνα προβῇ εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς κατ' ἐρήμην ἀποφάσεως αὐτοῦ, πρὶν ἢ ἐπιστῇ ἡ μακροτέρα προθεσμία ἢ χρηρηγηθεῖσα πρὸς ἐμφάνισιν ἐπὶ δικαστηρίου τινὶ τῶν δικδίκων.

δ'] Ὁ ὑπὲρ οὗ ἡ ἐρήμην ἀπόφασις δύναται ἵνα ἐπιδιώξῃ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς μετὰ παρελεύσειν 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προσηκούσης κοινοποιήσεως αὐτῆς τῷ καθ' οὗ αὐτῇ· ἐξαίρεσις ὑπάρχει ὅτε ἡ ἐρήμην ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις εἶναι καὶ προσωρινῶς ἐκτελεσθῇ, ὅτε δύναται ἀμέσως ἵνα ἐπιζητήσῃ ἀρμόδιως τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς.

ε'] Ἡ κατὰ τοῦ ἐναγομένου ἐκδοθεῖσα ἐρήμην ἀπόφασις δέον ἵνα ἐκτελεσθῇ ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἐντὸς ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, καθόσον ἄλλως, ἐάν μείνῃ ἀνεκτέλεστος, θεωρεῖται ὡς ἄκυρος καὶ μὴ ὑπάρχουσα, καὶ δέον κατὰ συνέπειαν ἵνα ἐξ ὑπαρχῆς ὁ ἐπιτυχὸν τὴν ἐρήμην ἀπόφασιν δικδίκος ἀποταθῇ εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον καὶ ζητήσῃ τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἐναγομένου καὶ τὴν καταδίχην αὐτοῦ.

στ'] Εἰς τὸν κλητευθέντα νομίμως καὶ μὴ ἐμφανισθέντα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου δικδίκον ἐπιβάλλονται πάντοτε τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως, ἅτινα καὶ ἐν περιπτώσει υποβολῆς ἀνακοπῆς παρ' αὐτοῦ κατὰ τῆς προεκδοθείσης ἐρήμην ἀποφάσεως εἶναι ὑπόχρεως κατὰ γενικὸν κανόνα ἵνα καταβῆλῃ.

(ἔπειτα συνέχεια)

ΕΛΕΓΘΕΡΙΟΣ ΓΡ. ΤΑΠΕΙΝΟΣ
Διδάκτωρ τῶ Νομικῶ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ καὶ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ συγγράμματα περιοδικὰ ἐκδιδομένα ἐν τῇ θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ Πετροπόλεως.

Ὁ «Ἐκκλησιαστικὸς Ἀγγελιαφόρος» ὡς ὄργανον θεολογικῆς Ἀκαδημίας, σκοπὸν προτιθέμενος τὴν μεταξὺ τοῦ κλήρου καὶ τῆς κοινῆς διὰδοξιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, γνωρίζει συγχρόνως αὐτοῖς καὶ τὸν σύγχρονον ἐκκλησιαστικὸν καὶ θρησκευτικὸν βίον μὴ παραδέλων καὶ τὸν πρὸς τοῦτον σχετιζόμενον βίον τῆς κοσμικῆς κοινῆς. Ἐν δὲ τῇ «Χριστιανικῇ Ἀναγνώσει» δημοσιεύονται πρωτότυπα καὶ ἐν μεταφράσει πραγματεῖαι θεολογικοῦ, ἱστορικοῦ καὶ οἰκοδομητικοῦ χαρακτήρος, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ ἐρμηνεῖαι εἰς τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ ἐν Ρωσίᾳ δι' ἀμφοτέρω τὰ περιοδικὰ 7 ρούβλια μετὰ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν· ἰδιαιτέρως διὰ τὸν «Ἐκ-

1. Παράβαλε ἄρθρον 83 τῆς ἐμπορικῆς καὶ 158 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας τοῦ Κράτους, ὅπερ ταυτόσημον.

κληρικτικὸν Ἀγγελικρόνον 5 ρουβλίκ, διὰ τὴν «Χριστιανικὴν Ἀνχνώσιαν» μετὰ τῶν «Ἐραγνητικῶν» 5 ρουβλίκ. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διὰ πάντα τόποι, δι' ἀμφοτέρω μὲν τὰ περιοδικὰ 9 ρουβλίκ, δι' ἕκαστον δὲ ἰδίᾳ ἀνά 7 ρουβλίκ μετὰ τῶν ἀποστολῶν αὐτῶν.

Οἱ θέλοντες νὰ προμηθεύσῃσι τὰ περιοδικὰ ταῦτα ἀποτανήσασιν εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀγγελικρόνου» καὶ τῆς «Χριστιανικῆς Ἀνχνώσεως» ἐν Πετροῦπολει.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΧΙΟΥ. — Ἐκθεσις τῶν κατὰ τὰ σχολικὰ ἔτη 1890—1891 1891—1892 καὶ 1892—1893 πεπραχμένων ἐν τοῖς ὀρθόδοξοῖς δημοσίοις σχολείοις Χίου. — Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐξεδόθη ἐν Χίῳ ἑκθεσις πολυτίμος περιλαμβάνουσα τὴν κατὰ τὰ μνημονευόμενα σχολικὰ ἔτη παιδευτικὴν ἐν τῇ θεοσώτῳ ἐπαρχίᾳ Χίου κίνησιν. Τὸ ἔργον ἐκ 250 σελίδων περίπου συγκείμενον ἀποτελεῖ ἀνεκτικὴν πηγὴν διὰ τὴν ἐν γένει παιδευτικὴν κατὰστασιν τῆς φιλομούσου ἐπαρχίας, πολλῆς δ' εὐχῆς ἔργον ἐάν τῷ παραδείγματι τούτῳ εἴποντο καὶ πᾶσαι αἱ ἀνά τὸ κλίμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου θεοσώττοι ἐπαρχίαι, καθόσον αἱ τοιαῦται στατιστικαὶ πληροφορίαι ὑπὸ τὴν ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν κατὰστασιν τῶν ἐπαρχιῶν μέλλουσι ν' ἀποδῶσιν ἢ πολυτιμότερα συμβολή εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρης παιδευτικῆς κινήσεως. Ἀξία ἔχει πολλοῦ ἐπίκαιον τυγχάνει ἡ ἐφορεια τῶν Ἐκπαιδευτικῶν Καταστημάτων Χίου καθιερωτάτα τοιοῦτον τελεσφόρον σύστημα, δι' οὗ ἀσφαλίζεται ἡ ἀληθὴς παιδευτικὴ κατὰστασις καὶ ἀποκλείονται αἱ πεπλανημένοι σκέψεις τῶν ἐν τῇ διαστρωῇ αὐτῶν ἰδία ἐπιδιωκόντων συμφέροντα.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῶν ληξιαρχείων διὰ τεσπερὲ αὐτῆς πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα γνωστοποιεῖ ὅτι οἱ ἐκ τῶν κατοίκων Πρωτευούσης Ὁθωμανοὶ ὑπὸ τῶν Γεώργιος Σταύρου καὶ Γεώργιος Βουλαγάρ-

πουλος ἀπεβίωσαν ὁ μὲν πρῶτος ἐν Κιέβῳ, τῇ 16 Αὐγούστου π. ε. ἐν ἡλικίᾳ 37 ἐτῶν, ὁ δὲ δευτέρος ἐν Λειψίᾳ, τῇ 8 Ὀκτωβρίου π. ε. ἐν ἡλικίᾳ 16 ἐτῶν. Ἐρ' ὧ καὶ φέρεται τοῦτο εἰς γῶσιν τῶν συγγενῶν καὶ κληρονόμων τῶν ἀποβιώσαντων.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 13 Ἰανουαρίου 1894

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας.

**ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.**

Ἀριθ. Πρωτ. 108.

Πρόσκαλεῖται ἡ Ἄννα Γεωργίου Κ. Ἀδοσίδου, θυγάτηρ Δημητρίου Ραζῆ, τέως κάτοικος ἐνταῦθα, ἥδη δὲ ἀγνώστου δικμονης καὶ κατοικίας, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὦραν 7 τουρκιστί, μετὰ παρέλευσιν τριάντα καὶ μίαις ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας κλήσεως ἐμφανισθῆ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Γεωργίου Κ. Ἀδοσίδου ἐπὶ διαζεύξει.

Ἐν ἐναντίῳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτῆς ἐγωγή δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ προσῶτα κλησις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 10 Ἰανουαρίου 1894.

Ὁ Πρόεδρος
+ Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 10 Ἰανουαρίου 1894.

Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

**ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΔΙΑΙΤΩΜΕΝΩΝ
τοῦ ἔτους 1893.**

	Οἱ κατὰ τὴν 1 Ἰανουαρίου εὐρεθέντες		Οἱ καθ' ὄλον τὸ ἔτος								Οἱ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου μείναντες		ὄλον
	ἄνδρες	γυναίκα.	Εἰσελθόντες		τὸ ὄλον	Ἐξελθόντες		Ἀποθανόντες		ἄνδρες	γυναίκα.		
			ἄνδρες	γυναίκα.		ἄνδρες	γυναίκα.	ἄνδρες	γυναίκα.				
Ἀσθενεῖς	213	32	4452	431	5128	3866	322	593	111	198	38	5128	
Γηροκομούμενοι	89	21	27	14	151	2		21	11	93	24	151	
Φρενοβλαβεῖς	257	129	68	27	481	34	15	59	27	232	114	481	
Ὀρφανοὶ	148		41		189	42		2		145		189	
Περιορισμένοι	1	1	6		8	4	1			3		8	
Προσωπικόν	117	31	62	18	228	55	16	2	2	122	31	228	
	825	214	4656	490	6185	4003	354	677	151	793	207	6185	

Ἐρ Γαλατᾶ, τῇ 13 Ἰανουαρίου 1894.

Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Γραφείου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων
ὁ Διευθυντῆς **Β. ΚΑΒΑΛΑΣ.**

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1894

ΑΡΙΘ. 49

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † 'Ο Αἴνου Λουκάς (πρόεδρος)
- 'Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
- Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
- 'Ι. Δ. Τανταλιδής
- 'Αλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

'Αρχισυντάκτης 'Ιεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλήρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.	

'Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν ἀληθεῖν ἀφορῶσαν εἰς τὴν 'Ἐκκλησιαστικὴν 'Αληθεῖαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Λουκᾶ Προέδρῳ τῆς τῆς 'Ἐκκλησιαστικῆς 'Αληθεῖαν διευθυνοῦσας 'Επιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὕλης διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς 'Ἐκκλησιαστικῆς 'Αληθείας καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλὰσσόντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

'Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — 'Ο τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — 'Ἡ πέμπτη ἐντολή — Δικονομικά.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— Πρόεδρος Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου. — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σεβδάτου ἢ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὠνόμασε πρόεδρον τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποχωρήσαντος τέως τοιοῦτου σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου 'Ηρακλείου κ. Γερμανοῦ τὸν σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Κυζίκου κ. Νικόδημον, ὅστις καὶ προήδρευσε τῆς σημερινῆς τακτικῆς συνεδρίας τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου τὸ πρῶτον ἀναλαβὼν τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

Ἐν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἔλαβεν ὑπ' ὄψει τὰς ὑπὸ τῆς τριμελοῦς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς, συγχειμένης ἐκ τῶν ἀξιολύμων κκ. Γρηγορίου Γαροφαλίδου, Γρηγορίου Καρύδου καὶ Ε. Σαριδάκη ὑποβληθείσας αὐτῷ ἐκθέσεις ἀφορώσας τὴν 'Ἐξέλεξιν τῆς διαχειρίσεως τῶν λογαριασμῶν τῶν 'Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων κατὰ τὰ ἔτη 1888, 1889, 1890 καὶ 1891, καὶ διώρισεν ἐτέραν τριμελῆ ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπὴν ἀπαρτιζομένην ἐκ τῶν ἀξιολύμων κκ. Φραγκοῦλη Μαυρογορδάτου, 'Αλεξάνδρου Φωτιάδου καὶ Κωνσταντίνου 'Αποστολίδου ὅπως ἐξελέγξῃ αὐτὴ τοὺς λογαριασμοὺς τῆς διαχειρίσεως τοῦ 1892 καὶ 1893 καὶ ὑποβῆλῃ εἰς τὴν προσήκουσαν ἔκθεσιν, ἣν μετὰ τῶν μνησθειῶν ἀνωτέρω ἐκθέσεων δημοσιεύσομεν προσεχῶς.

— Γενέθλια τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος. — Ἐπὶ τῇ παναισίῳ πεντηκοστῇ τρίτῃ ἐπατηρίδι τῶν γενεθλίων τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Γαληνοτάτου, Κραταιοτάτου καὶ λαοποθέτου ἀναχτοῦ ἡμῶν Σουλτὰν 'Αβδούλ Χαμίτ τοῦ Β' ἐγομένην τῇ προσεχεῖ Πέμπτῃ, 10 ἄρ-

ζήμενον, δι' ἐπίσημου Κοινοποιήσεως ἐκδοθείσης ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων κλοῦνται οἱ Βαθυβούχοι καὶ Λογάδες τοῦ Γένους ὡς καὶ τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα ὅπως παραστῶσιν εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τελομένην ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου καὶ τῆς 'Ιεράς Συνόδου δοξολογίαν, περὶ ἧς ἐν τῷ προσεχεῖ φύλλῳ ἐκτενέστερον τὸν λόγον ποιησόμεθα.

— Ἐφορεία Θεολογικῆς Σχολῆς. — Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ἢ Α. Θ. Π. ὠνόμασε πρόεδρον τῆς Ἐφορείας τῆς ἐν Χάλκῃ ἱεράς Θεολογικῆς Σχολῆς τὸν σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Νικομηδείας κ. Φιλόθεον εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ τέως τοιοῦτου σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου 'Ηρακλείου κ. Γερμανοῦ.

— Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης. — Τῇ προσεχεῖ Κυριακῇ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Φωτίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως πανηγυρίζουσης κατὰ τὸ εἶθος τῆς ἐν Χάλκῃ ἱεράς Θεολογικῆς Σχολῆς τελέσει ἐν τῷ αὐτοῦ ἱερῷ ναῷ τῆς Σχολῆς τὴν θείαν καὶ ἱεράν λειτουργίαν ὁ ἐφοροταμίας τῆς Σχολῆς σεβασμιωτάτος μητροπολίτης Αἴνου κ. Λουκάς, χειροτονήσει δὲ εἰς ἱεροδιδάκονον καὶ ἕνα ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς ἀπολυομένης κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τάξεως.

— Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ. — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τῶν Τριῶν Ἱερarchῶν ἐτελέσθη ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ τὸ εἰθισμένον μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἱδρυτῶν, εὐεργετῶν, ἐφόρων, καθηγητῶν καὶ μαθητῶν τῆς Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς. Τῇ Α. Θ. Πανηγυρίῳτι συνελειτούργουν ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν οἱ μητροπολίται Κυζίκου κ. Νικόδημος, Δέρκων κ. Καλλίνικος, Αἴνου κ. Λουκάς, Χαλδείας κ. Γερβάσιος, Λέσου καὶ Καλύμνου κ. Χρύσανθος καὶ Κολωνίας κ. Δωρόθεος.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας καὶ ἱεράς μυσταγωγίας ἢ Α. Θ. Πανηγυρίτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχ-

χης συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν μνησθέντων σεβασμιωτάτων συνοδικῶν, τινῶν τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου καὶ πλήθους ἄλλων φιλομούσων ὁμογενῶν ἀνέβη εἰς τὴν Σχολὴν, ἐνθα μετὰ τὴν ἐπιμνημόσυνον τελετὴν ὁ Σχολάρχης αὐτῆς πανοσιολογιώτατος ἀρχιεπίσκοπος κ. Μιχαὴλ Κλεόβουλος ἔδωκε τὸν λόγον τῷ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς κ. Γεωργίῳ Μακρίδῃ, ὃς ἀναβὰς εἰς τὸ βῆμα ἀπήγγειλε τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας πραγματευόμενος περὶ μύθου ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν τῆς λέξεως ἔννοιαν καὶ διὰ γλώττης γλαφυρᾶς καταδείξας τὴν ἐπίδρασιν τοῦ μύθου ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἐθνῶν ἐν γένει.

Τὸν ρήτορα κατελθόντα τοῦ βήματος ἐχειροκρότησε τὸ συρρεῦσα ἄκρατῆριον καὶ εἶτα διὰ βραχείων ἐπεσκέψατο τὴν τελετὴν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπιδαφιλευσάμενος τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας πᾶσι τοῖς ἐν τῇ μεγαλωνύμφα τῇ Σχολῇ ὑπὲρ τῆς προσδοκῆς ἀγωνιζομένοις.

— *Κοινοτικὸν ζήτημα Κορυθαῖς.*— Τῶν ἐν τῇ πόλει Κορυθαῖς ἀπὸ τινος διζυχομένου μερίδων μὴ συνδιαλλαχθεῖσιν εἰσέτι πρὸς τὰ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας διεβιβασθέντα προτρεπτικὰ καὶ παραινετικὰ γράμματα ἢ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδίῳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἐνέκρινεν ὅπως μεταβὰς αὐτοὶ ἐξ αρχικῶς ἐξετάσῃ τὰ πράγματα τῶν διζυχομένων μερῶν ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως κ. Κωνσταντῖος, ὧν καὶ διεβιβάσθη ἤδη ἡ ἀπόφασις αὐτῆς τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὑποβὰς δ' εἶτα τὴν προσήκουσαν ἐξ αρχικὴν ἐκθέσιν διὰ τὰ περαιτέρω.

— *Ἰωακείμιον Παρθενωγαγεῖον.*— Τὸ Ἰωακείμιον Παρθενωγαγεῖον τιμῶν καὶ σέβον τὴν μνήμην τοῦ ἐκ τῶν μεγάλων δωρητῶν αὐτοῦ ἀειδύμου Γ. Χ' Θεολόγου καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐτέλεσε τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν τῷ ἐν Γκιβελίῳ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου τὸ καθιερωθὲν ἐτίσιον μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου δωρητοῦ λειτουργούντος τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Νικομηδείας κ. Φιλόθεου, προέδρου τῆς ἐφορείας τοῦ παιδευτηρίου τούτου.

— *Επισκέψεις.*— Ὁ μεγάλτιμος ὁμογενὴς κ. Λεωνίδας Ζαρίφης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐξοχωτάτου Δημητράκη ἐφέντη Γενίδου ἐπεσκέψατο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τοὺς σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Κυζίκου κ. Νικόδημον, Ἡρακλείας κ. Γερμανόν, Νικομηδείας κ. Φιλόθεον, Ἰωννίνων κ. Γρηγόριον, καὶ Μηθύμνης κ. Νικηφόρον.

— *Μητροπολίτης Προύσης.*— Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἀρίκετο εἰς βασιλεύουσιν ὁ ἄρτι προσκληθεὶς μέλος τῆς ἱερᾶς Συνόδου σεβασμιωτάτος μητροπολίτης Προύσης κ. Νεθανάηλ, ὃν προὑπήντησεν ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ πανοσιολογιώτατος Δευτερεύων τῶν Πατριαρχείων κ. Κωνσταντῖνος Μι-

κρούλης. Ἡ Α. Σ. κατευθυνθεῖσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἶκον. Πατριάρχην ἀπὸ δὲ τῆς Πέμπτης ἀνέλαβε τὰ συνοδικὰ αὐτῆς καθήκοντα ἀντικαταστήσασα τὸν τῶς τοιαῦτα ἐκπληροῦντα σεβασμιώτατον μητροπολίτην Δέρκων κ. Καλλίνικον.

— *Μητροπολίτης Βελεγράδων.*— Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Βελεγράδων κ. Δωρόθεος, ὃς ἄρτι προσεκλήθη μέλος τῆς νέας συνοδικῆς περιόδου, τηλεγραφικῶς τε καὶ διὰ γράμματος ἠγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἤβητο ἤδη τῆς εἰς βασιλεύουσιν ἀγούσης.

— *Ἐκκλησιαστικὴ ποιή.*— Τῷ πρώτῳ ἡγουμένῳ τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μεσημβρίας ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Αἱμονος ἀρχιμ. κ. Χριστοφόρῳ ἕνεκα κκιῆς διαχειρίσεως καὶ καταχρήσεων διαπραχθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ εἰρημένῃ Μονῇ εἶχεν υποβληθῆ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ποιή, ἣν ἔμελλε νὰ ἐκτίσῃ οὗτος ὡς ἐξόριστος ἐν τῇ κατὰ Τραπεζοῦντα ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Συμελαῖ. Ἐπειδὴ ὁμως ὀδηγηθεὶς πρὸ ἱκανοῦ χρόνου εἰς βασιλεύουσιν ἠσθένησεν, εἰσαχθεὶς δὲ εἰς τὰ ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα ἐθεραπεύθη, ἤδη πρόκειται ἐν συνοδείᾳ πατριαρχικοῦ κλητήρος νὰ ὀδηγηθῆ εἰς τὴν μνησθεῖσαν Μονὴν καὶ ἐκτίσῃ τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ ποιήν.

Ἄσπυτος ἀπορᾶσει συνοδικῇ εἶχεν υποβληθῆ εἰς ἐξορίαν ἐν τινι τῶν εὐχῶν Μονῶν τοῦ ἁγίου Ὄρους καὶ ὁ ἐν τινι ἐνοριακῇ Μονῇ τῆς ἐπαρχίας Μιτυλήνης μοναχὸς Ἀρσένιος, ὃς καὶ διὰ πατριαρχικοῦ κλητήρος εἶχεν ὀδηγηθῆ πρὸ τινος εἰς ἅγιον Ὄρος. Ἐπειδὴ ὁμως καθ' ἃ ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Μιτυλήνης κ. Μεθόδιος διὰ γράμματος ἠγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἱερομόναχος ἀποδράς ἐκείθεν ἐπανῆλθεν εἰς Μιτυλήνην, ἀποφάσει συνοδικῇ ἀποστέλλεται αὐτόσε πατριαρχικῶς κλητῆρ ὅπως παραλαβὼν αὐτὸν ὀδηγήσῃ ἐνταῦθα ὅπουθεν μετὰ τοῦ πρώτου ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Αἱμονος ἐν συνοδείᾳ πατριαρχικοῦ κλητήρος ὀδηγηθῆσονται ἀμφότεροι εἰς τὴν κατὰ τὴν Τραπεζοῦντα ἱερὰν Μονὴν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Συμελαῖ ὅπως ὑποστῶσι τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ποιήν.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Γνωστοποιεῖται τῷ χριστεπωνύμῳ πληρώματι καὶ τοῖς Βαθμούχοις καὶ Λογασί τοῦ Γένους ὅτι, τῇ προσεχεῖ Πέμπτῃ, 10 Φεβρουαρίου, τῇ 4ῃ, ὥρα τουρκιστὶ, τελεσθήσεται ἐπισημῶς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν τῷ παρσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ δοξολογία ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ἡμέρᾳ τῶν Γενεθλιῶν τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος, τοῦ τρισεβά-

στον και φιλολάον ἡμῶν Ἄρακτος Σουλτὰν Ἀβδούλ Χαμίτ Χὰν, Αὐθέντου ἡμῶν.

Τὸ παρὸν ἐπέχει τόπον ἰδιαιτέρου προσκλητηρίου·

Ἐκ τῆς Μ. Πρωτοσυγγελλίας.

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Διότι καὶ ἐξ ὧν προεγράψαμεν ἀρκούντως δῆλον γίνεταί ποσον ἰσχύει εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἢ τὴν κακοδαιμονίαν τῶν λαῶν ἢ ὑπ' ἀνδρῶν σπουδαίων τῶν τε κοινῶν διοικήσεις καὶ τῶν παιδῶν ἀγωγή καὶ ἡ ἱστορία ἐμφανῶς διακηρύττει οἷων μὲν ἀγχιθῶν καὶ ὁποίας προόδου τῇ Ἐκκλησίᾳ πρόξενοι ἐγένοντο προστώτες καὶ τὸν λαὸν διδάσκοντες καὶ παιδεύοντες ἄνδρες ἀληθινοί, ὅποιοι ὑπῆρξαν οἱ ἐπὶ τοῖς ἔχρυσι τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν αὐτοῦ ἀγίων ἀποστόλων τὸν βίον διατελέσαντες προειρημένοι διδάσκαλοι καὶ ἱεράρχαι, ὁποίων δὲ κακῶν καὶ καταπτώσεως οἱ τούτων ἐναντίοι. Ὁ κακῶν δὲ οὗτος εἶναι γενικῆς· διότι τὴν ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐπιβεβαιώσιν αὐτοῦ βλέπομεν καὶ ἐν τῇ τῆς θρησκείας καὶ ἐν τῇ τῆς πολιτείας ἱστορίᾳ· εἰδομεν ἐν τοῖς προηγουμένοις ὁποῖος ἦτο ὁ τῶν πάλαι Ἀθηναίων λαὸς ὑπ' ἀνδρῶν διοικούμενος καὶ παιδευόμενος ἀξίων ἀληθῶς τοῦ ὀνόματος ἀνὴρ καὶ τοῦ ἀξιωματικός, εἰς ὃ ἐκάλει αὐτοὺς ἡ τῆς πόλεως σωτηρία καὶ τὸ συμφέρον τὸ κοινόν, καὶ ὁποῖος μετὰ ταῦτα κατέστη ὅτε ἢ τε τῶν παιδῶν ἀγωγή καὶ ἢ τῶν κοινῶν διοικήσεις εἰς χεῖρας περιήλθεν, ὁποῖαι ἦσαν αἱ τῶν στρεψοδικούντων καὶ ματαιοφρόνων, πολλῶν δὲ καὶ ἀθέων, σοφιστῶν καὶ αἱ τῶν ἀλλήλοισ ἐριζόντων καὶ διίσταμένων δημοκολάκων πολιτικῶν, οἵτινες ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν ἐφέροντο οἱ μὲν ὑπὸ πνεύματος ἐπιδείξεως τῆς συνέσεως καὶ τῆς μικροσοφίας αὐτῶν, οἱ δὲ ἐξ ἐμπαθείας πρὸς τοὺς ἀντιπάλους, ἄλλοι δὲ πάλιν οἱ πάντων φαυλότατοι καὶ τῆς πατρίδος ἀνάσχυνοι προδύται ἐκ φιλοκερδείας καὶ τῆς τῶν ἀτίμων χρημάτων θεοποιίας καὶ λατρείας· ἀλλ' ὡς ἀκούσωμεν τὸ ὕστατον καὶ ἄλλης ἐκ τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν φωνῆς μελαγχολικῆς, ἐξ ἧς ἀριθλοτάτα καταδεικνύεται, ὅτι ἡ παιδεία ἢ ἀληθῆς ἢ ἐν φόβῳ γιγνομένη τοῦ Θεοῦ παρασκευάζει τοὺς μεγάλους καὶ ἐναρέτους ἀνδρας, οἱ δὲ ἄνδρες οἱ ὄντως ἐπ' ἀρετῇ διαπρεπεῖς σώζουσι καὶ μεγαλύνουσι τὰς πόλεις καὶ τὰ ἔθνη· αἰεὶ οὐ οἱ διερωτῶντες ὑμᾶς οὗτοι πεφήκασιν ῥήτορες· τί βούλεσθε; τί γράψω; τί ὑμῖν χαρίσομαι; προπέπεται, ἀναφωνεῖ θρηναῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὁ τελευταῖος

κύκλος, τῆς παραυτίκα χάριτος τὰ τῆς πόλεως πράγματα καὶ τοικυτὶ συμβαίνει· τὰ μὲν τούτων πάντα καλῶς ἔχει, τὰ δ' ὑμέτερα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, αἰσχρῶς· οἱ γὰρ πάλαι, οἷς οὐκ ἐχαρίζοντο οἱ λέγοντες (πολιτικοὶ) οὐδ' ἐφίλου (διότι ἦσαν αὐστηροὶ τῶν νόμων τηρηταί) αὐτοὺς, ὥσπερ ὑμᾶς οὗτοι νῦν, πέντε μὲν καὶ τεσσαράκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἤρξαν ἐκόντων, πλείω δ' ἢ μύρια τέλαντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήγαγον . . . Πολλὰ δὲ καὶ καλὰ στήσαντες τρόπαια μόνοι ἀνθρώπων κρείττω τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν τῶν φηνοῦντων κατέλιπον· ἐπὶ μὲν δὴ τῶν ἑλληνικῶν ἦσαν τοιοῦτοι· ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν πόλιν αὐτὴν, ἐν τε τοῖς κοινοῖς καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις, δημοσίᾳ μὲν οἰκοδομήματα καὶ κάλλη τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κατεσκευάσαν ἡμῖν ἱερῶν καὶ τῶν ἐν τούτοις ἀναθημάτων, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖσθαι· ἰδίᾳ δὲ οὕτω σώφρονες ἦσαν καὶ σφόδρα ἐν τῷ τῆς πολιτείας ἤθει μένοντες ὥστε τὴν Ἀριστείδου καὶ τὴν Μιλτιάδου καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν, εἴ τις ἀρ' οἶδεν ὑμῶν ὅποια ποτ' ἐστίν, ὅρα τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν οὖσαν· οὐ γὰρ εἰς περιουσίαν ἐπράττετ' αὐτοῖς τὰ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὖξεν· ἕκαστος ᾤετο δεῖν· ἐκ δὲ τοῦ τὰ μὲν ἐ.λ.ηγηκὰ (τὰ δημοσία ὅπλα δὴ) πιστῶς, τὰ δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς, τὰ δ' ἐν αὐτοῖς ἴσως (ἐν ἰσότητι καὶ δικαιοσύνῃ βεβαίως) διοικεῖν μεγάλην εἰσότηως ἐκτέλεσαντο εὐδαιμονίαν· τότε μὲν δὴ τοῦτον τὸν τρόπον εἶχε τὰ πράγματα· ἐκείνοις χρωμένοις οἱς εἶπον (τοῖς ἐν δικαιοσύνῃ αὐστηροῖς καὶ τὰ περὶ τοὺς θεοὺς εὐλικρινῶς εὐσεβεῖσι) προστάταις· νυνὶ δὲ πῶς ἡμῖν ὑπὸ τῶν χρηστῶν τῶν νῦν, τὰ πράγματα ἔχει; ἀρὰ γ' ὁμοίως καὶ παραπλησίως; τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, ἀλλ' ὅσης ἀπαντες ὄρατε ἐρημίας ἐπιλημμένοι, ἐξόν ἡμῖν καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν καὶ τὰ τῶν ἄλλων δίκαια βραβεύειν, ἀπεστερήμεθα μὲν χώρας οἰκείας, πλείω δ' ἢ χίλια καὶ πεντακῶσια τέλαντα ἀνηλώκαμεν εἰς οὐδὲν δέον, οὐς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχους ἐκτησάμεθα εἰρήνης οὐσης ἀπολωλέκασιν οὗτοι (οἱ γελοῖοι καὶ φαῦλοι δημαγωγοί), ἐχθρὸν δ' ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς τηλικούτον ἠσκήκαμεν . . . ἀποβλέψατε δὴ πρὸς τοὺς ταῦτα πολιτευομένους· οἱ μὲν ἐκ πτωχῶν πλούσιοι γεγόνασιν, οἱ δ' ἐξ ἀδούλων ἔντιμοι, ἔνιοι δὲ τὰς ἰδίας οἰκίας τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας εἰσι κατεσκευασμένοι, ὅσφ δὲ τὰ τῆς πόλεως ἐλάττω γέγονεν, τοσοῦτφ τὰ τούτων ἠῦξεται! φιλosophῶν δὲ περὶ τῶν αἰτίων τῆς τοιαύτης μὲν τῶν πραγμάτων λυπηρᾶς καταστάσεως ἐπὶ τῶν ἰδίων ἡμερῶν, τῆς λαμπρᾶς δ' εὐδαιμονίας καὶ δόξης ἐπὶ τῶν προκατόχων σπουδαίων καὶ εὐσεβῶν πολιτικῶν ἐπάγεται ὅτι ὁ λαὸς ὑπὸ τῶν φαύλων ἡγετῶν ἦτο τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν οὕτω διεφθαρμένος, ὥστε οὐδ' ἠσθάνετο ἐν οἷς ἦτο κακοῖς, ἀλλ' ἐκλήθητο ἐκνευρισμένος καὶ περιηρημένος πᾶσαν τὴν δύναμιν καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐν ὑπέρτου καὶ προσθήκης μέρει ἀγαπῶν ἂν οἱ ἀστοργοὶ αὐ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 379—382 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου καὶ τέλος.

τοῦ πικτέρες καὶ ποιμένες μετέδιδον αὐτῷ θεωρικῶν (ἐλέους δῆλον ὅτι) ἢ Βοηδρόμια ἔπειπον, ἐπιδεικτικὰς τινὰς ἐτέλουν πνηγύρεις, αἷς ὁ χυδὴν ὄχλος τερπόμενος ἐπιπληθύνεται ἐκυτοῦ καὶ ἀποκτηνοῦται, καὶ τὸ πάντων ἀνδρείοτατον τῶν σφετέρων ἐκυτοῦ καὶ χάριν προσώφειλε τοῖς ἀσπλάγγνοις ἀρπαξί τῶν ἰδίων ἀγαθῶν! ἐκ δὲ τούτων τελικὸν πορίζομενος συμπέρασμα πρὸς τὴν εὐλόγησιν, ὅτι οὐκ ἔστιν οὐδέποτε μέγα καὶ νεκρικὸν φρόνημα λαθεῖν μικρὰ καὶ φυλὰ πράττοντας· ὅποια γὰρ ἄττ' ἂν τέπιτη-
 δεύματα τῶν ἀνθρώπων ἦ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημα ἔχειν (Δημ. Ὀλυθ. Γ' 22—33).

Ταῦτα δὲ πάντα ἀποτελεσμα ἀναμφιβόλως εἶ-
 ναι, ὡς ὁ ἐπισταμένως τὸν παραλληλισμὸν τοῦτον τῶν ἀρχαίων ἀναγινώσκων πείθεται, οὐδενός, ἀλλ' ἢ τῆς ἐπιπολιού καὶ ἀτεροῦς τῆς νεολαίας ἀγωγῆς, ἢ ἐπὶ πνεύματι ἢ τῶν σοφιστῶν σχολῆ, ἢ ἐκ τοῦ ἐπι-
 σωρευθέντος πλοῦτου εὐμάρεια τοῦ βίου καὶ τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν εὐχερῆς ἀπόλαυσις, μέγιστα δὲ τῶν δημαγωγῶν ἢ βραχχεῖα μὲν γνώμη καὶ δίκαια, ἀνκνῆρος δὲ χαρακτήρ καὶ ἠθικῶς τε καὶ θρησκευτι-
 κῶς εἰς ἀμαρτίας παντοίας παρεκπεσοῦσα ψυχὴ· διότι ἐφ' ὅσον οἱ μὲν ἀρχόντες αἰσθανόμενοι οἷαν εὐθύ-
 νην καὶ ὅποιον καθήκον πρὸς τοὺς ἀρχομένους εἶ-
 χαν, ὅποιον δὲ σέβας πρὸς τὰ θεῖα καὶ τοὺς νόμους, γέρας ἱερὸν ἠγοῦντο τῶν κοινῶν τὴν αὔξησιν, ἀλλὰ μὴ τὸ ὄφελος τὸ ἴδιον οὐδὲ τὴν δόξαν ἐθήρευον τὴν κενὴν, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν ἠγάπων, καὶ τὸ ἀγαθὸν αὐ-
 τὸ καθ' ἑαυτὸ εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἐξωτερικὴν ἀπο-
 λαθὴν ἀποβλέποντες, ὁ δὲ λαὸς διοικούμενος ἐκ τοῦ παραδείγματος τῆς τούτων πολιτείας ἐν τε τοῖς κοινοῖς καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις ἐπαιδεύετο ὀρθῶς καὶ ἠ-
 γάπη καὶ αὐτὸς τῆν πόλιν ὑπὲρ αὐτῆς προθυμούμενος νὰ πράξῃ πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῷ καὶ πᾶσαν γενναίως ὑπέ-
 μινε θυσιᾶν, τὰ πράγματα εἶχον καλῶς καὶ ἠδαιμό-
 νουν· ἀφ' οὗ δὲ διαφθάρειντες οἱ μὲν δημαγωγοὶ πράττοντες τὰ κοινὰ ἠξίουσιν οἱ μὲν νὰ στεφανῶνται στεφάνοις χρυσοῖς καὶ ν' ἀναγορεύωνται δημοσίῃ ἐν τῷ θεάτρῳ μεγάλων τελομένων ἐορτῶν καὶ πνη-
 γύρεων, ὧν μετεῖχον καὶ ξένοι καὶ ἄστοι, ἄλλοι δ' ἐξεμεταλλεύοντο αὐτὰ ἀνακιδῶς εἰς αὔξησιν τῆς ἰδίας περιουσίας, ὁ δὲ δῆμος ὁ ἄλλοτε κύριος ἐκυτοῦ τε καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐκυτοῦ διαφθάρει ὑπὸ τῆς γε-
 νικῆς παραλυσίας, ἣτις κατέκλυσε τὴν πόλιν ἐκ τῆς ἀμαρτίας τῶν ἀρχηγῶν, ἔπαυσε μὲν ἀγαπῶν τὴν ἐρ-
 γασίαν, ἀξίων νὰ τρέφῃται ἐτοιμῶς οὐδὲν ποιῶν ἀπὸ τοῦ ταμείου τοῦ κοινού, ἐτέρπετο δὲ τῆ ἀργο-
 λογίᾳ, τοῖς θεύμασι καὶ ταῖς δημοσίαις τελεταῖς, δι' ὧν ἀπετύφλουν καὶ ἐξενεούριζον αὐτοῦ τὸ σθένος οἱ δόλοισι ἀρπαγῆς τῶν κοινῶν καὶ οἱ κοῦφοι πολιτι-
 κοὶ, τῶν πραγμάτων εἰς τούνηντιον περιστάσεων ἐπῆλθε γενικὴ κκοδομιονία καὶ πανολεθρία ρι-
 ζική· διδάχμα δὲ λαμπρὸν ἡμῖν τοῖς νεωτέροις καθί-
 στκαται ἢ συμφορὰ τῶν παλαιῶν, ὅτι τῆς ἐκπαιδεύ-
 σεως εἶπερ τινὸς ἀνάγκη νὰ ἐπιμελωμέθαι συντόμως·

ἃς εἴμεθα δὲ βέβαιοι, ὅτι ἂν ἡ παιδείσις ἡμῶν μορ-
 φώσῃ χαρακτήρας ἔχοντας ὅσας περιεγράψαμεν ἀρε-
 τὰς, ἂν οἱ παῖδες ἡμῶν μορφωθῶσιν οὕτως, ὥστε καθ' ἃ ἀρχόμενοι τῆς πραγματείας ταύτης εἴπομεν, νὰ δικτηρήσωσι διὰ τοῦ βίου ὅλου ἐκ μὲν τῆς παι-
 δικῆς ἡλικίας τῶν ἡθῶν τὴν ἀγνότητα καὶ τῆς γνώμης τὸ ἄλογον, ἐκ δὲ τῆς νεανικῆς τὴν ἀκμὴν τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμειν καὶ τὸν ἔρωτα τὸν εὐγενῆ πρὸς ἔργα μεγάλῃ καὶ ἀγαθῇ, τοῦ δὲ τελείου ἀνδρός ἀπο-
 κτήσωσι μετὰ τῆς πιστότητος καὶ τῆς περὶ τὸ κρί-
 νειν ἀνεξαρτησίας καὶ τὴν εὐστάθειαν τοῦ χαρακτήρος, ἣς τὸ ἀμετακίνητον περιγίγνηται τέλος πάντων τῶν δεινῶν καὶ τῶν τῆ προσῶφ ἐπιπροσθούτων κωλυμά-
 των, ἃς ἔχωμεν δι' ἐλπίδος σταθερᾶς, μᾶλλον δὲ βέβαιου ἃς ὄμεν κατὰ πάντα, ὅτι τὸ μέλλον καὶ αὐτῶν τούτων καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους καὶ τῆς χώρας ὅλης, ἐν ἣ ζῶμεν καὶ οἰκοῦμεν, θὰ εἶναι ἀναμφιβόλως καὶ λαμπρὸν καὶ εὐτυχές· ἀγωνιζόμε-
 νοι δὲ τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν καὶ εὐγενῆ εἴτε περὶ τὴν ἐπιστήμην ἀσχολούμενοι καὶ τὰς τέχνας τὰς καλὰς εἴτε τοῦ ἐμπορίου ἐπιμελούμενοι καὶ τοῦ πλουτισμοῦ τῆς ἐκυτῶν πατρίδος καὶ οἰκογενείας εἴτε τὰ κοινὰ πράττοντες καὶ τὸ κοινὸν προάγοντες ἀγαθὸν καὶ τῆς κοινῆς μητρὸς, τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πολιτείας, τὴν δόξαν καὶ τὸ κλέος λαμπρύνον-
 τες ἐν τοῖς ἔθνεσι τῆς γῆς εἴτε ὅ,τι δήποτε ἄλλο ἐνεργούντες καὶ ποιοῦντες, εἰς ὃ ἂν αὐτοὺς ἢ πρό-
 νοιζαί καλῆσῃ ἢ θεῖα καὶ ἢ τῶν συμπολιτῶν εὐτυχία καὶ ἀγάπη, ἄνδρες ὄντες μεμορφωμένοι τελείως, δὲν θ' ἀποθαρρύνωνται οὐδαμῶς οὐδ' ἂν πολλακίς ἐπὶ στιγμὴν φανῇ, πῶς τὸ ἔργον δυσχεραίνει, προσκίπτει καὶ κινδύνους χαλεποὺς· διότι τοῦ ἀνδρός τοῦ τε-
 λείου ὁ χαρακτήρ ὁ μέγας καὶ ἂν πρὸς τὸ παρὸν αὐτὸς μὴ νικήσῃ τὰς παρεμπιπτούσας δυσχερείας, χαίρει ὅμως προσβλέπων εἰς τὸ μέλλον βέβαιος ὢν, ὅτι ἀρίνει μετ' αὐτὸν, ἂν παιδαγωγῶν καὶ δρῶν ἐν τῇ κοινῶν ἐνήργησε καλῶς καὶ ἐν συνειδήσει ἀγα-
 θῇ, ἄλλους πιστοὺς καὶ γενναίους μαχητὰς, οἱ ὅποιοι ὕστερον ἐν κειροῖς εὐμενεστέροις θ' ἀποτελειώσωσιν αὐτῷ τὸ ἔργον ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας· τοῦτο δὲ προνοῶν καὶ ὁ Σωτὴρ πρὸ τοῦ τέρατος ἐστῶς τοῦ βίου τοῦ ἐπιγείου ἔλεγε τοῖς ἐκυτοῦ μαθηταῖς· νῦν ὁ κόσμος ὅμας μισεῖ· ἀλλὰ θαρσείτε· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον! αὕτη δὲ ἡ πίστις ἢ ἡ ἀγία διαθερμαίνει τὴν ψυχὴν καὶ παντὸς ἄλλου ἀνδρός ὄντως μεγάλου καὶ τελείου, ἐν ᾧ τοῦτο οἰκεῖ τὸ πνεῦμα.

Καταστρέφοντες ὅμως ἐνταῦθα τὸν λόγον δεόν-
 νὰ μὴ λησμονήσωμεν μηδαμῶς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὸν ἄνδρα τὸν τελειὸν ἀληθῶς μετὰ τοῦ κατὰ δόξαν μόνον τελείου, ὅστις φανταζόμενος, πῶς ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τρέχει πράγματι κατόπιν χιμαῖρων καὶ ὀνειρῶν ἀπατηλῶν· διότι ἄν-
 δρὸς μὲν τελείου καὶ ἐπιστήμονος ἀληθοῦς εἶναι, ἐάν τις ἐργάζεται εἰς ἐπίγνωσιν τῆς φύσεως καὶ ἀ-
 νιγενεῆ μετ' ἐπιμονῆς ἀνευδύτου, ὅπως ἀνεύρη τὰ

αίτια καὶ τὰς πρώτας ἀρχὰς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ φαινομένων τε καὶ ὄντων, παιδὸς δ' ἀταλάφρονος καὶ φαντασιοκόπου ἀσθενοῦς, ἐάν τις μὴ θελήσῃ ἢ μὴ δυναθῇ ν' ἀναγνωρίσῃ καὶ ἐγκαίρως υποχωρήσῃ ἀπαρνούμενος ἑαυτὸν προθύμως, ὅταν εἰς ὄρια καταντήσῃ ζητῶν καὶ ἐπιθυμῶν ἀνυπέβλητα κατ' οὐσίαν, ὅσα προέβαλεν αὐτῷ τε καὶ παντὶ ἄλλῳ θνητῷ χεῖρ ὑπερτέρα καὶ κρείστων ἑαυτοῦ· ἀνδρὸς βεβαίως ἰδίων δὲν εἶναι νὰ τρέχῃ κατόπιν τῶν ἀτόπων οὐδὲ νὰ χάνηται, ὡς ὁ κοινὸς λόγος λέγει, ζητῶν πᾶν ἄλλο ἢ ἐν ᾧ ζῆ φρονῶν οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἰκανῶς· ἐπιστήμονος καὶ κρίνοντος ἀνδρὸς· γνώρισμα εἶναι χαρκατηριστικὸν νὰ μὴ παραγνωρίζῃ μηδέποτε μηδαμῶς τὰ ὄρια, ὅσα ἔχει ἡμῖν ὁ πλάστης προτειμμένα, ἅτινα εἰς μάτην θ' ἀπεπειράτο νὰ ὑπερπηδήσῃ ἢ δύναιμι τῆς ἡμετέρας διανοίας τῆς πεπερασμένης καὶ μικρᾶς μαχομένη πρὸς τὴν ἀπόλυτον σοφίαν τοῦ ἀπειροῦ τῶν πάντων δημιουργοῦ· ὁμοίως δ' ἀνδρὸς τιμίου εἶναι καὶ εἰλικρινοῦς, ἐάν μετὰ παρησίας ὁμολογῶμεν τὴν τε ἄγνοίαν καὶ τὴν ἀδυναμίαν ἡμῶν ἐκεῖ, ὅπου δὲν εἶναι δεδομένα ἡμῖν οὔτε τὸ εἰδέναι οὔτε τὸ γνῶναι, ἥκιστα δὲ τὸ πράττειν καὶ ἐνεργεῖν, καὶ μὴ ἀξιῶμεν νὰ παραπειθῶμεν μήτε ἡμᾶς αὐτοὺς μήτε τοὺς ἄλλους διὰ σοφισμάτων καὶ φράσεων κενῶν ἢ λέξεων δυσλήπτων, ὅπως θαυμαζώμεθα μόνον καὶ ἀνακηρυσσώμεθα ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν μὴ ἐπαϊόντων ὡς ἔκτακτοι καὶ πανίσχυροι σοφοί· γνῶμων δὲ καὶ ἐνταῦθα ἡμῖν καὶ τύπος ἀπαράβατος ὅς εἶναι πάλιν ὁ Σωτὴρ, ὅστις ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τῶν μαθητῶν, «εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ», εἶπε μετ' ἄκρου σεβασμοῦ πρὸς τὸν οὐράνιον πατέρα· αὐχ ὑμῶν ἐστὶ γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς, οὗς ὁ Πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ· ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἀγίου πνεύματος· ἐπ' ὑμᾶς, καὶ ἐσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς»· αὕτη δὲ ἡ προφητεία καὶ τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἐφώτισε καὶ ἐνίσχυσε τοὺς πρώτους μαθητὰς τοῦ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀναληφθέντος τῶν διδασκάλων διδασκάλου, ὡς φωτίξῃ καὶ ἐνισχύῃ καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐκείνων ἀπογόνους καὶ ἡμῶν τὰς ἐπερχομένας γενεὰς διὰ πάντων τῶν αἰῶνων εἰς γνῶσιν καὶ πράξιν παντός ὃ, τι εἶναι καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ ἀρεστὸν τῷ θελήματι αὐτοῦ. Ἀμήν.

B. K. BRANOS

Η ΠΕΜΠΤΗ ΕΝΤΟΛΗ*

Τέλος ὀφείλομεν εἰς τοὺς γονεῖς ἡμῶν ὑπακοῆν. Διότι ἀνατροφή ἄνευ ὑπακοῆς εἶναι ἀδύνατος. Ἐάν λοιπὸν οἱ γονεῖς ὀφείλωσι νὰ ἀναθρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ, ἐξ ἀνάγκης τὰ τέκνα ὀφείλουσι νὰ ὑπακούωσιν αὐτοὺς εἰς πάντα.

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 359—360 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

Πολύ ἐπιτακτικῶς ἐπιβάλλει ὁ Θεὸς εἰς τὰ τέκνα τὸ καθῆκον τοῦτο. Ἴδού τί λέγει περὶ τούτου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ Σειράχ· «ὁ γὰρ Κύριος ἐδόξασε πατέρα ἐπὶ τέκνοις, καὶ κρίσιν μητρὸς ἐστερέωσεν ἐφ' υἱοῖς. Ὁ τιμῶν πατέρα ἐξιλιάσεται ἀμαρτίας· καὶ ὡς ὁ ἀποθησαυρίζων ὁ δοξάζων μητέρα αὐτοῦ· ὁ τιμῶν πατέρα εὐφρανθήσεται ὑπὸ τέκνων· ὁ δοξάζων πατέρα μακροημερεύσει, καὶ ὁ εἰσακούων Κυρίου ἀναπαύσει μητέρα αὐτοῦ, καὶ ὡς δεσπότης δουλεύσει ἐν τοῖς γεννήσασιν αὐτόν· ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ τίμα τὸν πατέρα σου, ἵνα ἐπέλθῃ σοι εὐλογία πατρὸς αὐτοῦ· εὐλογία γὰρ πατρὸς στηρίζει οἴκους τέκνων, κατάρτα δὲ μητρὸς ἐκρίθει θεμέλια» (γ' 3—10)· «Ἄκουε, υἱέ, παιδείαν πατρὸς σου, καὶ μὴ ἀπόσῃ θεσμούς μητρὸς σου· στέφανον γὰρ χαρίτων δέξῃ σὴ κορυφή καὶ κλοιὸν χρύσειον περὶ σῶν τραχήλων» (Παρ. Σολ. α' 8, 9). «Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατὰ πάντα· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἑκρέστον τῷ Κυρίῳ» (Κολ. γ' 20).

Ὅτι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὀφείλομεν σέβας, ἀγάπην καὶ ὑπακοήν καὶ εἰς τὰς κοσμικὰς καὶ πνευματικὰς ἀρχὰς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐννοεῖται οἰκοθεν. Διότι καὶ αὐταὶ ἀντιπροσωπεύουσι τὸν Θεὸν καὶ αὐταὶ ἀγγυνοῦσι καὶ φροντίζουσι περὶ ἡμῶν καὶ ἔχουσι καθῆκον νὰ ὀδηγήσωσιν ἡμᾶς εἰς τὸ ἀγαθόν, διὰ τὸ ὅποιον καὶ διώρισεν αὐτοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ ὁ Θεός.

Ἐπιδοῦλων δὲ ὁ Θεὸς εἰς τὰ τέκνα καὶ τοὺς ὑπηκόους τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ προϊσταμένους ὡς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ τιμὴν καὶ ἀγάπην συνυπαγορεύει συγχρόνως καὶ εἰς αὐτοὺς τὴν μεγάλην ἐντολήν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ὀφείλουσι νὰ ἐνεργῶσι καὶ νὰ διαγῶσιν ὡς ἄξιοι ἀντιπρόσωποι τοῦ ἀγίου καὶ δικαίου Θεοῦ. Βεβαίως οὗτοι ἔχουσι δικαίωμα ἐπὶ τῆς τιμῆς, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπακοῆς· ἀλλ' εἰς ἕκαστον δικαίωμα ἐξ ἀνάγκης ἀνταποκρίνεται καὶ ἐν καθῆκον, διότι ἄλλως τὸ δικαίωμα θὰ μετεβλάτετο εἰς αὐθαιρεσίαν. Διὰ τοῦτο ἐν τῇ ἐντολῇ ταύτῃ ἐμπεριέχεται μετὰ λόγου ἀποχρῶντος διὰ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ οὐρανοῦ ἡμῶν πατρὸς τὸ καθῆκον τοῦ νὰ ἀσκῶσι τὸ δικαίωμα αὐτῶν κατὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων, τὰ ὅποια ἐκεῖνος διέγραψεν αὐτοῖς.

Οὕτως ἄρα ἡ πέμπτη ἐντολὴ διαγράφει πράγματι καὶ ὀρίζει πάσας τὰς μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν εἰς χεῖρας αὐτῶν ἐμπιστευθέντων σχέσεων, καὶ ἐπειδὴ ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος συνίσταται ἐκ γονέων καὶ τέκνων, ἐκ προϊσταμένων καὶ ὑπηκόων, διὰ τοῦτο ἡ ἐντολὴ αὕτη διαγράφει τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ κατὰ τῆς ἐντολῆς ταύτης ἀμαρτάνοντες παῖδες.

Ὅφειλομεν βεβύτατον σέβας εἰς τοὺς γονεῖς ἡμῶν. καὶ ἐν περιπτώσει ἀκόμη, κατὰ τὴν ὅποιαν οἱ γονεῖς

ἡμῶν ἴσως διὰ τὰ προσωπικὰ κृतῶν ἐλαττώματα δὲν εἶναι ἄξιοι σεβασμοῦ καὶ ὑπολήψεως, ἡμεῖς κατ'οὐδένα τρόπον δικαιούμεθα καὶ νὰ ἐλαττώσωμεν μόνον τὸ πρὸς αὐτοὺς ὀφειλόμενον σέβας· διότι ἡ τιμὴ, τὴν ὁποίαν ὀφειλομένη εἰς αὐτοὺς, δὲν ἀναφέρεται εἰς τὰ πρόσωπα, ἀλλ' ἐν πρώτοις καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μεταδοθεῖσαν αὐτοῖς ἐξουσίαν. Οὐδέποτε λοιπὸν ἐπιτρέπεται νὰ θεωρῶμεν τὸ κακὸν ὡς τι καλόν, καὶ ἂν εὐρίσκωμεν αὐτὸ εἰς τὸν πατέρα ἡμῶν καὶ τὴν μητέρα· ὀφειλομένη ὅμως ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ ἀναγνωρίζωμεν τὴν ἄξιαν, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς μετέδωκεν εἰς αὐτοὺς ὡς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ.

Οὕτως ἄρα πᾶν ὁ, τι δύναται νὰ προσβῆλῃ τοῦτο τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς ὀφειλόμενον σέβας εἶναι ἁμαρτία, καὶ δὴ ἐν πρώτοις ἡ ἐσωτερικὴ ὑποτίμησις καὶ περιφρόνησις τῆς πατρικῆς ἄξιαι. «Ὁφθαλμὸν καταγελῶντα πατρός», λέγει ἡ ἁγία Γραφή, «καὶ ἀτιμάζοντα γῆρας μητρὸς, ἐκκόψουσιν αὐτὸν κόρακες ἐκ τῶν φαρχύγων, καὶ καταφάγοισιν αὐτὸν νεοσσοὶ ἀετῶν» (Παρ. κδ', λ', 17).

Δεύτερον ἡ περιφρονητικὴ ἐκείνη πρὸς τοὺς γονεῖς διαγωγή, διὰ τῆς ὁποίας ἐκδηλοῖ τις τὴν ἐσωτερικὴν ὑποτίμησιν καὶ καταφρόνησιν. Ὁμιλεῖ τις π. χ. πρὸς αὐτοὺς ὡς νὰ εἶχε πρὸ αὐτοῦ δούλους καὶ ὑπηρετάς, μολονότι καὶ πρὸς τοὺς ὀφειλομένη ἀγάπην καὶ τιμὴν, καθ' ὅσον καὶ οὗτοι εἶναι ἀδελφοὶ ἡμῶν καὶ τέκνα τοῦ ἰδίου πατρός, τοῦ πατρός ἡμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· μεταχειρίζεται αὐτοὺς βαναύσως, ὡς ἂν ἡμεῖς εἴμεθα οἱ κύριοι καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὑπηρεταί· σκώπτει αὐτοὺς καὶ ἐπιτιμᾷ, διότι αἱ πεπαλαιωμέναι αὐτῶν ἰδέαι δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὰς ἰδέαις τῆς παρουσίας, ἐποχῆς, τῆς ἐποχῆς τῆς προσόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. «Ἐπικατάρχτος ὁ ἀτιμάζων πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ· καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο!» (Δευτερ. κζ', 16).

Ἐπίσης ἁμαρτία εἶναι τὸ νὰ κακολογῆ τις τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς ἄλλους ἀνθρώπους, νὰ μιμῆται αὐτοὺς πρὸς εὐχαρίστησιν ἑαυτοῦ καὶ νὰ καθιστᾷ αὐτοὺς γελοίους. «Μὴ δοξάζου ἐν ἀτιμίᾳ πατρός σου, οὐ γὰρ ἐστὶ σοὶ δόξα πατρός ἀτιμίας· ἢ γὰρ δόξα ἀνθρώπου ἐκ τιμῆς πατρός αὐτοῦ, καὶ ὄνειδος τέκνοις μήτηρ ἐν ἀδοξίᾳ» (Σειράχ, γ', 10).

Πᾶρες δ' ἀποβάνει τὸ μέτρον τῆς περιφρονησεως, ὅταν οἱ παῖδες ἐνηλικιωθέντες θεωρῶσι τοὺς γηραιούς αὐτῶν γονεῖς ὡς περιττοὺς καὶ ὀχληρὸν βῆρος τῆς οἰκίας, οὐδαμῶς λαμβάνωσιν αὐτοὺς ὑπ' ὄψιν καὶ διὰ βαναύτου ἀδιαφορίας δίδωσιν εἰς αὐτοὺς νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι δικαίως ἐπιθυμοῦσι τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου αὐτῶν. «Τέκνον», οὕτω μᾶς συμβουλεύει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, «τέκνον, ἀντιλαβοῦ ἐν γῆρα πατρός σου, καὶ μὴ λυπίσης αὐτὸν ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ· κἂν ἀπολείπῃ σύνεσιν, συγγνώμην ἔχει, καὶ μὴ ἀτιμάσης αὐτὸν ἐν πάσῃ ἰσχύϊ σου· ἐλεημοσύνη γὰρ πατρός οὐκ ἐπιλησθήσεται» (ἐνθ. ἀν. γ', 12).

Αἱ μέχρι τοῦδε ὀνομασθεῖσαι ἁμαρτίαι ἀντιμάχονται συγχρόνως καὶ πρὸς τὴν ἀγάπην. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀγάπη συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐπιθυμῆ τις ἀπὸ καρδίας τὸ καλὸν καὶ ἐκδηλοῦται ἐν τῇ διαπραξίᾳ τοῦ καλοῦ τούτου, διὰ τοῦτο ἰδίως ἐξἁμαρτάνει πρὸς τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιθυμεῖ τὸ κακὸν τῶν γονέων του, καὶ ἔτι περισσότερο ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐκδηλοῖ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. «Ὁ κακολογῶν πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ τελευτήσῃ θανάτῳ», προστάζει ὁ Θεὸς ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ (Ἐξοδ. κα', 16).

Ἄλλ' ἂν μόνον τὸ νὰ ἐπιθυμῆ τις τὸ κακὸν τῶν γονέων εἶναι ἤδη μίγα ἁμαρτήματα, τί ἄρα γε πρέπει νὰ εἴπωμεν περὶ ἐκείνων, οἵτινες καὶ πράττουσιν εἰς τοὺς γονεῖς κακόν; «Ἐν ὅλῃ καρδίᾳ δοξάσων τὸν πατέρα σου», φωνάζει πρὸς ἡμᾶς ἡ ἁγία Γραφή, «καὶ μητρός ὡδίνας μὴ ἐπιλάθῃ· μνησθήτη ὅτι δι' αὐτῶν ἐγενήθης, καὶ τί ἀνταποδώσεις αὐτοῖς καθὼς αὐτοῖς;» (Σειράχ, ζ', 27). Ὁφειλομένη νὰ ἀνταποδιδώμεν εἰς αὐτοὺς καλόν, εἰς πᾶσαν ἀνάγκην αὐτῶν νὰ εἴμεθα προστάται καὶ βοηθοὶ αὐτῶν, διὰ τῆς βοήθειαις καὶ τοῦ ἐνχερέτου ἡμῶν βίου νὰ προσενῶμεν εἰς αὐτοὺς χαρὰν καὶ πᾶσαν οἰανδήποτε στενοχωρίαν αὐτῶν νὰ ἐλαφρύνωμεν· διότι τὸ ἴδιον ἕκαμον καὶ οὗτοι εἰς ἡμᾶς, ὅταν ἡμεῖς νέοι καὶ εἴχομεν τὴν ἀνάγκην αὐτῶν. Οὐκ ἔστι ὅμως εἰς ἡμᾶς, ἂν διὰ τῆς βραβείου καὶ ἀνοικείου ἡμῶν συμπεριφορᾶς πικραίνωμεν τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου αὐτῶν, ἂν ὑψώνωμεν χεῖρα ἐναντίον αὐτῶν, καὶ ἀποστερῶμεν τὸν ἄρτον αὐτοῖς καὶ τὴν τροφήν! Καὶ τοῦτο ἦτο νόμος ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ: «Ὁς τύπτει πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω» (Ἐξ. κα', 15).

Ὁφειλομένη νὰ παρακλῶμεν ἀπὸ μέσης καρδίας τὸν Θεὸν διὰ τοὺς γονεῖς ἡμῶν, οἵτινες ἔδωκαν εἰς ἡμᾶς τὸ μεγαλειότερον δῶρον, τὸ ὁποῖον δύναται ἀνθρώπος νὰ δώσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν ζωὴν, καὶ νὰ εὐχόμεθα νὰ διδῇ εἰς αὐτοὺς ὁ, τι καλὸν ἐπιθυμοῦσιν ἐν τῷ παρόντι, καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ αἰωνίαν ἀνάπαυσιν καὶ μακαριότητα. Ἐκεῖνο τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον δὲν προσευχεται ποτε διὰ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀγαπᾷ αὐτοὺς.

Ἐπειδὴ εἰς τοὺς γονεῖς ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὸ νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς καθόλου ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, πᾶσα πρὸς τοὺς γονεῖς παρακοή καὶ ἀπειθεία εἶναι ἁμαρτία. Τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς ἀπειθειαν ὁ ἀπόστολος Παῦλος συγκαταλέγει μεταξὺ ἐκείνων τῶν φρονημάτων ἁμαρτημάτων, τῶν ὁποίων οἱ δράσται εἶναι ἄξιοι θανάτου (Ρωμ. α', 8). Καὶ ἡ Π. Διαθήκη μᾶς δίδει τὸν ἐξῆς νόμον: «Ἐάν τις ἢ υἱὸς ἀπειθείης καὶ ἐρεθιστής, οὐχ ὑπακούων φωνῆν πατρός καὶ φωνῆν μητρὸς, καὶ παιδεύωσιν αὐτὸν καὶ μὴ εἰσακούῃ αὐτῶν, καὶ συλλαβόντες αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἐξάξουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γερούσιαν τῆς πόλεως αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ τόπου καὶ ἐροῦσι τοῖς ἀνδράσι τῆς πόλεως αὐτῶν, Ὁ υἱὸς ἡμῶν

οὗτος ἀπειθεῖ καὶ ἐρεθίζει, οὐχ ὑπακούει τῆς φωνῆς ἡμῶν, συμβολοκοπῶν οἰνοφλυγεῖ· καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτοῦ ἐν λίθοις, καὶ ἀποθάνεται· καὶ ἐξαρτεῖ τὸν πονηρὸν ἐξ ὡμῶν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἀκούσαντες φοβηθήσονται.» (Δευτ. κα', 18—22).

Καθήκοντα τῶν γονέων.

Θησαυροὺς πολυτίμους ὁ Θεὸς παραδίδοσι εἰς τὰς χεῖρας τῶν γονέων· εἶναι ψυχὰι ἀνθρώπων, διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ὁποίων αὐτὸς ὁ Θεὸς ἔγεινεν ἄνθρωπος καὶ ἔχυσεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὸ πολυτίμον αὐτοῦ αἷμα. Ἄλλ' οἱ θησαυροὶ οὗτοι ὁμοιάζουσι πρὸς ἀδάμαντας ἀκατεργάστους, οἵτινες ἐσωτερικῶς μὲν ἔχουσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν καὶ λάμπειν, ἀλλ' ἢ λαμπρότης αὐτῶν καὶ μεγαλοπρέπεια τότε μόνον καταφαίνεται καὶ ἐξωτερικῶς, ὅταν χεὶρ ἐμπείρου τεχνίτου ἐπεξεργασθῇ αὐτοὺς προσηκόντως· μόνον διὰ τῆς σώφρονος καὶ ἐπιμεμηλεμένης ἀνατροφῆς εἶναι δυνατόν τὰ τέκνα ν' ἀποβῶσι πολῖται χρηστοὶ καὶ ἐνάρετοι, μέλη τίμια τῆς κοινωνίας· ἡ λανθάνουσα δύναμις καὶ ὁρμὴ πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὴν ἀρετὴν, τὸ ἀκαλλιέργητον αἶσθημα τοῦ ὠραίου καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἀξία μόνον διὰ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς εἶναι δυνατόν νὰ εὐδοκίμησῃ· μόνον διὰ τῆς ἀνατροφῆς ὁ ἄνθρωπος ἐπιτυγχάνει καὶ τὸν ἐπίγειον καὶ τὸν αἰώνιον αὐτοῦ προορισμόν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ γονεῖς πρὸ πάντων εὐθύνονται διὰ τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην ἀνατροφὴν τῶν τέκνων, οἱ γονεῖς, τοὺς ὁποίους ὁ παντοδύναμος καὶ πάνσοφος Θεὸς κατέστησεν ἀμέσους ἀντιπροσώπους αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ παρὰ τῆς χειρὸς τῶν ὁποίων θὰ ζητήσῃ λόγον μίαν ἡμέραν περὶ τῆς ἀνεκτιμητοῦ ταύτης πρᾶκταθήκης.

Ἡ ἀνατροφή ἐμπεριέχει ἐν συντόμῳ τὰ ἐξῆς καθήκοντα· α') τὴν μέριμναν καὶ φροντίδα περὶ τῆς εὐδαιμονίας τῶν τέκνων, καὶ δὴ ἐν πρώτοις τὴν περὶ δικτηρήσεως τῆς ζωῆς καὶ τῆς υἰγιείας αὐτῶν φροντίδα. Οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς τοὺς γονεῖς ἐκείνους, οἵτινες καθ' οἰονδήποτε τρόπον αἴτιοι τῆς καταστροφῆς τῆς ζωῆς τῶν τέκνων γίνονται! Ἀλλὰ πλὴν τούτου ἐπίσης μεγάλη ἁμαρτία εἶναι καὶ τὸ νὰ παραμελῇ τις τὴν περιποίησιν τῶν τέκνων τόσον, ὥστε ἐκ τούτου νὰ βλάβηται σπουδαίως ἡ υἰγεία αὐτῶν. Εἴτε ἐκ φιλαργυρίας συμβαίνει τοῦτο, ἡ ὁποία λυπεῖται νὰ δώσῃ εἰς τὰ μικρὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν καὶ περιποίησιν, εἴτε ἐξ ἀδιαφορίας καὶ ὀκνηρίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ τῶν παιδῶν ἐπιμέλεια εἶναι βᾶρος ἀφόρητον καὶ ἐνόησις ἀηδῆς, εἴτε ἐξ ἄλλης οἰασθήποτε ἀφορμῆς καὶ αἰτίας, πάντοτε ἢ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν προερχομένη βλάβη τῆς υἰγιείας τῶν μικρῶν εἶναι ἁμαρτία.

Μετὰ τοῦτο ἔρχεται β') ἡ περὶ τοῦ μέλλοντος τῶν τέκνων φροντίς· οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ φροντίζωσιν ὥστε τὰ τέκνα νὰ καταστῶσιν ἱκανὰ νὰ κερδίζωσιν ἀξιοπρεπῶς τὰ πρὸς ζωοτροφίαν. Οἱ παῖδες

οὐδεμίαν πείραν τῶν τοῦ βίου ἔχουσιν, ἐπομένως δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ σκεφθῶσι περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῶν. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη οἱ γονεῖς νὰ διδάξωσι καὶ ἐμπνεύσωσιν εἰς αὐτοὺς τὴν φιλεργίαν, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν εἰς τὴν ἐργασίαν ἐπιμονήν.

Ἄλλὰ τῶν καθηκόντων τούτων ἀπείρως σπουδαιότερον εἶναι ἡ περὶ τῆς αἰωνίου σωτηρίας φροντίς. Ὅσον ἀνωτέρα εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος, τοσοῦτον καὶ ἡ περὶ αὐτῆς φροντίς πρέπει νὰ ᾔηται ἀνωτέρα πάσης ἄλλης φροντίδος. Τὴν αἰωνίαν καταδίκην δὲν ἐπιθυμεῖ τις ἀκόμη καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους βεβαίως ὁ χριστιανὸς δὲν ὀφείλει νὰ ἔχη· τίς ποτε θὰ ἐπεθύμει νὰ προετοιμάσῃ αὐτὴν διὰ τὰ ἴδια αὐτοῦ τέκνα; Διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ καταβάλλωσι τὴν μεγαλειτέραν φροντίδα εἰς τὸ νὰ ἀνατρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν παιδείᾳ καὶ νοθεσίᾳ Κυρίου καὶ νὰ προετοιμάζωσιν αὐτὰ διὰ τὸν Θεὸν καὶ τὴν αἰωνιότητα.

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ ἀποφάσεων ἐν γένει.

Ε'. Περὶ δημοσιεύσεως καὶ κοινοποιήσεως τῶν ἀποφάσεων

ΕΠΙΔΟΤΗΡΙΟΝ

Χάριν τῶν βουλομένων πρᾶξιθῆμι ἐνταῦθα καὶ σχέδιον ἐρήμην ἀποφάσεως.

«Τὸ ἐν Ραιδεστῷ ἐδρεῦον ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡρακλείας, συγκείμενον ἐκ τοῦ . . . ὡς προεδρεύοντος, καὶ τῶν τακτικῶν αὐτοῦ μελῶν . . . τὴν νόμιμον ἀποτελούντων ἀπαρτίαν, συνῆλθεν ἐν τῇ ὠρισμένῃ αἰθούσῃ τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει τῇ . . . ἡμέρᾳ . . . παρόντος καὶ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ . . . ὅπως δικάσῃ καὶ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τῆς ἐξῆς ὑποθέσεως.

Ἡ Αἰκατερίνη Ἰωαννίδου, κάτοικος Ραιδεστοῦ, ὑπήκοος ὀθωμανῆ, δι' αἰτήσεως αὐτῆς ὑπ' ἀριθμὸν πρωτοκόλλου . . . καὶ ἡμερομ. . . . ἐ. ἔ. ἐξέθηκεν ὅτι τῇ 15ῃ Αὐγούστου 1892 ἐμνηστεύθη διὰ ψιλῶν συμφώνων μετὰ τοῦ ἐνταῦθα ὁμοίως κατοικοῦντος Ἀχιλλέως Δημητριάδου, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἱερέως τῆς οἰκείας ἐνορίας . . . , ἀνταλλαγέντων τῶν συνήθων χρυσῶν δακτυλίων καὶ δοθέντων αὐτῷ ἐπίσης λόγῳ δωρεῶν μνηστείας καὶ τῶν ἐξῆς ἀντικειμένων, ἧτοι . . . , περιπλέον δὲ καὶ 50 λιρῶν ἐκ τῆς ὑποσχεθείσης αὐτῷ ἑκατονταλίρου προικὸς, διὰ συντάξεως αὐθημερὸν τοῦ δέοντος προικοσυμφώνου, ὅτι

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 382—383 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ούτος, καίπερ παρελθόντος τσοσούτου χρόνου από τῆς συνάψεως τῆς ἐν λόγῳ μνηστείας, οὐχ ἦττον ἀρνείται ἀντικεινῶς ἵνα προβῇ εἰς τὴν σύναψιν τοῦ μετ' αὐτῆς γάμου, καὶ ἐξητήσατο συνεπῶς τὴν διὰ τοῦ δικαστηρίου κλήτευσιν τοῦ εἰρημένου καὶ τὴν δι' ἀποφάσεως ὑποχρέωσιν αὐτοῦ εἰς τὸ συνάψαι τὸν μετ' αὐτῆς γάμον, ἐν δ' ἐπιμύθῳ ἀρνήσει αὐτοῦ πρὸς τοῦτο, κηρυχθῆ ὑπαίτιος τῆς διαλύσεως τῆς μεταξὺ συνομολογηθείσης μνηστείας, καὶ καταδικασθῆ α'] εἰς τὴν συνωδῆ τῷ νόμῳ ἀπόδοσιν διπλοῦ τοῦ ἀρραβῶνος, συνισταμένου εἰς δακτύλιον χρυσοῦν, ἀξίας μιᾶς λίρας ὀθωμανικῆς, β'] εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν δοθεισῶν αὐτῷ δωρεῶν μνηστείας, συνισταμένων εἰς . . . ἢ ἐν ἀρνήσει αὐτοῦ πρὸς ἐπιστροφήν αὐτῶν αὐτοῦσίων, εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ἀντιτίμου αὐτῶν, ἀνιόντος εἰς . . . λίρας ὀθωμανικῆς, γ'] εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν χορηγηθεισῶν αὐτῷ λόγῳ ἐπαγγελθείσης προικὸς 50 λιρῶν ὀθωμανικῶν, δ'] εἰς τὴν καταβολὴν μοι τῶν δαπανῶν εἰς ἃ ὑπεβλήθη ἕνεκα τῆς συχνῆς ἐλεύσεώς του ἐν τῷ οἴκῳ καὶ ἐστιάσεώς του ἐν αὐτῷ, καὶ τῶν κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς μνηστείας ἐξόδων, ἀνιόντων εἰς 30 λίρας ὀθωμανικῆς, καὶ τελευταίον εἰς τὴν καταβολὴν τῶν νομίμων δικαστικῶν ἐξόδων καὶ τελῶν.

Τῆς ἀγωγῆς ταύτης παρπεμφθείσης ἀρμοδίως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου καὶ μετὰ τὴν νόμιμον προδικασίαν, εἰσαχθείσης εἰς συζήτησιν κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 13 δεκεμβρίου ἐ. ἔ. παρέστη μόνη ἡ ἐνάγουσα, ἀπολειφθέντος τοῦ ἐναγομένου, καὶ ἀναπτύχσασα προφορικῶς τὰ ἐν τῇ ἀγωγῇ αὐτῆς, ἐξητήσατο τὴν κατ' ἐρήμην διαδικασίαν τῆς ὑποθέσεως καὶ τὴν παραδοχὴν τῆς ἀγωγῆς.

Τὸ δικαστήριον τοίνυν

Λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὴν δικογραφίαν,

Συζητήσας καὶ διασκεψάμενον κατὰ νόμον,

Ἐπειδὴ ἡ περὶ ἐρημοδικίας αἰτήσις τῆς ἐναγούσης εἶναι νόμιμος καὶ βέβαιος, καθόσον καίτοι ὁ ἐναγόμενος ἐκλήτευθη νομίμως τρεῖς ἀλλεπαλλήλως, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐν τῷ σχετικῷ δικογραφικῷ φκελλῶ κατατεθειμένων ἐπιδοτηρίων, οὐχ ἦττον δὲν παρέστη κατὰ τὴν σήμερον ὀριθεῖσαν τελευταίαν δικάζιμον, ἐν δὲ τοιαύτῃ περιπτώσει δικαστέα τυγχάνει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ ἐρήμην,

Ἐπειδὴ οὐχ ἦττον ἡ αἰτήσις τῆς ἐναγούσης, ὅπως τὸ δικαστήριον τοῦτο ὑποχρέωσιν τὸν ἐναγόμενον εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν δοθεισῶν αὐτῷ 50 ὀθωμ. λιρῶν ἐκ τῆς ὑπεσχρημένης αὐτῷ διὰ προικῶν συμφώνου ἑκατονταλίρου προικὸς, ἔτι δὲ καὶ τῶν δοθεισῶν αὐτῷ δωρεῶν μνηστείας, διαφεύγει τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου τούτου, κεκλημένου ἵνα δικάσῃ τὴν καθαρῶς πνευματικὴν περὶ μνηστείας διαφορὰν,

Ἐπειδὴ καὶ ἡ ἐτέρα αἰτήσις τῆς ἐναγούσης ὅπως ὁ ἐναγόμενος ὑποχρεωθῇ δι' ἀποφάσεως εἰς τὴν καταβολὴν λιρῶν ὀθ. 30, λόγῳ δαπανῶν ἐστιάσεως αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς

μνηστείας καὶ ἐξόδων κατὰ τὴν τέλεσιν αὐτῆς εἶναι ἀπορριπτέα αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τούτου, καθόσον κατὰ τὴν περὶ μνηστειῶν Πατριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν Ἐγκύκλιον τοῦ 1868 τὰ τοιαῦτα ἐξόδα ἐν περιπτώσει ἐγέρσεως δίκης περὶ μνηστείας οὐδὲως λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν,

Ἐπειδὴ τὰ δικαστικά ἐξόδα καὶ τέλη ἐπιβαρύνουσι τὸν ἀπολειπόμενον τῶν διαδίκων,

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου, καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

Δέχεται ἐν μέρει τὴν ἀγωγὴν τῆς Αἰκατερίνης Ἰωαννίδου, καὶ κηρύσσει διαλελυμένην τὴν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἐναγομένου Ἀχιλλέως Δημητριάδου ὑφ' ἐστῶσαν μνηστείαν ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ.

Ἐποχρεοῖ τὸν ἐναγόμενον εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐναγούσης διπλοῦ τοῦ ἀρραβῶνος, ὃν εἴληψε, συνισταμένου εἰς δακτύλιον ἀξίας μιᾶς λίρας ὀθωμανικῆς, συνωδῆ τῷ Νόμῳ. (Ἀρμ. βιβλ. Δ', τίτλ. Β', ἐδ. 1),

Κηρύσσει ἐαυτὸ ἀναρμόδιον ὅπως ἐπιληρθῇ τῆς ἐκδικάσεως τῶν αἰτήσεων τῆς ἐναγούσης περὶ ἐπιστροφῆς αὐτῇ τῶν δοθεισῶν τῷ ἐναγομένῳ λόγῳ ὑπεσχρημένης προικὸς 50 λιρῶν ὀθωμανικῶν καὶ δωρεῶν μνηστείας, ἅτε οὐσῶν ὅλως ὕλικῶν καὶ ὑπαγομένων συνεπῶς εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Μικτοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἡρακλείας,

Ἀπορρίπτει αὐτεπαγγέλτως ὡς μὴ νόμιμον καὶ τὴν ἐτέρα ἀπαίτησιν τῆς ἐναγούσης περὶ καταβολῆς αὐτῇ ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου 30 ὀθωμ. λιρῶν λόγῳ δαπανῶν κατὰ τὴν τέλεσιν καὶ διάρκειαν τῆς μνηστείας,

Ὅριζει προθεσίαν 21 ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς,

καὶ ἐπιβάλλει τῷ ἐναγομένῳ τὰ δικαστικά ἐξόδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν πρακτικῶν ὡς καὶ τῶν δικλυτηρίων ἐγγράφων, ἀνιόντα εἰς γρόσια τριακόσια, ἀριθ. 300, προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐγένετο ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη.

Τῆ 15 Δεκεμβρίου 1893.

Ἐν τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει Ἡρακλείας ἐν Ραιδεστῷ.

Ὁ Προεδρεύων
(ὕπογ.)

Τὰ μέλη
(ὕπογ.)

Ὁ γραμματεὺς
(ὕπογ.)

Ὅ,τι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ὁ Προεδρεύων
(ὕπογ.)

Ὁ Γραμματεὺς
(ὕπογ.)

(Τ. Σ.)

(ἔπεται συνέχεια)

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΓΡ. ΤΑΜΕΙΝΟΣ

Διδάκτωρ τὰ Νομικὰ

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, Η ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1894

ΑΡΙΘ. 50

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Αἰνίου Λουκάς (πρόεδρος)
Ο Μίγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
Δ. Θ. Γιαννόπουλος (ταμίας)
Ι. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετξί(τια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσᾷ 25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυνόν: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἰνίου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τῆν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Πῶς περιορίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχθρῶν—Ἡ οὐσία τῆς ἀμαρτίας—Ὁ θεὸς νόμος — Δικονομικά—Βιβλιογραφία—Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον—Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙ Τῆ ΕΠΕΤΗΡΙΔΙ ΤΩΝ ΓΕΝΕΘΛΙΩΝ

ΤΗΣ Α. Α. ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ

ΑΒΔΟΥΛ ΧΑΜΗΤ ΧΑΝ ΤΟΥ Β'

Συνφθὰ τῇ ὑπὸ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας προεκδοθείσῃ ἐπισήμῳ κοινοποιήσει προσελθόντων ἐγκλίρωσ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα πολλῶν λογάδων τοῦ Γένους καὶ ὀφφικιάλων τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐτελέσθη ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ ναῶ ἐν μέσῳ συρροῆς πυκνοῦ ἐκκλησιασματος ἡ ἐπὶ τῇ παναισίῳ ἐπιτηρίδι τῶν γενεθλιῶν τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Γαληνοτάτου καὶ Κραταιοτάτου καὶ Σεπτοῦ Ἀνακτος ἡμῶν **Σουλτάνου Ἀβδοῦλ Χαμητ Χάν τοῦ Β'** ἀγγελθείσα ἐπίσημος δοξολογία ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ Η', χοροστατούντων τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν Κυζίκου κ. Νικοδήμου, Νικομηδείας κ. Φιλοθίου, Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ, Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου, Προύσης κ. Ναθαναήλ, Αἰνίου κ. Λουκά, Μηθύμνης κ. Νικηφόρου, Χαλδείας κ. Γερβασίου, Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Χρυσάνθου καὶ Κολωνίας κ. Δωροθέου, φερόντων τὰ παράσημα αὐτῶν, παρισταμένων δὲ ἐν στολῇ τῶν λογάδων καὶ βαθμούχων τῶν ἐξοχωτάτων ἄρχοντος Μεγάλου Λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου, Κωνσταντίνου Ἀνθοπούλου πασᾶ, Συμεωνάκη Σινιόσσηλου, Κ. Βαγιάννη ἐφέντη, Α. Βαπορίδου ἐφέντη, ὡς καὶ τῶν ἐριτίμων μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου

Δ. Γενίδουνα ἐφέντη ἐν στολῇ, Β. Στρακιώτου, Ν. Γεωργιάδου, Κ. Κωνσταντινίδου, Α. Σιτυάνογλου, Κ. Ἀναγίδου καὶ Εὐαγγέλου Ἀμαξοπούλου ἡ τελετὴ διεξήχθη κατὰ τὸ ἐξῆς πρόγραμμα.

Ὁ Μ. Ἀρχιεπίσκοπος: Εὐλόγησον Δέσποτα.

Ὁ Πατριάρχης: Εὐλογητὸς ὁ Θεός.

Ὁ Μ. Ἀρχιεπίσκοπος: Τὸ Τρισάγιον.

Ὁ Πατριάρχης: Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία.

Ὁ Α' χορὸς: Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου τοῦ ναοῦ.

Ὁ Β' χορὸς: Τῇ Θεοτόκῳ ἐκτινῶς.

Ἡ Δοξολογία.

Ὁ Μ. Ἀρχιεπίσκοπος: Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός.

» » Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν κτλ.

» » Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου κτλ.

Ὁ Πατριάρχης (κατελθὼν βαθμιδᾶς τινὰς τοῦ θρόνου):

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Γαληνοτάτου, Κραταιοτάτου καὶ Εὐσπλαγγικωτάτου ἡμῶν Ἀνακτος Σουλτάν Ἀβδοῦλ Χαμητ Χάν αὐθέντου ἡμῶν, Ὀν Κύριος ὁ Θεὸς διαφυλάττοι ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ὑπὸ τὴν ἀμφιλῆσθ σκιάν τῶν πτερύγων αὐτοῦ, Ἀγγελον φύλακα τῆς πολυτίμου αὐτοῦ ζωῆς ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου καταπέμπων, καὶ ἐνισχύει ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ὑπὲρ τῶν ὑπὸ τὸ κραταῖον αὐτοῦ σκηπτρον λαῶν, βίον εἰρηνικὸν καὶ μακροχρόνιον Αὐτῷ χαρίζομενος καὶ πᾶσαν εὐδαιμονίαν.

Εἶτα ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐνέγνω ἀπὸ τοῦ θρόνου τὴν προσφώνησιν ταύτην:

Ἡμέρα φαιδρᾶ, ἡμέρα χαρᾶς καὶ θυμηδίας ἀνάπλευς, ἐπέλαμψε σήμερον εἰς τὰ πέρατα τῆς εὐρείας Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Λαοὶ πολυάριθμοι καὶ ποικίλοι, ἐνθουσιῶντες

καὶ φαιδροὶ ἐκ τῆς ἰλαρότητος τῆς παρούσης ἑορτῆς, στόματα καὶ χεῖλη χαρμωσύνως εἰς ἀνεσιν τοῦ Ὑψίστου κινουσι!

Τί δὲ τὸ αἴτιον τῆς τσαύτης πανδήμου κινήσεως καὶ χαρᾶς;

Τίς ὁ ὑπὲρ οὗ δεόμεθα τοῦ Κυρίου;

Αὐτὸς ὁ λαοφιλὴς ἡμῶν Ἄναξ Σουλτάν Ἀμπουλ Χαμίτ Χάν, ὅς κατὰ ταύτην ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν ἀνέτειλεν ἐν τῷ στερεώματι τῆς Ὀσμάνικης δυναστείας ὡσεὶ ἀστὴρ φαεινός, προωρισμένος ἀνωθεν ἵνα ἐπιλαμπρύνῃ τὸν ἐνδοξὸν τῶν Ὀσμάνιδων θρόνον. Τὰς βαθμιῶδας δὲ τούτου ἅμα ἀνελθὼν, οὐδέποτε ἐπαύσατο μέγα διαπονούμενος ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῶν ὑπὸ τὸ κραταῖον αὐτοῦ σκῆπτρον ἡσύχως διαβιούντων πολυπληθῶν λαῶν, πρόξενος γινόμενος πάσης ἀληθοῦς προόδου ἐν τῷ Κράτει Αὐτοῦ καὶ προστάτης παντὸς λαμπροῦ ἐγχειρήματος. Ἐφ' ᾧ καὶ οἱ λαοὶ διατόρως κηρύττουσι τὸ σθένος, ᾧ χρῆται πρὸς τὸ εὖ ποιεῖν ὁ Ἄρχων αὐτῶν, γινώσκοντες ὅτι ἡ μεγαλεπήβολος Αὐτοῦ φρὴν διηνεκῶς ἀγαθὰς ὑπὲρ αὐτῶν βουλὰς κατεργάζεται, οὔτε βύει Ἐκεῖνος τὰ ὦτα πρὸς τὰς οἰμωγὰς τῶν πτωχῶν καὶ πρὸς τὰ παθήματα τῶν δυστυχοῦντων, ἀλλὰ δαφιλεῖ τῇ χειρὶ προθύμως ἐπέρχεται ἀντιλήπτω τοῖς βοηθείας ἐπιδοεμένοις, ἐπαρκῶν τοῖς ἀδυνάτοις, καὶ σώζων τῇ ὑψηλῇ Αὐτοῦ προνοίᾳ τοὺς ἐν νόσοις κινδυνεύοντας. Εἶνε φιλοστοργίας κάμινος, διαπύρφ φλεγόμενη ἀγάπη· εἶνε πηγὴ πολύκρονος, ἄφθονοι καὶ ζωηρὸν προχέουσα τὸ τῆς εὐποιίας ὕδωρ τοῖς πιστῶς καὶ θερμῶς ἀγαπῶσιν Αὐτὸν ὑπηκόοις.

Διὸ δὴ καὶ ἡ πρόθυμος καὶ ἡ αὐτόματος αὐτῆ συρροή, τρανῶς μαρτυροῦσα περὶ τῶν εὐγνωμόνων αἰσθημάτων, τῶν καταπλημμυρούντων τὰς καρδίας πάντων, ἐφ' οἷς οἱ πάντες ὑπ' Αὐτοῦ εὖ πάσχομεν.

Καὶ ἰδοὺ σύμπαν τὸ ἡμέτερον Γένος, θερμὰς ἀναπέμπον καὶ σήμερον ἰκεσίας πρὸς τὸν Ὑψίστον, ἐλοφύγως δέεται Αὐτοῦ ὑπὲρ ἀδιαπτώτου εὐημερίας καὶ μονίμου εὐκλείας τοῦ Κραταιστάτου καὶ Εὐσπλαγχνικωτάτου Ἄνακτος ἡμῶν Σουλτάν Ἀμπουλ Χαμίτ Χάν, ὅς διατηροῖ ὁ Ὑψίστος ἐπὶ μήκιστον τὴν δόξαν ἀσφαλῆ καὶ ἀνεπισκίαστον, ἐπ' ἀγαθῶ πάντων τῶν ὑπηκόων Αὐτοῦ!

Ζήτω ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Σουλτάνος! Ζήτω!

Τὸ τέλος τοῦ προσφωνήματος ἐκάλυψαν ἐπανειλημμέναι ζητωκραυγαίαι τοῦ συνωστιζομένου ἐκκλησιασματος ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν καὶ μεγαθύμου Ἄνακτος, αἵπερ καὶ ἐπανειλήθησαν ζωηρότεροι ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ περιβόλῳ τῶν Πατριαρχείων

δικαεχουμένου πλήθους λαοῦ, ὅποτε ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ περιστοιχιζομένη ὑπὸ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν, καὶ τῶν βαθμοῦχων καὶ λογιῶν τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ μικρὸν ἡ Α. Θ. Παναγιότης, συνοδευομένη ὑπὸ τῆς Α. Ἐξ. τοῦ Ἄρχοντος Μεγάλου Λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου καὶ τοῦ ἐνδοξοτάτου Ἄρχοντος Καπουκεχαγιᾶ Ἀντωνίου ἐφέντη Οἰκιάδου μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ διὰ τοῦ δευτέρου θαλαμηπόλου ὑπέβηκε τῇ Α. Α. Μεγαλειότητι τῷ μεγαθύμῳ ἡμῶν Ἄνακτι Σουλτάν Ἀβδουλ Χαμίτ Χάν τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

—*Πρόεδρος Ἐφορείας τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ Ἐπιτροπῆς ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν.*— Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμηνικός Πατριάρχης ὠνόμασε πρόεδρον μὲν τῆς Ἐφορείας τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς τὸν σεβασμιώτατον μητροπολίτην Κυζίκου κ. Νικόδημον, πρόεδρον δὲ τῆς ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπῆς τὸν σεβασμιώτατον μητροπολίτην Προύσης κ. Ναθαναὴλ εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ τέως ἀμφοτέρως τὰς προεδρείας ταύτας κατέχοντος σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δέρκων κ. Καλλινίκου.

—*Δ. Ἐ. Μ. Συμβούλιον.*— Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμηνικός Πατριάρχης διώρισε μέλος κληρικὸν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου τὸν σεβασμιώτατον μητροπολίτην Προύσης κ. Ναθαναὴλ, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ τέως τοιοῦτου σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Χαλδαίας κ. Γερβασίου, ἐπανακείμενον λίαν προσεχῶς εἰς τὴν θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν, ὡς ληξάσης τῆς διετοῦς συνοδικῆς αὐτοῦ περιόδου.

—*Νέοι συνοδικοί.*— Οἱ σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Νικαίας κ. Ἰερώνυμος καὶ Δυρραχίου κ. Βησσαρίων διὰ γραμμάτων αὐτῶν ἠγγείλαν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι διευθετήσαντες τὰ κατὰ τὴν θεόσωστον αὐτῶν ἐπαρχίαν ἕκαστος ἀφικνοῦνται προσεχῶς εἰς βασιλεύουσιν.

—*Θεολογικὴ Σχολή.*— Παναγιουρίζουσης τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Φωτίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἐτέλεσεν ἐν τῷ αὐτόθι ἱερῷ ναῷ τῆς ἀγίας Τριάδος ὁ ἑφοροταμίης τῆς Σχολῆς σεβασμιώτατος μητροπολίτης Αἴνου κ. Λουκάς, ὃς καὶ προεχειρίσατο εἰς διάκονον τῇ ἐπικλήσει τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος τὸν ἐκ τῶν ἀποφοιτῶν τῆς Σχολῆς ἱερολογιώτατον κ. Ἀλέξανδρον.

—*Μνημόσυνον Α. Ἀρβαριτάκη.*— Τῇ προπαραελθούσῃ Τετάρτῃ ἱεουργοῦντος τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Χαλδαίας κ. Γερβασίου ἐτελέσθη ἐν τῷ ἐν Χάλκῃ ἱερῷ ναῷ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, παρισταμένου καὶ τοῦ πνευματολογιώτατου Μεγάλου Πρωτοσυγ-

κέλλου κ. Γερβασιίου ἐτήσιον μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀοιδίμου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀλεξάνδρου Ἀρβανιτάκη. Ἡ Α. Σ. κατὰ τὴν ἱερωργίαν προεχειρίσατο εἰς διάκονον καὶ τὸν ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Θ. Σχολῆς ἱερολογιώτατον κ. Λαυρέντιον Παπαδόπουλον.

— *Ἀφιξις.* — Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσιν ὁ πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀρχαίας ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εἰκοσιφοινίσσης κ. Χρῦσανθος Ἀκριβὸς μετὰ τῶν ἐκ τῆς Μονῆς ὁσίων Πατέρων κ. Κωνσταντίου καὶ Βασσιανοῦ προτιθέμενος ὅπως μεταβῆ ἐκδοθείσης ἡδῆ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἀδείας, καθ' ἣ ἐγκαίρως ἀνεγρᾶψαμεν, εἰς Ρωσίαν καὶ ἐπικλησθῆ τὸ ἔλεος τοῦ εὐτεβοῦς ρωσικοῦ λαοῦ ὑπὲρ τῆς οικονομικῶς δεινοπαθούσης ἐρχαίας καὶ γεραρᾶς Μονῆς τῆς Εἰκοσιφοινίσσης. Ἡ Α. Πανοσιολογιότης ἀναχωρεῖ ἐντεῦθεν μετὰ τινος ἡμέρας ἐφωδιασμένη διὰ τῶν προσηκόντων συστατηρίων τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας γραμμῶτων.

Ἐν διατριβῇ δημοσιευθείσῃ κατ' αὐτὰς καὶ πραγματευομένη περὶ τῆς μισθοδοσίας τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων περιέχονται πληροφορίαι οὐχὶ ἀκριβεῖς, δι' ὧν ἐπιρρίπτεται μομφή κατὰ πάντων τῶν Διαρχῶν Ἐθνικῶν Μικτῶν Συμβουλίων, ὅσα κατὰ καιροὺς διεχειρίσθησαν τὰς προσόδους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς προστατευσάντων, ἕνεκα δῆθεν φιλοπροσωπίας, τὴν αὐξήσιν τῆς μισθοδοσίας αὐτῶν.

Ἐνετάλημεν ἵνα δηλώσωμεν, πρὸς ἐπικνώρωσιν τῶν πεπλανημένων τούτων πληροφοριῶν, ὅτι ἡ ἱστορία τῆς οικονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου μαρτυρεῖ ὅλως περὶ τοῦ ἐναντίου, ἦτοι ὅτι οἱ μισθοὶ τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων ὀρισθέντες κατ' ἀρχὰς εἰς πολλῶ ἀνώτερα ποσά, ὑπέστησαν ἀπὸ τοῦ 1862 μέχρι τοῦδε σπουδαίας ἐλαττώσεις, ἡ δὲ τελευταία εἰς τὸ κατώτατον ὄριον ἐλαττώσις ἐγένετο διὰ νέου Κανονισμοῦ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, συζητηθέντος καὶ ἐπιψηφισθέντος ἐν ταῖς συνεδριάσεσιν αὐτοῦ τῆς 28 Ἀπριλίου καὶ τῆς 12 Μαΐου 1889. Ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς δὲ ἐλαττωθέντων μισθῶν, ἠύξησεν, οὐχὶ ἀορίστως καὶ ἀκανονίστως, οὐδὲ καθ' ὑπερβολὴν ἢ ἕνεκα φιλοπροσωπίας, ἀλλὰ λόγῳ μακροχρονίων ὑπηρεσιῶν, ἡ μισθοδοσία τῶν ἀργαιοτέρων ὑπαλλήλων, ἧτις καὶ αὕτη δὲν ὑπερέβη τὸ ποσὸν τρισχιλίων γροσίων, κατόπιν ὑπερτριακονταετοῦς ὑπηρεσίας.

Ἐντεῦθεν συνάγεται ὅτι ἡ ἐπὶ σπατάλῃ δῆθεν μομφή ἐστὶν ὅλως ἀβάσιμος. Τούναντίον δὲ, ἐκ τῆς ἐκείστοτε γιγνομένης ἐξελέγξεως ἐξάγεται ὅτι μεγίστη φειδῶ, νομιμότης καὶ ἀκριβεία ἐπρυτάνευσεν καὶ πρυτανεῦει ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ, διαχειρίσει τῶν δημοσίων προσόδων τῆς Ἐκκλησίας.

Κορνήλιος Κοσμιέδης. Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρῃ ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ ἀπὸ ἐπταετίας τὴν ἐνταῦθα ἐπιτροπείαν τοῦ Θεοβαδίστου Ὄρους Σινᾶ ἔμπειστον καὶ ἡγούμενον τοῦ ἐν Βαλατᾷ Σιναιτικῷ Μετοχίου διατελῶν ἀρχιμανδρίτης **Κορνήλιος Κοσμιέδης.** Ὁ ἀοιδίμος ἀνὴρ μετ' ἀποσιώσεως καὶ αὐταπρησίας εὐδοκίμως ἐκπροσωπήσας ἐν διαφόροις μέρεσι τὴν Σιναιτικὴν Ἀδελφότητα μετατεθείς εἰς Βασιλεύουσιν ἐξηκολούθει μετὰ πολλῆς συνέσεως καὶ ἐμπειρίας ὑπηρετῶν καὶ διεξέχων τὰ καθήκοντα Ἐπιτρόπου τοῦ Θεοβαδίστου Ὄρους ἐπὶ ἐπταετίαν, ἐφ' ᾗ καὶ ἀπέλαυε τῆς ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως τῆς τε Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ. Ἡ κηδεὶα αὐτοῦ, ἐν ἧ' ἦν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἐξέπροσωπήσεν ὁ πανοσιολογιώτατος Μέγας Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰωαννίμ, ἐγένετο τῇ ἐπαύριον Τρίτῃ μεγαλοπρεπῆς καὶ ἐν πάσῃ ἐκκλησιαστικῇ εὐπρέπειᾳ ἐν μέσῳ συρροῆς πολλῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν καὶ κληρικῶν φίλων τοῦ μακαρίου ὑπὸ τοῦ σεβασμ. Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου καὶ τῶν πανιερ. Μητροπολιτῶν πρώην Ἀμιδῆς κ. Διονυσίου καὶ πρώην Κώου κ. Παύλου καὶ τοῦ Θεοφιλεστ. ἐπισκόπου Κλαυδίουπόλεως κ. Ἀμβροσίου, ἐξιστορήσαντος διὰ καταλλήλου ἐπικηδείου λόγου τὸν βίον καὶ τὴν δράσιν τοῦ ἀειμνήστου ἀρχιμανδρίτου **Κορνηλίου.** Τὸ σκῆνος αὐτοῦ μετακομισθέν ἐνεταφιάσθη ἐν τῷ ἐν Βαλουκλίῳ νεκροταφείῳ. Εἴη αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ μεταστάντος εὐσεβοῦς ἀνδρός.

ΠΩΣ ΠΕΡΙΟΡΙΖΕΤΑΙ Ο ΑΡΙΘΜΟΣ

ΤΩΝ ΕΧΘΡΩΝ

«Εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὁμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύετε» ΡΩΜ. 16' 18

Πολλῶν βλέποντες ἑαυτοὺς περιπεπλεγμένους εἰς σχέσεις οὐχὶ εὐκρέστους καὶ νομιζοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅτι ἄλλοι εἶναι αἴτιοι τῆς δημιουργίας τῶν σχέσεων τούτων καὶ περιπλοκῶν προσπαθοῦμεν συνήθως οὐχὶ νὰ ἐξετάσωμεν ἀμερολήπτως τὴν κυρίαν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ἡμῶν καταστάσεως, καθ' ἣν βεβαίως θὰ ἀπεδεικνύετο, ὅτι πολλῶν ἡμεῖς αὐτοὶ εἴμεθα οἱ ἔνοχοι, ἀλλ' ἀπλῶς θέλομεν νὰ δικαιολογήσωμεν ἑαυτοὺς καὶ ἐπιρρίπτοντες εἰς τοὺς νομιζομένους ἔχθρους ἡμῶν πᾶσαν αἰτίαν λέγομεν: «ἕκαστος ἔχει τοὺς ἔχθρους αὐτοῦ», θέλοντες διὰ τούτου τὸ μὲν νὰ καθησυχάσωμεν ἑαυτοὺς, τὸ δὲ νὰ δικαιολογήσωμεν ὅ,τι κυρίως δὲν ἔπρεπε νὰ δικαιολογηθῆ. Ἐκαστὸς ἄνθρωπος ἔχει τοὺς ἔχθρους αὐτοῦ! Ὡς ἐὰν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἦναι κατ' ἄλλον τρόπον, ὡς ἐὰν ἡ διχόνοια, τὸ μίσος, ἡ συκοφαντία, ἡ διαβολή, ἡ χαιρεκακία καὶ ὅλη ἡ ἀκολουθία τοῦ Σατανᾶ ἦσαν ὅλως διόλου ἐχώριστα ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου!

Ἐκαστος ἔχει τοὺς ἐχθροὺς του, λέγομεν συνήθως καὶ ἀρκοῦμεθα εἰς τοῦτο. Δὲν σκεπτόμεθα πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ὀλιγοστεύσωμεν τοὺς τοὺς ἐχθροὺς τούναντίον ἀλλοίως πολλοὶ καὶ χαιροῦσι βλέποντες τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν πολλαπλασιαζομένους· χαιροῦσιν, ἐφ' ὅσον οἱ ἐχθροὶ οὗτοι δὲν εἶναι ἐπιφοβοὶ καὶ ἐπικίνδυνοι· χαιροῦσι, διότι αἱ φωνασκίαι τῶν πολλῶν μὲν, ἀλλ' ἀβλαβῶν ἐχθρῶν διεγείρουσι τὴν περιεργίαν καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν ἄλλων, διότι τοῦτο ἔστιν ὅτε κολακεύει τὴν ματαιότητα ἡμῶν καὶ κενοδοξίαν, διότι ὁ θρίαμβος κατὰ τοσοῦτον μεγαλείτερος εἶναι, καθ' ὅσον ὑπερникῶμεν αὐτούς. Ὅταν ὁμως οἱ ἐχθροὶ οὗτοι ἀρχίζωσιν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ νὰ μᾶς ὑπερτερῶσι καὶ νὰ καθίστανται μᾶλλον ἐπικίνδυνοι, μᾶλλον ἐπιφοβοὶ καὶ βλάπτουσι καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν παρουσίαν ἡμῶν· ὅταν τὰ βέλγη, τὰ ὅποια ρίπτουσι καθ' ἡμῶν, διαπερῶσι τὴν καρδίαν ἡμῶν καὶ τοὺς ὄρμεις πόνους τοὺς προερχομένους ἐξ αὐτῶν βαθέως αἰσθανώμεθα, τότε μεταβάλλεται αἴφνης ὁ ἐμπαικτικὸς γέλως εἰς μεμψιμοιρίας καὶ παράπονα κατὰ τῆς κακίας τῶν ἀνθρώπων· τότε ὀμιλοῦμεν μόνον περὶ τῆς ἀπιστίας τῶν ἀνθρώπων, περὶ τῆς ἀχαριστίας καὶ τῆς φιλαυτίας καὶ ιδιωφελείας τῶν λεγομένων φίλων· περὶ τῆς πικρογίας καὶ ὑπουλοῦτος, τὰ ὅποια ἐμρωλεύουσιν εἰς τὰς καρδίας ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἔπειτα; ἔπειτα ὀλοφύρομεθα καὶ κλαίομεν διὰ τὸν κόσμον καὶ τὰ βλάσφημα αὐτοῦ· διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀρρωστῶν, οἱ ὅποιοι ἐπιβουλεύονται τὸ ἀγαθόν.

Τοιοῦτος εἶναι ὁ ἄνθρωπος! Πολὺ υπερήφανος, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ τινά! πολὺ μικρὸς καὶ χαιροῦσιν, ἀμὰ ἴδη, ὅτι δὲν ἐπιτυγχάνει εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποκύψῃ. Κατ' ἀρχὰς υπερήφανος, οἰηματίας, χαιρέκκος, ἔπειτα ὁμως ὅταν αἰσθάνηται ἑαυτὸν πολὺ ἀδύνατον, ὅταν δὲν εἴπωρῃ νὰ ἐκδικηθῆ, ἢ ὅταν μὲ φόβον καὶ τρόμον προβλέπῃ ἀκόμη μεγαλείτερον δυστυχίματι, τότε γίνεται ταπεινός, εὐσεβής, συνδιαλλακτικὸς, καὶ συνιστᾷ πανταχοῦ τὴν φιλανθρωπίαν.

Ἐχω πολλοὺς γνωστοὺς καὶ μετὰ προσοχῆς παρατηρῶ αὐτούς· πανταχοῦ ἀκούω παράπονα κατὰ πονηρῶν καὶ κακοήθων ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι καταδιώκουσι τοὺς ἀθώους. Ἐδῶ βλέπει τις τὸν μὲν ἀναστενάζοντα διὰ τὴν ρηδιουργίαν καὶ συκοφαντίαν, τὴν ὅποιαν ἐξύψωνον κατ' αὐτοῦ· ἐκεῖ ἀκούει ἄλλον μεμψιμοιροῦντα καὶ παραπονούμενον διὰ τὴν παρερμηνείαν τῶν λόγων του· τρίτος κατακραυγάζει περὶ μηχανορραφημάτων φθονερῶν ἀνθρώπων καὶ ἄλλος πάλιν παραπονείται διὰ τὴν πίεσιν, τὴν ὅποιαν ἐξασκοῦσιν ἐπ' αὐτὸν ιδιωφελεῖς καὶ φιλαυτοὶ ἄνθρωποι.

Καὶ ἐάν στρέψω τὴν προσοχὴν μου εἰς ἑμαυτὸν καὶ ἐξετάσω τὸ παρελθόν μου μέχρι τῆς παρουσίας καταστάσεως, εἰς τὴν ὅποιαν εὐρίσκομαι, τί ἀρὰ γε παρατηρῶ; ὦ, ποσάκις καὶ ἐγὼ, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι, ἀνεστῆναμεν διὰ τὴν ἀθλιότητα τοῦ κόσμου! Καὶ δὲν μοι ἐδόθη ἀφορμὴ ἄλλοτε μὲν τοῦτον, ἄλλοτε δὲ ἐ-

κείνον νὰ ἐγκαλέσω καὶ καταμειψθῶ, καὶ ἄλλοτε μὲν φανερὰ, ἄλλοτε δὲ κατ' ἑμαυτόν; Καὶ δὲν ἐγνώρισκα καὶ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι διέκειντο ἐχθρικῶς πρὸς ἐμὲ, χωρὶς διόλου νὰ δώσω εἰς αὐτοὺς ἀφορμὴν ἐχθρας καὶ δυσμενείας;

Τί λοιπὸν νὰ εἶπω πρὸς ταῦτα; ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι δὲν εἴπωροῦν νὰ μὲ ὑποφέρωσιν, ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἔχουσι τι ἐναντίον μου, ὅλοι αὐτοὶ εἶναι πράγματι διεσθαρμένοι, κακόφρονες ἄνθρωποι, μὲ τοὺς ὁποίους κατ' οὐδένα τρόπον εἴπωρῃ τις νὰ συμφωνήσῃ καὶ νὰ ζήσῃ; Εἶμαι τῶν μόνων ἐγὼ εἰς τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τοὺς ὁποίους πολὺ σπανίως τις βλέπει μετὰ τῶν ἀθῶων, ὅπως τὸ ἀρνίον μετὰ τῶν λύκων;

Καὶ πῶς εἴπωρῶ ἐν συνειδήσει, ἐν πεποιθήσει νὰ ὀμιλήσω κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον; Ὅχι, αἰσθάνομαι, γνωρίζω, ὅτι πλείστοι μετὰ τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι πολὺ χαιρότεροι ἐμοῦ, καὶ πολλοὶ πολλὰς καλλίτεροι ἐμοῦ. Αἰσθάνομαι, γνωρίζω, ὅτι πολλοὺς παρεγώρισκα, τοὺς ὁποίους μετὰ ταῦτα, ἀφ' οὗ ἐγνώρισκα καλλίτερον, ἐτίμων καὶ ἡγάπων πολὺ. Δὲν λησμονῶ, ὅτι μὲ τινες φθονεροὺς ἀνθρώπους κατόπιν φιλικῶς συνανεστρεφόμην, ἀφ' οὗ πρότερον πολλὰς πικρίας ἐποτίσθην παρ' αὐτῶν. Ὅχι, διότι αὐτοὶ ἐξ αἰτίας μου αἴφνης ἐβελτιώθησαν· ὄχι, ἀλλ' ἐγὼ ἔμαθον καλλίτερον τὰς ιδιότητας αὐτῶν καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν σκέπτονται, καὶ ἀποφεύγω νὰ ἐρεθίσω αὐτοὺς ἐκεῖ, ὅπου εἶναι ἀσθενεῖς καὶ ἔχουσι τὴν ἀδυναμίαν αὐτῶν. Κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ ἄλλος πάλιν ἐσυνείθησε βαθμηδὸν τὸν ἰδικόν μου τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἐνεργεῖν καὶ ἀπέκτησε τὴν φιλίαν μου καὶ ἐγὼ ἡγάπησα αὐτὸν περισσότερον.

Αἰσθάνομαι, γνωρίζω πολὺ καλῶς, ὅτι κυρίως κανεὶς δὲν μὲ μισεῖ διὰ τοῦτο, διότι εἶμαι εὐσεβής, δίκαιος, φιλόφρων, γλυκύς, διότι ἀγαπῶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, διότι εἶμαι ἐνάρετος—διὰ τὰς πολλὰς μου ἀρετὰς βεβαίως κανεὶς δὲν μὲ περιφρονεῖ· διὰ τὰς πολλὰς καλὰς μου ιδιότητας κανεὶς δὲν μὲ ἀπωθεῖ. Ἄλλ' ἐν πολλοὶ δὲν μὲ ἀγαπῶσι, τοῦτο συμβαίνει, ὡς μοὶ φαίνεται, διότι ἐγὼ αὐτὸς ἔδωκα ἀφορμὴν εἰς τοῦτο, ἴσως καὶ χωρὶς νὰ θέλω. Τοῦτο συμβαίνει, διότι μὲ τὸν τρόπον μου καὶ μὲ τὴν διαγωγὴν μου διήγειρα τὴν ὑπόνοιαν καὶ τὴν ὑπόψιν τῶν ἀνθρώπων· τοῦτο συμβαίνει, διότι πρέπει οἱ ἄνθρωποι νὰ μὲ ἀποφεύγωσι διὰ τὰ σφάλματά μου, σφάλματα, τὰ ὅποια ἐγὼ μὲν ἔνεκα τῆς φιλαυτίας μου καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ μου βεβαίως θεωρῶ διὰ μικρὰ, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι δικαίως θεωροῦσιν αὐτὰ μεγάλα.

Ἄλλ' ὁμως ἡ ζωὴ ἐκείνη, ἡ ὅποια εἶναι πλήρης διχονοίας, ὀργῆς καὶ καταδιωγμοῦ, δὲν εἶναι ἀληθῆς κόλασις; Καὶ τίς ποτε ἠθελεν ἐπιθυμήσῃ μέχρι τελευταίας αὐτοῦ ἀναπνοῆς νὰ ζῆ ἐν αἰωνίᾳ ἐχθρῶν καὶ ἐριδι καὶ προσοχῇ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐκ τῶν ἐχθρῶν κακῶν; Πόσον δὲ βραχύς εἶναι ὁ χρόνος τῆς

ζωῆς ἡμῶν! Πόσας λύπας, πόσας πικρίας ἔχει ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου! διὰ τί λοιπὸν ἐκουσίως νὰ προσθέτω καὶ ἄλλας καὶ νὰ καθιστῶ αὐτὸν πικρότερον;

Ὁ ἀνόητος, ὁ παράφρων εἴμπορεῖ νὰ ἦναι εὐχρηστημένος μὲ τοῦτα, ὄχι ὅμως καὶ ὁ χριστιανός. Διότι ὁ χριστιανός κληθεῖς εἰς τοῦτον τὸν κόσμον ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ αὐτοῦ διὰ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ εὐτυχίαν ὅλων τῶν δημιουργημάτων ἐπιθυμεῖ, θέλει καὶ αὐτὸς νὰ ἦναι εὐτυχής. Δὲν εἴμπορεῖ ὅμως νὰ ἦναι εὐτυχής, ἐφ' ὅσον αἰσθάνεται καὶ βλέπει, ὅτι ἐχθροὶ φοβεροὶ περικυκλοῦσιν αὐτὸν πανταχόθεν· δὲν εἴμπορεῖ νὰ ἦναι εὐτυχής, ἐφ' ὅσον ὑπεναντίοι καὶ ἀντίπαλοι ὅτε μὲν ἐνταῦθα, ὅτε δὲ ἀλλαγῶ θέλουσι καὶ προσπαθοῦσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ὅσον εἴμποροῦσι, νὰ βλάψωσι τὰ ὠφέλιμα καὶ ἀθῶα αὐτοῦ ἔργα. Μόνον διὰ τῆς φιλίας ὁ χριστιανός αἰσθάνεται ἑαυτὸν καὶ εἶναι εὐτυχής· μόνον ἡ φιλία καὶ ἡ ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων εἴμπορεῖ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν εὐτυχῆ.

Μόνον δὲ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν ἐξαπατᾶται ἄνευ κόπου, χωρὶς νὰ γείνη ἀνάγκη νὰ προβῶμεν εἰς μεγάλα διαδῆματα καὶ νὰ ὑποστῶμεν μεγάλας θυσίας, ἀμέσως μέγα μέρος τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ἴσως τὸ ἡμισυ αὐτῶν, νὰ μεταβῶμεν εἰς φίλους. Ἄλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν τοῦτο; Πόσον ἀπλοῦν εἶναι τὸ μέσον, πόσον καταληπτὸν τὸ μυστήριον!

Φίλε, ὕπαγε κατὰ μόνας, σκέφθητι καλῶς καὶ ἀριθμησον ἐν τῇ διανοίᾳ σου ὅλα ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα, μὲ τὰ ὅποια ἔχεις μίαν ὁποιαδήποτε ἀφορμὴν νὰ ἦσαι δυσηρησθημένος, ὅλα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἀποφεύγεις καὶ ἀπωθεῖς, χωρὶς νὰ γνωρίζῃς καὶ σὺ ὁ ἴδιος διὰ τί ὅλα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια δὲν σοὶ ἔκαμον μὲν κακόν τι, δὲν σοὶ ἔβλαψαν πράγματι, τὰ ὅποια ὅμως φοβεῖσαι καὶ μισεῖς, ὡς ἐάν εἶχον κλίσιν νὰ σοὶ βλάψωσιν. Ἐφερες ὅλους τούτους τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν νοῦν σου καὶ ἠρίθμησες αὐτούς καλῶς; τῶρα σκέφθητι, χωρὶς ὅμως νὰ παραπλανᾶσαι πολὺ, σκέφθητι ὅ,τι περὶ αὐτῶν εἴμπορεῖς νὰ σκεφθῆς· δηλαδὴ οὗτοι οἱ ἀνθρώποι διάκεινται δυσμενῶς πρὸς ἐμὲ, ὅλοι οὗτοι εἶναι ἐναντίοι μου, πολλάκις δὲ δὲν γνωρίζω καὶ ἐγὼ διὰ τί. Καὶ λοιπὸν ἡ ἀπέχθεια καὶ ἡ δυσμενεία, τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι πρὸς αὐτούς, εἴμπορεῖ νὰ προέρχηται μόνον ἐκ προκαταλήψεως, ἐκ παρενοήσεως, περαιτέρω ὅλους αὐτούς δὲν γνωρίζω ἀρκετὰ καλῶς· ἐπομένως πολὺ προῶρως ἔκρινα περὶ τῆς ἀξίας ἢ ἀπαξίας αὐτῶν. Εἶναι πολὺ δυνατόν, πιθανὸν μάλιστα νὰ ἔχωσιν ἐλαττώματα· ἀλλ' ὅμως ἐπίσης ἔχουσι καὶ τὰς καλὰς αὐτῶν ιδιότητες, ἔχουσι τὰ προτερήματά των, τὰ ὅποια ἐγὼ ἀκόμη δὲν γνωρίζω καλῶς, καὶ διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἀπέκτησαν τὴν φιλίαν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην ἄλλων ἀνθρώπων. Ἄς ἀπορρίψω λοιπὸν, μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ ἢ πρόληψις καὶ ἡ πρόωρος κρίσις. Πόσον δύσκολον εἶναι, πόσα ἀπαιτοῦνται νὰ γνωρίζῃ τις, διὰ νὰ ἐκφέρῃ περὶ τίνος ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ ὀρθῶς

κρίσιν! Ποσάκις ἠπατήθην ἀγαπήσας πρόσωπά τινα, τὰ ὅποια καλῶς δὲν ἐγνώριζον! ἐπομένως πόσον εὐκόλως εἴμπορῶ νὰ ἀπατώμαι καὶ δι' ἐκεῖνα, τὰ ὅποια δὲν εἴμπορῶ νὰ ὑποφέρω!

Ἴδου, οἱ ἀνθρώποι οὗτοι δὲν γνωρίζουσιν, ὅτι σὺ τρέφεις ἀπέχθειαν καὶ ἀποστροφήν πρὸς αὐτούς· δὲν ἠξεύρουσιν, ὅτι σὺ ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἔχεις τι ἐναντίον αὐτῶν—μακρὰν λοιπὸν ἀπὸ σοῦ ἢ πρόληψις σου, ἢ ἰδέα τὴν ὁποίαν ἔχεις περὶ αὐτῶν. Σκέφθητι, ὅτι οἱ ἀνθρώποι οὗτοι ἀπ' ἐτέρου δύνανται νὰ ἦναι πολύτιμοι. Μὴ ἐξακολουθῆς νὰ καταδικάζῃς αὐτούς· ἐν τῇ καρδίᾳ σου συνδιαλλάγηθι μὲ αὐτούς, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν νομιζομένων ἐχθρῶν σου ὀλιγοστεύει τότε κατὰ πολὺ, διότι ἤλθες εἰς σεαυτὸν, διότι τὸ χριστιανικὸν φρόνημα, ἡ μόνη ἀληθὴς σοφία, σὲ ζωογονεῖ.

(Ἔπεται συνέχεια).

Η ΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ

Περὶ ἀμαρτίας, ἡ ὁποία τοσαύτας καταστροφὰς ἐπροξένησεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐξακολουθεῖ ἔτι νὰ προξενῇ, ἡ χριστιανικὴ θρησκεία πρὸς τοὺς ἄλλους δίδει καὶ τὰς ἐξῆς διασαφήσεις.

Ὑπὸ δύο μορφαὶς παρουσιάζεται ἡ ἀμαρτία, ὡς ἀμαρτωλὴ πράξις καὶ ὡς ἀμαρτωλὴ κατάσταση· ἡ τελευταία αὕτη ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς μόνον ἐν τῇ πρώτῃ. Ἐπομένως ὀφειλομένον νὰ ἐξετάσωμεν ἀπλῶς τὴν αἰτίαν τῆς ἀμαρτωλοῦ πράξεως.

Ὁ Ἀδὰμ ἤμαρτεν ἀντιστρατευθεὶς ἐκουσίως εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τὸ παράδειγμα τοῦτο μᾶς ἐξηγεῖ σαφῶς τὴν κυρίαν φύσιν τῆς ἀμαρτίας. Ἡ ἀμαρτία δηλονότι συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι ἡ βούλησις τοῦ δημιουργήματος ἐξεγείρεται κατὰ τῆς βουλήσεως τοῦ Δημιουργοῦ.

Ἡ ἀμαρτία λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ διαπραχθῇ μόνον ὑπὸ τοιοῦτου ὄντος, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐλευθέραν θέλησιν. Διότι ἐκεῖ, ἔνθα δὲν ὑπάρχει ἐλευθερία βουλήσεως, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γείνη λόγος περὶ ἀντιστρατεύσεως εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Οὕτως ἀρκετὰ εἶναι ἡ ὁρατὴ φύσις μὲθ' ὅλων τῶν ἐν αὐτῇ ἐνυπαρχουσῶν δυνάμεων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐνεργήσῃ ἄλλως ἢ ὅπως ἐνεργεῖ. Ὁ πάνσοφος δημιουργὸς ἔθηκεν εἰς αὐτὴν ὀρισμένους νόμους, τοὺς νόμους τῆς φύσεως, καθ' οὓς αὕτη ἐνεργεῖ, καὶ εἶναι ἀδύνατον ἐξ ἑαυτῆς νὰ παρεκκλίνῃ ἀπὸ τῆς δικαρχαρχείας αὐτῆ ὁδοῦ. Λοιπὸν αὕτη ἐκπληροῖ πάντοτε ἐξ ἀνάγκης τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ οὐδέποτε ἀμαρτάνει. Μάλιστα δὲ ἔνθα ἔλλειπει πᾶσα ἐλευθερία εἶναι ἀδύνατον νὰ γείνη λόγος περὶ διαφορᾶς μεταξὺ καλοῦ καὶ κακοῦ. Διότι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον οἰονδήποτε ὄν πράττει ἐξ ἀπολύτου ἀνάγκης, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταλο-

γισθῆ εἰς αὐτό, διότι δὲν εἶναι ἰδίᾳ αὐτοῦ ἐνέργεια καὶ πρᾶξις. Τοιοῦτον ὄν εἰμπορεῖ πάντοτε νὰ εἴπῃ: δὲν εἶμαι ἐνοχος, ὅτι τοῦτο ἐξ ἑμοῦ καὶ ὑπ' ἑμοῦ συμβαίνει· διότι δὲν εἶμαι κύριος τῶν ἐνεργειῶν μου· δὲν ἦτο εἰς τὴν ἐξουσίαν μου νὰ ἀρήσω αὐτὰς καὶ νὰ ἐκλιζῶ ἄλλας ἀντ' αὐτῶν. Δύναται τις νὰ φέξῃ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατὰ τὴν πλοῖον μετὰ τῶν ναυτῶν; ἢ εἰμπορεῖ τις νὰ διῆσχυρισθῆ, ὅτι ὁ ἵππος πράττει καλόν, ὅταν τρέχων διαφρεύῃ τοὺς τὸν κύριον αὐτοῦ διώκοντας; Ἡ θάλασσα εἶναι ἀπλοῦν ὄργανον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ Ὑψίστου, καὶ ὁ ἵππος ἀκολουθεῖ ἀπλῶς τὸ ὁρμήφυτον αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζῃ τις τὸν νόμον καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀμαρτία λοιπὸν συμβαίνει, ὅταν ὁ ἄνθρωπος, ὅς ἐλευθέρας σκέψεως παρεκκλίνῃ τὸ γνωστὸν εἰς αὐτὸν θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀκολουθῆ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ βούλησιν.

Ἡ ἀμαρτία λοιπὸν δὲν εἶναι τι, τὸ ὅποιον ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν, δὲν εἶναι τι, τὸ ὅποιον ἀναγκαιῶς ἀπαιτεῖ ἢ φύσις ἡμῶν, ἀλλ' εἶναι ἐκούσια παρεκτροπὴ τῆς βουλήσεως ἡμῶν ἀπὸ τῆς βουλήσεως τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖ καθ' ἐκαστὴν ἢ συνείδησις ἡμῶν, ἢ ὅποιά μᾶς νοθεύει ὑποδεικνύουσα ἡμῖν τὸν αἰώνιον δικαστὴν καὶ μᾶς τιμωρεῖ διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἐλέγχουσα ἡμᾶς καὶ διεγείρουσα τὸν φόβον πρὸ τοῦ δικαστοῦ τούτου· ἢ αὐτὴ συνείδησις λέγει εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἡμεῖς αὐτοὶ φέρομεν τὴν εὐθύνην τῶν κακῶν ἡμῶν πράξεων. Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εἴμεθα ὑπεύθυνοι, ἐὰν ἡ ἀμαρτία δὲν ᾖ ἰδίᾳ ἡμῶν πρᾶξις, ἰδίον ἡμῶν ἐλεύθερον ἔργον, ἐὰν δὲν ᾖ αἰ ἀποτέλεσμα τῆς ἰδίας ἡμῶν ἐλευθέρως βουλήσεως; Ἄλλ' εἶρεῖ τις, τί ποτε ἄρα ἐστὶν ἡ ἀμαρτία; ζῶν ἐστὶν; ἀγγελὸς ἐστὶ; δαίμων ἐστὶ; Τί ἐστὶ τοῦτο τὸ ἐνεργεῖν; Οὐκ ἐστὶν ἐχθρὸς ἐξωθεν, ἄνθρωπε, καταγωνιζόμενος· ἀλλὰ βλάστημα κακόν, αὐτοπροαιρέτως αὐξάνων ἀπὸ σοῦ». (Κυριλ. Κατηχ. Β' β'). Καὶ ὀλίγον κατωτέρω ὁ αὐτὸς πατὴρ λέγει: «ἀρχηγὸς μὲν ἀμαρτίας ὁ διάβολος καὶ γεννήτωρ τῶν κακῶν· τοῦτο δὲ ὁ Κύριος εἶρηκεν, οὐκ ἐγὼ· «ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἀμαρτάνει»· πρὸ αὐτοῦ γὰρ ἡμαρτεν οὐδεὶς. Ἡμαρτε δὲ οὐκ ἐκ φύσεως ἐπάναγκας τὸ ἀμαρτητικὸν λαθῶν (ἐπεὶ πάλιν ἀνατρέχει ἢ τῆς ἀμαρτίας πρόφασις εἰς τὸν οὕτω κατασκευάσαντα), ἀλλ' ἀγαθὸς κατασκευασθεὶς, διάβολος γέγονεν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως, ἐκ τῆς πράξεως τὴν προσηγορίαν λαθῶν. Ἀρχᾶγγελος γὰρ ὢν, διάβολος ὕστερον ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ διαβάλλειν, καὶ ἀγαθὸς ὢν ὑπέρτης Θεοῦ, γέγονε Σατανᾶς φερωνύμως· ὁ γὰρ Σατανᾶς ἀντικείμενος ἐρμηνεύεται».

Ὅλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀρνοῦνται τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον ἢ ὑποβιβάζουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ζῶων ἢ θέλουσι νὰ ἐξυψώσωσιν αὐτὸν εἰς Θεόν, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀρνηθῶσι καὶ τὴν ἀμαρτίαν. Ἄλλ' ἢ συνείδησις διαψεύδει αὐτούς.

Ο ΘΕΙΟΣ ΝΟΜΟΣ

Ὁ θεῖος νόμος δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὴ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ὅποιον ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ὀφείλομεν νὰ ἐκπληρώμεν· πᾶσα παράβασις τοῦ θελήματος τούτου εἶναι, ὡς ἀνωτέρω λέγομεν, ἀμαρτία.

Τοῦτο δὲ τὸ θέλημα αὐτοῦ τὸ ἅγιον ἀπεκάλυψεν ἡμῖν κατὰ πολλοὺς καὶ διαφοροὺς τρόπους ὁ Θεός. Καὶ πρῶτον μὲν διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ λογικοῦ. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει περὶ τούτου: «ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἐκυτοῖς εἰσι νόμος· οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων» (ρωμ. β' 14). Ἡ ἀνθρωπίνη λοιπὸν φύσις οὕτως ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὥστε δ' ἰδίᾳ αὐτῆς σκέψεως νὰ δύναται ἐν γένει νὰ γνωρίζῃ τὸν ἠθικὸν αὐτῆς προορισμόν. Ἡ συνείδησις ἐν τούτῳ εἶναι ὁ ἀλάνθαστος ἐκεῖνος σύμβουλος, ὁ ὁποῖος μᾶς συμβουλεύει νὰ πράττωμεν μόνον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον εὐρίσκομεν σύμφωνον πρὸς τὸν λόγον καὶ τὴν ὀρθὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διάταξιν καὶ νὰ ἀποφεύγωμεν ὡς κακὸν ὅ,τι ἀντιστρατεύεται πρὸς τὸν λόγον καὶ τὴν ὀρθὴν τάξιν διατάξιν. Τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, τὸν ὅποιον ἡμεῖς ἤδη διὰ τοῦ λόγου ἡμῶν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρίσωμεν, ὀνομάζομεν φυσικὸν νόμον.

Ἄλλ' ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ κατὰ ὑπερφυσικὸν τρόπον. Ὅπως ποτὲ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀδὰμ τὴν ἐντολὴν τοῦ νὰ μὴ φάγῃ ἀπὸ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως, τοιοῦτοτρόπως καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ διὰ τοῦ Μωϋσῆως ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν τὸν νόμον αὐτοῦ, τὸν ὅποιον ἔπειτα ἐπεβεβαίωσε καὶ συνεπλήρωσε διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὗτος δὲ εἶναι ὁ ὑπερφυσικὸς νόμος.

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ ἐνδίκων μέσων.

Πᾶς διὰδικος νομιζων παραγωνιζόμενα τὰ δίκαια αὐτοῦ διὰ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐκδοθείσης πρωτοδίκου ἀποφάσεως, δύναται ἵνα ποιήσῃται χρῆσιν τῶν ἐκ τοῦ νόμου χρηγομένων αὐτῷ βοηθημάτων, ἅτινα

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 391—392 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

κατὰ τὴν ἐν χρήσει νομικὴν ἔκφρασιν καλοῦνται *δ*-*δικα μέσα*.

Τὰ ἔνδικα μέσα, ἅτινα δύναται ἵνα μεταχειρισθῆ πᾶς διάδικος κατὰ τῆς καταδικασθῆσῃς αὐτὸν ἀποφάσεως εἰσὶν ὠρισμένα καὶ εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα: α'] ἡ ἀνακοπή, β'] ἡ ἔφεσις, γ'] ἡ ἀναίρεσις, δ'] ἡ ἀναψηλάφησις. Ἄλλ' οὐχ ἦττον καὶ τρίτα πρόσωπα, ἐκτὸς τῶν κυρίων διαδίκων, ὧν τὰ δικαιώματα ἐπηρεάζονται ἐκ τῆς μεταξὺ οἰωνδήποτε διαδίκων ἐκδοθείσης ἀποφάσεως, δύναται ἵνα προσβάλλωσι τὴν ἐπηρεάζουσαν τὰ δίκαια αὐτῶν ἀπόφασιν δι' ἑτέρου νομίμου μέσου, ὅπερ καλεῖται *τριτανακοπή*, ἢτοι ἀνακοπή κατὰ τῆς ἀποφάσεως, ἐπιδηδομένη ὑπὸ τρίτου προσώπου, ἐκτὸς τῶν κυρίων διαδίκων. Ὡστε τὰ ἔνδικα μέσα ἐν γένει, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς τριτανακοπῆς, πέντε εἰσὶ τὸν ἀριθμὸν.

Τὰ ἔνδικα ταῦτα μέσα διαιροῦνται: α'] εἰς τακτικά, β'] εἰς ἔκτακτα, γ'] μεταβιβαστικά καὶ μὴ μεταβιβαστικά, δ'] ἀνασταλτικά καὶ μὴ ἀνασταλτικά. Καὶ τακτικά μὲν, ὧν ἡ χρῆσις δηλονότι ἐστὶ συχνή καὶ ἀπόλυτος, εἰσὶν ἡ ἀνακοπή καὶ ἡ ἔφεσις, ἔκτακτα δὲ, ὧν ἡ χρῆσις δηλονότι εἶναι σπανιωτέρα, εἰσὶν ἡ ἀναίρεσις, ἀναψηλάφησις καὶ τριτανακοπή. μεταβιβαστικά καλοῦνται ἡ ἔφεσις καὶ ἡ ἀναίρεσις, διότι δι' αὐτῶν μεταβιβάζεται ἡ ἐπίδικος διαφορὰ, συνεπεία τῶν ἐνεργειῶν τοῦ διαδίκου, τοῦ ἠδικημένον ἑαυτὸν θεωροῦντος, εἰς ἕτερον ἀνώτερον δικαστήριον, καὶ ἀνασταλτικά ὀνομάζονται ἡ ἀνακοπή καὶ ἡ ἔφεσις, ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ ἀναίρεσις, διότι δι' αὐτῶν ἐμποδίζεται ἡ τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως ἐκτέλεσις. Οἴκοθεν ὁμως ἐννοεῖται ὅτι ταῦτά εἰσὶν ἀνασταλτικά τῆς ἐκτελέσεως τῆς κατὰ τινος τῶν διαδίκων ἀποφάσεως, ὅταν αὕτη δὲν κηρυχθῆ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ προσωρινῶς ἐκτελεσθῆ, καθόσον τότε διὰ τῆς ὑποβολῆς μόνον ἀνακοπῆς, ἐφέσεως, ἀναίρεσεως δὲν ἐμποδίζεται ἡ ἐκτέλεσις τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως, ἀλλ' ἀπαιτεῖται, ὅπως ὁ καθ' οὗ ἡ ἀπόφασις διάδικος ὑποβαλὼν ἐν τάχει τὴν ἀνακοπὴν, ἔφεσιν, ἢ ἀναίρεσιν αὐτοῦ καὶ ἐπισπεύδων τὴν συζήτησιν αὐτῆς ἐκζητήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τὴν ἄρσιν τῆς διαταχθείσης προσωρινῆς ἐκτελέσεως.

Πᾶς διάδικος τὰ ἔνδικα ταῦτα μέσα δύναται ἵνα μεταχειρισθῆ, ἀλλὰ καθ' ὠρισμένον τύπον, ἐντὸς ὠρισμένου χρονικοῦ διαστήματος καὶ κατὰ τὴν προσήκουσαν τάξιν, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀν αὐτῷ καλὸν δοκῆ. τουτέστι πρῶτον ὀφείλει ἵνα ὑποβάλλῃ ἀνακοπὴν, εἶτα ἔφεσιν, εἶτα ἀναίρεσιν ἢ ἀναψηλάφησιν. Εἰδικώτερον ἐνεκα τοῦ ἰδιάζοντος συστήματος καὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν κατὰ τόπους ἐκκλησιαστικῶν καὶ μικτῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων τοῦ Οἰκουμηνικοῦ θρόνου δέον ἵνα σημειώσωμεν τὰ ἀκόλουθα: Α'] ἀναίρεσις ἐπιτρέπεται μόνον κατ' ἀποφάσεων πρωτοδικῶν Ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων, αἵτινες κατ' ἀκολουθίαν ἐφεσιβάλλονται μόνον ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῶν μητροπόλεων, αἷς ὑπάγονται αἱ ἐπι-

σκοπαί*· ἐὰν ἡ ἀναίρεσις ἀπευθύνηται κατ' ἀποφάσεως πνευματικῶν ἐχούσης ἀντικείμενον, οἷον ὅτε πρόκειται περὶ μνηστείας, ἢ διαζευξέως, ἢ κύρους γάμου, ὑποβάλλεται ἐνώπιον τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ἐὰν δ' ἀπευθύνηται κατ' ἀποφάσεως ὑλικῶν ἀφορώσεως ἀντικείμενον, οἷον ὅτε πρόκειται περὶ πρῶτος, διαθηκῶν, ἀποζημιώσεως ἐπὶ διαλύσει μνηστείας ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ μνηστοῦ, ὑποβάλλεται ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου. Β'] κατ' ἐξαιρέσιν ἀναίρεσις ἐπιτρέπεται κατ' ἀποφάσεων τῶν Χριστιανικῶν δημογεροντικῶν ἐφετείων Κρήτης, συνωδᾷ τῇ αὐτῇ κρατούσῃ εἰδικῇ Δικονομίᾳ, ἀφορώσῶν δὲ ὑλικῶν ἀντικείμενον, οἷον πρῶτα, διαθήκας κτλ. ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου. Δ'] αἱ ἀποφάσεις αἱ ἐκδιδόμεναι πρωτοδικῶς ὑπὸ μητροπολιτικῶν δικαστηρίων προσβάλλονται μόνον διὰ τοῦ ἔνδικου μέσου τῆς ἐφέσεως· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἔφεσις εἰσάγεται εἴτε ἐνώπιον τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ὅταν ἀπευθύνηται κατ' ἀποφάσεως ἀφορώσεως πνευματικῆν διαφορᾶν, εἴτε ἐνώπιον τοῦ Δ. Ἐ. Μ. Συμβουλίου, ἐὰν ἀπευθύνηται κατ' ἀποφάσεως ἀφορώσεως ὑλικῶν ἀντικείμενον, ἢ δὲ ἀπόφασις τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, εἴτε τοῦ Δ. Ἐ. Μ. Συμβουλίου προσβάλλεται διὰ τοῦ ἐκτάκτου ἔνδικου μέσου τῆς ἀναψηλάφησεως, ἐπιδηδομένης ἐνώπιον τοῦ αὐτοῦ σώματος τοῦ κατ' ἔφεσιν δικασαντος. Δ'] αἱ ἐκ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀναφερόμεναι ὑποθέσεις, ὅτε μὲν πλεονεκτοῦσιν, ὅτε δὲ μειονεκτοῦσι κατὰ τὰ ἔνδικα μέσα. Οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, ἐπειδὴ ὑπάρχει ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, ὅπερ ἐπιλαμβάνεται πρωτοδικῶς τῶν εἰς αὐτὸ εἰσαγομένων πνευματικῶν διαφορῶν, αἱ ἀποφάσεις αὐτοῦ ἐφεσιβάλλονται ἐνώπιον τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, προσβάλλομεναι ἐνώπιον αὐτῆς τελευταίον, μετὰ τὴν ἐκδικασιν δηλονότι τῆς ἐφέσεως, καὶ κατ' ἀναψηλάφησιν, ἐνῶ αἱ ἀποφάσεις αἱ ἐκδιδόμεναι πρωτοδικῶς καὶ κατ' ἀντιμωλίαν ἐπὶ ὑλικῶν διαφορῶν ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐ. Μ. Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων ὑπόκεινται μόνον εἰς τὸ ἔνδικον μέσον τῆς ἀναψηλάφησεως, μὴ ἐπιτρομένης ἐφέσεως κατ' αὐτῶν.

(ἔπεται συνέχεια)

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΓΡ. ΤΑΨΕΙΝΟΣ

Διδάκτωρ τὰ Νομικὰ

* Ἡ ἀπόφασις, φέρ' εἰπεῖν, τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων Μετρῶν, Καλλιουπόλεως, Μυριοφύτου ἐφεσιβάλλεται ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων δικαστηρίων Ἐκκλησιαστικοῦ ἢ Μικτοῦ τῆς ἐν Ραιδεστῷ ἱερᾶς μητροπόλεως Ἡρακλείας· ἡ τῶν δικαστηρίων τῶν ἐπισκοπῶν Βελλᾶς, Παραμυθίας εἰς τὰ ἀρμοδία δικαστήρια τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Ἰωαννίνων, ἐπέχοντα τάξιν ἐφετείων, καὶ οὕτω καθεστῆς.

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑ ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ

εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις θανόντα, ἐν δὲ Κωνσταντινίου πόλει ταφέντα ἀείμνηστον ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ ΣΚΥΛΙΤΣΗΝ.

*Ἐρθάδε, φεῦ, ἄπρον Διμήτριον αἶα κέκυθε,
Σκυλιτσεῶν κείνων πτόρθον ἀμπρεπεία.
Κλαίει μὲν πατρίς Χίος, οἰμώζουσι δ' αὖ Ἰνδῶν.
Πρώτισται Βρετανῶν καὶ Γαλατῶν πόλιες.
Περθεῖ δ' ἱερὸν ἄστυ τὸ Παλλάδος, ἢ λάχε πότμος,
Καὶ πόλις Ἐπτάλοφος, λείψανα δεξαμένη.
Πᾶσι γὰρ ὁ ζῶων μέγ' ὄρειαρ ἦν πολίταις,
Ἐξοχα δ' ἰνναεῖται Ἐλλάδος ἠγαθήης.*

Ἔτερον.

*Φαίδιμον εἶθα τάφος Διμήτριον ἀμφικαλύπτει
Σκυλίτην, χίος, Βρεττανίης γαέτην.
Ὅρ μόρος ἀπροΐδης, φεῦ, Τριτοῦς αἰ. ἐν ἄστει,
Ἐπ' ἀνύσαντ' ἐτέων ἐν βίῳ ἐγδοάδας.
Ἐνὺν δὲ πένθος ὄρειαρ ἄρ' Ἐλλάδα, τὴν εὖ ἔρεξεν,
Ἰχνεσι κυδαλίμων ἐσπόμενος τοκέων.*

Πετρούπολις, τῆ 24 Δεκεμβρίου 1893.

Δ. ΜΕΝΑΓΙΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ καὶ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ἈΝΑΓΝΩΣΙΣ συγγραμματα περιοδικὰ ἐκδιδόμενα ἐν τῇ θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ Πετρούπολεως.

Ὁ «Ἐκκλησιαστικὸς Ἀγγελιαφόρος» ὡς ὄργανον θεολογικῆς Ἀκαδημίας, σκοπὸν προτιθέμενος τὴν μεταξύ τοῦ κλήρου καὶ τῆς κοινωρίας διάδοσιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, γνωρίζει συγχρόνως αὐτοῖς καὶ τὸν σύγχρονον ἐκκλησιαστικὸν καὶ θρησκευτικὸν βίον μὴ παραβλέπων καὶ τὸν πρὸς τοῦτον σχετιζόμενον βίον τῆς κοσμικῆς κοινωρίας. Ἐν δὲ τῇ «Χριστιανικῇ Ἀναγνώσει» δημοσιεύονται πρωτότυπα καὶ ἐν μεταφράσει πραγματεῖαι θεολογικοῦ, ἱστορικοῦ καὶ οἰκοδομητικοῦ χαρακτῆρος, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ ἐρμηνεῖται εἰς τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ ἐν Ρωσίᾳ δι' ἀμφοτέρω τὰ περιοδικὰ 7 ρούβλια μετὰ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν ἰδιαιτέρως διὰ τὸν «Ἐκκλησιαστικὸν Ἀγγελιαφόρον» 5 ρούβλια, διὰ τὴν «Χριστιανικὴν Ἀναγνώσιν» μετὰ τῶν «Ἐρμηνειῶν» 5 ρούβλια. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διὰ πάντα τόπον, δι' ἀμφοτέρω μὲν τὰ περιοδικὰ 9 ρούβλια, δι' ἕκαστον δὲ ἰδίᾳ ἀνά 7 ρούβλια μετὰ τῶν ἀποστολῶν αὐτῶν.

Οἱ θέλοντες νὰ προμηθευθῶσι τὰ περιοδικὰ ταῦτα ἀποτανηθῶσαν εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀγγελιαφόρου» καὶ τῆς «Χριστιανικῆς Ἀναγνώσεως» ἐν Πετρούπολει.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἀριθ. Πρωτ. 108.

Προσκαλεῖται ἡ Ἄννα Γεωργίου Κ. Ἀδοσίδου, θυγατὴρ Δημητρίου Ραζῆ, τέως κάτοικος ἐνταῦθα, ἤδη δὲ ἀγνώστου

δικαιονῆς καὶ κατοικίας, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέρῃ καὶ ὥραν 7 τουρκιστὶ, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῆ ἑνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Γεωργίου Κ. Ἀδοσίδου ἐπὶ διαζεύξει.

Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἢ κατ' αὐτῆς ἄγωγή δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παρούσα κλήσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῆ 10 Ἰανουαρίου 1894.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 10 Ἰανουαρίου 1894.

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 706.

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφαρίζον πιμψηφεί. Δέλεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 6716 καὶ ἡμερομηνίαν 2 Νοεμβρίου 1893 ἄγωγήν τῆς Μαρίας Γεωργίου Τσοτσόγλου, θυγατρὸς Κωνσταντίνου Σοφιανοπούλου. Κηρύσσει διαλελυμένον τὸν μεταξύ αὐτῆς καὶ τοῦ Γεωργίου Τσοτσόγλου ὑπὸ κλήρου ὄθωμανοῦ ἀγνώστου δὲ δικαιονῆς καὶ κατοικίας ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ. Ὅριζει προθεσίαν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τοῦ δικτακτικοῦ τῆς παρούσης. Διατάσσει τὴν δημοσιέυσιν τρίς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος δικτακτικοῦ διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» καὶ ἐπιτίθησι τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη τῆς περὶ διαζεύξεως ἀποφάσεως τῶν πρακτικῶν καὶ δικαστικῶν ἐγγράφων τῷ κατ' οὐ αὐτῆ Γεωργίῳ Τσοτσόγλου ἀνόντα εἰς γρόσια 520 καὶ προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 31 Ἰανουαρίου 1894.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 9 Φεβρουαρίου 1894.

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 18 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1894

ΑΡΙΘ. 51

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ο Αἰνίου Λουκάς (πρόεδρος)
- Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
- Α. Θ. Σανθούπουλος (ταμίας)
- Γ. Α. Τανταλίδης
- Αλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΘΝΕΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσᾷ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.	

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυνόντες: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἰνίου κ. Λουκά Προέδρῳ τῆς τῆν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνοῦσας Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ.—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὕλης διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Μητροπολίτης Κολωνίας — Λόγος ἐπικηδείας εἰς τὸν αἰδίδιμον Μητροπολίτην Κολωνίας — Πῶς περιορίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχθρῶν — Δικονομικά — Οἰκουμηνικὸν Πατριαρχεῖον — Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον — Εἰδοποιήσεις — Κατάλογος Ἱεροκηρύκων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Συνεδρία δύο Σωμάτων. — Ἐν τῇ σήμερον ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου συγκροτηθεῖσα κοινὴ συνεδρία τῶν δύο Διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων πρόεδρος μὲν τῆς Ἐφορείας τῶν Ἑθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων ἐξελέγη ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμ. Μητροπολίτης Νικαίας κ. Γερώνυμος εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ τέως τοιοῦτου σεβασμ. Μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ, πρόεδρος δὲ τῆς Πατριαρχ. Κεντρ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Νικομηδείας κ. Φιλόθεος εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ τέως τοιοῦτου σεβασμ. Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ.

Ἐκλογή Μητροπολίτου Κολωνίας — Τοῦ μητροπολιτικοῦ θρόνου Κολωνίας χηρεύσαντος ἕνεκα τοῦ τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν Χάλκῃ ἐπισυμβάντος θανάτου τοῦ αἰδίδιμου Μητροπολίτου Κολωνίας κυροῦ Δωροθέου, ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐν τῇ συνεδίῳ αὐτῆς τῆς παρελθούσης Τρίτης προέβη εἰς ἐκλογήν διαδόχου. Τεθέντων ὅθεν τριῶν ὑποψηφίων, ἦτοι τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Λεύκης κ. Λεοντίου, τέως ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου ἐν τῇ ἐνορίᾳ Βλάχκας, καὶ Κλαυδιουπόλεως κ. Ἀμβροσίου, ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου ἐν Μαγάλῳ Ρεύματι τοῦ Βοσπόρου, ὡς καὶ τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἀρχιμανδρίτου κ. Προκοπίου, προϊσταμένου ἐν Χρυσουπόλει, καὶ τῆς Ἱερᾶς τῶν ψήφων τελετῆς γενομένης ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἀνεδείχθη μητροπολίτης Κολωνίας ὁ

τέως ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος Βλάχκας Θεοφίλ. κ. Λεόντιος, ὃς παραστάς ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὴν χθεσινὴν συνεδρίαν αὐτῆς ὑπέβαλε τὰς εὐχριστίας αὐτοῦ· μετὰ δὲ τὴν συνεδρίαν κατελθόντων τῶν σεβασμ. ἀγίων συνοδικῶν εἰς τὸν πάνσεπτον πατριαρχικὸν Ναὸν ἐγένετο ἡ ἐπὶ τούτῳ νενομισμένη τελετή.

Συλλυπητήρια. — Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ αἰδίδιμου Κορνηλίου Ἐπιτρόπου τοῦ Θεοβαδίστου Ὁρους Σινᾶ ἢ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης ἐξέφρασε τὰ συλλυπητήρια αὐτοῦ τῷ σεβασμιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Σιναίου κ. Πορφυρίῳ, ὃς ἀπαντῶν νυχαρίστησε τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῷ δείγματι τούτῳ τῆς συμπαθείας αὐτῆς πρὸς τὴν Σιναιτίδα ἀδελφότητα.

Ἀφιξεις. — Τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Νικαίας κ. Γερώνυμος προσκληθεὶς, ὡς γνωστὸν, μέλος τῆς νέας συνοδικῆς περιόδου. Ἡ Α. Σεβασμιότης ὑπανηθείσα ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου ὑπὸ τοῦ πανοσιολογ. Μαγάλου Ἀρχιδιακόνου κ. Ἰωακείμ κατηνύθη ἀμέσως εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ἀπὸ δὲ τῆς χθὲς ἀνέλκε τὰ ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ καθήκοντα αὐτοῦ.

Π. Κ. Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ. — Ἡ Π. Κ. Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ συνεδᾷ τῷ 11 ἄρθρῳ τοῦ διέποντος αὐτὴν Κανονισμοῦ καὶ προηγουμένη ἀποφάσει αὐτῆς προβάσκει εἰς τὸν καταρτισμὸν ἐιδικῆς πρὸς σύνταξιν γενικοῦ προγράμματος τῆς Δημοτικῆς παιδείας Ἐπιτροπῆς ὠνόμασεν ὡς τοιοῦτους τὸν ἐλλόγιμον κ. Μ. Καφάλαν, γυμνασιάρχην τοῦ ἐν Πέραν Ζωγραφείου καὶ μέλος αὐτῆς, Πρόεδρον, τὸν Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Κ. Δελικάνην, Ἐπόπτην τῶν Σχολῶν, καὶ τοὺς ἐλλογιμ. κκ. Δ. Μοστράτον, καθηγητὴν ἐν Πέραν, Κ. Βακκλόπουλον, διευθυντὴν τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Γαλατᾶ, Χ. Πανταζίδην, διευθυντὴν τῆς Κεντρικῆς Σχολῆς Ταταούλων, Δ. Πετσό-

πουλον, διευθυντήν τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Μ. Ρεῦματος, Ν. Τσιρώνη, διευθυντήν τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Βλάχκας, καὶ Θ. Πανίδην, διευθυντήν τῆς Δημοτικῆς Σχολῆς Τζιζβκλίου. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη συνελθοῦσα τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ προέδρου ἔλλογιμ. κ. Μ. Κεράλα καὶ διςσκεψαμένη ἐπὶ τῆς ἀνατεθείσης αὐτῇ ἐντολῆς, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ 12ον ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοὺς πόρους τῶν δικηφόρων καινοτήτων, ὠνόμασαν ὑποεπιτροπὴν ἐκ τῶν ἔλλογιμ. κκ. Χ. Πανταζίδου, Δ. Πετσοπούλου καὶ Ν. Τσιρώνη, ὅπως, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοὺς πόρους μιᾶς ἐκείτης κοινότητος, μέχρι τέλους τοῦ προσεχοῦς Μαρτίου κατακτίσασα ὑποβάλλῃ πρὸς συζήτησιν καὶ ἔγκρισιν εἰς τὴν ἀνωτέρω εἰδικὴν Ἐπιτροπὴν σχέδιον γενικοῦ προγράμματος τῆς Δημοτικῆς παιδείας.

Ο ΚΟΛΩΝΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Γηραιὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης, ποιμὴν πρὸς καὶ εὐσεβὴς, πατρικῶς ποιμαίνων καὶ διακυβερνῶν ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν θεόσωστον ἐπαρχίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ Μητροπολίτης Κολωνίας Δωρόθεος ἀπεδήμησε τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν Χάλκῃ πρὸς Κύριον θλίψιν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ πολλὴν προσενήσας. Ὁ αἰετὸς Μητροπολίτης Κολωνίας μεταβὰς τῷ παρελθόντι σαββάτῳ εἰς τὴν νῆσον Χάλκην πρὸς τέλεισιν μνημοσύνου καὶ παθῶν συγκοπὴν καρδίας παρέδωκε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς χεῖρας τοῦ Πλάστου.

Ὁ αἰετὸς ἐγεννήθη ἐν Σαφραμπόλει τῆς ἐπαρχίας Νεοκαισαρείας τῷ 1825. Διακούσας τὴν σειράν τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων ἐν τῇ ἐν Καισαρείᾳ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἐγκατέστη εἶτα ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τῶν Ταξιάρχων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ἔνθα τῷ μὲν 1849 προεχειρίσθη εἰς δάκονον, τῷ δὲ 1856 εἰς πρεσβύτερον, ὅπυτε ἀνετέθη αὐτῷ ἡ διευθυνσις τῶν σχολῶν τῆς γενετείας αὐτοῦ πατρίδος. Μετ' εὐδόκιμον δὲ καὶ καρποφόρον διδασκαλίαν ἐν ταῖς τῇ γενεθλίῳ χώρῃ καὶ Ἀδᾷ Παζαρίῳ ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν καὶ διετέλεσεν ἐπὶ τριετίαν ἡμερίοις τοῦ ἐν Βελουκλίῳ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Μετέπειτα διατελέσας πρωτοσύγκελλος τοῦ μητροπολίτου Νεοκαισαρείας Ἱεροθέου ἀρχιερατικῶς δὲ κατόπιν ἐπίτροπος πολλῶν μητροπολιτῶν ἀνεδείχθη ἐπὶ τῆς πατριαρχίας Ἰωακείμ.

τοῦ Β' μητροπολίτης Χαλπιίου. Τῆς ἐπαρχίας δὲ ταύτης ἐξαρτηθείσης βραδύτερον ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ τῆς Ἀντιοχείας Θρόνου ὁ μητροπολίτης Δωρόθεος μετετέθη τῇ 12 ἰουνίου 1889 εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐπαρχίας Νεοκαισαρείας ἀποσπασθείσαν καὶ εἰς Μητρόπολιν προαχθεῖσαν ἐπισκοπὴν Νικουπόλεως, ὑπὸ τὸν τίτλον Κολωνίας, ὃν καθιέρωσεν ἡ Ἐκκλησία πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συνωνυμίας τῆς ἐν Ἡπειρῷ Νικουπόλεως καὶ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Νικουπόλεως.

Ὁ αἰετὸς ἱεράρχης τρεῖς προσκληθεὶς διετέλεσε μέλος τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἐφελκύτας τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν συλλειτουργῶν ἀγίων ἀδελφῶν.

Τοῦ νεκροῦ τοῦ αἰετὸς ἀρχιερέως μετανεχθέντος εἰς Φανάριον ἡ κηδεὶα αὐτοῦ ἐγένετο τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ μετὰ πάσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ πομπῆς ἐν μέσῳ πολυπληθοῦς συρροῆς ἐκκλησιασμάτων. Ἡ ἐκφορά τοῦ νεκροῦ ἐγένετο ἀπὸ τῆς ἐν Φαναρίῳ οἰκίας τοῦ αἰετὸς Μητροπολίτου ὑπὸ τῶν σεβασμ. ἀγίων Συνοδικῶν Προύσης κ. Ναθαναὴλ, ΑἼνου κ. Λουκᾶ καὶ Χαλδείας κ. Γερβασίου ἐν δὲ τῷ πατριαρχικῷ Ναῷ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν Κυζίκου κ. Νικοδήμου, Νικομηδείας κ. Φιλοθέου, Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ, Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου, Προύσης κ. Ναθαναὴλ, ΑἼνου κ. Λουκᾶ, Μηθώνης κ. Νικηφόρου καὶ Χαλδείας κ. Γερβασίου ἐτέλεσε τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν, μεθ' ἣν λόγον ἐπικήδειον κατάλληλον κατωτέρω δημοσιεύμενον, ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ ἁμβωνος ὁ πανοσιολογ. Μέγας ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κ. Πολύκαρπος Βαρβάκης.

Εἶη αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ἀγαθοῦ ἱεράρχου κυροῦ Δωροθέου.

Ὁ ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀρχιμανδρίτου ἀπαγγελθεὶς ἐπικήδειος λόγος

•Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρετὰς Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ•

(Α' ΚΟΡΙΝΘ. δ' 1).

Θλιβερὸν ἄγγελμα, Παναγιώτατε Δέσποτα, Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι καὶ λοιποὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, θλιβερὸν ἄγγελμα διεβίβασε τὸ τηλεγραφικὸν σύρμα ἐκ τῆς Χαλκίτιδος νήσου. Ὁ σεβασμιώτατος ἱεράρχης Δωρόθεος ὁ Κολωνίας, ὁ ἀσφαλὴς τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ ὁδηγὸς καὶ ἀγαθὸς πατήρ, ὁ ὄντως κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ἀπὸ τῆς Χριστοῦ καὶ οἰκονόμος μυστηρίων Θεοῦ ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον.

Ἡ γλώσσῃ ἐκείνη, ἡ τοσάκις κινηθεῖσα πρὸς αἶνον καὶ εὐχαρίστησιν τοῦ Ὑψίστου καὶ Ἁγροῦ Ἀρχιερέως, πρὸς ὁδηγίαν τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ ποιμνίων, ἄτινα τὸ πανάγιον Πνεῦμα διὰ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῷ ἐνεπιστεύσατο, ἐσίγησεν· ἐσίγησε, καὶ τὴν πικρὰν θλίψιν ἐνεφύτευσε ἐν ταῖς καρδίαις πάντων τῶν εὐλαβουμένων καὶ σεβομένων αὐτόν. Διότι

τί ἕτερον ἀποδείκνυσιν ἢ ἐν μέσῳ ἡμῶν παράστασις τοῦ Παναγιωτάτου ἡμῶν Δεσπότη, ἐπειλογοῦντος ἡμᾶς καὶ δεομένου ὑπὲρ αὐτοῦ; Τί ἄλλο μκρτυρεῖ ἡ παρουσία τῶν σεβασμιωτάτων συλλειτουργῶν αὐτῷ; Ἡ τοσαύτη συρροή τοσοῦτου πλήθους ἐν τῷ πανσέπτῳ τούτῳ ἱερῷ Ναῷ; Οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ τὴν εὐλόγησαν καὶ τὸν σεβασμὸν, ὃν κατεκτήσατο ἐν τῇ ἐπί γῆς μεθ' ἡμῶν ἀναστροφή αὐτοῦ. Διὸ καίτοι ἀνέλαβον ν' ἀπαγγείλω τὸν ἐπικηδέιον, δειλίᾳ καὶ φόβῳ συνεχόμενος, οὐχ ἦττον στερεῶ τῷ ποδὶ ἀνήλθον τὸν ἱερὸν ἄμβωνα, πεποιθώς ὅτι ὀλίγαί λέξεις ἀπλαῖ καὶ ἀπερίττως λεγόμεναι ἀρκοῦσιν, ὅπως ὑπομνήσωσι τὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς καὶ τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καθόλου ἀξίεπκινον ἐνέργειαν τοῦ μεταστάντος Ἱεράρχου.

Ἀποφεύγων νὰ πλέξω τὸ ἐγκώμιον τῶν γεννητόρων, τῶν ἐν εὐσεβείᾳ καὶ πίστει ἀναθρεψάντων τὸν ὑπὲρ οὗ δέεται ἡ Ἐκκλησία Ἱεράρχην, τοῦτο μόνον σημειοῦμαι, ὅτι παρ' αὐτῶν, ἐκτὸς τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς, παρέλαβε καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ ἀκριβῶς ἀπέτελεσε τὴν βῆσιν τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ, ἐφ' ἧς ῥηκοδομήθη ὁ ὅλος βίος καὶ ἐξηγεῖται ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ, δηλαδή παρέλαβε τὴν ἀφέλειαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας, αἵτινες πολῦτιμοι ἀρεταὶ κατεργάζοντο ἐν τῇ ἀρχαιοπρεπεί καὶ σεβασμίᾳ ἐκείνου πολιτείας.

Μορφώσας δὲ ἑαυτὸν καὶ ἐν τοῖς γράμμασι κατάρτισας, ὅσον ἐνεστίν, ἐν ταῖς ἐν Καισαρείᾳ μοναῖς τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, θείῳ ζήλῳ φλεγόμενος συνειδητῶς καὶ ἐκ πεποιθήσεως προχειρίζεται ἱεροδιάκονος. Ἡ αὐστηρὰ ἐκπλήρωσις τῶν ἀνακτιθέντων αὐτῷ θείων καθηκόντων καὶ ὁ ἄμικτος αὐτοῦ βίος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παροραθῶσιν ὑπὸ τῶν κατὰ τὸ θέμα ἐκεῖνο μητροπολιτῶν, ἐφ' ὃ καὶ μετὰ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν ἐν Νεοκαισαρείᾳ, Ἀμικείᾳ καὶ Σμύρνῃ προσλαμβάνεται τέλος ὑπὸ τοῦ ἔτι πνευμένου κλεινοῦ τῆς Ἐφέσου Ἀρχιεπίτου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου, ὃς καὶ προάγει αὐτὸν εἰς πρωτοσύγκελλον τῆς εὐρείας αὐτοῦ ἐπαρχίας.

Ἐν τῇ νέᾳ δὲ ταύτῃ θέσει νέον στάδιον ἐνεργείας ἀνοίγεται τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ Δωροθέῳ· ἡ μετὰ φρονήσεως διοικήσις τῶν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ ἀναγομένων ὑποθέσεων καὶ ἡ μετὰ δραστηριότητος διευθέτησις αὐτῶν, ὡς καὶ ἡ ἀκριβὴς γνώσις τῆς ἐπισήμου τοῦ κράτους γλώσσης, ἀνέδειξαν τὸν πρωτοσύγκελλον τῆς Ἐφέσου ἕνα τῶν δραστηριωτέρων λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας, καθότι τὰ φυσικὰ καὶ ἐπίκτητα ἐκεῖνα προτερήματα, ἐν τῷ χωνευτηρίῳ τῆς πείρας, τῆς δράσεως καὶ τῆς ἐφαρμογῆς δοκιμασθέντα, ἀνεπλήρωσαν κατὰ μέγα μέρος ἐκεῖνα, ὧν κἀποχος γίνεται τις μετὰ πολυχρόνιον ἐν ταῖς σχολαῖς διατριβῆν καὶ παρατεταμένην θεωρητικὴν μελέτην.

Ἄλλ' ὁ ὑψηλότερον ἰστάμενος καὶ ὑπὸ πλείονων καθορθαῖ· καὶ τότε εἰ μὲν ἐπαξίως κατέχει ὃ ἔχει, τιμᾶται καὶ ἐπὶ μᾶλλον προάγεται, εἰ δὲ τούναντιον

ὄλως τανάπαλιν συμβαίνει. Τὰ ἀκολουθήσαντα ὁμως ἀμέσως γεγονότα, ἐδεδείωσαν τὸ τε διορατικὸν τοῦ προστάτου καὶ τὴν δικαίαν εἰς πρωτοσύγκελλον προαγωγὴν τοῦ Δωροθέου, καθόσον ἐκ τῆς Ἐφέσου καλεῖται ὑπὸ τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας καὶ ἀνυφούται εἰς τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἐξίωμα, καὶ ἀποστέλλεται νὰ διευθῆν μακρὰν καίμην ἐπαρχίαν καὶ πολλαπλᾶς ἔχουσαν τὰς ἀνάγκας. Ἐν τῷ νέῳ τούτῳ βαθμῷ μεγάλην τὴν ὑπομονὴν ἐπεδείξατο ὁ Μητροπολίτης Χαλεπίου καὶ Θυμασίας τὴν αὐταπαρησίαν, ἐκτιμηθεῖσαν ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, διότι μετὰ τὴν γνωστὴν ἐκείνην τῆς ἐπαρχίας διαρρυθμίσειν ἀνετέθη αὐτῷ ἡ ποιμαντορία τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας Κολωνίας, ἣν καὶ ἄχρι τελευταῖας ἐποίμεινε.

Καὶ ὡς Μητροπολίτης δὲ Χαλεπίου καὶ ὡς Κολωνίας παρεκέθισεν ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ ἱερῷ Συνόδῳ, ἧς ἦν μέλος κατὰ τὴν ἄν διατρεχόμεν ἰστορίαν. Ἡ ἀνευ δὲ κόσμου καὶ ὑπερήφανίας ἐπιτέλεισις τῶν ὑψίστων αὐτοῦ καθηκόντων ἐν τῷ μέτρῳ τῶν αὐτοῦ δυνάμεων, ἐξιτιμᾶτο καὶ ἐλογίζετο αὐτῷ εἰς ἔπαινον.

Οὕτω δὲ διετέλει ἐνεργῶν μέχρι τοῦ προθῆς σαββάτου, ὅπότε, καὶ πάλιν ὡς ἀληθῆς ὑπηρετῆς μυστηρίων Θεοῦ, εὐπειθῆς καὶ πρόθυμος τηρητῆς καὶ τελετάρχης μετέβη εἰς τὴν νῆσον Χάλκη, ὅπῃθεν ὁ Κύριος, ὁ ἄρχων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, κηρύττει νὰ μετακαλέσῃ παρ' ἑαυτῷ, παρέχων καὶ οὕτω τὸν μεταστάντα Ἱεράρχην διδάσκαλον πᾶσιν ἡμῖν, διδασκομένους ὅτι ὁ θάνατος κοινὸς τοῖς ἐνδόξοις καὶ ἀδόξοις, μικροῖς καὶ μεγάλοις, ἐρχόμενος αἴφνης, ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτί, καὶ ὅτι ἐπομένως πρῶτιστον καὶ κυριώτατον χριστιανικὸν καθήκον ἔχομεν ἵνα ἀείποτε ὦμεν ἑτοιμοὶ πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ ἐκπληροῦντες τὰς σωτηρίου τοῦ Κυρίου ἐντολὰς καὶ ἀποφεύγοντες τὴν ψυχοφθόρον ἐμαρτίαν.

Σοῦ δὲ, Σ. Ἱεράρχα, ὃς παρέδωκας τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Θεόν, ὃς ἔδωκεν αὐτὸ, καὶ τὸν χροῦν εἰς τὴν γῆν, ὃς ἦν, τὸ ὄνομα ἔσεται προσφιλές καὶ ὁ ἀγαθὸς χαρακτήρ ἀνεξίτηλος τῇ τε δυάδι τῶν ποιμανθεισῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ. Ἄφ' οὗ δὲ τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσω, τὸν δρόμον τετέλεκας, τὴν πίστιν τετήρηκας, τὸν ἐπὶ γῆς προορισμὸν ἐξέπληρωσας, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου. Ἀμήν.

ΠΩΣ ΠΕΡΙΟΡΙΖΕΤΑΙ Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΕΧΘΡΩΝ*

Βεβχίως ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἦσαν μὲν κηρυγμένοι ἐχθροὶ σου, σὺ ὁμως ἐν τῷ κρυπτῷ ἦσο ἐχθρὸς αὐτῶν. Καὶ δὲν ἐκχευς μὲν κακὸν εἰς αὐτοὺς, δὲν ἤθελες ὁμως καὶ τὸ καλὸν αὐτῶν. Ἐντεῦθεν δὲ, ἐπειδὴ πολὺ σπανίως ὁ ἄνθρωπος εἰμπορεῖ νὰ κρύ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 395—397 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

πη καλῶς τὰ φρονήματ' αὐτοῦ, ἐντεῦθεν διηγείρετο ψυχρότης τις ἐν σοί, ὅσκις συνήντας αὐτοῦ. Ἐπομένως, ὅσκις ἦτο ἠναγκασμένος νὰ συναναστραφῆς μετ' αὐτῶν, ἐδείκνυες εἰς αὐτοὺς βεβιασμένην τινὰ συμπεριφορὰν, τεχνητὴν τινὰ εὐπροσηγορίαν, ἐξηναγκασμένην τινὰ φιλοπροσύνην. Βεβιαίως δὲ ἦτο ἀνάγκη νὰ περῆθη πολὺς καιρὸς διὰ νὰ ἐνοήσῃσι τοῦτο· τὸ ἐνόησαν· ἕκαστος δὲ τούτων κατανοήσας εἶπαν ἐν ἑαυτῶ: ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἔχει τι ἐναντίον μου. καὶ ὅμως ἐγὼ ποτὲ δὲν προσέβαλον αὐτόν! Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν διηγέρθη καὶ ἐν αὐτοῖς ψυχρότης καὶ δυσμενεία ἐναντίον σου· τοιοῦτοτρόπως ἀνεπτύχθη τὸ ἐπῆκτον σπέρμα τοῦ ἀμοιβαίου μίσους ἐξ ἀπλῆς, πολλάκις δὲ ἄνευ λόγου, προκαταλήψεως, ἐξ ἀπλῆς παρανοήσεως.

Ἄρες τὰς προλήψεις σου καὶ τὰς ὑποψίας, τὰς ὁποίας ἔχεις εἰς ἄνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἀπεχθάνεσαι· δεῖξον εἰς αὐτοὺς, ὅτι εἰς ὅλους τοὺς ἀγνώστους χρεωστέεις φιλίαν καὶ ἀγάπην, καὶ πράγματι μετὰ τῶν τούτων δὲν ἔχεις πλέον κανένα ἔχθρον. Θέλεις νὰ σὲ ἀγκῶσι; δεῖξον σὺ πρότερον εὐγενῆ καὶ πλήρη ἀγάπης συμπεριφορὰν· δὲν θὰ ἀποτύχῃς. Θὰ μάθῃς δὲ ὅτι οἱ ἔχθροί οὗτοι μόνον εἰς τὴν φαντασίαν σου εὐρίσκονται καὶ ὄχι εἰς τὴν πραγματικότητά.

Συνδιηλλάχῃς ἀπᾶξ ἐν τῇ καρδίᾳ σου μὲ ὅλους ἐκείνους, τοὺς ὁποίους χωρὶς ποτε νὰ σοι κάμωσι τίποτε ἐμίσεις, καὶ δεικνύεις τῶρα ἄλλην πρὸς αὐτοὺς διαγωγὴν; θὰ σοι μείνωσιν ἀκόμη ὀλίγοι μόνον ἔχθροί, μὲ τοὺς ὁποίους νὰ συμφιλιωθῆς. Θὰ εὕρῃς, ὅτι τῶ ὄντι πολὺ περισσοτέρους μισεῖς σὺ, παρὰ ἄλλοι σέ. Ἐπομένως, ὅτι σὺ εἶσαι πολὺ περισσότερον ἀξιοκατάκριτος παρὰ οἱ πλείστοι τῶν φαντασιωδῶν ἔχθρῶν σου. Ὡ, πόσους ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους κί προλήψεις σου καὶ ἡ ἰδέα σου σὲ ἔκαμον νὰ ἀποστρέψῃσαι, παρεπίκρανες μὲ τὰς ἀπροφυλάκτους ἐκδηλώσεις σου καὶ ἔκαμες αὐτοὺς νὰ διέκλινται δυσμενῶς πρὸς σέ! Ἦσο πάντοτε ἀρκετὰ προφυλακτικὸς, ὥστε νὰ μὴ ἐκδηλοῖς τὴν περὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων πρόωρον καὶ ἄδικον κρίσιν σου;

Τώρα μένει ἀκόμη νὰ φέρῃς εἰς τὸν νοῦν σου ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἐκτός τῶν πρώτων θεωρεῖς ὡς κακηργημένους ἔχθρους σου, καὶ οἱ ὁποῖοι πράγματι εἶναι ἔχθροί σου. Ἐὰν σὲ μισοῦν — ὦ, σὲ μισοῦν, σὲ περιφρονοῦν οὐχὶ ἄνευ λόγου, ἔστω ἀκόμη καὶ ἂν ὁ λόγος οὗτος ἐπὶ τέλους εὐρίσκηται ἐν τῇ φαντασίᾳ αὐτῶν, διότι δὲν σε γνωρίζουσι καλῶς. Ἐνθυμήθητι, πῶς διέκεισο σὺ πρὸς τοὺς ἄλλους, τοὺς ὁποίους παρεγνώριζες καὶ ἐν τῶ κρυπτῶ ἐμίσεις· οὕτως ἔχει τῶρα τὸ πρᾶγμα, οὕτω διέκλινται τῶρα καὶ ἄλλοι πρὸς σέ· σὲ παρεγνώριζουσι καὶ σὲ περιφρονοῦσι.

Πολὺ σὲ λυπεῖ, ὅταν ὁ κόσμος σὲ παρεγνώριζῃ· ἡ καρδίᾳ σου ταράττεται, ὅταν οἱ συμπολιταὶ σου, ἄλλως τε καλοὶ ἄνθρωποι, σὲ νομίζωσι χειρότερον παρ' ὅ,τι εἶσαι καὶ σοὶ ἀποδίδωσι σέψεις καὶ ἐλατ-

τώματ'α, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχεις. Ἴθι λοιπὸν· ἐὰν ἡ παρεγνώρισις σὲ λυπῇ, ὕπαγε, δεῖξον σεκυτὸν ὅπως εἶναι, δεῖξον τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον σκέπτεσαι. Ὑπαγε, ἐξέτασον τί ἔχουσιν ἐναντίον σου· διὰ τί καλοὶ τινες ἄνθρωποι σὲ ἀπωθοῦσι, σὲ ἀποφεύγουσι· διὰ τί ὁ ἄλλος, ὅσκις δίδηται ἀφορμὴ, ὀμιλεῖ ἐναντίον σου. Μὴ ἡσυχάσῃς διόλου, ἕως ὅτου πληροφορηθῆς τὸν λόγον τῆς δυσμενείας καὶ τῆς μυστικῆς αὐτῶν ἔχθρας—καὶ ἔπειτα; ἔπειτα δεῖξον τὸ ἐναντίον ὄλων τούτων, τὰ ὁποῖα ἐπινόησαν διὰ σέ. Ὅτι σὲ παρεγνώρισαν, ἐν μέρει βεβιαίως εἶναι ἰδικόν σου σφάλμα. Ναι, εἶναι ἰδικόν σου λάθος, διότι πολὺ ὀλίγον ἐφρόντισας· νὰ καταστήσῃς σεκυτὸν γνωστὸν εἰς τοὺς ἄλλους· ἰδικόν σου λάθος, διότι ὀλίγην σημασίαν ἐδίδες ἢ καὶ διόλου δὲν σοι ἐμελλεν, ἂν ἡ διαγωγή σου ἐφάνετο ὑποπτος καὶ ἀμυβόλος· ἰδικόν σου, διότι πολλάκις ἦσο λίαν ἀμελής, πολὺ ἀδιάφορος ὡς πρὸς τὴν κρίσιν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐπαρηγόρεις σεκυτὸν μὲ τοὺς λόγους: ἐγὼ δὲν κάμνω κακόν, δὲν φοβοῦμαι κανένα, ποῖος εἴμπορεῖ νὰ εὐχαριστήσῃ ὅλους;—ἢ, ἄς σκέπτονται οἱ ἄνθρωποι ὅ,τι θέλουσιν· ἐγὼ δὲν φοβοῦμαι κανένα.

Ἴδου, σὺ περιφρονεῖς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι κατ'ἀρχὰς σὲ παρεγνώριζον. Ἴσως δὲ σὲ ἦσαν μικροὶ ἄνθρωποι, ἄνθρωποι χωρὶς βρυτύτητος καὶ ἀξίας, τοὺς ὁποίους ἐνόμιζες, ὅτι πολὺ ὀλίγον ἔπρεπε νὰ προσέχῃς, πολὺ ὀλίγον νὰ λαμβάνῃς ὑπ' ὄψιν. Ἄλλ' ὅμως μάθε ἐκ τοῦ ἰδικοῦ σου, μάθε ἐκ μυρίων ἄλλων λυπηρῶν μαθημάτων, μάθε ἐκ πείρας, ὅτι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον δὲν ὑπάρχει κανεὶς ἔχθρος μικρὸς καὶ περιφρονητέος· ὅλοι οἱ ἔχθροί εἶναι ἐπιφοβοὶ καὶ ἐπικίνδυνοι. Καὶ μάλιστα ἐκείνος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ σκεπτόμενον εἶναι ὅπως διόλου ἀσήμαντος, πολλάκις διὰ τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι ὁ φοβερώτερος καὶ ἐπικινδυνωδέστερος. Καὶ ἰδοὺ πως· εἰς πολλὰ μέρη ἐκ φθόνου ὀμίλησε κακῶς περὶ σοῦ· ἄλλοι πάλιν κούφως καὶ ἐπιπολαίως ἀκούσαντες ἐπανάλαβον τὰ ἴδια καὶ μὲ περισσοτέραν μάλιστα ἔμφασιν καὶ ζωηρότητα, ὅπως δυστυχῶς πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων συνειθίζουσι· τοιοῦτοτρόπως διεδόθη ἡ κακὴ περὶ σοῦ φήμη. Ἡ μεγάλη διάδοσις τοῦ κακοῦ σου ὀνόματος ἔκαμε τῶρα καὶ σεβασμίους, καὶ ἐναρέτους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι διόλου δὲν σοι εἶναι ἀδιάφοροι, ἔκαμεν αὐτοὺς νὰ ἦναι προσεκτικοὶ πρὸς σέ. Καὶ δὲν σὲ μισοῦσι μὲν οὗτοι πειθόμενοι εἰς τὴν ἀπλῆν φήμην, οὐχ ἦττον ὅμως εἶναι προσεκτικοὶ καὶ προφυλακτικοί. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν διηγέρθη εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ἡ προκαταλήψις καὶ ἡ ψυχρότης καὶ ἐσπῆρη εἰς τὸ στήθος αὐτῶν ὁ σπῆρος τῆς πρὸς σέ δυσμενείας καὶ ἀπεχθείας.

Καὶ λοιπὸν ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον σὺ αὐτὸς εἶσαι ἐνοχος, ποῖος ὀφείλει νὰ διορθώσῃ; Ποῖος εἴμπορεῖ; Εἴμποροῦν νὰ διορθώσουν αὐτὸ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουσιν ἐσφαλμένην περὶ σοῦ ἰδέαν; Ἀλλὰ σὺ μέχρι τοῦδε δὲν ἠθέλησες νὰ δεῖξῃς σεαυτὸν εἰς τὸ φῶς· δὲν ἐζήτησας ἀκόμη καμμίαν κατάλληλον ἀφορμὴν,

καμμίαν περίστασιν δὲν ἐπωφελήθης, διὰ τὸ σέ γνωρίσωσι καλλίτερον. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη σὺ αὐτὸς νὰ κάμῃς τὸ πρῶτον βῆμα εἰς τὸ νὰ κατανηκήσῃς τὴν ἐπικρατοῦσαν περὶ σοῦ κακὴν ὑπόληψιν, νὰ διασκορπίσῃς τὴν ἔχθραν τῶν ἀνθρώπων, τὴν ὁποίαν ἐν τῷ κρυπτῷ τρέφουσι κατὰ σοῦ καὶ νὰ μεταβάλλῃς αὐτὴν εἰς σέβας καὶ ἀγάπην.

Ἀπεδίωξας, ἐξερίζωσας ἀπὸ τοῦ στήθους σου τὴν πρόληψιν καὶ τὴν ψυχρότητα, τὴν ὁποίαν ἔτρεφες ἐναντίον προσώπων τινῶν, τὰ ὅποια δὲν σοὶ ἤρεσκον; δεικνύων τὰ φρονήματά σου ἀπλῶς καὶ ἄνευ ὀπισθοβουλίας ἀντιστρατεύθης ἐναντίον τῶν προλήψεων ἐκείνων, ἕνεκα τῶν ὁποίων εἶναι δυνατόν ἄλλοι νὰ ἦναι προκατειλημμένοι ἐναντίον σου; τῶρα σοὶ μένουσιν ἀκόμη ὀλίγοι ἀληθῶς ἔχθροί, μετὰ τῶν ὁποίων ὀφείλεις νὰ συμφιλιωθῇς· διότι ὁ χριστιανὸς, ὡς ἀληθῆς μαθητὴς καὶ ὁπαδὸς τοῦ Διδασκάλου αὐτοῦ, ὀφείλει νὰ μὴ ἔχῃ ἀπολύτως κανένα ἔχθρον. Δύνασαι δὲ νὰ ἐξεύρῃς τὴν πρὸς τοῦτο ὁδὸν ἀκολουθῶν τὰς σοφὰς τοῦ Εὐαγγελίου ὁδηγίας. Τὸ σύνθημα ὅμως εἶναι ὅτι αἱ πλείους τῶν καθημερινῶν ἔχθροτήτων γεννῶνται ἐξ ἀπλῆς φαντασίας, αἱ πλείους ἔριδες καὶ διχογνωμίαι ἐκ παρενοήσεων, διὰ τὰς ὁποίας δὲν ἐπῆλθεν ἡ δέουσα ἐξήγησις.

Παραπονεῖσαι διὰ τοὺς ἔχθρους, καὶ διεσχυρίζεσαι, ὅτι κανένα ἐξ ὧν τούτων, οἱ ὅποιοι σέ ἀποστρέφονται καὶ ἐπιθυμοῦσι τὸ κακὸν σου, δὲν ἔβλαψας ἐν γνώσει. Αἰσθάνεσαι ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἔχεις ἀξίαν διὰ τὴν ὁποίαν ὀφείλουσιν νὰ σέ σέβωνται καὶ νὰ σέ τιμῶσιν οἱ καλοὶ ἄνθρωποι. Αἰσθάνεσαι σεαυτὸν καθαρὸν ἀπὸ ἀσωτείας, ἀκηλίδωτον ἀπὸ αἰσχροῦς πράξεις, ἀμίαντον ἀπὸ φοβεράς κακίας. Δὲν εἶσαι μοιχὸς, μέθυσος, ἀπατεῶν, συκοφάντης, ἄσωτος, παίκτης. — Διότι ἐάν ἦσο εἰς τούτων, πῶς ἠδύνασο νὰ παραπονεθῇς, ὅτι σέ ἀποστρέφονται, καὶ σέ περιφρονοῦσιν, ἀφ' οὗ σὺ αὐτὸς ἔπρεπε νὰ εὕρῃς σεαυτὸν ἄξιον ἀποστροφῆς καὶ περιφρονήσεως;

Ἄλλ' ὅμως πολλάκις ἐκείνος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἔνοχος τοιούτων κακιῶν, ὁποίας ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν, εἶναι δυνατόν νὰ καταστήσῃ ἑαυτὸν μισητὸν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις διὰ τῆς κακῆς αὐτοῦ καὶ βαναύσου συμπεριφορᾶς καὶ τινῶν ἄλλων ιδιοτήτων, αἱ ὁποῖαι ἀπαρέσκουσι καὶ σκανδαλίζουσι τοὺς ἄλλους. Εἰμπορεῖ νὰ καταστήσῃ ἑαυτὸν γελοῖον μέτινας κακὰς συνηθείας, αἱ ὁποῖαι προσβάλλουσι τὰ κόσμια ἦθη· καὶ τοῦτο εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον πολλάκις εἶναι τόσον ἐπικίνδυνον, ὅσον καὶ ἡ γενικὴ περιφρόνησις.

Ἴσως ἀναγνωρίζεις εἰς σεαυτὸν τοιαῦτα ἐλαττώματα· ἴσως οἱ πιστοὶ σου φίλοι καὶ γνωστοὶ σέ κατέστησαν πολλάκις προσεκτικὸν εἰς ταῦτα. Διὰ τί δὲν ἄφησες, καὶ ἂν ἀκόμη σοὶ ἐφαίνετο δύσκολον τοῦτο κατ' ἀρχάς, διὰ τί δὲν ἄφησες ταύτας τὰς κακοηθείας, τὰς σκανδαλώδεις ταύτας ιδιότητες, ταύτην τὴν γελοῖαν συμπεριφορὰν σου; βεβαίως ἡ

φιλαυτία μας γνωρίζει· νὰ δικαιολογῇ ὅλα· βεβαίως λέγομεν ἐν ἑαυτοῖς: διὰ τῶν ιδιοτήτων μου τούτων δὲν λυπῶ, δὲν ἀδικῶ κανένα, καμμίαν ψυχὴν δὲν βλέπω μὲ τὰς συνηθείας μου. Διὰ τί μὲ περιφρονοῦσι; Διὰ τί μὲ ἀγανάκτησιν μὲ βλέπουσιν οἱ ἄνθρωποι; Δὲν ἔχουσιν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰς ἐλλείψεις των;

Ἄλλ' ἀναγνώστα, ἐάν διὰ τούτων δὲν προσβάλλῃς κανένα ἄνθρωπον, ἴσως ὅμως προσβάλλεις τὸ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐπικρατοῦν αἶθημα τῆς ἀξιοπρατείας· προσβάλλεις κοινῶς παραδεδεγμένης ιδέας περὶ εὐσχημοσύνης καὶ κοσμιότητος· αἱ ἐκ τῆς συνηθείας παρεκκλίσεις σου δεικνύουσιν, ὅτι σὺ περιφρονεῖς ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον οἱ ἄλλοι θεωροῦσιν ἀξιοσεβαστον. Τὸ σχῆμά σου, ἡ συμπεριφορὰ σου, ὁ τρόπος τῆς ἐκφορσεως καὶ τῆς ὁμιλίας σου δίδουσιν ἀφορμὴν καὶ αἰτίαν εἰς ἐσφαλμένας, περὶ σοῦ κρίσεις, διότι διόλου δὲν προσπαθεῖς, νὰ ἀποδείξῃς ὅ,τι τόσον βλαβερὸν καὶ ἐπιζήμιον εἶναι διὰ σέ.

Οὕτω λοιπὸν εἶναι δυνατόν σὺ νὰ νομίζῃς ταῦτα καλὰ, καὶ ὅμως νὰ ἦναι τὸ μὲν ἐπίφοδος, τὸ δὲ μισητὰ καὶ εἰς πολλοὺς καλοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ ἀρέσκουσι. Βεβαίως τὰ ἐλαττώματά σου δὲν εἶναι κακουργήματα, δὲν εἶναι ἁμαρτίαι· οἱ ἱεροκῆρυκες δὲν ἀναφέρουσι ταῦτα ὀνομαστί ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι δὲν τιμωροῦσιν αὐτά. Ἄλλ' ὅμως αἱ σκανδαλώδεις αὐταὶ ιδιότητές σου εἶναι πλημμελήματα ὡς πρὸς τὴν τάξιν τοῦ κοινωνικοῦ βίου· προσκρούουσι κατὰ τινῶν καθηκόντων, τὰ ὅποια χρεωστοῦμεν νὰ φυλάττωμεν ἀπέναντι ὧν ἐκείνων, μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς προώρισε νὰ συζήσωμεν.

Θέλεις νὰ εἰρηνεύῃς μετὰ πάντων τῶν ἀνθρώπων; ἄγε δὴ, ἐμπρός, προσπάθησον νὰ ἐξομαλύνῃς τὴν ὁδὸν, ἡ ὁποία φέρει εἰς τὴν εἰρήνην ἀποφεύγων πᾶν ὅ,τι ἔχεις ἀπαρέσκον εἰς αὐτούς. Μεταβάλλων σεαυτὸν διὰ νὰ μὴ διεγείρῃς κατὰ σοῦ τὴν δυσκρίσειαν τῶν ἀνθρώπων, δὲν γίνεσαι οὔτε πονηρότερος, διότι οὐδεμίαν πονηρίαν ζητοῦσι παρὰ σοῦ, οὔτε ἠθικῶς καλλίτερος καὶ μᾶλλον ἐνάρετος, διότι αἱ κακαὶ ἐκείναι ιδιότητές ἴσως οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσι πρὸς τὴν καρδίαν σου. Θὰ γείνης μόνον τοιοῦτος, ὁποῖος ὀφείλεις νὰ ἦσαι, διὰ νὰ μὴ προσκρούῃς εἰς ἄλλους ἀνθρώπους. Καὶ ὀφείλεις νὰ γείνης τοιοῦτος, διὰ νὰ διεγείρῃς πλήρη τὴν ἀγάπην ὧν ἐκείνων, οἵτινες συνδέονται καὶ ἔρχονται εἰς σχέσεις μετὰ σοῦ. Ὅφείλεις δὲ νὰ ζητῇς νὰ εἰρηνεύῃς μετὰ πάντων τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ καταστήσῃς τὴν ὑπαρξίν σου ἡσυχον καὶ εὐτυχῆ· δὲν εἰμπορεῖς δὲ νὰ ἦσαι ἡσυχος καὶ εὐτυχῆς, χωρὶς ν' ἀπολαμβάνῃς τὸ σέβας καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ πλησίον σου. Ἄνευ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ πλησίον σου δὲν εἰμπορεῖς νὰ προξενήσῃς τόσον καλόν, δὲν εἰμπορεῖς νὰ ἦσαι τόσον ὠφέλιμος, ὅσον θὰ ἠδύνασο νὰ ἦσαι ἀπολαμβάνων τὸ σέβας καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῶν.

Οὕτως ἄρα καὶ τὸ ἀπραπὲς καὶ ἀπειρόκαλον,

καί ἐν γένει ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον προσκρούει εἰς τὰ κοινῶς περὶ δεδεδειγμένα ἤθη καὶ ἔθιμα ἐν τῷ κοινω-
νικῷ βίῳ, εἴμφορὲι νὰ ἀνάγεται εἰς τὴν θρησκείαν,
καὶ ἐπομένως εἶναι ἔργον τῶν κηρύκων τοῦ θεοῦ λό-
γου νὰ ἐφιστῶσι τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ
τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ
μᾶς προστάζει νὰ εἰρηνεύωμεν μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώ-
πους. «Εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώ-
πων εἰρηνεύοντες» (Ρωμ. ιβ' 18). Οὕτω λοιπὸν καὶ
αὐτὴ ἡ παρχαικῆ ἀφορμὴ, αὐτὴ ἡ ἐλαχίστη αἰτία,
διὰ τῆς ὁποίας εἴμφοροῦμεν νὰ διεγείρωμεν τὴν ἐμ-
πιστοσύνην καὶ τὴν φιλίαν, ἀποθίγει καθῆκον ἡμῶν,
καὶ πᾶσα, καὶ ἡ ἐλαχίστη παραμέλησις τούτου
θεωρεῖται καὶ εἶναι ἁμαρτία. Διότι πολλάκις τὰ με-
γαλιέτερα τῶν κακῶν προέκυψαν ἐκ πηγῶν, τὰς ὁ-
ποίας μόλις ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ καὶ αἰ φο-
βερώτεροι καὶ ἀτυχέστεροι ἔχθροι ἐγενήθησαν ἐξ ἐ-
σφαλμένων προλήψεων καὶ κρίσεων, εἰς τὰς ὁποίας
τὴν πρώτην ἀφορμὴν ἔδωκεν ἡ ἐξωτερικὴ συμπεριφο-
ρὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ πολλάκις μάλιστα εἰς τὰ
παρχαικὰ πράγματα.

(ἔπεται συνέχεια).

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ ἐνδίκων μέσων.

Ἄλλ' ὁ διάδικος δὲν εἶναι ὑπόχρεως ἀπαρεγκλί-
τως καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει εἰς τὴν ὑποβολὴν ἐν
πρώτοις ἀνακοπῆς, εἴτε ἐφέσεως καὶ ἀναίρεσεως ἢ
ἀναψηλαφήσεως κατὰ τῆς προσβάλλομένης ἀποφά-
σεως. Οὕτω, πρὶν εἰπεῖν, προκειμένου περὶ ἀποφάσεως
ἐκδοδομένης κατ' αὐτοῦ ὑπὸ ἐπισκοπικοῦ δικαστη-
ρίου ἐρήμην, δύναται ἵνα μὴ ὑποβῆ ἀνακοπὴν, ἀλλ'
ἔφρασι κατ' εὐθείαν, εἴτε ἀναίρεσιν, ἀλλ' οὐχ ἥττον
ἐν περιπτώσει καθ' ἣν δὲν ἐννοεῖ ἵνα μεταχειρισθῇ
τὸ ἐνδικὸν μέσον τῆς ἀνακοπῆς, δέον ἵνα ὑποβῆ
τὴν ἔφρασιν αὐτοῦ εἰς τὸ ἀρμόδιον ἐφετεῖον μετὰ πα-
ρέλευσιν τῆς πρὸς ἀνακοπὴν τεταγμένης προθεσμίας,
ἐὰν δὲ δὲν ἐννοῇ ἵνα ὑποβῆ ἔφρασιν, ἀλλ' ἀναίρε-
σιν κατ' εὐθείαν εἰς τὸ ἀρμόδιον Ἀκυρωτικόν, δέον
ἵνα ἀναμείνῃ τὴν παρέλευσιν τῆς πρὸς ἀνακοπὴν καὶ
ἔφρασιν ὠρισμένης προθεσμίας καὶ εἴτα πράξῃ τοῦτο.
Ἐπίσης ὁ διάδικος δύναται ἵνα μὴ ποιήσῃται χρῆσιν
τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἐφέσεως κατὰ πρωτοδίκου ἀ-
ποφάσεως Μητροπολιτικοῦ δικαστηρίου καὶ ἐπιθῶ
κατ' αὐτῆς ἀναψηλάφησιν ἐνώπιον τοῦ αὐτοῦ πρωτο-
δίκου δικαστηρίου, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ρη-
τῶς δέον ἵνα παραιτηθῇ τῆς ἐφέσεως, ὅπως οὕτως ἢ

ἀπόφασις καταστῇ τελεσίδικος καὶ ἐπιδεικτικὴ ἐπο-
μένως ἀναψηλαφήσεως.

Εἰδικώτερον περὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς προθύμου
χρήσεως ἢ μὴ τῶν ἐνδίκων μέσων ἀναφέρομεν τὰς
ἀκολούθους περιπτώσεις: α'.) ὅσκις ὁ διάδικος ἀμ-
φιβάλλει περὶ τοῦ περὶ δεκτοῦ ἐνδίκου τινὸς μέσου
κατὰ πρωτοδίκου ἀποφάσεως, οἷον ὅτε διστάζῃ ἐὰν
ἢ πρωτόδικος ἀπόφασις τυγχάνῃ ἐκκλητῆ ἢ ἀνέκκλη-
τος, δύναται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἵνα ὑποβῆ
ἀρμόδιως ἔφρασιν κατὰ τῆς ἀποφάσεως, καὶ ταύτοχρο-
νως ἐπικουρικῶς ἵνα κοινοποιήσῃ νομίμως τῷ ἀντι-
δίκῳ αὐτοῦ αἴτησιν ἀναίρεσεως ἢ ἀναψηλαφήσεως κα-
τὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως· γενομένης ὅμως ταύτο-
χρόνως ἐφέσεως καὶ ἀναίρεσεως, κατὰ φυσικὸν λόγον
ἀποφαίνεται πρότερον τὸ ἐφετεῖον, καὶ εἴτα τὸ Ἀ-
κυρωτικόν· β'.) ἐὰν ἀπόφασις τις πρωτόδικος τυγ-
χάνῃ ἀνέκκλητος, ὁ δὲ διάδικος προτίθεται ἵνα προ-
σβάλλῃ ταύτην ἕνεκα ἀναρμοδιότητος τοῦ πρωτοδίκου
δικάσαντος δικαστηρίου λόγῳ ὕλης, δύναται κατ' ἐκ-
λογὴν ἵνα ποιήσῃται χρῆσιν τοῦ κατ' αὐτῆς ἐνδίκου
μέσου τῆς ἐφέσεως ἢ ἀναίρεσεως.

Ἐκαστος διάδικος δύναται ἵνα ποιήσῃται ὑπὲρ
ἑαυτοῦ χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων κατὰ βούλησιν,
εἴτε νὰ ἀποδεχθῇ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐκδοδομένην ἀπό-
φρασιν, εἴτε νὰ παραιτηθῇ ἐνὸς ἢ πάντων τῶν ἐνδίκων
μέσων κατ' αὐτῆς· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου
ἀναφύονται αἱ ἐπόμεναι περιπτώσεις: α'. ὁ ἀποδεξά-
μενος ρητῶς ἐπὶ δικαστηρίου τὴν ἀπαγγελομένην αὐ-
τῷ ἀπόφρασιν ἀπόλλυσι μετὰ ταῦτα τὸ δικαίωμα ἵνα
προσβάλλῃ αὐτὴν δι' οἰουδήποτε ἐνδίκου μέσου· β'.
πᾶσα πράξις τοῦ ἡττηθέντος ἐν τῇ δίκῃ δικαίου ἀυ-
θορμητῶς παρ' αὐτοῦ γιγνομένη καὶ τείνουσα εἰς ἐκ-
τέλεσιν τῆς κατ' αὐτοῦ ἀποφάσεως ἐμφαίνει ἀποδο-
χὴν τῆς κατ' αὐτοῦ ἀποφάσεως· ἐπομένως οὗτος δὲν
δύναται κατὰ φυσικὸν λόγον ἵνα μετὰ ταῦτα προ-
σβάλλῃ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν ἀπόφρασιν δι' οἰου-
δήποτε ἐνδίκου μέσου· γ'. καὶ σιωπηρῶς γίγνεται
δεκτὴ ἀπόφρασις τις ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν δικαίων
τοῦ ἐπαγαγόντος ἐπὶ τοῦ ἀμφοισθημένου πράγμα-
τος ὄρκον τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ, καθόσον ἐκ τοῦ ἐπα-
κτοῦ τούτου ὄρκου ἐξήρτησεν αὐτὸς οὗτος τὴν λύσιν
τῆς υποθέσεως· ὅθεν συνάγεται ὅτι δεθέντος ὑπὸ τι-
νος τῶν δικαίων τοῦ ἐπαχθέντος ὄρκου, ὁ ἕτερος δὲν
δύναται πλέον ἵνα προσβάλλῃ τὴν μετὰ τὴν δόσιν τοῦ
ὄρκου τούτου ἐξενεχθεῖσαν κατ' αὐτοῦ δικαστικὴν ἀ-
πόφρασιν, ὡς σιωπηρῶς ἀποδεχόμενος αὐτήν· δ'. καὶ
ὁ νικῆσας ἐν τῇ δίκῃ διάδικος μετὰ μετριασμὸν τῶν

1. Ὡς π. χ. ὅτε ἐκτελεῖ ὁ, τι ἢ κατ' αὐτοῦ ἀπόφρασις δια-
τάττει ἢ καταβάλλει τὴν ποσότητα εἰς ἣν κατεδικάσθη, ἢ χο-
ρηγεῖ τὸ ἀντικείμενον ὅπερ ὑποχρεοῦται διὰ τῆς ἀποφάσεως ἵνα
δῶ τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ, ἢ συμμορφωταί πρὸς τὰ ἐν τῇ ἀποφάσει
διατεταγμένα, ἢ καταβάλλει τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη, ἢ ζη-
τήσῃ προθεσμίαν πρὸς καταβολὴν τῷ ἀντιδίκῳ τοῦ ποσού, δι' ὃ
κατεδικάσθη.

ἀπακίτησων αὐτοῦ, εἴτε ἀπόρριψίν τινων ἐκ τούτων, λογίζεται ἀποδεχόμενος τὴν ἀπόφασιν, ἐν ἐπιδιώξει τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς, ἢ δεχθῆ τὸ ἐπιδικασθῆν αὐτῷ ποσόν, ἢ λάβῃ παρὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ τὰ δικαστικά ἐξόδα τῆς ἀποφάσεως· ἢ ἀπλῆ ὅμως κοινοποιήσας τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐπικρατεστέρας τῶν δικονομολόγων γνώμας δὲν ἐμφαίνει ἀποδοχὴν, καθόσον δυνατόν ἔνα προήχθη εἰς τοῦτο ἐπὶ σκοπῷ ὅπως διὰ τῆς παρελεύσεως τῶν προθεσμιῶν ἀποστερήσῃ τὸν ἀντιδικὸν αὐτοῦ τῆς χρήσεως τῶν κατὰ τῆς κοινοποιηθείσης αὐτῷ ἀποφάσεως ἐνδίκων μέσων.

(ἔπεται συνέχεια)

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΓΡ. ΤΑΠΕΙΝΟΣ
Διδάκτωρ τὰ Νομικὰ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἀριθ. Πρωτ. 706.

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί. Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 6716 καὶ ἡμερομηνίαν 2 Νοεμβρίου 1893 ἀγωγὴν τῆς Μαρίας Γεωργίου Τσοτσόγλου, θυγατρὸς Κωνσταντίνου Σοφianoπούλου. Κηρύσσει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Γεωργίου Τσοτσόγλου ὑπὲρ οὐθωμανοῦ ἀγνώστου δὲ διαμονῆς καὶ κατοικίας ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ. Ὅριζει προθεσμίαν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρουσίας. Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τρεῖς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος διατακτικοῦ διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» καὶ ἐπιτίθησι τὰ δικαστικά ἐξόδα καὶ τέλη τῆς περὶ διαζεύξεως ἀποφάσεως τῶν πρακτικῶν καὶ διαζευκτικῶν ἐγγράφων τῷ καθ' οὗ αὐτῆ Γεωργίῳ Τσοτσόγλου ἀνιόντα εἰς γρῶσια 520 καὶ προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 31 Ἰανουαρίου 1894.

Ὁ Πρόεδρος

+ Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ὅτι ἀκριβῆς ἀντίγραφον

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 9 Φεβρουαρίου 1894.

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 886.

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί. Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. Πρωτοκόλλου 1515 καὶ ἡμερομηνίαν 16 Σεπτεμβρίου 1893 ἀγωγὴν τῆς Γαλῆνης Νικολάου. Κηρύσσει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἐναγομένου Δημητρίου Π. Μαλλιαρῆ ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ.

Ὅριζει προθεσμίαν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρουσίας.

Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τρεῖς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος διατακτικοῦ διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» καὶ ἐπιτίθησι τὰ δικαστικά ἐξόδα καὶ τέλη τῆς παρουσίας ἀποφάσεως, τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν διαζευκτικῶν ἐγγράφων τῷ καθ' οὗ ἡ ἀπόφασιν Δημητρίῳ Π. Μαλλιαρῆ, ἀνιόντα εἰς γρ. 440, προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῆ 22 Νοεμβρίου 1893.

Ὁ Πρόεδρος

+ Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ὅτι ἀκριβῆς ἀντίγραφον

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῆ 17 Φεβρουαρίου 1894.

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 722.

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον κατὰ πλειοψηφίαν Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτοκόλλου 5350 καὶ ἡμερομηνίαν 27 Σεπτεμβρίου 1893 ἀγωγὴν τῆς Θεοτόκης Γ. Κουλουμπῆ, τὸ γένος Μ. Ἀντωνιάδου. Κηρύσσει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Γεωργίου Κουλουμπῆ, ἀγνώστου διαμονῆς καὶ κατοικίας ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ.

Ὅριζει προθεσμίαν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρουσίας.

Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τρεῖς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος διατακτικοῦ διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ἀνατολικῆς Ἀστέρως» καὶ ἐπιτίθησι τὰ δικαστικά ἐξόδα καὶ τέλη τῆς περὶ διαζεύξεως ἀποφάσεως τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν διαζευκτικῶν ἐγγράφων τῷ καθ' οὗ αὐτῆ Γεωργίῳ Κουλουμπῆ ἀνιόντα εἰς γρ. 530 προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 10 Ἰανουαρίου 1894.

Ὁ Πρόεδρος

+ Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ὅτι ἀκριβῆς ἀντίγραφον

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 9 Φεβρουαρίου 1894.

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ γνωρίζουσα ταῖς κατόχους τῶν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ τῶν γυναικείων στασιδίων ὅτι ἐκλονίσθη παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὸ ζήτημα τῶν στασιδίων, προσκαλεῖ αὐτὰς ἵνα ἐμφανίζονται καθ' ἑκάστην ἐπὶ στασιδίων, προσκαλεῖ τῆς ἑώρας Τουρκοιστί εἰς τὸ γραφεῖον τῆς πρώτης μέχρι τῆς 4ης ὥρας εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ἐπιτροπῆς ἀνταλλάξωσι τοὺς παλαιούς αὐτῶν τίτλους διὰ νέων συμφωνῶν τῆ ἀποφάσεως τῆς Ἱ. Συνόδου.

Ἐκ τοῦ Γραφείου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΧΗ ΑΓΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΝ
ΚΗΡΥΞΟΝΤΩΝ ΤΟΝ ΘΕΙΟΝ ΛΟΓΟΝ
ΕΝ ΤΟΙΣ ΙΕΡΟΙΣ ΝΑΟΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

	<i>Ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ.</i>		<i>Ἐν Τεκπουρσεραγίῳ.</i>
Α'	Κυριακῇ ὁ πανοσιολ. κ. Ἀπόστολος Χριστοδούλου	Ε'	Κυριακῇ ὁ πανιερώτ. πρ. Κώου κ. Παῦλος.
Β'	» ὁ ἱερολογ. κ. Γερμανός Καρκαβαγγέλης		<i>Ἐν Μουχλίῳ.</i>
Γ'	» ὁ ἱερολογ. κ. Γρηγόριος Κωνσταντινίδης	Δ'	» ὁ ἱερολογ. κ. Γεννάδιος Θέμελης.
Δ'	» ὁ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδ. κ. Πολύκαρπος		<i>Ἐν Φωτηρῇ.</i>
Ε'	» ὁ πανοσιολ. κ. Καλλίνικος Δελικάνης.	Δ'	» ὁ θεοφιλέστ. πρ. Κίτρους κ. Ἰωαννίκιος.
	<i>Ἐν Τζιβαλίῳ.</i>		<i>Ἐν Χάσκιοι.</i>
Α'	» ὁ ἱερολογ. κ. Ἱερόθεος Τεκνόπουλος	Α'	» ὁ αἰδεσιμολογ. κ. Ἰωάννης Οἰκονόμος.
Γ'	» ὁ ἱερολογ. κ. Λαυρέντιος Παπαδόπουλος.		<i>Ἐν Γαλατῇ (Χρ. Σωτήρος).</i>
	<i>Ἐν Κορτοσκαλίῳ (Ἐλπίδος).</i>	Β'	» ὁ θεοφιλέστατος Μυρέων κ. Γερμανός.
Ε'	» ὁ ἱερολογ. κ. Ἱερόθεος Τεκνόπουλος.		<i>Ἐν Γαλατῇ (Παραγίας).</i>
	<i>Ἐν Κορτοσκαλίῳ (ἀγίας Κυριακῆς).</i>	Γ'	» ὁ θεοφιλέστ. Μυρέων κ. Γερμανός.
Β'	» ὁ ἱερολογ. κ. Ἱερόθεος Τεκνόπουλος.		<i>Ἐν Γαλατῇ (ἀγίου Ἰωάννου).</i>
	<i>Ἐν Βλάγκῳ.</i>	Δ'	» ὁ θεοφιλέστ. Μυρέων κ. Γερμανός.
Β'	» ὁ θεοφιλέστατος Λεύκης κ. Λεόντιος		<i>Ἐν Γαλατῇ (ἀγίου Νικολάου).</i>
Δ'	» ὁ θεοφιλέστατος Λεύκης κ. Λεόντιος.	Α'	» ὁ θεοφιλέστ. Μυρέων κ. Γερμανός
	<i>Ἐν Ὑψωμαθείοις (ἀγίου Κωνσταντίνου).</i>	Δ'	» ὁ ἱερολογιώτ. κ. Ἀρσένιος Ἀφεντούλης.
Γ'	» ὁ θεοφιλέστ. Ἀργυρουπόλεως κ. Χαρίτων.		<i>Ἐν Σταυροδρομίῳ (Παραγίας).</i>
	<i>Ἐν Ὑψωμαθείοις (Θ. Ἀναλήψεως).</i>	Α' καὶ Δ'	ὁ πανοσιολ. κ. Καλλίνικος Δελικάνης.
Γ'	» ὁ θεοφιλέστ. Λεύκης κ. Λεόντιος.		<i>Ἐν Σταυροδρομίῳ (ἀγίας Τριάδος).</i>
	<i>Ἐν Ὑψωμαθείοις (ἀγίου Νικολάου).</i>	Γ'	» ὁ πανοσιολ. κ. Καλλίνικος Δελικάνης.
Δ'	» ὁ ἱερολογ. κ. Ἱερόθεος Τεκνόπουλος.	Β'	» ὁ ἱερολογιώτατος κ. Ἀλέξανδρος.
	<i>Ἐν Ὑψωμαθείοις (ἀγίου Μητῶ).</i>		<i>Ἐν Σταυροδρομίῳ (ἀγίου Κωνσταντίνου).</i>
Ε'	» ὁ θεοφιλέστ. Ἀργυρουπόλεως κ. Χαρίτων.	Α'	» ὁ ἱερολογ. κ. Φιλόθεος Μιχαηλίδης.
	<i>Ἐν Ὑψωμαθείοις (ἀγίου Γεωργίου).</i>	Β'	» ὁ πανοσιολ. κ. Καλλίνικος Δελικάνης
Ε'	» ὁ θεοφιλέστ. Λεύκης κ. Λεόντιος.		<i>Ἐν Ταταούλοις.</i>
	<i>Ἐν Βελιγραδίῳ.</i>	Γ'	» ὁ αἰδεσιμολογ. κ. Ἰωάννης Οἰκονόμος.
Α'	» ὁ πανοσ. κ. Ἀγαθῆγγελος Καστοριάδης.	Ε'	» ὁ ἱερολογ. κ. Ἀθηναγόρας Ἐλευθερίου.
	<i>Ἐν Ἐξ Μαρμάροις.</i>		<i>Ἐν τοῖς πρόποσι Ταταούλων.</i>
Ε'	» ὁ πανοσ. κ. Ἀγαθῆγγελος Καστοριάδης.	Β'	» ὁ ἱερολογ. κ. Γεννάδιος Θέμελης.
	<i>Ἐν Τοπκαλίῳ.</i>		<i>Ἐν Φερίκιοι.</i>
Δ'	» ὁ πανοσ. κ. Ἀγαθῆγγελος Καστοριάδης.	Β'	» ὁ αἰδεσιμολογ. κ. Ἰωάννης Οἰκονόμος.
	<i>Ἐν Ἐδιρεκαπίῳ.</i>		<i>Ἐν Διπλοκιοτίῳ.</i>
Α'	» ὁ θεοφιλέστ. πρ. Κίτρους κ. Ἰωαννίκιος.	Γ'	» ὁ θεοφιλέστ. Μελιτουπόλεως κ. Εὐγένιος.
	<i>Ἐν Ἐγρικαπίῳ.</i>		<i>Ἐν Μεσαχώρῳ.</i>
Β'	» ὁ θεοφιλέστ. πρ. Κίτρους κ. Ἰωαννίκιος.	Ε'	» ὁ θεοφιλέστ. Μελιτουπόλεως κ. Εὐγένιος.
	<i>Ἐν Σαρμασικίῳ.</i>		<i>Ἐν Μεγάλῳ Ρεῖματι.</i>
Β'	» ὁ πανιερώτ. πρ. Κώου κ. Παῦλος.	Α'	» ὁ θεοφιλ. Κλυδίουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος.
	<i>Ἐν Σαλιματομβρουκίῳ.</i>		<i>Ἐν Βεβεκίῳ.</i>
Γ'	» ὁ θεοφιλέστ. πρ. Κίτρους κ. Ἰωαννίκιος.	Β'	» ὁ θεοφιλ. Κλυδίουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος.
	<i>Ἐν Ξυλοπόρτῃ.</i>		<i>Ἐν Βαφειχωρίῳ.</i>
Β'	» ὁ ἱερολογ. κ. Θεόκλητος.	Γ'	» ὁ θεοφιλ. Κλυδίουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος.
	<i>Ἐν Βαλατῇ.</i>		<i>Ἐν Σωσθερίῳ.</i>
Β'	» ὁ ἱερολογ. κ. Δαμασκηνός Μοσχόπουλος.	Δ'	» ὁ θεοφιλ. Κλυδίουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος.
	<i>Ἐν Βαλίῳ.</i>		<i>Ἐν Νεοχωρίῳ.</i>
Δ'	» ὁ πανιερ. πρ. Κώου κ. Παῦλος.	Ε'	» ὁ θεοφιλ. Κλυδίουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΙ, 25 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1894

ΑΡΙΘ. 52

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Αἰνὸν Λουκάς (πρόεδρος)
 Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
 Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
 Ί. Δ. Τανταλίδης
 Ἀλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεὺς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὄλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετ' ἰτίαν ἀργυρᾶ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλήρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκῳ χρυσᾷ	25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση.	

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἰνῶν κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τῆν Ἐκκλησιαστικῆν Ἀλήθειαν διευθυνοῦσας Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ. — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὕλης διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια.

Λήγοντος σὺν τῷ παρόντι τεύχει τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» τοῦ ΙΓ' ἔτους ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς εἰσέρχεται, σὺν Θεῷ βοηθοῦντι, εἰς τὸ ΙΔ'. Παρακαλοῦνται ὅθεν οἱ ἐκ τῶν συνδρομητῶν τοῦ φύλλον συνδρομᾶς παρελθόντων καὶ ἤδη λήξαντος ἔτους καθυστεροῦντες ὅπως ἐπισπεύσωσι τὴν ἀπότισιν αὐτῶν συντελοῦντες οὕτως εἰς τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τοῦ δημοσιογραφικοῦ τῶν Πατριαρχείων ὄργανου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα — Πῶς περιορίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχθρῶν — Θεὸς καὶ ἐπιστήμη — τὰ θυμιάσια τῶν ἐνοργάνων καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου — Δικονομικά — Κοινοποιήσεις — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— Νέον συνοδικὸν μέλος. — Κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς παρελθούσης Τρίτης προσελίθη κατὰ τὸ Συνταγματικὸν μέλος συνοδικόν, ἀντὶ τοῦ ἀποθνήσκοντος ἀοιδίμου μητροπολίτου Κολωνίας κυροῦ Δωροθέου, ὁ σιβασμιώτατος μητροπολίτης Ἐλευθεροπόλεως κ. Διονύσιος.

— Περιουσία Μαρωνείας Χρυσάνθου. — Τῆς δημογεροντίας Γκιουμουλτζίνης, ἑδρας τῆς ἐπαρχίας Μαρωνείας, ἀποποιουμένης ἵνα παραδώσῃ τῷ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐξαρχικῶς ἀπεσταλμένῳ ἀρχιμανδρίτῃ κ. Γαβριὴλ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Μαρωνείας κυροῦ Χρυσάνθου πρὸς μετακόμισιν αὐτῆς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἔνθα διακτιῶνται αἱ τῶν ἀποθιαούντων ἀρχιερέων περιουσίαι συμφῶνως πρὸς τοὺς Ἐθνικοὺς Κανονισμοὺς κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 1863 ἐπικρατοῦσαν τάξιν ἐνεκρίθη συνοδικῆ ἀποφάσει ἡ ἐκδοσις γραμμάτων πρὸς τοὺς εἰρημένους Δημογέροντας

καὶ ὁ διορισμὸς τοῦ πνιερ. μητροπολίτου Ξάνθης κ. Ἰωακείμ ὡς ἐξάρχου ἐντολὴν ἔχοντος ἵνα μεταβᾷ εἰς Γκιουμουλτζίναν διενεργήσῃ τὴν παράδοσιν τῆς παρὰ τὰ καθεστῶτα παρακρατούμενης περιουσίας τοῦ ἀοιδίμου Μαρωνείας τῷ ἐξάρχῳ ἀρχιμ. Γαβριὴλ πρὸς μετακόμισιν ἐνταῦθα.

— Ἐπισκέψεις. — Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπισκέψατο τὴν Α. Ἐξ τὸν ἐνταῦθα πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Νικόλαον Μαυροκορδάτον, ἀναχωρήσαντα χθὲς ἐπ' ἀδείῃ εἰς Ρουμηνίαν, ἔνθα διατρίψει ἐπὶ τινα χρόνον.

Αὐθημερὸν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπισκέψατο καὶ τὸν ἐνταῦθα ἐπιτετραμμένον τῆς Ρωσίας ἐξοχώτατον κ. Ζαδούσκην.

Ἐπιτῶς ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπισκέψατο καὶ τὸν ἐπίτροπον τοῦ ἐν Γαλατᾷ Μετοχίου τῆς ἐν Ἁγίῳ ὄρει σκήτης τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου.

— Συγχαρητήριοι προσήσεις. — Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ, τῶν ὁμοδόξων Σέρβων ἀγόντων τὴν ἐπέτειον ἐθνικὴν αὐτῶν ἑορτὴν καὶ τὴν ἐπετηρίδα τῆς εἰς τὸν σερβικὸν θρόνον ἀναρρήσεως τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεδίδασε τῷ ἐνταῦθα πρεσβευτῇ τῆς Σερβίας συνταγματάρχῃ Βελιμίροβιτς διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου, διερχομένου τοῦ γραμματέως τοῦ πατριαρχικοῦ γραφείου κ. Ί. Δ. Τανταλίδου, τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ προσήσεις.

— Ἐπέτειος ὀνόματος. — Τῆς Α. Μακαριότητος, τοῦ Πατριάρχου τῶν Γρηγορικῶν Ἀρμενίων, ἀγόντος χθὲς τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεδίδασε τῇ Α. Μ. τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ εὐχὰς καὶ προσήσεις διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου συνοδευομένου ὑπὸ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀρχόντος Καπου-κεχαγιᾶ Ἀντωνίου ἐφένδη Οἰκιάδου.

— Προσέλευσις εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. — Ἐκατὸν ἀρμενικὰ οἰκογένεια ἐκ Καρὰ Κιλισὶ τῆς ἐπαρχίης Τραπεζούντος τηλεγραφοῦσι πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅτι ἐπιθυμοῦσιν ἵνα προσέλθωσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ Μ. Ἐκκλησία ἐνετείλατο τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ Τραπεζούντος κ. Κωνσταντῷ ὅπως ἐκτελέσῃ τὰ δεόντα καὶ διαβιβάσῃ τὰς ἀναγκαίαις περὶ τούτου πληροφορίας τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ διὰ τὰ περαιτέρω.

— Ἀρχιερατικαὶ ἐπιχορηγήσεις. — Ἀνεγράψαμεν πρὸ τινος, ὅτι διωρίσθη τετραμελής ἐπιτροπὴ, ἀπαρτιζομένη ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν Νικομηδείας κ. Φιλοθέου, Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου, Αἰνου κ. Λουκᾶ, καὶ Μηθύμνης κ. Νικηφόρου, ἐντολὴν ἔχουσα ἵνα μελετήσῃ τὸ ζήτημα περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς εἰσπράξεως τῶν ἀρχιερατικῶν ἐπιχορηγήσεων ὑποβᾶλη τῇ Ἱ. Συνόδῳ τὸ συμπέρασμα τῶν μελετῶν αὐτῆς. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐκπληρώσασα τὴν ἀνατεθεισὴν αὐτῇ ἐντολὴν ὑπέβλεψε τὴν ἐκθεσιν αὐτῆς ληφθεῖσαν ὑπ' ὄψει ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς παρελθούσης τρίτης. Διὰ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἡ ἐπιτροπὴ ἀναγράφει τὰς ἀρχάς, ἐφ' ὧν ἐστήριχθη ἀπ' ἀρχῆς τὸ περὶ ἀρχιερατικῶν ἐπιχορηγήσεων ζήτημα, αἱ ὁποῖαι εἰσι ρητὸν ἄρθρον τοῦ ὑψηλοῦ Αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος τοῦ Χάττι Χουμκιγιὸν τῆς 6 φεβρουαρίου 1856 αἱ ἐπὶ τῇ βᾶσει ταύτῃ ὄδηγια καὶ συστάσεις τῆς σεβαστῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὰ ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τῆς συναζάσης τοὺς Γενικοὺς Κανονισμοὺς τῶν Πατριαρχείων νομοθετηθέντα περὶ τοῦ προκειμένου, καθ' ἃ οἱ πρόκριτοι ἐκάστης πόλεως ἢ κωμοπόλεως ἢ χωρίου ὑποχρεοῦνται νὰ εἰσπράττωσι διὰ τοῦ ἀρμοδίου προσώπου τὴν ὠρισμένην ἀρχιερατικὴν ἐπιχορήγησιν καὶ νὰ προσφέρωσι τῷ ἑαυτῶν ἀρχιερεῖ, βοηθούμενοι εἰς τοῦτο ὑπὸ τῆς ἐπιτοπίου ἀρχῆς ἐν ἀνάγκῃ, σύμφωνα δὲ πρὸς ταῦτα ἐδόθησαν ὑπὸ τε τῆς Σ. Κυβερνήσεως ταῖς ἀρμοδίαις ἀρχαῖς διαταγαὶ καὶ ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Ἐφεξῆς ἡ Ἐπιτροπὴ ἐκτιθεῖσα σαφῶς τὴν νῦν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ζητήματος θέσιν, ἐπομένως καὶ τὴν δεινὴν οἰκονομικῶς τῶν σεβασμ. Ἀρχιερέων κατάστασιν προερχομένην ἐκ τῆς μὴ ἐφαρμογῆς τῶν νομοθετηθέντων ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, καθόσον οἱ μὲν πρόκριτοι ἐκάστης πόλεως ἢ κωμοπόλεως ἢ χωρίου ὀλιγίστην ἢ οὐδεμίαν ἀτυχῶς ἐνοοῦσι νὰ ἔχωσιν εὐθύνην ἐν τῷ προκειμένῳ, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐπιτόπια ἀρχαὶ δὲν χορηγοῦσιν ὅπερ ἡ σεβαστὴ Κυβέρνησις ὥρισεν ἀρχῆθεν ἐκτελεστικὸν αὐτῆς κύρος καταλήγει εἰς τὰ ἐπόμενα συμπεράσματα ἢτοι α'] ἐπειδὴ μετὰ παρέλευσιν τριακονταετίας καὶ ἐπέκεινα ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἄλλαι μὲν Κοινότητες ἐνεκα διαφόρων λόγων ἠλαττώθησαν κατὰ τὸν πληθυσμὸν, ἄλλαι δὲ τάνάπαλιν πύξθησαν, καὶ ἐπειδὴ τούτων ἐνεκα αἱ μὲν ἠλαττώθησιν κατὰ τὸν πληθυσμὸν Κοινότητες ἀδυνατοῦσι

νὰ ἀποτίσωσι τὸ ὑπὸ τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν ὠρισμένον ποσὸν τῆς ἀρχιερατικῆς ἐπιχορηγήσεως, αἱ δὲ αὐξηθεῖσαι δὲν θέλουσι ν' ἀποτίσωσι πλεῖον τοῦ ὑπὸ τῶν αὐτῶν Κανονισμῶν ὀριζομένου, ἀνάγκη νὰ διαταχθῶσιν οἱ ἐκασταχοῦ ἅγιοι ἀρχιερεῖς, ὅπως τῇ συμπράξει τῶν δημογερόντων καὶ προκρίτων γένηται νέα καταγραφή τῶν στεφάνων καὶ νέα διανομὴ τῆς ὑπὸ τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν ὀριζομένης ἐπιχορηγήσεως ἀναλόγως καὶ δικαίως συνωδᾷ τῷ πνεύματι τῆς ἐκδοθείσης τὸ πρῶτον Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ἐγκυκλίου μηνολογουμένης ἀπὸ 1 ὀκτωβρίου 1862. β'] ἐπειδὴ κατὰ τὰ νομοθετηθέντα ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως οἱ πρόκριτοι ἐκάστης Κοινότητος ὄντες ὑπόχρεοι ἵνα εἰσπράττοντες προσφέρωσι τῷ ἑαυτῶν ἀρχιερεῖ τὴν ἐπιχορήγησιν, οὐ μόνον οὐδεμίαν ἢ ἐλαχίστην δεικνύουσι φροντίδα περὶ εἰσπράξεως, ἀλλὰ καὶ προσκόμματα ἐνεκα ποικίλων λόγων παρεμβάλλουσι, διὰ ταῦτα ἡ ἐπιτροπὴ θεωρεῖ ἀναγκαίαν ἐπαναλήψιν τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ἐγκυκλίου ὑπομνησκούσης τοὺς κατὰ τόπον προκρίτους τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὑποχρεώσεις αὐτῶν καὶ γ'] ἐπειδὴ ἡ σεβαστὴ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἐπισήμως διεπιστώσατο ὅτι θέλει παρέχει τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς συνδρομὴν εἰς εἰσπραξίν τῶν ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ὠρισμένων ἀρχιερατικῶν ἐπιχορηγήσεων, συνεπῶς δὲ πρὸς ταῦτα ἐξεδόθη ἡ ἀπὸ 3 Ἰζεμαζή-ουλ-ἄχρ 1279 (1862 13 ὀκτωβρίου) ὑψηλὴ Βεζυρική ἐγκύκλιος πρὸς τὰς νομαρχίας καὶ τὰ μουτσαφιλικία, καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τινων ἐτῶν αἱ κατὰ τόπους ἀρχαὶ εἰ μὴ ἀρνοῦνται τὴν συνδρομὴν αὐτῶν πρὸς εἰσπραξίν τῶν ἀρχιερατικῶν ἐπιχορηγήσεων, ἀλλ' ὁμως οὐδὲν ἀποτελεσματικῶς ἐνεργοῦσιν, ὅπερ ἡ σεβαστὴ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις οὐδῶλος ἀνέχεται ὡς ἐναντίον ταῖς πατριαρχικαῖς διαθέσεις τοῦ εὐκλεῶς ἀνάσσοντος τρισεβάστου Σουλτάνου καὶ αὐθέντου ἡμῶν, διὰ ταῦτα ἀνάγκη ὅπως γνωσθῶσι τῇ σεβ. Αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος καὶ προκληθῇ ἡ ἐκδοσις νέας ἐπαναληπτικῆς ὑψηλῆς Βεζυρικῆς ἐγκυκλίου πρὸς τὰς ἀρχάς τῆς εὐρείας Ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας ἐντελλομένης σαφῶς καὶ ρητῶς ὅπως ἐν τῇ εἰσπράξει τῆς ἐπιχορηγήσεως τῶν ἀρχιερέων παρέχωσι τοῖς προκρίτοις τῶν πόλεων, κωμοπόλεων καὶ χωρίων τὴν αὐτὴν κυβερνητικὴν ἐκτελεστικὴν συνδρομὴν, ὅποιαν περίπου καὶ διὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν Κυβερνητικῶν φόρων.

Ἡ ἱερὰ Σύνοδος σκεψαμένη ἐπὶ τῶν προτάσεων τῆς ἐπιτροπῆς ἀναφερομένων ἀκριβῶς εἰς τὰ ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τῷ 1862 νομοθετηθέντα καὶ ὑπὸ τῆς Σεβ. Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἐπικυρωθέντα, ἀπεδέξατο τὰ προτεινόμενα καὶ ἐνέκρινεν ὅπως ἐκδοθῇ πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς ἁγίους ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς προκρίτους τῶν ἐπαρχιῶν σύμφωνα τῷ πνεύματι τῆς πρώτης τοιαύτης ἐγκυκλίου συνιστώσα αὐτοῖς τὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ

ἐκθεσις ἀκριβῆς καὶ ἀληθῆς ἰτῶν περὶ τοῦ προκειμένου πρὸς τὴν Σεβ. Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν παρακαλουμένην ὅπως συμφώνως πρὸς τὰ καθιερωμένα διατάξῃ τὰς ἐπὶ τόπου ἀρχὰς ἵνα χορηγῶσι τὴν κυβερνητικὴν βοήθειαν εἰς εἰσπραξίν τῶν ἀρχιερατικῶν ἐπιχορηγήσεων. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν πρώτην τῆς Ἐπιτροπῆς πρότασιν περὶ κατάρτισμῶν νέου καταλόγου τῶν στεφάνων καὶ νέαν διανομὴν τῆς ἀπὸ ὀρισθείσης ἐπιχορηγήσεως, ἐνεκρίθη ὅπως τὸ μέτρον τοῦτο ἀφῆθῃ εἰς τὴν περίνοιον ἐκάστου ἀρχιερέως, ἵνα γένηται τούτου χρῆσις ὅπου ἡ ἀνάγκη ἀπαιτεῖ.

— *Μορὴ Βασιλόβου.*— Παραπόνων διατυπωθέντων κατὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἡγουμένου τῆς ἐν Στενημάχῳ ἱεράς πατριαρχικῆς καὶ σταυροπηγιακῆς Μονῆς Βατοπέδιου ἀφορώντων τὴν οικονομικὴν διαχείρισιν αὐτοῦ ἐνεκρίθη συνοδικῶς κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς παρελθούσης Τρίτης ἢ ἀποστολῇ ὡς ἐξέχου τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἀρχιερατικῶν καὶ ἀρχιερατικῶν τῆς ἱεράς Συνόδου κ. Κυρίλλου Μουμτζῆ, ἀμα δὲ ὁ διορισμὸς ἐξ ὀφφικίου ἐλεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ δύο μὲν πολιτῶν τῆς Φιλιππουπόλεως, τῶν ἀξιοτίμων κκ. Ἀθανασίου Γκιουμουσκερδάνη καὶ Σωτηρίου Ἀντωνιάδου, ἱατροῦ, δύο δὲ τῆς Στενημάχου, τῶν ἀξιοτίμων κκ. Ἰωάννου Παλαγκιᾶ καὶ Ἀθανασίου ἐπιτρόπου, ἐντολὴν ἐχοῦσης ὅπως ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ εἰρημένου πατριαρχικοῦ ἐξέχου ἐξελέγη τὰ τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἡγουμένου καὶ ὑποβῆλῃ τὴν ἐκυτῆς ἐκθεσιν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ διὰ τὰ περαιτέρω. Ἐπὶ τούτῳ λίαν προσεχῶς ἀναχωρεῖ ἐντεῦθεν ὁ πατριαρχικὸς ἐξάρχος.

— *Ἐκκλησιαστικὴ ποιητὴ.*— Τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ Μυρέων κ. Γερμανῶ, ἀρχιερατικῶς προϊστάμενῳ τῆς ἐν Γαλατῶ ἱεράς ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Νικολάου, ἀποφασεῖ συνοδικῆ ἐπεβλήθη ἐκκλησιαστικὴ ποιητὴ ἀργίας ἐπ' ἀόριστον, διότι παρὰ τὰ κρατοῦντα ἐκκλησιαστικῶς ἐτέλεσε κηδεῖαν, ἧς προεπορεύετο καὶ ἐπαινίζεν ὀργανικὴ μουσικὴ.

— *Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ.*— Τὸ Διαρκὲς Ἔθν. Μικτὸν Συμβούλιον ἀνέθηκε τῇ Πατριαρχικῇ Κεντρικῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ πρὸς μελέτην καὶ γνωμοδότησιν ζητήματά τινα, ἀφορῶντα εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν σχολῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ Π. Κ. Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης τῶν ζητημάτων τούτων ἀφορηθεῖσα κατεῖδε τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς συντάξεως καὶ ὑπάρξεως *Γενικοῦ Σχολικοῦ Κανονισμοῦ*, μέλλοντος τὸ μὲν νὰ συντελεσθῇ εἰς τὴν ὅσον οἶόν τε ἀπρόσκοπτον καὶ ἄμα λυσιτελεῖ λειτουργίαν πάντων τῶν παιδευτηρίων, τὸ δὲ διακανονίσῃ σαφέστερον τὰς πρὸς τὴν Π. Κ. Ἐ. Ἐπιτροπὴν σχέσεις τῶν Ἐφορειῶν τῶν διαφόρων ὀρθοδόξων σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τῆς γνώμης ταύτης τῆς Κ. Ἐπιτροπῆς ὑποβλήθεισας δι' ἀναφορᾶς πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμηνικὸν Πατριάρχην εἰς τὴν ἐγκρισιν καὶ δοκιμασίαν τῶν δύο

διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων ἐν τῇ τῆς παρελθούσης Παρασκευῆς συνεδρίᾳ αὐτῆς ἐνεκρίθη καὶ ἀνατέθη τῇ Πατριαρχικῇ Κεντρικῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ, ὅπως προβῆ αὐτῇ εἰς σύνταξιν *Σχεδίου Γενικοῦ Σχολικοῦ Κανονισμοῦ*, καὶ ὑποβῆλῃ τοῦτο εἰς τὰ δύο διοικητικὰ Σώματα διὰ τὰ περαιτέρω.

— *Δημογεροτῖα Νικοπόλεως.*— Οἱ δημογερόντες Νικοπόλεως, ἔδρας τῆς ἐπαρχίας Κολωνίας, ἐκφράζουσι θερμὰς τῇ τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίᾳ εὐχαριστίας ἐπὶ τῷ διορισμῷ τοῦ νέου μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν πανιερωτάτου μητροπολίτου Κολωνίας κυρίου Λεοντίου.

— *Ἀγρίεις.*— Τῇ παρελθούτῃ Τρίτῃ ἀφίκετο εἰς τὴν βασιλεύουσαν ὁ ἄλλοτε ἀρχιερατικῶν τῆς ἱεράς Κοινότητος καὶ τῶς ἀντιπροσώπος τῆς ἱεράς Μονῆς Βατοπέδιου ἐν Καρυαί, ἡγουμένης Δημόπουλος Βατοπεδινός, διορισθείς ὁμοίως πρὸς τὸν ἐν Μόσχῃ Μετοχίου τοῦ Οὐί εἰς τὸν Θρόνον. Ἡ Α. Πανοσιολογιότης μετὰ τῆς ἀφίξεως καταβύθεται εἰς Μόσχαν ἐρωδιασμένος διὰ τῶν οἰκείων συστατηρίων γραμμάτων, ὅπως ἀνὰ τὴν τὰ νέα αὐτοῦ καθήκοντα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΝΕΟΦΥΤΟΣ λέξ Θεοῦ κ.τ.λ.

Ἄρθρ. (Πρωτ. 98
Διακ. 43)

Ἰωτάτε Μητροπολίτα κ. τ. λ. Περὶ τῶν συντελούντων εἰς εὐκομίαν τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ εἰς τήρησιν τῆς προσηκούσης εὐπροπείας καὶ τάξεως ἐν πάσῃ μὲν ἐν γένει ἀναστροφῇ, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν τῇ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀποδημίᾳ αὐτοῦ, ἰδιόζουσαν ἔλθον πρόνοιαν οἱ τε θεοὶ καὶ ἱεροὶ Κανόνες καὶ αἱ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ καιροῦ ἐκδοθεῖσαι Πατριαρχικαὶ καὶ Συνοδικαὶ ἐγκυκλίαι. Καὶ νῦν δὲ, πληροφωρηθέντες ὅτι ἐνταχθῶν τινὲς τῶν τοῦ ἱερατικοῦ ἢ τοῦ μοναχικοῦ τάγματός, τὰς ἰδίαις καταλιμπάνουσι ἐνορίας ἢ μονὰς, ἀπέχονται μακρὰν τούτων, περιπλανώμενοι ἀργοὶ ἐν τῇ περιοχῇ ἄλλων ἐπαρχιῶν ἢ ἐκκλησιῶν ἄνευ ἀδείας καὶ κανονικῶν συστατηρίων γραμμάτων τῆς προϊσταμένης αὐτῶν ἀρχῆς, πολιτευόμενοι δὲ κατὰ τρόπον προκλουῦντα τῇ κοινῇ ἀποδοκιμασίαν καὶ κατάκρισιν, ἐγνωμεν ὑπομνητῆ καὶ αὐτῆς τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς ἀγίοις ἀρχιερεῦσι τὰ ἀνεκαθεν πρὶ τούτου θεθετισμένα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐπιστήσκει τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τὴν πληρεστάτην τούτων ἐφαρμογὴν. Ἀναφερόμενοι τοίνυν εἰς τὰς σχετικὰς κανονικὰς διατάξεις, καθ' ἃς οὐδαὶ τῶν τοῦ κλήρου δεκτῶν ἐστὶν ἐν ἐτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἄνευ κανονικῶν συστατηρίων γραμμάτων, ἕκαστος δὲ τούτων ὄρισμένην ἔχων διακονίαν, ὀφείλει μένειν ὅπου τέτακται, τῷ Θεῷ ἀφοσιούμενος καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐν ὁρισμένῳ κύκλῳ πληρῶν, ἐντελλόμεθα πᾶσι καὶ παρρηγγέλλομεν ἵνα ἀγρύπνως ἐπιμελῶνται τῆς αὐστηρᾶς ἐφαρμογῆς τῆς κανονικῆς ταύτης τάξεως προσέχοντες ἵνα μὴ ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν ἀπέχωνται κληρικοὶ ἄνευ τοιοῦτων κανονικῶν γραμμάτων δηλούντων τὸν τε σκοπὸν τῆς εἰς ὄρισμένον τόπον μεταβάσεως καὶ τὸν χρόνον τῆς διαμονῆς αὐτῶν, μὴ δεχόμενοι δὲ ἀλλ' ἀποπέμποντες πέραντα καὶ τοὺς εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν ἄνευ τοιοῦτων γραμμάτων ἐρχομένους. Ἐπειδὴ δὲ ἐδηλώθη ἡμῖν ὑπὸ τῆς αὐτοῦ γερασμίας Μακαριότη-

Τὸς τοῦ ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῦ ἡμῖν ἀδελφοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Γερασίμου ὅτι καὶ εἰς τὴν Ἁγίαν πόλιν τοιοῦτοί τινες ἀναφαίνονται συνεχῶς κληρικοί ἄργοι καὶ πλάνητες ἐκμεταλλεῦμενοι τὴν εὐτέθειαν τῶν χριστιανῶν, ὁλοῦν ποιοῦμεθα ὅτι καὶ οἱ λόγῳ προσκυνήσεως ἐκεῖσε μεταβλίνοντες ὀφείλουσιν εἶναι ἀναπορεύτως ἐφωδιασμένοι διὰ τῶν εἰρημένων συστατηρίων γραμμάτων, ὧν ἄνευ οὐδενὸς ἐπιτραπήσεται αὐτοῖς ἢ ἐν τοῖς ἀγίοις τόποις διαμονή. Ταῦτα τοῖνον καὶ τῇ αὐτῆς ἱερότητι ἀνακοινοῦμενοι, πεποιθήμεν ὅτι διὰ τῆς τοῦ μέτρου τούτου κυστηρῆς ἐφαρμογῆς διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς ἐκδόσεως τοιούτων συστατηρίων γραμμάτων εἰς μόνους τοὺς ἀπόλυτον ἀνάγκην ἢ λόγον ὑπηρεσίας ἔχοντας, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τοὺς πρὸς εὐρεσίαν θέσεως ἢ ἐπιζήτησιν πορισμοῦ ἐποδημοῦντας, δυνατόν ἀποδησεται ἕνα ἐκλίπῃσι τέλειον εἰ τῶν ἀργῶν καὶ πλάνητων κληρικῶν σκανδαλώδεις περιδεῖται, ἐδραιωθῆ δὲ ἡ κανονικὴ τάξις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ πρὸς ἐποικοδόμησιν τῶν εὐλαδῶν χριστιανῶν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ ἰσχύς καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῶν.

† ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγ. ἀδελφός.

- † ὁ Ἡρακλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
- † ὁ Νικομηδείας ΦΙΛΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
- † ὁ Χαλκηδόνος ΙΩΑΚΕΙΜ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
- † ὁ Δέρκων ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
- † ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
- † ὁ Αἴνου ΛΟΥΚΑΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
- † ὁ Μηθύμνης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
- † ὁ Γρεβενῶν ΚΑΗΜΗΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
- † ὁ Χαλδείας ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός
- † ὁ Λέρου καὶ Καλύμνου ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγ. ἀδελφός
- † ὁ Κολωνίας ΔΩΡΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

ΠΩΣ ΠΕΡΙΟΡΙΖΕΤΑΙ Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΕΧΘΡΩΝ*

Πολλοὶ ἄνθρωποι εὐκολώτερον εἰμπερῶν νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ μεγάλων σφαλμάτων καὶ ἐλαττώματων, παρὰ νὰ ἀρῆσῃσι συνηθείας τινὰς περὶ τὴν συμπεριφορὰν. Ἡ μὲν αἰδῶς ἀπομακρύνει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πρώτων, τὸ δὲ ψευδὲς φιλότιμον παραινεῖ αὐτοὺς νὰ μείνωσι πιστοὶ εἰς τὰς δευτέρας. Πολλὰκι εἶναι ὑπερήφανοι διὰ τοῦτο καὶ καυχῶνται, διότι ἔχουσιν ἴσα ἴσα ταῦτα τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὅποια εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον δὲν ἀρέσκουσι. Θεωροῦσιν ὡς θρίαμβον, ὅτι δὲν περιορίζονται τόσο ἐνκόλως σύμφωνα πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου. «Ὅπως εἴμεθα (λέγουσι) πρέπει καὶ νὰ μᾶς δεχθῆτε» καὶ οἱ ἀνόητοι χαίρουσι, διότι εἰμποροῦν νὰ δεικνύωσι τόσῃ ἀντίστασιν.

Μὲ ταύτην τὴν ἀντίστασιν, μὲ τὴν παιδαριώδη ταύτην μικροφιλοτιμίαν διακινδυνεύουσι καὶ χάνουσι πολλάκι τὴν πολυτίμον φιλίαν, τὸ σέβας καλῶν ἀνθρώπων—πολλὰκι τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ βίου αὐτῶν καὶ τῶν συγγενῶν των. Συνήθως καταγέλαστοι, κα-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 395—397 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου καὶ τέλους.

ταγελώμενοι καὶ ἐμπαιζόμενοι, πολλάκις μὲν στα ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ὄφειλον νὰ ἀπονεμῶσιν εἰς αὐτοὺς τὸ μεγαλαίτερον σέβας· μετ' ἀγκυκατήσεως ἀπωθούμενοι ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσι πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅλως διόλου περιφρονοῦμενοι καὶ ἀποδιδωκόμενοι ὑπὸ τῶν περισσοτέρων, διέρχονται τὸν βίον αὐτῶν οἱ ἔξιοι λύπητοι δοῦλοι τῶν ιδιοτροπιῶν των· ἀνίκανοι εἰς τὸ νὰ εὐρύνωσι τὸν ὀφέλιμον κύκλον τῆς ἐνεργείας αὐτῶν τόσο, ὅσον ἡδύναντο· ἀνίκανοι εἰς τὸ νὰ προξενήσωσιν εἰς τοὺς ἄλλους τόσῃν εὐδαιμονίαν καὶ χαρὰν, ὅσῃν ὄφειλον. Ἐπιθυμοῦν ὁ κόσμος νὰ ρυθμίσῃ τὰ κατ' αὐτὸν σύμφωνα πρὸς τὴν φαντασίαν, τὰς ιδιοτροπίας καὶ τὰς ιδιότητας αὐτῶν· ἀλλοίμονον, ἐάν ὁ κόσμος ἦτο τὸ κατὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀνόητων ἀνθρώπων! Ἄλλ' ὅμως ἀπατῶνται καὶ καταστρέφονται ἐπὶ τέλους ὑπὸ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης αὐτῶν. Πολὺ ἀργὰ ἔπειτα παραπονοῦνται διὰ τὸν κακῶς παρελθόντα βίον αὐτῶν· πολὺ ἀργὰ διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀληθοῦς φιλίας ἐπὶ τῆς γῆς· πολὺ ἀργὰ διὰ τοὺς καταδιωγμούς, τὴν δυσμένειαν καὶ περιφρόνησιν, τὴν ὅποιαν δεικνύουσιν εἰς αὐτοὺς ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους νομίζουσιν, ὅτι οὐδέποτε προσέβαλον.

Πρὸς ἀποφυγὴν λοιπὸν πάντων τούτων τῶν λυπηρῶν περιπτώσεων, αἵτινες καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον τὸν ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας βιοῦντα δυστυχῆ καὶ ταλαιπώρον, καὶ ἀπόκτησιν τῆς μακαρίας ἐκείνης εἰρήνης τῆς καρδίας, ἧτις μόνη δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτὸν εὐτυχῆ καὶ μακάριον, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀπορευθῆ τις μετὰ προσοχῆς πᾶσαν αἰτίαν καὶ ἀφορμὴν δυναμένην νὰ διεγείρῃ τὴν διχόνοιαν καὶ τὴν ἐχθρὰν, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰρηνεύῃ μετὰ πάντων τῶν ἀνθρώπων, προσπαθῶν νὰ φανῆ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο χρήσιμος, περισσότερο ὀφέλιμος καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἐπιτυχᾶνει δὲ τοῦτο ἀσφαλῶς, ἐάν παρακολουθῆ ἀπαρεγκλίτως τὴν εὐθεῖαν καὶ ἀσφαλῆ ὁδὸν, ἣν ἀνωτέρω διεχαράξαμεν, περιορίζων κατὰ τὸν ὑποδειχθέντα τρόπον τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἔχων πρὸς πάντας ἀνεξαίρετως τοὺς ἀνθρώπους εἰρήνην καὶ εὐκρινῆ ἀγάπην.

ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Β'.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΝΟΡΓΑΝΩΝ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ*

Ὡς μυστηριώδες τὸ ἔνστικτον τῆς συνεχοῦς κυκλοφορίας τῶν αἰσθητικῶν τε καὶ κινητικῶν ρευμάτων ἐν τῷ νευρικῷ καὶ μυϊκῷ συστήματι πρὸς αἰσθησιν ἢ νόησιν ἀφ' ἐνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς ἐκτέλεισιν τῶν ζωικῶν κινήσεων αὐτομάτων τε καὶ προαι-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 355—359 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ικῶν, κυκλοφορίας νευρικής, ἥς ἢ ἐπί τινος μόνας στιγμᾶς διακοπή ἐπιφέρει τὴν διακοπὴν τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος καὶ τῆς ἀναπνοῆς καὶ ἐπομένως τὸν θάνατον! Ὡς μυστηριῶδες τὸ ἐνστικτὸν τῆς πέψως καὶ κυκλοφορίας τῶν τροφῶν καὶ ποτῶν ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι μέχρι τῆς ἀπομυζήσεως μὲν τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν ἐκβολῆς δὲ τῶν ἀποβλητέων!

Ὡς ἀγαθὸς καὶ σοφὸς ὁ ὠρησάμενος ἡμῖν τὸ δέρμα ἀφ' ἐνὸς μὲν ὡς θώρακα προφυλάττοντα τὰ ἐντόσθια ἀπὸ πολλῶν βιαιῶν προσβολῶν, πιέσεως, ὤσεως καὶ τῶν ὁμοίων, ἀπὸ τῶν ἐπιβλαβῶν ἐπενεργειῶν τοῦ ψύχους, τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρασίας, ἀφ' ἐτέρου δὲ ὡς αἰσθητήριον τῆς ἀφῆς παριστάνον τὸ μέγεθος, τὴν μορφήν, τὸ βῆρος, τὴν στερεότητα καὶ τὴν θερμοκρασίαν τῶν ἐφαπτομένων σωμάτων καὶ δὴ καὶ τοῦ ἀέρος, ὡς ἄλλο δηλαδὴ θερμομέτρον, δι' οὗ αἰσθανόμενοι τὴν θερμότητα ἢ τὸ ψύχος προφυλαττόμεθα ἐνδυνάμενοι παχύτερα ἢ λεπτότερα καὶ καταφεύγοντες εἰς φυσικὰ ἢ τεχνητὰ οἰκήματα! Ἄνευ τοῦ ἐνστικτοῦ τούτου αἰσθήματος ἐκινδυνεύομεν νὰ ἀποθάνωμεν τὸν ἐκ ψύχους ἢ θερμότητος θάνατον!

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν μαθηματικὴν πρόνοιαν τοῦ χορηγίσαντος ἡμῖν τὸ μυϊκὸν αἶσθημα ὡς πλάστιγγα, δι' ἧς σταθμίζοντες τὰ βάρη τῶν σωμάτων καὶ τὴν ἐλκτικὴν δύναμιν τῆς γῆς κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς συστολῆς τῶν μυῶν, ἀναλόγως τακτοποιούμεν τὰς διαφόρους κινήσεις καὶ ἐνεργείας ἡμῶν! Ἄνευ τοῦ ἐνστικτοῦ τούτου αἰσθήματος βαδίζοντες ἐμέλλομεν παραφέρεσθαι ἐπὶ κινδύνῳ συχνῆς πτώσεως ὡς οἱ μέθυσοι καὶ οἱ ὑποκείμενοι εἰς τὸ νευρικὸν νόσημα τῆς ἀταξίας τῶν κινήσεων (Ataxie locomotrice).

Ὡς ἀγαθὸς καὶ σοφὸς προνοητὴς ὁ διορίσας ἡμῖν ὡς ἄγρυπνον φύλακα τὸ ἐνστικτὸν αἶσθημα τοῦ πόνου, ὅπερ ἐδρεύει γενικῶς μὲν ἐν παντὶ ἰσθῷ, εἰδικώτερον δὲ ἐπὶ τοῦ δέρματος τοῦ ὀρίζοντος ἔξωθεν τὸν ὀργανισμόν, αἶσθημα πόνου, δι' οὗ αἰσθανόμενοι τὴν ἔφοδον οἴας δὴ ποτε παθολογικῆς αἰτίας ἰσωτερικῆς ἢ ἐξωτερικῆς λαμβάνομεν μέτρα προφυλακτικὰ εἴτε θεραπευτικὰ! Τίς ἀγνοεῖ ὅτι πολλάκις ὁ πόνος εἶναι τὸ μόνον σύμπτωμα πολλῶν νοσημάτων;

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὸ ἐνστικτὸν αἶσθημα τοῦ ὕπνου προωρισμένου ὑπὸ τῆς θείας προνοίας εἰς ἀνάπαυσιν μὲν τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων καὶ προαιρετικῶν μυῶν, ἀναπλήρωσιν δὲ τῶν ἐκ τῆς ἐργασίας καταναλώσεων!

Ὡς θαυμαστὴ ἡ πρόνοια τοῦ ἐν ἀρμονίᾳ θεμένου τὸν ὕπνον μὲν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν μετὰ τῆς νυκτός, τὴν ἀγρυπνίαν δὲ καὶ τὴν ἐργασίαν μετὰ τῆς ἡμέρας παναγάθου Θεοῦ!

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐνστικτικὰ αἰσθήματα εἶναι προωρισμένα ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ πρὸς διατήρησιν τῆς ἀτομικῆς ζωῆς τῶν ἰσθῶν, ὡς ἄγρυπνοι φύλακες, ἄνευ τῆς κηδεμονίας τῶν ὁποίων κινδυνεύει ἡ ζωὴ οὐχὶ μόνον τῶν ἀλόγων ζῶων, ἀλλὰ καὶ τῶν λογικῶν ἀνθρώπων καὶ αὐτῶν δὴ τῶν ἐπιστημόνων ἰατρῶν.

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν ἀγαθὴν πρόνοιαν τοῦ Αἰωνίου τοῦ προκίσαντος τὸν ἄνθρωπον δι' ἐνστικτοῦ αἰσθήματος, τοῦ ἠθικοθρησκευτικοῦ, δι' οὗ οὗτος διακρίνεται τῶν λοιπῶν ζῶων ὡς τὸ φῶς τοῦ σκότους, ἡ αἰωνιότης τῆς προσκαίρου ματαιότητος καὶ ἡ ἀφθαρσία τῆς φθορᾶς!

Πῶς μὴ θαυμάσωμεν τὴν παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπεροχὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἠθικοθρησκευτικοῦ συναισθήματος ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐνστικτικῶν αἰσθημάτων, ἅπερ ὁ θεοσεβὴς ἄνθρωπος ὅτε μὲν συμβιβάζει μετὰ τοῦ ἠθικοθρησκευτικοῦ συναισθήματος, ὅτε δὲ θυσιάζει ὑπὲρ αὐτοῦ!

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ θαυμάσια τῶν ἐνστικτικῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς ὀργανικῶν λειτουργιῶν, δι' ὧν πάντα τὰ ἐνόργανα γεννῶνται, ζῶσι, πολλαπλασιάζονται καὶ τέλος ἀποθνήσκοντα ἐγκαταλείπουσιν ἄλλα ὅμοια πρὸς ἐκείνην καὶ διακρίνουν τὸ γένους καὶ εἶδος αὐτῶν.

Ἡ δὲ ἐντέλεια τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης τῆς ἐγκεχαραγμένης ἐπὶ τῶν ὀργανισμῶν τῶν ζῶων κατεδείχθη διὰ τῆς ἐπιστήμης τόσον τρανῶς, ὥστε πολλοὶ ἐκ τῶν μηχανικῶν τελειοποιοῦσι τὰς μηχανὰς αὐτῶν δι' ἀπομιμήσεως τῆς φυσικῆς τέχνης. Τὸ σχῆμα τοῦ ἰχθύος δοθέν τῷ πλοῖῳ ὅπερ ἐσχάτως ἐναυπηγήθη ἐν Ἀμερικῇ, καὶ τὸ σχῆμα τοῦ πτηνοῦ δωδόμενον τοῖς ἀεροστάτοις ὡς καὶ αἱ βελτιώσεις, ἃς ἐφαρμόζουσιν οἱ μηχανικοὶ εἰς πολλὰς μηχανὰς πρὸς παραγωγὴν τῆς ταχύτερας καὶ σφοδρότερης κινήσεως, ἀπομιμούμενοι τὰς ἐπιφύσεις τῶν μυῶν τοῦ βραχίονος καὶ τῆς χειρὸς, ὅλα ταῦτα ἀρκοῦσι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀκρας τελειότητος καὶ ὑπεροχῆς τῶν ζωϊκῶν ὀργανισμῶν ἐπὶ τῶν ἐργοστασίων καὶ λοιπῶν μηχανῶν, ἔργων τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης.

Μὴ νομίση δέ τις, ὅτι ὁ ἄνθρωπος γεννῶν ἄλλον ἄνθρωπον δημιουργεῖ τούτον. Ἄπαγε! ἡ δημιουργία σημαίνει τὴν παραγωγὴν τινος διὰ τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης, ἐν ᾗ ἡ γέννησις οὐδὲν ἔχει κοινόν μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης· ἀλλ' ὁ ἀπλούστατος καὶ ἀμαθέστατος τῶν ἀνθρώπων ὡς καὶ αὐτὸ τὸ ἄλογον ζῶον γενῶσι νέα ὄντα ὅμοια ἑαυτοῖς ὑπὸ τὴν ἐπιήρειαν νόμον εἰσέτι ἀγνώστων τῇ ἐπιστήμῃ.

Προκείμενου δὲ περὶ τῆς δημιουργίας, ἀνατρέχοντες εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἰατρικῆς, βλέπομεν ὅτι οὐδὲ εἰς μίχρι τοῦδε ἀνεφάνη ἰατρός εἴτε χειρουργός, δυναμμένος ἀτικαταστήσαι ἔστω καὶ τὸν μικρότατον δάκτυλον ἀπικοπέντα, οὐδὲ τὴν μικρότερον αὐτοῦ φάλαγγα, ὡς καὶ οἱ διασημότεροι τῶν ἐπιστημόνων ἰατρῶν καὶ χειρουργῶν τοῦ 10' αἰῶνος ὁμολογοῦσιν ἤδη τὴν ἀνικανότητα αὐτῶν πρὸς δημιουργίαν οἰουδὴ ποτε ζωικοῦ ὄργανου, οὐδὲ τινος τῶν ἰσθῶν αὐτοῦ· καὶ φυσικώτατου, διότι καὶ οἱ σοφώτατοι τῶν ἰατρῶν εἰσι πλάσματα τοῦ Δημιουργοῦ τῶν ἀπάντων.

Καθὼς τοίνυν θεωροῦντες τὸν μηχανισμόν τῶν οἰκιῶν, ὠρολογίων, ἀτμαμαζῶν καὶ ἀτμοπλοίων, συμπεραίνομεν ἐκ τούτων καὶ ὁμολογοῦμεν τὴν ὑπαρ-

ξιν, τον σκοπόν, τὴν τέχνην καὶ ἐπιστήμην τοῦ οἰκοδόμου, ὠρολογοποιῦ καὶ μηχανικοῦ, τοιοῦτοτρόπως εἰάν μελετῶμεν τοὺς ὀργανισμοὺς τῶν ζῶων καὶ φυτῶν, βλέπομεν ἐν αὐτοῖς δείγματα τέχνης καὶ ἐπιστήμης πολὺ ὑψηλοτέρας τῆς ἀνθρωπίνης καὶ πειθαναγκαζόμεθα εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς ὑπάρξεως, τῆς πανσοφίας καὶ τῆς ἀγαθῆς προνοίας ἐνὸς Δημιουργοῦ.

«Τὰ γὰρ ἀόρατα Αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἢ τε αἰδίου Αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους». Ρωμ. α' 20.

Τίς σοφός καὶ φυλάξει ταῦτα, καὶ συνήσει τὰ ἔλεη τοῦ Κυρίου; Ψαλμ. ρς' 43.

Ὁ Προφητᾶναξ διαγνοὺς τὰ δείγματα τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης τῆς ἀπεικονισμένης ἐπὶ τῆς ἱεραρχίας τῶν ὄντων, εἶπεν «ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πᾶντα σοφία ἐποίησας». Τὸ ἐξάγειν τὴν ὑπόστασιν καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ ὠρολογοποιῦ καὶ μηχανικοῦ ἐκ τῆς ἱεραρχίας καὶ μελέτης τοῦ ὠρολογίου καὶ τῆς μηχανῆς, εἶναι τόσον λογικὸν καὶ ἀληθές καὶ πειραματικῶς ἀποδεδειγμένη ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ, ὥστε πᾶς ὁ μὴ συμπεραίνων ἐκ τοῦ ἔργου τὸν τεχνίτην, καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τὸ ὑποκείμενον, εἶναι ἄφρων. Πόσῳ μᾶλλον εἶναι ἄφρων ὁ μὴ δυνάμενος ἐξάγειν ἐκ τῆς συστάσεως ἱεραρχικῆς τάξεως καὶ ἀρμονίας τῶν ὄντων καὶ τοῦ σκοπίμου τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν κατὰ νόμους φυσικοὺς καὶ αἰωνίους, ὁ μὴ συμπεραίνων, λέγω, ἀπὸ τούτων τὸν σοφώτατον καὶ αἰώνιον Νομοθέτην; Ἐν τούτοις, εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός. Ψαλμ. νβ' 1. Καίτοι γε οὐκ ἀμαρτυροῦν ἐκ τούτου ἀφῆκεν, ἀγαθοποιῶν, ὀφειλόμεν ἡμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν. Πράξ. ιδ' 17.

Οἱ οὐρανοὶ διεγούονται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα... εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φόβος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. Ψαλμ. ιδ' 1-4.

Καὶ πραγματικῶς ἀνατρέχοντες εἰς τὴν γενικὴν ἱστορίαν, βλέπομεν ὅτι ὅλα τὰ ἔθνη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ νῦν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης διηνεκῶς ἀνωμολόγησαν τὴν ὑπάρξιν ἐνὸς πανσόφου Δημιουργοῦ πατρικῶς προνοοῦντος ὑπὲρ τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ, καὶ δὲν ἔπαυσαν οἰκοδομοῦντες εὐκτῆρια καὶ θεῖους ναοὺς πρὸς κοινὴν καὶ ἐπίσημον λατρείαν καὶ προσκύνησιν τοῦ παναγίου Βασιλέως τῶν βασιλέων καὶ δικαιοτάτου Κριτοῦ τῶν ἀπάντων.

Ποία πόλις ἢ κωμόπολις ἢ κώμη οἰασθήποτι ἡπείρου καὶ χώρας στερεῖται ναῶν ἀφιερωμένων πρὸς λατρείαν τοῦ ὑψίστου Δημιουργοῦ;

Ποῖος λαὸς ἢ φυλὴ στερεῖται ὑπερκοσμίων ἰδεῶν καὶ θρησκευτικῶν πεποιθήσεων;

Ὁ διχτήμος ἀνθρωπολόγος Quatrepages ὁμιλῶν περὶ τῆς θεοσεβείας τῶν ἔθνων λέγει:

«Ὑποχρεούμενος ὡς ἐκ τῶν περὶ ἀνθρωπολογίας περὶδοσῶν μου νὰ μελετῶ καὶ διερευνῶ τὰ τῶν διαφόρων ἀνθρωπίνων φυλῶν, ἐξεζήτησα τὸν ἀθεϊσμόν μεταξὺ τῶν ἐξημερωμένων καὶ τῶν ἀγρίων λαῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀπῆντησα ἀγρίαν ἢ ἐξημερωμένην φυλὴν στερουμένην ὑπερκοσμίων ἰδεῶν καὶ πεποιθήσεων. Τὸν ἀθεϊσμόν ἐγνώρισα εἰς ἄτομα, εἰς συστήματα καὶ σχολὰς, οἷα ἐπροτάθησαν ἐν Εὐρώπῃ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ σήμερον προτείνονται· ἀλλ' οὐδαμοῦ τῆς γῆς ὑπῆρξεν οὐδ' ὑπάρχει φυλὴ ἢ μέρος φυλῆς ἄθεος. Ἴδού τὸ συμπέρασμα τῶν μακρῶν ἐκζητήσεών μου, εἰς ἃς δὲν ἐνέκυψα ὡς πιστός, ἀλλ' ὡς ἐπιστήμων καὶ φυσιοδίφης. Ἀπῆντησα βεβαίως νηπιῶδεις καὶ παραδόξους θρησκευτικὰς ἰδέας καὶ δεισιδαιμονίας, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀκριβοῦντα τὰ γεγονότα φυσιογνώστην τὸ εἶδος τῶν πεποιθήσεων εἶναι ἀδιάφορον· ὁ δὲ πιστεύων εἰς τὴν ὑπαρξίν ὑπερκοσμίων δυνάμεων καὶ μελλούσης ζωῆς εἶναι θεοσεβής. Αἱ τε κατὰ τὸ παρελθὸν γινόμεναι παρατηρήσεις καὶ αἱ σημεριναὶ ἐκζητήσεις καταδεικνύουσιν ὅτι ἡ μὲν θεοσεβεία εἶναι ὁ καθολικὸς τῆς ἀνθρωπότητος χαρακτήρ, ὁ δὲ ἀθεϊσμός ἐκρυθμὸς καὶ παθολογικὴ τῆς ψυχῆς κατὰστασις». (De l'espèce humaine. Chap.35).

Ἀπέναντι τῆς κοινῆς ταύτης καὶ παγκοσμίου ὁμολογίας τῶν ἔθνων, ἂν καὶ ἀνεφάνησαν κατὰ καιροὺς ἄτομά τινα τυφλὰ τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματα μὴ δυνάμενα βλέπειν ἐν τῷ κατόπτρῳ τοῦ ὠρολογίου τὸν ὠρολογοποιόν, ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῶν θυμασίων ζωϊκῶν ὀργανισμῶν τὸν σοφώτατον Ἀνατόμον καὶ Φυσιολόγον, ἐν τοῖς θεραπευτικαῖς βοτάνοις τὸν ἐπιστημονικώτατον Ἰατρόν καὶ ἐν τῷ πανοράματι τοῦ ἀστερόεντος οὐρανοῦ τὸν πᾶνσοφον καὶ παντοδύναμον Ἀστρονόμον· ἀλλ' ἡ γνώμη τῶν τοιούτων ἀσέμων καὶ ἀφρόνων ἐστὶν ἀναξία προσοχῆς ὡς μὴ δυνάμενων συστῆσαι μηδὲ μειονοψηφίαν ἀπέναντι τῆς ἐνδόξου πλειονοψηφίας τῶν ἀρχαίων τε καὶ νέων φιλοσόφων, Πυθαγόρου, Ἀναξαγόρου, Σωκράτους, Πλάτωνος, Ἀριστοτέλους, Βάκωνος, Καρτεσιῦ, Λεϊβνιτίου, Μαλεβραγγίου, Καντίου, Πασχάλ κλπ. ἀπέναντι τῆς θεοσεβοῦς χορείας τῶν νέων γιγάντων τῶν φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν, Νεύτωνος, Φραγκλίνου, Σύδανχαμ, Κεπλέρου, Κοπερνίκου, Ampère, Reymond, Claude, Bernard, Liebig, Faraday, Virchow, Bruche, Chevreur, Blancard, Lussana, Flourens, Dumas, Pasteur καὶ πλείστων ἄλλων, οὔτινες ἄπαντες ἀνωμολόγησαν ἰδόντες τὸν Κτίστην ἐν τοῖς κτίσμασιν.

(ἔπεται συνέχεια).

Γ. ΕΓΓΕΝΙΔΗΣ ἰατρός

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Φέρεται εις γνώσιν τῶν συγγραφέων καὶ ἐκδοτῶν διδακτικῶν βιβλίων, ὅτι δύνανται ἀπὸ τοῦδε νὰ ἀποστέλλωσι τῇ Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ ἐν τῷ Καταλόγῳ αὐτῆς τῶν ἐν ταῖς Σχολαῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰσακτέων βιβλίων τοῦ προσεχοῦς ἔτους ἐγγραφῆν τὰ νέα αὐτῶν διδακτικὰ βιβλία ἢ τὰς νεωτέρας τῶν ἐν τῷ Καταλόγῳ αὐτῆς τοῦ τρέχοντος ἔτους περιλαμβανομένων ἐκδόσεις, ὑπομιμνήσκουσα ἅμα αὐτοῖς, ὅτι ὁ ἀνωτέρω Κατάλογος κατὰ τὰ νεομισμένα περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου θέλει δοθῆναι πρὸς ἐκπέωσιν, καὶ ὅτι ἐπομένως ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐλείπεται τὰ ἀποσταλησόμενα διδακτικὰ βιβλία, ἃ καὶ ἐπιθεωροῦνται ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς, δὲ δύνανται ὅμως καὶ νὰ φέρωσιν εἰς τὰς Σχολὰς πρὸς διδασκαλίαν ἀπὸ τῆς 1ης ἕως εἰς τὸν 31ον ἡμέρας τοῦ Καταλόγου.

Ἐκ τῆς 24 Φεβρουαρίου 1894.
τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῆς

Ἐκ τῆς 24 Φεβρουαρίου 1894.
τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῆς

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἄριθ. Πρωτ. 706.

Διὰ ταῦτα
Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμφηρεῖ. Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 6716 καὶ ἡμερομηνίαν 2 Νοεμβρίου 1893 ἀγωγὴν τῆς Μαρίας Γεωργίου Ἰσοτσόγλου, θυγατρὸς Κωνσταντίνου Σοφριανοπούλου. Κηρύσσει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Γεωργίου Ἰσοτσόγλου ὑπηκόου ὀθωμανοῦ ἀγνώστου δὲ διαμονῆς καὶ κατοικίας ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπατιότητος αὐτοῦ. Ὅριζει προθεσμίαν τριάκοντα καὶ μίαν ἡμέρων πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσίευσως τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης. Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τρίς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος διατακτικοῦ διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» καὶ ἐπιτίθησι τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη τῆς περὶ διαζεύξεως ἀποφάσεως τῶν πρακτικῶν καὶ διαζευκτικῶν ἐγγράφων τῶ καθ' οὗ αὕτη Γεωργίᾳ Ἰσοτσόγλου ἀνιόντα εἰς γρ. 520 καὶ προκαταβλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 21 Ἰανουαρίου 1894.
Ὁ Πρόεδρος
† Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου
ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον
Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 9 Φεβρουαρίου 1894.
Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἄριθ. Πρωτ. 886.

Διὰ ταῦτα
Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμφηρεῖ. Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτοκόλλου 1515 καὶ ἡμερομηνίαν 16 Σεπτεμβρίου 1893 ἀγωγὴν τῆς Γαλῆνης Νικολάου. Κηρύσσει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἐναγομένου Δημητρίου Π. Μαλλιαρῆ ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπατιότητος αὐτοῦ.

Ὅριζει προθεσμίαν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς τριάκοντα καὶ μίαν ἡμέρων ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσίευσως τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης.

Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τρίς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος διατακτικοῦ διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» καὶ ἐπιτίθησι τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως, τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν διαζευκτικῶν ἐγγράφων τῶ καθ' οὗ ἡ ἀπόφασις Δημητρίῳ Π. Μαλλιαρῆ, ἀνιόντα εἰς γρ. 440, προκαταβλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῆ 22 Νοεμβρίου 1893.
Ὁ Πρόεδρος
† Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου
ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον
Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῆ 17 Φεβρουαρίου 1894.
Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἄριθ. Πρωτ. 722.

Διὰ ταῦτα
Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον κατὰ πλειοψηφίαν Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτοκόλλου 5350 καὶ ἡμερομηνίαν 27 Σεπτεμβρίου 1893 ἀγωγὴν τῆς Θεοτίμης Γ. Κουλουμπῆ, τὸ γένος Μ. Ἀντωνιάδου. Κηρύσσει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Γεωργίου Κουλουμπῆ, ἀγνώστου διαμονῆς καὶ κατοικίας ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπατιότητος αὐτοῦ.

Ὅριζει προθεσμίαν τριάκοντα καὶ μίαν ἡμέρων πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσίευσως τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης.

Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τρίς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος διατακτικοῦ διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ἀνατολικῆς Ἀστέρως» καὶ ἐπιτίθησι τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη τῆς περὶ διαζεύξεως ἀποφάσεως τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν διαζευκτικῶν ἐγγράφων τῶ καθ' οὗ αὕτη Γεωργίᾳ Κουλουμπῆ ἀνιόντα εἰς γρ. 530 προκαταβλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 10 Ἰανουαρίου 1894.
Ὁ Πρόεδρος
† Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου
ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον
Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 9 Φεβρουαρίου 1894.
Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.
ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 15.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον—Περὶ τῆς λήξεως Σιγγίλλιον—Λογοδοσία τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1892—1893 ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμανδρ. κ. Μ. Κλεοβούλου μετὰ τὴν νενομισμένην ἐπὶ ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσεσιν ἱερὰν τελετὴν—Κοινοποιήσεις—Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς ἔθνοικτοῖς Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασι περιβαλλομένων τοῦ μηνὸς Μαΐου.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 16.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον—Περὶ τοῦ λευκοῦ καὶ πορφυροῦ χρώματος—Λογοδοσία τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1892—1893 ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμανδρ. κ. Μ. Κλεοβούλου μετὰ τὴν νενομισμένην ἐπὶ ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσεσιν ἱερὰν τελετὴν.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 17.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Μελέτη εἰς τὸ ρητὸν ἀήκουσα θεοῦ—ἡς λεγούσης μοι Σαοὺλ Σαοὺλ τί με διώκεις—Λογοδοσία ἀπὸ τοῦ Γένους Σχολῆς τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1892—1893 διδακθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμανδρ. κ. Μ. Κλεοβούλου νενομισμένη ἐπὶ ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσεσιν ἱερὰν τελετὴν, ὡστε ἐπιτελεθῆσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 18.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Μελέτη εἰς τὸ ρητὸν ἀήκουσα θεοῦ—ἡς λεγούσης μοι Σαοὺλ Σαοὺλ τί με διώκεις—Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον—Κατὰ τί δύναται νὰ συντελεσθῇ ἡ δημοκρατικὴ Σχολὴ πρὸς τὴν ἠθικὴν τοῦ λαοῦ μόρφωσιν—Ἱστορικαὶ τιμωραὶ σημειώσεις περὶ τῆς κατὰ τὴν Ρώμην ἀρχαίας Μονῆς Grotta Ferrata (Σιδηρᾶς Κρύπτης)—Περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Μουσικῆς ὑπὸ Ν. Παγανᾶ—Βιβλιογραφία.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 19.

Ἡ ἐν Χάλκῃ ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή—Τὸ ἐν Σαλαματινῶν Παρθενωγαγεῖον—Τιμᾶτε τοὺς γονεῖς σας—Πόθεν ἡ θρησκευτικὴ ἀκαρπία—Κατὰ τί δύναται νὰ συντελεσθῇ ἡ δημοκρατικὴ Σχολὴ πρὸς ἠθικὴν τοῦ λαοῦ μόρφωσιν.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 20.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Περὶ δικαίας κτήσεως τῶν γηίνων ἀγαθῶν—Β. Βλοκισία—Βιβλιογραφία—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Ἐπίσημος Κοινοποίησις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 21.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Τὰ εἶδη τῆς ἀδικίας—Θεραπεία τῶν κακῶς ἐχόντων—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 22.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Λειτουργικὰ καὶ διάφορα ἱστορικὰ ἐξ ἀντιγράφων τῆς ἐν Ἄθῳ ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μ. Λαύρας ὑπὸ Ἀλεξ. Β. Λαυριώτου—Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Κοινοποιήσεις—Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς ἔθνοικτοῖς Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασι διατιωμένων.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 23.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα—Ἡ

ἐνοχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ μὴ ἐκτελέσει τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἡ ἀξία τῶν περὶ τούτου δικαιολογιῶν—Λόγιοι ἀγιορεῖται ὑπὸ Ἀλεξ. Λαυριώτου—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχ. Κεντρ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 24.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ μὴ ἐκτελέσει τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἡ ἀξία τῶν περὶ τούτου δικαιολογιῶν—Ἡ θεοσέβεια τῶν φυσιοδιφῶν καὶ ἱατρῶν—Βιβλιογραφία—Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Ζωγράφειον τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου ἐν Κωνσταντινουπόλει—Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 25.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά (Δοξολογία ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τῆς Α. Α. Μ.)—Ἡ θεοσέβεια τῶν φυσιοδιφῶν καὶ ἱατρῶν—Λόγιοι ἀγιορεῖται ὑπὸ Ἀλεξ. Λαυριώτου—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Ὁρολόγιον τοῦ ἐνιαυσίου κύκλου τῶν ἱερῶν ἀκολουθειῶν κατὰ τὸν τύπον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας—Ζωγράφειον τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου ἐν Κωνσταντινουπόλει.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 26.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν—Λόγιοι ἀγιορεῖται ὑπὸ Ἀλεξ. Β. Λαυριώτου—Ἀρτιφανῆ πονήματα—Ζωγράφειον τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου ἐν Κωνσταντινουπόλει—Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον Ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον—Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 27.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα (ἐγκύκλιος ἐπαναληπτικὴ περὶ ἀκινήτων προικῶν κτημάτων—ἐγκύκλιος ἐπαναληπτικὴ περὶ καταγραφῆς καὶ ἀδείας τῶν σχολῶν—ἐγκύκλιος τῆς Μεγάλης Πρωτοσυκελλίας)—Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν—Τὰ αἴτια τῆς ἀπιστίας—Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 28.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν—Τὰ αἴτια τῆς ἀπιστίας—Βιβλία ἀρτιφανῆ—Δωρεὰ ὑπὲρ τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπ. Καταστημάτων—Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον—Τελευταία ὥρα.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 29.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Θεραπεία τῶν κακῶς ἐχόντων (συνέχεια καὶ τέλος)—Λόγιοι ἀγιορεῖται—Προσλαλιὰ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμανδρ. Μ. Κλεοβούλου μετὰ τὴν ἱερὰν τελετὴν τοῦ ἀγιασμοῦ—Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα—Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς ἔθνοικτοῖς Φιλανθρ. Καταστήμασι διατιωμένων.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 30.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή—Ἐγκαινία τοῦ Ζωγραφείου Γυμνασίου—Ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα—Περὶ τῶν ἐν ἀρχιερατικαῖς ὑπογραφαῖς τίτλων «Προέδρου» καὶ «τόπον ἐπέχοντος»—Τὰ αἴτια τῆς ἀπιστίας.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 31.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ὁ μητροπολίτης Μαρωνείας — Ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — Τὰ αἷτια τῆς ἀπιστίας — Δωρεὰ ὑπὲρ τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων — Κοινοποιήσεις — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον — Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 32.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ὁ μητροπολίτης Προικοννήσου — Ἡ ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικὴ Δημοτικὴ Σχολή — Τὰ αἷτια τῆς ἀπιστίας — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — Ἀγωγή καὶ παιδαγωγός — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον — Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 33.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — Ἀγωγή καὶ παιδαγωγός — Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον — Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον — Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ἐθν. Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασι δικαιωμένων.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 34.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Περὶ συναναστροφῆς — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — Περὶ εὐσεβείας — Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα — Βιβλία νεοφανῆ — Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 35.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Διδαχὴ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Μογιλέθης καὶ Μσθιλέθης Εὐγενίου τῆ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Παρατηρήσεις τινὲς περὶ ἐπισκοπικῆς προεδρείας καὶ τῆς φράσεως ἀκαὶ τὸν τόπον ἐπέχων — Ἡ συναναστροφή — Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα — Κοινοποιήσεις — Πρόγραμμα τῶν κατὰ τὴν προσεχῆ Τεσσαρακονθήμερον νηστειῶν κηρυζόντων τὴν θεῖον λόγον ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 36.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπή — Ἡ συναναστροφή — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Ἡ εὐσεβεία — Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 37.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα — Ἐρμηνεῖα εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν ἱερὸν Εὐαγγέλιον α' Β' γ' δ' ε' σπείρων τοῦ σπείρει τὸν σπῆρον αὐτοῦ — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 38.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ψυχολογικὴ μελέτη περὶ μετανοίας — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Ἐκθέσεις τῆς καταστάσεως τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος 1892 — 1893 ὑπὸ τοῦ ἐπόπτου τῶν Σχολῶν ἀρχιμανδρ. Κ. Δελικάνη — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον — Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον — Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 39.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ψυχολογικὴ μελέτη περὶ μετανοίας — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Ἐκθέσεις τῆς

καταστάσεως τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος 1892 — 1893 ὑπὸ τοῦ ἐπόπτου τῶν Σχολῶν ἀρχιμανδρ. Κ. Δελικάνη — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον — Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 40.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Ἐκθέσεις τῆς καταστάσεως τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος 1892 — 1893 ὑπὸ τοῦ ἐπόπτου τῶν Σχολῶν ἀρχιμανδρ. Κ. Δελικάνη — Βιβλιογραφία — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον — Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον — Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ε. Φ. Καταστήμασι δικαιωμένων.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 41.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ψυχολογικὴ μελέτη περὶ μετανοίας — Λόγος περὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας — Ἐκθέσεις τῆς καταστάσεως τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος 1892 — 1893 ὑπὸ τοῦ ἐπόπτου τῶν Σχολῶν ἀρχιμανδρ. Κ. Δελικάνη (τέλος).

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 42.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Περὶ φθόνου, ὀμιλία εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον τῆς Δ' Κυριακῆς τῶν νηστειῶν ἀπαγγελθεῖσα ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας κ. Γρηγορίου Κωνσταντινίδου — Ψυχολογικὴ μελέτη περὶ μετανοίας — Κατηχητικά — Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη — Κοινοποιήσεις — Δελτίον τῶν ἐν τοῖς ἔθνο-κοῖς Φιλανθρ. Καταστήμασι δικαιωμένων μηνὸς νοεμβρίου.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 43.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ὅτι ἡ ἀφοσίωσις ἡμῶν τῷ ἁγίῳ θελήματι τοῦ Θεοῦ αἶρει τὸν φόβον τοῦ θανάτου· λόγος ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τῆς Α' Κυριακῆς τῶν νηστειῶν ὑπὸ τοῦ πανοσ. ἀρχιμανδριτοῦ Ἀποστόλου Χριστοδούλου καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Κατηχητικά.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 44.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Λόγος ἠθικὸς περὶ ἠθικῆς φρεναπάτης ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ πανοσ. καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Γερμανοῦ Καραβαγγέλη — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Κατηχητικά — Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 45.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Θεὸς καὶ ἐπιστήμη· Α' τὰ θαύματα τῶν ἐνοργάνων — Ἡ πέμπτη ἐντολή «τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς».

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 46.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ πανθεισμοῦ· πραγματεία ἀπαγγελθεῖσα ἐν τῇ λέσχῃ «Μνημοσύνη» ὑπὸ τοῦ πανοσ. Γρηγορίου Κωνσταντινίδου — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Βιβλιογραφία — Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 47.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Παρατηρήσεις τινές ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ πανθεισμοῦ· πραγματεία ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ λέσχῃ «Μνημοσύνη» ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. Γρηγορίου Κωνσταντινίδου — Λογύδιον ἀπαγγελθὲν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς αἰοίδιμου Ἑλένης Σπανδωνῆ — Δικονομικά — Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον. Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 48.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ἐγγραφή τῶν γάμων ἐν τοῖς κυβερνητικοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — Δικονομικά — Βιβλιογραφίαι — Κοινοποιήσεις — Δελτία κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ἐθνικοῖς Φιλανθρ. Καταστήματι περιθαλμμένων τοῦ ἔτους 1893.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 49.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — Ἡ πέμπτη ἐντολή — Δικονομικά.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 50.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Πῶς περιορίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχθρῶν — Ἡ οὐσία τῆς ἀμαρτίας — Ὁ θεῖος νόμος — Δικονομικά — Βιβλιογραφία — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον· Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 51.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Μητροπολίτης Κολωνίας — Λόγος ἐπικήδειος εἰς τὸν αἰοίδιμον Μητροπολίτην Κολωνίας — Πῶς περιορίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχθρῶν — Δικονομικά — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον· Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον — Εἰδοποιήσεις — Κατάλογος Ἱεροκηρύκων.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 52.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα — Πῶς περιορίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχθρῶν — Θεὸς καὶ ἐπιστήμη· τὰ θαυμάσια τῶν ἐνοργάνων καὶ ὁ προσωρισμὸς τοῦ ἀνθρώπου — Δικονομικά — Κοινοποιήσεις — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον· Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Γ' ΕΤΟΥΣ.

SISMANOGLIO
MEGARO

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 15.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον—Περὶ τῆς λέξεως Σιγγίλιον—Λογοδοσία τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1892—1893 ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμανδρ. κ. Μ. Κλεοβούλου μετὰ τὴν νενομισμένην ἐπὶ ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσειν ἱερὰν τελετὴν—Κοινοποιήσεις—Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς ἐθνικοῖς Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασι περιθαλαπομένων τοῦ μηνὸς Μαΐου.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 16.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον—Περὶ τοῦ λευκοῦ καὶ πορφυροῦ χρώματος—Λογοδοσία τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1892—1893 ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμανδρ. κ. Μ. Κλεοβούλου μετὰ τὴν νενομισμένην ἐπὶ ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσειν ἱερὰν τελετὴν.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 17.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Μελέτη εἰς τὸ ρητὸν ἀῆκουσα τῆς λεγούσης μοι Σουλ Σουλ τί με διώκει;—Λογοδοσία τοῦ Γένους Σχολῆς τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1892—1893 ἐξετάσειν ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμανδρ. κ. Μ. Κλεοβούλου μετὰ τὴν νενομισμένην ἐπὶ ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσειν ἱερὰν τελετὴν—Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 18.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Μελέτη εἰς τὸ ρητὸν ἀῆκουσα τῆς λεγούσης μοι Σουλ Σουλ τί με διώκει;—Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον—Κατὰ τί δύναται νὰ συντελέσῃ ἡ δημοτικὴ Σχολὴ πρὸς τὴν ἠθικὴν τοῦ λαοῦ μόρφωσιν—Ἱστορικαὶ τιμωραὶ σημεῖοι περὶ τῆς κατὰ τὴν Ρώμην ἀρχαίας Μονῆς Grotta Ferrata (Σιδιηρᾶς Κρύπτης)—Περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Μουσικῆς ὑπὸ Ν. Παγανᾶ—Βιβλιογραφία.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 19.

Ἡ ἐν Χάλκῃ ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή—Τὸ ἐν Σαλματομβρουκίῳ Παρθενωγαγεῖον—Τιμᾶτε τοὺς γονεῖς σας—Πόθεν ἡ θρησκευτικὴ ἀκαρπία—Κατὰ τί δύναται νὰ συντελέσῃ ἡ δημοτικὴ Σχολὴ πρὸς ἠθικὴν τοῦ λαοῦ μόρφωσιν.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 20.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Περὶ δικαίας κτήσεως τῶν γηίνων ἀγαθῶν—Β. Βλοκισία—Βιβλιογραφία—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Ἐπίσημος Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 21.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Τὰ εἶδη τῆς ἀδικίας—Θεραπεία τῶν κακῶς ἐχόντων—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 22.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Λειτουργικά καὶ διάφορα ἱστορικὰ ἐξ ἀντιγράφων τῆς ἐν Ἄθῳ ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μ. Λαύρας ὑπὸ Ἀλεξ. Ε. Λαυριώτου—Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Κοινοποιήσεις—Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ἐθνικοῖς Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασι διατιωμένων.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 23.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Ἐκκλησιαστικά ἔγραφα—Ἡ

ἐνοχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ μὴ ἐκτελέσει τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἡ ἀξία τῶν περὶ τούτου δικαιολογιῶν—Λόγιοι ἀγιορεῖται ὑπὸ Ἀλεξ. Λαυριώτου—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχ. Κεντρ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 24.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ μὴ ἐκτελέσει τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἡ ἀξία τῶν περὶ τούτου δικαιολογιῶν—Ἡ θεοσέβεια τῶν φυσιοδιφῶν καὶ ἱατρῶν—Βιβλιογραφία—Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Ζωγράφειον τῆς ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου ἐν Κωνσταντινουπόλει—Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 25.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά (Δοξολογία ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τῆς Α. Α. Μ.)—Ἡ θεοσέβεια τῶν φυσιοδιφῶν καὶ ἱατρῶν—Λόγιοι ἀγιορεῖται ὑπὸ Ἀλεξ. Λαυριώτου—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Ὁρολόγιον τοῦ ἐνιαυσίου κύκλου τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν κατὰ τὸν τύπον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας—Ζωγράφειον τῆς ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου ἐν Κωνσταντινουπόλει.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 26.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν—Λόγιοι ἀγιορεῖται ὑπὸ Ἀλεξ. Ε. Λαυριώτου—Ἀρτιφανῆ πονήματα—Ζωγράφειον τῆς ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου ἐν Κωνσταντινουπόλει—Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον Ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον—Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 27.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Ἐκκλησιαστικά ἔγραφα (ἐγκύκλιος ἐπαναληπτικὴ περὶ ἀκινήτων προικίων κτημάτων) ἐγκύκλιος ἐπαναληπτικὴ περὶ καταγραφῆς καὶ ἀδείας τῶν σχολῶν ἐγκύκλιος τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας)—Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν—Τὰ αἶτια τῆς ἀπιστίας—Κοινοποιήσεις.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 28.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν—Τὰ αἶτια τῆς ἀπιστίας—Βιβλία ἀρτιφανῆ—Δωρεὰ ὑπὲρ τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπ. Καταστημάτων—Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον—Τελευταία ὥρα.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 29.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Θεραπεία τῶν κακῶς ἐχόντων (συνέχεια καὶ τέλος)—Λόγιοι ἀγιορεῖται—Προσλαχία ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμανδρ. Μ. Κλεοβούλου μετὰ τὴν ἱερὰν τελετὴν τοῦ ἀγιασμοῦ—Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα—Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστήμασι διατιωμένων.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 30.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά—Ἐκκλησιαστικά ἔγραφα—Ἐκκλησιαστικά ἔγραφα—Περὶ τῶν ἐν ἀρμερικαῖς ὑπογραφαῖς τίτλων «Πρόεδρου» καὶ «τόπον ἐπέχοντος»—Τὰ αἶτια τῆς ἀπιστίας.

